

Марат Оспанов атындағы БҚМУ КОНФЕРЕНЦИЯ СЕРИЯСЫ

МАРАТ ОСПАНОВ АТЫНДАҒЫ БАТЫС ҚАЗАҚСТАН
МЕДИЦИНА УНИВЕРСИТЕТІ СТУДЕНТТІК ҒЫЛЫМИ
ҚОҒАМЫНЫҢ 65 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН
«ҒЫЛЫМ: КЕШЕ, БҮГІН, ЕРТЕҢ» АТТЫ ЖАС ҒАЛЫМДАРДЫҢ
LXII ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ КОНФЕРЕНЦИЯСЫ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ, АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫ
27 сәуір 2023 жыл

LXII МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ «НАУКА: ВЧЕРА, СЕГОДНЯ, ЗАВТРА»,
ПОСВЯЩЕННАЯ 65-ЛЕТИЮ СТУДЕНЧЕСКОГО НАУЧНОГО
ОБЩЕСТВА ЗАПАДНО - КАЗАХСТАНСКОГО МЕДИЦИНСКОГО
УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ МАРАТА ОСПАНОВА
РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН, ГОРОД АКТӨБЕ
27 апреля 2023 года

Марат Оспанов атындағы БҚМУ КОНФЕРЕНЦИЯ СЕРИЯСЫ

XXI том 2023

Меншік иесі - «Марат Оспанов атындағы
Батыс Қазақстан медицина университеті»
Коммерциялық емес акционерлік қоғамы

ҚР Ақпарат және коммуникациялар
министрлігіне 18.04.2019 ж. тіркеліп,
№17669-Ж қуәлігі берілген.

Бас редактор: А.А. Калиев
Бас редактордың орынбасары:
Н.М. Мусин
Жауапты шығарушы редактор:
В.И. Кононец
Техникалық редактор: С.Д. Оразов
Корректорлар: С.Ұ. Тоғызбаева
Л.Т. Татанова
А.С. Уркунова

Редакция және баспахана мекенжайы:
030019, Ақтөбе қаласы,
Маресьев к., 68,
морфологиялық корпус, 116-каб.
тел./факс: 8/7132/56-23-87.
E-mail: conference@zkgmu.kz

Шыққан күні: 03.08.2023
Таралымы 500 дана.
Тапсырыс № 001628

Редакциялық-баспа орталығында басылып
түптелді

РЕДАКЦИЯЛЫҚ ҰЖЫМ

Е.Ш. Базарғалиев
А.Д. Балмагамбетова
С.К. Балмагамбетова
А.М. Баспакова
Г.А. Батырова
Т.А. Джаркенов
Б.С. Жакиев
А.К. Жумагазина
Л.С. Ермуханова
Е.М. Изтлеуов
Б.Ж. Каримова
Г.К. Кошмаганбетова
Х.И. Кудабая
Н.М. Мусин
Р.Е. Нурғалиева
Г.А. Смагулова
Р. М. Ураз

РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС

Л.Р. Ахмадеева (Ресей)
Е.Ж. Бекмухамбетов (Ақтөбе, Қазақстан)
Л.О. Бигрен (Швеция)
Н.Н. Бримкулов (Қырғызстан)
А.В. Виканес (Норвегия)
В.В. Власов (Ресей)
Ж.А. Досқалиев (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Б.К. Жолдин (Ақтөбе, Қазақстан)
М.К. Изтлеуов (Ақтөбе, Қазақстан)
О-Дэ Квон (Корея)
Т.Т. Киспаева (Қарағанды, Қазақстан)
Р.С. Кузденбаева (Алматы, Қазақстан)
Г. Маккиарелли (Италия)
А.А. Мамырбаев (Ақтөбе, Қазақстан)
С.А. Нотолла (Италия)
К.Ж. Сакиева (Ақтөбе, Қазақстан)
Т.Ш. Шарманов (Алматы, Қазақстан)
Р.Э. Чобанов (Әзірбайжан)

ЖАРИЯЛАНЫМҒА ЖАУАПТЫЛАР

Бимагамбетова Карлығаш Спабековна
Битегенова Аружан Армановна
Амирханова Регина Сапарғалиевна
Мақсатқызы Айдана

СЕРИЯ КОНФЕРЕНЦИЙ ЗКМУ имени Марата Оспанова

XXI том 2023

Учредитель - Некоммерческое акционерное общество «Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова»

Свидетельство о постановке на учет №17669-Ж от 18.04.2019 г. выдано Министерством информации и коммуникаций Республики Казахстан.

Главный редактор: А.А. Калиев
Зам. главного редактора: Н.М. Мусин
Ответственный выпускающий редактор: В.И. Кононец
Технический редактор: С.Д. Оразов
Корректоры: С.Ұ. Тоғызбаева
Л.Т. Татанова
А.С. Уркунова

Почтовый адрес редакции и типографии:
030019, г. Ақтобе,
ул. Маресьева, 68,
морфологический корпус, 116 каб.
тел./факс: 8/7132/56-23-87.

E-mail: conference@zkgmu.kz

Дата выпуска: 03.08.2023
Тираж 500 экз.
Заказ № 001628

Отпечатано в Редакционно-издательском центре

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Е.Ш. Базарғалиев
А.Д. Балмағамбетова
С.К. Балмағамбетова
А.М. Баспакова
Г.А. Батырова
Т.А. Джаркенов
Б.С. Жакиев
А.К. Жумағазина
Л.С. Ермуханова
Е.М. Изтлеуов
Б.Ж. Каримова
Г.К. Кошмағанбетова
Х.И. Кудабаява
Н.М. Мусин
Р.Е. Нурғалиева
Г.А. Смағулова
Р. М. Ураз

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Л.Р. Ахмадеева (Россия)
Е.Ж. Бекмухамбетов (Ақтобе, Казахстан)
Л.О. Бигрен (Швеция)
Н.Н. Бримкулов (Кыргызстан)
А.В. ВIKANес (Норвегия)
В.В. Власов (Россия)
Ж.А. Доскалиев (Нур-Султан, Казахстан)
Б.К. Жолдин (Ақтобе, Казахстан)
М.К. Изтлеуов (Ақтобе, Казахстан)
О-Дэ Квон (Корея)
Т.Т. Киспаева (Караганда, Казахстан)
Р.С. Кузденбаева (Алматы, Казахстан)
Г. Маккиарелли (Италия)
А.А. Мамырбаев (Ақтобе, Казахстан)
С.А. Нотолла (Италия)
К.Ж. Сакиева (Ақтобе, Казахстан)
Т.Ш. Шарманов (Алматы, Казахстан)
Р.Э. Чобанов (Азербайджан)

ОТВЕТСТВЕННЫЕ ЗА ВЫПУСК

Бимағамбетова Карлығаш Спабековна
Битегенова Аружан Армановна
Амирханова Регина Сапарғалиевна
Мақсатқызы Айдана

“ҒЫЛЫМ: КЕШЕ, БҮГІН, ЕРТЕҢ”
атты жас ғалымдардың LXII халқыаралық ғылыми конференциясы
Қазақстан Республикасы, Ақтөбе қаласы
27 сәуір 2023 жыл

LXII международная научная конференция молодых ученых
“НАУКА: ВЧЕРА, СЕГОДНЯ, ЗАВТРА”
Республика Казахстан, город Актөбе
27 апреля 2023 года

The LXII standard of the international scientific conference of young
scientists “SCIENCE: YESTERDAY, TODAY, TOMORROW”
Republic of Kazakhstan, Aktobe city
april 27, 2023

АЙТБAYEVA G.E., ALDANOVA A.A.

PHARMACOLOGY OF PLANTS WITH HYPOGLYCEMIC EFFECT IN KAZAKHSTAN

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Candidate of medical science, associate professor - Nurgaliyeva Zhansulu Zhumabekkyzy
Department of Pharmacology

The use of phytopreparations allows to stop the side effects of chemotherapy and affect all sides of the pathogenetic process.

Keywords: *phytotherapy, type 2 diabetes, medicinal plants, plants with hypoglycemic properties.*

According to World Health Information, diabetes is one of the leading causes of blindness, kidney failure, heart attack, stroke and lower limb amputation. According to 2019 estimates, 2 million people died from diabetes and diabetes-related kidney diseases [1,2]. Herbal medicines obtained from plants have wide possibilities in the treatment of various diseases. There are several over-the-counter medications to help relieve the symptoms of diabetes. However, these over-the-counter medications are expensive and have many side effects. For example, sulfonyleurea drugs cause hypoglycemia and obesity; biguanide preparations cause dyspeptic disorders, lactic acidosis, diarrhea and interfere with the absorption of vitamin B12; drugs that inhibit sodium-glucose-cotransporter type 2 cause the development of urinary tract infections [3]. Therefore, their use is limited and requires alternative treatment. Due to the fact that herbal preparations are economical and have few negative effects, their importance is increasing nowadays and they are attracting the interest of herbalists.

Purpose: to study the pharmacology of plants with antidiabetic effect growing in Kazakhstan.

Methods: analysis of scientific-methodological literature on PubMed, ScholarGoogle, eLibrary, Cyberleninca, ResearchGate sites on the use of phytotherapy in complex rehabilitation of diabetes.

Results and discussion. In the search of scientific papers on PubMed, ScholarGoogle, eLibrary, Cyberleninca, ResearchGate, the most common - type 2 diabetes articles were found most often. The results of the research revealed that there are modern views on the need and features of the use of herbal medicines in type 2 diabetes. The main medicinal plants used in this pathology were described, and the pharmacology of plants with hypoglycemic effect (cistanche, walnut, chamomile, chicory) growing in

Kazakhstan was analyzed. A total of 37 medicinal plants belonging to 25 families have been reported to be used for the treatment of diabetes in Bangladesh. Medicinal plants can be recommended for the treatment of mild and moderate diabetes alone or in combination with therapy, physical exercise and antidiabetic drugs. The use of herbal medicines makes it possible to alleviate the side effects of synthetic drugs and influence all aspects of the pathogenetic process without causing the development of side effects.

Conclusion: It is known that the advantages of using plants growing in Kazakhstan that have a hypoglycemic effect over synthetic drugs in the complex therapy of type 2 diabetes are related to its properties such as long and safe use, low price, increasing the body's defenses, and the ability to simultaneously treat the main and secondary diseases.

List of references:

1. Danyarova L. B., Berkinbaev S. F., Dzhunusbekova G. A., Tashmanova A. B., Shyman zh.zh., Karabekova E. V., Zholdin B. K. assessment of prevalence and analysis of the main risk factors of diabetes mellitus of the 2nd type among residents of Aktobe and Aktobe region (Republic of Kazakhstan)//Clinical diabetology/Volume 13, No. 7, 2017-pp. 515-521
2. Sartayeva A.Sh, Danyarova L.B., Begalina D.T, Nurgaliyeva Zh.Zh, Baikadamova L.I, Adilova G.E. GESTATIONAL DIABETES: PREVALENCE AND RISKS FOR THE MOTHER AND CHILD (REVIEW)// GEORGIAN MEDICAL NEWS No 7 (328) 2022- P.47-52
3. Perepech N.B., Mikhailova I.E. Sodium-glucose cotransporter inhibitors of type 2: successful pursuit of two hares. Russian Journal of Cardiology. 2021;26(2S):4534.

ТҮЙІН

АЙТБАЕВА Г.Е. АЛДАНОВА А.А.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ДИАБЕТКЕ ҚАРСЫ ӘСЕРІ
БАР ӨСІМДІКТЕРДІҢ ФАРМАКОЛОГИЯСЫМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Фитопрепараттарды қолдану синтетикалық препараттардың жанама әсерлерін тоқтатуға және патогенетикалық процестің барлық аспектілеріне әсер етуге мүмкіндік береді.

Негізгі сөздер: фитотерапия, 2-типті қант диабеті, дәрілік өсімдіктер, гипогликемиялық қасиеті бар өсімдіктер

РЕЗЮМЕ

АЙТБАЕВА Г.Е. АЛДАНОВА А.А.

ФАРМАКОЛОГИЯ ПРОТИВОДИАБЕТИЧЕСКИХ
РАСТЕНИЙ В КАЗАХСТАНЕЗападно-Казакхстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Применение фитопрепаратов позволяет купировать побочные эффекты химиотерапии и воздействовать на все стороны патогенетического процесса.

Ключевые слова: фитотерапия, сахарный диабет 2-го типа, лекарственные растения, растения с гипогликемическими свойствами.

YESSENBAYEVA K.K., TURSUN K.A.

ANALYSIS OF THE HEALTH STATE OF CHILDREN IN THE FIRST YEAR OF LIFE
LIVING IN THE SERVICE AREA OF THE FAMILY MEDICINE CLINIC

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Scientific director – PhD Seipenova A.N.
Department General Medical Practice No.1

The most important medical and social task is the formation and preservation of the health of the population. In the formation of human health, the defining stage is the first year of life. The purpose of this study is to determine the state of health and the timing of the implementation of risks in children of the first year of life living in the FMC (family medicine clinic) service area.

Keywords: state of health, risk factors, children of the first year of life..

The most important medical and social task is the formation and preservation of the health of the population. In the formation of human health, the defining stage is the first year of life[1].

The health of the child and its further development is closely related to the stages of ontogenesis, therefore, when assessing the state of health of children, it is necessary to carefully fulfill the criterion that determines health. In this regard, an analysis of the health status of children is necessary not only to identify individual developmental characteristics, but also to timely address the issue of indications for in-depth examination, prevention and correction[2].

Purpose: determination of the health status of children of the first year of life living in the service area of the family medicine clinic.

Methods. To determine the level of health and identify risk factors that determine the health of children in the first year of life, the history of 76 babies under 1 year of age, served in the Family Medicine Clinic of West Kazakhstan Medical University named after M. Ospanov, was studied.

Results and discussion. Analysis of the records of the medical information system Damumed.kz showed that at birth, 20 children were assigned to the I health group, which amounted to 26.3%, 56 children - 73.7% to the II

group, there were no children with congenital pathologies. The timing of the implementation of risk factors for children at risk was analyzed. At the age of up to 1 month, there was a realization of the risk of purulent-septic infection in 3.6% of babies, up to 6 months of life, the risk of trophic disorders was realized in 26.8%, the risk of developing CNS pathology in 19.6%, in 3 children (5.3%) was the implementation of risk factors for congenital pathology.

Conclusion. Thus, given the high prevalence of risk factors, the role of primary prevention is increasing. A carefully collected history allows you to determine significant factors and the direction of risks for organizing medical supervision of children depending on the risk group and preventing the development of the disease. The identified timing of the implementation of risk factors for children's health should be the basis for the development of individual preventive measures.

References:

1. Kulniyazova G.M. Comprehensive assessment of the state of health and development of children //Textbook - Aktobe, 2009. - 168 p.
2. Dymova I.A. Factors in the formation of the health of children in the first year of life (literature review)//Perm Medical Journal.-2020.-Volume XXXVII No. 1. S.85-92.

ТҮЙІН

ЕСЕНБАЕВА Қ.К., ТҮРСЫН Қ.А.

ОТБАСЫЛЫҚ МЕДИЦИНА КЛИНИКАСЫНА
ҚАРАЛАТЫН БІР ЖАСҚА ДЕЙІНГІ
БАЛАЛАРДЫҢ ДЕНСАУЛЫҚ ЖАҒДАЙЫН
ТАЛДАУМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Тұрғындардың денсаулығын қалыптастыру және сақтау – маңызды медициналық-әлеуметтік міндет болып саналады. Адамның денсаулығының қалыптасуында өмірінің бірінші жылы анықтаушы кезең болып табылады. Осы жұмыстың мақсаты – Отбасылық медицина клиникасына қаралатын бір жасқа дейінгі балалардың денсаулық жағдайын және қауіптіліктің туындау мерзімін анықтау болды.

Негізгі сөздер: денсаулық жағдайы, қауіп факторлары, өмірдің бірінші жылындағы балалар

РЕЗЮМЕ

ЕСЕНБАЕВА Қ.К., ТҮРСЫН Қ.А.

АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ
ПЕРВОГО ГОДА ЖИЗНИ, ПРОЖИВАЮЩИХ В
ЗОНЕ ОБСЛУЖИВАНИЯ КЛИНИКИ
СЕМЕЙНОЙ МЕДИЦИНЫЗападно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Важнейшей медико-социальной задачей является формирование и сохранение здоровья населения. В формировании здоровья человека определяющим этапом является первый год жизни. Цель данного исследования - определение состояния здоровья и сроков реализации рисков у детей первого года жизни, проживающих в зоне обслуживания КСМ.

Ключевые слова: состояние здоровья, факторы риска, дети первого года жизни.

BATYRBЕК N.N.

INFLUENCE OF TERRORISM ON MENTAL HEALTH

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The scientific supervisor – m.h.s., Akiyeva A.S.

The department of languages

The thesis is devoted to the study of the impact of terrorism on the spiritual state of a person. The work, based on scientific articles, presents the negative effects of terrorist acts on health, such as post-traumatic stress disorder, anxiety, depression, psychological disorders, etc., negative consequences and recommendations for treatment.

Keywords: impacts of terrorism, negative health effects of terrorist attacks, post-traumatic stress disorder, depression, psychological disorders

Terrorism is one of the most dangerous crimes committed against civilians that has become the major outstanding and prevailing problem of global significance [1]. Moreover, the predictions of scientists with regard to the further terrorist activities are not so reassuring. The phenomenon of terrorism entails major issues such as loss of millions of lives, damage to the economy and to society, an environmental disaster and a devastating impact on mental health of victims[2].

Purpose: to determine the consequences of terrorist acts leading to serious psychological trauma.

Methods. Analysis of scientific literature. The used data is from the PubMed sites and the researches on terrorism and psychological disorders. Over 10 scientific articles were reviewed.

Results and discussions. According to researches, it has been remarked that any traumatic event has serious impact on mental health. Survivors of terrorist acts can experience wide range of consequences from moderate to severe symptoms which include major psychological disorders as PTSD, anxiety, even depression[3]. Symptoms of post-traumatic stress disorder can include nightmares, flashbacks and disturbing thoughts of witnessed event.

PTSD can lead to anxiety, panic attacks that can happen at any moment[2,3]. After traumatic event, a persistent trigger, psychological stimulus that prompts involuntary recall of a previous traumatic experience, is developed in our memory. And when the surrounding reality even remotely coincides with trigger, our brain recognizes it as real dangerous situation and induces an immediate defensive reaction such as panic attacks, an outburst of anger or violence, insomnia and nightmares, emotional detachment and anhedonia[2]. It happens so fast, we may not even comprehend what is happening. Considering the fact that there is no real danger, a sudden defensive reaction only complicates our lives, and makes us behave illogically or even frighten other people around us.

Conclusion. Terrorism can be considered as worldwide disaster that provokes panic and fright. Along with that it also affects its population both physically and mentally. It causes mental disorders such as PTSD, anxiety, depression and panic attacks. Survivors, who have experienced such a terrible situation, cannot recover from it for a long time because of its strong impact on humans' mind. One of the ways of recovery is therapy. They can be trauma-focused cognitive behavioral therapy or group

therapies. Recovery is effective, but it may take some time, effort and support.

References:

1. Turk A. T. Sociology of terrorism //Annu. Rev. Sociol. – 2004. – Т. 30. – С. 271-286.

2. White J. R., Clear T. Terrorism: an introduction. – Wadsworth Thomson Learning, 2003.
3. Laqueur W. A history of terrorism: Expanded edition. – Transaction Publishers, 2016.

ТҮЙІН

БАТЫРБЕК Н.Н.

ТЕРРОРИЗМНІҢ АДАМНЫҢ ПСИХИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙЫНА ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл мақалада терроризмнің адамның рухани денсаулығына әсері қарастырылған. Зерттелген ғылыми мақалалар негізінде террористік әрекеттердің денсаулыққа алып келетін кері әсерлері, яғни посттравматикалық стресстік бұзылыс, мазасыздық, депрессия, психологиялық бұзылыстар және т.б. теріс салдары және оларды емдеу ұсыныстары анықталады.

Негізгі сөздер: террористік әрекеттер, терроризмнің рухани денсаулыққа кері әсері, посттравматикалық стресстік бұзылыс, мазасыздық, психологиялық бұзылыстар

РЕЗЮМЕ

БАТЫРБЕК Н.Н.

ВЛИЯНИЕ ТЕРРОРИЗМА НА ПСИХИЧЕСКОЕ ЗДОРОВЬЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Тезис посвящается изучению воздействия терроризма на духовное состояние человека. В работе, на основе научных статей, представлены отрицательные воздействия террористических актов на здоровье, такие как посттравматическое стрессовое расстройство, тревожность, депрессия, психологические расстройства и т.д., негативные последствия и рекомендации по лечению.

Ключевые слова: воздействия терроризма, отрицательные воздействия террористических актов на здоровье, посттравматическое стрессовое расстройство, депрессия, психологические расстройства.

МАКHSOT.A.T

CANCER RISK FROM GEL MANICURE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan
The scientific supervisor – m.h.s., Akiyeva A.S.

The department of languages

The article discusses the risks and consequences of frequent gel manicures. The main cause of risks and negative consequences are devices for drying manicure (UVA rays). Researches and experience conducted by scientists and practical researchers are given.

Keywords: high levels of UVA radiation helium manicure, skin cancer risk, recommendations from researchers, petroleum jelly.

Our hands and feet can be exposed to some fairly harsh environments and experiences[1]. Whether it's walking long distances in uncomfortable shoes or withstanding extreme weather conditions, such as snow and ice, it's easy to forget that these parts of our bodies need some care and attention too[2]. Regularly scheduling manicures and pedicures will ensure that nails are in good condition and the skin on hands and feet is well cared for and soft. When you get a manicure, these special lamps help to set gel manicures and dry polish. They emit ultraviolet rays, which can cause skin cancer and age skin prematurely[3].

Purpose. Manicure' is a treatment that improves the appearance of nails and hands, and softens them whereas pedicure has the same impact on feet. Since manicure and

pedicure relax the muscles and skin of the hand and feet, respectively it is important to understand some basics about the how dangerous gel polish, lamps are in which the material is dried for skin.

Methods. We compared how often women do manicures, as well as which lamps the master uses for drying.

Results and discussion. According to the survey, more than half of women get a manicure every 3 weeks, the rest 2-3 times a year. And most masters use UV lamps for drying.

The gel polish itself hasn't been associated with an increased risk of cancer. However, lamps and light boxes, which are used to seal the polish during professional

manicures, have raised concern. That's because many emit fairly high levels of UVA radiation, which plays a major role in the development of cancer[2,3]. The level of risk depends on the frequency of manicures. A 2014 study in JAMA Dermatology indicated that the level of UVA exposure associated with a gel manicure every two weeks probably isn't high enough to increase the risk of skin cancer significantly.

Researchers at Georgia Regents University in Augusta, GA tested 17 light units from 16 salons. The salons used a wide range of bulbs that emitted vastly different amounts of ultraviolet

light. The bulbs had a number of different wattage outputs and emitted varying amounts of radiation[1,2].

Results showed that higher-wattage ultra-violet lamps emitted more ultraviolet radiation.

Ultraviolet rays penetrate the skin deeply. They damage collagen, the basic building block of our skin, and elastin, which helps to keep us looking younger.

ТҮЙІН

МАХСОТ.А.Т.

ГЕЛЬДІК МАНИКЮРДІҢ ҚАТЕРЛІ ІСІК ҚАУП

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл мақалада гельдік маникюрді жиі жасатудың қаупі және оның зардабы туралы талқыланады. Оның негізгі себебі маникюр кептіретін аппараттар (UVA сәулелесі). Медицина ғылымының ғалымдары мен жүргізілген зерттеулер мен тәжірибелер келтірілген.

Негізгі сөздер: *гельдік маникюр, ультракүлгінді сәулеленудің жоғары деңгейі, тері қатерлі ісігі қаупі, зерттеушілердің ұсыныстары, майлы желе*

Conclusion: The researchers recommend to protect your hands from UVA exposure. Slather a waterproof sunscreen, SPF 30 or higher, on your hands before your manicure. You might also consider cutting the fingertips off a pair of gloves and wearing them when your nails are manicured. If your nails are dry, it's also a good idea to take a break from nail polish for a week or two a few times a year. During those breaks, apply petroleum jelly or another moisturizer to your nails several times a day.

References:

1. Ashton.R. Differential Diagnosis and Treatment in Dermatology, 2021.
2. Nail Disorders: Practical Tips for Diagnosis and Treatment, An Issue of Dermatologic Clinics (Volume 33-2) (The Clinics: Dermatology, Volume 33-2) ISBN-10: 10323359736
3. Andrews' Diseases of the Skin: Clinical Dermatology ISBN-10 – 0323547532.

РЕЗЮМЕ

МАХСОТ.А.Т.

РИСК РАКА ОТ ГЕЛЕВОГО МАНИКЮРА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

В статье обсуждаются риски и последствия частого выполнения гелевого маникюра. Основной причиной рисков и негативных последствий являются устройства для сушки маникюра (лучи UVA). Приведены исследования и опыт проведенные учеными и практическими исследователями.

Ключевые слова: *высокий уровень УФА-излучения гелевый маникюр, риск развития рака кожи, рекомендации исследователей, вазелин*

OMAROVA K.N.

SLEEP DEPRIVATION AMONG YOUNG PEOPLE AND STUDENTS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The scientific supervisor – m.h.s., Akiyeva A.S.

The department of languages

The article discusses the consequences of sleep disturbance in young people and students. Lack of sleep affects the psyche, causes a decrease in reaction and concentration, memory, learning ability. Since we cannot concentrate, it becomes difficult to assimilate information, making effective learning difficult, including learning new materials. Measures are recommended to prevent these obstacles.

Keywords: *lack of sleep, impact on the psyche, decreased concentration of attention, weakening of thinking, memory, learning abilities, effective measures.*

Sleep is one of the most important elements in our daily life. For many of us, going to bed later than usual

has become so commonplace that we don't pay attention to it. Sleep deprivation can cause many different symptoms,

which vary depending on your overall health and how much you are sleep deprived[1]. We try to compensate for the lack of sleep on weekdays by sleeping on weekends. Especially young people suffer from sleep deprivation, who use the Internet for recreation, and at night instead of sleeping they watch movies, play online games, and communicate on social networks[1].

Drowsiness can let us down at work, school, damage relationships, cause sudden outbursts of anger and depression, and even be life threatening[2].

Purpose: to reveal danger of sleep deprivation for our health.

Methods. On average, a person needs to sleep 7-8 hours a day to maintain health. So how much sleep do you need to not harm yourself? It depends on age, gender, loads. Newborns sleep 20-23 hours a day, a 16-year-old teenager needs to sleep at least 9 hours. An adult need to take at least 7 to 8 hours a day to sleep. How long our medical students sleep per night is compared.

Results and discussion. 50 students took part in the survey. There are students of 1,2,3,4 courses among them. According to the results of the survey, 14 students sleep 4 hours, 27 students sleep 5 hours, 9 students sleep 6 hours.

Sleep deprivation causes a slowdown in thought processes. Lack of sleep leads to a decrease in reaction and concentration. weakens memory, impairs the ability to learn. Since we cannot concentrate, it becomes more difficult for us to assimilate information, thus it is impossible to learn effectively, including mastering new materials and techniques.

Sleep deprivation affects the psyche. Lack of sleep significantly changes mood. Without enough sleep, we become irritable and aggressive, unable to cope with emotional stress. Regular conflicts with your loved ones, friends - they can be based on lack of sleep[3].

The biggest danger of sleep deprivation is slow reaction. Almost 100,000 accidents on the roads every year are caused by a tired driver. In sports, drowsiness is also a guarantee of problems - the reaction time and spontaneous response slow down.

Sleep deprivation leads to wear and tear of the vascular system. Sleep deprivation increases the risk of heart attack and hypertension. Doctors state: if we do not sleep enough, neither physical activity, nor proper nutrition, nor taking vitamins will help. Therefore, at the head of a healthy lifestyle is a full, sufficient sleep[2,3].

Conclusion. Getting enough sleep is incredibly important for our mental health and physical well-being. If we manage to provide ourselves with enough sleep, our memory and reaction will improve, study will take less effort, and classes will bring long-awaited results. Good rest and sleep will help us to maintain health and youth.

Thus, we all need to take the lead in our own lives to go to bed on time and wake up on time to prevent any mental or physical blockages and interference.

References:

1. Principles and practice of sleep medicine. 4th ed.
2. Sleep and immune function 2021
3. The impact of sleep and circadian disturbance on hormones and metabolism.

ТҮЙІН

ОМАРОВА Қ.Н.

ЖАСТАР МЕН СТУДЕНТТЕР АРАСЫНДАҒЫ ҰЙҚЫ ЖЕТКІЛІКСІЗДІГІНІҢ ЗАРДАБЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан
медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл мақалада жастар мен студенттер арасындағы ұйқы жеткіліксіздігі зардабының

ағзаға тигізетін қауіптері талқыланады. Ұйқының жеткіліксіздігі психикаға әсер етіп, реакция мен концентрацияның төмендеуін, есте сақтау, оқу қабілетінің әлсіреуін туындатады. Біз зейінді шоғырландыра алмағандықтан, ақпаратты игеру қиындай түседі, сондықтан тиімді оқу, соның ішінде жаңа материалдар мен әдістерді меңгеру қиындық тудырады. Осы кедергілердің алдын алу шаралары ұсынылады

Негізгі сөздер: ұйқы жеткіліксіздігі, психикаға әсері, концентрацияның төмендеуі, ойлау, есте сақтау, оқу қабілеттерінің әлсіреуі, тиімді шаралар

РЕЗЮМЕ

ОМАРОВА К.Н.

ПОСЛЕДСТВИЯ НАРУШЕНИЯ СНА У МОЛОДЕЖИ И СТУДЕНТОВ

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

В статье обсуждаются последствия нарушения сна у молодежи и студентов.

Недостаток сна влияет на психику, вызывает снижение реакции и концентрации внимания, памяти, способности к обучению. Поскольку мы не можем сконцентрироваться, становится трудно усваивать информацию, что затрудняет эффективное обучение, в том числе изучение новых материалов. Рекомендуются меры по предотвращению этих препятствий.

Ключевые слова: недосыпание, влияние на психику, снижение концентрации внимания, ослабление мышления, память, способности к обучению, эффективные меры

KUATBAYEVA M.T., ANARBEKOVA D.E.

INVESTIGATION OF EFFECTIVE METHODS FOR OBTAINING EXTRACT OF DIOECIOUS NETTLE (LATIN URTICA DIOICA L.)

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Scientific adviser: Alpamysova Zh.S. - Master of Medical Sciences, teacher at the Department of Pharmaceutical Disciplines, Master of Medical Sciences, teacher at the Department of Pharmaceutical Disciplines - Zhalimova Z.O. Department of Pharmaceutical Disciplines

The extract from the leaves and roots of the dioecious nettle (Latin *Urtica dioica* L.) has a number of advantages, since it contains protein; K, Ca, Mg, Fe – macronutrients [1]; trace elements Mn, Zn, Al, Sr, Pb[2], and the leaves contain up to 270 mg / 100 g of vitamin C, carotene and carotenoids, up to 5% chlorophyll[3], more than 2% tannins, flavonoids and various organic acids. This scientific work presents several methods for obtaining an extract of dioecious nettle (Latin *Urtica dioica* L.)

Keywords: *Urtica dioica* L., dioecious nettle, extract, biologically active substances.

The use and expansion of the range of medicinal plants in healthcare is currently an urgent task of pharmaceutical and medical sciences[1]. Nettle is one of these medicinal plants. Nettle, according to the analyzed literature, has a high hemostatic effect[2], as a regenerating substance for various skin injuries[3] and bone inflammation, therefore, information about their distribution area in Kazakhstan is of practical and scientific interest.

Purpose: to compare the methods of extraction of leaves of nettle dioica (*Urtica dioica* L.) and their features.

Methods: materials are taken from various articles, scientific books, official electronic data. In this work, a systematic review, graphical and comparative methods were used.

Results and discussion: According to official sources in technology, percolation is one of the fastest ways to extract dioecious nettle (*Urtica dioica* L.). Extraction is performed using water-alcohol percolation. In this method, solutions were used: 1% aqueous solution of formic acid, 50% ethyl alcohol. As a result of this study, substances of caffeic acid, chlorogenic and rutin were isolated in the extract. The method of percolation is carried out using a percolation apparatus. In the course of the work, the leaves of the dioecious nettle (Latin *Urtica dioica* L.) are prepared by repercolation in a flask with 70% ethyl alcohol. When processing a large amount of raw materials, a 3-cycle flask is used. This method improves the resistance of the product to temperature fluctuations during storage and transportation after surgery. The remaceration method is carried out using a heat-resistant flask. As raw materials are used: 70% ethyl alcohol, the root of the dioecious nettle (Latin *Urtica dioica* L.). In the process, we pour a small amount of solvent into the medicinal plant raw materials, leave it to swell, then load it into the percolator. At the second stage, through the drain tap, the extract is poured

with an extractant to the «mirror» and infused until the required time with the drain tap closed. The third stage of percolation occurs slowly at a rate of 1/48-1/24. One of the indicators of the effectiveness of the method is the high productivity of biologically active substances[6]. The method of vacuuming is performed using a pulsed vacuum tool. The technology for obtaining the extract in the execution: 0.5 kg of dried medicinal plant raw materials heated to 55 ° C, keeps the pulse in vacuum at a pressure of 2.6 kPa, up to 0.07 seconds, then extracted using a Soxlet apparatus. List of materials used: distilled water; 0.5 kg 10-12% wet nettle leaf (*Urtica dioica* L.). The method requires a long time and a large number of extractants, since it requires the use of two devices [7].

Conclusion: All liquid extracts were obtained using 50-70% ethyl hydroxide in the ratio of raw material-extractant 1:1. Summing up the results of the comparative method of analyzing extracts of dioecious nettle (Latin *Urtica dioica* L.), repercolation is a technologically efficient method with low economic costs, and the vacuum method requires a high yield.

References:

1. Dyakova N.A. Features of accumulation of macro- and microelements by leaves of dioecious nettle (*urtica dioica* L.) «Ulyanovsk Medical and Biological Journal», No. 2, 2022, p.139;
2. Ushanova V.M., Lebedeva O.I., Repyakh S.M. Investigation of the influence of growing conditions on the chemical composition of dioecious nettle (*Urtica dioica* L.), «Chemistry of plant raw materials», 2001, 97-104 p.;
3. Yutkina I.S., Evdokimova R.S., Karimova A.Z. Distribution of trace elements and ascorbic acid in soil and tissues of nettle dioica (*Urtica dioica* L.), «Science and modernity», Orenburg, 2014, p. 224;

ТҮЙІН

ҚУАТБАЕВА М.Т., АНАРБЕКОВА Д.Е.

**ҚОСҮЙЛІ ҚАЛАҚАЙ (ЛАТ. URTICA DIOICA L.)
СЫҒЫНДЫСЫН АЛУ ӘДІСТЕРІНІҢ ТИІМДІ
ЖОЛДАРЫН САЛЫСТЫРЫП ТАЛДАУ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан
медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Дәрілік заттарды синтездеудегі инновациялық жетістіктерге қарамастан, қосүйлі қалақай (лат. *Urtica dioica* L.) жапырақтарынан, тамырларынан алынған сығынды, синтезделген дәрілік препараттармен салыстырғанда бірқатар артықшылықтарға ие. Себебі қосүйлі қалақайдың (лат. *Urtica dioica* L.) құрамында ақуыз; К, Са, Mg, Fe макроэлементтер[1]; Mn, Zn Al, Sr, Pb микроэлементтер[2], ал жапырақтарында 270мг/100г дейін С дәрумені, каротин және каротиноидтар, 5%-ке дейін хлорофилл[3], 2%-дан астам таниндер, флавоноидтар және әр түрлі органикалық қышқылдар бар.

Негізгі сөздер: *Urtica dioica* L, қосүйлі қалақай, сығынды, биологиялық белсенді заттар.

РЕЗЮМЕ

ҚУАТБАЕВА М.Т., АНАРБЕКОВА Д.Е.

**ИССЛЕДОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНЫХ МЕТОД
ПОЛУЧЕНИЯ ЭКСТРАКТА КРАПИВЫ
ДВУДОМНОЙ (ЛАТ. URTICA DIOICA L.)**

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Экстракт из листьев и корней крапивы крапива двудомной (лат. *Urtica dioica* L.) имеет ряд преимуществ так как содержит белок; К, Са, Mg, Fe – макроэлементы [1]; микроэлементы Mn, Zn Al, Sr, Pb[2], а листья содержат до 270мг/100г витамина С, каротина и каротиноидов, до 5% хлорофилла[3], более 2% дубильных веществ, флавоноидов и различных органических кислот. В данной работе приведены несколько способов получения экстракта двудомной крапивы (лат. *Urtica dioica* L.).

Ключевые слова: *Urtica dioica* L, крапива двудомная, экстракт, биологически активные вещества

ANARBEKOVA D.E. KUATBAYEVA M.T.

**MAP OF THE DISTRIBUTION OF NETTLE SPECIES (URTICA) ON THE TERRITORY
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Scientific adviser: Alpamysova Zh.S. - Master of Medical Sciences, teacher at the Department of Pharmaceutical Disciplines, Master of Medical Sciences, teacher at the Department of Pharmaceutical Disciplines - Zhalimova Z.O.
Department of pharmaceutical disciplines

The use and expansion of the range of medicinal plants in healthcare is currently an urgent task of pharmaceutical and medical sciences. Nettle is one of these medicinal plants. Nettle, according to the analyzed literature, has a high hemostatic effect, as a regenerating substance for various skin injuries[3] and bone inflammation, therefore, information about their distribution area in Kazakhstan is of practical and scientific interest.

Keywords: *dioecious nettle, burning nettle, hemp nettle.*

The extract from the leaves and roots of the dioecious nettle (Latin *Urtica dioica* L.) has a number of advantages, since it contains protein; К, Са, Mg, Fe – macronutrients [1]; trace elements Mn, Zn, Al, Sr, Pb[2], and the leaves contain up to 270 mg / 100 g of vitamin C, carotene and carotenoids, up to 5% chlorophyll[3], more than 2% tannins, flavonoids and various organic acids. This scientific work presents several methods for obtaining an extract of dioecious nettle (Latin *Urtica dioica* L.)[3]

Purpose: to create a unified map of nettle distribution based on the analysis of its localization in the territories of the Republic of Kazakhstan.

Methods: In this work, materials from various sources, books, articles, official electronic sources are taken and a systematic review, graphic and descriptive methods are used.

Results and discussion: 3 types of nettles grow on the territory of the Republic of Kazakhstan: dioecious nettle (*Urtica angustifolia*), stinging nettle (*Urtica urens*) and hemp nettle (*Urtica cannabina*). The wild-growing species is widespread in the East Kazakhstan and Almaty regions, in other regions as a productive plant grows in gardens and on the lands of Western Kazakhstan, including in moist, forested areas of the Alginsky, Mugalzharsky districts of the Ural and Aktobe regions. In turn, nettle is widely distributed in the territories of northern Kazakhstan and the south-west of the country in such places as the Akmola region, along the banks of the Yesil, Tobol rivers, in Eastern Kazakhstan along the Ust-Kamenogorsk and Irtysh rivers in the Abai district, in the South Kazakhstan region in the foothills of the Trans-Ili Alatau and in the Balkhash-Alakol basin.

Conclusion: Analyzing the presented data, a map of the habitats of dioecious nettle (*Urtica angustifolia*), stinging nettle (*Urtica urens*) and hemp nettle (*Urtica cannabina*) has been compiled on the territory of Kazakhstan. In the East Kazakhstan and South Kazakhstan regions, the indicators of certain types of nettle are widespread.

References:

1. Resolution of the Government of the Republic of Kazakhstan dated October 12, 2021 No. 725 «high-quality and affordable healthcare for every citizen of a «healthy nation»;

2. Zalevskaya A.V., Sidorova T. A. Bondarev A.V. Study of the phytochemical composition of berry nettle extract (*urtica dioica* L.), «Actual problems of modern medicine and pharmacy-2019», Belgorod, p. 1525;
3. Osovskaya I. I., Kornev P. P. Influence of capillary-porous structure parameters on hydrophilic properties of dioecious nettle of two regions, «VELES» «2020, 98 – 102 P.;

ТҮЙІН

АНАРБЕКОВА Д. Е. ҚУАТБАЕВА М. Т.

ҚАЗАҚСТАН АУМАҒЫНДА ӨСЕТІН ҚАЛАҚАЙ (URTICA) ТҮРЛЕРІНІҢ ТАРАЛУ КАРТАСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Қазіргі уақытта денсаулық сақтау саласында дәрілік өсімдіктердің қолданылуы және ассортиментін кеңейту – фармацевтика және медицина ғылымының өзекті міндеті болып табылады. Осындай дәрілік өсімдіктердің бірі – қалақай. Издеген деректерге сәйкес, қалақай жоғарғы гемостатикалық әсерімен, терінің әртүрлі жарақаттары кезінде регенерациялық зат ретінде және сүйек қабынуы кезінде қолданылуымен ерекшеленеді, сондықтан олардың Қазақстанда таралу аумағы туралы ақпарат практикалық және ғылыми қызығушылық тудырады.

Негізгі сөздер: *көсуілі қалақай, күйдіргіш қалақай, қарасора қалақай*

РЕЗЮМЕ

АНАРБЕКОВА Д.Е., КУАТБАЕВА М.Т.

КАРТА РАСПРОСТРАНЕНИЯ НА ТЕРРИТОРИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАНА КРАПИВЫ ВИДА (URTICA)

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Применение и расширение ассортимента лекарственных растений в здравоохранении в настоящий момент является актуальной задачей фармацевтических и медицинских науки. Крапива является одним из таких лекарственных растений. Крапива, согласно анализируемой литературе, отличается высоким кровоостанавливающим действием в качестве регенерирующего вещества при различных повреждениях кожи и при воспалении костей, поэтому информация об их ареале распространения в Казахстане представляет практический и научный интерес.

Ключевые слова: *крапива двудомная, крапива жгучая, крапива коноплевая*

SINGH A., SHARMA P.

LITERATURE REVIEW ON THE CONSEQUENCES OF DIFFERENT TYPES OF SMOKING

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Master of Medicine - Akhmetova U.Z.
Department of Pathological Physiology

Smoking is one of the leading causes of preventable deaths worldwide, causing numerous health problems such as lung cancer, heart diseases, and respiratory disorders. Vaping and e-cigarettes, which are often marketed as safer alternatives to smoking, have also been linked to various health risks and may be harmful to users' health.

Keywords: *Smoking, vaping, health, consequences, review.*

Smoking is one of the leading causes of preventable deaths worldwide, causing numerous health problems such as lung cancer, heart diseases, and respiratory disorders.

Vaping and e-cigarettes, which are often marketed as safer alternatives to smoking, have also been linked to various health risks and may be harmful to users' health[2].The

rise in popularity of vaping and e-cigarettes among young people is a major concern. The potential long-term health effects of these products are not yet fully understood, and their use by young people may lead to nicotine addiction and a lifetime of health problems[1].

Lastly, understanding the harmful effects of smoking cigarettes, vape, and e-cigarettes is essential for policymakers and healthcare professionals in developing effective strategies to reduce tobacco use and improve public health[3].

Purpose: to compare the literature review on the consequences of different types of nicotine products.

Methods. In this work, we used the method of collection of information on the state of the latest researching of nicotine product, literature review, comparison of information from different sources.

Results and Discussion. Smoking cigarettes has been linked to a variety of health problems, contributing to 85% lung cancer cases, 30% heart disease, 90% respiratory disorders, 25% of Stroke, 30-40% type 2 Diabetes and many others. In addition, smoking cigarettes during pregnancy can cause significant harm to the developing fetus, leading to 30% cases of low birth weight, premature birth, and other health problems. Vaping and e-cigarettes, which have gained popularity as supposed alternatives to smoking, have also been associated with health risks.

Some studies suggest that e-cigarettes and vaping may lead to respiratory problems, cardiovascular issues, and other health concerns

Conclusion. The harmful effects of smoking cigarettes, vaping, and e-cigarettes are significant public health concerns that require ongoing attention and action. Efforts to reduce tobacco use must be a priority for policymakers and healthcare professionals in order to improve public health and prevent the negative health impacts associated with tobacco use.

References:

1. K.Farsalinos, R.Polosa. «Electronic cigarettes: human health effects». International Journal of Environmental Research and Public Health. Mimi H. Tang and Cynthia L. Blyth. «Cigarette Smoking and Respiratory Tract Infections» International Journal of Chronic Obstructive Pulmonary Disease.
2. Stefano Bonassi. «The acute effects of electronic cigarette smoking on the respiratory system and overall health: a systematic review and meta-analysis» New England Journal of Medicine.
3. Bin Cao. «The Health Consequences of Smoking—50 Years of Progress: A Report of the Surgeon General» International Journal of Chronic Obstructive Pulmonary Disease.

ТҮЙІН

СИНГХ А., ШАРМА П.

ТЕМЕКІ ШЕГУДІҢ ӘРТҮРЛІ ТҮРЛЕРІНІҢ САЛДАРЫ ТУРАЛЫ ӘДЕБИЕТТЕРГЕ ШОЛУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Темекі шегу бүкіл әлемде алдын алуға болатын өлімнің жетекші себептерінің бірі болып табылады, өкпенің қатерлі ісігі, жүрек ауруы және тыныс алу жүйесінің бұзылуы сияқты көптеген денсаулық мәселелерін тудырады. Темекі шегудің қауіпсіз баламалары ретінде жиі сатылатын вейпинг пен электронды темекі денсаулыққа қауіп төндіреді және пайдаланушылардың денсаулығына зиян тигізуі мүмкін

Негізгі сөздер: темекі шегу, вапинг, денсаулық, салдары, шолу

РЕЗЮМЕ

СИНГХ А., ШАРМА П.

ОБЗОР ЛИТЕРАТУРЫ О ПОСЛЕДСТВИЯХ РАЗЛИЧНЫХ ВИДОВ КУРЕНИЯ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Курение является одной из ведущих причин предотвратимых смертей во всем мире, вызывая многочисленные проблемы со здоровьем, такие как рак легких, болезни сердца и респираторные расстройства. Вейпинг и электронные сигареты, которые часто продаются как более безопасные альтернативы курению, также связаны с различными рисками для здоровья и могут быть вредны для здоровья пользователей.

Ключевые курение, вейпинг, здоровье, последствия, обзор.

CLINICAL CHARACTERISTICS AND CAUSES OF ACUTE DECOMPENSATION IN CHRONIC HEART FAILURE PATIENTS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Scientific supervisor – PhD, associate professor Tlegenova Zh.Sh.

Department of Internal diseases №2

Chronic heart failure (CHF) continues to be the leading cause of hospitalizations, poor quality of life and death of cardiac patients [1].

Keywords: chronic heart failure, self-help, adherence to treatment..

The study included consecutive patients who signed an informed consent to participate in the study. Inclusion criteria: age 18 years and older, established case of decompensation of CHF. Self-help skills were assessed using the European Scale for assessing the ability to self-help of CHF patients, the Russian questionnaire «COP-25» served as a tool for assessing adherence to treatment [2].

Purpose: to study the factors associated with acute decompensation of CHF in patients hospitalized in the cardiology department.

Methods. A single-stage cross-sectional study was conducted on the basis of the cardiology department of the MC WKMU.

Results and discussions. The study involved 56 patients from 30 to 85 years old, with functional class III and IV CHF. The average age was 65.1±11.8 years; men accounted for 69.6%, women 30.4%. CHF of ischemic etiology prevailed 76.8%, the left ventricular ejection fraction (LVEF) was reduced (<50%) in 83.9% of patients. Previously, 12.5% of patients underwent coronary vascular revascularization (coronary artery bypass grafting, percutaneous coronary intervention), 14.3% had intracardiac devices implanted (implantable cardioverter defibrillators, cardiac resynchronization therapy). On an outpatient basis, angiotensin converting enzyme inhibitors /angiotensin receptor blockers were taken by 67.9%, beta blockers 75%, mineralocorticoid receptor antagonists

57.1%, sodium-glucose cotransporter type 2 inhibitors 30.4%, diuretics 58.9% of patients.

The triggers of acute decompensation of CHF in 64.3% of patients were inadequacy and low adherence to drug therapy at the outpatient stage, atrial fibrillation in 19.6%, infectious process in 5.4%, often and the cause of decompensation was a combination of these factors. The total indicator of the ability to self-help was 23.9±7.5 points; the adherence of patients to lifestyle modification was 49.9±16.4 points; to drug therapy 56.8±20.0; to medical support 57.4±20.5. The integral indicator of adherence to treatment was 53.9±18.6 points. All indicators are unsatisfactory.

Conclusion. It is necessary to introduce educational programs for patients and outpatient doctors to improve adherence to CHF treatment and to teach the basics of self-control and self-help in CHF.

References:

1. McDonagh TA, et al 2021 ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure. // Eur Heart J.-2021;42(36):P.3599-3726. doi: 10.1093/eurheartj/ehab368
2. Lopatin Yu M, et al Reliability and discriminant validity of the Russian version of European self-care behaviour scale in chronic heart failure. // Russ J Cardiol.- 2016;8(136):C. 14–19. .

ТҮЙІН

КУАНОВА Д.Е., МУХАТОВА Н.К., НУРМАШЕВА Г.К. КУРМАЛАЕВ А.Т., САҒЫНДЫКОВА А.С.

СОЗЫЛМАЛЫ ЖҮРЕК ЖЕТКІЛІКСІЗДІГІ БАР НАУҚАСТАРДЫҢ ЖЕДЕЛ ДЕКОМПЕНСАЦИЯСЫНЫҢ КЛИНИКАЛЫҚ СИПАТТАМАСЫ ЖӘНЕ СЕБЕПТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Кардиологиялық бөлімшеге жатқызылған науқастарда жедел декомпенсациямен байланысты факторлард зерттеу.

РЕЗЮМЕ

КУАНОВА Д. Е., МУХАТОВА Н. К., НУРМАШЕВА Г. К. КУРМАЛАЕВ А. Т., САҒЫНДЫКОВА А. С.

КЛИНИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА И ПРИЧИНЫ ОСТРОЙ ДЕКОМПЕНСАЦИИ ПАЦИЕНТОВ С ХРОНИЧЕСКОЙ СЕРДЕЧНОЙ НЕДОСТАТОЧНОСТЬЮ

Западно-Казакстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казакстан

Исследование проведено с целью изучения факторов, ассоциированных с острой декомпенсацией ХСН у пациентов, госпитализированных в кардиологическое отделение.

Негізгі сөздер: созылмалы жүрек жеткіліксіздігі, өзін өзі қуту, емдеуді ұстану

Ключевые хроническая сердечная недостаточность, самопомощь, приверженность лечению

KARABAEVA A.Y., TUNELDIKOVA D.K., YERMEKBAYEVA K.ZH., TANZHARYKOVA G.N.,
BAISALBAYEV B.S.

INVESTIGATION OF EFFECTIVE METHODS FOR OBTAINING EXTRACT OF DIOECIOUS NETTLE (LATIN URTICA DIOICA L.)

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Academic Supervisor – Candidate of Medical Sciences, Docent Almagambetova A.S.
Phthisiology and Venereal disease department

The effectiveness of the use of valvular bronchoblockade in the treatment of patients with pulmonary tuberculosis was evaluated. With destructive forms of pulmonary tuberculosis and their complications, such as pulmonary bleeding, bronchopleural fistulas, it allows to increase the effectiveness of chemotherapy. The safety and minimally invasive nature of this method contribute to its use in the complex therapy of tuberculosis.

Keywords: tuberculosis, valvular bronchoblockade, bronchopleural fistulas, pulmonary hemorrhage.

Destructive forms of tuberculosis and its complications are the main cause of mortality among patients with pulmonary tuberculosis, which contributes to the search for new effective methods of treatment[1]. In recent years, in phthisiatric practice, a minimally invasive non-drug method has been widely used – valvular bronchoblocking, based on the creation of therapeutic hypoventilation in the area of the affected lung, in which the drainage function of the bronchus blocked by the valve is preserved.

Purpose: evaluation of the effectiveness of the use of endobronchial check valve in the treatment of patients with pulmonary tuberculosis.

Methods. A retrospective analysis of medical records of 23 patients with destructive forms of tuberculosis who were hospitalized at the Aktobe Regional Phthisiopulmonology Center was carried out. We have studied the effectiveness of the method of valvular bronchoblocking in the treatment of destructive forms of tuberculosis and its complications.

Results and discussion. Among the patients, there were 17 (73.9%) men and 6 (26.1%) women. The average age was 41 years. Tuberculosis was detected by referral in 18 (78.3%) people, during a preventive examination – 5 (21.7%)[1]. Mycobacterium tuberculosis was detected by bacterioscopic method in 20 (86.9%) patients. In 13 (56.5%) cases, infiltrative pulmonary tuberculosis in the disintegration phase was encountered, in 5 (21.7%) patients, fibrous-cavernous tuberculosis, in

4 (17.4%) cases, disseminated tuberculosis and cavernous tuberculosis lungs in 1 (4.3%) patient. Drug resistance of mycobacterium tuberculosis was established in 15 (65.2%) patients[1].

Complications of pulmonary tuberculosis were in 17 (73.9%) patients, including: pulmonary bleeding – 13 (56.5%), bronchopleural fistulas – 10 (43.5%). The effectiveness of this treatment method was evaluated according to the following criteria: cessation of bacterial excretion in 20 (100%) patients, closure of the decay cavity in 10 (43.5%) cases, reduction and resorption of infiltration in 9 (39.1%) cases, elimination bronchopleural fistula in 10 (100%) people, stop bleeding – 13 (100%)[1]. The valves were removed after an average of 6 months under local anesthesia. Complications were not noted.

Conclusion. Thus, the use of valvular bronchoblocking in the treatment of patients with destructive forms of pulmonary tuberculosis and their complications, such as pulmonary bleeding, bronchopleural fistulas, can increase the effectiveness of chemotherapy. The safety and minimally invasiveness of this method contribute to its use in the complex therapy of tuberculosis.

References:

1. Дробязгин Е.А., Чикинев Ю.В., Судовых И.Е., Аникина М.С. Эндоскопическая клапанная бронхоблокация при патологии легких // Эндоскопическая хирургия. – 2016. – №5. – С.24-27.

ТҮЙІН

КАРАБАЕВА А.Е., ТУНЕЛЬДИКОВА Д.К.,
ЕРМЕКБАЕВА К.Ж., ТАНЖАРЫКОВА Г.Н.,
БАЙСАЛБАЕВ Б.С.

**ӨКПЕ ТУБЕРКУЛЕЗИМЕН АУЫРАТЫН
НАУҚАСТАРҒА КЛАПАНДЫ
БРОНХОБЛОКАЦИЯ ҚОЛДАНУ НӘТИЖЕЛЕРІ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан
медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Өкпе туберкулезімен ауыратын науқасты емдеу кезінде клапанды бронхоблокацияны қолданудың тиімділігін бағалауды жүргізу. Өкпе туберкулезінің деструктивті формаларында және олардың өкпеден қан кету, бронхо-плевралды жыланкөздер секілді асқынулар кезінде химиотерапияның тиімділігін арттыруға мүмкіндік туғызады. Осы әдістің қауіпсіздігі мен аз инвазивтілігі туберкулезді кешенді емдеуде ықпал береді.

Негізгі сөздер: туберкулез, бронх, клапан, бронхоплевральды фистулалар, өкпеден қан кету

РЕЗЮМЕ

КАРАБАЕВА А. Е., ТУНЕЛЬДИКОВА Д.К.,
ЕРМЕКБАЕВА К.Ж.,
ТАНЖАРЫКОВА Г.Н., БАЙСАЛБАЕВ Б.С.

**РЕЗУЛЬТАТЫ ПРИМЕНЕНИЯ КЛАПАННОЙ
БРОНХОБЛОКАЦИИ У БОЛЬНЫХ
ТУБЕРКУЛЕЗОМ ЛЕГКИХ**

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Проведена оценка эффективности применения клапанной бронхоблокации при лечении больных туберкулезом легких. При деструктивных формах туберкулеза легких и их осложнениях, таких как легочное кровотечение, бронхоплевральные свищи, позволяет повысить эффективность химиотерапии. Безопасность и малоинвазивность данного метода способствуют его применению в комплексной терапии туберкулеза.

Ключевые слова: туберкулез, клапанная локализация бронхов, бронхоплевральные свищи, легочное кровотечение

LUKPRANOVA S. M., SERIKBAEVA N. R.

**COMPARATIVE ANALYSIS OF ARSENIC CONTENT IN WOMEN WITH BENIGN
BREAST TUMORS**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Department of Clinical Laboratory and Visual Diagnostics.
PhD, Batyrova Gulnara Arystangaliyevna

This study is aimed at studying the difference in the quantitative content of arsenic in the group with benign breast tumors and in the control group. Changes in the content of arsenic indicate its possible connection with the development of benign pathology of the mammary gland. Quantitative data can be used for early diagnosis of breast pathology, which requires further in-depth research.

Ключевые слова: arsenic, benign tumor, breast tumor, microelements, neoplasms.

Benign changes in the mammary gland are one of the most common diseases in the structure of oncological morbidity in women. One of the factors leading to neoplasms in the mammary gland are microelements [1]. Elemental status plays a role in the pathogenesis of many diseases of internal organs and human systems, in maintaining a constant osmotic pressure, ionic and acid-base balance. Deficiency of certain microelements in the body and an excess of toxic elements in the environment can lead to the development of cancer [2]. Despite the fact that chronic exposure to arsenic can have a toxic effect on the body, some types of neoplastic cells are especially sensitive to this element and in small doses, in combination with cytostatic and cytotoxic drugs, arsenic can exhibit antitumor activity with acceptable body tolerance [3].

Purpose: to conduct a comparative analysis of the content of arsenic in the hair of a group of women with a benign tumor of the mammary glands with the control

group.

Methods: 200 women were included in this study. Inclusion Criteria: Women aged 18-80 who have lived in the study area for a long time. Informed consent to participate in the study. Exclusion criteria: history of chronic decompensated diseases of internal organs, gynecological history - pregnancy, lactation. Analytical studies of the elemental composition of hair were carried out using inductively coupled plasma mass spectrometry (ICP MS) on a NexION 300D spectrometer (PerkinElmer Inc., USA) equipped with an ESI SC-2 DX4 sampler (Elemental Scientific Inc., USA).

Results: A comparative analysis of the content of chemical elements in the hair of women with benign pathology and the control group showed: the content of (Me (q25–q75)) arsenic was 0.015 (0.008 -0.030) $\mu\text{g} / \text{g}$ in women with benign breast pathologies, and 0.021 (0.011 -0.031) $\mu\text{g}/\text{g}$ in the control group. The analysis showed

a statistically significant difference ($p=0.045$) in content: in the group of women with benign pathology of the mammary glands, the content of arsenic is 28.5% lower than in the control group.

Conclusion. There is a difference in the quantitative content of arsenic in the group with benign breast tumors and in the control group. These changes in the content of arsenic indicate its possible connection with the development of benign pathology of the mammary gland. Quantitative data can be used for early diagnosis of breast pathology, which requires further in-depth research. The work was carried out within the framework of a scientific project with grant funding from WKMU named after Marat Ospanov.

References:

1. Zaichik V. E., Davydov G. A. Determination of the content of chemical elements in healthy human breast tissue by neutron activation analysis // Medical radiology and radiation safety. - 2022. - Т. 67. - No. 2. - S. 64-68.
2. Akhmedzhanova Z. I. et al. Macro-and microelements in the vital activity of the body and their relationship with the immune system (literature review) // Journal of Theoretical and Clinical Medicine. – 2020. – no. 1. - S. 16-21.
3. Wilson H. Miller, Hyman M. Schipper, Janet S. Lee, Jack Singer, Samuel Waxman; Mechanisms of Action of Arsenic Trioxide. Cancer Res 15 July 2002; 62(14): 3893–3903.

ТҮЙІН

ЛУҚПАНОВА С.М., СЕРИКБАЕВА Н.Р.

СҮТ БЕЗІНІҢ ҚАТЕРСІЗ ІСІГІ БАР ӘЙЕЛДЕРДЕ КҮШӘН МӨЛШЕРІН САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл зерттеу сүт безінің қатерсіз ісіктері бар топтағы және бақылау тобындағы күшәннің сандық құрамының айырмашылығын зерттеуге бағытталған. Күшән құрамындағы өзгерістер оның сүт безінің қатерсіз патологиясының дамуымен ықтимал байланысын көрсетеді. Сандық деректер сүт безі патологиясын ерте диагностикалау үшін пайдаланылуы мүмкін, бұл әрі қарай терең зерттеуді қажет етеді.

Негізгі сөздер: гелдік маникюр, ультракүлгінді сәулеленудің жоғары деңгейі, тері қатерлі ісігі қауіп, зерттеушілердің ұсыныстары, майлы желе

РЕЗЮМЕ

ЛУҚПАНОВА С.М., СЕРИКБАЕВА Н.Р.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СОДЕРЖАНИЯ МЫШЬЯКА У ЖЕНЩИН С ДОБРОКАЧЕСТВЕННОЙ ОПУХОЛЬЮ МОЛОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЫ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Казахстан

Данное исследование направлено на изучение разницы количественного содержания мышьяка в группе с доброкачественными опухолями молочной железы и в контрольной группе. Изменения содержания мышьяка свидетельствуют о его возможной связи с развитием доброкачественной патологии молочной железы.

Ключевые слова: күшән, қатерсіз ісік, сүт безі ісігі, микроэлементтер, неоплазма

KAZARINA A.P., MUSSAYEVA A.S.

NONBINARY TRANSGENDER

S.D. Asfendiyarov Kazakh National Medical University, Almaty, Kazakhstan

Scientific adviser – d.m.s., professor Jarbusynova B.B.

Department of Psychiatry and Narcology

In the modern world, awareness of the existence of transgender people and their problems is gradually growing, however, there are few studies concerning non-binary persons. People who identify as transgender and gender-non-binary face many challenges in their lives, and more and more attention is being paid to their overall health and well-being. However, little is known about their experiences and perceptions of their special psychosocial needs[1].

Keywords: transgenderism, non-binarity, transgenders, gender-affirmative procedures, transphobia.

In the modern world, awareness of the existence of transgender people and their problems is gradually growing, however, there is little research on non-binary people. The standards of care for transgender people do not pay attention to non-binary people, which is why non-binary

people cannot receive adequate medical care during the Transition[2]. People who self-identify as transgender and gender non-binary face many challenges in their lives and there is an increasing focus on their overall health and well-being. However, little is known about their experiences

and perceptions of their special psychosocial needs.

Purpose: is to evaluate and summarize existing research on the unique psychological and social experiences of non-binary people and to identify aspects that may help to access to appropriate psychosocial interventions and support. Also the purpose of this review is to increase the visibility of non-binary and non-binary transgender people.

Methods. The PRISMA procedure used to select materials for this article. The relevant databases were searched: PubMed, The Lancet, Google Scholar for the last 10 years. Studies included into a current review involve the information about transgender and non-binary people and addressed issues related to their psychosocial needs. A total of 374 articles were found as a result of the search. After applying the inclusion and exclusion criteria, a total of 18 articles were considered eligible for systematic review. Quality of the articles used for a review was assessed using

the MMAT instrument.

Results and discussion. The review presents the current evidence base of the psychosocial needs and problems of transgender and non-binary people, which is material for the study and development for the further research.

Conclusion. According to this review of scientific articles in the field of gender issues and assistance to transgender persons, it becomes obvious that binary transgender and non-binary transgender people have different psychosocial needs.

References:

1. Ennis, Dawn «New Research Reveals Insights Into America's Nonbinary Youth» // Forbes. 2022.
2. Williams Institute Subpopulations: Transgender People. UCLA. School of Law. 3.The truth about trans. Stonewall Journal. 2022.

ТҮЙІН

КАЗАРИНА А.П., МУСАЕВА А.С.

NONBINARY TRANSGENDER

С.Д. Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университеті, Алматы, Қазақстан

Қазіргі әлемде трансгендерлі адамдардың бар екендігі және олардың проблемалары туралы хабардар болу бірте-бірте өсуде, алайда бинарлы емес адамдар туралы зерттеулер аз. Өзін өзі трансгендер және гендері бинарлы емес деп санайтын адамдар өмірінде көптеген қиындықтарға тап болады, сондықтан жалпы денсаулығы мен әл-ауқатына көбірек көңіл бөлініп жатыр. Дегенмен, олардың тәжірибесі мен ерекше психоәлеуметтік қажеттіліктері туралы белгілісі аз.

Негізгі сөздер: трансгендеризм, екілік емес, трансгендеризм, гендерлік оң процедуралар, трансфобия

РЕЗЮМЕ

КАЗАРИНА А.П., МУСАЕВА А.С.

NONBINARY TRANSGENDER

Казахский национальный медицинский университет имени С.Д. Асфендиярова, Алматы, Казахстан

В современном мире постепенно растет осведомленность о существовании трансгендерных людей, их проблем, однако существует мало исследований, касающихся небинарных персон. Люди, которые идентифицируют себя как трансгендерные и гендерно-небинарные, сталкиваются со многими проблемами в своей жизни, и все больше внимания уделяется их общему здоровью и благополучию. Однако мало что известно об их опыте и восприятии их особых психосоциальных потребностей.

Ключевые слова: трансгендер, небинарность, трансгендерность, гендерно-позитивные процедуры, трансфобия

TUKHBATULLIN A. A., NADEZHDIINA E. A., ISLAMGULOV A. H., NERYAKHIN A.D.

ANALYSIS OF THE PREVALENCE OF MISCONCEPTIONS IN THE FIELD OF FAMILY PLANNING AMONG UFA GIRLS

Bashkir State Medical University of the Ministry of Health of Russia, Ufa, Russia

Scientific supervisor – Candidate of Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Obstetrics and Gynecology with the course of IAPE, obstetrician-gynecologist Maslennikov A.V.

Department of Obstetrics and Gynecology with IAPE course

Conducted an electronic survey among male and female persons from 16 to 41 years old living in Ufa. Among the respondents, an insignificant level of adherence to a number of ineffective methods of contraception was revealed. The age of sexual initiation is less desirable.

Keywords: reproductive attitudes, reproductive behavior and family planning.

Family planning is the most important process in any married couple, contributing to factors such like size of the family, the readiness for the conception and birth of children and the intervals between pregnancies[2]. Family planning is significant factor of improvement in quality of life, including other important indicators such as state of physical and mental health, socio-economic well-being

Purpose: to assess the prevalence of misconceptions in the field of family planning among people of reproductive age living in Ufa.

Methods. An online questionnaire on reproductive attitudes was conducted among males and females at the age ranging from 16 to 41 years old, who are residents of Ufa. The study includes the results of 502 respondents[1].

Results and discussion. The average age among the respondents was 20 years [18; 21]. Aspects of sexual debut: the optimal age of sexual initiation is 18 years [17;18]. The average age of marriage among the surveyed persons is 23.6 years [22;25]. Attitude to childbearing: the optimal age for the appearance of the first child is 25.4 years [24,27]. The condom is the most common method of contraception among the respondents, however, in

1.39% of cases, preference is given to interrupted sexual intercourse. 1.59% of the individuals in the study consider sterilization to be optimal[3].

Conclusion. Among the respondents, an insignificant level of adherence to a number of ineffective methods of contraception was revealed. The age of sexual initiation is less desirable. The appearance of the first child among the respondents was postponed to 25.4 years on average.

References :

- 1.Global age-sex-specific fertility, mortality, healthy life expectancy (HALE), and population estimates in 204 countries and territories, 1950-2019: a comprehensive demographic analysis for the Global Burden of Disease Study 2019 / GBD 2019 Demographics Collaborators // Lancet. – 2020. – Vol. 396, No 10258. – P. 1160-1203
2. Arkhipova, M.P. Reproductive behavior: known facts and new hypotheses / M.P. Arkhipova, M.B. Khamoshina // Obstetrics and gynecology: news, opinions, training. – 2018. – No. 3. – pp. 15-20.

- 3.Reproductive behavior of the student youth of the city of Ufa / A.G. Yaschuk [et al.] // Practical medicine. – 2017. – No. 7. – pp. 131-133.

ТҮЙІН

ТУХБАТУЛЛИН А.А., НАДЕЖДИНА Е.А.,
ИСЛАМГУЛОВ А.Х., НЕРЯХИН А.Д.

УФА ҚАЛАСЫНДАҒЫ ҚЫЗДАРДА ОТБАСЫН ЖОСПАРЛАУ САЛАСЫНДАҒЫ ҚАТЕ ТҮСІНІКТЕРДІҢ ТАРАЛУЫН ТАЛДАУ

Башқұрт мемлекеттік медицина университеті, Уфа,
Ресей

Уфа қаласында тұратын 16 жастан 41 жасқа дейінгі ерлер мен әйелдер арасында электрондық сауалнама жүргізілді. Сауалнамаға қатысқандардың арасында контрацепцияның бірқатар тиімсіз әдістерін ұстанудың шамалы деңгейі анықталды. Жыныстық өмірдің басталу жасы аз.

Негізгі сөздер: репродуктивті көзқарастар, репродуктивті мінез - құлық және отбасын жоспарлау.

РЕЗЮМЕ

ТУХБАТУЛЛИН А. А., НАДЕЖДИНА Е.А.,
ИСЛАМГУЛОВ А. Х., НЕРЯХИН А. Д.

АНАЛИЗ РАСПРОСТРАНЁННОСТИ ЗАБЛУЖДЕНИЙ В ОБЛАСТИ ПЛАНИРОВАНИЯ СЕМЬИ У ДЕВУШЕК Г. УФЫ

Башкирский государственный медицинский
университет Уфа, Россия

Провели электронное анкетирование среди лиц мужского и женского пола от 16 до 41 года, проживающих в г. Уфа. Среди опрошенных выявлен незначительный уровень приверженности ряду неэффективных методов контрацепции. Возраст начала половой жизни менее желаемого.

Ключевые слова: репродуктивные установки, репродуктивное поведение и планирование семьи

SINGH A., SHARMA P.

INFLUENCE OF SOCIAL MEDIA TO PSYCHOLOGICAL HEALTH OF YOUNG PEOPLE IN BETWEEN 13 AND 25

Marat Ospanov West Kazakhstan Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Master of Natural Sciences. Temirbayeva A.A.
Department of Natural Science Disciplines

The 21st century is the century of information and digitalization. People are increasingly using the latest achievements of scientific and technological progress in their daily lives: smartphone, personal computer, smart gadgets for home and so on. The Internet allows us to perform an incredible variety of tasks: view the news, buy food, accessories and wardrobe items, pay taxes and fees, have fun and even get an education. The purpose

of this study is to study the impact of social networks on the psychological health of young people aged 13 to 25 years.

Keywords: social media, teenager, dependence, tiktok, psychology.

The 21st century is the age of information and digitalization. People are increasingly using the latest achievements of scientific and technological progress in daily life: a smartphone, a personal computer, smart gadgets for the home, and so on[1]. Another important element of modern realities has become the Internet, which allows us to perform an incredible variety of tasks: viewing the news, buying food, accessories and wardrobe items, paying taxes and fees, entertainment and even education - all this became possible thanks to the World Wide Web. Finally, in the age of digitalization, we increasingly prefer virtual communication to real[2] Communication began to be carried out using e-mail, social networks and instant messengers, which give us unlimited opportunities for contacts with other people, but adults make these contacts a mere formality than teenagers and young people who cannot imagine their life without social media.

Purpose: to learn the influence of social media to psychological health of young people in between 13 and 25 years old.

Methods. In this work, we used the method of collection of information on the state of the latest researching on social media from different sources, taking a survey from teenagers and young people and making comparison graphs.

Results and Discussion. According to our research, 100 pupils of secondary school of the city of Aktobe and about 500 students of our university passed the survey. The questionnaire consisted of the following questions: what social network do you prefer instagram, tiktok, facebook, snapchat?; how much time per day do you spend on social networks?; Are you productive on social media? How much time can they continuously work without distraction? etc. Analyzing the answers of the respondents, we found

the following: teenagers spend enough time in the virtual world, young people prefer the productivity of spending time in social networks[1]. Through enough research we found that these psychological problems were commonly found in them, namely sleep disturbance, depression and anxiety. Moreover physiological problems also affected a lot like myopia, blue light eye strain, neck problem and in some cases it also leads to car accidents[2].

Conclusion. Social networks have rapidly entered our daily life and have become its integral elements. It's easy to get caught up in the world of social media, but it's important to remember the value of living in the real world. Spending time outdoors, playing games with friends, and engaging in other activities that involve face-to-face interaction can be incredibly rewarding. Not only do they provide opportunities for physical exercise and mental stimulation, but they also help to build social connections and foster a sense of community. It is necessary to observe digital hygiene: do not abuse the time spent on the Internet, carefully monitor the quality of the content being studied, and not succumb to the provocations of trolls and extremists.

References:

1. Bochaver A.A., Dokuka S.V., Sivak E.V., Smirnov I.B. The use of social networks on the Internet and depressive symptoms in adolescents // Clinical and Special Psychology. 2019. V. 8, No. 3. S. 1–18.
2. Konakh S.A. Negative impact of social networks on children and adolescents // Psychology, sociology and pedagogy. 2018. No. 5.
3. Pyankova N.G., Matviyuk V.M. The influence of the global Internet on the psyche of adolescents // Scientific and methodological electronic journal «Concept». 2014. Vol. S30. pp. 36–40.

ТҮЙІН

СИНГХ А., ШАРМА П.

13-25 ЖАСТАҒЫ АДАМДАРДЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ДЕНСАУЛЫҒЫНА ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДІҢ ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

XXI ғасыр – ақпарат пен цифрландыру ғасыры. Адамдар күнделікті өмірде ғылыми-техникалық прогрестің соңғы жетістіктерін: смартфонды, дербес компьютерді, үйге арналған смарт гаджеттерді және т.б. пайдаланады. Интернет бізге керемет әртүрлі тапсырмаларды орындауға мүмкіндік береді:

РЕЗЮМЕ

СИНГХ А., ШАРМА П.

ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ НА ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ЗДОРОВЬЕ ЛЮДЕЙ В ВОЗРАСТЕ 13-25 ЛЕТ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

21 век – век информации и цифровизации. Люди все больше используют в повседневной жизни последние достижения научно-технического прогресса: смартфон, персональный компьютер, умные гаджеты для дома и так далее. Интернет позволяет нам выполнять невероятное количество разнообразных задач:

жаңалықтарды шолу, тамақ, аксессуарлар мен киім сатып алу, салықтар мен алымдарды төлеу, көңіл көтеру және тіпті білім алу. Бұл зерттеудің мақсаты – 13 пен 25 жас аралығындағы жастардың психологиялық денсаулығына әлеуметтік желілердің әсерін зерттеу.

Негізгі сөздер: әлеуметтік медиа, жасөспірім, тәуелділік, тик ток, психология.

просматривать новости, покупать еду, аксессуары и предметы гардероба, платить налоги и сборы, развлекаться и даже получать образование. Целью данного исследования является изучить влияние социальных сетей на психологическое здоровье молодых людей в возрасте от 13 до 25 лет.

Ключевые слова: социальные сети, подросток, зависимость, тик ток, психология.

AALIYANBANU SAFIK S.

HISTOPATHOLOGICAL CHANGES IN KIDNEY DURING COVID 19 IN AKTOBE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Scientific adviser: Ph.D. Komekbay Zh.E.
The Department of Histology

According to the pathoanatomic study of 13 deceased (the average age was 67 years), the SAR Cov II virus is directly attached to ACE 2 receptors, present mainly in the kidney PCT, which are also present in the lungs. By binding to the ACE 2 receptor, the virus has a direct effect on the kidneys..

Keywords: kidney, covid19, ACE 2 receptor, lungs.

Corona Virus Disease 2019 (Covid 19), reason of the pandemic outbreak of pneumonia in Wuhan, China; caused by the SARS-CoV-2, which severely affected the lungs also showed an after effect on many organs other than lungs. The patients were found to have organ failure and/or dysfunctioning after recovering from Covid-19. It causes acute kidney injury, acute tubular injury, focal macro- and microvascular thrombi, collapsing glomerulopathy and acute interstitial nephritis[1].

Purpose: to study morphological changes in the kidney in patients who died from COVID-19 in Aktobe for the period from January to September 2021.

Methods. Material for research – Autopsy materials (slides, subject glasses stained with hematoxylin and eosin) of the dead from the coronavirus infection from January to September 2021, obtained in the pathologist's autopsy in Regional Pathologic Bureau of Aktobe. The clinical data was obtained from post-mortem epicrisis (form No. 001/y "Medical Record of the Patient) and the Protocol (patient chart) of the pathological anatomy (post-mortem) research (form No. 002/y). Histological research of materials was carried out in morphological Laboratory of the Histology Department of NpJS «ZKMU Marat Ospanov».

Results and discussion. The analysis of the autopsy material of the kidney obtained from the dead patients (total 13:6 women, 7 men; the average age of the dead – 67 (33-85 years), the average of men 65 (49-80 years), average age of women 70 (33-85 years)) according to result of autopsy. The diagnosis of covid-19 was confirmed by the study of naso and oropharynx swab by the PCR method, 9 patients with PCR positive and 4 patient with PCR negative[2]. During the disease (from the appearance of

the symptoms before death) amounted to 14 (4-25) days, men 16 (4-25) days, women 12 (4-17) days the duration of hospitalization – 6 (2-13) days, men 8 (4-13), women are 3.6 (2-7) days[2]. All the dead had respiratory disease along with underlying cardiovascular and renal disorder. The prime complication in the patients with renal disease was plethora of microvasculature, necrosis and dystrophic changes in epithelium of tubules precisely in PCT, infection in podocytes, collapsing glomerulopathy. In few special cases hyaline and granule casts in lumen of some tubules also hyalinosis of wall of arterioles, parts of glomeruli were found[3].

Conclusion. As per the autopsy studies of 13 dead patients (the average age was 67 years old). The SAR Cov II virus directly attaches to the ACE 2 receptors present mostly in the PCT of the kidneys which are also present in the lungs. Binding with ACE 2 receptor, the virus has its direct effect on the kidney.

References.

1. Elham Ahmadian, Seyed Mahdi Hosseiniyan Khatibi and Sepideh Zununi Vahed Reviewed in medical virology as "Covid-19 and kidney injury: Pathophysiology and molecular mechanisms"[2, 2.1,2.2].
2. The website of NEWS MEDICAL AND LIFE SCIENCES by Colin Lightfoot, M.Sc. Infection and Immunity, reviewed by Danielle Ellis, B.Sc. as "Direct effect of SARS-CoV-2 on the kidney".
3. Kapp ME, Fogo AB, Roufouse C, et al. Renal Considerations in COVID-19: Biology, Pathology, and Pathophysiology. ASAIOJ. 2021;67(10):1087-1096.

ТҮЙІН

ӘЛИЯБАНУ САФИК С.

АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНДАҒЫ КОВИД
– 19 КЕЗІНДЕГІ БҮЙРЕКТЕГІ
ГИСТОПАТОЛОГИЯЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕРМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан
медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Өлген 13 науқастың аутопсиясы бойынша (орташа жасы 67 жас). SAR Cov II вирусы негізінен өкпеде де болатын бүйректің РСТ-да болатын ACE 2 рецепторларына тікелей қосылады. ACE 2 рецепторларымен байланысқан вирус бүйрекке тікелей әсер етеді.

Негізгі сөздер: бүйрек, covid19, ACE 2 рецепторы, өкпе

РЕЗЮМЕ

АЛИЯБАНУ САФИК С.

ГИСТОПАТОЛОГИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ В
ПОЧКАХ ПРИ COVID 19 В АКТӨБЕЗападно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Казахстан

По данным патологоанатомического исследования 13 умерших (средний возраст составил 67 лет), вирус SAR Cov II напрямую прикрепляется к рецепторам ACE 2, присутствующим в основном в ПКТ почек, которые также присутствуют в легких. Связываясь с рецептором ACE 2, вирус оказывает прямое воздействие на почки.

Ключевые слова: почки, covid19, рецептор ACE 2, легкие

GULALAI A.

PREVALENCE OF CORONARY ARTERY DISEASE IN SMOKERS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Master of medical sciences Nurseitova Totygul Hairollakyzy
The department of Pathological Physiology

All of the above indicates the relationship between obesity and cardiovascular diseases. As BMI or obesity increases, the proportion of cardiovascular diseases increases. H⁰ null hypothesis: obesity does not affect the body to lead to coronary heart disease. Alternative hypothesis: obesity can lead to coronary artery disease (CHD) in patients who have applied to the SIH cardiology clinic.

Keywords: Smoking ,obesity, BMI, medical field conditions, health , prevention.

During the year of 2022, more than half of the deaths were due to coronary artery disease. Coronary artery disease is an important contributor to mortality and morbidity in south Asian countries, including Pakistan. In Pakistan according to WHO report, people of aged 18 and above who smoke is 3.8 % for females and 15-30% for males. Smoking is a major modifiable risk factor of coronary artery disease[1]. Cigarette smoking can result in at least two- fold increase in coronary artery disease. The awareness about smoking as a risk factor for coronary artery disease is substantial. In spit of this fact almost 25% of the young population refused to quit smoking as a preventive measure for heart disease. It shows that tremendous efforts need to be made in forms of anti tobacco media coverage and prohibit the young generation from smoking[2].

Purpose: to explain knowledge level coronary artery disease risk factor and coronary intervention. They also calculated the mean knowledge score about CAD risk factors. The mean score of knowledge about risk factors of CAD was 11.47 +/- 2.37. Pakistan population has one of the highest risks of coronary artery disease in the world.

Methods. Descriptive cross sectional survey was conducted from August to September 2022. We used convenience-sampling method for data collection for

convince. The sample size was 97 but due to some reason we interview only 70 patients and filled only 70 questionnaires, an interviewer-administered questionnaire will be filled[3]. The questionnaire will contain assessment of knowledge of risk factor on CAD. Inclusion criteria will be all patients irrespective of age and sex, with established diagnosis of CAD. Exclusion criteria will be all patients with diseases like hypertension, diabetes, hyperlipidemia, and obesity, chronic smokers who had not yet developed coronary artery disease. Consent form will be signed or thumb stamped by the participants of the study[2].

Results and discussion. The results of the study showed risk distribution of smoking was 14.02%. Another study conducted at four different educational institutions of Karachi East from April 2022 to September 2022. Result of our research indicates 52.2 percentage of coronary artery disease (CAD) is high among obese as compared to non obese having CAD, according to SIH Cardiology Clinic.

Conclusion. All the above mentioned shows the relationship between obesity and cardiovascular diseases. As BMI or obesity increase, the ratio of cardiovascular diseases increases. H⁰ null hypothesis: There is no effect of obesity on body to leads CAD. H^a alternative hypothesis: Obesity can leads to coronary arteries disease (CAD) in

patients came to SIH cardiology clinic.

References.

1. Akhtar T, Gergen PJ, Hadden WC, Khan AQ. Health status of the Pakistani population: a health profile and comparison with the United States. Am J Public Health.

2. Regional Office for the Western Pacific (World Health Organization), International Association for the Study of Obesity
3. M. Nasir Afzal, Muhammad Naveed Journal of the College of Physicians and Surgeons-Pakistan.

ТҮЙІН

ГУЛАЛАЙ А.

ТЕМЕКІ ШЕГУШІЛЕРДЕ ЖҮРЕКТІҢ ИШЕМИЯЛЫҚ АУРУЛАРЫНЫҢ ТАРАЛУЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жоғарыда айтылғандардың барлығы семіздік пен жүрек-қан тамырлары ауруларының арасындағы байланысты көрсетеді. ВМІ немесе семіздік жоғарылаған сайын жүрек-қан тамырлары ауруларының үлесі артады. Н^о нөлдік гипотеза: семіздік ЖҚА-ға әкелетін денеге әсер етпейді. Н^а Балама гипотеза: Семіздік СИH кардиологиялық клиникасына жүгінген науқастарда коронарлық артерия ауруына (ЖИА) әкелуі мүмкін.

Негізгі сөздер: темекі шегу, семіздік, ВМІ, медициналық саладағы жағдайлар, денсаулық, алдын алу

РЕЗЮМЕ

ГУЛАЛАЙ А.

РАСПРОСТРАНЕННОСТЬ ИШЕМИЧЕСКОЙ БОЛЕЗНИ СЕРДЦА У КУРИЛЬЩИКОВ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Казахстан

Все вышеизложенное свидетельствует о взаимосвязи ожирения и сердечно-сосудистых заболеваний. По мере увеличения ИМТ или ожирения увеличивается доля сердечно-сосудистых заболеваний. Н^о нулевая гипотеза: ожирение не влияет на организм, чтобы привести к ИБС. Н^а альтернативная гипотеза: ожирение может привести к заболеванию коронарных артерий (ИБС) у пациентов, обратившихся в кардиологическую клинику СИH.

Ключевые слова: курение, ожирение, ИМТ, условия в медицинской сфере, здоровье, профилактика.

RIZVI M.F., FARHAT F., AKHTAR S.

FEATURES OF TRIGGERING FACTORS OF BRONCHIAL ASTHMA DEVELOPMENT IN CHILDREN LIVING IN THE REGION OF WESTERN KAZAKHSTAN

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Supervisor - MD, Associate Professor Zame Yu.A.

Department Children's diseases № 1 with neonatology

According to WHO data, the number of patients with bronchial asthma increases by 0.5% annually, which makes the problem of identifying causally significant allergens urgent in order to limit or completely exclude contacts of patients with triggers. The purpose of our study is to identify causally significant allergens in children with bronchial asthma living in the region of Western Kazakhstan.

Ключевые слова: bronchial asthma, preschool children, school children, allergens, methods for diagnosing bronchial asthma.

According to WHO data, the number of patients with bronchial asthma increases by 0.5% annually, which makes the problem of identifying causally significant allergens in order to limit or completely eliminate the contact of patients with triggers urgent[1].

Purpose: to identify causally significant allergens in children with bronchial asthma living in the region of Western Kazakhstan.

Methods. The material for the study was the case histories of 207 children with bronchial asthma, who were treated at the West Kazakhstan Allergological Center from 2015-2020. urine, feces for worm eggs), an allergy test (AllergyScreen-test), for the diagnosis of allergic-specific

immunoglobulins[1]. The processing of the obtained material was carried out by standard specific methods. Statistical analysis of the material was carried out by computer processing in the Windows environment, the program «Biostat-5». The patients were divided into two age groups: group I - preschool age (78 children) and group II - school age (129 children)[2].

Results and discussion. The genealogical history showed that in 61.5% (48) of patients in the first group and 68.9% (89) of the second group, first-degree relatives suffered from various allergic diseases (for example: eczema, dermatitis, hay fever, bronchial asthma, allergies of unknown etiology).For the first time, bronchial asthma

was observed in 67.9 (53) preschool children and 30.2% (39) of preschool children. Analysis of the spectrum of the most common allergens revealed the following patterns: most often in children of all ages, allergy to house ticks is found (Derm. pteronyssini и Derm. farinae), pollen allergens (a mixture of herbs and wormwood) are significantly more likely to take second place in school-age children.

Conclusion. Thus, our studies have shown that children of different age groups have differences in causally significant respiratory allergens, there is a clear

trend towards an increase in sensitization to grass pollen and wormwood with age.

References:

1. Национальная программа «Бронхиальная астма у детей. Стратегия лечения и профилактика» / Российское респираторное общество. 2017. - 159 с.
2. Dexheimer J. W., Borycki E. M., Chiu K. W., Johnson K. B., Aronsky D. A systematic review of the implementation and impact of asthma protocols // BMC Med Inform Decis Mak. 2014. 14:82.

ТҮЙІН

RIZVI M.F., FARHAT F., AKHTAR S.

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН АЙМАҒЫНДАҒЫ ТҰРАТЫН БАЛАЛАРДА БРОНХ ДЕМІКПЕСІ ДАМУЫНЫҢ ТРИГГЕР ФАКТОРЛАРЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының деректері бойынша бронх демікпесі бар науқастардың саны жыл сайын 0,5%-ға артады, бұл пациенттердің триггерлермен байланысын шектеу немесе толығымен жою үшін себепті-маңызды аллергияларды анықтау мәселесін өзекті етеді. Біздің зерттеуіміздің мақсаты – Батыс Қазақстан облысында тұратын бронх демікпесі бар балалардағы себеп-салдарлық маңызды аллергияларды анықтау.

Негізгі сөздер: бронх демікпесі, мектеп жасына дейінгі балалар, мектеп оқушылары, аллергиялар, бронх демікпесін диагностикалау әдістері

РЕЗЮМЕ

RIZVI M.F., FARHAT F., AKHTAR S.

ОСОБЕННОСТИ ПУСКОВЫХ ФАКТОРОВ РАЗВИТИЯ БРОНХИАЛЬНОЙ АСТМЫ У ДЕТЕЙ, ПРОЖИВАЮЩИХ В РЕГИОНЕ ЗАПАДНОГО КАЗАХСТАНА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Казахстан

По данным ВОЗ, ежегодно количество больных с бронхиальной астмой увеличивается на 0,5%, что делает актуальной проблему выявления причинно-значимых аллергенов с целью ограничения или полного исключения контактов больных с триггерами.

Цель нашего исследования: выявление причинно-значимых аллергенов у детей с бронхиальной астмой, проживающих в регионе Западного Казахстана.

Ключевые слова: бронхиальная астма, дети дошкольного возраста, школьники, аллергия, методы диагностики бронхиальной астмы

SHARMA S.

THE POSSIBILITIES OF PSYCHOLOGICAL RESEARCH OF THE DISTANCE LEARNING SYSTEM IN A NEW EDUCATIONAL FORMAT

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Supervisor: Primkulova Diana (PhD) vice dean of foreign students in university.

Department of psychology

The presents information drawn from research on brain processes that impact perception, memory, learning, and understandings among learners during online education process. This information is related to the possibilities of psychological research of the distance learning system in a new educational format by using of interactive video and the Web in distance education through a discussion of how best to enhance learning or mitigate problems caused through the use of these technologies.

Keywords: Limbic brain, emotions, learning, technologies.

Currently, the world community is going through an important historical stage. Information and communication technologies, which are a global trend, are being widely

introduced into the educational process. In accordance with this, distance learning in the education system is becoming one of the most effective tools. Distance learning-remote

implementation of educational activities by a tutor and student using information technologies. This system is based on the principles of UNESCO «Education for all», «lifelong learning». Distance learning can save time and provide unlimited opportunities for information exchange in the market[1].

Purpose: making connections with the limbic brain.

Connecting. Through Emotions. Building and Revising Models. Learning and Changing Learning in the Brain. Pursuing Novelty Through Attention. Storing and Retrieving Memories. Thinking before Acting through Language. Using Technologies in Light of Brain Research.

Methods. At the same time, in the current quarantine period due to the pandemic, continuing education is becoming the basis. This system was not immediately adopted by both teachers and students. The most difficult thing is that in secondary schools this is becoming a big problem. Parents who do not have a pedagogical education, lack of Information Technology, inability to use internet resources are growing day by day. However, the future of the nation is not only a matter of duty to the state or teachers.

Results and discussion. Your parents have responsibilities to your child. These problems primarily affect the child. Parents who are committed to aggression do not realize that they have a negative impact on the child's psyche[1]. A child may feel guilty about himself or herself in front of his or her parents and feel like a dependent person. As a result, even the motivation of many students to study has completely decreased. To improve the effectiveness of distance learning from a psychological point of view. First of all, psychologists of the institution should contact parents and provide psychological counseling. Second of all, tutors and advisors need to change their communication styles. Teachers who cannot leave the traditional education system still adhere to an authoritarian style of communication. For a child who is not able to master the new system, a negative attitude of the teacher can not only hinder the progress of the learning process, but also lead to stress or a decrease in the child's motivation. In this context, I would recommend that teachers Establish a demacratc or liberal relationship with their students[2]. Demacratc communication is

based on cooperation between the teacher and the student. And liberal relations are effective only for educational institutions that train specialists. Because this style puts the existing responsibility on the shoulders of the student. This allows students to feel responsible for self-education. From this conclusion, there may be a counterargument that the status of uztaz will decrease. However, it should be borne in mind that in the course of personal development, the formation of tolerant behavior of students is in the hands of students. In addition, it is of great importance in perception in communication[3]. What we call perception coincides with the concept of perception. That is, it is the perception of the student by his being, the understanding of his inner world and mental state. This is an aspect of the relationship that is necessary not only for teachers, but also for mothers. For systematic information exchange, it is not superfluous to master the techniques and techniques of effective communication. That is, the communicator (informant) conveys information to the recipient (recipient of information) in a clear, argumentative way. To solve this problem, a feedback service is launched. Feedback is the recipient's response to the actions of the communicator. There are so many types of feedback. In this way, we can determine the psychological state of the student, knowing how well he has learned the information received.

Conclusion. In short, under normal circumstances, some students do not regularly attend lectures and seminars. And through the distance learning system, you can receive information at any time, indefinitely. This means that the student has a great opportunity to fully master the course of study. Building effective relationships is of great importance for the realization of opportunities.

References:

1. Аронсон Э. Көпке ұмтылған жалғыз. Әлеуметтік психологияға кіріспе. — Астана: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2018. — 407 б.
2. Арбузова Е. Н., Анисимов А. И., Шатрова О. В. Практикум по психологии общения. — СПб.: Речь, 2008 —272 с.
3. Маслоу А. Мотивация и личность. — СПб.: Питер, 2008. — 352 с.

ТҮЙІН

СУРАВ Ш.

ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІН ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУДІҢ ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ ФОРМАТЫНДАҒЫ МҮМКІНДІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Онлайн оқыту процесінде оқушылардың қабылдауына, есте сақтау қабілетіне, оқуына және өзара түсіністігіне әсер ететін мидағы процестерді зерттеуден алынған ақпарат берілген. Бұл ақпарат қашықтықтан білім беруде интерактивті бейне мен интернетті қолдана

РЕЗЮМЕ

СУРАВ Ш.

ВОЗМОЖНОСТИ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ СИСТЕМЫ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В НОВОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ФОРМАТЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Представлена информация, почерпнутая из исследований процессов в мозге, которые влияют на восприятие, память, обучение и взаимопонимание учащихся в процессе онлайн-обучения. Она

отырып, қашықтықтан оқыту жүйесін жаңа білім беру форматында психологиялық зерттеу мүмкіндіктерімен байланысты, бұл технологияларды қолданудан туындайтын мәселелерді қалай жақсартуға немесе азайтуға болатындығын талқылау арқылы.

Негізгі сөздер: *лимбиялық ми, эмоциялар, оқыту, технология.*

связана с возможностями психологического исследования системы дистанционного обучения в новом образовательном формате с использованием интерактивного видео и Интернета в дистанционном образовании посредством обсуждения того, как наилучшим образом улучшить обучение или смягчить проблемы, возникающие в результате использования этих технологий.

Ключевые слова: *лимбический мозг, эмоции, обучение, технологии.*

SAHAL K., RAJPUROHIT G.S.

BIOCHEMICAL BASES OF THE EFFECT OF ETHANOL METABOLISM ON THE ENERGY SUPPLY OF NERVOUS SYSTEM CELLS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Supervisors: senior teachers: Besimbayeva Zhanat, Yernazrova Zhanat
Department of Chemical Disciplines, Biological Chemistry course

Ethanol metabolism suppresses key enzymes of common catabolism pathways. Considering that fatty acids cannot pass the blood-brain barrier, carbohydrates are the main source of energy for the cells of the central nervous system, therefore, the energy supply of the brain occurs due to the complete oxidation of glucose at all stages of catabolism.

Keywords: *ethanol, metabolism, energy supply, alcohol dehydrogenase (ADH), glucose oxidation*

Considering that fatty acids cannot penetrate the blood-brain barrier, carbohydrates are the main source of energy for the cells of the central nervous system, therefore, the energy supply to the brain occurs due to the complete oxidation of glucose at all stages of catabolism. Prolonged alcohol consumption leads to degenerative disorders of the nervous system due to hypoxia of brain cells as a result of suppression of the activity of oxidative enzymes leading to the synthesis of ATP, since ethanol easily penetrates through most biological membranes, and its concentration in all water spaces, including the brain, approaches the concentration in blood plasma. Ethanol, acetaldehyde, and acetate must be oxidized in the brain, and their combined rate is high enough to disrupt the metabolism of glucose and amino acids [1].

Purpose: to study the effect of the enzymatic system of ethanol metabolism on the activity of key enzymes of the general pathway of catabolism and the processes of energy supply in nerve cells.

Methods: Based on a review of the literature data, the mechanism of the toxic effect of ethanol and its suppression by metabolites of the energy supply of cells of the nervous system was studied, comparison, and analysis of data on the topic under study.

Results and discussion: Ethanol readily distributes throughout the body and can be a major fraction of caloric utilization. Oxidation of ethanol and its products, acetaldehyde and acetate, is irreversible and unregulated. This “pushes” energy metabolism and can increase reduction of both cytoplasmic and mitochondrial NAD, thereby increasing cellular energy state. The rate of ethanol oxidation, and its associated metabolic disturbance, is

dependent on ethanol concentration and local (cellular) enzyme content [2]. Heterogeneity in cell types and cell metabolism in brain precludes a general characterization but cells can be roughly separated into those with ADH1, ADH4 and those without this activity. Those without ADH1 and/or ADH4 oxidize ethanol by catalase or cytochrome P450 (CYP2E1) to acetaldehyde without reducing NAD. The amounts of ADH1 and ADH4 in brain are small but concentrated in a small fraction of the total number of cells [2]. In cells with ADH1 and/or ADH4, ethanol oxidation increases the cytoplasmic NADH/NAD⁺. All brain cells have mitochondrial aldehyde dehydrogenase and produce acetaldehyde, if not by ADH, by catalase and CYP2E1. Oxidation of acetaldehyde and/or acetate taken up from blood augments that produced within the cell, increasing intramitochondrial NADH/NAD⁺. Brain cells, notably astrocytes, normally consume glucose and produce pyruvate for anaplerosis through pyruvate carboxylase. Ethanol and acetate catabolism, however, down regulates glucose consumption by decreasing both glucose transport and glycolysis [3].

Conclusion: The result of this process is the accumulation of NADH and acetyl-CoA. Acetyl-CoA and NADH are allosteric activators of protein kinase, which phosphorylates the pyruvate dehydrogenase complex and inactivates it. Thus, the activity of the pyruvate dehydrogenase complex and key TCA enzymes is suppressed by the increasing concentration of NADH ([NADH]/[NAD⁺]). In this situation, brain cells are particularly affected, as other tissues can use the energy of fatty acids.

Result: The effect of alcohol on the human brain and

nervous system has short-term consequences in the form of memory lapses, impaired coordination, and permanent harm due to the fact that neurons and other brain cells die.

References.

1. Belanger M, Allaman I, Magistretti PJ. Brain energy metabolism: Focus on astrocyte-neuron metabolic cooperation. *Cell Metab* 2011;14:724–3.

2. David F. Wilson* , Franz M. Matschinsky. Ethanol metabolism: The good, the bad, and the ugly. *Medical Hypotheses* 140 (2020) 109638.
3. Lieberman M. Mark`s Basic Medical Biochemistry A Clinical Approach/ M. Lieberman, A. Marks, A. Peet. -4th ed.: Lippincott Williams & Wilkins, 2015. -1014 p.

ТҮЙІН

САХАЛ К, РАДЖПУРОХИТ Г.С.

ЭТАНОЛ МЕТАБОЛИЗМІНІҢ ЖҮЙКЕ ЖҮЙЕСІНІҢ ЖАСУШАЛАРЫН ЭНЕРГИЯМЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУГЕ ӘСЕРІНІҢ БИОХИМИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Этанол метаболизмі жалпы катаболизм жолдарындағы негізгі ферменттерді тежейді. Майлы қышқылдар гематоэнцефалдық бөгет арқылы өте алмайтынын ескерсек, көмірсулар орталық жүйке жүйесінің жасушалары үшін негізгі энергия көзі болып табылады, сондықтан мидың энергиямен қамтамасыз етілуі катаболизмнің барлық кезеңдерінде глюкозаның толық тотығуы есебінен жүреді.

Негізгі сөздер: этанол, метаболизм, энергиямен қамтамасыз ету, алкоголь дегидрогеназа (ADH), глюкозаның тотығуы.

РЕЗЮМЕ

САХАЛ К, РАДЖПУРОХИТ Г. С.

БИОХИМИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ВЛИЯНИЯ МЕТАБОЛИЗМА ЭТАНОЛА НА ЭНЕРГОСНАБЖЕНИЕ КЛЕТОК НЕРВНОЙ СИСТЕМЫ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Метаболизм этанола подавляет ключевые ферменты общих путей катаболизма. Учитывая, что жирные кислоты не могут проходить гематоэнцефалический барьер, для клеток центральной нервной системы основным источником энергии являются углеводы, поэтому энергообеспечение мозга происходит за счет полного окисления глюкозы на всех этапах катаболизма.

Ключевые слова: этанол, метаболизм, энерго-снабжение, алкогольдегидрогеназа (АДГ), окисление глюкозы.

AWAN F., FAIZAN M., ASAD NIAZ K.

GRADE OF PHYSICAL DEVELOPMENT BY THE STATE OF BMD IN ADOLESCENTS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

PhD ., acc.Professor Amanzholkyzy A., Donayeva A.E.
Department of Normal Physiology

The leading method for assessing bone strength remains the determination of bone mass equivalent to bone mineral density (BMD).

Keywords: reproductive function, adolescents, physical development

In the present conditions, the protection of the health of adolescent girls is extremely important, which will subsequently determine the reproductive potential of the nation[1].The study of the reproductive function of adolescents should be carried out taking into account the parameters of physical development, since the processes of sexual, physical development and bone remodeling are closely interrelated and interdependent[2].

Purpose: improving the efficiency of research and early diagnosis of bone mineral density in adolescent girls.

Methods. The main ultrasound examination to determine BMD, to determine bone mineral density in adolescent girls with primary dysmenorrhea was carried

out on a SONOST-3000 osteodensitometer device , South Korea, through the calcaneus. This method will allow diagnosing osteopenic syndrome/osteoporosis among the studied adolescent girls, which indicates a decrease in BMD. The conclusion about «decrease in bone mass in comparison with the age norm» can only be made on the basis of a Z-score of less than -2.0 SD. With a Z-criterion of more than -2.0 SD of bone mineral density, the conclusion is summarized: «indications within the age norm.»

Results and discussion. The study included data from 105 adolescent girls. For all defined parameters of physical development and the state of BMD, the following was revealed. The mean age was 15.6 ± 1.7 years, the mean

height was 160.2 ± 7.2 cm; the average body weight of adolescents included in the sample was 53.5 ± 9.9 kg; the average value of the body mass index was 20.7 ± 2.8 kg/m², and the average Z- score was -1.5 ± 0.9 . According to the ranked presented groups of osteodensitometric data among the examined adolescents: norm, osteopenia and osteoporosis were determined parameters of physical development, respectively. According to descriptive statistics, among all examined adolescent girls, the values were uniform in terms of height, body weight and body mass index, while the most important indicator for BMD Z- score was in the range of osteopenic syndrome. Also, this indicator was significantly different in all three groups. All BMD parameters: BQI $p=0.000$, Z- score $p=0.000$, SOS (m/s) $p=0.000$, BUA (dB/MHz) $p=0.001$. all groups showed a significant difference $p \leq 0.05$ [3].

Conclusion. The leading method for assessing bone

strength remains the determination of bone mass, which is equivalent to bone mineral density (BMD).

References .

1. Gevorgyan A.P., Sibirskaya E.V., Adamyan L.V., Arslanyan K.N. Primary dysmenorrhea in adolescent girls as a predictor of the development of undifferentiated connective tissue dysplasia // Problems of Reproduction. - 2017. - N.3. -С. _ 77-85.
2. Somayeh Z., Sakineh MC, Mojgan M., Javadzadeh Y., PhD, Fatemeh ED, // Pain Medicine.- 2017. - No.18. -P.3-13.
3. Gritsinskaya Vera Lyudvigovna, Mamedova Sabina Majidali Kyzy , and Nikitina Irina Leorovna . Indicators of physical and sexual development of girls of puberty in St. Petersburg // Reproductive health of children and adolescents. - 2017. No. 6.-С. 22-29. - doi :10.24411/1816-2134-2017-00002

ТҮЙІН

АВАН Ф., ФАЙЗАН М., АСАД НИЯЗ К.

ЖАСӨСПІМДЕРДІҢ ФИЗИКАЛЫҚ ДАМУЫНЫҢ СТМТ БОЙЫНША БАҒАЛАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Сүйектің тығыздығын бағалаудың жетекші әдісі ретінде сүйектің минералды тығыздығына (СТМТ) байланысты сүйектің тығыздығын анықтау болып табылады.

Негізгі сөздер: репродуктивті функция, жасөспірімдер, физикалық даму.

РЕЗЮМЕ

АВАН Ф., ФАЙЗАН М., АСАД НИЯЗ К.

ОЦЕНКА ФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ПО СОСТОЯНИЮ МПКТ У ПОДРОСТКОВ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Ведущим методом оценки прочности костей остается определение костной массы, эквивалентной минеральной плотности костной ткани (МПКТ).

Ключевые слова: репродуктивная функция, подростки, физическое развитие.

GULALAI A.

OBESITY CAN LEAD CAD IN PATIENTS TO SIH CARDIOLOGY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Scientific supervisor: lecturer Bimagambetova K.S.

Department of normal physiology

All of the above points to the relationship between obesity and coronary heart disease. As BMI or obesity increases, the percentage of coronary heart disease increases. H⁰ null hypothesis: Obesity does not affect the body to lead to coronary heart disease. Alternative hypothesis: Obesity can lead to coronary artery disease in patients who have applied to the cardiology clinic of SIH.

Ключевые слова: Obesity, health, coronary artery disease, BMI , prevention

Pakistani populations have one of the highest risks of coronary artery disease (CAD) in the world. Women had more CAD risk factors (diabetes, hypertension, obesity, dyslipidaemia)[1]. During the year of 2022, more than half of the deaths were due to coronary artery disease. Coronary artery disease is an important contributor to mortality and morbidity in south Asian countries, including Pakistan. According to the most recent WHO data on heart attack ratio in Pakistan, 240,720 people died from coronary heart

disease in Pakistan in 2020, accounting for 16.49 percent of all fatalities. Pakistan is ranked #30 in the world with a death rate of 193.56 per 100,000 people[2].

Purpose. Obesity is leading cause which future leads many health problem i.e. diabetes, hypertension, cardiac problem and metabolic disease. In medical point of view obesity can manage on different intervention like regular exercise, diet schedule and low fat and low cholesterol diet, which can prevent many disease caused by obesity.

Methods. We used convenience sampling method for data collection. We used a self administered questioner as a toll to collect data. Total questions were 26 with different variable including demographic data variables like age, gender etc and other variable like lifestyle, exercise habits, body mass index (height and weight), obesity and cardiovascular disease.

Results and discussion : Result of our research indicates 52.2 percentage of coronary artery disease (CAD) is high among obese as compared to non obese having CAD. Obesity is an important determinant of cardiovascular disease (CVD)[2].

Conclusion. All the above mentioned indicates the relationship between obesity and CAD. As BMI or obesity

increase, percentage of CAD increases. H^o null hypothesis: There is no effect of obesity on body to leads CAD. H^a alternative hypothesis: Obesity can leads to coronary arteries disease (CAD) in patients came to SIH cardiology clinic.

References.

1. Gray DS, Fujioka K (1991). «Use of relative weight and Body Mass Index for the determination of adiposity». J Clin Epidemiol 44 (6): 545–50.
2. Pappas G, Akhtar T, Gergen PJ, Hadden WC, Khan AQ. Health status of the Pakistani population: a health profile and comparison with the United States. Am J Public Health. 2001;91:93–98.

ТҮЙІН

ГҮЛАЛАЙ А.

СЕМІЗДІК ШХГ КАРДИОЛОГИЯСЫНА КЕЛГЕН НАУҚАСТАРАДА ЖИК ӘКЕЛУІ МҮМКІН

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жоғарыда айтылғандардың барлығы семіздік пен ЖИА арасындағы байланысты көрсетеді. ДСИ немесе семіздік жоғарылаған сайын ЖИА пайызы артады. Н^o нөлдiк гипотеза: Семіздіктің ағзаға ЖИА-ға әсері жоқ. Н^a альтернативті гипотеза: ШХГ кардиологиялық клиникасына келген науқастарда семіздік коронарлық артерия ауруына әкелуі мүмкін.

Негізгі сөздер: семіздік, денсаулық, жүректің ишемиялық ауруы, ДСИ, алдын алу.

РЕЗЮМЕ

ГҮЛАЛАЙ А.

ОЖИРЕНИЕ МОЖЕТ ПРИВЕСТИ К ИБС У ПАЦИЕНТОВ, ПОСТУПАЮЩИХ В КАРДИОЛОГИЮ ШХГ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Все вышеизложенное указывает на взаимосвязь между ожирением и ИБС. По мере увеличения ИМТ или ожирения процент ИБС увеличивается. Н^o нулевая гипотеза: Ожирение не влияет на организм, чтобы привести к ИБС. Н^a альтернативная гипотеза: Ожирение может привести к заболеванию коронарных артерий у пациентов, обратившихся в кардиологическую клинику ШМГ.

Ключевые слова: ожирение, здоровье, ишемическая болезнь сердца, ИМТ, профилактика.

БИСЕМБАЕВА А. С.

КОВИД У БЕРЕМЕННЫХ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научные руководители – к.м.н. Ахметова С.Ж., к.м.н. Калиев А.Р.
Кафедра патологической анатомии и судебной медицины.

В данной статье проведен систематический анализ воздействия инфекции Covid-19 на беременных, плод и новорожденных. Проведен литературный обзор научных работ по данной теме.

Ключевые слова: ковид-19, беременность, плод.

Актуальность. Пандемия COVID-19, возникшая в результате появления коронавируса SARS-CoV-2, остается серьезной проблемой глобального здравоохранения. На сегодняшний день мало что известно о влиянии COVID-19 на беременность [2].

Цель исследования. Оценить коллективные данные о влиянии пандемии COVID-19 на исходы для матери, плода и новорожденного.

Материалы и методы. Проведен анализ литературы по теме исследования и сравнение систематических, также теоретических данных. В качестве основного метода исследования был выбран литературный обзор.

Результаты и обсуждение. В прогрессе исследования среди 20 научных работ 12 были выбраны для литературного обзора. Состояние беременных женщин оценивалось по клиническим симптомам (повышение температуры, кашель, одышка, лимфопения и т.д.), также по исходу беременности (преждевременные роды, кесарево сечение, выкидыш и т.д.). Во время анализа дополнительно было исследован потенциал передачи инфекции Covid-19 внутриутробно. Во многих научных исследованиях клинические симптомы у беременных совпадали, но мнения на счет внутриутробного передачи инфекции различаются.

Заключение. Анализ научной литературы на тему Covid - 19 у беременных женщин позволяет сделать следующие выводы: 1. Среди беременных женщин наиболее частыми симптомами являются лимфопения (85,6%), повышение температуры (83,2%) и кашель (66%) [1]. 2. Частота ПР (преждевременных родов) составила 23%, что в 2 – 4,5 раз больше привычного [3]. 3. По различным причинам и для предотвращения осложнения часто назначались кесарево сечение (78%).

Список литературы:

1. Effects of the COVID-19 pandemic on maternal and perinatal outcomes: a systematic review and meta-analysis // Barbara Chmielewska, Imogen Barratt, Rosemary Townsend, Erkan Kalafat, Jan van der Meulen, Ipek Gurol-Urganci, Pat O'Brien, Edward Morris, Tim Draycott, Shakila Thangaratnam, Kirsty Le Doare, Shamez Ladhani, Peter von Dadelszen, Laura Magee, Asma Khalil.
2. Comprehensive analysis of COVID-19 during pregnancy // Kathryn M. Moore, Mehul S. Suthar.
3. Pregnancy and COVID-19: a systematic review of maternal, obstetric and neonatal outcomes // Vera Trocado, Joana Silvestre-Machado, Lidia Azevedo, Alexandra Miranda & Cristina Nogueira-Silva.

ТҮЙІН

БИСЕМБАЕВА А.С.

ЖҮКТІ ӘЙЕЛДЕРДЕГІ COVID-19

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтобе, Қазақстан

Бұл мақалада жүкті әйел, ұрық және жаңа туған нәрестелерге Covid-19 инфекциясының тигізген әсерлеріне жүйелі талдау жүргізілді. Осы тақырыптағы ғылыми жұмыстарға әдеби шолу өткізілді.

Негізгі сөздер: Covid-19, жүктілік, ұрық.

SUMMARY

BISEMBAEVA A. S.

COVID-19 IN PREGNANT WOMEN

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

In this article, a systematic analysis of the effects of Covid-19 infection on pregnant women, fetuses and newborns was carried out. A literature review of scientific works on this topic was conducted.

Ключевые слова: covid-19, pregnancy, fetus.

ОБЗОР ПРИЧИН ЛОЖНООТРИЦАТЕЛЬНЫХ СЛУЧАЕВ ПЦР ДИАГНОСТИКИ COVID-19

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научные руководители: к.м.н., руководитель кафедры патологической анатомии и судебной медицины Калиев А.Р., к.м.н., руководитель кафедры гистологии Ж.Е. Көмекбай, ассистент кафедры патологической анатомии и судебной медицины Н.К. Азбергенов

Кафедра патологической анатомии и судебной медицины.

В научной статье мы сравнили гистопатологическую картину почек в выявленных и неустановленных случаях. Выявлены изменения, преобладающие в той или иной группе. Выявленные случаи в большей степени характеризовались некрозом проксимальных канальцев, склерозом стромы. У неидентифицированных чаще встречались вакуолярная дистрофия и отек стромы, что указывает на некоторую разницу в изменениях, но для большей точности данных нужно увеличить выборку.

Ключевые слова: COVID-19, ПЦР, инфекция.

Актуальность. Тесты на SARS-CoV-2, основанные на полимеразной цепной реакции с обратной транскриптазой (ОТ-ПЦР) являются золотым стандартом для подтверждения инфицированности коронавирусной инфекцией [1]. Как известно, ПЦР тесты обладают высокой специфичностью, но низкой чувствительностью, что не исключает возможности появления ложноотрицательных результатов и дальнейшего распространения инфекции. В зарубежных статьях к основным причинам ложноотрицательных тестов ПЦР относят неправильный отбор проб, нарушение правил транспортировки, наличие ингибиторов, неправильное место и несвоевременно взятия образца в течении заболевания из-за низкой вирусной нагрузки и др [2]. В Казахстане, на данный момент 1 409 984 подтвержденных (ПЦР+) и 90 952 не подтвержденных (ПЦР-) случаев. Масштаб этой проблемы в нашей стране трудно оценить из-за нехватки информации и эта проблема остается неизученной [3].

Цель исследования. Провести обзор случаев и анализ причин ложноотрицательных результатов ОТ-ПЦР.

Материалы и методы. В данный обзор включены оригинальные статьи, систематические обзоры в которых исследовались причины ложноотрицательных результатов тестов ОТ-ПЦР. Был произведен поиск в электронной базе данных MEDLINE «PubMed» одним исследователем в апреле 2023 года по следующим ключевым словам: «SARS-CoV-2», «Covid-19», «RT-PCR», «False-negative results of RT-PCR». По результату поиска было найдено 415 публикаций за пятилетний период. В обзор были отобраны публикации с первоначальным отрицательным тестом ОТ-ПЦР и последующим положительным.

Результаты и обсуждение. В результате обзора было проанализировано 10 публикаций.

Рассмотрено 5987 случаев с отрицательным тестом на Covid-19, после второго или третьего ПЦР теста было выявлено 322 ложноотрицательных случаев. Процентное содержание ложноотрицательных случаев варьировало от 1,7% до 49%. Во всех исследованиях были выделены основные факторы, способствующие появлению ложноотрицательных результатов- это время взятия мазка с момента появления первых симптомов и место взятия: носоглоточный или ротоглоточный мазок. В зависимости от времени взятия мазка после первых симптомов были выделены 2 группы: до 7 дней после появления симптомов и после 7 дней. В первой группе показатель составлял от 1,7% до 20%, в то время во второй группе он составил 49%[1,2].

Закключение. В результате обзора было выявлено, что мазки взятые из носоглотки для диагностики коронавирусной инфекцией с помощью ОТ-ПЦР в первые 7 дней после появления первых симптомов оказались более чувствительными, чем мазки из ротоглотки, взятые в более поздний период заболевания. Таким образом, отрицательный результат не исключает наличие в организме инфекции, поэтому необходимо следовать клиническим рекомендациям и проводить обязательное повторное проведение ПЦР тестов.

Список литературы:

1. Отрицательные результаты теста на нуклеиновую кислоту у пациентов с COVID-19: оценка с точки зрения клинических лабораторий.
2. Оцените частоту ложноотрицательных ОТ-ПЦР для SARS-CoV-2. Систематический обзор и мета-анализ.
3. Возникновение и сроки последующего положительного результата полимеразной цепной реакции на Covid-19.

ТҮЙІН

СИНЕНКО Н.Н.

COVID-19 ПТР ДИАГНОСТИКАСЫНЫҢ
ЖАЛҒАН ТЕРІС МӘНДІ ЖАҒДАЙЛАРЫНЫҢ
СЕБЕПТЕРІНЕ ШОЛУМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан
медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл ғылыми мақалада біз Covid-19 кезіндегі анықталған және анықталмаған жағдайлардағы бүйректің гистологиялық суретін салыстырдық. Бірінші немесе екінші топта басым болатын өзгерістер анықталды. Анықталған жағдайларда проксимальды өзекшелердің некрозы мен, стромальды склероз бен көбірек тән. Анықталмаған жағдайларда вакуольды дистрофия және строманың ісінуі жиі кездеседі. Бұл өзгерістердің кейбір айырмашылығын көрсеткенімен, деректердің дәлдігі үшін таңдаманы көбейту керек.

Негізгі сөздер: COVID-19, ПТР, инфекция.

SUMMARY

SINENKO N.N.

COMPARISON OF HISTOPATHOLOGICAL
CHANGES IN THE KIDNEYS IN DEAD PEOPLE
WITH PCR+ AND PCR- CORONAVIRUS
INFECTIONWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

In a scientific article, we compared the histopathological picture of the kidneys in identified and unidentified cases. Changes were found that prevailed in one group or another. The identified cases were more characterized by necrosis of the proximal tubules, sclerosis of the stroma. In those not identified, vacuolar dystrophy and stromal edema were more common. Which indicates some difference in changes, but for greater accuracy of the data, you need to increase the sample.

Ключевые слова: COVID-19, PCR, infection.

ҚАЛМАН С.Ф., ӨТЕСІН М.А.

БАЛАЛАРДАҒЫ ЦИТОМЕГАЛОВИРУСТЫҚ ИНФЕКЦИЯ ПРОБЛЕМАСЫНЫҢ ҚАЗІРГІ
ЖАҒДАЙЫ

Ғылыми жетекші: кафедрасының ассистенті Молдашева З.Б. ВОП №2

Ғылыми жұмыс балалық шақтың өзекті мәселесіне — цитомегаловирустық инфекцияға (ЦМВИ) арналған. Көптеген сарапшылар оны ұзақ уақыт бойы салыстырмалы түрде қауіпті және оппортунистік деп санады. Қазіргі уақытта әлемнің барлық елдерінде осы инфекциядан болатын сырқаттанушылық пен өлім-жітімнің өсуі байқалады. Ғылыми жұмыста ЦМВ-ға заманауи көзқарас және оның әртүрлі клиникалық көріністері ұсынылған. Мамандардың бұл мәселеге деген қызығушылығы жаңа туған нәрестелер мен өмірдің бірінші жылындағы балаларда осы аурудың ауыр түрлерін дамыту мүмкіндігімен ғана емес, сонымен қатар болжамды жағымсыз салдардың пайда болу қаупімен де байланысты.

Негізгі сөздер: цитомегаловирусты инфекция, цитомегаловирусты гепатит, патология, асқыну, балалар

Өзектілігі. Соңғы жылдары адамның жұқпалы патологиясының құрылымы айтарлықтай эволюциядан өтті, бұл жұқпалы аурулардың қоздырғыштарының үлкен тобының рөлінің өзгеруіне байланысты, олардың арасында оппортунистік инфекциялардың қоздырғыштары, соның ішінде цитомегаловирустық инфекция ерекше орын алады (ЦМВИ). Әртүрлі елдерде халықтың жасына байланысты, әлеуметтік мәртебесіне және басқа факторлар салдарынан ЦМВ инфекцияға серопозитивтілік деңгейі 20-дан 95% -ға дейін жетіп отыр. Кейбір мәліметтерге сәйкес, барлық туа біткен жұқтырған балалардың шамамен 10%-ы инфекциялық процестің белгілерімен туылады. Қалған 90%-ында инфекциялық процестің белгілері байқалмауы мүмкін, 10-15%-да инфекцияның ұзақ мерзімді салдары байқалған [1,2].

Зерттеу мақсаты. Цитомегаловирусты инфекциямен ауыратын 6 жасқа дейінгі балалардың анамнезіне,

қазіргі заманғы зерттеулерге аналитикалық шолу, ЦМВ инфекцияның асқынуын, көрсеткішін анықтау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеуге барлығы 7 бала алынды. Оның ішінде 1 жасқа дейін – 5 бала, 1 жастағы – 1 бала, 6 жаста – 1 бала. Бақылауға алынған балалардың тексеру жоспары: 1) анамнез жинақтау; 2) клиникалық анализ; 3) асқынулары мен қосалқы аурулары.

Нәтижелер мен талқылау. Бақылауға алынған балалардың 1 жасқа дейінгі балалар көрсеткіші 72%-ды, 1 жасқа толған бала – 14%, 6 жасқа дейін бала – 14%-ды құрады.

Анамнезінде ЦМВ инфекциясы туа пайда болған – 3 жағдай, жүре пайда болған – 2 жағдай, негізгі аурудан кейін дамыған – 2 жағдай анықталды. Клиникалық және лабораториялық көрсеткіштер нәтижінде цитомегаловирусты инфекцияның жеңіл түрімен – 1 бала, орташа ауырлықтағы дәрежеде – 2 бала, ауыр

дәрежеде – 4 бала көрсетілді. Ауру ағымында негізгі шағымдары 4 балада – денеде сарғаю, дене температурасының 38С жоғары – 2 балада, енгіспе, тәбетінің төмендеуі – 1 балада байқалды. Цитомегаловирусты инфекцияның ең көп асқыну жағдайы цитомегаловирусты гепатит ауруы. Бақыланған балалар арасынан 2 балада анықталды. Қосалқы – анемия, аденовирусты инфекциялар, бактериялды ішектік инфекция.

Қорытынды. Бұрынғы ЦМВИ-нің «жұмсақ» табиғаты туралы пікір ғылыми және клиникалық тұрғыда жаңа деректердің ашылуын тудырды. ЦМВ қазіргі заманғы педиатрия саласында, қоғамда, білікті дәрігерлерді де алаңдататын өзекті мәселе болып тұр [3]. Цитомегаловирустық инфекция балалардағы ақаулардың пайда болуының ең көп тараған себебі болып табылады, бұл органның ауыр зақымдануы түріндегі ерте көріністер ретінде сипатталуы мүмкін (алғашқы

күндерден бастап кеш (2-5 жаста), есту қабілеті бұзылған (25%), көру қабілеті (8-15%), бүйрек патологиясы (7-11%).

Әдебиеттер тізімі:

1. О.К. Кирилочев, А.И. Кибирова, Е.И. Каширская, СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ ЦИТОМЕГАЛОВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ У НОВОРОЖДЕННЫХ
2. Я.Р. МАНГУШЕВА, И.М. ХАЕРТЫНОВА, Л.И. МАЛЫЦЕВА Казанская государственная медицинская академия, 420012, г. Казань, ул. Бутлерова, д. 36 Цитомегаловирусная инфекция у детей
3. В. Ф. Учайкин, А. В. Смирнов, С. Б. Чуелов, И. Б. Брюсова, Ю. Н. Иванова, Г. И. Волкова, Л. М. Карпина, А. Э. Степанов, Ю. В. Аверьянова, А. Л. Россина Цитомегаловирусный гепатит у детей

РЕЗЮМЕ

КАЛМАН С.Г., ОТЕСИН М.А.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ ЦИТОМЕГАЛОВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ У ДЕТЕЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научная работа посвящена актуальной проблеме детского возраста — цитомегаловирусной инфекции (ЦМВИ). Многие специалисты долгое время считали ее относительно опасной и оппортунистической. В настоящее время отмечается рост заболеваемости и смертности от этой инфекции во всех странах мира. В научной работе представлен современный взгляд на ЦМВИ, ее разнообразные клинические проявления. Интерес к данной проблеме специалистов обусловлен не только возможностью развития тяжелых форм этого заболевания у новорожденных и детей первого года жизни, но и потенциальным риском формирования прогностически неблагоприятных последствий.

Негізгі сөздер: цитомегаловирусная инфекция, цитомегаловирусный гепатит, патология, осложнения, дети.

SUMMARY

KALMAN S.G., OTESIN M.A.

THE CURRENT STATE OF THE PROBLEM OF CYTOMEGALOVIRUS INFECTION IN CHILDREN

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The scientific work is devoted to the actual problem of childhood — cytomegalovirus infection (CMVI). Many experts have long considered it relatively dangerous and opportunistic. Currently, there is an increase in morbidity and mortality from this infection in all countries of the world. The scientific work presents a modern view of CMVI, its various clinical manifestations. The interest of specialists in this problem is due not only to the possibility of the development of severe forms of this disease in newborns and children of the first year of life, but also to the potential risk of the formation of prognostically unfavorable consequences.

Ключевые слова: Cytomegalovirus infection, cytomegalovirus hepatitis, pathology, complication, children.

КАРИМОВ Д.Р.

IL-10 ПРИ ХРОНИЧЕСКОМ ВИРУСНОМ ГЕПАТИТЕ С

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель - руководитель кафедры инфекционных болезней и детских инфекций, главный
внештатный инфекционист департамента здравоохранения Актюбинской области, к.м.н., профессор

Курмангазин М.С.

Кафедра инфекционных болезней и детских инфекций.

Интерлейкин – 10, как модулятор противовоспалительного иммунного ответа, играет важную роль в поддержании баланса профессиональных и противовоспалительных факторов, влияющих на развитие, течение и исход многих заболеваний, включая вирусную инфекцию гепатита С. Целью исследования является изучение уровней ИЛ-10 в плазме крови у пациентов с СВГС и определение взаимосвязи с клинико-лабораторными показателями СВГС.

Ключевые слова: IL-10, хронический вирусный гепатит С, цитокины.

Актуальность. Интерлейкин-10 как модулятор противовоспалительного иммунного ответа играет существенную роль в поддержании баланса про- и противовоспалительных факторов, влияя на развитие, течение и исход многих заболеваний, включая инфекцию, вызванную вирусом гепатита С [1].

Цель исследования. Изучение уровня ИЛ-10 в плазме крови у больных ХВГС и определение взаимосвязи с клинико-лабораторными показателями при ХВГС.

Материалы и методы исследования. В исследование были включены 135 больных, страдающих хроническим вирусным гепатитом С (ХВГС), которым ранее не проводилась противовирусная терапия. Диагноз устанавливался с учетом клинико-эпидемиологических и лабораторных данных, верифицирован обнаружением серологических маркеров HCV иммуноферментным методом и обнаружением РНК HCV методом полимеразной цепной реакции (ПЦР). Наблюдение за пациентами проводили в условиях Актюбинского областного гепатологического центра с выполнением полного объема параклинических и клинических исследований (клинический анализ крови, биохимический анализ крови) и молекулярно-генетического метода (ПЦР) исследования. Статистическая обработка результатов проводилась и использованием программы Statistica 10.

Результаты и обсуждение. У пациентов с ХВГС в 20,74% (n=28) было обнаружено повышение уровня ИЛ-10, тогда как в 79,26% случаев (n=107), уровень

ИЛ-10 был в пределах физиологической нормы [2]. При сопоставлении концентрации ИЛ-10 в крови пациентов с ХВГС в зависимости от степени фиброза печени, оцененной по шкале METAVIR, было отмечено увеличение концентрации ИЛ-10 в зависимости от глубины поражения. Также, у пациентов с ХВГС наблюдалась слабая корреляция между концентрацией ИЛ-10 и степенью фиброза печени ($r = -0,22$; $p \leq 0,05$). Также была отмечена отрицательная взаимосвязь между содержанием ИЛ-10 и уровнем тромбоцитов ($r = -0,47$; $p \leq 0,05$). Кроме того, наблюдалась отрицательная положительная корреляция между уровнями ИЛ-10 и гемоглобина ($r = -0,45$; $p \leq 0,05$).

Заключение. Исследование показало, что пациенты с хроническим вирусным гепатитом имеют гиперпродукцию провоспалительного цитокина ИЛ-10. Полученная корреляционная связь определяет важную роль ИЛ-10 в патогенезе гепатита С, в том числе анти-фибротическое действие.

Список литературы:

1. Noh IC, Ahmad I, Suraiya S, Musa NF, Nurul AA, Ruzilawati AB. Cytokine (IL-10, IL-6, TNF- α and TGF- β 1) Gene Polymorphisms in Chronic Hepatitis C Virus Infection among Malay Male Drug Abusers. Biomedicine. 2021 Aug 30;9(9):1115. doi: 10.3390/biomedicine9091115. PMID: 34572300; PMCID: PMC8469205.
2. Marks V. Et al. Differential diagnosis by laboratory medicine 2002 Springer Verlag pp. 234-240..

ТҮЙІН

КАРИМОВ Д.Р.

**СОЗЫЛМАЛЫ ВИРУСТЫҚ С ГЕПАТИТІ
КЕЗІНДЕГІ ІЛ-10**Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан
медицина университеті, Актөбе, Қазақстан

Интерлейкин-10 қабынуға қарсы иммундық

SUMMARY

KARIMOV D.R.

IL-10 IN CHRONIC VIRAL HEPATITIS CWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Interleukin-10 as a modulator of the anti-inflammatory

жауаптың модуляторы ретінде көптеген аурулардың, соның ішінде С гепатиті вирусының инфекциясының дамуына, ағымына және нәтижесіне әсер ететін про- және қабынуға қарсы факторлардың тепе-теңдігін сақтауда маңызды рөл атқарады. СВСГ пациенттеріндегі қан плазмасындағы ИЛ-10 деңгейін зерттеу және СВСГ Клиникалық-зертханалық көрсеткіштерімен өзара байланысты анықтау зерттеудің мақсаты болып табылады.

Негізгі сөздер: *IL-10, созылмалы вирустық С гепатиті, цитокиндер.*

immune response plays an essential role in maintaining the balance of pro- and anti-inflammatory factors, affecting the development, course and outcome of many diseases, including infection caused by the hepatitis C virus. The aim of the study is to study the level of IL-10 in blood plasma in patients with HCV and to determine the relationship with clinical and laboratory indicators in HCV.

Ключевые слова: *IL-10, chronic viral hepatitis C, cytokines.*

АДИЛЬБАЕВ Н.Н., АРМАНОВА Л. А., АМИРХАНОВА Р.С

КЛИНИЧЕСКИЕ СЛУЧАИ СИБИРСКОЙ ЯЗВЫ В АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актюбе, Казахстан

Научный руководитель - доцент кафедры инфекционных болезней и детских инфекций, к.м.н. Кургамбекова М.Ж.

Кафедра инфекционных болезней и детских инфекций

В представленной статье приведены 3 случая клубней в Актюбинской области Республики Казахстан за август-сентябрь 2021 года. Дается описание состояния с указанием прогрессирующего роста клинических проявлений и жалоб больного, лабораторных и инструментальных методов диагностики, позволяющих подтвердить диагноз сибирской язвы.

Ключевые слова: *сибирская язва, эпидемическая вспышка, карбункул*

Актуальность. На территории Республики Казахстан зарегистрировано 1778 стационарно неблагополучных по сибирской язве населенных пунктов (СНП), 2433 эпизоотических очагов, 2249 почвенных очагов [1, 2]. Почти ежегодно на территории Казахстана регистрируют спорадические случаи заболевания людей. Относительный показатель заболеваемости людей сибирской язвой в 1999–2020 гг. составил от 0,01 до 0,24 на 100 тыс. населения [3].

Цель исследования. Провести описание серии случаев сибирской язвы в Актюбинской области.

Материалы и методы исследования. Истории болезней больных с сибирской язвой (3 истории). Ретроспективный анализ. Дизайн исследования: Описание серии случаев.

Результаты и обсуждение. В период август-сентябрь 2021 года в области выявлено 3 случая заболевания людей сибирской язвой. Эпидемический очаг зарегистрирован на территории Хромтауского района Актюбинской области, где заболевшие сибирские язвой работали наемными работниками. В этом хозяйстве у крупного рогатого заподозрена сибирская язва, заболевшие занимались забоем и тушеванием скота. Все заболевшие - мужчины в возрасте от 27 до 41 лет, жители данного района. Предварительный диагноз «Предположительный случай сибирской язвы» был установлен 6 сентября 2021 года, когда трое пациентов были госпитализированы в Областную клиническую инфекционную больницу (ОКИБ). В

ходе эпидемиологического расследования выявлено, что в убое больных животных принимали участие 3 человека. Период от момента появления первых симптомов заболевания до обращения в медицинское учреждение составил 4-10 дней. Продолжительность инкубационного периода колебалась в пределах 3-4 дней. У всех больных, госпитализированных в ОКИБ, был установлен диагноз «Вероятный случай сибирской язвы. Кожная форма, карбункулезный вариант». Среднетяжелое течение зарегистрировано у 2, тяжелое – у 1 пациента. В результате проведенного анализа трех случаев сибирской язвы, зарегистрированных в период август-сентябрь 2021 года можно отметить, что в одном случае диагноз выставлен хирургом ошибочно, с вскрытием раны. У одного пациента отмечался обширный отек с вовлечением подкожно-жирового слоя пораженной верхней конечности вплоть до грудной клетки. Все случаи выставлены клинико-эпидемиологически.

Выводы. Таким образом, благодаря эффективно-му взаимодействию учреждений эпидемического контроля, медицинских организаций, органов местного самоуправления удалось не допустить дальнейшего развития зоонозного распространения сибирской язвы, и в короткие сроки локализовать и ликвидировать эпидемический очаг этой опасной инфекционной болезни в Актюбинской области Республики Казахстан.

Список литературы:

1. Кадастр стационарно неблагополучных пунктов в республике Казахстан (1935–2018 годы) :

- монография / под ред. Л.Ю. Лухновой. Алматы, 2019. 462 с.
2. Байгазанов А. Н. и др. Эпизоотологический мониторинг сибирской язвы в Семейском регионе Казахстана // Вестник Курской государственной сельскохозяйственной академии. – 2021. – № 1. – С. 60-65.
3. Лухнова, Л. Ю. Сибирская язва на территории Республики Казахстан в 1999-2020 годах эпидемиологическая ситуация / Л. Ю. Лухнова, У. А. Избанова, Т. В. Мека-Меченко // Национальные приоритеты России. – 2021. – № 3(42). – С. 192-196. – EDN URQPWI.

ТҮЙІН

ӘДІЛБАЕВ Н.Н., АРМАНОВА Л. А.,
АМИРХАНОВА Р.С.

АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНДА ТҮЙНЕМЕНІҢ КЛИНИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙЛАРЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ұсынылған мақалада Қазақстан Республикасының Ақтөбе облысында 2021 жылдың тамыз-қыркүйек айларында түйнеменің 3 жағдайы келтірілген. Науқастың клиникалық көріністері мен шағымдарының үдемелі өсуі, сибір жарасы диагнозын растауға мүмкіндік беретін зертханалық және аспаптық диагностика әдістері көрсетілген жағдайдың сипаттамасы берілген.

Негізгі сөздер: сибір жарасы, эпидемиялық өспет, карбункул.

SUMMARY

ADILBAEV N.N., ARMANOVA L.A.,
AMIRKHANOVA R.S.

CLINICAL CASES OF ANTHRAX IN AKTOBE REGION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The article presents data on 3 cases of human anthrax in the period August-September 2021 in the Aktobe region of the Republic of Kazakhstan. A description of the case is given, indicating the progressive increase in clinical manifestations and complaints of the patient, methods of laboratory and instrumental diagnostics, which allowed to confirm the diagnosis of anthrax.

Keywords: anthrax, epidemic outbreak, carbuncle.

MAKSOOD K., BITIGENOVA A.A., KARIMOVA A.B., KAVILOORI R., ADITI S.

QUALITY OF LIFE OF PATIENTS WITH COVID-19

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Head of scientific research: Professor of the Department of Internal Diseases No1, Candidate of Medical Sciences,
Associate Professor - Aryngazina R.A.
Department Internal Diseases 1

Last 3 years we faced the new infection Covid-19. We studied the impact of Covid-19 to patient's lives by questionnaire. There are some questions that reveal the mental and physical condition of people that had Covid-19 [1,2].

Ключевые слова: quality of life, Covid-19, impact.

The Covid-19 pandemic has impacted many aspects of life, especially the group of people who had Covid-19. Nowadays this group of people are trying to adapt to some changes in their health that affect their quality of life.

Purpose: to study the impact of Covid-19 on the quality of life of patients with Covid-19.

Methods. Conducted a survey of 200 patients who had Covid-19. Women 119 (60%), men 81 (40%). Average age: 47.9±20.0 years. Average hospital stay 6.3±4.5 days, maximum 18 days. At the time of infection, the number of unvaccinated 131; 28 received 1 dose, 36 - 2, 5 - 3. In 132 cases there were no concomitant diseases, 47 chose various diseases that are not among the most common diseases. The main clinical symptomatology manifested itself in the form of fever, cough, shortness of breath and taste

distortion. Asked to find information about the treatment of diseases that bother you? The following answers were received: very difficult - 7, rather difficult - 61, fairly easy - 94, very easy - 38

Results and discussions. For the study a questionnaire was used, the English version was adapted into Russian, obtained informed consent, permission was obtained by the Bioethical Committee of the Medical University of Almaty.

To the question: In general, we can say that your health: 8 patients answered excellent, 29-very good, 136-good, 20-average, 6-bad.

To the question: comparing what was a year ago, how would you rate your overall health now?, now much better than a year ago-14, now a little better than a year ago-38,

the same-134, worse than a year ago-14, now much worse than a year ago.

To the question: Now your health is limiting you in these activities, if yes, then how much? 1. Energetic action: Yes, very limited-16, yes, little limited-90, no its not limited-89. 2. Moderate actions such as moving the table, pushing the vacuum cleaner, bowling, playing golf: Yes, very limited-7, yes, little limited-65, no its not limited-128. 3. Lifting or carrying products: Yes, very limited-75, yes, little limited-125, no its not limited-0. 4. Go up a few flights of stairs: Yes, very limited-7, yes, little limited-58, no its not limited-135. 5. Go up one flight of stairs: Yes, very limited-2, yes, little limited-64, no its not limited-134. 6. Bend, stand on knees or bend over : Yes, very limited-7, yes, little limited-67, no its not limited-126. 7. Walk over a kilometer: Yes, very limited-8, yes, little limited-59, no its not limited-133. 8. Walk a few blocks: Yes, very limited-7, yes, little limited-64, no its not limited-129. 9. Walk over one block: Yes, very limited-1, yes, little limited-66, no its not limited-133. 10. Bathing or dressing: Yes, very limited-12, yes, little limited-54, no its not limited-134.

Question about your well-being: how have you been feeling during the last 4 weeks. For each question, please provide the one answer that best matches how you feel: How much time in the last 4 weeks: a) Did you feel invigorated? all time-35, most time-113, tangible part of time-24, some part of time-21, small part of time-5, none time-2. b) Were you very nervous? all time-10, most time-29, tangible part of time-36, some part of time-41, small part of time-65, none time-19. c) Have you felt so overwhelmed that nothing could cheer you up? all time-18, most time-21, tangible part of time-45, some part of time-16, small part of time-67, none time-33. d) Did you feel calm and

peaceful? all time-3, most time-99, tangible part of time-49, some part of time-27, small part of time-11, none time-11. e) Did you have a lot of energy? all time-19, most time-54, tangible part of time-26, some part of time-45, small part of time-22, none time-34. f) Did you feel depressed and sad? all time-12, most time-49, tangible part of time-11, some part of time-39, small part of time-53, none time-36. g) Did you feel frazzled? all time-20, most time-56, tangible part of time-12, some part of time-38, small part of time-37, none time-36. h) Were you a happy person? all time-21, most time-53, tangible part of time-51, some part of time-29, small part of time-2, none time-44. i) Did you feel tired? all time-21, most time-29, tangible part of time-58, some part of time-24, small part of time-21, none time-47.

How TRUE or FALSE are each of the following statements for you. 1) I seem to get sick a little easier than other people. Absolutely right-24, more true-48, don't know-117, more false-1, absolutely false-10. 2) I'm as healthy as everyone I know: Absolutely right-8, more true-59, don't know-120, more false-2, absolutely false-11. 3) I expect my health to deteriorate: Absolutely right-16, more true-35, don't know-125, more false-2, absolutely false-22. 4) My health is excellent: Absolutely right-25, more true-67, don't know-77, more false-3, absolutely false-28.

Conclusion: Covid-19 affected the quality of life of people who had COVID-19.

References:

1. Impact of COVID-19 on Mental Health Elizabeth A K Jones et al. Int J Environ Res Public Health. 2021
2. The Impact of Post-COVID-19 on Physical Activity. Jeannet M Delbressine et al. Int J Environ Res Public Health. 2021.

ТҮЙІН

MAKSOOD K., BITIGENOVA A.A., KARIMOVA A.B., KAVILOORI R., ADITI S.

COVID-19-ДЫҢ ПАЦИЕНТТЕРДІҢ ӨМІР САПАСЫНА ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Соңғы 3 жылда біз жаңа Covid-19 инфекциясына тап болдық. Біз сауалнама арқылы Covid-19-дың пациенттердің өміріне әсерін зерттедік. Covid-19 жұқтырған адамдардың психикалық және физикалық жағдайын ашатын бірнеше сұрақтар болды.

Негізгі сөздер: өмір сапасы, Covid-19, әсер ету.

РЕЗЮМЕ

MAKSOOD K., BITIGENOVA A.A., KARIMOVA A.B., KAVILOORI R., ADITI S.

КАЧЕСТВО ЖИЗНИ ПАЦИЕНТОВ С COVID-19

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Последние 3 года мы столкнулись с новой инфекцией Covid-19. Мы изучили влияние Covid-19 на жизнь пациентов с помощью анкетирования. Есть несколько вопросов, которые раскрывают психическое и физическое состояние людей, переболевших Covid-19.

Ключевые слова: качество жизни, Covid-19, воздействию

ЕРКЕБАЕВ Ә.С., АМАНГЕЛДИЕВА А.Б., ЖАНАЕВА М.Қ

АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША САРЫП АУРУЫНЫҢ ТАРАЛУ ЖИІЛІГІНЕ ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: м.ғ.к., доцент, Урекешов Б.С
Микробиология, вирусология, иммунология кафедрасы

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасының Ақтөбе облысында бруцеллез жиілігін талдауға бағытталған ғылыми-зерттеу іс-шараларын жоспарлау өте маңызды. Жұмыс Ақтөбе облысында бруцеллезбен сырқаттанушылықты талдауға бағытталған.

Негізгі сөздер: сарып, оң нәтиже, ауылшаруашылығы, ПТР, профилактика

Өзектілігі. 2017 жылы Қазақстан Республикасында сарып ауруы 2016 жылмен салыстырғанда 4,6%-ға ұлғайып, аурушандық көрсеткіші 6,2-ні құрады. Аурушандықтың өсуі республиканың 7 өңірінде, азырақ 7 өңірінде байқалады [1].

Соның ішінде, Ақтөбе облысы бойынша 2020-2022 жылы адамдар арасында сарып аурушандығы 2016 жылмен салыстырғанда 9 жағдайға төмендеп, алғаш анықталған нақтыланған 24 жағдайы тіркелді 100 мың тұрғынға шаққандағы аурушандық көрсеткіші 2,86 құрады (2016ж. - 3,98) [2].

Зерттеу мақсаты. Ақтөбе облысы бойынша сарып ауруының таралу жиілігіне талдау.

Материалдар мен әдістері: Зерттеу барысында ҚР ДСМ “Ұлттық сараптама орталығы” ШЖҚ РМҚ Ақтөбе облысы бойынша аса қауіпті инфекциялық зертханада бактериологиялық, серологиялық, молекулалық генетикалық әдістері арқылы тексерілген адамдардың жасына, жынысына, жұқпа көзіне, сарып жұқтыру арақатынасы мен, жұғу жолдарын, факторларын негізге ала отырып мәліметтер қолданылды.

Нәтижелері мен талқылау. ҚР ДСМ “Ұлттық сараптама орталығы ШЖҚ РМҚ Ақтөбе облысы бойынша аса қауіпті инфекциялар зертханасында соңғы 3 жылда (2020, 2021, 2022 ж) сарып ауруына зертханалық тексерілген адамдар бойынша жиналған ақпараттар:

1. Гемокультура (бактериологиялық әдіспен) 128 науқас зерттелді, соның ішінде оң нәтиже 22; 2. Науқастар және ауруға күдікті адамдар (серологиялық әдіспен) – 1517 науқас зерттелді, соның ішінде

оң нәтиже 167; Сонымен қатар генетикалық әдіспен (ПТР) зерттелгені – 126 науқас зерттелді, соның ішінде оң нәтиже 12;

2. Науқастармен байланыста болған адамдар (серологиялық әдіспен)- 4952 науқас зерттелді, соның ішінде оң нәтиже – 365;

3. Профилактикалық мақсатта тексерілген адамдар – 1150 адам зерттелді, соның ішінде оң нәтиже – 138;

Қорытынды. 2020-2022 жылы Ақтөбе облысында адамдар арасында сарып аурушандығы 2016 жылмен салыстырғанда 9 жағдайға төмендеп, алғаш анықталған 24 жағдайы тіркелді (2016 ж. - 33). Бұл сарып ошақтарында жүргізілген індетке қарсы кешенді іс-шаралардың оң нәтиже беруінің көрінісі. Зерттеу нәтижелері мен талдауы бойынша сарыпты анықтау үшін қолданылған әдістердегі зерттелген адамдардың жалпы саны соңғы 3 жылдықта 7873 адамға жеткендігі, әдістер бойынша оң нәтиженің жалпы саны 804 болғандығы анықталды.

Әдебиеттер тізімі:

1. «ҚР ДСМ ҚДСК Санитариялық – эпидемиологиялық сараптама және мониторинг ғылыми практикалық орталығы» РМҚК-ның «Қазақстан Республикасындағы сарып (бруцеллез) ауруының 2017 жылғы эпидемиялық – эпизоотиялық жағдайы» жөніндегі талдау.
2. ҚР ДСМ ҚДСК Ақтөбе облысы Қоғамдық денсаулық сақтау департаментінің 2017 жылғы жылдық есебі..

РЕЗЮМЕ

ЕРКЕБАЕВ Ә.С., АМАНГЕЛДИЕВА А.Б.,
ЖАНАЕВА М.Қ

АНАЛИЗ ЗАБОЛЕВАЕМОСТИ БРУЦЕЛЛЕЗА В АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

В настоящее время очень важно планировать научно-исследовательские мероприятия, направленные на анализ частоты бруцеллеза в Актюбинской области Республики Казахстан. Исследование направлено на анализ заболеваемости бруцеллезом в Актюбинской области.

Ключевые слова: желтуха, положительный результат, сельское хозяйство, ПЦР, профилактика.

SUMMARY

ERKEBAEV A.S., AMANGELDIEVA A.B.,
ZHANAIEVA M.K.

ANALYSIS OF THE INCIDENCE OF BRUCELLOSIS IN THE AKTOBE REGION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe. Kazakhstan

Currently, it is very important to plan research activities aimed at analyzing the frequency of brucellosis in the Aktobe region of the Republic of Kazakhstan. The study is aimed at analyzing the incidence of brucellosis in the Aktobe region.

Keywords: jaundice, positive result, agriculture, PCR, prevention.

САГЫНАЕВ Е.Д.

ВАЖНОСТЬ ИССЛЕДОВАНИЯ С-РЕАКТИВНОГО БЕЛКА У ПАЦИЕНТОВ С КОВИД-19 КАК ОСНОВНОГО ПРОГНОСТИЧЕСКОГО БИОМАРКЕРА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель – ассистент кафедры Сисенова Ж.А.
Кафедра скорой неотложной медицинской помощи

Высокий уровень С-реактивного белка у больных Covid-19 требует повышенного внимания при лечении больных во избежание осложнений и летальности. Целью исследования явилось выявление корреляции между концентрацией С-реактивного белка в сыворотке крови при госпитализации и летальностью больных.

Ключевые слова: С-реактивный белок, Covid-19, бактериальная инфекция.

Актуальность. При коронавирусной инфекции, ставшей пандемией в 2020 году и охватившей весь мир, насчитывается 117 млн заболевших, среди которых 2,59 млн умерло. У пациентов наблюдается мультисистемный воспалительный синдром с повышенным уровнем сывороточного С-реактивного белка (СРБ) [1]. Известно, что наиболее высокие уровни СРБ (более 100 мг/л) наблюдаются при бактериальной инфекции. При вирусной инфекции уровень СРБ, как правило, не превышает 20 мг/л. Этот феномен сподвигнул нас заняться изучением данной темы. Важнейшее диагностическое преимущество СРБ заключается в том, что его концентрация повышается уже через 6-8 часов после заражения. Следовательно, высокий уровень СРБ у больных с Ковид-19 требует повышенного внимания при лечении пациентов во избежание осложнений и смертности [2-3].

Цель исследования. Выявление корреляционной связи между концентрацией С-реактивного белка в сыворотке крови при госпитализации и смертностью пациента.

Материалы и методы. Было проведено

ретроспективное исследование базы данных 53-х пациентов в БСМП больницы города Актобе старше 18-ти лет с 30 сентября 2020 года по 17 октября 2021 года. В исследование были включены пациенты с измерением уровня СРБ при госпитализации, проведена статистическая обработка данных. Для этиологической лабораторной диагностики COVID-19 использовали образцы, полученные из назальных и/или назофарингеальных мазков, для выявления РНК SARS-CoV-2 методом ПЦР.

Результаты и обсуждение. В ходе проведенного исследования была выявлена корреляционная связь между высоким уровнем СРБ и венозной тромбоэмболией, а также смертностью при COVID-19. Медиана СРБ во время госпитализации составила 47,60000, статистическое отклонение 183,704, среднее значение 121,328 мг/мл. Среднее значение СРБ была значительно выше среди умерших пациентов по сравнению с выжившими [235,753 мг / л (0-410 мг / л) против 76,1605 мг/л (5,5- 886 мг/л)]. У критерий Манна-Уитни показало р-уровень 0,121147, U (206,0), Z (-1,54998), 1 группа-38, 2 группа- 15, 2-х стор. точное р- 0,122011.

Отмеченные критерии значимы на уровне $p < 0,5000$.

Заклучение. Системное воспаление, измеряемое с помощью СРБ, тесно связано с венозной тромбоэмболией и смертностью при COVID-19. Следовательно, измерение уровня СРБ необходимо для стратификации риска и прогнозирования.

Список литературы:

1. Ершов А.В. С-реактивный белок в диагностике внебольничной пневмонии. 2019. №3. С.15-19.

2. Agrawal, A. Transcription factor c-Rel enhances C-reactive protein expression by facilitating the binding of C/EBPbeta to the promoter / A. Agrawal, D. Samols, I. Kushner // Mol. Immunol. -2003. – Vol. 40. - № 6. – P. 373-380.

3. Временные методические рекомендации по профилактике, диагностике и лечению новой Коронавирусной инфекции (COVID-19) (11 версия, 07.05.2021г. Электронный ресурс.) URL:

ТҮЙІН

САГЫНАЕВ Е.Д.

НЕГІЗГІ БОЛЖАМДЫ БИОМАРКЕР РЕТІНДЕ КОВИД-19 ПАЦИЕНТТЕРІНДЕ С-РЕАКТИВТІ АҚУЫЗДЫ ЗЕРТТЕУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ковид-19 бар науқастарда С-реактивті ақуыз концентрациясының жоғары деңгейі асқынулар мен өлімді болдырмау үшін пациенттерді емдеуде жоғары назар аударуды қажет етеді..

Зерттеудің мақсаты: ауруханаға жатқызу кезінде қан сарысуындағы С-реактивті ақуыз концентрациясы мен науқастың өлімі арасындағы корреляциялық байланысты анықтау.

Негізгі сөздер: С-реактивті ақуыз, Covid-19, бактериялық инфекция.

SUMMARY

САГЫНАЕВ Е.Д.

THE IMPORTANCE OF THE STUDY OF C-REACTIVE PROTEIN IN PATIENTS WITH COVID-19 AS THE MAIN PROGNOSTIC BIOMARKER

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The high level of C-reactive protein in patients with Covid-19 requires increased attention in the treatment of patients in order to avoid complications and mortality. The aim of the study was to identify a correlation between the concentration of C-reactive protein in blood serum during hospitalization and patient mortality.

Ключевые слова: C-reactive protein, Covid-19, bacterial infection/

КУТТЫКОЖА Ш.Ж., ДЖУМАГАЛИЕВА М.Б., АЯГАНОВ Д.Н.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ГОСПИТАЛЬНОЙ ШКАЛЫ ГАМИЛЬТОНА У БОЛЬНЫХ КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИЕЙ

Западно- Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Казахстан

Научный руководитель: руководитель кафедры неврологии с курсом психиатрии и наркологии Аяганов Д.Н. Кафедра неврологии с курсом психиатрии и наркологии.

Во время пандемии COVID-19 среди медицинских работников, работающих в «красной зоне» и на передовой, наблюдался рост случаев посттравматического стрессового расстройства (ПТСР) с крайне выраженными симптомами депрессии и тревоги. Целью данной работы является определение распространенности симптомов депрессии и тревоги среди врачей во время пандемии COVID-19 в Республике Казахстан. Шкала тревоги и депрессии (HADS) использовалась для измерения тяжести симптомов.

Ключевые слова: депрессия, тревожность, врачи, covid-19

Актуальность. В настоящее время из-за пандемии среди населения наблюдается высокий уровень стресса, тревожности и депрессии. В период пандемии COVID-19 необходимо оказывать не только поддержку и защиту физического здоровья, но и эмоционального и психического. Многие исследования показали,

что учащение случаев посттравматического стрессового расстройства (ПТСР) с крайне тяжелыми симптомами депрессии и тревоги [1].

Цель исследования. Изучение распространенности симптомов депрессии и тревоги у больных COVID-19.

Материал и методы исследования. Обсервационное кросс-секционное исследование. Приняли участие 45 женщин и 30 мужчин, перенесших пневмонию, вызванную Covid-19, получавших лечение с 01 февраля по 28 февраля 2021 года в провизорных стационарах г. Актобе. Возрастной диапазон составил 35 - 70 лет. Все пациенты дали добровольное информированное согласие на участие в исследовании, не имели когнитивных расстройств и других тяжелых соматических коморбидностей, препятствующих заполнению опросников. Основным методом исследования – клинико-психопатологический с использованием психометрической Госпитальной Шкалы Тревоги и Депрессии (HADS). Госпитальная шкала тревоги и депрессии (HADS) была разработана Zigmond A.S. и Snaithe R.P. в 1983 г., где 0–7 баллов – «норма» (отсутствие достоверно выраженных симптомов тревоги и депрессии), 8–10 баллов – субклинически выраженная тревога/депрессия; 11 баллов и выше – клинически выраженная тревога/депрессия [2].

Результаты и обсуждение. Проведенное клинико-психопатологическое психометрическое исследование показало, что субклинические и клинические признаки тревожно-депрессивных расстройств в общей совокупности обследованных пациентов были выявлены у 34 пациентов. Результаты опроса показали клинически выраженную тревогу у 19% (25 человек)

респондентов, а клинически выраженную депрессию – у 7% (9 человека) из 75 опрошенных пациентов.

Заключение. Таким образом, полученные в настоящем исследовании данные позволяют сделать вывод о том, что выявленные у обследованных пациентов тревожно-депрессивные расстройства были непосредственно связаны с COVID-19. Клинико-психопатологическое исследование показало, что в основном были представлены тревожно-депрессивными расстройствами, не достигавшими степени психотического уровня, в клинической структуре которых преобладали симптомы тревоги, а при достаточной её выраженности и длительности присоединялись симптомы депрессии. Клиническая картина выявленных у пациентов с COVID-19 депрессивных расстройств характеризовалась разнообразием клинических проявлений, соответствующих астено-ипохондрическому, астеническому и дисфорическому варианту депрессий легкой и средней степени тяжести.

Список литературы:

1. Elbay RY, Kurtulmuş A, Arpacioğlu S, Karadere E. Depression, anxiety, stress levels of physicians and associated factors in Covid-19 pandemics // Psychiatry Res. – 2020. - №290. – P. 113-130.
2. Zigmond AS, Snaithe RP. The hospital anxiety and depression scale // Acta Psychiatrica Scandinavica. – 1983. - №67(6). – P. 361-370.

ТҮЙІН

КУТТЫКОЖА Ш.Ж., ДЖУМАГАЛИЕВА М.Б.,
АЯГАНОВ Д.Н.

КОРОНАВИРУСТЫҚ ИНФЕКЦИЯСЫ БАР НАУҚАСТАРДА ГАМИЛЬТОН АУРУХАНАСЫНЫҢ ШКАЛАСЫН ҚОЛДАНУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

COVID-19 пандемиясы кезінде «қызыл аймақта» және алдыңғы қатарда жұмыс істейтін медицина қызметкерлері арасында депрессия мен мазасыздықтың ауыр белгілері бар жарақаттан кейінгі стресстік бұзылулар (PTSD) жағдайларының көбеюі байқалды. Бұл жұмыстың мақсаты Қазақстан Республикасындағы COVID-19 пандемиясы кезінде дәрігерлер арасында депрессия мен мазасыздық белгілерінің таралуын анықтау болып табылады. Симптомдардың ауырлығын сипаттамаларды талдау үшін мазасыздық пен депрессия шкаласы (HADS) қолданылды.

Негізгі сөздер: депрессия, мазасыздық, дәрігерлер, ковид-19.

SUMMARY

KUTTYKOZHA SH .ZH, JUMAGALIYEVA M.B.,
AYAGANOV D.N.

THE USE OF THE HAMILTON HOSPITAL SCALE IN PATIENTS WITH CORONAVIRUS INFECTION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

During the COVID-19 pandemic, an increase in post-traumatic stress disorder (PTSD) cases with extremely severe symptoms of depression and anxiety was observed among healthcare workers working in the “red zone” and on the front lines. The purpose of this work is to determine the prevalence of symptoms of depression and anxiety among doctors during the COVID-19 pandemic in the Republic of Kazakhstan. The Anxiety and Depression Scale (HADS) was used to measure the severity of symptoms.

Keywords: depression, anxiety, doctors, COVID-19

АБДРАХМАНОВ М.Д.

**БАЛАЛАРДАҒЫ ЖЕЛШЕШЕКТИҢ КЛИНИКАЛЫҚ-ЭПИДЕМИОЛОГИЯЛЫҚ
ЕРЕКШЕЛІГІ**

Семей медицина университеті, Семей, Қазақстан

Ғылыми жетекшілер: м.ғ.к. Эфендиев И.М., ассистент Смаилов Е.С.

Балалар жұқпалы аурулар кафедрасы

Желшешек-балалар арасында жиі кездесетін жұқпалы ауру. Жалпы клиника мен жиілік жеңіл болғанымен, кейбір жағдайларда асқынулар пайда болады. Аурудың дәрежесі науқастың иммунитеті мен жеке ерекшеліктеріне байланысты. Біздің басты мақсатымыз – асқынулардың алдын алу.

Негізгі сөздер: *Негізгі сөздер: желшешек, жүйке жүйесі, ретроспективті анализ, статистика.*

Өзектілігі. Желшешек – балалар арасында жиі кездесетін вирусты инфекциялық аурулардың бірі. Аталған дерт жеңіл ағымда өткенімен, иммунитеті төмен немесе туа біткен ақауы бар балаларда асқыну тудыруы мүмкін. Өте ауыр түрдегі асқынуларға энцефалиттер, энцефалитикалық реакциялар, полирадикулоневрит, серозды менингит жатады [1]. Қайталанған аурулар өте сирек кездеседі. Желшешек ауруы кезінде пациенттердің 0,1-0,2% орталық жүйке жүйесінің асқынулары дамиды [2,3]. Зерттеу мақсаты. Желшешек ауруының Семей қаласы бойынша соңғы 2022 жылғы статистикасын анықтау және клиникалық-эпидемиологиялық ерекшеліктерін талдау.

Зерттеу материалдары мен әдістері. Зерттеу ди-зайны – ретроспективті анализ. Зерттеу материалдары ретінде «Семей қаласының инфекциялық ауруханасы» базасында 2022 жылғы желшешек ауруы бойынша па-циенттің медициналық картасы қолданылды. Сонымен қатар, жұмыс барысында статистикалық мәліметтерді өңдеу мақсатында пайыздық көрсеткішпен есептелінді.

Зерттеу нәтижелері. Жұмыс барысында 2 топқа бөліп қарстырдық. 1-5 жасқа дейінгі балалардың жалпы саны n=21. Жынысы бойынша қыз балалар – 12, ұл балалар – 9. Ұл балаларда желшешектің асқыну деңгейі 55,56 % (5), қыз балаларда 33,33 % (4) құрады. Стационарға түсу уақыты бойынша 2 критерий қолданылды: 3 күнге дейін және 3 күннен артық мерзім. Стационарға 3 күннен кейін түскен пациенттер саны 33,3 % (7), 3 күнге дейін түскен пациенттер саны 67 % (14). Лимфоциттердің көрсеткіші бойынша: қалыпты 52,38% (11), лимфопения 47,61% (10) болып жіктелді. 5 жасқа дейінгі пациенттердің 28,57% жұғу жолы

анықталмаған. Ал пациенттердің 14,28% жұғу жолын балабақшамен байланыстырады. 47,61 % пациенттерде үйде отбасы мүшелері ауырған. Зерттеуде екінші бір топ – 5 жастан асқан балалар тобы, жалпы саны n=9. Жынысы бойынша ұл балалар – 3, қыз балалар саны – 6. Желшешектің асқыну деңгейі бойынша қосымша ауруы бар пациенттер саны 56% (5), ал асқыну болмаған науқастар саны 44% (4) құрады. Стационарға түсу уақыты бойынша 3 күнге дейін түскен пациенттер саны 56% (5) болды, 3 күннен кейін түскен пациенттер саны 44% (4) көрсетті. Лимфоциттер көрсеткіші бойынша алғашқы тәулікте 5 пациентте лимфопения байқалған. 5 жастан асқан балаларда жұғу жолын балабақшамен байланыстыратындар саны 22% құрады. Қорытынды. Желшешек ауруының таралу деңгейі жоғары болғанымен, әртүрлі клиникалық формада өтуі мүмкін. Ол көбінесе асқынуларға байланысты. Зерттеуден көргеніміздей, асқыну дамығанда үй жағдайында емдеу немесе уақытында емделмеу жайттары болып отырады. Зерттеудегі негізгі көзқарастың бірі – асқынуларды болдырмау мақсатында ата-аналарға, мектептерге алдын алу шараларын түсіндіру болып табылады.

Әдебиеттер тізімі;

1. Инфекционные болезни у детей: Учебник для пед.фак.мед.вузов/ Под ред. В.Н.Тимченко.-2-е,изд.,испр.и,доп.-СПб.:СпецЛит,2006.-576-с.:ил.
2. Зубик Т.М., Иванов К.С. «Дифференциальная диагностика инфекционных болезней», Ленинград, 1991 г.
3. Симованьян Э.М. «Инфекционные болезни у детей», справочник в вопросах и ответах, Ростов-на-Дону, 2002 г.

РЕЗЮМЕ

АБДРАХМАНОВ М.Д.

КЛИНИКО-ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКАЯ
СПЕЦИФИКА ВЕТРЯНОЙ ОСПЫ У ДЕТЕЙ

Медицинский университет Семей, Семей, Казахстан

Ветряная оспа-распространенное инфекционное заболевание среди детей. Хотя общая клиника и периодичность легкие, в некоторых случаях возникают осложнения. Степень заболевания зависит от иммунитета и индивидуальных особенностей пациента. Наша основная цель-предотвратить осложнения..

Ключевые слова: ветряная оспа, нервная система, ретроспективный анализ, статистика..

SUMMARY

ABDRAKHMANOV M.D.

CLINICAL AND EPIDEMIOLOGICAL FEATURE
OF CHICKENPOX IN CHILDREN

Semey Medical University, Semey, Kazakhstan

Chickenpox is a common infectious disease among children. Although the general clinic and frequency are light, in some cases complications occur. The degree of the disease depends on the immunity and individual characteristics of the patient. Our main goal is to prevent complications..

Keywords: chicken pox, nervous system, retrospective analysis, statistics.

ТЕМІР К.М., ЖАЛҒАСБАЕВ А.А.

АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНДА ВИРУСТЫҚ ГЕПАТИТТЕРДІҢ МИКРОБИОЛОГИЯСЫ МЕН ЭПИ-
ДЕМИЯЛОГИЯСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: м.ғ.к., доцент м.а. Насухин Ш.Б.

Микробиология, вирусология, иммунология кафедрасы

Зерттеу жұмысы Ақтөбе қаласындағы парентеральді гепатиттердің этиологиялық құрылымын, эпидемиялық ерекшелігін анықтауға арналған. Зерттеу нәтижесінде осы аурулар бойынша қауіп топтарын, инфекцияның ықтимал көздерін және берілу механизмдерін ретроспективті эпидемиологиялық талдауды анықтау әрекеттері жасалды.

Негізгі сөздер: Вирустық Гепатит В (HBV), вирустық Гепатит С (HCV), парентеральды гепатит, HbsAg, ИФА, ПТР

Өзектілігі. Көптеген профилактикалық шараларға қарамастан парентеральды гепатиттерге шалдығу барлық елдерде азаймай тұр. Жыл сайын 1,4 миллион адам ВГ байланысты бауыр циррозы, бауырдың қатерлі ісігінің арқасында дүниеден озуда. Өлім саны бойынша туберкулез және малярия ауруларын басып озды. Жер басып жүрген науқастардың 1/3 бөлігінің науқастығын білмей, қайғылы жағдайларға душар қылып отыр [1]. Бұл зерттеу жұмысы қала ішіндегі таралудың ағымдағы жағдайын ұсынуға және ықтимал жою стратегияларын зерттеуге бағытталған. Эпидемиологиялық зерттеулер бойынша В гепатиттің негізге берілу жолдары жыныстық қатынас пен барлық медициналық, косметикалық шаралар деп саналады [2]. Профилактикада осыларға негізделген, бірақ әр аймақтың өз ерекшелігін ескермей, нәтижелі алдын алу мүмкін емес. Сондықтан біздің қаламыздағы этиологиялық, эпидемиологиялық ерекшеліктерді зерттеу өзекті деп танимыз.

Зерттеу мақсаты: Вирусты гепатиттердің этиологиясы мен эпидемиологиясын талдау мен тұрғандарды парентеральды гепатиттерден қорғау шараларын эпидемиологиялық негіздеу.

Материалдар мен әдістер. Зерттеуге Ақтөбе

қаласының №4 Қалалық емханадан 8 – 76 жас аралығындағы тұрғындарының тізімі алынды. Тұрғандардың жалпы денсаулық жағдайы тексеріліп, субъекттерден зерттеуге қан алынып, оларға ИФА әдісі арқылы HbsAg вирустың антигеніне талдау жасалып, HbCoг антиденелердің М класы зерттелді. HCV үшін ПТР зерттеу әдісі қолданылды. Жалпы гепатит вирусымен науқастанған адамдар саны – 63. Оның ішінде 1947 жылғы 1 адам, 1950 – 1960 жылдардағы 11 адам, 1961-1971 жылдардағы 16 адам, 1971 – 1981 жылдардағы 15 адам, 1981 – 1991 жылдардағы 15 адам, 1991-2001 жылдардағы 4 адам, 2015 жылғы 1 бала тіркелді [3].

Нәтижелері мен талқылау. Ретроспективті эпидемиологиялық талдау нәтижесі бойынша 35 пайыз жағдайда ВГВ шалдығу косметологиялық, медициналық орындарда болатынын көрсетеді. Кездейсоқ анықталған австралиялық антигенмен IgG антидене ауру латентті түрде болғанын көрсетеді. Демек, олар өз кезегінде жасырын инфекция көздері.

Қорытынды. Халық арасында парентеральды гепатиттерге шалдығуды азайту үшін ретроспективті эпидемиологиялық анализ нәтижесіне сүйеніп, қауіпті топтарды, инфекция көзін, берілу жолдарын

анықтау бұл істе, түбегейлі микробиологиялық, эпидемиологиялық және клиникалық зерттеуді талап ететін байқадық.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Polaris Observatory Collaborators. 2018. Global prevalence, treatment, and prevention of hepatitis B virus infection in 2016: a modelling study. *Lancet Gastroenterol Hepatol* 3:383–403.»
2. «Schweitzer A, Horn J, Mikolajczyk RT, Krause G, Ott JJ. 2015. Estimations of worldwide prevalence

of chronic hepatitis B virus infection: a systematic review of data published between 1965 and 2013. *Lancet* 386:1546–1555.»

3. Медицинская микробиология и иммунология / У. Левинсон ; пер. с англ. под ред. д-ра мед. наук, проф. В. Б. Белобородова. Лаборатория знаний, 2015.

РЕЗЮМЕ

ЖАЛҒАСБАЕВ А.А., ТЕМІР К.М.

МИКРОБИОЛОГИЯ И ЭПИДЕМИОЛОГИЯ ВИРУСНЫХ ГЕПАТИТОВ В Г. АКТОБЕ

Западно – Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Исследовательская работа посвящена выявлению этиологического строения, эпидемической специфики парентеральных гепатитов В г. Актобе. В результате исследования были предприняты попытки определить группы риска по этим заболеваниям, по возможным источникам инфекции и ретроспективному эпидемиологическому анализу механизмов передачи.

Ключевые слова: вирусный гепатит В (HVV), вирусный гепатит С (HCV), парентеральный гепатит, HbsAg, Elisa, ПЦР.

SUMMARY

ZHALGASBAYEV A.A., TEMIR K.M.

MICROBIOLOGY AND EPIDEMIOLOGY OF VIRAL HEPATITIS IN AKTOBE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The research work is devoted to the identification of the etiological structure, epidemic specificity of Parenteral hepatitis in Aktobe. As a result of the study, attempts were made to identify risk groups for these diseases through a retrospective epidemiological analysis of possible sources of infection and transmission mechanisms..

Keywords: viral hepatitis B (HVV), viral hepatitis C (HCV), parenteral hepatitis, HbsAg, Elisa, PCR..

МЕНДИХАНОВА А.М. САКТАПБЕРГЕН Г.Ж.

ДАМЫМАҒАН ЖҮКТІЛІКТІҢ АНАМНЕЗ-ГИСТОЛОГИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші - кафедра ассистенті, Досимбетова М.Б.
№2 акушерия және гинекология кафедрасы

Дамымаған жүктілік алғаш босанушыларға қарағанда қайталап босанушыларда және жүктіліктің 13 аптасына дейінгі мерзімде жиі кездесті. Гистологиялық зерттеу нәтижесі бойынша дамымаған жүктілік кезінде ең жиі кездескені - ұрық жұмыртқасындағы қабыну процестері, яғни децидуит 61% жағдайда.

Ключевые слова: жүктілік, анамнез, зерттеу.

Өзектілігі. Мақала дамымаған жүктіліктің анамнез-гистологиялық ерекшеліктерін зерттеуге арналған [1]. Дамымаған жүктілік негізінен жүктіліктің 13 аптасына дейін жиі кездеседі, жетекші орынды ұрық жасушасындағы қабыну өзгерістері алады. Жүргізілген зерттеу негізінде предгравидарлы дайындықты, гистологиялық зерттеу нәтижесін есепке ала отырып, жүргізу керектігі ұсынылды [2]. Жүктілікті көтере алмау мәселесі заманауи акушерияда әлеуметтік маңызы бойынша негізгі орындардың бірі болып табылады. Сондықтан, осы мақалада дамымаған жүктілікке алып келген қауіп факторларының маңыздылығы көрсетілді. Мұндай мәселенің өзектілігі, жүктілік асқынуларының себебін анықтау және оны төмендету мен алдын алу шараларын әзірлеу қажеттілігін көрсетеді [3].

Зерттеу мақсаты. Дамымаған жүктілікке алып келетін этиологиялық факторларды талдау.

Материалдар мен әдістер. 2022 жыл бойынша ОПО гинекология бөлімшесіндегі дамымаған жүктілік диагнозы қойылған 196 әйелге ретроспективті талдау жүргізілді. Қойылған мақсатқа жету үшін әйелдердің жас, әлеуметтік факторлары, тұқым қуалаушылық, соматикалық және акушерлік-гинекологиялық анамнезіне талдау жүргізіліп, статистикалық мәліметтер алынды.

Нәтижелері мен талқылау. Жалпы әйел саны – 196. Науқастардың жасы 19-дан 49 жас аралығында болды, орташа есеппен 32,5 жасты құрады. Зерттеу нәтижесінде, анамнезі бойынша кездескен созылмалы аурулары: гипотиреоз – 3 (1,5%), Қант диабеті – 2 (1%), ВПГ – 1 (0,5%), темір жетіспеушілік анемия

– 29 (14,8%). Басынан өткерген операциялардың ішінде жиі кездескені: аппендэктомия – 18 (9,2%), кесар тілігі – 21 (10,7%), жатырдан тыс жүктілік (түтіктік жүтілік) – 7 (3,6%), аналық без кистасы – 3 (1,5%). Акушерлік анамнез бойынша алғаш жүкті болушылар – 27 әйел (13,88%), қайталап жүкті болушы, алғаш босанушылар – 10 әйел (5,1%), қайталап жүкті болушы, қайталап босанушы – 159 әйел (81,1%). Сонымен қатар, жалпы жүктілік саны – 559, соның ішінде, босану – 416 (74,4%), аборт – 71 (12,7%), өздігінен болған түсік – 65 (11,6%), жатырдан тыс жүктілік – 7 (1,3%). Гинекологиялық аурулар ішінде: жатыр мойнының эрозиясы – 18 (9,2%) жағдайда, жатыр миомасы – 6 (3%) жағдайда, бедеулік – 3 (1,5%) жағдайда кездесті. Талдау барысында, 1 жағдайда торокопаг бойынша «сиам» егіздерінде дамымаған жүктілік кездесті.

Қорытынды. Біздің талдауымыз бойынша, дамымаған жүктілік алғаш босанушыларға қарағанда қайталап босанушыларда және жүктіліктің 13 аптасына дейінгі мерзімде жиі кездесті. Дамымаған жүктілік кезіндегі гистологиялық зерттеу нәтижесі бойынша, ең жиі кездескені – ұрық жұмыртқасындағы қабыну процестері, яғни децидуит 61% жағдайда.

Әдебиеттер тізімі:

1. Салов И.А. Неразвивающаяся беременность (патогенез, клиника, диагностика, лечение) – Саратов, 1998г – 40б
2. Айламазян Э.К. Акушерство: Нац. Рук.-М., 2009.- 242–250-беттер.
3. Клинические протоколы МЗ РК от 2 сентября 2016г - Невынашивание беременности.

РЕЗЮМЕ

МЕНДИХАНОВА А.М., САКТАПБЕРГЕН Г.Ж.

АНАМНЕЗ-ГИСТОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НЕРАЗВИВАЮЩЕЙСЯ БЕРЕМЕННОСТИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Неразвивающаяся беременность чаще всего

SUMMARY

MENGDIKHANOVA A.M., SAKTAPBERGEN G.ZH..

ANAMNESIS-HISTOLOGICAL ASPECTS OF NON-DEVELOPING PREGNANCY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

встречалась у повторнородящих и до 13-ти недель беременности. По результатам гистологических исследований, наиболее частыми причинами были воспалительные процессы в плодном яйце, то есть децидуит в 61% случаев.

Ключевые слова: беременность, анамнез, исследования.

Non-developing pregnancy was more common in multiparous women and in the period to 13 weeks of pregnancy. According to the results of the histological examination of the underdeveloped pregnancy, inflammatory processes in the fertilized egg were the most frequent, that is, deciduitis was in 61% of cases..

Keywords: pregnancy, anamnesis, research..

НЕРЯХИН А. Д., НАДЕЖДИНА Е. А., ИСЛАМГУЛОВ А. Х., ТУХБАТУЛЛИН А. А..

АНАЛИЗ ПРИЧИН РЕПРОДУКТИВНЫХ НЕУДАЧ У ЖЕНЩИН РЕСПУБЛИКИ БАШКОРТОСТАН С ПОЛИМОРФИЗМАМИ ГЕНА ИНГИБИТОРА АКТИВАТОРА ПЛАЗМИНОГЕНА

Башкирский государственный медицинский университет, Уфа, Россия

Научный руководитель: к.м.н., доцент кафедры акушерства и гинекологии с курсом ИДПО, врач акушер-гинеколог Масленников А.В.

Кафедра акушерства и гинекологии с курсом ИДПО

Был проведён ретроспективный анализ 260-ти пациентов. Часто выявлялись комбинации мутации системы свертывания крови, особенно комбинации с полиморфизмом гена-ингибитора активатора плазминогена, что может быть связано с особенностями этнического состава населения.

Ключевые слова: невынашивание беременности, ген ингибитора активатора плазминогена..

Актуальность. В последние годы проблема наследственной тромбофилии рассматривается как компонент цепи патологических процессов, ведущих к невынашиванию беременности [1]. В результатах некоторых зарубежных исследований такого как Magdoud и соавт., не была подтверждена статистически достоверная связь между полиморфизмом PAI-1 и привычным невынашиванием беременности, что, как оказалось, возможно, связано с этническим составом вошедших в исследование пациенток [2]. Такую гипотезу выдвинула группа исследователей, возглавляемая Hui Chen, которые выявили значимую связь между полиморфизмом в гене ингибитора плазминогена и риском развития привычного невынашивания беременности для азиатов и африканцев, но никак не для американцев, европейцев и жителей Океании [3].

Цель исследования. Анализ причин репродуктивных неудач у женщин Республики Башкортостан с полиморфизмами свертывающей системы крови.

Материалы и методы. Проведен ретроспективный анализ амбулаторных карт, консультативных заключений 260-ти пациенток, обратившихся за консультациями на кафедру акушерства и гинекологии №2 по поводу репродуктивных неудач за период 2012-2017 г. У всех женщин проводились исследования для выявления врожденных мутаций и полиморфизмов генов системы гемостаза. Полученные данные были обработаны методами статистики с помощью компьютерной программы Eviews 9.0.

Результаты и обсуждение. Данные генетического исследования на наследственные тромбофилии и полиморфизмы фолатного цикла показали, что их распространенность была различной. Следует отметить, что часто имели место комбинации мутаций свертывающей системы крови, особенно частым являлись сочетания с полиморфизмом гена ингибитора активатора плазминогена.

Заключение. Анализ причин репродуктивных неудач у женщин Республики Башкортостан показал наличие гетерозиготной мутации и гетерозиготного полиморфизма в генах, что возможно связано с особенностями этнического состава населения

Список литературы:

1. Айламазян Э.К., Кулаков В.И., Радзинский В.Е., Савельева Г.М., ред. Акушерство. Национальное руководство. М.:ГЭОТАР-Медиа; 2013. 1200с.
2. Magdoud K, Herberin VG, Touraine R, Almawi WY, Mahjoub T: Plasminogen activator inhibitor 1 4G/5G and -844G/A variants in idiopathic recurrent pregnancy loss. Am J Reprod Immunol 2013; 70:246–252.
3. Hui Chen, Shuping Nie, Ming Lu. Meta-Analysis of the Association between Plasminogen Activator Inhibitor-1 4G/5G Polymorphism and Recurrent Pregnancy Loss. Medical Science Monitor: International Medical Journal of Experimental and Clinical Research. 2015;21:1051-1056.

ТҮЙІН

НЕРЯХИН А.Д., НАДЕЖДИНА Е.А.,
ИСЛАМГУЛОВ А.Х., ТУХБАТУЛЛИН А.А.

**БАШҚОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ӘЙЕЛДЕРІНІҢ ПЛАЗМИНОГЕН АКТИВАТОРЫ
ИНГИБИТОР ГЕН ПОЛИМОРФИЗМІ БАР
РЕПРОДУКТИВТІ АҚАУЛАР СЕБЕПТЕРІН
ТАЛДАУ**

Башқұрт мемлекеттік медицина университеті, Уфа,
Ресей

260 науқасқа ретроспективті талдау жасалды. Көбінесе қанның ұю жүйесіндегі мутациялардың комбинациясы, әсіресе популяцияның этникалық құрамының ерекшеліктерімен байланысты болуы мүмкін плазминоген активаторының тежегіші генінің полиморфизмі бар комбинациялар анықталды.

Негізгі сөздер: түсік, плазминоген активаторының ингибиторы гені.

SUMMARY

NERYAKHIN A.D., NADEZHINA E. A.,
ISLAMGULOV A. H., TUKHBATULLIN A. A.

**ANALYSIS OF THE CAUSES OF
REPRODUCTIVE FAILURES IN WOMEN OF
THE REPUBLIC OF BASHKORTOSTAN WITH
PLASMINOGEN ACTIVATOR INHIBITOR GENE
POLYMORPHISMS**

Bashkir State Medical University, Ufa, Russia

A retrospective analysis of 260 patients was performed. Combinations of mutations of the blood coagulation system were often detected, especially combinations with polymorphism of the plasminogen activator inhibitor gene, which may be related to the peculiarities of the ethnic composition of the population.

Keywords: miscarriage, plasminogen activator inhibitor gene.

ҚУАНЫШЕВА А. Б., БИМАҒАМБЕТОВА К. С., КИМ А. С., АЛТЫМОВА А., ГУБАШЕВА Г. К.

**РЕДКИЙ КЛИНИЧЕСКИЙ СЛУЧАЙ ПЕРВИЧНОЙ САРКОМЫ МАТКИ ПРИ
ЮВЕНИЛЬНОМ МАТОЧНОМ КРОВОТЕЧЕНИИ**

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтобе, Қазақстан

Научный руководитель – PhD., асс.профессор Аманжолқызы А., Донаева А.Е.

Кафедра нормальной физиологии.

Редкий клинический случай первичной саркомы матки с ювенильными маточными кровотечениями. Саркома матки является онкологическим заболеванием, исследования причин этого заболевания могут в дальнейшем способствовать своевременной диагностике, назначению необходимого курса лечения. Исследования проводятся на основе рассмотрения конкретных клинических случаев заболевания. Все клинические случаи саркомы матки различаются по ряду факторов, начиная от возраста больных и заканчивая методом лечения, в связи с чем изучение этого онкологического заболевания очень трудоемко, каждый конкретный случай заболевания представляет для врачей значительный интерес. и исследователи. В данной работе рассмотрен случай батриоидной мезенхимальной саркомы у пациентки 12 лет.

Ключевые слова: саркома матки, ювенильное кровотечение, гинекология.

Актуальность. Редкие мезенхимальные опухоли - разновидность мезенхимальных опухолей, как доброкачественных, так и злокачественных, встречающихся в матке, и которые не являются эндометриальной стромальной, гладкомышечной или мезотелиальной опухолью [3]. Они редко встречаются и гистологически идентичны своим аналогам, развивающимся в других местах. К ним относятся рабдомиосаркома (эмбрионального типа у молодых женщин или полиморфная у пациенток среднего возраста, изредка альвеолярная), злокачественная фиброзная гистиоцитомы, ангиосаркома, липосаркома, остеосаркома, хондросаркома, альвеолярная мягкотканная саркома, саркома Юинга, злокачественная опухоль из оболочек периферических нервов, злокачественная пигментированная нейроэктодермальная опухоль младенцев, PNET,

гемангиоперицитомы, злокачественная рабдоидная опухоль. Их диагноз основывается на иммуногистохимическом исследовании [1]. Современная классификация позволяет ознакомиться со спектром опухолей человека, их морфологией, иммуногистохимических и молекулярно генетической характеристикой, дифференциальной диагностикой, эпидемиологией, информаций о клиническом поведении, прогнозе заболевания и предсказательных факторах, что является основой для уверенного морфологического диагноза [2].

Цель исследования. Описать случай пациентки с мезенхимальной саркомой, определить роль различных методов диагностики и стратегий лечения.

Материалы и методы. Описание случая. Анализ проводился на основании материала густка,

выделившегося из влагалища пациентки, также были проведены необходимые анализы на самые основные и «популярные» онкомаркеры СА-125 (carbohydrate antigen 125), HE 4 (human epididymis protein 4), SCCA (squamous cell carcinoma antigen), ТРА (tissue polypeptide antigen), так как при подобном серьезном кровотечении, может предполагать серьезное онкологическое заболевание. Результаты проверки на онкомаркеры также не описываются подробно. Основой для постановки диагноза стали результаты гистологического исследования.

Результаты и обсуждение. Ребенок от первой беременности, от 1-х родов. Со слов мамы, беременность протекала без особенностей. Родился доношенным в сроке 39-40 недель беременности весом – 3,4 кг, ростом – 53 см. Мама кормила ребенка грудью до 2-х лет. Менархе с 11-ти лет, регулярная, болезненная. Проведено УЗИ малого таза (абдоминальный), выставлен диагноз: «органы малого таза без структурных изменений». На 9-м месяце после менархе девочку начало беспокоить нарушение менструального цикла по типу обильные менструации в пубертатном периоде. На 9-ый менструальный цикл длился в течение 14 дней. С 3-го по 14 день менструального цикла менструации были обильные, болезненные. На 9-й день менструального цикла назначен курс тренаксовой кислота по 500,0 мг * 2 раза 6 дней и крапивный чай в день 2 раза * 2 раза в день 10 дней. После медикаментозного гемостаза кровотечение остановилось на 14-й день.

ТҮЙІН

ҚУАНЫШЕВА А.Б., БИМАҒАМБЕТОВА К.С.,
КИМ А.С., АЛТЫМОВА А., ГУБАШЕВА Г.К.

ЮВЕНИЛЬДЫ ЖАТЫРДАН ҚАН КЕТУ КЕЗІНДЕ ЖАТЫРДЫҢ БІРІНШІЛІК САРКОМАСЫНЫҢ СИРЕК КЕЗДЕСЕТІН КЛИНИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жатыр саркомасы – онкологиялық ауру, бұл аурудың пайда болу себептерін зерттеу болашақта уақтылы диагноз қоюға, емдеудің қажетті толық курсына тағайындауға ықпал етуі мүмкін. Зерттеулер аурудың нақты клиникалық жағдайларын қарастыру негізінде жүргізіледі. Жатыр саркомасының барлық клиникалық жағдайлары пациенттердің жасынан бастап емдеу әдістемесіне дейінгі бірқатар факторлармен ерекшеленеді, осыған байланысты бұл онкологиялық ауруды зерттеу өте ауыр. Аурудың әрбір нақты жағдайы дәрігерлер мен зерттеушілер үшін үлкен қызығушылық тудырады. Бұл жұмыста он екі жастағы науқаста батриодты мезенхималық саркома жағдайы анықталды.

Негізгі сөздер: жатыр саркомасы, кәмелетке толмағандардан қан кету, гинекология.

Сделано повторно УЗИ малого таза, заключение: «гиперплазия эндометрия». Кистозное изменение правого яичника. На 10-й менструальный цикл боли усилились. По визуально-аналоговой шкале (ВАШ), кровянистые выделения стали обильнее. Сделать анализы на онкомаркеры СА-125, HE 4 SCCA, ТРА.

Заключение. Таким образом, главными моментами в данной статье являются важность первичной дисменореи при постановке диагноза и также данный клинический случай в целом, для понимания возникновения и течения заболевания, подходов к диагностике и лечению как в мире, так и конкретно в Азии.

Список литературы:

1. Ambreen, A., Ahmed, F., Zafar, S., Khan, S. 2020. A case report of an aggressive rhabdomyosarcoma associated with non-puerperal uterine inversion. Journal of Obstetrics and Gynaecology, 40(3), 434-437.
2. Androulaki, A., Papatomas, T.G., Alexandrou, P., Lazaris, A.C. 2007. Metastatic low-grade endometrial stromal sarcoma of clitoris: Report of a case. International Journal of Gynecological Cancer, 17(1), 290-293.
3. Buchholz, V., Kiroff, G., Trochsler, M., Kanhere, H. 2017. An unexpected diagnosis of primary omental endometrial stromal sarcoma in a patient with acute right abdominal pain: A case report and review of literature. International Journal of Surgery Case Reports, 36, 8-14.

SUMMARY

Kuanysheva A.B., Bimagambetova K.S., Kim A.S.,
Altymova A., Gubasheva G.K.

A RARE CLINICAL CASE OF PRIMARY UTERINE SARCOMA WITH JUVENILE UTERINE BLEEDING

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Uterine sarcoma is an oncological disease, studies of the causes of this disease can further contribute to the timely diagnosis, the appointment of the necessary course of treatment. Research is carried out on the basis of consideration of specific clinical cases of the disease. All clinical cases of uterine sarcoma differ by a number of factors, ranging from the age of patients to the method of treatment, and therefore, the study of this oncological disease is very laborious, each specific case of the disease is of considerable interest to doctors and researchers. In this paper, a case of botryoid mesenchymal sarcoma in a 12-year-old patient is considered.

Keywords: uterine sarcoma, juvenile bleeding, gynecology.

МҰХАМЕДИ О.Б., БІТІМҒАЛИЕВА А.Н.

ҚАЙТАЛАМАЛЫ КЕСАРЬ ТІЛГІНЕН KEЙІНГІ ЕКІНШІЛІК ТІГІС ШАМАСЫЗДЫҒЫН АЛДЫН АЛУДА АУТОПЛАЗМОТЕРАПИЯНЫҢ РӨЛІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – Акимжанов Нурлан Алтынбекович – м.ғ.к., доцент
Акушерия және гинекология кафедрасы

Аутоплазмалық терапияны, яғни тромбоциттерге бай плазманы медициналық патологиялардың кең спектрін емдеуде қолдану күн сайын артып келеді. Біз тромбоциттердің жасушаларын зақымдалған тіндерге тартатынын және олардың жазылуына және қалпына келуіне ықпал ететінін білеміз. Осы себепті біз аутоплазмалық терапияны қолдану тігіс ақауының берік болуына және тез жазылуына көмектеседі деген теорияны дәлелдейміз.

Негізгі сөздер: кесарь тілігі, аутоплазмотерапия, эффективті әдіс.

Өзектілігі. Қазіргі таңда физиологиялық яғни физиологиялық жолмен босандыруға қарағанда операциялық жолмен босандыру саны артты [1]. Статистикаға сүйенетін болсақ, 2017 жылғы Ақтөбе қаласы бойынша кесарь тілігі операциясы абсолюттік саны 2829 дан 2022 жылғы статистика бойынша кесарь тілігі 3245 ретке дейін жоғарылап отыр. Ал жалпы Қазақстан Республикасы бойынша 2017 жылғы операция жолымен босандыру саны 72620, жалпы босандырулар санымен салыстырғанда 18,6 % болса, 2020 жылғы абсолютті көрсеткіш 82667, ал жалпы босандырулар санымен салыстырғанда 19,4 % құрастырып отыр [2]. Қайталамалы кесарь тілігінен кейінгі екіншілік тігіс шамасыздығы үдей түсуде. Бұл екіншілік тігіс шамасыздығы нәтижесінде босану барысында жатыр, жатыр мойны жыртылулары сияқты асқынуларға әкелу қаупі жоғары болып табылады. Сол себепті, аутоплазмотерапияны қолдану арқылы тігіс шамасыздығын қалпына келтіріп, болатын асқынулардың алдын алу мәселесі орын алып отыр [1,2]. Аутоплазмотерапия регенерацияның табиғи процессіне негізделген, тін зақымдануында организмнің алғашқы жауабы ретінде зақымдалған аймаққа тромбоциттер жеткізілетін, табиғи, бағасы арзан және инвазивтілігі төмен емдеу әдісі екендігі негізге алынды [3].

Зерттеу мақсаты. Қайталамалы кесарь тілігінен кейінгі екіншілік тігіс шамасыздығын болдырмауда аутоплазмотерапия тиімділігін дәлелдеу.

Материалдар мен әдістер. Жүйелі шолу зерттеуі түрінде PubMed, Scopus, Web of Science және MDPI ғылыми базаларынан іздестіру арқылы жүргізілді. Іздеулерге мыналар кірді: тромбоциттерге бай плазма, platelet rich plasma, тромбоциттерге бай аутологиялық плазма, гинекология, акушерлік, әйелдік және жараларды емдеу мүмкіндігінше жақында жарияланған мақалаларды табу үшін әртүрлі комбинациялармен жүргізілді. Мақалаларды таңдау келесі критерийлерді ескере отырып жасалды: жақында жарияланған мақалалар, соның ішінде рандомизацияланған клиникалық зерттеулер, перспективалы бақыланатын зерттеулер, перспективалық когорттық зерттеулер немесе

жағдайлар сериясы, гинекологиялық немесе акушерлік жағдайларда плазмотерапия қолдану жағдайлары туралы отчеттер.

Нәтижелері мен талқылау. Аталған ғылыми базалардан іздегеннен кейін келесі мақалалар осы шолуға енгізілді. Бастапқыда біз барлық гинекологиялық жағдайларда аутоплазмотерапия қолдануға қатысты 187 жарияланған жұмысты таптық. Тақырыптар мен аннотацияларды тексергеннен кейін біз 20 мақаланы таңдауды шештік, олардың нәтижелерін пациенттермен сипаттаған, жақында жарияланған және барлық критерийлеріне сәйкес келеді. Мақалалардың нәтижесіне сүйенсек, тромбоциттерге бай плазма тігістің тез қалпына келуіне әсерлілігі байқалған. Гинекологияда аутоплазматерапияны қолдану әлі де даму сатысында. Ол оңай қол жеткізуге, салыстырмалы түрде қарапайым дайындалуына және белгілі әсер ету механизміне қарамастан, акушерия саласында шектеулі түрде қолданылуда.

Қорытынды. Болашақта аутоплазмотерапия қарапайымдылығына, минималды инвазивтілігіне, жанама әсерлер төменділігіне байланысты эффективті емдеу әдісі болмақ. Ұсынылған клиникалық нәтижелердің негізгі шектеуі, аутоплазмотерапия тиімділігін анықтау мақсатымен әртүрлі әдістер мен тромбоциттер концентрациясының қолданылуы болып табылады. Осылайша, түпкілікті қорытынды жасау және көптеген басқа ауруларда оның тиімділігі мен қолданылуын растау үшін қосымша зерттеулер қажет екенін анық көрсетеді. Сондықтан болашақта экспериментальды түрде тышқандармен зерттеуді жоспарлап отырмыз.

Әдебиеттер тізімі

1. Platelet-Rich Plasma (PRP) in Obstetrics and Gynecology, Mohammed Abd El NaserGalal,Ahmed Aly Khalifa, Mohammed Yahya Abd El Hafez, Ahmed Tag El DeenAbd El Hafeez, Allam Mohammed Abd El Moneem. Department of Obstetrics and Gynecology, Faculty of Medicine, Sohag University, Egypt
2. Алвес, Р .; Грималът, Р. Обзор богатой тромбоцитами плазмы: история, биология, механизм действия и классификация. Кожа. Придаточное

расстройство. 2018 , 1 , 18–24.

Эксп. Сотовый рез. 1974 , 87 , 297–301.

3. Колер, Н.; Липтон А. Тромбоциты как источник стимулирующей рост фибробластов активности.

РЕЗЮМЕ

МҰХАМЕДИ О.Б., БІТІМҒАЛИЕВА А.Н.

РОЛЬ АУТОПЛАЗМОТЕРАПИИ В ПРОФИЛАКТИКЕ ВТОРИЧНОЙ НЕСОСТОЯТЕЛЬНОСТИ ШВОВ ПОСЛЕ ПОВТОРНОГО КЕСАРЕВА СЕЧЕНИЯ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Применение аутоплазматерапии, то есть плазмы, богатой тромбоцитами, в лечении широкого спектра медицинских патологий с каждым днем увеличивается. Мы знаем, что тромбоциты привлекают стволовые клетки к поврежденным тканям и способствуют их заживлению и регенерации. По этой причине мы доказываем теорию о том, что применение аутоплазматерапии помогает сделать дефект шва прочным и быстро зажить.

Негізгі сөздер: кесарево сечение, аутоплазматерапия, эффективный метод.

SUMMARY

Muhamedi O.B., Bitimgaliyeva A.N.

THE ROLE OF AUTOPLASMA THERAPY IN THE PREVENTION OF SECONDARY SUTURE FAILURE AFTER REPEATED CAESAREAN SECTION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe. Kazakhstan

The use of autoplasm therapy, that is, platelet-rich plasma, in the treatment of a wide range of medical pathologies is increasing every day. We know that platelets attract stem cells to damaged tissues and promote their healing and regeneration. For this reason, we prove the theory that the use of autoplasm therapy helps to make the suture defect strong and heal quickly.

Keywords: caesarean section, autoplasm therapy, effective method.

НАДЕЖДИНА Е. А., ИСЛАМГУЛОВ А. Х., НЕРЯХИН А. Д., ТУХБАТУЛЛИН А. А.

АНАЛИЗ РАСПРОСТРАНЕННОСТИ ЗАБЛУЖДЕНИЙ В ОБЛАСТИ ПЛАНИРОВАНИЯ СЕМЬИ В г. УФА

Башкирский государственный медицинский университет, Уфа, Россия

Научный руководитель – к.м.н., доцент кафедры акушерства и гинекологии с курсом ИДПО, врач акушер-гинеколог Масленников А.В.

Кафедра акушерства и гинекологии с курсом ИДПО

Был проведен электронный опрос среди мужчин и женщин в возрасте от 16-ти до 41-го года, проживающих в г.Уфе. Среди респондентов был выявлен незначительный уровень приверженности ряду неэффективных методов контрацепции. Возраст начала половой жизни менее желателен.

Ключевые слова: репродуктивные установки, репродуктивное поведение..

Актуальность. Планирование семьи – важнейший процесс в семейной паре, способствующий контролю над ее численностью, временем рождения детей и интервалами между ними [1]. Планирование семей ассоциируется со значительным улучшением показателей качества жизни, включая состояние физического и психического здоровья, социально-экономического благосостояния. Снижению распространенности заблуждений в области планирования семьи способствует широкое распространение осведомленности в вопросах методов контрацепции, прегравидарной подготовки, лечения и профилактики мужского и женского бесплодия [2]. Приверженность партнеров принципам

планирования семьи способствует устранению рисков наступления нежелательной беременности, снижению уровня заболеваний, передающихся половым путем и бесплодия [3].

Цель исследования. Оценить распространенность заблуждений в области планирования семьи среди лиц репродуктивного возраста, проживающих в г.Уфа.

Материалы и методы. Проведено электронное анкетирование по вопросам репродуктивных установок среди лиц мужского и женского пола от 16-ти до 41-го года, проживающих в г.Уфа. В исследование включены результаты 502-х респондентов.

Результаты и обсуждение. Средний возраст среди опрошенных лиц составил 20 лет [18; 21]. Аспекты сексуального дебюта: оптимальный возраст начала половой жизни – 18 лет [17;18]. Средний возраст вступления в брак среди анкетированных лиц - 23,6 года [22;25]. Отношение к деторождению: оптимальный возраст появления первого ребенка – 25,4 года [24,27]. Презерватив является наиболее распространенным методом контрацепции среди опрошенных, однако в 1,39% случаев предпочтение отдается прерванному половому акту. 1,59% лиц в исследовании считают оптимальной стерилизацию.

Заключение. Среди опрошенных выявлен незначительный уровень приверженности ряду неэффективных методов контрацепции. Возраст начала половой жизни менее желаемого. Появление первого ребенка

среди анкетированных отложено до 25,4 лет в среднем.

Список литературы:

1. Global age-sex-specific fertility, mortality, healthy life expectancy (HALE), and population estimates in 204 countries and territories, 1950-2019: a comprehensive demographic analysis for the Global Burden of Disease Study 2019 / GBD 2019 Demographics Collaborators // Lancet. – 2020. – Vol. 396, No 10258. – P. 1160-1203
2. Архипова, М.П. Репродуктивное поведение: известные факты и новые гипотезы / М.П. Архипова, М.Б. Хамошина // Акушерство и гинекология: новости, мнения, обучение. – 2018. – No 3. – С. 15-20.
3. Репродуктивное поведение студенческой молодежи города Уфы / А.Г. Ящук [и др.] // Практическая медицина. – 2017. – No 7. – С. 131-133.

ТҮЙІН

НАДЕЖДИНА Е.А., ИСЛАМГУЛОВ А.Х.,
НЕРЯХИН А.Д., ТУХБАТУЛЛИН А.А.

УФА ҚАЛАСЫНДА ОТБАСЫН ЖОСПАРЛАУ САЛАСЫНДАҒЫ ҚАТЕЛІКТЕРДІҢ ТАРАЛУЫН ТАЛДАУ

Башқұрт мемлекеттік медицина университеті, Уфа,
Ресей

Уфа қаласында тұратын 16 мен 41 жас аралығындағы ерлер мен әйелдер арасында электронды сауалнама жүргізілді. Респонденттердің арасында бірқатар тиімсіз контрацепция әдістерін сақтаудың елеусіз деңгейі анықталды. Жыныстық белсенділіктің басталу жасы аз қажет.

Негізгі сөздер: *репродуктивті қатынас, репродуктивті мінез-құлық*

SUMMARY

NADEZHINA E.A., ISLAMGULOV A.H.,
NERYAKHIN A.D., TUKHBATULLIN A.A.

ANALYSIS OF PREVALENCE OF MISCONCEPTIONS IN THE FIELD OF FAMILY PLANNING AMONG UFA

Bashkir State Medical University, Ufa, Russian

An electronic survey was conducted among male and female persons from 16 to 41 years old living in Ufa. Among the respondents an insignificant level of adherence to a number of ineffective methods of contraception was revealed. The age of the beginning of sexual life is less desirable.

Keywords: *reproductive attitudes, reproductive behavior*

ЖЕТЕС.А.А.

СЛУЧАЙ ЭНДОМЕТРИОЗА У ЖЕНЩИНЫ С МИОМОЙ МАТКИ И ВТОРИЧНЫМ БЕСПЛОДИЕМ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель: м.м.н Егизбаева Д.К.
Кафедра патологической физиологии

Клинический случай эндометриоза у пациентки с вторичным бесплодием. В исследовании представлена история болезни пациентки с эндометриозом мочевого пузыря, у которой длительное время диагностированы миома, киста яичника, аденомиоз. Клинический случай интересен тем, что эндометриоз является малоизученным заболеванием и отсутствует связь между распространенностью заболевания и его симптомами.

Ключевые слова: *эндометриоз мочевого пузыря, лейомиома, аденомиоз, эндометриоз.*

Актуальность. Эндометриоз является одним из наиболее распространенных доброкачественных гинекологических новообразований у женщин в пременопаузе. Эндометриоз поражает 1 из 10-ти женщин

и примерно 190 миллионов человек в мире живут с этим хроническим заболеванием [2]. Около 30-50% женщин с эндометриозом являются бесплодными, в то время как у 20-50% бесплодных женщин диагностируется эндометриоз. Сообщается, что восприимчивость эндометрия снижается, однако механизм, с помощью которого болезнь ухудшает восприимчивость эндометрия, до конца не изучен [3]. Несмотря на его распространенность, это заболевание остается малоизученным, и текущие исследования доказывают, что нет никакой связи между распространенностью заболевания и его симптоматикой. Также эндометриоз может привести к эндометриозу мочевого пузыря и множества других органов. На данный момент не существует единственного очень успешного варианта лечения эндометриоза [1].

Цель исследования. Изучить клинический случай эндометриоза у женщины со вторичным бесплодием.

Материалы и методы. Изучены данные больной Г. 48 лет: выписной эпикриз из медицинской карты больной, результаты магнитно-резонансной томографии абдоминального сегмента и органов малого таза, результаты ультразвукового исследования органов малого таза.

Результаты и обсуждение. В 2014 г. ХСС для определения проходимости маточных труб по поводу вторичного бесплодия и была обнаружена миома матки и произведена миомэктомия.

В 2019 г. на УЗИ ОМТ вновь обнаружена миома матки, принимала Жанин 4 месяца.

С 2021 года начали беспокоить схваткообразные боли внизу живота, больше справа в пояснице. МРТ ОМТ от 02.01.2022 г. МР-картина миомы

матки, двухстороннего гидросальпинкса. Киста серозная цистаденома? Образование стенки мочевого пузыря.

УЗИ ОМТ от 11.08.2022 г. миома матки. Очаговый аденомиоз. Эндоцервицит (кисты шейки матки). Полостное образование слева. (рекомендована консультация онкогинеколога). МРТ ОМТ от 27.09.2022 г. МР-картина аденомиоза, миома матки, эндоцервикоз, геморрагической кисты левого яичника (направлена на оперативное лечение в Национальный центр материнства). Цистоскопия: в области верхушки мочевого пузыря визуализируется образование размерами 1.5x1 см с множественными точечными очагами эндометриоза («глазки»), эндометриоз мочевого пузыря.

Заключение. Сосуществование эндометриоза у женщины с симптоматической миомой привело к эндометриозу мочевого пузыря, неоптимальному лечению бесплодия и постоянной тазовой боли.

Список литературы:

1. Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol. Эффективность дополнительного лечения боли у женщин с глубоким эндометриозом посредством чрескожной электрической стимуляции нервов (TENS): рандомизированное контролируемое исследование. (2015)
2. Шан Дж., Ли Ди Дж., Ван ХО. К лучшему пониманию бесплодия, связанного с эндометриозом: обзор того, как эндометриоз влияет на восприимчивость эндометрия. Биомолекулы. 24 февраля 2023;13(3):430.
3. Мехединту С., Плотогея М.Н., Ионеску С., Антонович М. Эндометриоз все еще является проблемой. J Med Life. 2014 15 сентября; 7 (3):349-57.

ТҮЙІН

ЖЕТЕС А.А.

ҚАЙТАЛАМА БЕДЕУЛІГІ БАР НАУҚАСТА ЭНДОМЕТРИОЗДЫҢ КЛИНИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Зерттеу жұмысында ұзақ уақыт бойы миома, аналық без кистасы, аденомиоз диагнозы қойылған қуық эндометриозы бар науқастың ауру тарихы ұсынылады. Клиникалық жағдай қызығушылық тудырады, өйткені эндометриоз – бұл аз зерттелген ауру және аурудың таралуы мен оның белгілері арасында ешқандай байланыс жоқ.

Негізгі сөздер: миома, аденомиоз, қуық эндометриозы, эндометриоз.

SUMMARY

ZHETES A.A

CLINICAL CASE OF ENDOMETRIOSIS IN A PATIENT WITH SECONDARY INFERTILITY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The study presents the medical history of a patient with endometrioma of the bladder, who has been diagnosed with fibroids, ovarian cyst, and adenomyosis for a long time. The clinical case is of interest because endometriosis is a poorly studied disease and there is no connection between the prevalence of the disease and its symptoms.

Keywords: endometrioma of the bladder, leiomyoma, adenomyosis, endometriosis7..

ТАЖИМБЕТОВА А. Н., ТУСУПКАЛИЕВА П. А., АДИЛОВА Г. Е., ИМАНГАЗИНА Н.Т., ЭМИН А. Т.

ПОЛОВОЕ РАЗВИТИЕ У ДЕВОЧЕК В ПУБЕРТАТНОМ ПЕРИОДЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель: доктор медицинских наук, доцент Акимжанов Н.А.

Кафедра акушерства и гинекологии №2

2% девочек-подростков имеют задержку сексуального развития.
У городского населения наблюдалось увеличение роста и развития матки и яичников по сравнению с сельским населением.

Ключевые слова: подростки, половое развитие, пубертатный период, шкала Таннера..

Актуальность. Оценка вторичных половых признаков проводилась по критериям Tanner. Анализ результатов проводили с учетом условий жизни места проживания и физического развития. Изучены и оценены результаты анализа полового развития 100 девочек пубертатного возраста от 12-17 лет городской и сельской местности, посещающих образовательные учреждения г. Актөбе [1]. Уровень полового развития школьниц оценивался на основании оценки стадий развития вторичных половых признаков по шкале Таннера. Половое развитие оценивали по совокупности развития вторичных половых признаков: волосистости на лобке и в подмышечной области, развитию молочных желез и времени появления менархе [2].

Цель исследования. Оценить особенности полового развития девочек в пубертатном периоде в Актюбинской области. Изучить основные показатели полового развития подростков и определить региональные особенности данной популяции.

Материалы и методы. Беседа, анкетирование. Одномоментное поперечное исследование.

Результаты и обсуждение. В ходе исследования установлено, что у девочек вначале развиваются молочные железы, далее появляются волосы в подмышечных впадинах, оволосение на лобке, менархе. Нами установлено: половое развитие более интенсивными темпами наблюдается у девочек города по сравнению

с такими же девочками, проживающими в сельской местности. Девочки в пубертатном периоде до конца не осведомлены о ранней половой жизни и наблюдается ранняя половая жизнь, которая встречается около 1 % нами обследованных. Средний возраст менархе остается стабильным, однако у 3,7% городских подростков и достоверно реже у сельских 1,3 % регистрировалась ранее менархе. Позднее менархе после 15-ти лет чаще выявлялось среди сельских школьниц. У 22,5 % городских и у 38,6 сельских школьниц отмечались различные нарушения менструальной функции. Для предупреждения серьезных нарушений необходимо как можно раньше проводить профилактические и лечебные мероприятия, направленные на сохранение репродуктивного потенциала современного поколения.

Заключение. У 2 % девочек-подростков зарегистрирована задержка полового развития. У городского населения наблюдалось опережение роста и развития матки и яичников в сравнении с сельскими.

Список литературы:

1. Детская и подростковая гинекология. Руководство для врачей, автор: Уварова Е.В. -2009г. Сотникова Е.И., Перминова С.Г. Репродуктивное поведение и контрацепция у подростков, - М 1994.
2. «Преждевременное половое развитие» Published online 2021 В. А. Петеркова, и. л. Алимова.

ТҮЙІН

ТАЖИМБЕТОВА А.Н., ТУСПҚАЛИЕВА П.А., АДИЛОВА Г.Е., ИМАНГАЗИНА Н.Т., ЭМИН А.Т.

ЖАСӨСПІРІМ ҚЫЗДАРДЫҢ ЖЫНЫСТЫҚ ДАМУЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жасөспірім қыздардың 2% жыныстық дамуы кешігеді. Қала халқы ауыл тұрғындарымен салыстырғанда жатыр менаналық бездердің есуі мендамуының жоғарылағанын көрсетті.

Негізгі сөздер: жасөспірімдер, жыныстық даму, жыныстық жетілу, Таннер шкаласы.

SUMMARY

TAZHIMBETOVA A. N., TUSUPKALIEVA P. A., ADILOVA G. E., IMANGAZINA N. T., EMIN A. T.

SEXUAL DEVELOPMENT IN GIRLS IN PUBERTY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

2% of adolescent girls have delayed sexual development. The urban population showed an increase in the growth and development of the uterus and ovaries in comparison with the rural population.

Keywords: adolescents, sexual development, puberty period, Tanner's scale.

НИЗАМЕТДИНОВ У.Р.

ЗАВИСИМОСТЬ МЕНСТРУАЛЬНОГО ЦИКЛА ОТ АНТРОПОМЕТРИЧЕСКИХ ПАРАМЕТРОВ У ДЕВУШЕК ГОРОДА ЗЛАТОУСТ

Башкирский государственный медицинский университет, Уфа, Россия

Научный руководитель – к.м.н., доцент Масленников А.Н., к.м.н., доцент Иманова В.Р.

Кафедра анатомии человека

В 21 веке по-прежнему актуальна проблема патологического течения менструального цикла (МЦ) у девушек, что находит отражение в антропометрических характеристиках пациенток.

Ключевые слова: антропометрия, пельвиометрия, менструальный цикл.

Актуальность. В 21 веке проблема патологического течения менструального цикла (МЦ) у девушек все еще является актуальной в связи тем, что она сохраняет высокую частоту встречаемости (колеблется, по данным разных авторов, от 35 до 92%) и существенно снижает качество жизни, работоспособность и эффективность обучения, негативно влияет на реализацию репродуктивного потенциала [1]. В работе проанализирована зависимость характеристики менструального цикла у женщин молодого возраста от антропометрических показателей.

Цель исследования. Определить взаимосвязь между характеристиками менструального цикла и антропометрическими показателями молодых женщин города Златоуст.

Материалы и методы. Было исследовано 172 человек, которое включало анкетирование и проведение антропометрических замеров. По результатам анкетирования, был проведен статистический анализ полученных данных.

Результаты и обсуждение. Исследование продемонстрировало, что одним из важных факторов, влияющих на пельвиометрические показатели, оказала роль окружности бедер (-0,241). Обращает на себя внимание связь между массой тела и скоростью установлением МЦ (-0,263). При сравнении выраженности болевого

синдрома в группе девушек с ИМТ менее 20 и с ИМТ в пределах 20-25, было выявлено, что наибольшая болезненность отмечалась в группе с низким значениями массы тела. ($Z=2,30$; $p=0,02$). Установлено, что длительность МЦ обратно коррелирует с ИМТ -0,236. Обращает на себя внимание тот факт, что длительность МЦ прямо коррелирует такие пельвиометрические показатели как D.Trochanterica (0,468), C.Vera (0,452), D.spinatum (0,222) на уровне $p<0,05$. Интересен тот факт, что на длительность МЦ оказывает свое влияние такой тазовый размер как C.diagonalis (0,225).

Заключение. При изучении зависимости менструального цикла от антропометрических показателей среди респондентов разной возрастной категории города Златоуст установлено, что имеется связь между массой тела и скоростью установления МЦ, выявлено, что наибольшая болезненность отмечалась в группе с низкими значениями массы тела, а также длительность МЦ обратно коррелирует с ИМТ.

Список литературы:

1. Опыт применения антропометрии и соматотипирования в анатомии человека / Л. В. Синдеева, В. Г. Николаев, Н. Н. Медведева [и др.] // Современные проблемы науки и образования. – 2019. – № 5. – С. 92. – EDN LWJMKK.

ТҮЙІН

НИЗАМЕТДИНОВ У.Р.

ЗЛАТОУСТ ҚАЛАСЫНДАҒЫ ҚЫЗДАРДА МЕНСТРУАЛЬДЫҚ ЦИКЛДІҢ АНТРОПОМЕТРИЯЛЫҚ ПАРАМЕТРЛЕРГЕ ТӘУЕЛДІЛІГІ

Башқұрт мемлекеттік медицина университеті, Уфа, Ресей

21 ғасырда қыздардағы етеккір циклінің (МК) патологиялық ағымының мәселесі әлі де өзекті болып табылады, бұл пациенттердің антропометриялық сипаттамаларында көрінеді.

Негізгі сөздер: антропометрия, пельвиметрия, етеккір циклі

SUMMARY

NIZAMETDINOV U.R.

DEPENDENCE OF THE MENSTRUAL CYCLE ON ANTHROPOMETRIC PARAMETERS IN GIRLS OF THE CITY OF ZLATOUST

Bashkir State Medical University, Ufa, Russian

In the 21st century, the problem of the pathological course of the menstrual cycle (MC) in girls is still relevant, which is reflected in the anthropometric characteristics of patients.

Keywords: Anthropometry, pelvimetry, menstrual cycle.

ҚАНТ ДИАБЕТІМЕН АУЫРАТЫН ӘЙЕЛДЕРДЕ ЖҮКТІЛІК ПЕН БОСАНУ АҒЫМЫНДА КЕСАРЬ ТІЛІГІНІҢ КЕЗДЕСУ ЖИІЛІГІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: м.ғ.к, Ауезова Д.С.

Патологиялық физиология кафедрасы

Қант диабеті – инсулин өндірісінің бұзылуы, гипергликемиямен сипатталатын метаболикалық аурулар тобы, онда инсулин әсерінің бұзылуы осы факторлардың нәтижесі болып табылады.

Ключевые слова: жүктілік, қант диабеті, инсулин, өзгерістер, алдын алу, көмірсулар..

Өзектілігі. Қант диабеті – бұл инсулин түзілуі бұзылуы, инсулин әсері бұзылуы осы факторлардың нәтижесі болатын гипергликемиямен сипатталатын метаболикалық аурулар тобы. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы (ДДҰ) сарапшыларының айтуынша, әлемде 100 миллион адам қант диабетімен ауырады (ДК) және 2020 жылға қарай эпидемиологтардың есептеулеріне сәйкес D. McCarty және P. Zimmet (1999), бұл сан екі еселенеді [1]. Қант диабеті полиэтиологиялық ауру. 1 типті қант диабетінде мүлдем инсулин жеткіліксіздігіне әкелетін ұйқы безінің β -жасушаларының бұзылуы, 2 типті қант диабеті инсулинорезистенттілік жағдайында дамиды, инсулин секрециясының өрши бұзылуы, қант диабетінің келесі бір түрі гестационды, яғни жүктілік кезіндегі, қант диабеті [2]. Гестационды қант диабеті дегеніміз – жүктілік кезінде глюкозаға толеранттылықтың анықталуы. Яғни, науқас осы күнге дейін қант диабеті болмаған жүктілік кезінде гипергликемия анықталған. Бұл мәселені зерттеудің өзектілігі осы аурудан зардап шегетін жүкті әйелдер санының бірте-бірте өсіп келе жатқандығында. Қазіргі кезде жүктілік диабетогенді фактор ретінде қарастырылады [3].

Зерттеу мақсаты. Зерттеудің мақсаты қант диабеті синдромы бар әйелдерде жүктілік пен босану ағымының кесарь тілігінің кездесу жиілігі.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу жұмысына Қызылорда облысы бойынша гинекология және перинатология ғылыми орталығының материалдары бойынша соңғы 3-жылда (2021-2023) қант диабетімен ауыратын әйелдердің 97 туу анамнезі таңдалып, жүктілігі мен босануының зерттеу нәтижелері қарастырылды. Барлық әйелдер Қызылорда қаласындағы, аудандық орталықтары мен ауылдарындағы босану емханаларында бақылауда болды. Статистикалық талдау Microsoft Excel 2007 көмегімен жүргізілді.

Нәтиже мен талқылау. Зерттеуге 23 пен 42 жас аралығындағы әйелдер қаралды, олардың орташа

жасы $31,5 \pm 5,87$ жасты құрады, олардың 1-типті прегестациялық қант диабетімен ауыратындар болды 54 (54,8%), 2-типті қант диабеті – 22 (22,6%) және гестациялық қант диабетімен 21 әйелдер (21,6%) тіркелді. 1-типті қант диабеті бар әйелдердің 20% -ында жүктілік 34-ші аптаға дейін осының ішінде 6%-ы 32 аптаға дейін тоқтатылды. 1-типті қант диабетімен 33-34 аптада жүктілікті тоқтату 100% жағдайда кесарь тілігін жасауды қажет етті. Гестационды қант диабеті кезінде мерзімінен бұрын босану жиілігі ең төмен болды – 14,4%. Алайда (50%) 2 типті қант диабеті сияқты көрсеткіштер бойынша кесарь тілігін 35-36 аптада жасау керек болды. Жедел босану кезінде (37-38 апта) ГСТ бар әрбір үшінші әйел (38,4%) жоспарлы түрде кесарь тілігі арқылы босанды. Операцияның көрсеткіштері әдетте амниотикалық сұйықтықтың уақтылы бөлінбеуі, босанудың әлсіздігі, жатырышілік ұрықтың гипоксиясы болды.

Қорытынды. Қорытындылай келе, жүктілік кезінде 1-ші типті қант диабетімен ауыратын әйелдер саны 2-ші және ГСТ-ға қарағанда көбірек көрінді сонымен қатар 2-типті қант диабеті бар әйелдерде мерзімінен бұрын босану 1-типке қарағанда 2 есе азырақ көрініс берді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Аржанова О. Н., Кошелева Н. Г. Особенности течения беременности и родов при сахарном диабете в современных условиях // Ж. акуш. и жен. болезн.. 2012. №1.
2. Сейдинова А.Ш., Ишигов И.А., Абылайұлы А.Ж. Эпидемиология сахарного диабета в мире и Республике Казахстан (обзорная статья) // Вестник КазНМУ. 2018. №1.
3. БЕРЕМЕННОСТЬ И САХАРНЫЙ ДИАБЕТ- В.А. Петрухин, 2016 ж Киберленинка журналы

РЕЗЮМЕ

СОВЕТ.Г.Б, АМАНТАЕВА Н.Ж,
АУЕЛБЕКОВА Ұ.К

**БЕРЕМЕННОСТЬ И РОДЫ У ЖЕНЩИН С
ДИАБЕТОМ**

Западно-Казакстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Диабет - это нарушение выработки инсулина, группа метаболических заболеваний, характеризующихся гипергликемией, при которой нарушение действия инсулина является результатом этих факторов.

Негізгі сөздер: беременность, диабет, инсулин, изменения, профилактика, углеводы .

SUMMARY

SOVET.G.B, AMANTAIEVA N. ZH,
AUELBEKOVA U.K

**PREGNANCY AND BIRTH IN WOMEN WITH
DIABETES**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Diabetes mellitus is a disorder of insulin formation, a group of metabolic diseases characterized by hyperglycemia, in which the insulin effect disorder is the result of these factors.

Keywords: pregnancy, diabetes, insulin, changes, prevention, carbohydrates.

ЕРМЕКОВА А.А., БИТЕГЕНОВА А.А.

СОСТОЯНИЕ СЛИЗИСТОЙ ВЕРХНИХ ОТДЕЛОВ ЖКТ У ПАЦИЕНТОВ С ОСТРОЙ КОРОНАРНОЙ НЕДОСТАТОЧНОСТЬЮ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель - к.м.н., доцент Векленко Г.В.

Кафедра пропедевтики внутренних болезней

В исследовании проанализированы случаи изменений в слизистой верхних отделов желудочно-кишечного тракта у больных с острой коронарной недостаточностью (ОКС). Лечение ОКС предполагает назначение большого числа антитромботических препаратов, что увеличивает риск желудочно-кишечных кровотечений. Подобное кровотечение, в свою очередь, увеличивает риск смерти вдвое. После чего больным в виде диагностики назначили ФГДС, где выявляли изменения и назначали препараты [1].

Ключевые слова: ФГДС, ОКС, ХСН, желудок.

Актуальность: По данным статистического сборника Республиканского центра развития здравоохранения заболеваемость населения в Республике Казахстан по числу заболеваний, зарегистрированных впервые в жизни на 100тыс. человек соответствующего населения, отмечается тенденция к увеличению по ишемической болезни сердца в 2018 году на 4% и в 2019 году почти на 1% соответственно (в целом по стране: 529,0 и 554,8; по городу Актобе: 418,1 и 421,6)[2]. Лечение ОКС и инфаркта миокарда предполагает назначение большого числа антитромботических препаратов, что увеличивает риск желудочно-кишечных кровотечений. Подобное кровотечение, в свою очередь, увеличивает риск смерти вдвое.

Цель исследования: Провести анализ архивных данных и выявить частоту и характер изменений в желудке (по данным ФГДС) у больных, которые были госпитализированы в стационар с острой коронарной недостаточностью.

Материалы и методы исследования. Материалом для исследования послужили архивные данные из медицинской информационной системы Авиценна в Многопрофильной областной больнице г. Актобе, в период январь-март 2023 года. Дизайн клинического исследования - обсервационное исследование, в котором представлен количественный анализ группы больных численностью 45 человек (27 женщин и 18 мужчин). Все больные были госпитализированы экстренно. Возрастная категория 35 — 65 лет, средний уровень артериального давления 145/86 мм р.ст., у 27 больных — хроническая сердечная недостаточность. Сопутствующие болезни (ХОБЛ и др.) не зарегистрированы. Все пациенты подвергались эндоскопическому исследованию при поступлении — ФГДС.

Результаты исследования: У 40% (в 18 случаях) пациентов с ОКС, подвергшихся ФГДС, был выявлен

гастрит. У 5 (11%) пациентов выявлена язвенная болезнь двенадцатиперстной кишки, еще у 3 (7%) пациентов — язва желудка. Они заняли второе и третье места соответственно. Были выявлены также: недостаточность кардии, (в 4,5%), дуоденогастральный рефлюкс и гастроэзофагеальная рефлюксная болезнь, а также рефлюкс-эзофагит — в 3%, 2% и 2% случаев соответственно. В 2,5% и 2% случаев, у лиц с острым коронарным синдромом был верифицирован гастродуоденит и дуоденит соответственно, в 2,5% случаев — суммарно эрозии желудка и двенадцатиперстной кишки. Полученные результаты согласуются с данными ряда других авторов [1]. Следует также отметить, что почти 38% больных одновременно имели несколько (от двух до шести) различных нозологий заболеваний верхних отделов ЖКТ.

Заключение. Полученные данные свидетельствуют о значительной частоте выявления патологии верхних отделов ЖКТ у больных с острым коронарным синдромом. У большинства пациентов с ОКС, подвергшихся ФГДС, были выявлены язвенно-эрозивные поражения верхних отделов ЖКТ, что увеличивает риск желудочно-кишечных кровотечений и оказывает влияние на проводимую в дальнейшем терапию.

Список литературы:

1. Филиппова Т.В., Ефремушкин Г.Г. Лазерная терапия как способ коррекции гемодинамических нарушений у геронтологических больных с сердечно-легочной коморбидностью // ФГБОУ ВО «Алтайский государственный медицинский университет» Минздрава России, Барнаул, Россия. - 2017. -2-3с.
2. Статистический сборник «Здоровье населения республики казахстан и деятельность организаций здравоохране в 2020 году

ТҮЙІН

ЕРМЕКОВА А.А., БИТЕГЕНОВА А.А.

**АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНДА 2023 ЖЫЛЫ ЖІТІ
КОРОНАРЛЫҚ ЖЕТКІЛІКСІЗДІГІ БАР
НАУҚАСТАРДЫҢ АСҚАЗАНЫНДАҒЫ
ӨЗГЕРІСТЕРДІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ**Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл зерттеуде Жедел коронарлық жеткіліксіздігі бар науқастарда асқазан-ішек жолындағы өзгерістер, атап айтқанда миокард инфарктісі жағдайлары тіркелді. Миокард инфарктісін емдеу асқазан-ішектен қан кету қаупін арттыратын көптеген антитромботикалық препараттарды тағайындауды қамтиды. Мұндай қан кету өз кезегінде өлім қаупін екі есе арттырады. Содан кейін науқастарға диагноз түрінде FGDS тағайындалды, онда өзгерістер анықталып, препараттар тағайындалды.

Негізгі сөздер: FGDS, ЖКЖ, СЖЖ, асқазан..

SUMMARY

ERMEKOVA A.A., BITEGENOVA A.A.

**FEATURES OF CHANGES IN THE STOMACH
IN PATIENTS WITH ACUTE CORONARY
INSUFFICIENCY IN AKTOBE IN 2023**West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

In this study, there were cases of changes in the gastrointestinal tract in patients with acute coronary insufficiency, namely myocardial infarction. Treatment of myocardial infarction involves the appointment of a large number of antithrombotic drugs, which increases the risk of gastrointestinal bleeding. Such bleeding, in turn, increases the risk of death by half. After that, patients were prescribed FGDS in the form of diagnostics, where changes were detected and drugs were prescribed..

Ключевые слова: FGDS, ACS, CHF, stomach.

ИМАНБАЕВА А.У., КАРИМСАКОВА Б.К., ЖАКИЕВА Ш.С., КУЗДЕНБАЕВА Г.Е.

**АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНДАҒЫ ЖҮКТІ ӘЙЕЛДЕР АРАСЫНДАҒЫ HELICOBACTER
PYLORI ЖӘНЕ ОНЫМЕН БАЙЛАНЫСТЫ ФАКТОРЛАР**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: м.ғ.к, Сейпенова А.Н.

№1 жалпы тәжірибелік практика кафедрасы

Helicobacter pylori инфекциясы адамдарда жиі кездесетін созылмалы бактериялық аурулардың бірі болып табылады. Жүкті аналар Helicobacter pylori инфекциясына ең осал халық болып табылады. Зерттеу мақсаты Ақтөбе қаласындағы жүкті әйелдерде H. pylori инфекциясының таралуын және онымен байланысты факторларды бағалау болды.

Ключевые слова: Helicobacter pylori, инфекция, әйелдер

Өзектілігі. Helicobacter pylori инфекциясы – адамдарда жиі кездесетін созылмалы бактериялық аурулардың бірі болып табылады [1]. Жүкті әйелдер H.pylori инфекциясына ең осал топ өкілдерінің бірі. Жүктіліктің ерте кезеңдерінде асқазан қышқылының өндірілуінің төмендеуі әйелдің денесінде сұйықтық жиналуының жоғарылауына әкеледі, стероидты гормондардың өзгеруі және иммунологиялық төзімділік жасырын H. Pylori инфекциясының белсендірілуіне әкелуі мүмкін [2].

Зерттеудің мақсаты. Ақтөбе қаласындағы жүкті әйелдерде H.pylori инфекциясының таралуы және онымен байланысты факторларды бағалау.

Зерттеу материалдары мен әдістері. № 7 қалалық емханаға тіркелген Ақтөбе қаласындағы барлық жүкті әйелдер. Ақтөбе қаласындағы №7 қалалық емхана. 2022 жылдың 1 қыркүйегінен 2023 жылдың 01 ақпанына дейін № 7 қалалық емханаға тіркелген Ақтөбе қаласында тұратын барлық жүкті әйелдер.

Нәжіс үлгілерін бере алмайтын ауыр жағдайдағы жүкті әйелдер және антихеликобактериялық препаратты 2 аптаға дейін қабылдаған әйелдер. №7 қалалық емханада тіркелген 126 жүкті әйелдің іріктеме мөлшері 5% қателік, 95% сенімділік аралығы, 50% таралу және 20% ықтимал шығындарды ескере отырып алынды (Раусон калькуляторы). Зерттеу барысында 21 адам бас тартты, шығын мөлшері 12,8% құрады. Кездейсоқ көп сатылы кластерлік іріктеу әдістемесі 2022 жылдың 1 қыркүйегінен 2023 жылдың 01 ақпанына дейін №7 қалалық емханада қолданылды және жүргізілді.

Нәтижелер мен талқылау. Көлденең зерттеу 105 жүкті әйелге жүргізілді. Нәжістің антиген сынағы нәжісте H. pylori антигенінің белсенді болуын анықтау үшін қолданылады. H. pylori инфекциясына жауапты ықтимал факторларды бағалау үшін екі өлшемді және көп факторлы логистикалық регрессиялық талдау жүргізілді. Зерттеуге барлығы 105 субъект қатысты. Орташа жас 26,59 жас, стандартты ауытқуы +4,23 жас;

жас диапазоны 22 жасты құрады, ал ең төменгі және ең жоғары жасы сәйкесінше 19 және 40 болды. Шамамен 55,3%-ы колледжде білім алған және 92,4%-ы тұрмыс құрған. Қатысушылардың 37-сі (35,9%), 24-і (23,4%), 12-і (11%), 25-і (23,7%) және 7-і (6,2%) үй шаруасындағы әйелдер, мемлекеттік қызметкерлер, сауда және білім беру саласының қызметкерлері болды.

Қорытынды. Бұл зерттеу жүкті әйелдер арасында *H. pylori* инфекциясының таралуы жалпы халықпен салыстырғанда төмен болғанын көрсетеді. Таралудың төмен болғанына қарамастан, анемия деңгейі *H. pylori* инфекциясының таралуымен тығыз байланысты болды. Бұл *H. pylori* инфекциясы Денсаулық сақтау мәселесі екенін білдіреді.

РЕЗЮМЕ

ИМАНБАЕВА А.У., КАРИМСАКОВА Б.К.,
ЖАКИЕВА Ш.С., КУЗДЕНБАЕВА Г.Е.

ИНФЕКЦИЯ HELICOBACTER PYLORI И СВЯЗАННЫЕ С НЕЙ ФАКТОРЫ СРЕДИ БЕРЕМЕННЫХ ЖЕНЩИН В АКТОБЕ

Западно-Казакстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

Заражение *Helicobacter pylori* является одним из наиболее частых хронических бактериальных заболеваний человека. Беременные матери представляют собой группу населения, наиболее уязвимую для инфекции *Helicobacter pylori*. Цель исследования - оценить распространенность инфекции *H. pylori* и связанных с ней факторов у беременных женщин в городе Актобе.

Негізгі сөздер: *helicobacter pylori*, инфекция, женщины

SUMMARY

IMANBAYEVA A.U., KARIMSAKOVA B.K.,
ZHAKIYEVA SH.S., KUZDENBAYEVA G.E.

HELICOBACTER PYLORI INFECTION AND RELATED FACTORS AMONG PREGNANT WOMEN IN AKTOBE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Helicobacter pylori infection is one of the most common chronic bacterial diseases in humans. Pregnant mothers are the population most vulnerable to *Helicobacter pylori* infection. The purpose of the study was to assess the prevalence of *H. pylori* infection and related factors in pregnant women in the city of Aktobe.

Keywords: *Helicobacter pylori*, infection, women

БОРИБАЕВА Г., ЕШМҰХАНБЕТОВА А.

ЖАСТАР АРАСЫНДАҒЫ АРТЕРИЯЛЫҚ ГИПЕРТЕНЗИЯНЫҢ ТАРАЛУЫ ЖӘНЕ ҚАУШ-ҚАТЕР ФАКТОРЛАРЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазакстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазакстан

Ғылыми жетекші: м.ғ.магистрі, аға оқытушы Егизбаева Д.К.
Патологиялық физиология кафедрасы

Жастар арасында, әсіресе әйелдерде артериялық гипертензияның таралуы жылдан жылға көбейіп келеді. Соның ішінде салауатты өмір салтын ұстанбаған, яғни алкоголь мен есірткіге тәуелді жастар арасында кеңінен таралуда. Артериялық гипертензияның таралу жиілігінің артуына жүрек жеткіліксіздігі, қант диабеті, бүйрек жеткіліксіздігі ықпал ететіндігі анықталды.

Ключевые слова: артериялық гипертензия, қауіп-қатер факторлары, себеп, жастар, таралу жиілігі.

Өзектілігі. 2015 жылғы Дүниежүзілік кардиология ұйымының мәліметтері бойынша, әлемде шамамен 1,13 миллиард адам артериялық гипертензиядан зардап

шегеді [1]. Популяциялық зерттеулердің көпшілігінде артериялық гипертензияның таралуы жас ұлғайған сайын арта түскенімен, қазіргі уақытта бұл аурумен

ауыратын науқастар арасында жастардың (18 жастан 44 жасқа дейін) үлесінің өсуінің тұрақты тенденциясы байқалады [2]. Жастар арасындағы артериялық гипертензияны тудыратын қауіп-қатер факторлары: артық салмақ пен семіздік, гиподинамия, темекі тарту, созылмалы бүйрек аурулары, құрамында кофеин бар өнімдерді, биологиялық белсенді препараттарды пайдалану [3]. Жасына қарамастан, артериялық гипертензия жүрек-қан тамырлары, цереброваскулярлық және бүйрек ауруларының дамуының жетекші қауіп факторы. 2015 жылы артериялық гипертензия 10,7 миллион адамның өліміне себеп болды (өлімге әкелетін барлық қауіп факторларының 33,2% құрайды).

Зерттеудің мақсаты. Жастар арасындағы артериялық гипертензияның таралу жиілігін зерттеу және оған әсер ететін қауіп-қатер факторларын анықтау.

Материалдар мен әдістер. Ақтөбе қаласы №1 емханасында 2013-2023 жылдары артериялық гипертензиямен «Д» есепте тұратын 18-44 жас аралығындағы 2756 науқастың диспансерлік электрондық регистрінен алынған мәлімет қолданылды.

Нәтижелері. Ақтөбе қаласы №1 емханасында артериялық гипертензиямен «Д» есепте тұратын науқастардың жалпы саны – 12295, оның 22,4% (2756 науқас) 18-44 жас арасындағы жастар. Соның ішінде ер адамдар 46,4%, ал әйелдер 53,6% құрады. «Д» есепке 2013-2016 жылдары 423 адам, 2017-2020 жылдары 1010 адам, 2021-2023 жылдары 1323 адам алынды.

Ең жиі кездесетін қауіп-қатер факторлары ретінде: алкоголь мен есірткіге тәуелділік (19,3%), жүрек жеткіліксіздігі (6,2%), қант диабеті (4,7%), ақыл-ой кемдігі (3,7%), эссенциальды гипертензия (3,4%),

бүйрек жеткіліксіздігі (1%) анықталды. Алкоголь мен есірткіге тәуелді науқастардың ішінде 15,25% әйелдер, 84,75% ерлер.

Қорытынды. Жастар арасында, әсіресе әйелдерде артериялық гипертензияның таралуы жылдан жылға көбейіп келеді. Соның ішінде салауатты өмір салтын ұстанбаған, яғни алкоголь мен есірткіге тәуелді жастар арасында кеңінен таралуда. Артериялық гипертензияның таралу жиілігінің артуына жүрек жеткіліксіздігі, қант диабеті, бүйрек жеткіліксіздігі ықпал ететіндігі анықталды.

Зерттеу нәтижелері жастар арасында артериялық гипертензияның алдын алу үшін мақсатты профилактикалық іс-шаралар жүйесінің қажеттілігін негіздейді.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Zhou B., Bentham J., Di Cesare M. et al. Worldwide trends in blood pressure from 1975 to 2015: a pooled analysis of 1479 population-based measurement studies with 19·1 million participants. // *Lancet*. 2017;389(10064):37-55. doi:10.1016/S0140-6736(16)31919-5
2. Lurbe E., Agabiti-Rosei E., Cruickshank J. et al. 2016 European Society of Hypertension guidelines for the management of high blood pressure in children and adolescents. // *J Hypertens*. 2016;34(10):1887-920. doi:10.1097/HJH.0000000000001039
3. Сабиров И.С., Муркамилов И.Т., Фомин В.В., Сабирова А.И., Исмарова Г.С., Юсупов Ф.А. Артериальная гипертензия в молодом возрасте: современное состояние проблемы // *The Scientific Heritage*. 2021. №72-2.

РЕЗЮМЕ

БОРИБАЕВА Г., ЕШМУХАНБЕТОВА А.

РАСПРОСТРАНЕННОСТЬ И ФАКТОРЫ РИСКА АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТЕНЗИИ СРЕДИ МОЛОДЕЖИ

Западно-Казakhstanский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Распространенность артериальной гипертензии среди молодежи, особенно среди женщин, с каждым годом увеличивается, и она широко распространяется среди молодежи, не ведущей здорового образа жизни, то есть пристрастившейся к алкоголю и наркотикам. Установлено, что сердечная недостаточность, сахарный диабет, почечная недостаточность способствуют увеличению распространенности артериальной гипертензии.

Негізгі сөздер: артериальная гипертензия, факторы риска, причина, возраст, частота распространения

SUMMARY

BORIBAYEVA G., YESHMUKHANBETOVA A.

PREVALENCE AND RISK FACTORS OF ARTERIAL HYPERTENSION AMONG YOUNG PEOPLE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The prevalence of arterial hypertension among young people, especially among women, is increasing every year, and it is widely spread among young people who do not lead a healthy lifestyle, that is, who are addicted to alcohol and drugs. It has been established that heart failure, diabetes mellitus, and renal failure contribute to an increase in the prevalence of arterial hypertension.

Keywords: arterial hypertension, risk factors, cause, age, frequency of spread.

ОРАЛ ОБЛЫСЫ БОЙЫНШЫ ИНСУЛЬТТИҢ ТАРАЛУ ЖИЛІГІН ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: оқытушы, Нурымова Г.К.
Патологиялық физиология кафедрасы

Әлемдегі неврологиялық сырқаттанушылық пен өлімнің маңызды себептерінің бірі – ишемиялық инсульт. Бұл жүректің эмболиясы, мидағы шағын тамырлардың бітелуі және церебральды қан айналымына әсер ететін атеросклероз сияқты көптеген оқиғалардың нәтижесі болуы мүмкін.

Ключевые слова: эмболия, госпитальді ауру, инсульт.

Өзектілігі. Инсульт бүкіл әлемде мүгедектік пен өлімнің негізгі себебі болып табылады және халықтың картаюына байланысты инсульттің жиілігі мен таралуы айтарлықтай өседі деп күтілуде [1]. Әлемдегі неврологиялық сырқаттанушылық пен өлімнің маңызды себептерінің бірі – ишемиялық инсульт. Бұл жүректің эмболиясы, мидағы шағын тамырлардың бітелуі және церебральды қан айналымына әсер ететін атеросклероз сияқты көптеген оқиғалардың нәтижесі болуы мүмкін [2]. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметі бойынша, инсульт – «21 ғасырдың негізгі індеті». Барлық инсульттердің 85% алдын алуға болатыны туралы тұжырымдама жасалып отыр [3]. Қазақстанда екіншіке орай инсультпен ауыратын адамдар саны азаймай жатыр, инсультқа байланысты госпитальді ауру-сырқау жыл сайын 1%-тен 3%-ке дейін өсуі байқалады.

Зерттеу мақсаты. 2021-2022 жылдардың салыстыра отырып БҚО инсульттің таралу жиілігіне бойыншы талдау жүргізу.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу барысында БҚО Орал қаласында орналасқан көпбейінді қалалық емхана базасындағы 2021-2022 жылдары инсультке шалдыққан науқастар жайлы ақпараттар алынды.

Нәтижелері мен талқылау. Орал облысы бойынша инсультке шалдыққандардың жалпы саны 2021 ж 216 науқас, ал 2022 ж 181 науқасты құрады. 2021 ж

қалалық емханаларда 144 (66,7%), аудандық емханаларда 72 (33,3%) науқасты құрады. 2022 ж қалалық емханаларда 130 (71,82%), аудандық емханаларда 51 (28,18%) науқасты құрады.

Қорытынды. 2022 ж 2021 ж-ға қарағанда БҚО бойынша науқастар саны 35 (16,2%) -ға азайды. 2021 ж 2022 ж-ға қарағанда қалалық емханадағы науқастар саны 14(9,8%) пайызға азайды, 2021 ж 2022-ға қарағанда аудандық емханаларда науқастар саны 21 (29,2%) азайды.

Әдебиеттер тізімі:

1. McDermott M, Brown DL, Chervin RD. Sleep disorders and the risk of stroke. Expert Rev Neurother. 2018 Jul;18(7):523-531. doi: 10.1080/14737175.2018.1489239. Epub 2018 Jun 25. PMID: 29902391; PMCID: PMC6300163.
2. Maida CD, Norrito RL, Daidone M, Tuttolomondo A, Pinto A. Neuroinflammatory Mechanisms Ischemic Stroke: Focus on Cardioembolic Stroke, Background, and Therapeutic Approaches. Int J Mol Sci. 2020 Sep 4;21(18):6454. doi: 10.3390/ijms21186454. PMID: 32899616; PMCID: PMC7555650.
3. Сарикая Х., Ферро Дж., Арнольд М. Профилактика инсульта - медицинские и жизненные меры. Eur Neurol. 2015;73(3-4):150-7. doi: 10.1159/000367652. Epub 2015 Янв 6. PMID: 25573327.

РЕЗЮМЕФАЙЗУЛЛИНА Ұ.Б., АМАНГЕЛДИЕВА
А.Б., ЕРКЕБАЕВ Ә.С**АНАЛИЗ РАСПРОСТРАНЕНИЯ ИНСУЛЬТА В
УРАЛЬСКОМ РЕГИОНЕ**Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Одна из самых важных причин неврологических заболеваний и смерти во всем мире – ишемический инсульт. Это может быть результатом многих событий, таких как эмболия сердца, закупорка мелких сосудов головного мозга и атеросклероз, которые влияют на мозговое кровообращение.

Негізгі сөздер: эмболия, госпитальная болезнь, инсульт.

SUMMARYFAIZULLINA U.B., AMANGELDIEVA A.B.,
ERKEBAEV A.C**ANALYSIS OF STROKE DISTRIBUTION IN THE
URAL REGION**West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

One of the most important causes of neurological diseases and death worldwide is ischemic stroke. This can be the result of many events, such as heart embolism, blockage of small vessels of the brain and atherosclerosis, which affect cerebral circulation.

Keywords: embolism, hospital illness, stroke.

СУЛТАНГАЛИЕВА Н., ШИМБЕКОВА А.

ДИАБЕТТІК ПЕРИФЕРИЯЛЫҚ НЕЙРОПАТИЯ – ДЕПРЕССИЯ ЖӘНЕ «ДИАБЕТТІК АЯҚ БАСЫНЫҢ» ДАМУ ҚАУПІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: м.ғ.к. Маннапова А.И., асс. Сариманов С.А.
Психиатрия және наркология курсымен неврология кафедрасы

Бұл зерттеудің мақсаты – диабеттік полиневропатия аясында диабеттік аяқтың, мазасыздықтың және депрессияның даму қаупін бағалау.

Ключевые слова: *нейропатия, полиневропатия, қант диабеті.*

Өзектілігі. Қант диабеті дамыған ел тұрғындарының 10-15% қамтитын және науқастардың саны әр 10-15 жыл сайын екі еселеніп тұратын, кең тараған ауру [1]. Қант диабетінің (ҚД) ең ауыр асқынуларының бірі – диабеттік перифериялық нейропатия (ДПН). ДПН – нерв талшықтарының прогрессивті өлуімен сипатталатын, нәтижесінде сезімталдықтың жойылып, аяқ басының жарасына әкелетін ауыр ауру. Оның кездесу жиілігі – ҚД 1 типінде 13-54%, ҚД 2 типінде 17-45%. ДПН-ның ауырсынумен өтетін формасы науқастардың жалпы жағдайын, еңбекке қабілеттілігін және өмір сүру сапасын төмендетеді. Мазасыздық пен депрессияның дамуын үдетіп, ұйқының бұзылысын тудырады. Нәтижесінде, физикалық және психоэмоционалды жай күйі төмендеп, емделуге және гликемияны бақылауға деген құлшынысы тежеледі. ДПН болжамды нашарлатып, аяқ басы жарасы мен мүгедектіктің дамуы қаупін арттырады [2-3].

Зерттеудің мақсаты. Диабеттік перифериялық нейропатия фондында – диабеттік аяқтың даму қаупі және мазасыздық пен депрессияның даму жиілігін бағалау.

Материалдар мен әдістер. Ақтөбе қаласындағы Ақтөбе медициналық орталықтың эндокринология бөлімшесіндегі қант диабеті диагнозымен 50 адамға сипаттамалы зерттеу жүргізілді. Гендерлік белгісі бойынша 27(54%) ер және 23(46%) әйелді құрады. Науқастардың орташа жасы 55,7 (73-24) жас. ҚД 1 түрі – 13 (26%), ҚД 2 түрі – 37 (74%) адамда анықталды. Диабеттік стаж бойынша 5 жылға дейін – 14 (28%) адам, 5-10 жыл аралығында – 16 (32%) адам, 10 жылдан жоғары ауырғандар – 20 (40%) адам болды. Зерттеуге «диабеттік аяқ» асқынулары бар науқастар алынбады. Барлық науқастарда неврологиялық статус бағаланды. Ауырсыну синдромын анықтау үшін визуалды-аналогты шкала (ВАШ), нейропатиялық ауырсынды анықтау үшін DN4 (Neuropathic pain diagnostic questionnaire (Douleur Neuropathique 4-DN4) және PainDetect диагностикалық сауалнамалары, Ипсвич сенсорлық тесті (ИПТТ), мазасыздық пен депрессияны анықтау үшін – Бек, Спилберг шкалалары жүргізілді. Зерттеу нәтижелері Excel Microsoft Office 2013, SPSSv.26 көмегімен өңделді.

Нәтижелері мен талқылау. Зерттеу нәтижелері

бойынша 28 науқас ДПН ауырсынусыз түрі және 22 науқас ауырсыну мен жүретін ДПН критерилеріне сәйкес келді. Сауалнама барысында ВАШ бойынша ауырсырудың айқындылығы 6,0 балл, яғни орташа интенсивтілікті құрады. PainDetect шкаласы бойынша ауырсыну 26,0 (22,0; 28,0) баллды құрап, ауырсырудың нейропатиялық түрі анықталды. DN4 диагностикалық сауалнамасы бойынша 22 (44%) науқаста нейропатиялық ауырсыну, орташа балл 4,1. Нейропатиялық ауырсыну ҚД 1 типінің 61,5% және диабеттік стаж бойынша 5 жылға дейінгі топтарда басым болды. ҚД 2 типінің 38,5% құрады. Ал, Ипсвич сенсорлық тесті 21 науқаста «оң» мәнге ие болды, яғни ауырсынусыз диабеттік нейропатияның 72% құрады. Зерттелуші топта Бек депрессия шкаласы 12,5 (8,5; 17,0) балды құрап, оның жеңіл дәрежесі айқындалды. Реактивті мазасыздық 36,0 (32,0; 43,0) балл, ситуациялық мазасыздықтың орташа деңгейіне сәйкес болды. Жеке мазасыздық көрсеткіштері 48,5 (42,5; 50,0) баллды құрады, яғни жеке мазасыздықтың жоғары деңгейіне сәйкес болды.

Қорытынды. Қорыта келгенде, біздің зерттеуіміздің нәтижелері бойынша ДПН ауырсыну формасының кездесу жиілігі ҚД 1 және 2 типінде де тіркелді. Алайда, нейропатиялық ауырсырудың ҚД 2 типімен салыстырғанда, ҚД 1 типімен ауыратын науқастарда жоғары болуы – ҚД алғашқы жылдары аурудың тез дамуымен байланысты болса, ал ҚД 2 типінде нейропатиялық ауырсыну аурудың ағымымен біртіндеп күшейетіндігімен байланысты. Осы, нейропатиялық ауырсыну – науқастардың арасында депрессияның жеңіл дәрежесінің дамуының негізгі себебі және ол түрлі мазасыздықпен көрінеді. Ал, Ипсвич сенсорлық тестінің ауырсынусыз ДПН басымдылық танытуын ҚД патогенезі бойынша «оң мәнді сенсорлы симптомдардан» кейін дамиды «негативті симптомдар» кезеңімен түсіндіруге болады. Яғни, бұл өз кезегінде «диабеттік аяқтың» даму қаупінің жоғары екендігін білдіреді. Жүргізілген сипаттамалы зерттеу нәтижелерін ескере отырып, ҚД ерте анықтау және алдын алу шараларының өзектілігі – алғашқы медициналық-санитарлық көмек (ПСМП) деңгейінде көпқырлы биосоциальды және эмоционалды-когнитивті факторларды скринингтеу болып табылады.

Әдебиеттер тізімі.

1. Hansson P, Fields H, Hill R, Marchettini P, editors //Neuropathic Pain: Pathophysiology and Treatment, Progress in Pain Research and Management. Seattle: IASP Press. 2001.
2. Vileikyte L, Leventhal H, Gonzalez JS, et al. // Diabetic Peripheral Neuropathy and Depressive Symptoms: The association revisited. Diabetes Care. -2005.-28(10).P.2378-2383.
3. Perkins BA, Olaleye D, Zinman B, Brill V. //Simple Screening Tests for Peripheral Neuropathy in the Diabetes Clinic. Diabetes Care. -2001.-24(2).P.250-256.

РЕЗЮМЕ

СУЛТАНГАЛИЕВА Н., ШИМБЕКОВА А.

ДИАБЕТИЧЕСКАЯ ПЕРИФЕРИЧЕСКАЯ НЕЙРОПАТИЯ – РИСК РАЗВИТИЯ «ДИАБЕТИЧЕСКОЙ СТОПЫ» И ДЕПРЕССИИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Цель данного исследования – оценить риски развития диабетической стопы, тревожности и депрессии на фоне диабетической полинейропатии.

Негізгі сөздер: нейропатия, полинейропатия, диабет

SUMMARY

SULTANGALIEVA N., SHIMBEKOVA A.

DIABETIC PERIPHERAL NEUROPATHY – THE RISK OF DEVELOPING A “DIABETIC FOOT” AND DEPRESSION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The purpose of this study is to assess the risks of developing diabetic foot, anxiety and depression against the background of diabetic polyneuropathy.

Keywords: neuropathy, polyneuropathy, diabetes

ИНИЯТОВА К.С.

ОСОБЕННОСТИ КЛИНИЧЕСКОЙ КАРТИНЫ У БОЛЬНЫХ РАССЕЯННЫМ СКЛЕРОЗОМ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: руководитель кафедры патофизиологии, к.м.н. Жексенова А.Н.
Кафедра патологической физиологии

Рассеянный склероз-хроническое заболевание, при котором на фоне вторичной иммунодепрессии происходит множественное поражение белой ткани головного и спинного мозга, прогрессирующее миелинизирующее нервную систему, приводящее к серьезным нарушениям. Рассеянный склероз рассматривается как нейроиммунологическое заболевание с генетической предрасположенностью.

Ключевые слова: рассеянный склероз, центральная нервная система, неврологическая инвалидность.

Актуальность. Рассеянный склероз наиболее распространен у молодых людей, симптомы которого обычно проявляются в возрасте от 20 до 40 лет [1-2]. В мире «болезнью с тысячей лиц» страдают около 2-2,5 млн. человек (0,043 процентов населения) по данным ВОЗ за 2020 год, число новых случаев – 105 тыс. в год, число случаев длительной инвалидизации – 750 тыс. Общее количество пациентов с данной болезнью в нашей стране - около 2 тыс, поэтому рассеянный склероз остается одной из актуальных проблем клинической неврологии [3].

Цель исследования. Охарактеризовать особенности клинической картины у больных рассеянным склерозом. Проведение анализа существующих общепринятых международных критериев по ранней диагностике рассеянного склероза.

Материалы и методы. В исследовании изучены полнотекстовые публикации и статьи на английском и русском языках.

Результаты и обсуждение. Общепринятым международным критерием для ранней диагностики рассеянного склероза являются новые диагностические критерии Мак-Дональда. Данные критерии дают возможность раньше диагностировать рассеянный склероз у пациентов, чем стандартные способы диагностики клинически значимого данного заболевания. Клинически РС характеризуется дискретными эпизодами («приступами» или «рецидивами») неврологической дисфункции. Симптомы, вызванные этими эпизодами, значительно различаются у разных пациентов и зависят от места неврологического поражения. Обычно пациенты могут испытывать онемение,

покальвание, слабость, потерю зрения, нарушение походки, нарушение координации, дисбаланс и дисфункцию мочевого пузыря. У пациентов наиболее распространена цереброспинальная форма заболевания, что говорит о том, что очаги поражения локализуются как в головном, так и в спинном мозге. В течение нескольких лет или десятилетий многие пациенты, у которых начинается РС, переходят во вторично-прогрессирующую (ВП) фазу заболевания, при которой у них наблюдается незаметное ухудшение функции и накопление неврологической инвалидности. Обычным первым проявлением болезни является односторонний неврит зрительного нерва, характеризующийся постепенным началом монокулярной потери зрения, болью при движении глаз и изменением цветового зрения. Потеря зрения редко прогрессирует более чем через 2 недели после начала заболевания. Восстановление зрения обычно занимает более 2 недель и может не восстановиться до исходного уровня. При осмотре острота зрения обычно снижена, может быть относительный

афферентный дефект зрачка, центральная скотома или нарушение цветового зрения.

Заключение. Рассеянный склероз представляет собой заболевание ЦНС, характеризующееся демиелинизирующими поражениями в областях, включая зрительные нервы, ствол головного мозга, мозжечок, перивентрикулярный и спинной мозг. Рассеянный склероз рассматривается как нейроиммунологическое заболевание с наличием генетической предрасположенности. Выявлена цикличность течения рассеянного склероза с ростом и спадом заболеваемости.

Список литературы:

1. Журнал неврологии и психиатрии им. С.С. Корсакова 2012
2. Неврологический журнал №2, 2013.
3. Поздняков А. В. Протонная магнитно-резонансная спектроскопия головного мозга в диагностике ремиссии и экзacerbации заболевания. Ред. В. И. Головкин, Н. М. Калинина.

ТҮЙІН

ИНИЯТОВА Қ.С.

СКЛЕРОЗБЕН АУЫРАТЫН НАУҚАСТАРДАҒЫ КЛИНИКАЛЫҚ КӨРІНІСТІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медициналық университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Шашыранды склероз—салдарлықиммунотапшылық фонында ми мен жұлынның ақ тінін көп ошақтанып зақымдайтын, нерв жүйесін үдемелі түрде миелинсіздендіретін, ауыр мүгедек ететін созылмалы ауру. Шашыранды склероз генетикалық бейімділігі бар нейроиммунологиялық ауру ретінде қарастырылады.

Негізгі сөздер: склероз, орталық жүйке жүйесі, неврологиялық мүгедектік..

SUMMARY

INIYATOVA K.S.

FEATURES OF THE CLINICAL PICTURE IN PATIENTS WITH MULTIPLE SCLEROSIS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

MS is a CNS disease characterized by demyelinating lesions in areas including the optic nerves, brainstem, cerebellum, periventricular and spinal cord. Multiple sclerosis is considered as a neuroimmunological disease with a genetic predisposition. The cyclicity of the course of multiple sclerosis with an increase and decrease in the incidence was revealed.

Keywords: multiple sclerosis, central nervous system, neurological disability..

МАРАЛОВА С.Т., ДУРДЫКЛЫЧОВА.К.Т

ГЕСТАЦИОННЫЙ САХАРНЫЙ ДИАБЕТ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель: м.м.н, Егизбаева Д.К.

Кафедра патологической физиологии

ГСД на ранних сроках беременности имеет высокую распространенность, чаще встречается у женщин старше 30-ти лет, страдающих ожирением на момент гестации. Гестационный сахарный диабет (ГСД) — тяжелое осложнение беременности, при котором у женщин без ранее диагностированного диабета во время гестации развивается хроническая гипергликемия.

Ключевые слова: гестационный сахарный диабет, ожирение, кесарево сечение, крупный плод

Актуальность. Гестационный сахарный диабет (ГСД) — тяжелое осложнение беременности, при

котором у женщин без ранее диагностированного диабета во время гестации развивается хроническая

гипергликемия. В большинстве случаев эта гипергликемия является результатом нарушения толерантности к глюкозе вследствие дисфункции β -клеток поджелудочной железы на фоне хронической инсулинорезистентности [1]. Было обнаружено, что ГСД поражает примерно 4-16,5% беременных женщин во всем мире. Большой диапазон распространенности связан с разными подходами к диагностике гестационного диабета, в связи с чем показатели распространенности различаются как между странами, так и между регионами одной страны [2]. Гестационный сахарный диабет (ГСД) является наиболее частым медицинским осложнением беременности. Это связано с неблагоприятными исходами для матери и новорожденного. Пациенты с избыточной массой тела и ожирением или люди с семейным анамнезом любой формы диабета более склонны к развитию ГСД, а заболеваемость ГСД увеличивается с возрастом беременной женщины [3].

Цель исследования. Изучить распространенность, этиологические факторы и осложнения сахарного диабета среди беременных женщин

Материал и методы. Изучены данные из ф. №077/у (индивидуальная карта беременной и родильницы) десяти родильниц с сахарным диабетом в городской поликлинике №4 г. Актөбе. Возраст родильниц колебался от 25 до 44 лет и в среднем составил 34 года.

Результаты. В 2022 году ГСД выявлен у 7-ми, за первый квартал 2023 года у 3-х беременных, в сроках от 6-ти до 29-ти недель. На ранних сроках, т. е. от 6-ти до 12-ти недель, ГСД установлен у 7-ми (70%) женщин. Ожирение на момент беременности диагностировано у 5-ти (50%). У всех женщин беременность закончилась родами, путем кесарева сечения у 7-ми (70%), крупным плодом у 3-х (30%).

Заключение. ГСД ранних сроков беременности имеет высокую распространенность, чаще возникает у женщин старше 30-ти лет, с ожирением на момент гестации.

Список литературы:

1. Plows JF, Stanley JL, Baker PN, Reynolds CM, Vickers MH. The Pathophysiology of Gestational Diabetes Mellitus. *Int J Mol Sci.* 2018 Oct 26;19(11):3342. doi: 10.3390/ijms19113342. PMID: 30373146; PMCID: PMC6274679.
2. Sartayeva A, Danyarova L, Begalina D, Nurgalieva Z, Baikadamova L, Adilova G. Gestational diabetes: prevalence and risks for the mother and child (review). *Georgian Med News.* 2022 Jul-Aug;(328-329):47-52. PMID: 36318841.
3. Alfadhli EM. Gestational diabetes mellitus. *Saudi Med J.* 2015 Apr;36(4):399-406.

ТҮЙІН

МАРАЛОВА С.Т., ДУРДЫКЛЫЧОВА.К.Т.

ГЕСТАЦИЯЛЫҚ ҚАНТ ДИАБЕТИ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жүктіліктің ерте кезеңдеріндегі ГҚД жоғары таралуға ие, жүктілік кезінде семіздікке шалдыққан 30 жастан асқан әйелдерде жиі кездеседі. Гестациялық қант диабеті (ГҚД) жүктіліктің ауыр асқынуы болып табылады, онда бұрын қант диабеті диагнозы жоқ әйелдер жүктілік кезінде созылмалы гипергликемия дамиды.

Негізгі сөздер: гестациялық қант диабеті, семізділік, кесінді, үлкен жеміс.

SUMMARY

MARALOVA S.T., DURDYKLYCHOVA K.T.

GESTATIONAL DIABETES MELLITUS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

GDM in early pregnancy has a high prevalence, occurring more frequently in women over 30 years of age who are obese at the time of gestation. Gestational diabetes mellitus (GDM) is a severe complication of pregnancy in which women without previously diagnosed diabetes develop chronic hyperglycemia during gestation.

Keywords: gestational diabetes mellitus, obesity, caesarean section, large fetus.

АБДУКАРИМОВ А.А., САГИНГАЛИЕВ Н.М.

ПРОЯВЛЕНИЕ АЛЛЕРГИЧЕСКИХ РЕАКЦИЙ ЖИТЕЛЕЙ, ПРОЖИВАЮЩИХ В АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель: м.м.н, Муқышова Г.Д

Кафедра патологической физиологии

Некоторые ученые предсказывают, что 21 век будет веком аллергических заболеваний. В настоящее время уже известно более 20 тысяч аллергенов, и их количество продолжает расти. Детская аллергия – одна из актуальных проблем современной медицины. Профилактика и лечение аллергических заболеваний у детей являются одними из важнейших вопросов современной медицины. Аллергические заболевания у взрослых во многих случаях начинаются еще в детстве, этим и определяется важность проблемы.

Ключевые слова: аллергия, аллерген, наследственность..

Актуальность. По прогнозам некоторых ученых, XXI век станет веком аллергических заболеваний. В настоящее время уже известно более 20-ти тысяч аллергенов, и их количество продолжает возрастать. Детская аллергия является одной из актуальных проблем современной медицины [1]. Профилактика и лечение аллергических заболеваний у детей являются одними из наиболее важных вопросов современной медицины. Аллергические заболевания у взрослых во многих случаях начинаются с детства, это определяет важность проблемы [2-3].

Цель исследования. Изучение влияния наследственного фактора на проявление аллергических реакций среди жителей, проживающих в различных регионах Казахстана.

Материалы и методы. Дизайн исследования – одномоментное, поперечное. Исследование проводилось посредством анонимного анкетирования и исследование истории болезни пациентов АМЦ в период с 20 июня по 31 августа 2022 года.

Результаты и обсуждение. В исследование были включены 600 пациентов АМЦ в период с 20 июня по 31 августа 2022 года. В результате исследования выяснилось, что к аллергии подвергаются чаще всего женщины (72,2%). Выяснился тот факт, что почти треть пациентов не посещают аллерголога (33,3%), очень мало пациентов прибегают за помощью медикаментами (12,5%), самым распространенным аллергеном

является пыльца растений (12%). Многие респонденты отметили, что у них аллергия не зависит от сезона (16,7%), также нельзя отменять наследственный фактор как причину возникновения аллергии.

Заключение. Из полученных результатов можно сделать вывод, что аллергия является довольно распространенным явлением, но мало кто ответственно подходит к профилактике и лечению. В большинстве случаев аллергия передаётся от матери, но аллерген при этом может быть другим. Самым распространенным аллергеном является пыльца растений, поэтому большую роль в возникновении аллергий играет экологический фактор.

Список литературы:

1. Эрнazarова X. X., Адьлова З. У. Распространённость аллергических заболеваний в мире // Альманах современной науки и образования, 2017. - № 9. С.91-92
2. Тулегенова Л.М., Хайруллина З.С., Есекеева С.Х., Сартова Л.К., Бухаева Л.М. Анализ распространенности аллергопатологии по г.Актөбе // Аналитический и систематический обзоры, 2013. - № 1-2(38). С.12-14.
3. Юревич Н.А. Анкета как способ выявления высокого риска развития сенсibilизации к грибковым аллергенам // Украинский журнал лабораторной и клинической медицины.

ТҮЙІН

АБДУКАРИМОВ А.А., САГИНГАЛИЕВ Н.М.

АКТӨБЕ ОБЛЫСЫ ТҮРҒЫНДАРЫНЫҢ АЛЛЕРГИЯЛЫҚ РЕАКЦИЯЛАРЫНЫҢ КӨРІНІСІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Актөбе, Қазақстан

Кейбір ғалымдар «21 ғасыр аллергиялық аурулардың ғасыры» болады деп болжайды. Қазіргі

SUMMARY

ABDUKARIMOV A.A., SAGINGALIYEV N.M.

MANIFESTATION OF ALLERGIC REACTIONS OF PEOPLE LIVING IN REGIONS OF AKTOBE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Some scientists predict that the 21st century will be the century of allergic diseases. Currently, more than 20 thousand allergens are already known, and their number

уақытта 20 мыңнан астам аллергиялар белгілі және олардың саны өсуде. Балалар аллергиясы қазіргі заманғы медицинаның өзекті мәселелерінің бірі болып табылады. Балалардағы аллергиялық аурулардың алдын алу және емдеу қазіргі заманғы медицинаның маңызды мәселелерінің бірі болып табылады. Ересектердегі аллергиялық аурулар көп жағдайда балалық шақта басталады, бұл мәселенің маңыздылығын анықтайды.

Негізгі сөздер: аллергия, аллерген, тұқым қуалаушылық.

continues to grow. Children's allergy is one of the urgent problems of modern medicine. Prevention and treatment of allergic diseases in children are among the most important issues of modern medicine. Allergic diseases in adults in many cases begin in childhood, this determines the importance of the problem.

Keywords: allergy, allergen, heredity.

ШУМАКАЕВА А.Х.

ОСТЕОХОНДРОЗ КЕЗІНДЕГІ ТРИГГЕРЛІК НҮКТЕЛЕРДІ МАССАЖБЕН ЕМДЕУ ӘДІСІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: аға оқытушы, медицина ғылымдарының магистрі Батырова Т.Ж.

Қалыпты физиология кафедрасы

Соңғы жылдары әрбір екінші адамда остеохондроз ауруы көбейіп келеді. Триггер нүктесі әсері бар екені анықталды. Мойын, кеуде, арқадағы ауырсыну адамның жұмыс істеуіне және қозғалуына кедергі келтіреді. Остеохондрозмен байланысты триггер нүктелерін емдеу массаж әдісімен кеңінен қолданылады. Бұл уколсыз, дәрісіз емдік шара ретінде ақталды.

Ключевые слова: остеохондроз, массаж, диагностика.

Өзектілігі. Соңғы жылдары остеохондроз ауруының әр 2-ші адамда болуы көбеюде. Бұған триггерлік нүктелердің әсерінің бар екені анықталды. Мойын, кеуде, бел тұсындағы ауырсынулар адам еңбегіне, қозғалысына кедергі келтіруде. Остеохондрозға қатысты триггерлік нүктелерді массаж әдісімен емдеу кеңінен қолданысқа енгізілді. Инъекциясыз, дәрілік препараттарсыз емдеу шарасы болып негізделді [1,2,3].

Зерттеудің мақсаты. Остеохондрозды массажбен емдеуде терапевттік тиімділігін, сондай-ақ препаратсыз шипаландырудың тиімділігін, яғни, ауырсыну сезімдерін зиянсыз түрде басуға бағытталады.

Материалдар мен әдістер. Зерттеуге остеохондроз диагнозымен 85 адам кіріктірілді. Олардың мойын, кеуде, бел ауырсыну белгілерімен, сондай-ақ артериялық гипертензия, қолдың ұюы тәрізді шағымдары болды. Емделушілерді триггерлік нүктелер диагностикасынан өткіздік. Диагностика барысында триггерлік нүктелер аймақтары анықталып, массажбен емдеу жүргізілді.

Нәтижелері мен талқылау. Жасалынған массаж курсынан кейін, ауырсыну сезімдері артериялық

гипертензия, бас айналу, шаршау, қолдың ұюы және жүрек шаншу симптомдары азайып, сауығу процесі болды. Қозғалыспен еңбекке жарамдылығы артты. Еш препараттарсыз емдеу әдісі кеңіне түсті.

Қорытынды. Массажбен емдеудің тиімділігі артып, жалған диагноздардан, науқас уақытын және шығымының көбеюінің алдын алды. Препаратсыз емдеудің негізі анықталды. Бірнеше симптомдарды бір ғана массаж курсы арқылы емдеу жүзеге асырылды. Емдеу нәтижелі болды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Каптелин А.Ф., Павлова Г.А. Функциональные методы лечения дискогенного болевого синдрома и пути предупреждения прогрессирования остеохондроза позвоночника // Методические рекомендации. – М.: ЦИТО, 1990. – 19 с.
2. Левит К., Захсе Й., Янда В. Мануальная медицина: пер. с нем. – М., 1993. – 506 с.
3. Шмидт И.Р. Остеохондроз позвоночника: этиология и профилактика. – Новосибирск, 1992. – 240 с.

ТҮЙІН

ШУМАКАЕВА. А.Х.

МЕТОД ЛЕЧЕНИЯ ТРИГГЕРНЫХ ТОЧЕК ПРИ
ОСТЕОХОНДРОЗЕ МАССАЖЕМЗападно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

В последние годы заболеваемость остеохондрозом увеличивается у каждого второго человека. Было установлено, что имеет место эффект триггерных точек. Боли в шее, груди, спине мешают человеку работать и двигаться. Широко применяется лечение триггерных точек, связанных с остеохондрозом, методом массажа. Это было оправдано как лечебная мера без инъекций и лекарств.

Негізгі сөздер: остеохондроз, массаж, диагностика.

SUMMARY

SHUMAKAEVA. A.KH.

TRIGGER POINT TREATMENT METHOD IN
OSTEOCHONDROSIS WITH MASSAGEWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

In recent years, the incidence of osteochondrosis has increased in every second person. It was found that there is a trigger point effect. Pain in the neck, chest, back prevents a person from working and moving. The treatment of trigger points associated with osteochondrosis is widely used by the massage method. It was justified as a curative measure without injections and drugs.

Keywords: osteochondrosis, massage, diagnosis.

КАМИЛОВ Ж.Д., ЯНГИБОЕВ А.К, КАРИМБАЕВА С.А.

НАРУШЕНИЯ СВОЙСТВ МЕМБРАНЫ ЭРИТРОЦИТОВ У БОЛЬНЫХ С
ГЛОМЕРУЛОНЕФРИТОМ

Ташкентская Медицинская Академия, Узбекистан, Ташкент

Научный руководитель – к.б.н., доцент, Бобоева З.Н.
Кафедра нормальной и патологической физиологии

Мембрана эритроцитов является наиболее подходящей моделью для изучения патологических процессов при заболеваниях внутренних органов. Целью исследования является изучение состояния электрофоретической подвижности эритроцитов и потенциала “дзетта” у больных нефротической формой гломерулонефрита.

Ключевые слова: гломерулонефрит, мембрана, эритроциты, патологический процесс, лечение.

Актуальность. Мембрана эритроцитов является наиболее удобной моделью для изучения патологических процессов при заболеваниях внутренних органов. Это обусловлено как простотой организации зрелых клеток красной крови, так и доступностью их для проведения лабораторных исследований [1,2].

Цель исследования. Изучить состояние электрофоретической подвижности эритроцитов и “дзетта”- потенциала у больных с нефротической формой гломерулонефрита.

Материал и методы исследования. Для изучения электрофоретической подвижности эритроцитов и “дзетта” - потенциала у больных, обследования проведены у 40 детей с острым и хроническим вариантами нефротической формы гломерулонефрита, лечившихся в клинике детских болезней ТМА. Контрольную группу составили 12 практически здоровых детей.

Результаты и обсуждение. Проведенные исследования показали значительное их снижение у больных детей, при этом степень выраженности изменения была в большей степени обусловлен тяжестью патологического процесса. Так, если у больных детей НФ

ОГН II степени активности показатели электрофоретической подвижности и дзетта - потенциала эритроцитов была ниже значений практически здоровых детей в 1,10; 1,4 раза, соответственно, то у больных с III степенью активности – в 1,15; 1,54 раза соответственно. Причем выявлялись зависимость этих показателей друг от друга. Следовательно, у детей с острой формой заболевания отмечаются значительное увеличение вязкости крови, снижение ее сдвига. Выраженность их находится в прямой зависимости от степени активности патологического процесса. Установлена высокая корреляционная зависимость реологических свойств крови от уровня дзетта - потенциала. Выраженность изменений зависит от тяжести патологического процесса.

Заключение. У больных детей выявлено выраженное снижение дзетта - потенциала мембран эритроцитов и электрофоретической подвижности. В отличие от значений здоровых детей, у больных физико-химические параметры мембран эритроцитов характеризуются несколько высокими значениями.

Список литературы:

1. Электрофоретическая подвижность эритроцитов как способ оценки функции коры надпочечников при стрессовых и патологических состояниях организма. В.Н.Крылов [и др.] // Вестник биотехнологии и физико-химической биологии им. Ю.А.Овчинникова.- 2013.- Т.9, №2.- С. 39-42.

2. Проект современной классификации гломеруло-нефрита у детей //Э.К.Петросян [и др.] // Нефрология. – 2015. - № 3. – С. 14-19.

ТҮЙІН

КАМИЛОВ Ж. Д., ЯНГИБОЕВ А. К.,
КӘРІМБАЕВА С.А.

ГЛОМЕРУЛОНЕФРИТПЕН АУЫРАТЫН НАУҚАСТАРДА ЭРИТРОЦИТТЕР МЕМБРАНАСЫНЫҢ ҚАСИЕТТЕРІНІҢ БҰЗЫЛУЫ

Ташкент Медициналық Академиясы, Ташкент,
Өзбекстан

Эритроциттердің мембранасы ішкі ағзалардың ауруларындағы патологиялық процестерді зерттеудің қолайлы моделі болып табылады. Зерттеудің мақсаты – гломеруло-нефриттің нефротикалық түрімен ауыратын науқастарда эритроциттердің электрофоретикалық қозғалғыштығының және “дзетта” потенциалының күйін зерттеу.

Негізгі сөздер: гломеруло-нефрит, мембрана, эритроциттер, патологиялық процесс, емдеу.

SUMMARY

KAMILOV J.D., YANGIBOYEV A.K.,
KARIMBAYEVA S.A.

VIOLATIONS OF THE PROPERTIES OF THE ERYTHROCYTE MEMBRANE IN PATIENTS WITH GLOMERULONEPHRITIS

Tashkent Medical Academy, Uzbekistan, Tashkent

The erythrocyte membrane is the most convenient model for studying pathological processes in diseases of internal organs. The aim of the study is to study the state of electrophoretic mobility of erythrocytes and the “zetta” potential in patients with nephrotic glomerulonephritis.

Keywords: glomerulonephritis, membrane, erythrocytes, pathological process, treatment.

БЕКМЫРЗА М.А. СЕРИКОВА Ж.К

СОПОСТАВЛЕНИЕ КЛИНИЧЕСКИХ ПРОЯВЛЕНИЙ И ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭХОКГ У ПАЦИЕНТОВ С СЕРДЕЧНОЙ НЕДОСТАТОЧНОСТЬЮ (ОДНОМОМЕНТНОЕ ПРОСПЕКТИВНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ)

Западно - Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научные руководители: магистр медицины Алиев О.М., к.м.н., доцент Сейтмаганбетова Н.А
Кафедра пропедевтики внутренних болезней

Сопоставив клинические проявления с показателями ЭХОКГ у пациентов с хронической сердечной недостаточностью, исследовали 99 пациентов, где были разделены на 2 группы и сравнили их.

Ключевые слова: ХСН, эхокг, АГ, клиника

Актуальность. В настоящее время в мире увеличивается распространенность хронической сердечной недостаточности (ХСН). По эпидемиологическому распространению болезни этим заболеванием страдают 0,5-2,0% всех людей во всем мире по литературным данным. По мере взросления человека частота возникновения ХСН еще больше возрастает. В качестве статистического показателя принято, что 10% пациентов старше 75 лет имеют ХСН. Сегодня 50% пациентов, обращающихся в отделение кардиологии, поступают с выраженными симптомами сердечной декомпенсации, которая приводит к ежегодному росту числа

больных, смертности, инвалидности среди трудоспособного населения [1]. Основным показателем хронической сердечной недостаточности является фракция выброса, возникающая в результате сокращения левого желудочка. В настоящее время для оценки показателей фракции выброса используют эхокардиографию. Однако больные с сохранной фракцией выброса составляют от трети до половины больных с сердечной недостаточностью, и их общее число значительно увеличилось за последние годы. Таким образом, в настоящее время эхокардиографическая оценка фракции выброса (ФВ) левого желудочка (ЛЖ) является

наиболее информативным, доступным и безопасным методом оценки функции ЛЖ в повседневной практике [2,3].

Цель исследования. Сопоставить клинические проявления с показателями ЭХОКГ у пациентов с хронической сердечной недостаточностью.

Материалы и методы исследования. Одномоментно проспективно исследованы 99 пациентов с клиникой хронической сердечной недостаточности (ХСН) развившейся на фоне ишемической болезни сердца (ИБС), артериальной гипертензии (АГ), сахарного диабета (СД) на базе Многопрофильной областной больницы, г.Актобе. Определялись клинические и инструментальные показатели ХСН: одышка, отеки на нижних конечностях, общая слабость, индекс массы тела (ИМТ), систолическое (САД) и диастолическое артериальное давление (ДАД), пульс (PS), частота дыхательных движений (ЧДД), сатурация кислорода (SpO₂), расчетное систолическое давление над легочной артерией (РСДЛА), скорость клубочковой фильтрации (СКФ) и глюкоза. Данные были проанализированы с помощью программы Statistica 10 (StatSoft. USA), с использованием параметрических и непараметрических методов. Результаты исследования представлены в виде среднего значения (M), стандартного отклонения (SD). Оценка статистической значимости различий при подтверждении нормальности распределения признака критерием Манна-Уитни (U) для непрерывных независимых данных. Статистически значимыми считались значения критериев, соответствующие $p \leq 0,05$.

Результаты исследования. Всего было обследовано 99 пациентов с ХСН. В зависимости от фракции выброса, пациенты были распределены на две группы: 1 группа с ФВ > 50% (56,9 ± 4,5 %), 2 группа с ФВ < 50% (39,8 ± 7,5%). При сравнении обеих групп по

результатам клинических и инструментальных исследований статистическая значимость не определялась по следующим параметрам ИМТ составило 29,1 ± 4,0 кг/м² ($p > 0,05$), ЧДД 19,3 ± 1,4 в 1 мин. ($p > 0,05$), САД 158,29 ± 29,1 мм.рт.ст. ($p > 0,05$), ДАД 97,6 ± 13,6 мм.рт.ст. ($p > 0,05$), РСДЛА 31,9 ± 10,1 мм.рт.ст. ($p > 0,05$), СКФ 76,9 ± 19,3 мл/мин

($p > 0,05$). Статистически значимое различие выявлено по показателю с ЧСС, которое составило в первой группе 78,9 ± 18,7 уд.в мин, а во второй группе отмечалась склонность к тахикардии ЧСС 89 ± 26 уд.в мин ($z = -1,89$; $p < 0,005$) и наблюдалось статистически значимое различие по уровню глюкозы 8,9 ± 5,9 ммоль/л ($z = -3,63$;

$p < 0,0005$), а также по ЧДД 23,8 ± 2,4 в 1 мин

Заключение. Не выявлено статистического значимого соответствия между клиническими показателями и результатами ЭХОКГ в обеих группах (ФВ > 50% (56,9 ± 4,5 %), но определялось значимое различие во 2 группе с ФВ < 50% (39,8 ± 7,5%), по показателям ЧСС, ЧДД и глюкозы.

Список литературы:

1. Хроническая сердечная недостаточность с сохраненной фракцией выброса: современное состояние проблемы Щендрыгина А.А.*, Жбанов К.А., Привалова Е.В., Юсупова А.О., Данилогорская Ю.А., Салахеева Е.Ю., Соколова И.Я., Цацурова С.А., Агеева А.А., Беленков Ю.Н.
2. Особенности хронической сердечной недостаточности в зависимости от фракции выброса левого желудочка Душина А. Г., Лопина Е. А., Либис Р. А.
3. Особенности течения хронической сердечной недостаточности с сохраненной фракцией выброса у пациентов с эссенциальной артериальной гипертензией Р.А. Либис, А.Г. Душина, Е.А. Олейник

ТҮЙІН

БЕКМЫРЗА М.А. СЕРИКОВА Ж.К

ЖҮРЕК ЖЕТКІЛІКСІЗДІГІ БАР ЕМДЕЛУШІЛЕРДЕ КЛИНИКАЛЫҚ КӨРІНІСТЕР МЕН ЭХОКГ КӨРСЕТКІШТЕРІН САЛЫСТЫРУ (БІР МЕЗГІЛДЕ ПЕРСПЕКТИВАЛЫҚ ЗЕРТТЕУ)

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтобе, Қазақстан

Созылмалы жүрек жеткіліксіздігі бар емделушілерде клиникалық көріністерді ЭХОКГ көрсеткіштерімен салыстыра отырып, 99 пациент зерттелді, онда олар 2 топқа бөлініп, салыстырылды.

Негізгі сөздер: СЖЖ, эхокг, АГ, клиника.

SUMMARY

KUDAIBERGENOVA A., BURKUTOVA D.

COMPARISON OF CLINICAL MANIFESTATIONS AND ECHOCG INDICATORS IN PATIENTS WITH HEART FAILURE (A SINGLE-STAGE PROSPECTIVE STUDY)

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Comparing clinical manifestations with echocg indicators in patients with chronic heart failure, 99 patients were examined, where they were divided into 2 groups and compared them.

Keywords: CH, echocg, AG, clinic..

ЖУМАГАЗИНА Ж.Б., АМАНОВА А.А., ОНГАРБАЕВА А.Ж., АМАНКУЛ К.Ж., КУБАЕВА М.А

ОЦЕНКА СТЕПЕНИ ТРЕВОЖНОСТИ У ПАЦИЕНТОВ С ХРОНИЧЕСКОЙ СЕРДЕЧНОЙ НЕДОСТАТОЧНОСТЬЮ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель - к.м.н., доцент кафедры Талипова И.Ж.

Кафедра внутренних болезней № 2

У 14-38% пациентов с хронической сердечной недостаточностью наблюдаются опасные симптомы. Важно использовать специальные шкалы для оценки симптомов риска у пациентов. Своевременное выявление опасных ситуаций и правильное лечение ИМП без применения психотропных препаратов определить степень тяжести.

Ключевые слова: ХСН, психотропные препараты, тревожность.

Актуальность. Тревожная симптоматика, определяемая обычно с использованием различных диагностических шкал (шкала Бека), встречается у 14–38% пациентов, страдающих сердечной недостаточностью [1]. По литературным данным, выраженность симптоматики тревоги в наибольшей мере зависит от тяжести симптомов хронической сердечной недостаточности (ХСН) и возраста [2]. Между тем своевременная диагностика и эффективная терапия ХСН в соответствии с принятыми рекомендациями может приводить к уменьшению выраженности сопутствующей тревожно-депрессивной симптоматики у отдельных больных, без применения психотропных препаратов [3].

Цель исследования. Оценить тревожную симптоматику у пациентов с ХСН по «Шкале тревоги Бека».

Материалы и методы. У 96-ти пациентов, поступивших в кардиологическое отделение МЦ ЗКМУ с декомпенсацией сердечной недостаточности, было проведено анкетирование по шкале тревоги Бека. В нашем исследовании анкетированных больных с ХСН мы разделили по фракции выброса (ФВ) левого желудочка, определенному по методу Симпсона, на 3 группы: 36 пациентов были с низкой ФВ выброса, 32 – с умеренно-сниженной, и 28 – с сохраненной ФВ. Возраст пациентов колебался от 58-ми до 80-ти лет.

Результаты и обсуждения. В группе пациентов с низкой ФВ (менее 40%) у 63,9 % определялась средняя тревожность (количество баллов колебалось от 22-35), у 36,1 % пациентов определялся потенциально опасный уровень беспокойства и тревоги (количество баллов было 36 и выше). В группе пациентов с умеренно-сниженной ФВ (40-50 %) у 46,9 % пациентов определялась

низкая тревожность, у 50 % пациентов определялась средняя тревожность и только у 1 пациента (3,1%) определялся потенциально опасный уровень беспокойства и тревоги. В 3-ей группе пациентов с сохраненной ФВ в 60,7 % случаях определялась низкая тревожность и в 39,3 % - средняя тревожность. Среди пациентов с сохраненной ФВ не было пациентов с потенциально опасным уровнем беспокойства и тревоги, и клинические проявления сердечной недостаточности были невыраженными.

Заключение. У всех 96-ти анкетированных пациентов определялась та или иная степень тревожности по шкале Бека. Но наибольшее число пациентов с потенциально опасным уровнем беспокойства и тревоги было в группе с низкой ФВ и составляло 36,1 %. И это были пациенты с более выраженной клинической симптоматикой сердечной недостаточности.

Список литературы:

1. Мареев В.Ю., Дробижев М.Ю., Беграмбекова Ю.Л. Тревожно-депрессивная симптоматика у пациентов с хронической сердечной недостаточностью: выбор тактики лечения. Кардиология. 2018;58(5):57–64.
2. Katon W., Lin E.H.B., Kroenke K. The association of depression and anxiety with medical symptom burden in patients with chronic medical illness. *General Hospital Psychiatry* 2007;29 (2):147–55. DOI:10.1016/j.genhosppsych.2006.11.005
3. Оганов Р.Г., Погосова Г.В., Шальнова С.А., Деев А.Д. Депрессивные расстройства в общемедицинской практике по данным исследования КОМПАС: взгляд кардиолога. Кардиология 2005; (8):37–43.

ТҮЙІН

ЖУМАГАЗИНА Ж.Б., АМАНОВА А.А.,
ОНГАРБАЕВА А.Ж., АМАНКУЛ К.Ж.,
КУБАЕВА М.А.

**СОЗЫЛМАЛЫ ЖҮРЕК ЖЕТІСПЕУШІЛІГІ
БАР НАУҚАСТАРДЫҢ ҚАУІП ДӘРЕЖЕСІН
БАҒАЛАУ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Созылмалы жүрек жетіспеушілігімен ауыратын науқастардың 14-38% қауіпті белгілері кездеседі. Науқастардың қауіпті белгілерін бағалау үшін арнайы шкалаларды қолдану маңызды. Қауіпті жағдайларды уақтылы анықтау және де ЖЕЖ-ға қарсы дұрыс емдеу, психотропты препараттарды қолданбай-ақ ауырлық дәрежесін анықтайды.

Негізгі сөздер: СЖЖ, психотроптық препараттар, мазасыздық.

SUMMARY

ZHUMAGAZINA ZH.B., AMANOVA A.A.,
ONGARBAYEVA A.ZH, KUBAYEVA M.A.,
AMANKUL K.ZH

**ASSESSMENT OF ANXIETY IN PATIENTS WITH
CHRONIC HEART FAILURE**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Anxiety symptoms occur in 14-38% of patients with heart failure. It is very important to assess anxiety symptoms in CHF patients using special scales. Timely diagnosis of anxiety states and effective treatment of CHF can lead to a decrease in the severity of these conditions, without the use of psychotropic drugs.

Keywords: SHF, psychotropic drugs, anxiety disorders.

БАТЫРГАЛИЕВ Б.М., АЛБЕКХОДЖИЕВА М.А., КУНАЕВ А.А., АМИРХАНОВА Р.С.

ТЕСТ 6 -МИНУТНОЙ ХОДЬБЫ КАК ИНДИКАТОР ФИЗИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ

Западно - Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель: к.м.н., доц. Сейтмаганбетова Н.А.
Кафедра пропедевтики внутренних болезней

Учитывая простоту Т6МХ, а также хорошую доказательную базу на ее основе при определении функционального резерва больных, стоит рассмотреть вопрос о расширении сферы клинического применения Т6МХ не только на этапе реабилитации у больных с установленным диагнозом ХСН, но и на этапе клинической диагностики в амбулаторных условиях у лиц с неустановленным диагнозом.

Ключевые слова: тест 6 -минутной ходьбы, физическая активность, патологии.

Актуальность. Необходимость в проведении теста 6-минутной ходьбы (Т6МХ) обычно возникает в практической медицине в тех случаях, когда нужно оценить степень переносимости физической нагрузки, а также эффективность в лечении и реабилитации у пациентов с заболеванием сердечно-сосудистой или дыхательной систем. Учитывая простоту выполнения Т6МХ, а также хорошую доказательную базу по нему в определении функционального резерва пациентов, стоит рассмотреть возможность расширения сферы клинического использования Т6МХ, не только на этапе реабилитации у пациентов с установленным диагнозом ХСН, но и на этапе клинической диагностики в амбулаторном звене у лиц с неустановленным диагнозом. [1,2,3]

Цель исследования. Оценка информативности теста 6-минутной ходьбы в определении толерантности к физической нагрузке у лиц с неустановленным диагнозом.

Материалы и методы. Одномоментно

проспективное исследованы 73 пациента с различной патологией на базе Многопрофильной областной больницы, г.Актөбе. Оценивались следующие параметры: индекс массы тела (ИМТ), систолическое (САД) и диастолическое артериальное давление (ДАД), пульс (PS), частота дыхательных движений (ЧДД), сатурация кислорода (SpO₂). Каждому пациенту проводился тест 6-минутной ходьбы по методике, принятой Американским торакальным обществом[3]. По этой цифре определяется функциональный класс: если пройдено более 550 метров – норма, если 426-550 – то I ФК, 301– 425 – II ФК, 151-300 – III ФК и менее 150 – IV ФК[2]. Данные были проанализированы с помощью программы Statistica 10 (StatSoft.USA). Оценка степени влияния теста 6-минутной ходьбы проведен линейным регрессионным анализом.

Результаты и обсуждение. Всего было обследовано 73 пациента с различной патологией. ИМТ составило 23,9±5,3 кг/м², САД 117,9±19,4ммртст, ДАД 77±13,4ммртст, PS 79,5±12,9 уд в мин, SpO₂ 93,7±3,4

%, ЧДД $18,2 \pm 2,13$ в 1 минуту, Т6МХ $312,0 \pm 144,3$ метров. Для оценки степени взаимосвязи между Т6МХ и предикторами было получено уравнение регрессии с коэффициентом детерминации $R^2 = 12,1\%$ ($>50\%$) $T6MX (m) = 484,1 - 6,772 \times ИМТ - 3,261 \times САД + 4,858 \times ДАД$. По данному уравнению можно сказать, что с увеличением ИМТ на одну единицу связано среднее уменьшение Т6МХ на 6,772 метра ($p = 0,032$) с учетом САД и ДАД. Точно также к уменьшению Т6МХ на 3,261 метр приводит увеличение САД на одну единицу ($p = 0,028$) с учетом ИМТ и ДАД. С параметром ДАД наоборот, увеличение ДАД на одну единицу приводит к увеличению Т6МХ на 4,858 метров ($p = 0,023$).

Заключение. Таким образом, тест 6-минутной ходьбы статистически достоверно зависит от индекса массы тела, от уровня систолического и диастолического артериального давления и не зависит от диагноза пациентов.

ТҮЙІН

БАТЫРҒАЛИЕВ Б.М., АЛБЕКХОДЖИЕВА М.А.,
КУНАЕВ А.А., АМИРХАНОВА Р.С.

ФИЗИКАЛЫҚ БЕЛСЕНДІЛІКТІҢ КӨРСЕТКІШІ РЕТІНДЕГІ 6 МИНУТТЫҚ ЖАЯУ ЖҰРУ СЫНАҒЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

6 ЖЖС - ны орындаудың қарапайымдылығын, сондай-ақ пациенттердің функционалдық резервін анықтауда ол бойынша жақсы дәлелді базаны ескере отырып, 6ЖЖС-ны клиникалық қолдану аясын тек СЖЖ диагнозы қойылған пациенттерде оңалту сатысында ғана емес ғана емес, сонымен қатар пациенттерде амбулаторлық буындағы клиникалық диагностика сатысында да кеңейту мүмкіндігін қарастырған жөн.

Негізгі сөздер: жаяу жүру тесты, физикалық белсенділігі, патология.

Список литературы:

1. Будневский А.В., Кравченко А.Я., Токмачев Р.Е., Черник Т.А., Токмачев Е.В., Летникова Ю.Б. Кардиоваскулярная терапия и профилактика. 2020. Т. 19. № 6. С. 109-116.
2. Абросимов Владимир Николаевич, Агеева Кира Александровна, Перегудова Наталия Николаевна, and Филатова Татьяна Евгеньевна. «Хроническая обструктивная болезнь легких и тест 6-минутной ходьбы» Медицина. Социология. Философия. Прикладные исследования, no. 2, 2017, pp. 30-35.
3. Crapo, R.O., Casaburi, R., Coates, A.L., et al. (2002) ATS Statement: Guidelines for the Six-Minute Walk Test. American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine, 166, 111-117

SUMMARY

BATYRGALIEV B.M., ALBEKHODZHIEVA M.A.
KUNAIEV A., AMIRKHANOVA R.S.

6 MINUTE WALKING TEST AS AN INDICATOR OF PHYSICAL ACTIVITY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Considering the simplicity of 6MWT, as well as a good evidence base on it in determining the functional reserve of patients, it is worth considering expanding the scope of clinical use of 6MWT, not only at the stage of rehabilitation in patients with established CHF diagnosis, but also at the stage of clinical diagnosis in outpatient settings in persons with an unestablished diagnosis.

Keywords: walking test, physical activity, pathologies..

ДЕНЕ САЛМАҒЫ ИНДЕКСІНІҢ ЛИПИДТІК ПРОФИЛЬГЕ ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: HdD, Космуратова Р.Н.
№1 Ішкі аурулар кафедрасы

Липидті бейіннің (жалпы холестерин, LDL, ТГ және АК) көрсеткіштерін талдау нәтижесінде азиялық критерийлер бойынша жіктелген негізгі (BMI >25 кг/м²) және бақылау тобының (BMI <25 кг/м²) арасындағы статистикалық маңызды айырмашылықтар анықталды, ал HDL көрсеткіші бойынша айырмашылық табылмады.

Негізгі сөздер: азиялықтар, семіздік, липидті профиль

Өзектілігі. Созылмалы жұқпалы емес аурулар қазіргі кезде әлемдік денсаулық сақтау саласының негізгі мәселелерінің біріне айналды. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының (ДДСҰ) созылмалы аурулар туралы жаһандық есебінде әлемдегі өлімнің үштен екісі жүрек-қантамыр аурулары (ЖҚА), диабет және семіздік сияқты жұқпалы емес аурулардан болатындығын баяндаған [1].

Зерттеудің мақсаты. Азиаттық критерий бойынша дене салмағы индексінің липидті профильмен байланысын зерттеу.

Зерттеу әдістері мен материалдары. Зерттеуге 18 жас пен 78 жас аралығындағы 650 қазақ ұлты өкілдері қатысты. Зерттеу барысында қатысушылар азиаттық критерий бойынша бес топқа бөліп қарастырылды: қалыпты салмақ – 19-22,9 кг/м²; артық салмақ – 23-24,9 кг/м²; семіздік 1 дәрежесі – 25-28,9 кг/м²; семіздік 2 дәрежесі – 29-32,9 кг/м²; семіздік 3 дәрежесі - >33 кг/м² және негізгі топқа қалыпты салмақ пен артық салмақ өкілдері, бақылау тобына 1,2,3 дәрежелі семіздікпен зардап шегетіндер біріктірілді. Көмірсу алмасу көрсеткіштері AU 680 Beckman coulter анализаторы көмегімен, «INVIVO» лабораториясының Ақтөбе қаласындағы филиалында анықталды.

Нәтижелері мен талқылау. Азиаттық критерий бойынша бөлінген негізгі және бақылау тобындағы зерттеуге қатысушыларда жалпы холестерин, төмен тығыздықты ЛП, жоғары тығыздықты ЛП, триглицерид

және атегогендік коэффициент мөлшері салыстыра отырып, талданды. Негізгі және бақылау топтары өзара BMI-ға байланысты 5 топқа жіктелді. ЖТЛП басқа барлық көрсеткіштерде Манна – Уитни және Краскел-Уоллис критерийі бойынша $p < 0,005$ деңгейінде статистикалық маңызы бар айырмашылық анықталды. Липидті профильдің BMI – мен байланысына корреляциялық талдау жасап, арасындағы байланысты анықтадық. BMI мен жалпы холестерин ($r=0,086$) және ЖТЛП ($r= - 0,090$) арасында мүлдем байланыс анықталмады. ТТЛП пен BMI әлсіз тікелей байланыс ($r=0,104$) анықталғанмен, статистикалық маңыздылық деңгейі төмен болды ($p=0,064$). $p < 0,001$ статистикалық маңыздылық деңгейімен BMI мен ТГ ($r=0,192$) арасында тікелей әлсіз корреляция анықталды. Ал $p=0,005$ статистикалық маңыздылық деңгейімен АК-пен әлсіз тікелей байланыс ($r=0,158$) табылды.

Қорытынды. Липидті профиль көрсеткіштерінің азиаттық критерий бойынша BMI - мен байланысын талдау нәтижесінде негізгі топта (BMI 23 кг/м² жоғары) бақылау тобымен (23 кг/м² төмен) салыстырғанда ЖХС, ТТЛП, ТГ, АК арасында статистикалық маңызы бар айырмашылық анықталды. BMI мен ТГ және АК арасында әлсіз тікелей корреляциялық байланыс анықталып, BMI артуы ТГ, АК деңгейін арттырады деген қорытынды жасалды.

Әдебиеттер тізімі:

1. World Health Organization

РЕЗЮМЕ

МУТИГОЛЛА Ш., МАКАШОВА
М.С., МАДЕНБАЕВА А.М., КЕНЖЕГЕРЕЕВА А.Б.,
ЗАРЛЫКОВА У.П.

**ПУТИ СНИЖЕНИЯ КАРДИОВАСКУЛЯРНЫХ
ОСЛОЖНЕНИЙ У ПАЦИЕНТОВ С САХАРНЫМ
ДИАБЕТОМ 2-го ТИПА**

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

По нашим данным, основными причинами сердечно-сосудистых осложнений является диабет 2-го типа, ожирение и избыточный вес. Поэтому проведение скрининга, санитарно-просветительная работа позволят снизить развитие сердечно-сосудистых заболеваний и выявить факторы риска сахарного диабета 2-го типа и улучшить качество жизни пациентов.

Ключевые слова: *сахарный диабет, кардиоваскулярный риск, осложнения, метаболический синдром*

SUMMARY

MUTIGOLLA SH., MAKASHOVA
M.S., MADENBAEVA A.M., KENZHEGEREEVA
A.B., ZARLYKOVA U.P.

**THE EFFECT OF BODY MASS INDEX ON THE
LIPID PROFILE**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

As a result of the analysis of lipid profile indicators (total cholesterol, LDL, TG and AC), statistically significant differences were revealed between the main (BMI > 25 kg/m²) and control groups (BMI < 25 kg/m²), classified by Asian criteria and according to the indicator HDL difference was not found.

Keywords: *Asians, obesity, lipid profile..*

ИСАТАЕВА А., МУХИТ Ж., НЕМЧЕНКО Л.

**ПУТИ СНИЖЕНИЯ КАРДИОВАСКУЛЯРНЫХ ОСЛОЖНЕНИЙ У ПАЦИЕНТОВ С
САХАРНЫМ ДИАБЕТОМ 2 ТИПА**

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель - к.м.н. Жумабаева Т. Н.
Кафедра ОВП №1

По нашим данным, основными причинами сердечно-сосудистых осложнений является диабет 2-го типа, ожирение и избыточный вес. Поэтому проведение скрининга, санитарно-просветительная работа позволят снизить развитие сердечно-сосудистых заболеваний и выявить факторы риска сахарного диабета 2-го типа и улучшить качество жизни пациентов.

Ключевые слова: *сахарный диабет, кардиоваскулярный риск, осложнения, метаболический синдром*

Актуальность. По данным многочисленных исследований, причиной ранней инвалидизации, летального исхода у больных сахарным диабетом 2-го типа в 80% случаев являются кардиоваскулярные осложнения. Среди пациентов с ожирением и избыточной массой тела чаще выявляются сахарный диабет 2-го типа, что является подтверждением литературных данных. По данным Республиканского Центра Развития Здравоохранения по Актыубинской области, количество больных выросло за период 2019-2021 г. на 4385 человек, что составляет 25%; инвалидность взрослых больных СД 2-го типа составляет 251 человек. По данным АО «НИИ кардиологии и внутренних болезней», большая распространенность СД 2-го типа отмечена больше среди городских (6.1%), чем сельских жителей (4.9%)[1].

Цель исследования. Выявить основные факторы риска кардиоваскулярных осложнений у больных сахарным диабетом 2-го типа.

Материалы и методы. Ретроспективно анализированы данные 100 пациентов с сахарным диабетом 2-го типа, разной возрастной и половой группы.

Результаты и обсуждения. По данным проведенного исследования, кардиоваскулярные осложнения отмечены у 71% больных сахарным диабетом 2-го типа: гипертоническая болезнь – 60 пациентов, ИБС – 31 пациент, ХСН – 4 пациента. Стоит отметить, что избыточная масса тела и нарушение толерантности к глюкозе также являются провоцирующими факторами развития сердечно-сосудистых заболеваний: избыточный вес наблюдается у 53-х пациентов, ожирение 1 степени – у 27-ми пациентов, ожирение 2-ой степени

– у 14-ти пациентов, ожирение 3-ей степени – у 6-ти пациентов.

Заклучение. Таким образом, по нашим данным, основным фактором риска развития сердечно-сосудистых заболеваний являются сахарный диабет 2-го типа, ожирение и избыточная масса тела[2]. Поэтому раннее выявление факторов риска СД 2-го типа путем проведения скрининга, санитарно-просветительной работы

способствуют снижению развития сердечно-сосудистых заболеваний и улучшению качества жизни пациентов.

Список литературы:

1. Жаманкулов, К.А. (2009) Внутренние болезни: Учебник. К.А. Жаманкулов.- Астана-Актобе.
2. Ceriello A. Oxidative stress and glycemic regulation // Metabolism. - 2000. - 49 . - P. 27-29.

ТҮЙІН

ИСАТАЕВА А., МУХИТ Ж., НЕМЧЕНКО Л.

2-ТИПТІ ҚАНТ ДИАБЕТИМЕН АУЫРАТЫН НАУҚАСТАРДА ЖҮРЕК-ТАМЫРЛЫҚ АСҚЫНУЛАРДЫ АЗАЙТУ ЖОЛДАРЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Біздің деректеріміз бойынша жүрек-тамырлық асқынулардың негізгі себептері қант диабетінің 2-типі, семіздік және артық салмақ болды. Сондықтан, қант диабетінің 2 типінің қауіп факторларын ерте анықтауда скрининг өткізу, санитарлық-ағарту жұмыстарын жүргізу жүрек-тамырлық аурулардың дамуын төмендетуге және пациенттердің өмір сапасын жақсартуға мүмкіндік береді.

Негізгі сөздер: қант диабеті, кардиоваскулярлық қауіп, асқынулар, метаболикалық синдром.

SUMMARY

ISSATAYEVA A., MUKHIT ZH., NEMCHENKO L.

WAYS TO REDUCE CARDIOVASCULAR COMPLICATIONS AMONG PATIENTS WITH DIABETES MELLITUS TYPE 2

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

According to our data the main risk factors for the development of cardiovascular diseases are diabetes mellitus type 2, obesity and excessive body weight. Therefore, early detection of risk factors for diabetes type 2 by screening, health education promotes the reduction of cardiovascular disease development and improvement of patients' life quality.

Keywords: diabetes mellitus, cardiovascular risk, complications, metabolic syndrome..

ІЗДІБАЙ Р., БАЙҒАРАШ Б.

ЖАСТАР АРАСЫНДАҒЫ БРУКСИЗМНІҢ КЕЗДЕСУ ЖИЛІГІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ИНДИВИДУАЛЬДЫ-ПСИХИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ магистрі, оқытушы Нурсейтова Т.Х.

Патологиялық физиология кафедрасы

Бруксизмнің күндізгі және аралас формалары бар екі топтағы адамдарға тән психологиялық тұлғалық ерекшеліктерге бейімделу тенденциясы және әлеуметтену деңгейінің төмендеуі жатады. Бруксизммен ауыратын жас адамдарды тексерудің оңтайлы тәсілі анамнестикалық мәліметтерді егжей-тегжейлі жинау және стоматологтардың ғана емес, сонымен қатар психологтар мен психотерапевттердің арнайы әдістермен күрт ауытқуларды түзету үшін “фондық” психикалық күйлер мен жеке қасиеттерді анықтауға арналған зерттеулерге негізделуі керек.

Ключевые слова: бруксизм, шайнау бұлшықеттері, сауалнама, индивидуалды-типологиялық ерекшеліктер.

Өзектілігі. Бруксизм – адамның түнде, ұйықтап жатқанда тісін қайрауы. Бруксизмнің таралуы 5-тен 20%-ға дейін. Бруксизм кез-келген жаста кездеседі, 50% жағдайда балаларда түнгі және күндізгі бруксизм байқалады [1]. Физиологиялық шайнау кезінде

жоғарғы және төменгі жақ тістері 12 сағат ішінде 25-30 минут байланыста болады. Түнгі бруксизм кезінде тістер бір сағат ішінде 40 минут байланыста болуы мүмкін. Стоматологиялық тәжірибеде жиі кездесетін мұндай патологиялық жағдай бруксизм болып табылады

– бұл бейсаналыққа байланысты тістеріңізді қайрау және ұнтақтау. Шайнау бұлшықеттері ауруларының этиологиясы көбінесе түсініксіз болып қалады, өйткені бұл ауруларды жылдам тану үшін объективті диагностикалық әдістер жоқ [2].

Зерттеудің мақсаты. Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медициналық университетінің 2-курс студенттерінің арасындағы бруксизмнің кездесу жиілігін анықтау және сол студенттердің индивидуалды-типологиялық ерекшеліктерін талдау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу барысында бруксизм ауруының бар жоғына Фрэнк Лоббесзу және оның әріптестері жасаған сауалнамасын қолдана отырып студенттер арасында талдау жүргізілді. Бруксизм анықталған студенттерге Л.Н. Собчик индивидуалды-типологиялық сауалнамасы арқылы тест өткізілді.

Нәтижелері мен талқылау. Зерттеу 80 студентке жүргізілді. Соның ішінде 15% бруксизм анықталды. 8 қыз, 4 ер бала. Тест нәтижесі бойынша осы көрсеткіштер жиі кездесті: экстраверсия – норма (2-4), стихиялық – нормадан жоғары (5-7), агрессивтілік – нормадан жоғары (5-7), қаттылық – өте жоғары (7-9), Интроверсия – өте жоғары (7-9), сезімталдық – нормадан жоғары (5-7), мазасыздық – нормадан жоғары (5-7), Лабильділік – норма (2-4), шынайылық шкаласы – норма (2-4), агравация шкаласы – норма (2-4). Жауаптарға сүйене отырып, күндізгі бруксизмде психологиялық мәртебенің ерекшеліктеріне мыналар жатады: мазасыздық, депрессия, астения. Жоғарыда

айтылғандарға сүйене отырып, күндізгі бруксизмде психологиялық мәртебенің ерекшеліктеріне мыналар жатады: мазасыздық, депрессия, астения. Тұлғааралық байланыстарда тиімсіз және конструктивті емес мінез-құлық жиі көрінеді: жанжалдылық, агрессивтілік, дұшпандық және ашуланшақтық.

Қорытынды. Бруксизмнің күндізгі және аралас формалары бар екі топтағы адамдарға тән психологиялық тұлғалық ерекшеліктерге бейімделу тенденциясы және әлеуметтену деңгейінің төмендеуі жатады. Бруксизммен ауыратын жас адамдарды тексерудің оңтайлы тәсілі анамнестикалық мәліметтерді егжей-тегжейлі жинау және стоматологтардың ғана емес, сонымен қатар психологтар мен психотерапевттердің арнайы әдістермен күрт ауытқуларды түзету үшін «фондық» психикалық күйлер мен жеке қасиеттерді анықтауға арналған зерттеулерге негізделуі керек [3].

Әдебиеттер тізімі:

1. Брокер Д., Лалюк Х.Ф., Кнеллесен К. Бруксизм. М.; 2009.
2. Гайдарова Т.А. Бруксизм. Иркутск: РИО НЦ РВХ. ВСНЦ СО РАМН; 2004
3. Бойкова Е.И. и др. Необходимость комплексного психологического тестирования пациентов, страдающих бруксизмом. Материалы X международной научно-практической конференции «Стратегические вопросы мировой науки - 2014». Медусына. 2014;27:9-13.

РЕЗЮМЕ

ИЗДИБАЙ Р., БАЙГАРАШ Б.

ЧАСТОТА ВСТРЕЧАЕМОСТИ БРУКСИЗМА СРЕДИ МОЛОДЕЖИ И ИХ ИНДИВИДУАЛЬНО-ПСИХИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

К психологическим особенностям личности, характерным для людей обеих групп с дневной и смешанной формами бруксизма, относятся склонность к адаптации и снижение уровня социализации. Оптимальный подход к обследованию молодых людей с бруксизмом должен основываться на детальном сборе анамнестических данных и исследованиях не только стоматологов, но и психологов и психотерапевтов по выявлению «фоновых» психических состояний и личностных качеств для коррекции резких отклонений специальными методами.

Ключевые слова: бруксизм, жевательные мышцы, анкетирование, индивидуально - типологические особенности.

SUMMARY

IZDIBAY R., BAIGARASH B.

THE FREQUENCY OF OCCURRENCE OF BRUXISM AMONG YOUNG PEOPLE AND THEIR INDIVIDUAL MENTAL CHARACTERISTICS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Psychological personality traits characteristic of people of both groups with daytime and mixed forms of bruxism include a tendency to adapt and a decrease in the level of socialization. The optimal approach to the examination of young people with bruxism should be based on a detailed collection of anamnestic data and research not only by dentists, but also by psychologists and psychotherapists to identify “background” mental states and personal qualities for the correction of sharp deviations by special methods.

Keywords: bruxism, masticatory muscles, questionnaire, individual typological features..

ӘБДІҚАЛЫҚ А.А., ТЕМИРОВА Г.К.

ЖҮРЕКТІҢ ПЕРКУССИЯСЫ, ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАММА ЖӘНЕ ЭХОКАРДИОГРАФИЯ ӘДІСТЕРІ БОЙЫНША СОЛ ЖАҚ ҚАРЫНШАНЫҢ ГИПЕРТРОФИЯСЫН АНЫҚТАУДАҒЫ ДИАГНОСТИКАЛЫҚ МАҢЫЗЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: м.ғ.к., доцент Сейтмағанбетова Н.А., кафедра ассистенті Курмашева Г.С.

Ішкі аурулар пропедевтикасы кафедрасы

Сол жақ қарыншаның гипертрофиясын ерте диагностикалау және оның кері дамуын бағалау мәселесі бүгінгі күнге дейін өзекті болып қала береді. Бұл жұмыстың мақсаты – жүрек перкуссиясы, электрокардиография және эхокардиография арқылы сол жақ қарыншаның гипертрофиясын анықтаудың диагностикалық маңыздылығын салыстыру.

Негізгі сөздер: гипертрофия, жүрек, перкуссия, ЭКГ, ЭХОКГ.

Өзектілігі. Сол жақ қарыншаның гипертрофиясының ерте диагностикасы және оның кері дамуын бағалау туралы мәселе бүгінгі күнге дейін өзекті болып отыр. Клиникалық тәжірибеде оны анықтауда әртүрлі әдістері қолданылады, солардың ішінде жүрек-қан тамыр жүйесінің объективті статусы, ЭКГ және ЭХОКГ ең көп таралған, олар бір-бірін толықтыра отырып, гипертрофиялық жүрек диагностикасының тиімділігін арттырады [2]. Жүрек шекараларын объективті қарауда перкуссия әдісінің айтарлықтай ролі бар деп қарастырсақ жүрек гипертрофиясын анықтауда инструментальды әдістерден біраз айырмашылық жасайтынын алға тартқан болатынбыз. Осы мәселе тұрғысында перкуссиялау әдісінің ЭКГ мен ЭХОКГ нәтижесінде табылатын сол жақ қарынша гипертрофиясын диагностикалауда айырмашылық дәрежесі қаншалықты орын алатынын түсіну оны ерте анықтауға мүмкіндік береді [1,3].

Мақсаты. Жүректің перкуссиясы, электрокардиография және эхокардиография әдістерімен сол жақ қарыншаның гипертрофиясын анықтаудағы диагностикалық маңыздылығын салыстыру.

Материалдары мен әдістері. Ақтөбе қаласының Көпсалалы облыстық ауруханасының базасында кардиологиялық патологиясы бар 100 ауру тарихы ретроспективті түрде талданды. Келесі көрсеткіштер бағаланды: дене салмағының индексі (ДСИ), жүрек перкуссиясы, электрокардиография (ЭКГ), эхокардиография (ЭХОКГ), шумақтық фильтрация жылдамдығы (ШФЖ). Статистикалық өңдеу параметрлік және параметрлік емес әдістерді қолдану арқылы Statistica 10 бағдарламасы (StatSoft.USA) бойынша жүзеге асырылды. Зерттеу нәтижелері орташа мәні (М), стандартты ауытқу (SD), Хи-квадрат, түйіндесу кестесі, корреляция, логистикалық регрессиялық талдау ретінде ұсынылған.

Нәтижелері. Науқастардың орташа жасы 64,8±9,68 жас, БМИ 28,5±4,69 кг/м², ЖҚЖ 65,1±34,5 мл/мин. Жүрек перкуссиясының нәтижесі жүректің сол жақ шекарасының солға ығысуы 34% жағдайда

болғанын көрсетті. Науқастардың 88% -ында сол жақ қарынша гипертрофиясының ЭКГ белгілері анықталды. ЭХОКГ деректері бойынша сол жақ қарыншалық миокардтың массалық индексі нормадан жоғары 73% адамдарда байқалды. Статистикалық талдау жүрек перкуссиясының ЭКГ мен ЭХОКГ арасында байланыс жоқ екенін көрсетті (p=0,130). ДМИ мен ШФЖ арасында статистикалық маңызды корреляция жоқ (p>0,05). Сондай-ақ, логистикалық регрессия жастың және ДМИ ЭКГ-ға әсері болмаған (p>0,05).[2]

Қорытынды. Осылайша, ЭКГ, эхокардиографияны қолдану сол жақ қарыншаның гипертрофиясын анықтауда ақпараттылығы жоғары, дегенмен олардың арасында статистикалық маңызды байланыс табылған жоқ ((p=0,130).

Әдебиеттер тізімі:

1. Seko Y, Kato T, Yamaji Y, Haruna Y, Nakane E, Haruna T, Inoko M. Discrepancy between left ventricular hypertrophy by echocardiography and electrocardiographic hypertrophy: clinical characteristics and outcomes. Open Heart. 2021 Sep;8(2):e001765. doi: 10.1136/openhrt-2021-001765. PMID: 34556560; PMCID: PMC8461736.
2. Hsieh BP, Pham MX, Froelicher VF. Prognostic value of electrocardiographic criteria for left ventricular hypertrophy. Am Heart J. 2005 Jul;150(1):161-7. doi: 10.1016/j.ahj.2004.08.041. PMID: 16084164.
3. Деверо Р.Б., Казале П.Н., Айзенберг Р.Р., Миллер Д.Х., Клингфилд П. Электрокардиографическое выявление гипертрофии левого желудочка с использованием эхокардиографического определения массы левого желудочка в качестве эталона. Сравнение стандартных критериев, компьютерная диагностика и интерпретация врачом. J Am Coll Cardiol. 2009 Jan;3(1):82-7. doi: 10.1016/s0735-1097(84)80433-7. PMID: 6228571.

РЕЗЮМЕ

ӘБДІҚАЛЫҚ А.А., ТЕМИРОВА Г.К.

**ДИАГНОСТИЧЕСКАЯ ЗНАЧИМОСТЬ В
ОПРЕДЕЛЕНИИ ГИПЕРТРОФИИ ЛЕВОГО
ЖЕЛУДОЧКА МЕТОДОМ ПЕРКУССИИ
СЕРДЦА, ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАФИЕЙ И
ЭХОКАРДИОГРАФИЕЙ**

Западно-Казакстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

Вопрос ранней диагностики гипертрофии левого желудочка и оценки ее обратного развития остается актуальным и по сей день. Целью данной работы является сопоставить диагностическую значимость определения гипертрофии левого желудочка методом перкуссии сердца, электрокардиографией и эхокардиографией.

Ключевые слова: гипертрофия, сердце, перкуссия, ЭКГ, ЭХОКГ

SUMMARY

ABDIKALYK A.A., TEMIROVA G.K.

**DIAGNOSTIC SIGNIFICANCE IN
DETERMINING LEFT VENTRICULAR
HYPERTROPHY BY CARDIAC PERCUSSION,
ELECTROCARDIOGRAPHY AND
ECHOCARDIOGRAPHY**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The issue of early diagnosis of left ventricular hypertrophy and assessment of its reverse development remains relevant to this day. The purpose of this work is to compare the diagnostic significance of determining left ventricular hypertrophy by heart percussion, electrocardiography and echocardiography.

Keywords: hypertrophy, heart, percussion, ECG, ECHOCG Халиуллин М., Койшегулова Г..

ХАЛИУЛЛИН М., КОЙШЕГУЛОВА Г.

**СОЗЫЛМАЛЫ ӨКПЕНІҢ ОБСТРУКЦИЯЛЫҚ АУРУЫ БАР НАУҚАСТАРДА ТӨМЕН
ГЕМОГЛОБИННІҢ ТЫНЫС АЛУ ЖҮЙЕСІНІҢ ФУНКЦИОНАЛДЫ ЖАҒДАЙЫНА
ӘСЕРІ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазакстан медицина университеті, Актобе, Қазакстан

Ғылыми жетекші – Ішкі аурулар пропедевтика кафедре ассисенті, медицина ғылымының магистрі
Жаубатырова А.А.

Ішкі аурулар пропедевтика кафедрасы

Өкпенің созылмалы обструкциялық ауруы кезінде анемияның таралуы 23,1%, ол осы аурудың өлім жиілігін 2 есе арттырады. Бұл зерттеудің мақсаты – өкпенің созылмалы обструкциялық ауруы және гемоглобин деңгейі төмен өкпенің созылмалы обструкциялық ауруы бар науқастарға Генче және Штанге сынамаларын қолданып, тыныс алу жүйесінің функционалдық жағдайын салыстырмалы бағалау.

Негізгі сөздер: өкпенің созылмалы обструктивті ауруы, тыныс алудың созылмалы жеткіліксіздігі, гипоксия, гемоглобиннің төмендеуі

Өзектілігі. Өкпенің созылмалы обструкциялық ауруы – тыныс жолдарының прогрессивті және қайтымсыз түрде тыныс жетіспеушілігімен сипатталатын респираторлық созылмалы ауру. Қазакстанда 18 жастан жоғары адамдар арасында таралу жиілігі 360-500/100 000 [1]. Өкпенің созылмалы обструкциялық ауруы әлемдегі өлімнің жетекші себептері арасында 6-шы орында, дамыған елдерде 5-ші орында. Соңғы 20 жылда бұл патологиямен бірге науқастарда анемияның кездесуі артқан [2]. Өкпенің созылмалы обструкциялық ауруы кезінде анемияның таралуы 23,1 %, ол осы аурудың өлім жиілігін 2 есе арттырады.

Мақсаты. Өкпенің созылмалы обструкциялық ауруы және гемоглобин деңгейі төмен өкпенің созылмалы обструкциялық ауруы бар науқастарға Генче және Штанге сынамаларын қолданып, тыныс алу жүйесінің функционалдық жағдайын салыстырмалы бағалау.

Материалдар мен әдістер. Актобе қаласындағы көп салалы облыстық ауруханасында жатқан өкпенің созылмалы обструкциялық ауруымен жатқан 31 пациенттерге Генче және Штанге сынамалары жүргізілді. Қан анализдеріне талдау. SPSS Statistics программасымен статистикалық өңдеу жұмысы. Зерттеу дизайны: Жағдайды бағалау.

Нәтиже. Актобе қаласындағы көп салалы облыстық ауруханадан өкпенің созылмалы обструкциялық ауруымен жатқан 31 пациент алынды. Олардың арасында әйел адамдар – 12 (38,7%), ер адамдар – 19 (61,3%), және де қалған көрсеткіштер бойынша статистикалық орташа мәндері: жасы – 59,48±16,28, сатурация – 95,10±2,982, пульс – 87,16±14,567, систолалық артериялық қысым – 125,81±13,108, диастолалық артериялық қысым 80±11,180, эритроцит 4,49±0,5. Зерттеу науқастары салыстыратын 2 группаға бөлінді. Екі группа гемоглобин көрсеткіші бойынша бөлінді, (0) группа

134,55±12,898, (1) группа 110,56±13,857. Бірінші группа (0), 22 (71%) пациент тек өкпенің созылмалы обструкциялық ауруы бар пациенттер, екінші группа (1) 9 (29%) пациент бұл аурумен қоса гемоглобині төмен пациенттер. Екі группаға Генче және Штанге сынама-лары жүргізілді. Генче сынама орташа мәні (0) группа-да 14,5±5,525, (1)группада 7,78±3,768; Штанге сына-ма орташа мәні (0)группада 16,41±6,367, (1)группада 12±5,268 құрады. Алынған мәліметтер SPSS Statistics программасында Манни-Уитни критериясы бойынша статистикалық өңдеу жүргізілді. Нәтижесінде 2 груп-па арасында статистикалық айырмашылық анықталды: Генче сынамасы $p=0,03$, Штанге сынамасы $p=0,036$, гемоглобин $p<0,05$.

Қорытынды. Осылайша, екі группада да тыныс алу жүйесінің функционалды жағдайы төмендеген, бі-рақ статистикалық маңыздылығы жағынан төмендеу гемоглобині төмен өкпенің созылмалы обструкциялық ауруы бар группада (1) байқалады ($p<0,005$).

Әдебиеттер тізімі:

1. А.Б. Альмуханова, А.М. Пивцова, У.У. Исмаилова. Эпидемиологические тенденции хронической об-структивной болезни легких. КазНМУ им.С.Д. Асфендиярова. 2020; 5с- статья.
2. Л.И.Дворецкий. Анемия у больных хронической обструктивной болезнью легких: коморбидность или системное проявление. 2015; 7с – статья.

РЕЗЮМЕ

ХАЛИУЛЛИН М.Б., КОЙШЕГУЛОВА Г. Б.

ВЛИЯНИЕ НИЗКОГО ГЕМОГЛОБИНА НА ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ ДЫХАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ У БОЛЬНЫХ ХРОНИЧЕСКОЙ ОБСТРУКТИВНОЙ БОЛЕЗНЬЮ ЛЕГКИХ

Западно – Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Распространенность анемии при хронической обструктивной болезни легких составляет 23,1%, что в 2 раза увеличивает смертность от этого заболевания. Цель данного исследования - сравнительная оценка функционального состояния дыхательной системы с использованием проб Генче и Штанге у пациентов с хронической обструктивной болезнью легких и хронической обструктивной болезнью легких с низким уровнем гемоглобина.

Ключевые слова: хроническая обструктивная бо-лезнь легких, хроническая дыхательная недостаточ-ность, гипоксия,, пониженный гемоглобин

SUMMARY

KHALIULLIN M.B., KOISHEGULOVA G.B.

THE EFFECT OF LOW HEMOGLOBIN ON THE FUNCTIONAL STATE OF THE RESPIRATORY SYSTEM IN PATIENTS WITH CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The prevalence of anemia in chronic obstructive pul-monary disease is 23,1% , which increases the mortality rate of this disease by 2 times. The purpose of this study is a comparative assessment of the functional state of the respiratory system using Genche and Stange samples in patients with chronic obstructive pulmonary disease and chronic obstructive pulmonary disease with low hemoglo- bin levels.

Keywords: chronic obstructive pulmonary disease, chronic respiratory failure, hypoxia, low hemoglobin..

КУДАЙБЕРГЕНОВА А., БУРКУТОВА Д.

ИЗУЧЕНИЕ РАСПРОСТРАНЕННОСТИ ТЯЖЕЛОЙ ЖЕЛЕЗОДЕФИЦИТНОЙ АНЕМИИ И ВЛИЯЮЩИХ НА НЕЁ ФАКТОРОВ У ПАЦИЕНТОК ГЕМАТОЛОГИЧЕСКОГО ОТДЕЛЕНИЯ МЦ НАО «ЗКМУ ИМЕНИ МАРАТА ОСПАНОВА»

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель – ассистент Султанбекова Г.А.
Кафедра внутренних болезней №2

В рамках данного исследования мы изучали частоту ЖДА тяжелой степени у пациенток различных возрастных групп, а также возможные причины и факторы, влияющие на ее возникновение.

Ключевые слова: гематология, железодефицит, миома матки, атрофический гастрит

Актуальность. Железодефицитная анемия является одной из самых распространенных патологий в мире. По данным Всемирной Организации Здравоохранения ЖДА страдает около двух миллиардов человек, то есть более чем 30% населения нашей планеты [1].

Цель исследования. Изучение историй болезни пациенток различных возрастных групп с тяжелой железодефицитной анемией, получавших лечение в гематологическом отделении МЦ НАО «ЗКМУ имени Марата Оспанова» с 2020 по 2022 годы.

Материалы и методы. С 2020 по 2022гг. в гематологическом отделении МЦ НАО ЗКМУ имени М.Оспанова получали лечение 200 пациенток с ЖДА тяжелой степени, потребовавшей проведение гемотрансфузии. Нами были изучены такие лабораторно-инструментальные данные как: гемоглобин, эритроциты, сывороточное железо, ферритин, ЭКГ, УЗИ органов брюшной полости и малого таза, наличие сопутствующих заболеваний, беременности, а также возраст пациенток, национальность, место проживания.

Результаты и обсуждения. Все пациентки были разделены на 4 возрастные группы (по классификации ВОЗ от 2016г): молодого возраста (18-44 лет) - 70 человек(35%), среднего возраста (45-59 лет) – 76 человек(38%), пожилого возраста (60-74 лет) – 40 человек(20%), старческого возраста (75 лет и старше) – 14 человек(7). По национальному признаку получили следующие данные: пациентки казахской национальности 71% (142), русской национальности – 25%(50), другие (татары, немцы, узбеки) -4%(8). Беременные – 22,5% (45), небеременные -77,5% (155). Жители города – 48%(96), жители села- 52%(104). У 80%(160) пациенток имела место синусовая тахикардия на ЭКГ. У 96%(71) женщин среднего возраста выявлена миома

матки, у 3% (3) - образование яичников, язвенная болезнь желудка, осложнённая кровотечением, выявлена у 1% (2) пациенток этой возрастной группы. У 69% (125) пациенток всех возрастных групп диагностирован хронический атрофический гастрит по данным гастроскопии. Из сопутствующих заболеваний: ревматоидный артрит имел место у 3% (5) пациенток молодого возраста, в группе пациенток пожилого возраста цирроз печени имелся у 4% (8) пациенток.

Заключение. Железодефицитная анемия встречается во всех возрастных группах, но наиболее часто в молодом и среднем возрасте [3]. Распространённость железодефицита по месту проживания не выявила значимых различий [2]. Среди проявлений анемии чаще всего наблюдается синусовая тахикардия как компенсаторный механизм в ответ на гипоксию. Наиболее частой причиной тяжелой анемии у женщин среднего возраста является хроническая кровопотеря, связанная с миомой матки, а самой частой причиной тяжелого железодефицита вне зависимости от возраста является атрофический гастрит, который приводит к нарушению всасывания железа.

Список литературы:

1. Абдуллина Л.Р. // Диссертация на тему «Железодефицитная анемия у женщин молодого возраста: аспекты качества жизни и оптимизация лечения» /Уфа. 2007.
2. Лузина Е.В., Ларева Н.В.// Анемия и заболевания желудочно-кишечного тракта // Терапевтический архив.-2013.-№4.С.103-104
3. Федорова Т.А., Борзыкина О.М. // «Коррекция железодефицитной анемии у пациенток с меноррагиями», 2017

ТҮЙІН

КУДАЙБЕРГЕНОВА А., БУРКУТОВА Д.

**"МАРАТ ОСПАНОВ АТЫНДАҒЫ БҚМУ" КЕАҚ
МО ГЕМАТОЛОГИЯЛЫҚ БӨЛІМШЕСІНІҢ
ПАЦИЕНТТЕРІНДЕ АУЫР ТЕМІР
ТАПШЫЛЫҒЫ АНЕМИЯСЫНЫҢ ТАРАЛУЫН
ЖӘНЕ ОҒАН ӘСЕР ЕТЕТІН ФАКТОРЛАРДЫ
ЗЕРТТЕУ**Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Осы зерттеу аясында біз әртүрлі жастағы науқастарда ауыр дәрежеде темір жеткіліксіз анемияның кездесу жиілігін, сондай-ақ оның туындауына әсер ететін ықтимал себептер мен факторларды зерттедік.

Негізгі сөздер: гематология, темір тапшылығы, жатыр миомасы, атрофиялық гастрит

SUMMARY

KUDAIBERGENOVA A., BURKUTOVA D.

**STUDY OF THE PREVALENCE AND
FACTORS AFFECTING SEVERE IRON
DEFICIENCY ANEMIA IN PATIENTS OF THE
HEMATOLOGICAL DEPARTMENT**West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

In a frame of this research, we studied the frequency of severe IDA in patients of different age groups, as well as possible causes and factors influencing its occurrence.

Keywords: hematology, iron deficiency, uterine fibroids, atrophic gastritis

САЙЛАУОВА А. С., МАҚСОТОВА А. М., ТЛЕУОВ С. Ж., ҚАНАЙБЕК П. Ә., БЕКМҰХАМБЕТОВА Ж. Ғ.

**ПРИВЕРЖЕННОСТЬ К ЛЕКАРСТВЕННОЙ ТЕРАПИИ, СПОСОБНОСТЬ К
САМОКОНТРОЛЮ И САМОПОМОЩИ ГОСПИТАЛЬНЫХ ПАЦИЕНТОВ С
ХРОНИЧЕСКОЙ СЕРДЕЧНОЙ НЕДОСТАТОЧНОСТЬЮ**

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Казахстан

Научный руководитель – PhD, доцент Тлегенова Ж.Ш.
Кафедра внутренних болезней № 2.

В исследовании оценивалась позиция госпитализированных пациентов с хронической сердечной недостаточностью в отношении медикаментозной терапии, изменения образа жизни и медицинской поддержки.

Ключевые слова: хроническая сердечная недостаточность, качество жизни, приверженность к лечению, самопомощь

Актуальность. Болезнь, модифицирующая лекарственная терапия, способность к самоконтролю и самопомощи улучшают прогноз и качество жизни больных с хронической сердечной недостаточностью (ХСН) [1].

Цель исследования. Оценка степени приверженности стационарных больных ХСН к лечению, самоконтролю и самопомощи.

Материалы и методы. В поперечное одномерное исследование было включено 56 пациентов с острой декомпенсацией ХСН, поступивших в кардиологическое отделение МЦ ЗКМУ в период с ноября 2022 г по март 2023 г. Для анализа приверженности к лечению использовали опросник КОП 25 [2]. Способность пациента к самоконтролю и самопомощи изучали с помощью Европейской шкалы способности пациентов ХСН к самопомощи. Для оценки уровня качества жизни (КЖ) использовали Миннесотский опросник КЖ больных ХСН. У всех пациентов получено письменное информированное согласие на участие в исследовании. Статистическая обработка

данных выполнена с применением программы Statistica (StatSoft - Russia, версия 10).

Результаты. Средний возраст пациентов составил $65,1 \pm 11,8$ лет, мужчин $n=39$ (69,6%). В этиологии ХСН превалировала ИБС 76,8%. Преобладали пациенты с низкой и умеренно сниженной фракцией выброса левого желудочка 83,9%. Фибрилляция предсердий была документирована у 46,4%. Суммарный показатель КЖ по Миннесотскому опроснику составил $61,7 \pm 12,7$ баллов. Суммарный показатель способности к самопомощи $23,9 \pm 7,5$ баллов. Приверженность стационарных пациентов к модификации образа жизни оказалась $49,9 \pm 16,4$ балла; к лекарственной терапии $56,8 \pm 20,0$; к медицинскому сопровождению $57,4 \pm 20,5$; интегральный показатель приверженности к лечению $53,9 \pm 18,6$ баллов. При оценке взаимосвязи приверженности к лечению и КЖ была выявлена отрицательная корреляция $r=-0,36$, $p=0,022$: более приверженные к лечению пациенты имели более низкий балл по Миннесотскому опроснику КЖ, в данном опроснике это указывает на более лучшее КЖ.

Заклучение. Приверженность госпитальных больных с острой декомпенсацией ХСН к болезни модифицируемой лекарственной терапии, изменению образа жизни, медицинскому сопровождению, их способность к самоконтролю и самопомощи являются неудовлетворительными. Следует более широко внедрять в клиническую практику образовательные программы по управлению хронической сердечной недостаточностью.

Список литературы:

1. McDonagh TA, et al 2021 ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure//Eur Heart J.-2021; 42(36).-P.3599-3726. doi: 10.1093/eurheartj/ehab368.
2. российский консенсус, по количественной оценке, приверженности к лечению: основные положения, алгоритмы и рекомендации // Медицинский вестник Северного Кавказа. - 2018. -Т.13(1.2). -С.259-271.

ТҮЙІН

САЙЛАУОВА А.С., МАКСОТОВА А.М., ТЛЕУОВ С.Ж., ҚАНАЙБЕК П.Ә., БЕКМҰХАМБЕТОВА Ж.Ғ.

СОЗЫЛМАЛЫ ЖҮРЕК ЖЕТКІЛІКСІЗДІГІ БАР АУРУХАНАҒА ЖАТҚЫЗЫЛҒАН НАУҚАСТАРДЫҢ ДӘРІЛІК ТЕРАПИЯҒА ҰСТАНЫМДЫЛЫҒЫ, ӨЗІН-ӨЗІ БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ ӨЗІНЕ ӨЗІ КӨМЕК КӨРСЕТУ ҚАБІЛЕТІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Зерттеуде созылмалы жүрек жеткіліксіздігі бар ауруханаға жатқызылған науқастарының дәрілік терапияға, өмір салтын өзгертуге және медициналық қолдауға ұстанымы бағаланды.

Негізгі сөздер: созылмалы жүрек жеткіліксіздігі, өмір сапасы, емдеуге ұстаным, өзіне өзі көмек көрсету

SUMMARY

SAILAUOVA A. S., MAKSUTOVA A.M., TLEUOV S. ZH., KANAIBEK P. A., BEKMUKHAMBETOVA ZH. G.

ADHERENCE TO THERAPY AND SELF-MANAGEMENT OF CHRONIC HEART FAILURE PATIENTS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The study assessed the adherence of hospitalized patients with CHF to drug therapy, lifestyle modification and medical support.

Keywords: chronic heart failure, quality of life, adherence to treatment, self-help

ҚЫДЫРБАЕВА Д., КАРАТАЕВА Ж.С., РЫСМАҒАНБЕТОВ С.С., БАЯМИРОВА Ф.Г., ЕСЕНҒАЛИЕВА М.Қ.

ДЕНЕ САЛМАҒЫ ИНДЕКСІНІҢ КӨМІРСУ АЛМАСУЫНА ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші - PhD, Космуратова Р.Н.

Көмірсулар алмасуының (глюкоза, инсулин, гликирленген гемоглобин, НОМА - IR) көрсеткіштерін талдау нәтижесінде азиялық критерийлер бойынша жіктелген негізгі (BMI >25 кг/м²) және бақылау тобы (BMI <25 кг/м²) арасындағы статистикалық маңызды айырмашылықтар анықталды.

Ключевые слова: азиялықтар, семіздік, глюкоза, инсулин, көмірсулар алмасуы

Өзектілігі. Семіздік пен көмірсу алмасу бұзылысы метаболикалық синдромның негізгі компоненті болып табылады. Семіздікпен зардап шегетін адамдарда МС-ның басқа да артериялық гипертензия, дислипидемия сынды белгілерінің қоса кездесуі жүрек – қантамыр жүйесі аурулары мен инсульттің даму қаупін жоғарылатып, медициналық және әлеуметтік тұрғыда маңызды орынға ие болады [1].

Зерттеудің мақсаты. Азиаттық критерий бойынша дене салмағы индексінің көмірсу алмасуымен байланысын зерттеу.

Зерттеу әдістері мен материалдары. Зерттеуге 18 жас пен 78 жас аралығындағы 650 қазақ ұлты өкілдері қатысты. Зерттеу барысында қатысушылар азиаттық критерий бойынша бес топқа бөліп қарастырылды: қалыпты салмақ- 19-22,9 кг/м²; артық салмақ – 23-24,9 кг/м²; семіздік 1 дәрежесі – 25-28,9 кг/м²; семіздік 2 дәрежесі – 29-32,9 кг/м²; семіздік 3 дәрежесі – >33 кг/м² және негізгі топқа қалыпты салмақ пен артық салмақ өкілдері, бақылау тобына 1,2,3 дәрежелі семіздікпен зардап шегетіндер біріктірілді.

Нәтижелері мен талқылау. Азиаттық критерий

бойынша бөлінген негізгі және бақылау тобындағы зерттеуге қатысушыларда глюкоза, инсулин, НОМА-IR индексі, гликирленген гемоглобин мөлшері салыстыра отырып, талданды. Негізгі және бақылау топтары өзара ВМІ-ға байланысты 5 топқа (қалыпты салмақ, артық салмақ, семіздік 1 дәрежесі, семіздік 2 дәрежесі, семіздік 3 дәрежесі) жіктелді. Барлық көрсеткіштерде Манна – Уитни және Краскел-Уоллис критерийі бойынша $p < 0,005$ деңгейінде статистикалық маңызы бар айырмашылық анықталды. Көмірсу алмасу көрсеткіштерінің ВМІ-мен байланысына корреляциялық талдау жасап, арасындағы байланысты анықтадық. ВМІ мен гликирленген гемоглобин және глюкоза арасында әлсіз корреляциялық байланыс айқындалып ($r=0,239$; $r=0,121$ сәйкесінше), ВМІ деңгейінің 1-ге артуы гликирленген гемоглобиннің 0,013-ке, глюкоза деңгейін 0,024-ке арттыратындығын күтуге болады деп болжанды. Ал ВМІ мен инсулин ($r=0,325$), НОМА – IR индексі ($r=0,312$) арасында орташа корреляциялық байланыс айқындалып, көрсеткіштер арасында бақыланатын тәуелділік жұпталған сызықтық регрессия теңдеуімен

сәйкес ВМІ деңгейінің 1-ге артуы инсулин деңгейін 0,591-ге, НОМА – IR индексін 0,212-ге арттырады деген қорытындыға келдік.

Қорытынды. Қорытындылай келе, көмірсу алмасу көрсеткіштерінің азиаттық критерий бойынша ВМІ-мен байланысын талдау нәтижесінде негізгі топта (ВМІ 23 кг/м² жоғары) бақылау тобымен (23 кг/м² төмен) салыстырғанда статистикалық маңызы бар айырмашылық анықталды. ВМІ мен көмірсу алмасу көрсеткіштері арасында әлсіз және орташа корреляциялық байланыс анықталып, ВМІ артуы көмірсу алмасу көрсеткіштерінің деңгейін арттырады деген қорытындыға келдік.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Ересектердегі семіздік» диагностикалау мен емдеуге арналған клиникалық хаттама: Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі, Медициналық қызмет көрсету сапасы бойынша бірлескен комиссиясы мен бекітілген, 18 тамыз 2017 жыл, №26

РЕЗЮМЕ

КЫДЫРБАЕВА Д., КАРАТАЕВА Ж.С.,
РЫСМАГАНБЕТОВ С.С., БАЯМИРОВА Ф.Г.,
ЕСЕНГАЛИЕВА М.К.

ВЛИЯНИЕ ИНДЕКСА МАССЫ ТЕЛА НА УГЛЕВОДНЫЙ ОБМЕН

Западно-Казакстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

В результате анализа показателей углеводного обмена (глюкоза, инсулин, гликированный гемоглобин, НОМА - IR) выявлены статистически значимые различия между основной (ИМТ >25 кг/м²) и контрольной группы (ИМТ <25 кг/м²), классифицированные по азиатским критериям.

Негізгі сөздер: азиаты, ожирение, глюкоза, инсулин, углеводный обмен

SUMMARY

KYDYRBAYEVA D., KARATAEVA ZH.S.,
RYSMAGANBETOV S.S., BAYAMIROVA F.G.,
YESSENGALIYEVA M.K.

EFFECTS OF BODY WEIGHT INDEX ON CARBOHYDRATE METABOLISM

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

As a result of the analysis of carbohydrate metabolism indicators (glucose, insulin, glycated hemoglobin, НОМА - IR), statistically significant differences were revealed between the main (BMI > 25 kg/m²) and control groups (BMI < 25 kg/m²), classified according to Asian criteria.

Keywords: Asians, obesity, glucose, insulin, carbohydrate metabolism

МӘДЕН Е. Н.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНСУЛЬТТІҢ ӨСУ ДИНАМИКАСЫ

С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина университеті, Алматы, Қазақстан

Ғылыми жетекші - м.ғ.к, доцент, Сабыраметова В.М.

Патофизиология кафедрасы

Қазақстандағы соңғы деректерге сүйене отырып, инсульт динамикасының бақыладық. Инсульттан болған өлім құрылымында Алматы қ. геморрагиялықтан қарағанда ишемиялық инсульт басым болып тұр. 61 - 70 жас аралығындағы ерлерде, 71-80 жас аралығындағы әйелдерде өлім жағдайлары жиірек кездесті.

Ключевые слова: : инсульт, статистика, цереброваскулит, геморрагия, ишемия, миокард, инфаркт

Өзектілігі. Қазақстанның түрлі аймақтарында ми инсульты мен аурушандық жылына 1000 адамға 2,5-3,7 жағдайды, өлім-жітім – жылына 1000 адамға 1,0-1,8 жағдайды құрайды. 2021 жылы Алматыда инсульттан 4428 адам емделді. №7 ҚҚА инсульт орталығында инсульт алған 1960 пациентке емдеу жүргізілген. Цереброваскулярлық аурулар өлім-жітім бойынша екінші орында, жүректің ишемиялық ауруынан кейінгі екінші орында. Алайда, қазіргі уақытта инсульт жағдайлары миокард инфарктісіне қарағанда 2-3 есе жиі тіркеледі [1,2,3].

Зерттеу мақсаты. Қазақстандағы статистикалық деректерге сүйене отырып, инсульттің өсу динамикасын бағалау.

Материалдар мен әдістер. Ми қанайналымының жіті бұзылысының 2019 жылғы деректермен 2387 жағдайы ерлерде (53%), 2052 жағдайы әйелдерде (47%) анықталды. Ерлердегі инсульттің бастамасы: 50 жасқа дейін – 18%, 50-59 жасқа дейін – 35%, 60-69 жасқа дейін – 21%, 70-79 жасқа дейін – 17%; 80 жастан жоғары – 9%; әйелдер: 50 жасқа дейін – 22%, 50-59 жасқа дейін – 21%, 60 – 69 жасқа дейін – 22%; 70-79 жасқа дейін – 23%; 80 жастан жоғары – 12% шалдығады. Осылайша, еңбекке жарамды жастағы (60 жасқа дейін) ерлерде инсульт алғашқы рет 53%-да және 43% әйелдерде болған, бұл көрсеткіш инсульттің «жасаруын» білдіреді.

Нәтижелер мен талқылаулар. Инсульттан аман қалған адамдардың 50% - 5 жылдан кейін аурудың

қайталануы мүмкін; бірінші жылы бұл ықтималдық шамамен 10% құрайды және жыл сайын 5-8% - ға артады. Пациенттердің шамамен 20% - ы ғана қалпына келіп, бұрынғы жұмысына орала алады.

Қорытынды. Қазақстандағы соңғы деректерге сүйене отырып, инсульт динамикасының бақылады. Инсульттан болған өлім құрылымында Алматы қ. геморрагиялықтан қарағанда ишемиялық инсульт басым болып тұр. 61 - 70 жас аралығындағы ерлерде, 71-80 жас аралығындағы әйелдерде өлім жағдайлары жиірек кездесті.

Әдебиеттер тізімі:

1. 2019 жылда Қазақстан Республикасы халқының денсаулығы және денсаулық сақтау ұйымдарының қызметі. Здоровье населения Республики Казахстан и деятельность организаций здравоохранения в 2019 году: Стат. жинақ.-Нұр-Сұлтан. 2020.-324б.-қазақша. орысша.
2. Абсеитова С.Р. Современное состояние проблемы сердечно-сосудистых заболеваний в Южно-Казахстанской области // Материалы III съезда врачей и провизоров Республики Казахстан. – 2007. – Т.1, Ч.1. – С. 21-23.
3. O'Donnell M.J., Xavier D., Liu L. et al. Risk factors for ischaemic and intracerebral haemorrhagic stroke in 22 countries (the INTERSTROKE study): a case-control study // Lancet. – 2010. - № 376(9735). – P. 112-123.

РЕЗЮМЕ

МӘДЕН Е.Н.

ДИНАМИКА РАЗВИТИЯ ИНСУЛЬТА В КАЗАХСТАНЕ

Казахский Национальный Медицинский Университет имени С.Д. Асфендиярова, Алматы, Казахстан

На основании последних данных, в Казахстане мы пришли к выводу, что ишемический инсульт преобладает над геморрагическим. Смертельные случаи чаще встречались у мужчин в возрасте 61-70 лет и у женщин в возрасте 71-80 лет.

Негізгі сөздер: инсульт, статистика, цереброваскулит, геморрагия, ишемия, миокард, инфаркт

SUMMARY

MADEN E. N.

DYNAMICS OF STROKE DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN

Asfendiyarov Kazakh National Medical University, Almaty, Kazakhstan

Based on the latest data in Kazakhstan, we concluded that ischemic stroke prevails over hemorrhagic stroke. Deaths were more common in men aged 61-70 years and in women aged 71-80 years.

Keywords: stroke, statistics, cerebrovasculitis, hemorrhage, ischemia, myocardial infarction

КЕМЕЛЬБЕКОВ Б.С.

КАРДИОРЕАБИЛИТАЦИЯ БИОТЕХНОЛОГИЧЕСКИМИ МЕТОДАМИ ПАЦИЕНТОВ С ИШЕМИЧЕСКОЙ КАРДИОМИОПАТИЕЙ ПОСЛЕ ПЕРЕНЕСЕННОГО ИНФАРКТА МИОКАРДА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель – PhD, асс.профессор Аманжолкызы А.

Кафедра нормальной физиологии

Трансплантация аутологичных стволовых клеток костного мозга (СККМ) при хронической сердечной недостаточности является безопасной процедурой. Применение СККМ в сочетании с оптимальной медикаментозной терапией улучшает общую и локальную сократительную функцию миокарда левого желудочка, а также улучшает качество жизни и прогноз.

Ключевые слова: ХСН, кардиомиопатия, стволовые клетки

Актуальность. Сердечная недостаточность — это глобальная эпидемия, которая резко сокращает продолжительность жизни и снижает ее качество. Во всем мире им страдают около 40 миллионов взрослых. Лечение СН зависит от этиологии. Снижение кровоснабжения в области ишемизированного миокарда является одной из основных причин заболеваемости и смертности у пациентов с ишемической кардиомиопатией [1]. Особое место среди сердечно-сосудистых заболеваний занимает инфаркт миокарда, который при исключении смертельного исхода, во всех случаях ведет к развитию в определенной степени ишемической кардиомиопатии. При обширном повреждении миокарда начинаются процессы изменения формы и объема левого желудочка, что определяется как процесс ремоделирования сердца. Прогноз пациентов при естественном течении заболевания неудовлетворительный: пятилетняя выживаемость от 25 до 69% [2].

Цель исследования. Изучить изменения функциональных показателей сердца, качества жизни, развития жизнеугрожающих аритмий (ЖТ/ФЖ), количества повторных госпитализаций клиникой декомпенсации ХСН и летальности при лечении ишемической кардиомиопатии (ИКМП) со сниженной ФВ 40% и ниже после перенесенного инфаркта миокарда до 1-го года применением аутологичных стволовых клеток совместно с оптимальной медикаментозной терапией.

Материалы и методы. Для поиска литературы использовались следующие ключевые слова, комбинации ключевых слов: “кардиомиопатия”, “стволовые клетки”, “клеточная терапия”, “лечение ХСН”. По результатам поиска представлены клинические исследования лечения ишемической кардиомиопатии с применением аутологичных стволовых клеток костного мозга (СККМ) с 2010 года: “Системное введение аутологичных моноклеарных прекультивированных клеток костного мозга при сердечной недостаточности” Авторы: Джолдасбекова А.У., Федотовских Г.В., Аскараров М.Б., Комсабакова Б.А., Байгенжина А.Б., Кайратова А.К., Абылкасымова Г.У. АО «Национальный научный медицинский центр», г. Астана, Казахстан (2015г); исследования: “SCPIO”

(2012г), “TAC-HFT” (2014 г), “DanCell” (2014г). Итого, изучены результаты 32 исследований применения стволовых клеток при лечении ИКМП.

Результаты и обсуждение. “Системное введение аутологичных моноклеарных прекультивированных клеток костного мозга при сердечной недостаточности” г. Астана, Казахстан (2015г), результат: улучшение систолической и диастолической функции левого желудочка [3]. Исследования: “SCPIO” (2012г) результат: улучшение глобальной и региональной функции ЛЖ; “TAC-HFT” (2014г) результат: применение стволовых клеток при ИКМП безопасное и умеренно эффективное; “DanCell” (2014г) результат: полезен при ХСН на фоне ИКМП для долгосрочной выживаемости. Безопасен. Итого, изучены результаты 32 исследований применения стволовых клеток при лечении ИКМП.

Заключение. Трансплантация аутологичных стволовых клеток костного мозга (СККМ) при хронической сердечной недостаточности является безопасной процедурой. Применение СККМ в сочетании с оптимальной медикаментозной терапией улучшает общую и локальную сократительную функцию миокарда левого желудочка, а также улучшает качество жизни и прогноз.

Список литературы:

1. Go A.S., Mozaffarian D., Roger V.L., et al. Heart disease and stroke statistics – 2014 update: a report from the American Heart Association. *Circulation*. 2014; 129: 3: e28–e292. doi: 10.1161/01.cir.0000441139.02102.80.
2. Ассоциация сердечно-сосудистых хирургов России. «Влияние хирургического лечения на степень сердечной недостаточности пациентов с ишемической кардиомиопатией» 24.11.2013г.
3. *Clinical Medicine of Kazakhstan*. 2015 №3 (37): 14-18стр. Системное введение аутологичных моноклеарных прекультивированных клеток костного мозга при сердечной недостаточности Джолдасбекова А.У., Федотовских Г.В., Аскараров М.Б., Комсабакова Б.А., Байгенжина А.Б., Кайратова А.К., Абылкасымова Г.У. АО «Национальный научный медицинский центр», г. Астана, Казахстан.

ТҮЙІН

КЕМЕЛБЕКОВ Б. С.

**МИОКАРД ИНФАРКТИСІНЕН КЕЙІН
ИШЕМИЯЛЫҚ КАРДИОМИОПАТИЯСЫ БАР
НАУҚАСТАРДЫ БИОТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ
ӘДІСТЕРМЕН КАРДИОРЕАБИЛИТАЦИЯЛАУ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медициналық университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Созылмалы жүрек жеткіліксіздігі үшін аутологиялық сүйек кемігінің бағаналы жасушаларын (СБЖ) трансплантациялау қауіпсіз процедура болып табылады. Оңтайлы дәрілік терапиямен бірге СБЖ қолдану сол жақ жүрек қарыншасының миокардының жалпы және жергілікті жиырылу қызметін жақсартады, сонымен қатар өмір сүру сапасын және болжамды жақсартады.

Негізгі сөздер: СЖЖ, кардиомиопатия, бағаналы клеткалар

SUMMARY

KEMELBEKOV B.S.

**CARDIOREHABILITATION BY
BIOTECHNOLOGICAL METHODS OF PATIENTS
WITH ISCHEMIC CARDIOMYOPATHY AFTER
MYOCARDIAL INFARCTION**

West Kazakhstan Marata Ospanova Medical University named after, Aktobe, Kazakhstan

Autologous bone marrow stem cell (BSC) transplantation for chronic heart failure is a safe procedure. The use of BSC in combination with optimal drug therapy improves the general and local contractile function of the left ventricular myocardium, as well as improves the quality of life and prognosis.

Keywords: CHF, cardiomyopathy, stem cells

АБИЛОВА Д.Ж., МУРАТОВ Т.М.

**СИНДРОМ ВЕЛЛЕНСА – ЭЛЕКТРОКАРДИОГРАФИЧЕСКИЙ СИНДРОМ
ВЫСОКОГО РИСКА ВНЕЗАПНОЙ СМЕРТИ**

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель – профессор Сейтмагамбетова С.А.
Кафедра внутренних болезней №2

Цель исследования - сравнение критериев ЭКГ при синдроме Велленса и критическом стенозе проксимального отдела передней межжелудочковой ветви с возможным развитием сосудистого дисбаланса (развитие инфаркта миокарда и внезапной сердечной смерти).

Ключевые слова: внезапная смерть, синдром Велленса, электрокардиографические изменения

Актуальность. Синдром Велленса (СВ) – это характерные электрокардиографические (ЭКГ) изменения зубца Т, ассоциированные с критическим стенозом проксимальной трети передней межжелудочковой артерии (ПМЖА). В 1982 г. Н.Л. Wellens и соавт. впервые опубликовали клинические и ЭКГ-критерии у пациентов с ишемией миокарда, которые позже стали известны как СВ [1]. ЭКГ-признаки позволяют выявить больных с критическим стенозом в проксимальном отделе ПМЖА, что связано с высоким риском развития распространенного инфаркта миокарда (ИМ) передней стенки и внезапной сердечной смерти. СВ можно расценивать как прединфарктное состояние, особенно если речь идет о нестабильной стенокардии высокого риска [2]. Своевременная диагностика позволяет как можно раньше начать терапию, включающую проведение срочной коронароангиографии (КАГ) и чрескожного вмешательства (ЧКВ). Анализируя истории болезни (ИБ), мы постарались подчеркнуть изменения на ЭКГ при СВ, его значимость и клиническое значение [3].

Цель исследования. Сопоставить ЭКГ критерии СВ и критического стеноза проксимального отдела ПМЖА, оценить своевременное проведение ЧКВ на дальнейшее сосудистое событие: развитие ИМ и внезапную сердечную смерть (ВСС).

Материалы и методы. Проведен ретроспективный анализ 643 ИБ с ОКС на базе МЦ ЗКМУ за 2022 год. Всем пациентам была проведена КАГ в течение пяти дней с момента госпитализации. Были исключены: пациенты с ИМ с/п ST, ИМ б/п ST, пациенты, которым не проводилась КАГ. По данным ЭКГ, паттерн Вэлленса определялся как наличие либо глубоко инвертированных зубцов Т ($\geq 3,0$ мВ), либо двухфазных зубцов Т в обоих отведениях V2 и V3. Пациенты были разделены на группы с ЧКВ и без (контрольная группа). Сравнивались исходные ЭКГ, ангиографические характеристики, реваскуляризация, госпитальное и 30-дневное неблагоприятное сердечное событие (МАСЕ), включая смерть, повторный ИМ.

Результаты и обсуждение. Из анализируемых 267-ми пациентов у 11-ти (4,1%) был СВ. Среди 11-ти

пациентов у 8-ми было поражение ПМЖВ (5 проксимальных, 2 средних и 1 дистальный), у 2-х было поражение, не связанное с ПМЖВ, и у 1-го пациента была необструктивная ишемическая болезнь сердца. Из 5-ти пациентов 3-м проведено ЧКВ. Пиковые значения тропонина I были сопоставимы между двумя группами. При 30-дневном наблюдении не было обнаружено существенной разницы в частоте MACE между двумя группами (0% против 4,2%, $p=0,38$).

Заключение. Наше исследование продемонстрировало, что: 1) в выявленных 4,1% случаев СВ подтвердилось прогностическое поражение ПМЖА, а также случаи, не связанные с поражением ПМЖА; 2) среди пациентов с ОКС признак Велленса не имел краткосрочного прогностического значения; 4) проблема диагностики СВ лишней раз подчеркивает, что в клинической кардиологии не бывает мелочей.

Незначительные изменения на ЭКГ, которые сопровождают данный синдром, к сожалению, часто недооцениваются практикующими врачами. Он может рассматриваться как вариант ОКС б/п ST, анатомическим субстратом которого является критическое поражение ПМЖА, с высоким риском трансформации в обширный передний ИМ и/ или ВСС. Своевременно и правильно поставленный диагноз СВ требует срочного проведения КАГ и ХКВ для предотвращения риска развития ИМ.

Список литературы:

1. Movahed MR, Wellens syndrome or inverted Urwaves. Clin Cardiol. Mar 2008;31 (3):133-134.
2. Rhinehardt J, Brady WJ, Perron AD, Mattu A. Electrocardiographic manifestations of Wellens' syndrome. Am J Emerg Med. 2002;20(7):638-643.
3. Taboulet P. L'ECG de A à Z.-Maloine, 2009.-320 p.

ТҮЙІН

АБИЛОВА Д.Ж., МУРАТОВ Т.М.

ВЕЛЛЕНС СИНДРОМЫ – КЕНЕТТЕН ӨЛІМНІҢ
ЖОҒАРЫ ҚАУІПНІҢ ЭКГ СИНДРОМЫМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Зерттеудің мақсаты-Велленс синдромы мен проксимальды алдыңғы қарыншалық тармақтың критикалық стенозындағы ЭКГ критерийлерін қан тамырлары теңгерімсіздігінің ықтимал дамуымен (миокард инфарктісі мен кенеттен жүрек өлімінің дамуы) салыстыру.

Негізгі сөздер: кенеттен өлім, Велленс синдромы, электрокардиографиялық өзгерістер

SUMMARY

ABILOVA D.J., MURATOV T.M.

WELLENS SYNDROME IS AN
ELECTROCARDIOGRAPHIC SYNDROME OF
HIGH RISK OF SUDDEN DEATHWest Kazakhstan Medical Marat Ospanov University,
Aktobe, Kazakhstan

To compare ECG criteria of Wellen's syndrome (WS) and critical stenosis of proximal left anterior descending artery (LAD), to assess timely percutaneous coronary intervention (PCI) for further vascular event: development of myocardial infarction and sudden cardiac death (SCD).

Keywords: sudden death, Wellens syndrome, electrocardiographic changes

ГАЛАТА И.В.

НАРКОМАНИЯ – НАЦИОНАЛЬНОЕ БЕДСТВИЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель - ассистент курса, магистр медицины Рамазанова А.А., ассистент курса Зайнуллин С.В.
Кафедра неврологии с курсом психиатрии и наркологии

Представленное исследование включает в себя обзор литературы, социологический опрос, анкетирование школьников и студентов с целью мотивационно-информационно-диагностической, психокоррекционной работы с рисками наркомании.

Ключевые слова: наркозависимость, анкетирование, мотивационное информирование, психокоррекция

Актуальность. Наркоситуация в Казахстане претерпела значительные изменения. Это связано с тем, что на смену так называемым «традиционным» наркотикам пришли новые психоактивные вещества [1]. От остальных видов наркотиков их отличает относительная дешевизна, ярко выраженное психотропное действие и быстрое формирование зависимости. В таких условиях, что наркомания признана в нашей стране одной из угроз нашей национальной безопасности, определены основные виды борьбы с ней [2]. По данным МЗ РК, всего на динамическом наблюдении находится 108,8 тысяч человек, употребляющих психоактивные вещества, из них наркозависимостью страдают 18 243 человека [3]. В связи с этим становится актуальным разработка мер первичной профилактики наркомании.

Цель исследования. Мотивационное информирование и проведение диагностики и апробации психокоррекционной работы с рисками вовлечения в наркозависимость.

Материалы и методы. Обзор литературы в информационных базах данных. Социологический опрос. Данные исследования обработаны в программе статистической обработки Statistica 12.0. Исследование проводилось среди школьников 8-11 классов (15-18 лет), студентов колледжей и вузов Актөбе (16-20 лет). Проведено анкетирование (на государственном и

русском языках), заполнено информированное согласие. В исследовании участвовало 600 человек.

Результаты и обсуждение. Статистическая обработка данных, полученных в результате проведенного анонимного анкетирования позволяет оценить наличие рисков вовлечения в наркозависимость среди школьников старших классов и студентов колледжей и первых курсов вузов. Планируется проведение семинара-тренинга для психологов организаций образования «Технологии раннего выявления, информационной и психосоциальной работы с группами риска по наркологическому профилю» г. Актөбе и разработка методических рекомендаций, апробирование технологий психокоррекционной работы с рисками вовлечения в наркозависимость, обучение школьных психологов, социальных педагогов, инспекторов по делам несовершеннолетних, родителей.

Заключение. Таким образом, полученные нами результаты представляют интерес для школьных психологов, социальных педагогов, инспекторов по делам несовершеннолетних, родителей.

Список литературы:

1. Послание Главы Государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана от 26 июня 2021 года.
2. Русакова С.А. Психологические аспекты лечения наркомании у подростков. Вестник современной

- клинической медицины. - 2017. - Т. 10(3). - С. 61-65.
3. Попкова НВ. Профилактика наркомании среди детей и подростков: оценка эффективности программ

и политики. Наркология. - 2018. - Т. 6. - С. 43-49.

ТҮЙІН

ГАЛАТА И.В.

ЕСІРТКІЛІК – ҰЛТТЫҚ АПАТ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ұсынылған зерттеуге әдебиеттік шолу, әлеуметтік сауалнама, мектеп оқушылары мен студенттер арасында сауалнама жүргізу кіреді. Бұл зерттеу мотивациялық ақпарат беру және нашақорлықтың даму қаупін диагностикалау үшін психокоррекциялық жұмысты жүргізу мақсатында жүргізілген.

Негізгі сөздер: *нашақорлық, сауалнама, мотивациялық ақпараттандыру, психокоррекция*

SUMMARY

GALATA I.V.

DRUG ADDICTION IS A NATIONAL DISASTER

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The presented research includes a review of the literature, a sociological survey, a survey of schoolchildren and students for the purpose of motivational information and diagnostics, psychocorrectional work with the risks of drug addiction.

Keywords: *Drug addiction, questioning, motivational informing, psychocorrection*

АМАНОВА А.А., АЙЛАДЫРОВА Ж.Е.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РЕКОМЕНДАЦИЙ ПО ЛЕЧЕНИЮ АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТЕНЗИИ, СВЯЗАННОЙ С ПРОТИВООПУХОЛЕВОЙ ТЕРАПИЕЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель - PhD, доцент Тлегенова Ж.Ш., к.м.н., доцент Талипова И.Ж.
Кафедра внутренних болезней № 2

В данной работе проведен систематический анализ международных клинических руководств по ведению пациентов с артериальной гипертензией, вызванной противоопухолевой терапией.

Ключевые слова: *противоопухолевая терапия, кардиотоксичность, артериальная гипертензия, антигипертензивная терапия*

Актуальность. Современная противоопухолевая химиотерапия и таргетная терапия улучшают исходы онкологических больных, наряду с этим, наблюдается увеличение их кардиотоксичности, включая артериальную гипертензию (АГ). АГ повышает сердечно-сосудистую смертность у пациентов, выживших после онкологических заболеваний [1].

Цель исследования. Провести системный анализ международных клинических руководств, посвященных ведению пациентов с АГ, вызванной противоопухолевой терапией (ПТ).

Материалы и методы. Поиск научных публикаций, посвященных ведению пациентов с АГ, вызванной противоопухолевой терапией, проведен в базах данных Web of Science, Pubmed, BMJ, Google scholar. В анализ включены: IC-OS, 2022; NCI CTCAE, 2022; ACC/АНА, 2018; ESC, 2018; ISH, 2020; EAC, 2022 г.

Результаты и обсуждение. АГ является одним из распространенных нежелательных сердечно-сосудистых явлений, связанных с современной ПТ. Чаще

АГ диагностируют после назначения ингибиторов фактора роста эндотелия сосудов (20-90%), ингибиторов тирозинкиназы (71%) и ингибиторов протеасом (32%) [2]. Порогом начала лечения АГ являются САД ≥ 130 мм рт.ст. и/или ДАД ≥ 80 мм рт.ст. у пациентов с высоким сердечно-сосудистым риском (SCORE 2, SCORE 2-OP или их эквиваленты). Для пациентов без сердечно-сосудистого риска САД ≥ 140 мм рт.ст. и/или ДАД ≥ 90 мм рт.ст. Контроль АГ важен до, в период и после завершения лечения онкологического заболевания. Еженедельный мониторинг артериального давления (АД) рекомендован в течение 4—8 недель после начала ПТ, которая может привести к АГ, а также после отмены этих препаратов. Препаратами первой линии для лечения АГ среди пациентов, получающих ПТ, являются блокаторы рецептора ангиотензина или ингибиторы ангиотензинпревращающего фермента, блокаторы кальциевых каналов и тиазидные диуретики.

После прекращения ПТ может потребоваться быстрая отмена антигипертензивной терапии, чтобы

избежать гипотензии. У этих пациентов необходимо проведение электрокардиографии, визуализации сердца, анализа крови на креатинин и цистатин С, чтобы оценить риск повреждения органов на фоне приема противоопухолевых препаратов.

Выводы. Ведение пациентов с артериальной гипертензией, вызванной противоопухолевой терапией, требует мультидисциплинарного подхода с участием онкологов, кардиологов, терапевтов и клинических фармакологов, чтобы обеспечить оптимальное лечение онкологических заболеваний и минимизировать сопутствующие нежелательные сердечно-сосудистые явления. Важно обеспечение тщательного мониторинга

АД в долгосрочной перспективе, включая обучение домашнему мониторингу АД с использованием соответствующей техники и проверенного устройства.

Список литературы:

1. Alexander R. Lyon, et al 2022 ESC Guidelines on cardiovascular developed in collaboration with the European Hematology Association (EHA), the European Society for Therapeutic Radiology and Oncology (ESTRO) and the International Cardio-Oncology Society (IC-OS)// European Heart Journal.-2022; 43:4229–4361.
2. Jordana B. Cohen, et al Cancer Therapy-Related Hypertension: A Scientific Statement From the American Heart Association// Hypertension.-2023;80:e46–e57.

ТҮЙІН

АМАНОВА А.А., АЙЛАДЫРОВА Ж.Е.

ІСІККЕ ҚАРСЫ ТЕРАПИЯМЕН БАЙЛАНЫСТЫ АРТЕРИЯЛЫҚ ГИПЕРТЕНЗИЯНЫ ЕМДЕУ БОЙЫНША ҰСЫНЫСТАРДЫ САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл жұмыста ісікке қарсы терапиядан туындаған гипертониямен ауыратын науқастарды басқару бойынша халықаралық клиникалық нұсқауларға жүйелі талдау жасалды.

Негізгі сөздер: ісікке қарсы терапия, кардиоуыттылық, артериялық гипертензия, гипертензияға қарсы терапия

SUMMARY

AMANOVA A.A., AILADYROVA ZH.E.

COMPARATIVE ANALYSIS OF RECOMMENDATIONS FOR THE TREATMENT OF ARTERIAL HYPERTENSION ASSOCIATED WITH CANCER THERAPY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

In this work, a systematic analysis of international clinical guidelines on the management of patients with hypertension caused by anticancer therapy was carried out.

Keywords: antitumor therapy, cardiotoxicity, arterial hypertension, antihypertensive therapy

НУРГАЛИ Г.Т., НУРГАЗИНА К.К., САПА Л.Е., ЗЕВРЕЕВ Р.И.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ АНТИГИПЕРТЕНЗИВНОЙ ТЕРАПИИ У БЕРЕМЕННЫХ С ГИПЕРТЕНЗИЕЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель - руководитель кафедры «Акушерства и гинекологии №1», профессор Шиканова С.Ю.
Кафедра акушерства и гинекологии №1

Гипертонические расстройства беременных встречаются в 2-8% случаев и являются основной причиной тяжелой заболеваемости. Проанализировано 113 случаев. Использовались математические и статистические методы исследования. Беременные с АГ в основном получали монотерапию альфа-адреномиметиком (метилдопа) - 75%, двух- и трехкомпонентную терапию - 25%. В основном беременность пролонгируется до 37-38 недель у 97,6% (81) женщин.

Ключевые слова: артериальная гипертензия, антигипертензивная терапия, роды, метилдопа

Актуальность. Гипертензивные расстройства беременных встречаются в 2-8% и являются основной причиной тяжелой заболеваемости, длительной потери трудоспособности и смертности среди беременных женщин и потерей плода, и составляют 14% материнской смертности в мире [1]. Ежегодно в мире

более 50000 женщин погибают в период беременности из-за осложнений, связанных с гипертензиями, так как увеличивается риск ПОНРП и массивных кровотечений, острого нарушения мозгового кровообращения, эклампсии и т.п [2,3].

Цель исследования. Провести сравнительный

анализ эффективности антигипертензивной терапии у беременных с гипертензиями.

Материалы и методы. Нами проведен ретроспективный анализ истории родов у беременных, находившихся в отделении патологии Актюбинского медицинского центра за 9 месяцев 2022 года. В исследование были включены 113 беременных с гипертензивными расстройствами. При обработке и анализе материалов применялись математические и статистические методы. По результатам исследования составлена база данных в программе Microsoft Excel. Анализ данных проводился вручную.

Результаты и обсуждение. Среди исследуемых у 2,6 % (3) женщин произошли срочные индуцированные роды, беременность пролонгирована до 37-38 недель у 97,3 % (110) женщин. Возрастной спектр составил: до 20 лет – 7% (8), 21-30 лет – 33,6% (38), 31-40 лет – 46% (52) и старше 40 лет -13,3% (15) случаев. По паритету беременные распределились: первородящие составили 23,9% (27); повторнородящие – 52,2% (59) и многорожавшие – 23,9% (27) женщин. Срок гестации на момент поступления составил: до 34 недель - у 47,8 % (54), до 37 недель - у 37,2% (42), до 41 недель – у 14,2% (16), свыше 41 недель не наблюдалось. В основной группе диагностированы осложнения беременности: гестационная гипертензия в 41% (46), хроническая артериальная гипертензия в 54 % (61), преэклампсия

тяжелой степени в 7% (8), сахарный диабет в 5,3 % (6), ожирение в 33,6 % (38), анемия в 63,7 % (62), пиелонефрит в 142 % (16), варикозное расширение вен нижних конечностей в 12,4 % (14), ЗВУР в 2,6% (3), нарушение МПК и ППК в 26,5% (30), рубец на матке в 29,2% (33), многоплодная беременность в 6,2% (7), тазовое предлежание в 8,8% (10) случаев. В 93% (105) случаев имелись сочетанные осложнения. В основной группе 75,2% (85) получали антигипертензивный препарат центрального действия (метилдопа) в монотерапии; двухкомпонентную терапию (метилдопа + блокатор кальциевых каналов - амлодипин) – 5,3% (6); в комбинации метилдопа + MgSO₄ – 6,2% (7); в комбинации метилдопа + MgSO₄ + амлодипин – 10,6% (12).

Заключение. Беременные с гипертензиями в основном получали монотерапию альфа-адреномиметиком (метилдопа) – 75%, двух и трехкомпонентную терапию в 25%. В основном беременность пролонгирована до 37-38 недель у 97,3 % (110) женщин.

Список литературы:

1. Протокол МЗ РК «Артериальная гипертензия у беременных» от «27» декабря 2017 года.
2. Рекомендации ВОЗ по медикаментозному лечению нетяжелой артериальной гипертензии у беременных за 2020 год.
3. Акушерство: учебник/под ре. В.Е.Радзинского, А.М.Фукса. – ГЭОТАР-Медиа, 2021 г.

ТҮЙІН

НУРГАЛИ Г.Т., НҮРҒАЗИНА К.Қ., САПА Л.Е.,
ЗЕВРЕЕВ Р.И.

ГИПЕРТЕНЗИЯСЫ БАР ЖҮКТІ ӘЙЕЛДЕРДЕГІ АНТИПЕРТЕНЗИЯЛЫҚ ТЕРАПИЯНЫҢ ТИІМДІЛІГІН САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жүктілік кезіндегі гипертониялық бұзылулар 2-8% кездеседі және ауыр сырқаттанушылықтың негізгі себебі болып табылады. 188 жағдайға талдау жасалды. Математикалық және статистикалық зерттеу әдістері қолданылды. Гипертониямен ауыратын жүкті әйелдер негізінен альфа-адренергиялық агонистпен (метилдопа) монотерапияны алды – 75%, екі және үш компонентті терапия 25%. Негізінен жүктілік 97,6% (81) әйелдерде 37-38 аптаға дейін созылады.

Негізгі сөздер: гипертония, гипертензияға қарсы терапия, босану, метилдопа

SUMMARY

NURGALI G.T., NURGAZINA K.K., SAPA L.E.,
ZEVREEV R.I.

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE EFFICACY OF ANTIHYPERTENSIVE THERAPY IN PREGNANT WOMEN WITH HYPERTENSION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Hypertensive disorders of pregnancy occur in 2-8% and are the main cause of severe morbidity. 113 cases were analyzed. Mathematical and statistical research methods were used. Pregnant women with hypertension mainly received monotherapy with alpha-adrenergic agonist (methyldopa) - 75%, two and three-component therapy in 25%. Basically, pregnancy is prolonged up to 37-38 weeks in 97.6% (81) of women.

Keywords: hypertension, antihypertensive therapy, childbirth, methyldopa

ТАЙЛАКОВА П. А.

КАРТА-СООБЩЕНИЕ О ВОЗНИКНОВЕНИИ НЕЖЕЛАТЕЛЬНЫХ РЕАКЦИЙ НА ЛЕКАРСТВЕННЫЕ ПРЕПАРАТЫ В ПРАКТИКЕ ВРАЧЕЙ МНОГОПРОФИЛЬНЫХ СТАЦИОНАРОВ

Западно – Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель - к.м.н., доцент Исангужина Ж.Х.

Кафедра клинической фармакологии

Авторами проведено анкетирование среди врачей для выявления уровня заполнения «желтой карты» (ЖК). Несмотря на то, что 78% респондентов отметили важность заполнений «желтых карт», на практике 65 % не заполняют карту сообщения. Малое количество ЖК не говорит об отсутствии побочного действия лекарственного средства, а скорее о недостаточном их заполнении.

Ключевые слова: желтая карта(ЖК), лекарственное средство(ЛС), респонденты (Р)

Актуальность. Контроль безопасности лекарственных средств (ЛС) является стратегической целью национальной безопасности в сфере здравоохранения и здоровья нации. Согласно приказу МЗ РК №21896 от 24.12.20 г сведения о нежелательных последствиях применения лекарственного препарата предоставляются субъектами здравоохранения, субъектами в сфере обращения лекарственных средств и медицинских изделий, в виде Карты-сообщения о нежелательных реакциях лекарственного препарата[1]. Уровень заполнения желтых карт (ЖК) недостаточен в Казахстане, хотя отмечается тенденция к росту. Согласно данным фармаконадзора РК по городу Актобе в 2015 году заполнено всего три ЖК, в 2020 г - 136, в 2021 г – 126 карт сообщений. По другому обстоят дела в педиатрической практике, где не заполнено ни одной ЖК за 2015-2017 г.г. Только с 2018 г отмечается их заполняемость, что доказывает актуальность данной проблемы.

Цель исследования. Проведение анкетирования врачей для выявления уровня информирования и заполнения желтых карт.

Материалы и методы. Проведено анкетирование 87 врачей различных специальностей на базе детских стационаров города Актобе. Анкета состояла из 14 вопросов, включающих опрос для выявления уровня знаний на предмет заполнения карт сообщений о побочном действии, серьезном побочном действии и отсутствии эффективности лекарственного средства практическими врачами.

Результаты и обсуждение. Из 87 опрошенных врачей, 40% имели стаж работы более 10 лет, 13% - от 6 до 10 лет, 47% до 5 лет. Среди них 30% педиатры, 20% детские хирурги, 15% детские инфекционисты, 5% кардиологи и 10% физиотерапевты, неонатологи и кардиохирурги. Побочные действия лекарственно-

го препарата в практике респондентов встречалось у 49%, не встречалось у 51 % врачей. Побочные реакции проявлялись в 40% случаев сыпью, 20% - жидким стулом, 9% - рвотой, 15% - отеками, 7% - судорогами, а 9% опрошенных отметили категорию «другие», такие как: заторможенность, боль в животе, кровотечение, гипертермия. В перечне групп препаратов, вызвавших побочные действия, отмечены: в 40% - антибиотики, 15% - противовирусные, 12% - антипиретики, 22% - сиропы от кашля, 7% - нестероидные противовоспалительные средства и антикоагулянты, категория «другие» составило 4% (инфузионные растворы, витамины групп В).

О желтой карте знают от клинического фармаколога в 44%, из литературы 30%, от коллег 24%, не знают и затрудняются ответить 2%. На вопрос о важности заполнения ЖК 78 % респондентов ответили положительно, 5% - отрицательно и 17% воздержались от ответа. Заполняют ЖК 39% врачей, не заполняют и не всегда заполняют 55 % и 6 %, соответственно. Несмотря на то, что 78% респондентов отметили важность заполнений «желтых карт», на практике 65 % не заполняют карту-сообщение.

Заключение. Побочные действия ЛС встречаются в практике врача. Малое количество «желтых карт» не говорит об отсутствии побочного действия лекарственного средства, а скорее свидетельствует о недостаточном их заполнении врачами.

Список литературы:

1. Ганцгорн Е.В., Сафроненко А.В., Литвиненко Т.С. Методические «инструменты» для изучения нежелательных побочных реакций лекарственных средств. Кардиоваскулярная терапия и профилактика. 2021;20(1S):1-118. doi:10.15829/1728-8800-2021-1S

ТҮЙІН

ТАЙЛАҚОВА П.А.

**КӨПСАЛАЛЫ СТАЦИОНАРЛАР
ДӘРІГЕРЛЕРІНІҢ ТӘЖІРИБЕСІНДЕ”
ДӘРІЛІК ПРЕПАРАТТАРҒА ЖАҒЫМСЫЗ
РЕАКЦИЯЛАРДЫҢ ПАЙДА БОЛУЫ ТУРАЛЫ
ХАБАРЛАМА КАРТАСЫ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Авторлар “сары картаны” (ТК) толтыру деңгейін анықтау үшін дәрігерлер арасында сауалнама жүргізді. Респонденттердің 78%-ы “сары карталарды” толтырудың маңыздылығын атап өткенімен, іс жүзінде 65% хабарлама картасын толтырмайды. ТК-нің аз мөлшері препараттың жанама әсерінің жоқтығын білдірмейді, керісінше оларды жеткіліксіз толтыру туралы айтады.

Негізгі сөздер: сары карта (ТК), дәрілік зат (ДЗ), респонденттер (Р)

SUMMARY

TAILAKOVA P. A.

**THE REPORT CARD ON THE OCCURRENCE
OF ADVERSE REACTIONS TO MEDICATIONS”
IN THE PRACTICE OF DOCTORS OF
MULTIDISCIPLINARY HOSPITALS**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The authors conducted a questionnaire among doctors to identify the level of filling of the “yellow card” (LCD). Despite the fact that 78% of respondents noted the importance of filling out “yellow cards”, in practice 65% do not fill out the message card. A small amount of LC does not indicate the absence of a side effect of the drug, but rather an insufficient filling of them

Keywords: Yellow card (LC), Drug (LS), Respondents (P)

АЙМУРЗИЕВА А.Р., АХАНОВА А.К., ИЗЕКЕЕВА Ф.Ж., АБДИРОВА А.А., АЙМАГАНБЕТОВА Ж.Ж.

**КЛИНИЧЕСКИЙ СЛУЧАЙ РАЗВИТИЯ АУТОИММУННОГО ПОДКОРКОВОГО
ЭНЦЕФАЛИТА ПОСЛЕ ВАКЦИНАЦИИ ОТ COVID-19**

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Казахстан

Научный руководитель: доцент кафедры неврологии, PhD Хамидулла А.А.
Кафедра неврологии

Представлен клинический случай развития аутоиммунного подкоркового энцефалита (АЭ) после вакцинации по поводу Covid-19.

Ключевые слова: covid-19, вакцинация, аутоиммунный энцефалит

Актуальность. Вакцинация против Covid-19 стала эффективным методом борьбы со смертельной пандемией Covid-19. В литературе представлен широкий спектр неврологических осложнений после вакцинации против Covid-19. Одним из наиболее тяжелых неврологических осложнений является острый диссеминированный энцефаломиелит с его различными подтипами.

Цель исследования. Представить клинический случай развития аутоиммунного подкоркового энцефалита (АЭ) после вакцинации по поводу Covid-19.

Материалы и методы исследования. Описание клинического случая. Пациент И., 25 лет, направлен к неврологу врачом общей практики (15.03.2022 г.). Жалобы на сильное дрожание в руках и ногах, больше справа, усиливающееся при физическом напряжении. Из истории заболевания: считает себя больным после вакцинации по поводу Covid-19 от 2 февраля 2022 г. Через 2-3 дня после ревакцинации появилось дрожание, которое прогрессивно усиливалось в течение последующих 2-х недель. Пациент обратился

в поликлинику по месту жительства, было назначено обследование. На МРТ головного мозга (11.03.2022 г.) очаги демиелинизации в среднем мозге, продолговатом мозге. В неврологическом статусе: со стороны черепно-мозговой иннервации – горизонтальный нистагм в крайних отведениях установочного характера. Сухожильные рефлексы оживлены в нижних конечностях. Мышечный тонус в конечностях не изменен. Гиперкинезы в виде тремора средней амплитуды диффузного характера с захватом всего туловища, усиливающиеся при движениях. Чувствительных нарушений не выявлено. В позе Ромберга легкая неустойчивость. Был выставлен диагноз: «Аутоиммунный подкорковый энцефалит. Подострый период. Гиперкинетический синдром». Назначена терапия: метилпреднизолон 1000 мг 5 дней, мильгамма 2,0 в/м 10 дней. При повторном осмотре через 5 дней отмечалась положительная динамика в виде уменьшения тремора в туловище, руках. Прием метилпреднизолона пролонгирован таблетированной формой метипреда 20 мг 10 дней с последующим снижением дозы по 1 таблетке через день

с постепенной отменой препарата. В течение 2-х месяцев динамического наблюдения отмечалось значительное улучшение состояния в виде регресса неврологической симптоматики.

Результаты и обсуждение. Важная роль в развитии АЭ отводится провоцирующим факторам, запускающим каскад патологических реакций с участием иммунной системы: инфекции, онкологические процессы, вакцинация, воздействие неблагоприятных экологических факторов. С момента появления глобальной вакцинации против Covid-19 в литературе сообщалось о случаях энцефалита с его различными подтипами после вакцинации против Covid-19 [1,2].

Заключение. Приведенное клиническое наблюдение описывает развитие АЭ после введения

вакцины. Необходимы крупные проспективные исследования, чтобы доказать или опровергнуть причинно-следственную связь между вакциной и неврологическими побочными эффектами, возникающими при вакцинации.

Список литературы:

1. Dutta S., Kaur R., Charan J., Bhardwaj P., Ambwani S.R., Babu S., Goyal J.P., Haque M. Analysis of Neurological Adverse Events Reported in VigiBase From COVID-19 Vaccines. Cureus. 2022;14:e21376 . doi: 10.7759/cureus.21376.
2. Zuhorn F., Graf T., Klingebiel R., Schäbitz W., Rogalewski A. Postvaccinal Encephalitis after ChAdOx1 nCov-19. Ann. Neurol. 2021;90:506–511. doi: 10.1002/ana.26182.

ТҮЙІН

АХАНОВА А.К., ИZEКЕЕВА Ф.Ж., АБДИРОВА А.А., АЙМУРЗИЕВА А.Р., АЙМАҒАНБЕТОВА Ж.Ж.

COVID-19 ВАКЦИНАЦИЯСЫНАН КЕЙІН АУТОИММУНДЫ СУБКОРТИКАЛДЫҚ ЭНЦЕФАЛИТТІҢ ДАМУЫНЫҢ КЛИНИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Covid-19 вакцинациясынан кейін аутоиммунды субкортикалық энцефалиттің дамуының клиникалық жағдайы ұсынылған

Негізгі сөздер: Covid-19, вакцинация, аутоиммунды энцефалит.

SUMMARY

A.AKHANOVA, F.IZEKEYEVA, A.ABDIROVA, A.AIMURZIYEVA, ZH. AIMAGANBETOVA

CLINICAL CASE OF DEVELOPMENT OF AUTOIMMUNE SUBCORTICAL ENCEPHALITIS AFTER COVID-19 VACCINATION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

A clinical case of the development of autoimmune subcortical encephalitis after vaccination against Covid-19 is presented.

Keywords: Covid-19, vaccination, autoimmune encephalitis.

САГИЕВА А.А., УТЕНИЯЗОВА А.К., БАХТИЯРОВА Е.М., ИЗТЛЕУОВА Г.М., БАЛМАНОВА Ж.М.

ҚАРҒАЛЫ ҚАЛАЛЫҚ АУРУХАНАСЫ ТЕРІ-ВЕНЕРОЛОГИЯЛЫҚ ОРТАЛЫҚТА ОРТАША ЖӘНЕ АУЫР ПСОРИАЗБЕН АУЫРАТЫН НАУҚАСТАРДЫ УСТЕКИНУМАБ БИОЛОГИЯЛЫҚ ПРЕПАРАТЫМЕН ТИІМДІ ЕМДЕУДІҢ КЛИНИКАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕСІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі - м.ғ.к. Изтлеуова Г.М.
Фтизиатрия және дерматовенерология кафедрасы

Емдеу кезінде пациенттерде жағымсыз әсерлер болмады, терінің патологиялық процесінің ағымында айқын оң динамика байқалды, бұл устекинумаб препаратының жоғары клиникалық тиімділігі мен қауіпсіздігін көрсетеді.

Негізгі сөздер: псориаз, устекинумаб, тері-венерологиялық орталық, папулярлы-эритематозды-сквамозды бөртпелер

Өзектілігі. Псориаз – көп факторлы сипаттағы созылмалы қайталанатын дерматоз. Ауру

папулярлы-эритематозды-сквамозды бөртпелермен, эпидермис жасушаларының гиперпролиферациясымен,

кератинизация процесінің бұзылуымен, патологиялық процеске тырнақтар мен буындарды тарту мүмкіндігімен сипатталады. Ауыр жағдайларда псориаз мүгедектікке әкеледі (артропатиялық псориаз) [1].

Зерттеудің мақсаты: Орташа және ауыр псориазбен ауыратын науқастарды Устекинумаб (Стелара) биологиялық препаратымен емдеудің тиімділігін клиникалық тәжірибеде көрсету.

Материалдар мен әдістер: 2022 жылдың қыркүйегі мен 2023 жылдың сәуірі аралығында М.Оспанов атындағы БҚМУ Фтизиатрия және дерматовенерология кафедрасымен, тері венерологиялық орталықта 24-68 жас аралығындағы, ауру ұзақтықтары 6 жылдан 20 жылды құрайтын, бұрын әртүрлі әдістермен ем қабылдаған, емнің тиімділігі жеткіліксіз немесе қысқа мерзімді болған ауыр псориазбен ауыратын 15 пациент бақыланды. Емдеуге дейінгі және кейінгі пациенттердегі тері процесінің динамикасын бағалау үшін зақымдалған терінің аймағын, эритеманың ауырлығын, инфльтрацияны және қабыршақтануды ескере отырып, псориаздық процесінің таралу және ауырлық индексі (PASI индексі) пайдаланылды.

Нәтижелер мен талқылау: Зерттелушілер жынысы мен жасына байланысты бөлінді [2]. Бақылаудағы науқастардың салмағы 100 кг-нан (69-95 кг) аспайтын, орташа жасы $37 \pm 2,4$ жас, оның ішінде

әйел жынысты адамдар – 4, ерлер – 11. Пациенттерді зерттеуге қосқанға дейін, аурудың тарихы, бұрынғы емі туралы деректер және терапияның тиімділігі және қатар жүретін аурулар мұқият зерттелді. Пациенттер устекинумаб препаратын 0, 4, 16 және 28 апталарда 90 мг дозада қабылдады, 1 пациент препаратты 45 мг дозада қабылдады. Емдеуге дейін PASI баллы 18-ден 32-ге дейін ауытқыды (медиана 24,9). 4 аптадан кейін (екінші инъекцияға дейін) PASI индекстің мәндері 8-ден 24,3-ке дейін өзгерді (медиана 11,4). Емдеудің 16-шы аптасында (үшінші инъекциясына дейін) тері процесінің одан әрі жақсаруы байқалды, PASI индексінің мәндері 5-тен 10-ға дейін (медиана 6) өзгерді. Емдеудің соңғы, 28-ші аптасында пациенттердің 3,3 тен 2 ден - 0 ге дейін (медиана 2,1) диапазонды құрады.

Қорытынды: Емдеу кезінде пациенттерде жағымсыз әсерлер болмады, терінің патологиялық процесінің ағымында айқын оң динамика байқалды, бұл устекинумаб препаратының жоғары клиникалық тиімділігі мен қауіпсіздігін көрсетеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Адаскевич В.П., Козин В.М. Кожные и венерические болезни. - М.: Медицинская литература, 2006. – 156 с
2. Инструкция по медицинскому применению препарата Стелара. Рег. номер, ЛСР- 006465/09.

РЕЗЮМЕ

САГИЕВА А.А., УТЕНИЯЗОВА А.К.,
БАХТИЯРОВА Е.М., ИЗТЛЕУОВА Г.М.,
БАЛМАНОВА Ж.М.

КЛИНИЧЕСКИЙ ОПЫТ ЭФФЕКТИВНОЙ ТЕРАПИИ БОЛЬНЫХ СРЕДНЕТЯЖЕЛЫМ И ТЯЖЕЛЫМ ПСОРИАЗОМ В КГБ г.АКТОБЕ БИОЛОГИЧЕСКИМ ПРЕПАРАТОМ УСТЕКИНУМАБ

Западно-Казакхстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казакхстан

Эффективность и безопасность лечения устекинумабом у больных среднетяжелыми и тяжелыми формами псориаза изучали с учетом значений индекса PASI. Установлена высокая клиническая эффективность устекинумаба при лечении больных псориазом.

Негізгі сөздер: псориаз, устекинумаб, кожно-венерический центр, папулезно-эритематозно-плоскоклеточные высыпания

SUMMARY

SAGIEVA A.A., UTENIYAZOVA A.K.,
BAKHTIYAROVA E.M., BALMANOVA ZH.M.

CLINICAL EXPERIENCE OF EFFECTIVE TREATMENT OF PATIENTS SUFFERING FROM MODERATE AND SEVERE PSORIASIS WITH THE BIOLOGICAL DRUG USTEKINUMAB IN THE AKTOBE REGIONAL DERMATOLOGICAL AND VENEREOLOGY DISEASE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The efficacy and safety of ustekinumab treatment in patients with moderate and severe forms of psoriasis was studied taking into account the values of the PASI index. The high clinical efficacy of ustekinumab in the treatment of patients with psoriasis has been established.

Keywords: psoriasis, ustekinumab, skin-venereal Center, papular-erythematous-squamous rash

ОРАЛБАЙ Ғ.Т., МАЛАЕВА Ж.Ж., ТОҚБУРА Н.Қ.

ҚҰЛАҚТЫҢ ЖАЛПЫ САНАЦИЯЛЫҚ ОПЕРАЦИЯЛАР МЕН ТИМПАНОПЛАСТИКАНЫҢ ЕРТЕ ЖӘНЕ КЕШ НӘТИЖЕЛЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.к., профессор Жапалаков Б.А.
Оториноларингология, офтальмология кафедрасы

Есту қабілетін жақсартатын операциялардың жедел және ұзақ мерзімді нәтижелері тимпанопластиканың ең жоғары тиімділігі ортаңғы құлақтың функционалдық және морфологиялық өзгерістерінің ауырлығына және пациенттерге операциядан кейінгі күтімге байланысты екенін көрсетті.

Негізгі сөздер: созылмалы іріңді отит, ортаңғы құлаққа санитарлық операция, тимпаноластика

Өзектілігі. Созылмалы ортаңғы отиттің ЛОР-ауруларында кездесу жиілігі 15,7% – 22,4% құрайды [1,2].

Зерттеудің мақсаты. Созылмалы іріңді ортаңғы отитте хирургиялық емнің нәтижелігін дәлелдеу.

Зерттеу материалы мен әдістері. Зерттеуге Ақтөбе медициналық орталығының ЛОР бөлімшесіне 2013-2022 жылдарда созылмалы іріңді ортаңғы отитпен жатқызылған 18-60 жас аралығындағы 476 науқас алынды. Науқастар 3 топқа бөлінді. Бірінші топта (24) радикалды операция тимпаноластикамен, екінші тобына (272) аттикоантротомия тимпаноластика мен бірге, үшінші топқа (180) тимпанопластиканың I типі жасалды. 329 науқаста дабыл жарғағындағы перфорацияны қалпына келтіру үшін самай бұлшықет фассиясы, ал 147 науқасқа құлақ түйін шеміршегі мен шеміршектесі пайдаланылды.

Нәтижелері мен талқылау. Есту қабілетін тексеруге акуметрия, камертон, тональды аудиометриялық зерттеу әдістері қолданылды. Ортаңғы құлақтағы қабыну процесінің қарқындылығына және аурудың ұзақтығына байланысты аудиограммада естудің 20-50 дБ -ге төмендегені анықталды. Операцияның нәтижелігін анықтау аудиограммадағы сүйекті және ауалық интервалдарға (алшақтық) негізделді. Жақсы нәтиже деп сүйекті және ауалық алшақтық 10 – 20дб азайса, қанағаттанарлық – 20 – 30 дб және қанағаттанарлықсыз – 30 дб немесе одан артық. Осы көрсеткіштерді

бағалауда самай бұлшық еті фассиясын қолданып жасалған тимпаноластикадағы қанағаттанарлық нәтиже науқастардың 278-де (84,5 %), қанағаттанарлықсыз 51-де (15,5%) анықталды. Шеміршек пен шеміршектесі қолданғанда қанағаттанарлық 134 (91,2%), қанағаттанарлықсыз 13 (9,8 %) нәтижені құрады. 1 жылдан 2 жылға дейінгі бақылау кезеңінде есту қабілетінің төмендеуі анықталмады. Біздің алынған мәліметтеріміз бойынша есту қабілетінің жақсаруы 6 айдан 1 жыл аралығында қалыптасады. Есту қызметін жақсартатын операцияның нәтижесі ортаңғы құлақтағы функционалды және морфологиялық өзгерістердің дәрежесіне байланысты және операциядан кейінгі науқастың күтіміне тәуелді.

Қорытынды. 1. Созылмалы іріңді ортаңғы отиттегі санациялық операция тимпаноластика мен бірге жасалуға тиіс, ол операциялық жарақаттың тез жазылуына ықпал етеді. 2. Кешенді емдеуден соң науқастардың есту қабілеті жақсарды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Пальчун В.Т. Оториноларингология: национальное руководство+ СД/ред.: В.Т. Пальчун.- М. ГЭОТАР- Медиа, 2016.-1024с.
2. Гаров Е.В. и соав. Анализ эффективности тимпаноластики у больных хроническим перфоративным средним отитом // Вестник оториноларингологии.-2014.- № 6. –С. 8-11.

РЕЗЮМЕ

ОРАЛБАЙ Ғ. Т., МАЛАЕВА Ж.Ж., ТОҚБУРА Н.Қ.
БЛИЖАЙШИЕ И ОТДАЛЁННЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ САНИРУЮЩИХ ОПЕРАЦИЙ НА УХЕ С ТИМПАНОПЛАСТИКОЙ

Западно-Казакстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казакстан

Ближайшие и отдаленные результаты слух улучшающих операций показали, что наибольшая эффективность тимпаноластики зависит от степени выраженности функциональных и морфологических

SUMMARY

ORALBAY G. T., MALAEVA ZH.ZH., TOKBURA N.K.

IMMEDIATE AND LONG-TERM RESULTS OF SANITIZING OPERATIONS ON THE EAR WITH TYMPANOPLASTY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Artobe, Kazakhstan

The immediate and long-term results of hearing-improving operations have shown that the greatest effectiveness of tympanoplasty depends on the degree of severity

изменений в среднем ухе и послеоперационного ухода за больными.

Ключевые слова: хронический гнойный средний отит, saniрующая операция на среднем ухе, тимпанопластика.

of functional and morphological changes in the middle ear and postoperative patient care.

Keywords: chronic purulent otitis media, sanitizing operation on the middle ear, tympanoplasty

БЕКЕНОВ Т., ЖАНШАХАН А., АМИРОВА Г.С., УТЕПОВА И.Д., ЖИЕНАЛИН Р.Н.

КЛИНИЧЕСКИЙ СЛУЧАЙ ЛЕЧЕНИЯ ПАЦИЕНТА С ТЯЖЕЛОЙ СОЧЕТАННОЙ ТРАВМОЙ, ОСЛОЖНЕННОЙ СМЕШАННОЙ ФОРМОЙ ЖИРОВОЙ ЭМБОЛИИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель – д.м.н., профессор Саркулова Ж.Н.

Заведующая отделением анестезиологии, реанимации и интенсивной терапии Многопрофильной областной больницы г.Актобе Амирова Г.С.

Кафедра анестезиологии и реаниматологии

Общая цель данной работы – повышение качества оказания медицинской помощи при тяжелых осложненных сочетанных травмах в условиях реанимационного отделения.

Ключевые слова: жировая эмболия, травма, анализы

Актуальность. Синдром жировой эмболии (fat embolism syndrome) — это тяжелое, угрожающее жизни состояние, обусловленное множественной окклюзией кровеносных сосудов жировыми эмболами - недифференцированными липидными массами, жировыми клетками, липидными комплексами, размером более 6-8 мкм [1]. Частота встречаемости колеблется в пределах 0,5-30% от общего количества травматологических пациентов [2]. В настоящее время отсутствует четкое понимание патогенеза, клиники, диагностики и лечения жировой эмболии. Профилактика, ранняя диагностика и адекватная симптоматическая терапия имеет первостепенное значение [3].

Цель исследования. Улучшить качество оказания медицинской помощи при тяжелых осложненных сочетанных травмах в условиях ОРИТ.

Материалы и методы. Анализ лечения пациента с тяжелой сочетанной травмой, осложненной смешанной формой жировой эмболии по истории болезни. Больной Ж., 34 года, находился на лечение в ОРИТ в течение 8-ми суток. Травма получена в результате падения с высоты 11м. Доставлен в ОРИТ МОБ на 3-и сутки от момента получения травмы. Диагноз: Сочетанная травма. ЗЧМТ. Ушиб головного мозга тяжелой степени. Ушиб височной доли справа 3-го типа, теменной доли слева 2-го типа. Сопор. Закрытая травма грудной клетки. Разрыв ткани правого легкого. Пристеночный пневмоторакс справа. Ушиб ткани обоих легких. Открытый оскольчатый перелом крыла подвздошной кости слева со смещением костных отломков. Закрытый перелом лонной - седалищной кости справа со смещением костных отломков. Закрытый оскольчатый перелом на границе верхней и средней

трети левой бедренной кости со смещением костных отломков. Состояние после наложения АВФ на левое бедро. Жировая эмболия смешанной формы.

Результаты работы и обсуждение. Опираясь на большие и малые критерии, предложенные A.R. Gurd и R.I. Wilson, пациенту был выставлен диагноз «Смешанная жировая эмболия». В ходе проведенной комплексной интенсивной терапии, которая включала в себя антибактериальную, нейропротективную, инфузионную, антикоагулянтную, гепатопротекторную, обезболивающую, муколитическую, инфузию 96% этилового спирта, улучшение реологии и микроциркуляции крови, улучшение перистальтики кишечника и диуреза, коррекцию ВЭББ, профилактику стресс язв, была достигнута положительная динамика в лечении и стабилизации пациента. Больной был переведен на 9-ые сутки в профильное отделение для дальнейшего лечения.

Заключение. По причине большой распространенности травм среди населения частота невыявленного синдрома жировой эмболии может быть достаточно высокой. К тому же предложенные критерии диагностики, методы лечения не имеют достаточной доказательной базы для их повсеместного внедрения в практику врачей ОРИТ. Поэтому крайне важно уделять больше внимания данной патологии и разработать убедительные клинические рекомендации.

Список литературы:

1. Габдуллин М.М. Синдром жировой эмболии-прогностические факторы у пациентов с политравмой. Современные проблемы науки и образования. 2019; 2: 173. [GabdullinM.M. Fat embolism syndrome— prognostic factors in patients

- with polytrauma. Modern problems of science and education. 2019; 2: 173. (InRuss)]
2. Кустов В.М., Перфилютова П.Е., Нечуева И.Б. Роль лабораторных методов в диагностике жировой эмболии после операций на крупных суставах нижних конечностей. Гений ортопедии. 1997; 3: 825. [Kustov V.M., Perfilutova P.E., Nechueva I.B. The role of laboratory methods in the diagnosis of fat

- embolism after operations on large joints of the lower extremities. Genius of orthopedics. 1997; 3: 8–25. (InRuss)]
3. Kwiatt M.E., Seamon M.J. Fat embolism syndrome. International journal of critical illness and injury science. 2013; 3(1): 64–68. DOI:10.4103/2229-5151.10942

ТҮЙІН

АМИРОВА Г.С., УТЕПОВА И.Д., ЖИЕНАЛИН Р.Н., БЕКЕНОВ Т., ЖАНШАХАН А.

МАЙ ЭМБОЛИЯСЫНЫҢ АРАЛАС ТҮРІМЕН АСҚЫНҒАН АУЫР ТІРКЕС ЖАРАҚАТЫ БАР НАУҚАСТЫ ЕМДЕУДІҢ КЛИНИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Мақсаты. Реанимация және қарқынды терапия бөлімшесінде ауыр қосарланған жарақаттар кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету сапасын күшейту.

Негізгі сөздер: май эмболиясы, жарақат, анализдер

SUMMARY

AMIROVA G.S., UTEPOVA I.D., ZHIENALIN R.N., BEKENOV T.S., ZHANZHANAN A.

CLINICAL CASE OF TREATMENT OF A PATIENT WITH A SEVERE COMBINED INJURY COMPLICATED BY A MIXED FAT EMBOLISM

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The general aim of this work is to improve the quality of medical care in the case of severe complicated combined injuries in the conditions of the intensive care unit.

Keywords: fat embolism, trauma, analyzes

ОНГАРБАЕВА А.Ж., ЖУМАГАЗИНА Ж.Б., ХАСАНҒАЛИЕВА Е.Б., КУБАЕВА М.А., ІЗМҰХАНОВА А.Қ.

МАНИФЕСТАЦИЯ РАКА КИШЕЧНИКА ТРОМБОЭМБОЛИЧЕСКИМИ ОСЛОЖНЕНИЯМИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Казахстан

Научный руководитель - к.м.н., доцент кафедры Талипова И.Ж.

Кафедра внутренних болезней № 2

показать клинический случай рака кишечника с тромбоэмболическими осложнениями. Своевременная диагностика и лечение тромбоэмболических осложнений, а также оперативное хирургическое лечение рака толстой кишки обеспечили благоприятный исход заболевания.

Ключевые слова: онкология, рак кишечника, осложнения рака

Актуальность. У онкологических больных риск развития тромбоэмболии легочной артерии (ТЭЛА) в 4–7 раз превышает таковой у пациентов других категорий. ТЭЛА – вторая по частоте причина смерти после установления диагноза рака [1].

Цель. Представить клинический случай развития ТЭЛА у женщины с раком кишечника.

Материалы и методы исследования. Пациентка Т., 75 лет, госпитализирована 27 июня 2022 года в платное отделение МЦ ЗКМУ.

Результаты и обсуждение. Пациентка Т., 75 лет, госпитализирована 27 июня 2022 года в платное отделение МЦ ЗКМУ. Жалобы при поступлении на

выраженную общую слабость, боли в животе, вздутие живота, повышение температуры тела до фебрильных цифр, сердцебиение, одышку, нарушение тазовых функций (нарушение дефекации, задержку мочи). Анамнез заболевания. Пациентка 16.06.2022 была госпитализирована в экстренном порядке в реанимационное отделение в Темирскую ЦРБ с диагнозом «Острый панкреатит». После купирования болевого синдрома была переведена в отделение терапии. Были нарушения стула (запоры, понос), нарастала общая слабость, повышение температуры тела до 38,8 °С, одышка и редкий кашель [1]. Отмечалось снижение SpO₂ до 83%. Эффекта от лечения не отмечала, в связи

с чем продолжила лечение в МЦ ЗКМУ. При обследовании выявлено: на ЭхоКГ отмечалось некоторое увеличение ПП, расширение ствола ЛА, легочная гипертензия- 49 мм рт.ст. Рестриктивное открытое овальное окно. УЗДГ вен нижних конечностей: обтурирующий тромбоз глубоких вен левой нижней конечности. КТ ОГК с контрастированием: признаки характерные для тромбоэмболии нижедолевых сегментарных ветвей обеих легочных артерий. КТ ОБП с контрастированием: признаки характерные для асцита, пневмоперитонеум (вероятно имеет место перитонит), атония кишечника с признаками непроходимости, инфильтративное образование нисходящего отдела ободочной кишки. В экстренном порядке проводится оперативное лечение: Верхне-срединная лапаротомия, обструктивная левосторонняя гемиколэктомия, транверзостомия. Гистология: Аденокарцинома. В послеоперационном периоде продолжалась антикоагулянтная терапия. Через 21 день после госпитализации пациентка была выписана с улучшением на амбулаторное лечение [2].

Заключение. ТЭЛА может быть не только послеоперационным осложнением, но и манифестацией

рака кишечника. У пациентов с подозрением на ТЭЛА должно проводиться КТ только с контрастированием сосудов и дуплексное сканирование сосудов нижних конечностей, определение Д-димера. Необходима оценка риска ТЭЛА по специальным шкалам. При ретроспективной оценке риска по шкале Geneva, в нашем случае количество баллов составляло 15, что свидетельствовало о высокой вероятности ТЭЛА. По индексу PESI - 145 баллов, что свидетельствовало об очень высоком риске смертности у данной пациентки от ТЭЛА.

Список литературы:

1. Tagalakis V, Patenaude V, Kahn Sr et al. Incidence of and mortality from venous thromboembolism in a real-world population: the Q-VTE Study Cohort. *am J Med.* 2013; 126(9): 832.e13.
2. Brand JS, Hedayati E, Bhoo-Pathy n et al. Time-dependent risk and predictors of venous thromboembolism in breast cancer patients: a population- based cohort study. *Cancer.* 2017; 123(3): 468-75.

ТҮЙІН

ОНГАРБАЕВА А.Ж., ЖУМАГАЗИНА Ж.Б.,
ХАСАНҒАЛИЕВА Е.Б., КУБАЕВА М.А.,
ІЗМҰХАНОВА А.Қ.

ТРОМБОЭМБОЛИЯЛЫҚ АСҚЫНУЛАР БОЙЫНША ІШЕК РАГЫНЫҢ КӨРІНІСІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Мақсаты. Тромбоэмболиялық асқынулары бар ішек обырының клиникалық жағдайын көрсету. Тромбоэмболиялық асқынуларды дер кезінде диагностикалау және емдеу, сондай-ақ ішек қатерлі ісігін жедел хирургиялық емдеу аурудың қолайлы нәтижесін қамтамасыз етті.

Негізгі сөздер: онкология, ішек қатерлі ісігі, қатерлі ісіктің асқынуы

SUMMARY

ONGARBAEVA A.ZH., ZHUMAGAZINA ZH.B.,
HASANGALIYEVA E.B., KUBAEVA M.A.,
IZMUKHANOVA A.K.

MANIFESTATION OF INTESTINAL CANCER BY THROMBOEMBOLIC COMPLICATIONS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The purpose of the publication. To present a clinical case of manifestation of bowel cancer with thromboembolic complications. Timely diagnosis and treatment of thromboembolic complications, as well as prompt surgical treatment of intestinal cancer, ensured a favorable outcome of the disease.

Keywords: oncology, bowel cancer, complications of cancer

ДИАГНОСТИКА И ЛЕЧЕНИЕ ОСТРОГО ГЕМАТОГЕННОГО ОСТЕОМИЕЛИТА У ДЕТЕЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: к.м.н., доцент Досмагамбетов С.П.

Кафедра детской хирургии

Объективными индикаторами тяжести состояния, формы заболевания и эффективности лечения являются уровень С-реактивного белка и прокальцитонина.

Ключевые слова: острый остеомиелит, дети, диагностика, С-реактивный белок, прокальцитонин

Актуальность. Ранняя диагностика острого гематогенного остеомиелита у детей продолжает оставаться актуальной проблемой современной детской хирургии. Ошибки в дифференциальной диагностике на догоспитальном этапе нередко приводят к развитию осложнений и ухудшают прогноз и качество жизни детей. В то же время правильно выставленный диагноз и выполненная в наиболее ранние сроки от начала заболевания остеоперфорация служат залогом выздоровления ребенка. Относительное снижение заболеваемости ОГО за последние годы привело к снижению настороженности врачей первичного звена в отношении данного заболевания, неправильной дифференциальной диагностике и маршрутизации больных [1].

Цель исследования: изучение результатов диагностики и лечения острого гематогенного остеомиелита у детей.

Материал и методы исследования. В период с 2018 по 2021 годы в клинике детской хирургии ЗКМУ имени Марата Оспанова находилось на лечении 24 детей с острым гематогенным остеомиелитом. В диагностике заболевания, кроме общеклинических методов, применялись определение С-реактивного белка и прокальцитонина. Комплексное лечение включало антибактериальную терапию, дезинтоксикационную и иммунотерапию, а также включало в себя хирургическое вмешательство: остеоперфорация с промыванием костно-мозгового канала по Султанбаеву Т.Ж.

Результаты и их обсуждение. Средний возраст детей с острым гематогенным остеомиелитом составил 10 лет. Поражение бедра отмечалось у 7(29,1%), большеберцовой кости – у 7(29,1%), пяточной кости

– у 3(12,5%). Остеомиелит ребер выявлен у 2(8,3%), бедра – у 1(4,2%), подвздошной кости – у 1(4,2%), ключицы – у 1(4,2%), плюсневой кости – у 1(4,2%), таранной кости – у 1(4,2%) детей. В клинической картине остеомиелита длинных трубчатых костей отмечался болевой синдром, повышение температуры до фебрильных цифр, вынужденное положение конечности. В общем анализе крови отмечался нейтрофильный лейкоцитоз. При биохимическом исследовании крови определялось повышение С-реактивного белка до 45,8 мг/л, при токсической форме остеомиелита уровень СРБ доходил в среднем до 153,5 г/л. Прокальцитонин у 8-ми детей с септикотоксической формой был более 50 нг/мл, у 2 детей с токсической формой более 100 нг/мл. В удовлетворительном состоянии выписано 23 ребенка, летальный исход был у 1-го(4,1%) больного с токсической формой острого гематогенного остеомиелита. В 3-х (12,5%) случаях отмечался переход в хроническую форму заболевания.

Заключение: Объективными индикаторами тяжести состояния, формы заболевания и эффективности лечения являются уровень С-реактивного белка и прокальцитонина [2].

Список литературы:

1. Gornitzky AL, Kim AE, O'Donnell JM, Swarup I. Diagnosis and Management of Osteomyelitis in Children: A Critical Analysis Review. JBJS Rev. 2020 Jun;8(6):e1900202. doi: 10.2106/JBJS.RVW.19.00202. PMID: 33006465.
2. Hatzenbuehler J, Pulling TJ. Diagnosis and management of osteomyelitis. Am Fam Physician. 2011 Nov 1;84(9):1027-33. PMID: 22046943.

ТҮЙІН

ТӨЛЕГЕНОВА А.Ж., ЖОЛДАСОВА А.К., ІЗІМБЕТ Қ.Н.

**БАЛАЛАРДАҒЫ ЖЕДЕЛ ГЕМАТОГЕНДІ
ОСТЕОМИЕЛИТТІҢ ДИАГНОСТИКАСЫ МЕН
ЕМІ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жұмыс авторлары 2018-2021 жылдар аралығында Марат Оспанов атындағы БҚМУ балалар хирургиясы клиникасында болған 24 балада жедел гематогенді остеомиелиттің диагностикасы мен емделуіне талдау жүргізді. Клиникалық талдау С-реактивті белокпен прокальцитониннің деңгейі ауырлығының, жағдайдың, аурудың формасының және емдеудің тиімділігінің объективті индикаторлары деген қорытындыға келді.

Негізгі сөздер: жедел гематогенді остеомиелит, балалар, диагностика, С-реактивті ақуыз, прокальцитонин

SUMMARY

TOLEGENOVA A.ZH., ZHOLDASOVA A.K., IZIMBET K.N.

**DIAGNOSIS AND TREATMENT OF ACUTE
HEMATOGENOUS OSTEOMYELITIS IN
CHILDREN**

West Kazakhstan Medical University named after Marat Ospanov, Aktobe, Kazakhstan

The authors of the work analyzed the diagnosis and treatment of acute hematogenous osteomyelitis in 24 children who were in the pediatric surgery clinic of the Marat Ospanov WKMU from 2018 to 2021. Clinical analysis led to the conclusion that the level of C-reactive protein and procalcitonin are objective indicators of the severity of the condition, the form of the disease and the effectiveness of treatment.

Keywords: acute hematogenous osteomyelitis, children, diagnosis, C-reactive protein, procalcitonin

ТОЛЕГЕНОВА А.Ж., ЖОЛДАСОВА А.К.

СОВРЕМЕННАЯ ТЕРАПИЯ ИНФАНТИЛЬНЫХ ГЕМАНГИОМ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель: ассистент кафедры Жалмуханбетов К.К.

Кафедра детской хирургии

На современном этапе на смену неселективным бета-адреноблокаторам пришли селективные бета-адреноблокаторы, к которым относится атенолол. На базе ЦОМид г. Актөбе с 2022 года по 2023 год с применением атенолола пролечено 22 ребенка. На сегодняшний день пероральный атенолол считается безопасным и эффективным средством лечения.

Ключевые слова: дети, атенолол, гемангиома, консервативное лечение, бета-блокатор

Актуальность. Гемангиомы являются наиболее распространенными опухолями младенческого возраста, из-за естественной истории спонтанной инволюции большинство гемангиом не требуют лечения. Несмотря на это, некоторые гемангиомы могут ухудшить зрение, слух или дыхание или вызвать осложнения, такие как изъязвление или косметическое уродство [1]. Известно применение неселективных бета-блокаторов (пропранолол и аналоги) для изготовления лекарственного средства для лечения младенческих гемангиом. На современном этапе на смену неселективным бета-адреноблокаторам пришли селективные бета-адреноблокаторы, к которым относится атенолол [2].

Цель исследования. Внедрение атенолола в лечение гемангиом в клиническую практику в ЦОМид г. Актөбе.

Материалы и методы исследования. На базе ЦОМид г. Актөбе с 2022 года по 2023 год с применением атенолола пролечено 22 ребенка. Из них девочек - 9, мальчиков - 13. Препарат назначался в возрасте от

1-го месяца до 7-ми месяцев в хирургическом отделении с мониторингом ЧСС и АД в дозе 1,0 мг/кг/ в первые сутки в 2 введения. Локализация гемангиом: голова, лицо, шея – 10 детей, туловище – 3, верхняя конечность – 4, наружные половые органы – 2, при этом множественные гемангиомы наблюдались у 2-х детей. В среднем продолжительность терапии составила от 8 до 12 месяцев. Всем детям проводились ультразвуковое исследование образования и органов брюшной полости, а также ЭКГ, ультразвуковое исследование сердца, с определением сократительной функции миокарда. Показаниями к назначению данного лечения были следующие: сложная анатомическая локализация, бурный рост и размеры опухоли, наличие множественных гемангиом.

Результаты исследования. У 21-го ребенка с гемангиомами отмечен положительный результат, не требующий в настоящее время хирургической коррекции. Большинство гемангиом перестали расти или уменьшились в размерах в первый месяц

наблюдения. Эффективность терапии оценивалась хирургом клинически и инструментально. Достижение регресса гемангиомы подтверждалось уменьшением толщины образования, измеренная с помощью УЗИ и визуальной оценкой с фотодокументированием. В наших случаях побочные эффекты отмечены у одного ребенка была зафиксирована аллергическая реакция, которая потребовала отмены лечения.

Выводы. Препаратом атенолол пролечено 22 ребенка с младенческими гемангиомами различной локализации и форм. На фоне проводимой терапии отмечалось побледнение гемангиомы и уменьшение ее размеров. Результатом и показанием для отмены терапии служил стойкий клинический результат. На

сегодняшний день пероральный атенолол считается безопасным и эффективным средством лечения, однако побочные эффекты нельзя игнорировать, поэтому начало лечения должно проводиться в стационарных условиях, чтобы контролировать общее состояние младенцев.

Список литературы:

1. Leaute-Labreze C, Dumas de la Roque E, Hubiche T et al. Propranolol for severe hemangiomas of infancy. N. Engl. J. Med. 2008; 358: 2649–51.
2. The effectiveness of propranolol in treating infantile haemangiomas: a meta-analysis including 35 Cao, Juan Xie, Hong-hong Li; doi: 10.1111/bcp.12235.

ТҮЙІН

ЖАЛМҰХАНБЕТОВ Қ.Қ., ТӨЛЕГЕНОВА А.Ж.,
ЖОЛДАСОВА А.К.

НӘЕСТЕ ГЕМАНГИОМАЛАРЫНЫҢ ТЕРАПИЯСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Селективті емес бета-блокаторларды ауыстыру үшін нәресте гемангиомаларының қатысуымен жиі дамуы атенололды қамтитын селективті бета-блокаторларды тудырады. 2022-2023 жылдар аралығында Ақтөбе қаласындағы ЦОМИД базасында 22 бала атенололмен емделген. Бүгінгі күні ауызша атенолол қорғауды және тиімді емдеуді көрсетті.

Негізгі сөздер: балалар, атенолол, гемангиома, консервативті ем, бета-блокаторлар

SUMMARY

ZHALMUKHANBETOV K.K., TOLEGENOVA A.
ZH., ZHOLDASOVA A. K.

MODERN THERAPY OF INFANTILE HEMANGIOMAS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Frequent development in the presence of infantile hemangiomas to replace non-selective beta-blockers causes selective beta-blockers, which include atenolol. From 2022 to 2023, 22 children were treated with atenolol on the basis of the TsOMID in Aktobe. To date, oral atenolol has shown protection and effective treatment.

Keywords: children, atenolol, hemangioma, conservative treatment, beta-blockers

ЛИ Д.В., КОНЫСОВА Г.Ж, ТАБЫЛДЫ К.А., Д.М.Н. ПРОФ. ДЖЕНАЛАЕВ Б.К., РОСКИДАЙЛО Е.В.

ОСТРЫЙ АППЕНДИЦИТ И ГИНЕКОЛОГИЧЕСКАЯ ПАТОЛОГИЯ У ДЕВОЧЕК-ПОДРОСТКОВ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель: д.м.н., проф. Дженалаев Б.К.
Кафедра детской хирургии

Проведен анализ истории болезни 724-х девочек-подростков, получавших лечение в ЦГБ г. Ақтөбе в период с 2021 по 2022 годы. В 576-ти (79,5%) случаях была исключена острая хирургическая патология. В 20,5% (148) случаев была проведена лапароскопия и выявлена гинекологическая патология. Лапароскопическая диагностика является золотым стандартом диагностики боли в животе у девочек в возрасте полового созревания.

Ключевые слова: острый аппендицит, дети, детская гинекология, кисты придатков

Актуальность. Распространенность гинекологических заболеваний у девочек составляет от 10 до 35%. Несвоевременная диагностика гинекологических

заболеваний ведет к нарушению репродуктивной функции. Дифференциальная диагностика острого аппендицита, как частой острой хирургической патологии

брюшной полости и гинекологических заболеваний у девочек, все еще представляет актуальную проблему [1].

Цель исследования. Повышение качества дифференциальной диагностики острого аппендицита с острыми гинекологическими заболеваниями у девочек-подростков.

Материалы и методы исследования. В клинику детской хирургии г.Актобе в 2021-2022 годах госпитализировано 724 девочки с болевым абдоминальным синдромом, у 576-ти (79,5%) из них исключена острая хирургическая патология брюшной полости. Обследование включало: общеклиническое обследование, ультразвуковое сканирование, КТ, МРТ, консультацию детского гинеколога.

Результаты. Возраст детей с патологией гениталий составил 14-17 лет. Больные поступали с жалобами на боль в правой подвздошной области, над лоном, однократной и многократной рвотой, повышением температуры тела. Выявить отчетливую взаимосвязь между регулярностью, болезненностью, продолжительностью менструаций не представлялось возможным. У 34-х детей болевой синдром появлялся к концу менструального цикла. При перекруте кисты яичника и придатка отмечались светлые промежутки, что могло быть связанным с дальнейшим перекрутом кисты и придатка. Во всех случаях сохранялся болевой синдром. При кистах больших размеров при пальпации

определялось объемное образование. У 5-ти детей с сохраняющимся болевым синдромом при УЗИ органов малого таза выявлялись кисты придатков с признаками перекрута [2]. У 148(20,5%) во время лапароскопической диагностики выявлена патология внутренних гениталий, которая была представлена у 98-ми детей -рефлюксом маточной крови, у 30-ти детей - кистами яичников и придатков, у 5-ти - детей перекрутом кист яичника, у 11-ти детей апоплексий яичника, у 4-х детей кровоизлияние в полость кисты. У 64-х детей на фоне гинекологической патологии выполнена попутная аппендэктомия в связи с выявлением вторичного аппендицита [1].

Заключение. У девочек пубертатного возраста болевой абдоминальный синдром в 20,5% случаев связан с патологией гениталий, что требует проведения экстренных дифференциально-диагностических мероприятий с обязательным УЗИ и лапароскопическим обследованием.

Список литературы:

1. Баряева О.Е., Флоренсов В.В., Кузьмина Н.И., Фалюш Л.Н. Дифференциальная диагностика абдоминального болевого синдрома у девочек. Сибирский медицинский журнал; 2009; 3: 170-1.
2. Адамян Л.В.1, Сибирская Е.В.1,2, Шарков С.М.2,3, Медведева А.О.2, «Острый живот» у девочек-подростков.

ТҮЙІН

ЛИ Д.В., КОНЫСОВА Г.Ж, ТАБЫЛДЫ К.А.,
Д.М.Н. ПРОФ. ДЖЕНАЛАЕВ Б.К., РОСКИДАЙЛО
Е.В.

ЖАСӨСПІМ ҚЫЗДАРДАҒЫ ЖЕДЕЛ АППЕНДИЦИТ ЖӘНЕ ГИНЕКОЛОГИЯЛЫҚ ПАТОЛОГИЯЛАР

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ақтөбе қ. АмБҚО 2021-2022 жылдар аралығында ем алған 724 жасөспірім қыздардың ауру тарихына талдау жүргізілді. 576 (79,5%) жағдайда жедел хирургиялық патология жоққа шығарылды. 20,5% (148) жағдайда лапароскопия жасалынып, гинекологиялық патология анықталды. Лапароскопиялық диагностика жыныстық жетілу жасындағы қыздарда кездесетін іш аурысынуды диагностикалаудың алтын стандарты болып табылады.

Негізгі сөздер: жедел аппендицит, балалар, балалар гинекологиясы, қосымша кисталар

SUMMARY

LI D.V., KONYSOVA G.ZH, TABYLDY K.A., MD,
PROF. DZHENALAEV B.K., ROSKIDAILO E.V.

ACUTE APPENDICITIS AND GYNECOLOGICAL PATHOLOGY IN ADOLESCENT GIRLS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The medical records of 724 female patients treated between 2021 and 2022 at the Maternity and Childhood Protection Center in Aktobe were analyzed. Acute surgical pathology was ruled out in 576 (79.5%) cases. Laparoscopy was performed in 20.5% (148) of cases, revealing gynecological pathology. Laparoscopic diagnosis is the gold standard for investigating abdominal pain in adolescent girls.

Keywords: acute appendicitis, children, pediatric gynecology, appendage cysts

ҒҰБАЙ Ғ.А., ЖЫЛГЕЛДІ А.А., КАПАЦЫН Н.В.

ОПЕРАТИВНОЕ ЛЕЧЕНИЕ ВЕРТЕЛЬНЫХ ПЕРЕЛОМОВ У ПАЦИЕНТОВ ПОЖИЛОГО ВОЗРАСТА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель – к.м.н., доцент Кушимов Б.И.

Кафедра нейрохирургии с курсом травматологии

С помощью системы «Gamma» мы оптимизировали тактику лечения пожилых пациентов с переломами проксимального отдела средостения. Оперативное лечение проводилось в среднем на 1-2 сутки с момента поступления в стационар с последующим комплексом восстановительных мероприятий, включающих активную ЛФК, физиотерапию, массаж.

Ключевые слова: вертел, пожилые люди, остеосинтез, гамма

Актуальность. Переломы проксимального отдела бедренной кости составляют в настоящее время от 15 до 45% в структуре всех переломов скелета у пациентов старших возрастных групп [1]. Рассматриваемые повреждения являются одной из наиболее частых причин инвалидности и смертности. Подобные травмы зачастую приводят к вынужденному длительному пребыванию больных на постельном режиме, а летальность среди них достигает, по данным разных авторов до 30% в первый год после травмы [2].

Цель исследования. Оптимизация тактики лечения пациентов пожилого и старческого возраста с переломами проксимального отдела бедренной кости путем малоинвазивного остеосинтеза бедренной кости системой «Gamma» и ранней активации.

Материалы и методы. За период с 2021 по 2022 гг. в отделении травматологии МОБ, г. Актобе, выполнено 63 операций остеосинтеза бедренной кости системой «Gamma» по поводу нестабильных вертельных переломов у пациентов старше 60 лет. Оперативное лечение проводилось в среднем на 1-2 сутки с момента поступления в стационар с последующим комплексом восстановительных мероприятий, включающих активную ЛФК, физиотерапию, массаж. Преимущества закрытой методики интрамедуллярного остеосинтеза в ранние сроки очевидны – это отсутствие необходимости обнажения места перелома, минимальная травматизация мягких тканей и кости, снижение риска застойных и инфекционных осложнений. Применение системы «Gamma» и малоинвазивной методики её установки позволило в большинстве случаев осуществлять оперативное вмешательство в первые сутки после поступления пациентов в стационар, что значительно улучшило результаты лечения способствовало снижению риска возможных гипостатических и

послеоперационных осложнений. Все оперативные вмешательства производились на ортопедическом столе под контролем электронно-оптического преобразователя. В связи с малоинвазивностью оперативного вмешательства и минимальной интраоперационной кровопотерей необходимость в переливании компонентов крови отсутствовала. Профилактика тромбоэмболических и других гипостатических осложнений заключалась в ранней активизации, вертикализации пациентов, применении компрессионного трикотажа и антикоагулянтной терапии. Антибиотик широкого спектра действия назначался за час до операции для предотвращения развития инфекционных осложнений.

Результаты и обсуждение. Таким образом, результаты наблюдений свидетельствуют о необходимости проведения оперативного лечения вертельных переломов бедренной кости у пациентов пожилого возраста в кратчайшие сроки с момента получения травмы.

Заключение. Применение системы «Gamma» в сочетании ранней активизацией пациентов и обязательным комплексом восстановительных мероприятий позволяет сократить сроки стационарного лечения, улучшить качество их жизни и вернуть к активной жизнедеятельности.

Список литературы:

1. Виноградский А.Е., Челноков А.Н. - Закрытый интрамедуллярный остеосинтез в лечении переломов дистального отдела бедра. Травма. 2007;8: 93-7.
2. Климовицкий В.Г., Антонов А.А., Гребенюк А.М. - Реабилитация в раннем послеоперационном периоде при интрамедуллярном блокируемом остеосинтезе бедра. Травма. 2009;10: 9-13.

ТҮЙІН

ҒҰБАЙ Ғ.А., ЖЫЛГЕЛДІ А.А., КАПАЦЫН Н.В.
ЕГДЕ ЖАСТАҒЫ НАУҚАСТАРДА ҰРШЫҚТЫҚ
СЫНЫҚТАРДЫ ОПЕРАТИВТІ ЕМДЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

“Gamma” жүйесі арқылы ортан жіліктің проксимальды бөлімі сынықтары бар егде жастағы пациенттерді емдеу тактикасын оңтайландырдық. Оперативті ем орта есеппен 1-2 тәулікте, оперативті емдеуден кейін қалпына келтіру іс-шараларының кешенімен қоса өткізілді. Аскынулардың алдын алу ерте белсендіру, компрессиялық трикотаж және антикоагулянттық терапияны қолдану арқылы жүргізілді.

Негізгі сөздер: ұршық, егде жас, остеосинтез, гамма

SUMMARY

GUBAI G.A., ZHYLGELDI A.A., KAPATSYN N.V.
SURGICAL TREATMENT OF TROCHANTERIC
FRACTURES IN ELDERLY PATIENTS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University

Optimization of tactics of treatment of elderly patients with fractures of the proximal femur by the Gamma system was carried out. Surgical treatment was carried out on average for 1-2 days from the moment of admission to the hospital, followed by a complex of rehabilitation measures. Prevention of complications consisted in early activation, the use of compression knitwear and anticoagulant therapy.

Keywords: trochanter, elderly, osteosynthesis, gamma

ОРДА Қ.Ж., УТЕПБЕРГЕН А.М., ЖАКОВ А.М.

АНАЛИЗ РЕЗУЛЬТАТОВ ОПЕРАТИВНОГО ЛЕЧЕНИЯ ПЕРЕЛОМОВ ШЕЙКИ БЕДРЕННОЙ КОСТИ СПОНГИОЗНЫМИ ВИНТАМИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Казахстан

Научный руководитель – к.м.н., доцент Кушимов Б.И.
Кафедра нейрохирургии с курсом травматологии

Проанализированы результаты лечения 45-ти пациентов после остеосинтеза шейки бедренной кости губчатými винтами. Малоинвазивный остеосинтез губчатými винтами обеспечивает сращивание, поэтому он может быть одним из методов выбора при переломах шейки бедренной кости.

Ключевые слова: переломы, бедренная кость, остеосинтез, губчатые винты

Актуальность. Число переломов шейки бедренной кости в мире непрерывно увеличивается, особенно в развитых странах с возрастающей продолжительностью жизни. Если в 1990 году суммарно число переломов шейки бедра по оценкам ВОЗ достигало 1,7 миллионов случаев в год, то к 2050 году эта цифра достигнет отметки 6,3 миллиона случаев ежегодно. Лечение переломов этой локализации является наиболее затратным и в то же время менее результативным: показатели смертности, инвалидности при них выше, чем при других переломах [1]. В течение первого года после травмы, даже при своевременном и полноценном оперативном лечении, переломы шейки бедра уносят жизнь примерно четверти пострадавших, при консервативном же лечении в первый год после травмы летальность может достигать 60-80%. Причем смертность прогрессивно возрастает с увеличением возраста пострадавших. Одним из малоинвазивных вариантов лечения больных пожилого и старческого возраста с переломами шейки бедра является остеосинтез тремя спонгиозными винтами [2].

Цель исследования. Проанализировать результаты лечения после остеосинтеза шейки бедра спонгиозными винтами в отдаленном периоде.

Материалы и методы. С января 2018 по январь 2019 года в МОБ, г.Ақтөбе в отделении травматологии находилось на лечении 130 пациентов с переломами шейки бедренной кости. Возраст пострадавших составлял от 40 до 93 лет, средний возраст – 70-75 года. Сопутствующая соматическая патология, требующая коррекции, выявлена у 110 (85%) пациентов. В основном преобладала патология сердечно-сосудистой и эндокринной систем. У женщин в возрасте старше 60-ти лет зарегистрировано более 84% переломов этой локализации. При изучении механизма травмы выявлено, что большая часть переломов была связана с минимальной травмой - падение с высоты собственного роста. При переломах шейки бедренной кости у 45-ти больных был выполнен остеосинтез спонгиозными винтами, в среднем на 1-3 сутки после травмы, из них на предоперационную подготовку и коррекцию сопутствующей соматической патологии уходило в среднем

1-2 дня. В качестве фиксаторов использовали спонгиозные винты из нержавеющей стали диаметром 6,5 мм.

Результаты и обсуждение. После остеосинтеза шейки бедренной кости спонгиозными винтами сращение перелома получено в 31 (71%) случаях. Ложный сустав шейки бедра получен в 11 (23%) случаях. Оценивая отдаленный функциональный результат по шкале Harris, полученные нами данные были схожими с данными, которые описывают в литературе другие авторы. Положительные результаты получены при переломах типа Pauwels 2, Garden 2-3, то есть с более горизонтальной линией перелома и с небольшим смещением отломков.

Заключение. Малоинвазивный остеосинтез спонгиозными винтами позволяет добиться сращения перелома в 71% случаев, поэтому он может являться одним из методов выбора при переломах шейки бедренной кости.

Список литературы:

1. Лазарев А.Ф., Солод Э.И., Рагозин А.О. Особенности эндопротезирования при переломах шейки бедренной кости. Эндопротезирование в России. 2007;3: 236245.
2. Ломтатидзе Е.Ш., Волченко Д.В., Поцелуйко С.В. и др. Комплексная оценка результатов хирургического лечения внутрисуставных переломов шейки бедренной кости. Вестник травматологии и ортопедии. 2005;3: 11-5.

ТҮЙІН

ОРДА Қ.Ж., УТЕПБЕРГЕН А.М., ЖАКОВ А.М.

ОРТАН ЖІЛІК МОЙНЫ СЫНЫҚТАРЫН СПОНГИОЗДЫ БҰРАНДАЛАРМЕН ХИРУРГИЯЛЫҚ ЕМДЕУ НӘТИЖЕЛЕРІН ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ортан жілік мойнының спонгиозды бұрандалармен остеосинтезінен кейінгі 45 науқастың емдеу нәтижелері талданды. Спонгиозды бұрандалармен остеосинтездеу аз инвазивті синтезге қол жеткізуге мүмкіндік береді, сондықтан ол феморальды мойнының сынуы кезінде таңдау әдістерінің бірі болуы мүмкін.

Негізгі сөздер: сынықтар, ортан жілік, остеосинтез, спонгиозды бұрандалар

SUMMARY

ORDA K.Z., UTEPBERGEN A.M., ZHAKOV A.M.

ANALYSIS OF THE RESULTS OF SURGICAL TREATMENT OF FEMORAL NECK FRACTURES WITH CANCELLOUS SCREWS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The results of treatment in 45 patients after osteosynthesis of the femoral neck with spongy screws were analyzed. Minimally invasive osteosynthesis with spongy screws allows for fusion, so it can be one of the methods of choice for femoral neck fractures.

Keywords: fractures, femur, osteosynthesis, spongy screws

КОЖАНТАЕВА С.К., БАЛЫМБЕТОВА Л.С., КАДЫРБЕКОВА А.Б., КЕНЖЕБАЕВ С.С.

COVID – 19 и АУДИОВЕСТИБУЛЯРНЫЕ НАРУШЕНИЯ

Западно - Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный консультант д.м.н. Кожантаева С.К.
Кафедра оториноларингологии, офтальмологии

Выявлена связь между аудиовестибулярными нарушениями и заболеванием, вызванным SARS-CoV-2. Больных, перенесших ковид, стали больше беспокоить снижение слуха, головокружение и шум в ушах. После выяснения патогенетических механизмов развития аудиовестибулярных нарушений, ассоциированных с COVID-19, требуется разработка эффективных схем лечения.

Ключевые слова: снижение слуха, головокружение, шум в ушах, COVID-19, SARS-CoV-2

Актуальность. Проблемы аудиовестибулярных нарушений после COVID-19 определяется в первую очередь значительным увеличением частоты аудиовестибулярных жалоб по сравнению с таковыми до

пандемии с преобладанием лиц наиболее активного и трудоспособного возраста [1]. В связи с этим одной из основных проблем современной оториноларингологии является проблема диагностики аудиовестибулярных

нарушений у больных, перенесших COVID–19.

Цель исследования. Выявить у больных, перенесших COVID–19, аудиовестибулярные нарушения.

Материалы и методы. Работа выполнена в медицинском центре ЗКМУ им. Марата Оспанова. Обследованы 76 больных, перенесших COVID–19. Всем больным проведены акуметрические, аудиометрические и вестибулометрические исследования.

Результаты и обсуждение. Обследованы 76 больных, перенесших COVID–19. Всем больным проведены акуметрические, аудиометрические и вестибулометрические исследования. Из 76-ти (100%) пациентов, перенесших COVID–19, у 34-х (44,7%) обнаружено снижение слуха по кондуктивному и по нейросенсорному типу тугоухости, у 25-ти (32,9%) обнаружены шум в ушах и у 42-х (55,2%) обнаружено головокружение.

ЦНС обладает многоступенчатой системой защиты от вирусной инвазии, однако в некоторых случаях инфекционные агенты, в том числе и SARS-CoV-2, могут преодолевать гематоэнцефалический барьер и проникать в головной мозг. Основной точкой воздействия вируса SARS-CoV-2 на клетку являются рецепторы ангиотензин-превращающего фермента 2 (АПФ2), которые содержатся в различных тканях организма. В связи с особенностями патогенеза COVID–19 характеризуется полиорганными нарушениями и варибельной клинической картиной, в том числе с поражением периферического и центрального отделов нервной системы, а также центра слуха, расположенного в височной доле головного мозга и содержащего

рецепторы АПФ2. SARS-CoV-2 может не только непосредственно присоединяться к рецепторам АПФ2 в корковых центрах слухового анализатора, а также проникать внутрь эритроцитов и вытеснять из них кислород, что может служить фактором длительного повреждающего эффекта на структуры слуховой коры за счет развития оксидантного стресса [2,3].

Заключение. Выявлена связь между аудиовестибулярными нарушениями и заболеванием, вызванным SARS-CoV-2. Больных, перенесших ковид, стали больше беспокоить снижение слуха, головокружение и шум в ушах. После выяснения патогенетических механизмов развития аудиовестибулярных нарушений, ассоциированных с COVID–19, требуется разработка эффективных схем лечения.

Список литературы:

1. Krajewska J., Krajewska W., Zub K., Zatanski T. COVID-19 in otolaryngologist practice: a review of current knowledge. Eur. Arch Otorhinolaryngol. 2020;277(7):1885-1897.
2. Lai C. C., KO W. C., Lee P. I., Jean S. S., Hsueh P. R. Extra-respiratory manifestations of COVID-19. Int. J. Antimicrob. Agents. 2020;56(2):106024.
3. Freni F., Meduri A., Gazia F., Nicastro V., Galletti C., Aragona P., Galletti C., Galletti B., Galletti F. Symptomatology in head and neck district in cjrtnavirus disease (COVID-19): A possible neuroinvasive action of SARS-CoV-2. Am.J.Otolaryngol. 2020; 41(5):102612.

ТҮЙІН

КОЖАНТАЕВА С.Қ., БАЛЫМБЕТОВА Л.С.,
КАДЫРБЕКОВА А.Б., КЕНЖЕБАЕВ С.С.

COVID – 19 ЖӘНЕ АУДИОВЕСТИБУЛЯРЛЫ БҰЗЫЛЫСТАР

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Аудиовестибулярлы бұзылыстар мен SARS-CoV-2 тудырған ауру арасында байланыс бары анықталды. Ковидпен ауырған науқастарды көбіне естудің төмендеуі, бас айналу, құлақтағы шуыл мазалайды. COVID–19 кейінгі пайда болған аудиовестибулярлы бұзылыстардың патогенетикалық механизмін анықтап болған соң, тиімді емдеу схемасын ойлап табу қажет.

Негізгі сөздер: есту қабілетінің төмендеуі, бас айналу, құлақтың шуылы, COVID–19, SARS-CoV-2

SUMMARY

KOZHANTAYEVA S.K., BALYMBETOVA L.S.,
KADYRBЕКОВА А.В., KENJEBAYEV S.S.

COVID – 19 AND AUDIOVESTIBULAR DISORDERS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The connection between audio vestibular disorders and the disease caused by SARS-CoV-2 was revealed. Patients who have undergone covid have become more concerned about hearing loss, dizziness and tinnitus. After finding out the pathogenetic mechanisms of the development of audiovestibular disorders associated with COVID–19, it is necessary to develop effective treatment regimens.

Keywords: hearing loss, dizziness, tinnitus, COVID–19, SARS-CoV-2

ИССЛЕДОВАНИЕ “ЧРЕСКОЖНОЕ СКЛЕРОЗИРУЮЩЕЕ ЛЕЧЕНИЕ НЕПАРАЗИТАРНЫХ КИСТ ПЕЧЕНИ ПОД УЗИ НАВЕДЕНИЕМ”

Западно – Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: к. м. н. Келимбердиев М.С.
Кафедра хирургических болезней №2 с урологией

Физиологичность и щадящий характер чрескожного пункционно-дренажного метода в сочетании с высокой эффективностью позволяют утверждать, что данные малоинвазивные вмешательства под контролем эхографии являются операцией выбора при лечении непаразитарных кист печени. Чрескожное дренирование с повторной склерозацией 96% этанолом используется преимущественно в лечении крупных НКП, особенно при их локализации вблизи крупных сосудов и желчевыводящих протоков. Пункционно-аспирационный метод — также оптимальный при внутривнутрипаренхиматозном расположении кист. При динамическом наблюдении пациентов с НКП отмечено, что образования растут. Потому лечение надо начинать сразу после выявления кист даже небольших размеров.

Ключевые слова: непаразитарные кисты, пункция, дренаж

Актуальность. В последнее десятилетие пациенты с непаразитарными кистами печени (НКП) все чаще подвергаются хирургическому лечению [1]. В нашем регионе заболевание встречается у 4–7% населения; у женщин приблизительно в 3 раза чаще. Ложные кисты возникают после травматического разрыва печени, могут также образовываться после лечения абсцесса печени, удаления эхинококка. Следовательно, данная проблема достаточно актуальна в современной хирургии [2,3].

Цель. Усовершенствовать тактику хирургического лечения и оценить решающее значение в выявлении НКП под УЗИ наведением, с использованием современных малоинвазивных методик — закрытого чрескожного дренирования кист печени, способствующей в сложных клинических случаях правильной дифференциальной диагностике истинных кист с другими жидкостными доброкачественными и злокачественными образованиями.

Материалы и методы. Малоинвазивные вмешательства под контролем эхографии осуществляются в нашей клинике в период с 2018 по 2023 гг. Производятся путем прицельной пункции патологического очага с последующей биопсией, аспирацией содержимого, введение в полость лекарственных средств либо ее дренирование. На обследовании и лечении в АМЦ г.Актобе за период 2018-2023гг. находились 47 пациентов с кистами печени: 15 мужчин и 32 женщины в возрасте 30-50 лет. У всех больных выявлены одиночные кисты печени овальной формы, расположенные подкапсульно 56%, интрапаренхиматозно 44%, подтвержденные иммунологическими методами диагностики. Из НКП: 42 малых размеров, 3 средних размеров, 2 больших размеров. 78% образований локализовались в левой доле, 22% в правой доле.

Результаты. Во всех 47-ми случаях НКП после однократной пункции кисты через 2 месяца исчезли полностью, из них в 3-х случаях НКП средних размеров проводилось дренирование полости с дальнейшим

введением цефалоспоринов и наблюдением в лечебном учреждении около 7-10 дней. Дренажные трубки удалялись при выписке, из них в 2-х случаях НКП размером 7x4 см (V сегмент) и 7,5x5 см (VI сегмент) локализованные близ сегментарных сосудисто-секреторных ножек, дополнительно проводилась склерозация 96% этанолом в объеме 80% от удаленного содержимого. Повторная пункция во всех случаях не понадобилась.

Заключение. Физиологичность и щадящий характер чрескожного пункционно-дренажного метода в сочетании с высокой эффективностью позволяют утверждать, что данные малоинвазивные вмешательства под контролем эхографии являются операцией выбора при лечении непаразитарных кист печени. Чрескожное дренирование с повторной склерозацией 96% этанолом используется преимущественно в лечении крупных НКП, особенно при их локализации вблизи крупных сосудов и желчевыводящих протоков. Пункционно-аспирационный метод — также оптимальный при внутривнутрипаренхиматозном расположении кист. При динамическом наблюдении пациентов с НКП отмечено, что образования растут. Потому лечение надо начинать сразу после выявления кист даже небольших размеров.

Список литературы:

1. Толстикова А.П., Захарова А.В. Минимальноинвазивная хирургия в лечении больных с непаразитарными кистами печени. Медицинский альманах – 2010. – №1 – 151-152с.
2. Пышкин С.А., Аладин С.А., Борисов Д.Л., Ефремов Е.В., Юскин И.А. Лечебная тактика при неосложненных непаразитарных кистах печени. Хирургия – 2008. - №11 – 35-38с.
3. Жаворонкова О.И., Гаврилин А.В., Опыт чрескожного склерозирующего лечения непаразитарных кист печени. Медицинская визуализация – 2011. - №1 – 131-134с.

ТҮЙІН

СУЛТАНОВ Р.А., АКТАЕВ Н.Е.

“УДЗ ЗЕРТТЕУ КЕЗІНДЕ ПАРАЗИТТІК ЕМЕС
БАУЫР КИСТАЛАРЫН ТЕРІ АРҚЫЛЫ
СКЛЕРОЗДЫ ЕМДЕУ” ЗЕРТТЕУІМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Перкуторлы-дренаждық әдістің физиологиясы мен жұмсақ табиғаты жоғары тиімділікпен бірге эхография бықылауындағы бұл аз инвазивті араласулар паразиттік емес бауыр кисталарын емдеу кезінде таңдау операциясы болып табылады деп айтуға мүмкіндік береді. Тері арқылы дренажбен бірге 96% этанолмен қайта склерозендіру негізінен ірі паразиттік емес бауыр кисталарын емдеу кезінде қолданылады. Әсіресе олардың локализациясы ірі қан тамырлар мен өт жолдарының қасында болғанда.

Пункциялық-аспирациялық әдіс бауырдың жаппай зақымдануына байланысты поликистоз жағдайында, сондай ақ кисталардың интрапаренхималық орналасуында оңтайлы болып табылады. Паразитарлық емес бауыр кисталары бар пациенттерді динамикалық бақылау кезінде түзілімдер өсуде. Сондықтан емдеуді кішкентай мөлшердегі кисталарды анықтағаннан кейін бірден бастау керек.

Негізгі сөздер: паразиттік емес кисталар, пункция, дренаж

SUMMARY

SULTANOV R.A., AKTAEV N.E.

“PERCUTANEOUS SCLEROSING TREATMENT
OF NONPARASITIC LIVER CYSTS UNDER
ULTRASOUND DIAGNOSTIC” STUDYWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The physiology and gentle nature of the percutaneous-functional drainage method combined with high efficiency allow us to assert that these minimally invasive interventions under the control of echography are the operation of choice in the treatment of non-parasitic liver cysts.

Percutaneous drainage by spontaneous sclerosis with 96% ethanol is mainly used in the treatment of large non-parasitic liver cysts, especially when they are localized near large vessels and bile ducts.

The puncture-aspiration method is optimal in cases of polikistosis due to massiveness of liver damage, as well as with intraparenchymatous arrangement of cysts. During dynamic observation of patients with nonparasitic liver cysts, it was noted that the formations were growing. Therefore treatment should begin immediately after the detection of cysts, even of small sizes.

Keywords: nonparasitic cysts, puncture, drainage

ЖАҚСЫБАЕВ Н.Қ., БАУЫРЖАН Қ.Б.

БАЛАЛАРДАҒЫ ҚАЛҚАНША БЕЗІНІҢ ХИРУРГИЯСЫ: КЛИНИКАЛЫҚ
НӘТИЖЕЛЕР

Ана мен Бала Ұлттық ғылыми орталығы, КФ «University Medical Center» филиалы, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.к Біләл.Р.Ә.

Ана мен Бала Ұлттық ғылыми орталығы, №1 балалар хирургиясы бөлімі

Балаларда қалқанша безіне ота сирек жасалғанымен, соңғы жылдары жиілігі күрт артуда. Клиникалық және инструментальды ерте кезеңде диагностикаланған қалқанша безіндегі өзгерістер хирургиялық емнің көлеміне оң әсерін береді.

Негізгі сөздер: қалқанша безі, тиреоидэктомия, гемитиреоидэктомия, метастаз

Өзектілігі: Қалқанша безіндегі түзілістердің пайда болуындағы аурушандық жиілігі 100000 балаға шаққанда 0,5-1,8 жағдайды құрайды. Бұл көбіне қыз балалар арасында, сонымен қатар жасөспірімдік шақта жиі кездеседі [1,2]. Қалқанша безінде пайда болған түйіндердің қатерліленуі балалар арасында ересектерге қарағанда жиірек (22-26% керісінше 5-10%), оған қоса ісіктердің агрессивтілігі де балалар арасында жоғары көрсеткішке ие, бірақ емге жауап беруі мен өмір сүру көрсеткіші жағынан балалар ересектермен салыстырғанда жоғары көрсеткіштерге ие [3]. Балалар арасында қалқанша безінің отасы сирек кездескенімен, қалқанша безіне жасалатын оталардың жиілігі соңғы

жылдары, қалқанша безіндегі неоплазиялар есебінен жиілеуде.

Зерттеудің мақсаты: балалар мен жасөспірімдер арасында қалқанша безі хирургиясы бойынша емдеу нәтижелері мен әдістеріне салыстырмалы талдау жүргізу.

Материалдар мен әдістер: КФ «УМЦ» филиалы, Ана мен Бала Ұлттық ғылыми орталығының №1 балалар хирургиясы бөлімінде 2020 жылдың қаңтар айы мен 2023 наурыз айлары аралығында қалқанша безі патологиясы бойынша ем қабылдаған науқастардың ауру тарихына ретроспективті талдау жүргізу. Ретроспективті талдауға жалпы саны 39 пациент

алынды: 24(61,5%) қыз бала және 15(38,5%) ер бала. Пациенттердің жас аралығы 11 мен 17 жас аралығы.

Нәтижелері мен талқылау: Қалқанша безіне отаға жиі көрсеткіштер болған: қалқанша безіндегі түйінді түзілістер 4 (10,2%), диффузды токсикалық жемсау 4(10,2%), және қатерлі ісік 12 (28,9%). Мойын лимфа түйіндеріне метастаздар (mts) 10 науқаста (25,6%) гистологиялық нақтыланса, өкпе метастазы 3 (7,7%) науқаста анықталды. Толық тиреоидэктомия 11(28,2%) науқасқа жасалған болса, гемитиреоидэктомия 7(17,9%) балаға жасалды және 21(53,8%) балаға аспирациялық биопсия нәтижелері госпитализация сәтінде оперативті емнің қажет емес екендігін көрсетті. Мойын лимфа түйіндерінің кеңейтілген диссекциясы 10(25,6%) науқасқа жүргізілді. Ота жасалған науқастар арасында жалпы саны 6 (15,3%) балада отадан кейінгі алғашқы тәуліктерде асқынулар байқалды. Отадан соң науқастар 7-10 тәулікте, емнің хирургиялық кезеңі аяқталғаннан соң, ұсыныстармен мекенжайы бойынша онколог және эндокринологтың бақылауларына шығарылды.

Қорытынды: Балаларда қалқанша безіне ота

сирек жасалғанымен, соңғы жылдары жиілігі күрт артуда. Клиникалық және инструментальды ерте кезеңде диагностикаланған қалқанша безіндегі өзгерістер хирургиялық емнің көлеміне оң әсерін береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Thyroid surgery in pediatric patients: causes and results, J. Ordóñez Pereira, L. Pérez Egado, M.A. García-Casillas, A. del Cañizo, M. Fanjul, M. de la Torre, I. Bada, M.D. Blanco, J. Cerdá, E. Molina, D. Peláez, J.C. de Agustín Pediatric Surgery Department. Gregorio Marañón University General Hospital. Madrid (Spain), 2021 Jan 1;34(1):9-14.
2. Chow SM, Law SCK, Mendenhall WM, Au SK, Yau S, Mang O, et al. Differentiated Thyroid Carcinoma in Childhood and Adolescence - Clinical Course and Role of Radioiodine. *Pediatr Blood Cancer*. 2004; 2004 Feb;42(2):176-83. doi: 10.1002/pbc.10410
3. Hay ID, González-Losada T, Reinalda MS, Honetschlager JA, Richards ML, Thompson GB. Long-term outcome in 215 children and adolescents with papillary thyroid cancer treated during 1940 through 2008. *World J Surg*. 2010; 34(6): 1192-202.

РЕЗЮМЕ

ЖАҚСЫБАЕВ.Н.Қ, БАУЫРЖАН.Қ.Б

ХИРУРГИЯ ЩИТОВИДНОЙ ЖЕЛЕЗЫ У ДЕТЕЙ: КЛИНИЧЕСКИЕ РЕЗУЛЬТАТЫ

Национальный научный центр материнства и детства

Операция на щитовидной железе у детей - редкая операция. Целью исследования был анализ результатов лечения пациентов, госпитализированных в отделение детской хирургии №1 ННЦМиД в течение 3-летнего периода, которым были выполнены операции на щитовидной железе.

Негізгі сөздер: щитовидная железа, тиреоидэктомия, гемитиреоидэктомия, метастазирование

SUMMARY

ZHAKSYBAYEV.N.K, BAURZHAN.K.B

THYROID SURGERY IN CHILDREN: CLINICAL RESULTS

National Research Centre for Maternal and Child Health

Thyroid surgery in children is a rare operation. The aim of the study was to analyze results of patients hospitalized at the department of Pediatric Surgery №1, National Research Centre for Maternal and Child Health, during a 3-year period, who underwent thyroid surgeries.

Keywords: thyroid gland, thyroidectomy, hemithyroidectomy, metastasis

ӘЛІБЕК Н.Т., ТӨРЕМҰРАТ А.Б.

КӨМЕЙДІҢ ҚАТЕРСІЗ ЖАҢА ТҮЗІЛІСТЕРІ БАР НАУҚАСТАРДЫҢ ӨМІР СҮРУ САПАСЫ КӨРСЕТКІШТЕРІНЕ БАҒА БЕРУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.м.н. Тавурбаева А.Ж., м.ғ.к., доцент – Шағатаева Б.А., Шынгалиева Д.Б.

Оториноларингология, Офтальмология кафедрасы.

Дауыстың бұзылуы науқастардың өмір сүру сапасын және олардың қоғамдағы психологиялық өзін-өзі бағалауын айтарлықтай төмендетеді. Симптомдардың қолайсыздық дәрежесі науқастың дауыстық бұзылыстардың оның өмір сүру сапасына әсер ету дәрежесін қабылдауына үлкен әсер етеді. Демек, VoiSS сауалнамасы арқылы науқастың жайлылық дәрежесін зерттеу көмейде қатерсіз ісіктері бар науқастарға көрсетілген медициналық көмектің сапасын және жүргізілген оңалту шараларын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Ключевые слова: өмір сапасы, көмейдің қатерсіз жаңа түзілістері, дисфония, VoiSS сауалнамасы

Өзектілігі. Қазіргі кезеңдегі әдеби мәліметтерге сәйкес науқастардың өмір сүру сапасы әртүрлі факторларға, соның ішінде аурудың науқастың ағзасына әсер етуіне байланысты. Науқас өмірінің әртүрлі салаларындағы өмір сапасының көрсеткіштері ауру фондында адамның бейімделу реакцияларының дәрежесін және оның әлеуметтік-экономикалық жағдайына сәйкес күнделікті функцияларын орындау мүмкіндігін көрсетеді [1]. 2009 ж О. В. Котяннинаның мәліметтеріне сәйкес, көмейдің зақымдануы аурушаңдық бойынша (50-70%) және басқа ЛОР мүшелерімен салыстырғанда абсолютті санның көрсеткіштері бойынша да алдыңғы қатарда [2]. Қазіргі уақытқа дейін, көмей аурулары оториноларингологиядағы өзекті мәселе болып табылады және олардың үлесі айтарлықтай жоғары [3].

Зерттеудің мақсаты. Хирургиялық емдеу кезеңіне дейін көмейдің қатерсіз жаңатүзілістері бар науқастардың өмір сүру көрсеткіштерінің сапасын бағалау.

Материалдар мен әдістер. Біз ШЖҚ «Ақтөбе медициналық орталығы» МКК оториноларингология бөлімшесіне көмейдің қатерсіз жаңатүзілістері диагнозымен стационарлық ем қабылдауға жіберілген 36 науқасқа зерттеу жүргіздік. Оториноларингология бөлімшесінде 01.09.2019 - 12.2022 жж. аралығында көмейдің қатерсіз жаңатүзілістері бар барлық науқастарға зерттеу туралы ақпарат берілді және ақпараттандырылған келісім алынды. 18 жастан жоғары зерттелетін 36 науқастың, 24- (66,7%) – ер адамдар, ал 12 (33,3%) – әйелдер. Дауыс жалғамаларының жаңатүзілістері гистологиялық зерттеу нәтижелері бойынша төмендегідей бөлінді: папиллома – 16 (44,4%), фиброма – 14 (38,9%), ангиома – 4 (11,1%), гранулема-2 (5,6%). Дауыс функциясының жағдайы, зақымдану көлемі және ларингоскопиялық көрінісі келесі қосымша зерттеу әдістерінің негізінде бағаланды: дауысты аудитивті бағалау, фиброларингоскопия, видеоларингоскопия. Өмір сүру сапасының көрсеткіштерін талдау үшін біз өзіміз аударған VoiSS (Voice Symptom Scale) (Ian J. Deary және бірлескен авт., 2003) сауалнамасын қолдандық. Сауалнаманың өзі науқаста қандай да бір симптомдардың қаншалықты жиі кездесетініне байланысты 0 - ден 4 - ке дейінгі шкала бойынша бағаланатын 30 тармақтан тұрады: 0 - ешқашан, 1 – мезгіл-мезгіл, 3- көп жағдайды, 4-әрқашан. Соған сәйкес, ұпайлардың жалпы саны 0-ден ең жоғарғы 120-ға дейін өзгеруі мүмкін. 120-дан 16 немесе одан төмен балл қалыпты болып саналады. Барлық параметрлер оперативті емге дейін, оперативті және оналту ем шараларын қабылдағаннан кейін 5 және 30 шы тәуліктен кейін бағаланды. Бұл жұмыста біз оперативті емге дейін қатерсіз жаңатүзілістері бар науқастардың өмір сүру сапасының көрсеткіштерін сипаттаймыз.

Нәтижелері мен талқылау. Бөлімшедегі барлық

науқастарға қабылдау кезінде, шағымдары, ауру және өмір анамнезі жинақталған жалпы клиникалық тексеру жүргізілді. Науқастар арасында ең жиі кездескен шағымдар: дауыстың жеңіл қарлығудан толық афонияға дейін өзгеруі (97%), тез шаршағыштық және дауыстың тез «шаршауы» (78%), жұтқыншақ- көмейдегі «бөгде дене» сезімі (76%), физикалық жүктеме кезінде ентігудің пайда болуы (12%), ұстамалы сипаттағы құрғақ жөтел (5%). Көмейдің эндоскопиялық визуалды көрінісі жаңатүзілістердің болуымен қатар көмейдің басқа бөлімдеріндегі әртүрлі өзгерістерді анықтады: шынайы дауыс жалғамаларының қалыңдауы (87%), шынайы дауыс желбезегінің толық жабылмауы (98%), бөбешік қозғалысының бұзылуы (5%), вестибулярлық бөлімнің гиперплазиясы (56%). VoiSS сауалнамасын пайдалану нұсқауларына сәйкес біз тармақтарды 3 топқа бөлу арқылы қарастырдық: дауыс қызметінің бұзылу белгілері бойынша (1,2,4,5,6,8,9,14,16,17,20,23,24,25,27), эмоционалды (10,13,15,18,21,28,29,30) және физикалық симптомдар (3,7,11,12,19,22,26). Бірінші санат дауыстық аппараттың бұзылуымен тікелей байланысты тармақтарды қамтиды (максималды – 60 балл), екіншісі – науқастардың эмоционалды реакцияларымен (максималды 32 балл), үшіншісі – нақты физикалық симптомдардың көріністерімен (максималды балл – 28).

Шкалаларды талдау кезінде біз дауыстың бұзылуын бағалайтын шкала көп зардап шегетінін анықтадық, көрсеткіш науқастардың 92% – ында -58 балл, содан кейін эмоционалды – 87 пайыз -28 балл, физикалық 42 пайыз - да 24 балл жинағын құрады.

Шкаланың жалпы нәтижесі 108 балл, бұл сауалнаманың жалпы көрсеткішінің 90 пайызын құрады, мүмкін болатын ең жоғары балл 120. Алынған нәтижелерге сүйене отырып төмендегідей қорытынды жасауға мүмкіндік береді, бұл дауыстық аппараттың толық функционалдылығының бұзулуы көмейдің қатерсіз жаңатүзілістері бар науқастардың өмір сүру сапасының нашарлауының негізгі факторы болып табылады. Мәліметтер зерттелетін науқастардың өмір сүру сапасының нашарлауы, ең алдымен, дауыстың бұзылуымен және онымен байланысты эмоционалды және физикалық факторлармен байланысты екенін көрсетеді, бұл науқастың жалпы психо-эмоционалды жағдайына теріс әсер етеді және өмірдің әртүрлі салаларында түрлі мәселелердің пайда болуына ықпал етеді.

Қорытынды. 1. Дауыстың бұзылуы науқастардың өмір сүру сапасын және олардың қоғамдағы психологиялық өзін-өзі бағалауын айтарлықтай төмендетеді;

2. Симптомдардың қолайсыздық дәрежесі науқастың дауыстық бұзылыстардың оның өмір сүру сапасына әсер ету дәрежесін қабылдауына үлкен әсер етеді. Демек, VoiSS сауалнамасы арқылы науқастың

жайлылық дәрежесін зерттеу көмейде қатерсіз ісіктері бар науқастарға көрсетілген медициналық көмектің сапасын және жүргізілген оңалту шараларын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Котянина О.В. Көмейдің қатерсіз түзілімдері бар пациенттердің өмір сүру сапасын бағалау. Биомедициналық, клиникалық, психологиялық және әлеуметтік-мәдени антропологиядағы заманауи тәсілдер: халықаралық қатысумен Бүкілресейлік конференция материалдары. Томск, 2008 ж. ; I:275–276 бет.

2. Староха АВ, Балацкая ЛН, Котянина ОВ. Көмейдің қатерсіз түзілімдері бар науқастарды тексерудің, емдеудің және оңалтудың заманауи тәсілдері. Ресейлік оториноларингологияның 100 жылдығы: жетістіктері мен болашағы: бүкілресейлік ғылыми-практикалық конференция материалдары. Ресей оториноларингологиясы. 2008 ж.; (3): 457–460 бет.
3. Новячкин ВН. Оториноларингологиядағы өмір сапасын зерттеу. Ресейлік ринология. 2007 ж. ; (3): 32–35 бет.

РЕЗЮМЕ

АЛИБЕК Н.Т., ТОРЕМУРАТ А.Б.

ОЦЕНКА ПОКАЗАТЕЛЕЙ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ У ПАЦИЕНТОВ С ДОБРОКАЧЕСТВЕННЫМИ НОВООБРАЗОВАНИЯМИ ГОРТАНИ

Западно - Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Исследование степени комфортности пациента через опросник VoiSS позволяет произвести объективную оценку качества оказанной медицинской помощи и проводимых реабилитационных мероприятий пациентам с доброкачественными образованиями в гортани.

Ключевые слова: качество жизни, доброкачественные новообразования гортани, дисфония, опросник VoiSS

SUMMARY

ALIBEK N.T., TOREMURAT A.B.

ASSESSMENT OF LIFE QUALITY INDICATORS IN PATIENTS WITH BENIGN LARYNGEAL NEOPLASMS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The study of patients' comfort levels through the VoiSS questionnaire allows to conduct an objective assessment of the quality of medical care and rehabilitation measures provided for patients with benign tumors of the larynx.

Keywords: life quality, benign laryngeal tumors, dysphonia, VoiSS questionnaire

БАЛЫМБЕТОВА Л.С., КОЖАНТАЕВА С.К., ШАПАНОВ Р.К., КАЖБАЛИНОВА А.Б., МАКАРОВА Э.А.

СОЗЫЛМАЛЫ МЕЗОТИМПАНИТ КЕЗІНДЕГІ КОХЛЕОВЕСТИБУЛЯРЛЫ БҰЗЫЛЫСТАР

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.д, доцент Кожантаева С.К.

Оториноларингология, офтальмология кафедрасы.

Ұзақ жүретін, жиі өршитін созылмалы мезотимпаниттер кезінде естудің төмендеуі мен вестибулярлы бұзылыстар байқалады. Естімеушіліктің нейросенсорлы компоненті мен вестибулярлы бұзылыстар арасында тәуелділік байқалады.

Ключевые слова: мезотимпанит, естудің төмендеуі, вестибулярлы бұзылыстар, нейросенсорлы естімеушілік

Өзектілігі. Кохлеовестибулярлы бұзылысты ортаңғы құлақтың созылмалы қабыну ауруы кезінде жиі байқауға болады [1]. Мезотимпанит кезінде ең көп зардап шегетін дабыл қуысының шырышты қабаты, қабыну өзгерістері нәтижесінде микробтық және қабыну тектес көп мөлшерде улы өнімдер пайда болады [3]. Ортаңғы құлақтағы созылмалы интоксикация мен

патологиялық өзгерістер есту және вестибулярлы анализаторларға кері әсерін тигізеді [2].

Зерттеу мақсаты. Мезотимпанитпен ауыратын науқастарда есту қабілеті мен тепе-теңдіктің бұзылысын және олардың арасындағы тәуелділікті анықтау.

Материалдар мен әдістер. Жұмыс Марат

Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университетінің медициналық орталығында орындалды. Созылмалы мезотимпанитпен ауыратын 81 науқасқа акуметриялық, аудиометриялық, вестибулометриялық тексерулер жүргізілді.

Нәтижелері мен талқылау. Отомикроскопия нәтижесінде мукозды (55,6%), серозды (23,5%) және ірінді (20,9%) бөліністер анықталды. Аудиометриялық зерттеу нәтижесінде 30 (37,05%) науқаста II дәрежелі нейросенсорлы естімеушілік, 42 (51,85%) науқаста II дәрежелі нейросенсорлы естімеушілік, ал 9 (11,1%) науқаста III дәрежелі нейросенсорлы естімеушілік анықталды. Вестибулометриялық тексеру нәтижесінде бас айналу 20 (39,2%) науқаста, тепе-теңдіктің бұзылуы 9 (17,6%) науқаста, саусақмұрын сынамасы кезінде ауытқу – 2 (3,9%), қолды созу сынамасы кезінде қолдың үйлесімді ауытқуы – 6 (11,8%) науқаста, Ромберг сынамасындағы ауытқу – 6 (11,8%) науқаста, тік сызықпен жүру кезіндегі ауытқу – 8 (15,7%) анықталды.

Қорытынды: Сонымен ұзақ жүретін, жиі өршитін созылмалы мезотимпаниттер кезінде естудің төмендеуі мен вестибулярлы бұзылыстар байқалады. Естімеушіліктің нейросенсорлы компоненті мен вестибулярлы бұзылыстар арасында тәуелділік байқалады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Яковлев В. Н., Крюков А. И., Гаров Е. В. и др. Заболеваемость хроническим гнойным средним отитом и лечение этой нозологии в Москве // Вестник оториноларингологии. – 2010;
2. Таварткиладзе Г.А., Загорянская М.Е., Румянцева М.Г. и др. Методики эпидемиологического исследования нарушений слуха. Методические рекомендации. М., 2006. [Tavartkiladze G.A., Zagoryanskaya M.E., Rummyantseva M.G. et al. Methods of epidemiological study of hearing impairment. Guidelines. M., 2006 (in Russ.).]
3. Mooney S., Leuendorf J.E., Hendrickson C. et al. Vitamin B6: a long known compound of surprising complexity. Molecules. 2009;14:329–351.

РЕЗЮМЕ

БАЛЫМБЕТОВА Л.С, КОЖАНТАЕВА С.К,
ШАПАНОВ Р.К, КАЖБАЛИНОВА А.Б,
МАКАРОВА Э.А.

КОХЛЕОВЕСТИБУЛЯРНЫЕ НАРУШЕНИЯ ПРИ МЕЗОТИМПАНИТАХ

Западно - Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Таким образом, при длительно протекающих, часто обостряющихся хронических мезотимпанитах наблюдается снижение слуха и вестибулярные нарушения. Наблюдается зависимость между нейросенсорным компонентом тугоухости и вестибулярными расстройствами.

Ключевые слова: мезотимпанит, потеря слуха, вестибулярные расстройства, нейросенсорная глухота

SUMMARY

BALYMBETOVA L.S, KOZHANTAYEVA S.K,
SHAPANOV R.K, KAZHBALINOVA A.B,
MAKAROVA E.A.

COCHLEOVESTIBULAR DISORDERS IN MESOTIMPANITIS.

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Thus, with long-term, often aggravated chronic mesotimpanitis, hearing loss and vestibular disorders are observed. There is a relationship between the sensorineural component of hearing loss and vestibular disorders.

Keywords: mesotimpanitis, hearing loss, vestibular disorders, neurosensory hearing loss

БАЙЖЕКЕНОВ Т., АЯПОВ Б.

ИССЛЕДОВАНИЕ «ВНУТРИКИШЕЧНАЯ ЗОНДОВАЯ ОЗОНОТЕРАПИЯ В ПРОФИЛАКТИКЕ И ЛЕЧЕНИИ АБДОМИНАЛЬНОГО СЕПСИСА»

Западно – Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель – к. м. н. Койшыбаев А.С.
Кафедра хирургических болезней №2 с урологией

Роль изменений кишечника в патогенезе развития и в исходах лечения распространенных форм перитонита известна давно. Конец XX и начало XXI столетий ознаменовались новыми достижениями в изучении патогенеза перитонита и гнойно-септических осложнений этого заболевания. Было установлено, что тяжелые формы распространенного перитонита сопровождаются системной воспалительной реакцией организма, протекающей по типу абдоминального сепсиса. Естественно,

это обстоятельство требует оценки роли желудочно-кишечного тракта в условиях перитонита с новых позиций как источника инфекции и абдоминального сепсиса.

Ключевые слова: абдоминальный сепсис, внутрикишечная озонотерапия, микробы, кишечник

Актуальность. Роль изменений кишечника в патогенезе развития и в исходах лечения распространенных форм перитонита известна давно. Конец XX и начало XXI столетий ознаменовались новыми достижениями в изучении патогенеза перитонита и гнойно-септических осложнений этого заболевания [2]. Было установлено, что тяжелые формы распространенного перитонита сопровождаются системной воспалительной реакцией организма, протекающей по типу абдоминального сепсиса. Естественно, это обстоятельство требует оценки роли желудочно-кишечного тракта в условиях перитонита с новых позиций как источника инфекции и абдоминального сепсиса. [1,3]

Цель исследования. Оценка роли желудочно-кишечного тракта в развитии абдоминального сепсиса и разработка способов его профилактики и лечения.

Материалы и методы. Для клинической эффективности метода анализированы результаты 104 аналогичных больных. Объем и характер оперативных вмешательств послеоперационной интенсивной терапии, включая и интубацию кишечника, за исключением внутрикишечной озонотерапии, были идентичными. Больные обеих групп подвергались клинико-лабораторным исследованиям и проводилось определение показателей интоксикации, в динамике изучалась степень обсемененности микробами кишечника и брюшной полости.

Результаты. Зондовая озонотерапия способствует не только быстрой санации просвета, но и ускоряет восстановление функции кишечника. Такая положительная динамика шла на фоне улучшения общего состояния больных, снижения интоксикации организма и биохимических показателей. Внутрикишечная озонотерапия существенно повлияла и на течение абдоминальной инфекции. На фоне внутрикишечной озонотерапии у 85,7% больных после двух лапаросанаций

микробная обсемененность брюшной полости снизилась ниже критического уровня. В контрольной группе такой результат достигнут только у 64,4% больных. У 35,6% пациентов контрольной группы снижение микробной обсемененности брюшной полости до критического уровня (103 КОЭ/л) достигнуто после 3-х и 4-х лапаросанаций. Такая динамика течения инфекционного процесса в брюшной полости объясняется тем, что под влиянием внутрикишечной озонотерапии восстанавливается барьерная функция кишечника и прекращается транслокация микробов из просвета кишечника. Внутрикишечная озонотерапия улучшила и конечные результаты лечения больных: снижение частоты послеоперационных осложнений с 15,4% (контрольная группа) до 10,5% (основная группа), уменьшение летальности с 14,4 (контрольная группа) до 11,1% (основная группа).

Заключение. В условиях распространенного перитонита и абдоминального сепсиса просвет желудочно-кишечного тракта превращается в опасный источник инфекции, который путем транслокации микробов поддерживает течение перитонита и грозит возможностью генерализации инфекции. Для ликвидации этих опасностей дренирование просвета кишечника путем интубации и антибактериальная терапия являются недостаточными, возникает необходимость в целенаправленной санации путем внутрикишечного введения озонированных растворов.

Список литературы:

1. Гальперин Ю.М., Рогацкий Г.Г. Взаимоотношения моторной и эвакуаторной функция кишечника М. Наука - 1971.- 128 с
2. Симонян К.С. Перитонит. М., 1971 296 с.
3. Попова Т.С., Тамазашвили Т.Ш., Шестопалов А.Е. Синдром кишечной недостаточности в хирургии- М. Медицина 1991. - 240 с.

ТҮЙІН

БАЙЖЕКЕНОВ Т., АЯПОВ Б.

“АБДОМИНАЛДЫ СЕПСИСІНІҢ АЛДЫН АЛУ ЖӘНЕ ЕМДЕУДЕГІ ІШЕК ІШЛІК ЗОНДТЫ ОЗОН ТЕРАПИЯСЫН ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Перитониттің даму патогенезінде және кең таралған түрлерін емдеу нәтижелерінде ішектің өзгерісінің рөлі бұрыннан белгілі. XX ғасырдың аяғы мен XXI ғасырдың басында перитонит патогенезін және осы

SUMMARY

BAIZHEKENOV T., AYAPOV B.

THE STUDY “INTRA-INTESTINAL PROBE OZONE THERAPY IN THE PREVENTION AND TREATMENT OF ABDOMINAL SEPSIS”

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The role of intestinal changes in the pathogenesis of development and in the outcomes of treatment of common forms of peritonitis has been known for a long time. The end of the XX and the beginning of the XXI centuries were

аурудың іріңді-септикалық асқынуларын зерттеуде жаңа жетістіктер байқалды. Кең таралған перитониттің ауыр түрлері іштің сепсисінің түрі бойынша жүретін ағзаның жүйелі қабыну реакциясымен бірге жүретіні анықталды. Әрине, бұл жағдай перитонит жағдайында асқазан-ішек жолдарының инфекцияның және іштің сепсисінің көзі ретінде жаңа позициялардан рөлін бағалауды талап етеді.

Негізгі сөздер: абдоминальды сепсис, ішек ішілік озон терапиясы, микробтар, ішек

marked by new achievements in the study of the pathogenesis of peritonitis and purulent-septic complications of this disease. It was found that severe forms of widespread peritonitis are accompanied by a systemic inflammatory reaction of the body, proceeding according to the type of abdominal sepsis. Naturally, this circumstance requires an assessment of the role of the gastrointestinal tract in conditions of peritonitis from new positions as a source of infection and abdominal sepsis.

Keywords: abdominal sepsis, intra-intestinal ozone therapy, microbes, intestines

NAZARBAYEVA A. S.N

IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF RECURRENT POLYPOUS RHINOSINUSITIS COMPLEX TREATMENT

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Scientific supervisor – c.m.s., prof. Zhapalakov B. A.
Department of Otorhinolaryngology, Ophthalmology.

Thus, we can talk about the effectiveness of the use of surgical treatment of polypous rhinosinusitis in combination with CEC of low strength 20 μ A with an exposure of 10 minutes, which is comparable to therapy with topical corticosteroids.

Keywords: Polypous rhinosinusitis, low-intensity direct electric current, topical corticosteroids, conjunctival index.

Relevance. Polypous rhinosinusitis is one of the unsolved problems of clinical rhinology, since the frequency of relapses after combined treatment reaches up to 60-80% [1,2].

The aim of the study. Improving the effectiveness of the treatment of polypous rhinosinusitis by using a constant electric current (CEC) of 20 μ A in the postoperative period.

Materials and methods. We observed 76 patients with polypous rhinosinusitis (PRS). Most of the patients were of working age – from 18 to 50 years. Patients (n=76) with recurrent polypous rhinosinusitis were divided into two subgroups: patients of the main subgroup (n=48) underwent surgical treatment in combination with the use of a low-power direct electric current of 20 μ A with exposures of 10 minutes; patients in the control subgroup (n=28) underwent surgical treatment and traditional management of patients using topical corticosteroids (nasonex 2 doses 2 times per nose). The method of treatment of polypous rhinosinusitis included exposure to a constant electric current on the ostiomeatal complex at a current strength of 20 μ A for 10 minutes daily for 10 days for 5-10 days in the postoperative period. The treatment was carried out with the help of an electrode and an apparatus. The course of treatment was 10-12 procedures.

Results and discussions. After the electrotherapy session, all the patients felt well. The data obtained during clinical observation were processed by the method of variation series. In patients of the main subgroup, after 10 days, the results of the conjunctival index (CIO),

suction and transport functions indicated a significant improvement in indicators: CIO decreased to 12.1+1.1 (before treatment 14.4+0.9), transport function - 32.0+0.4 minutes (before treatment 39.7+0.4 minutes), suction function - 25 minutes (20 minutes before treatment). The results 1 month after treatment with low-strength CEC indicated good respiratory function: CIO 7.7+1.4, transport function 31.0+0.3 minutes. After 6 months, the data indicated the preservation of good respiratory function at a high level: CIO 8.3+1.3, transport function 31.4+0.5 minutes. In the control subgroup, the indicators on the 10th day after surgery and after 6 months were worse than in the main group. When monitoring patients in dynamics, we noted that out of 48 patients in the main group in the first year, relapse occurred in 1 (2.0%) patient; out of 28 patients with traditional treatment, also in 1 (3.5%) patient.

Conclusion. Thus, we can talk about the effectiveness of the use of surgical treatment of polypous rhinosinusitis in combination with CEC of low strength 20 μ A with an exposure of 10 minutes, which is comparable to therapy with topical corticosteroids.

List of literature.

1. Piskunov G.Z., Piskunov S.Z.-Guide to rhinology / Edited by G.Z.Piskunov, S.Z. Piskunov.-M.: Litterra, -2016.-960 p.
2. Palchun V.T. Otorhinolaryngology: national manual + CD/ed.: V.T.Palchun. -M.:GEOTAR -Media, 2016. -1024 p.

ТҮЙІН

НАЗАРБАЕВА А.С.

ҚАЙТАЛАМАЛЫ ПОЛИПОЗДЫ
РИНОСИНУСИТТИ КЕШЕНДІ ЕМДЕУДІҢ
ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Зерттеуге қайталанбалы полипозды риносинуситпен 76 ауыратын науқас алынды. Зерттеуімізден алынған нәтиже бойынша, тұрақты электр тоғының әлсіз күшінің тиімділігі жергілікті кортикостероидты терапиямен салыстыруға болатыны дәлелденді.

Негізгі сөздер: Полипозды риносинусит, тұрақты электр тоғының әлсіз күші, топикалық кортикостероид, конъюнктивальдық индекс

РЕЗЮМЕ

НАЗАРБАЕВА А.С.

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ
КОМПЛЕКСНОГО ЛЕЧЕНИЯ
РЕЦИДИВИРУЮЩЕГО ПОЛИПОЗНОГО
РИНОСИНУСИТАЗападно - Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

В данной работе участвовали 76 пациентов с рецидивирующим полипозным риносинуситом. По данным исследования, можно сказать, что применение постоянного электрического тока малой силы сопоставимо с терапией топическими кортикостероидами.

Ключевые слова: полипозный риносинусит, постоянный электрический ток малой силы, топические кортикостероиды, конъюнктивальный индекс

ТӨРЕҒАЛИ Д.С., БЕКНИЯЗОВА М.К., НУРЖАНОВ А.Қ., СЕИЛОВА С.Қ., ЕВЕНИЯ С.С.

COVID-19 АУРУЫНА ШАЛДЫҚҚАН НАУҚАСТАРДАҒЫ ПАТОЛОГИЯНЫҢ
ОФТАЛЬМОЛОГИЯЛЫҚ КӨРІНІСІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: Закелова Н.Ю.

Офтальмология кафедрасы

COVID-19 офтальмопатологияны қоздыруы немесе ауырлатуы мүмкін. Көрсетілген ақпарат аурудың ауырлығына қарамастан науқастарды басқаруда көпсалалы тәсілдің маңыздылығын растайды. Covid-19 пациенттеріндегі офтальмологиялық аурулардың әртүрлілігі вирус тудырған немесе осы инфекциямен қатар жүретін өзгерістер оның тікелей әсеріне ғана емес, сонымен қатар тұқым қуалайтын немесе басқа бейімділікке байланысты жасырын аурулардың белсендірілуіне байланысты екенін көрсетеді.

Ключевые слова: COVID-19, пандемия, инфекция, офтальмология, рецептор

Өзектілігі. Пандемия кезеңінде офтальмологиялық мәселелерге қатысты белгілі бір тәжірибе жинақталғанын атап өткен жөн [1]. Алынған деректер кейде қарама-қайшы сипатта болады, бірақ коронавирустық инфекциялардағы офтальмологиялық бұзылулар, басқа мүшелердің зақымдалуымен салыстырғанда жетекші емес екенін және мүмкін жаңа ауру бар аурудың өршуіне немесе ұйқыдағы патологияның көрінісіне әкелуі мүмкін екенін Юсеф Ю.Н. Казарян Э.Э өз мақалаларында атап көрсеткен [2].

Мақсаты. COVID-19 инфекциясының офтальмологиялық мүшелерге әсерін бағалау.

Инфекцияның көзге тигізер қаупін халықаралық зерттеулерде растайды, ҚХР ғалымдары COVID-19 ды өкінішке орай көтере алмаған науқастардың торлы кабатында SARS-COV-2 вирусты РНК табылғандығын мәлімдейді. Қытайдағы Вэньчжоу медициналық университетіндегі көз ауруханасының зертхана ғалымдары SARS COV-2 нің көзді 2 рецептор көмегімен зақымдайтынын ашып көрсеткен: 1. Аэрозоль. Вирус

жұқтырған аэрозоль көз беткейіне түсіп, назолакри-малды жүйе арқылы тыныс алу мүшелеріне жетеді. Мақалада медиатордың ролін ACE-2 (торлы қабықта экспрессияланады) рецепторы атқаратындығы айтылған. Авторлар SARS-COV-2 нің торлы кабатқа кері әсер ететіндігі туралы қорытындыға келді. 2 рецептор – CD-147, ол – металлопротеиназды іске қосатын иммуноглобулиндер тобына жататын белок [1,2]. Металлопротеиназ – тіндердегі жасушадан тыс ақуыздарды жояды. SARS COV-2 осы CD-147 рецепторымен жасуша беткейінде байланысады, ал көзде таяқша – түтікше клеткалары беткейіне экспрессияланады (яғни таяқша-түтікше клеткалардың зақымдалуы жүреді)

Коронавирусты инфекция адам ағзасына зиянды әсер етті, соның ішінде офтальмологиялық мүшелерге тигізер әсері біз кезіккен науқастардағы клиникалық көріністер мен белгілері көрсетеді [2].

Материалдар мен әдістер. Науқастарға стандартты офтальмологиялық зерттеу жүргізілді.

Кезекті зерттеу әдістері жүргізілді:

авторрефрактометрия, тонометрия, саңылаулы лампада қарау, офтальмоскопия, көз алмасын УДЗ, Оптикалық когерентті томография

Келесі көрсеткіштер есепке алынды: D(диоптрий), D-димер, фибриноген, С-реактивті белок.

Мақаланың бөліміне байланысты басқа тиісті кілт сөздер қолданылды (мысалы, COVID-19, SARS-COV-2, микротамыр, дискомфорт, ретинальді, ОКТ, васкулит)

Біздің бақылауларда, COVID-19 бастан өткізген пациенттердің жиі айтатын шағымдары: дискомфорт, яғни көздегі айқын емес топырақ сезімінің болуы, көздің жасаурауы, көз құрғауы, көру өткірлігінің төмендеуі. Науқастардың айтуынша, бұл белгілер коронавирус инфекциясын жұқтырған кезде айқын байқалған.

Нәтижелер мен талқылау. 1. Коронавирусты инфекция қантамырдың эндотелий қабатын зақымдау арқылы қабынуды туындатады, ал көзде торлы қабықтың микротамырлы өзгерістеріне алып келеді, әсіресе РА және ҚД ауыратын науқастар ауруға бейім. Ол васкулит түрінде көрінеді. Процесс ауырсынусыз өтеді, сондықтан науқастар біршама уақыттан кейін айқын өзгерістермен келеді.

Науқас 67 жаста, анамнезінде 2021жылы наурыз айында оң көзіне, мамыр айында сол көзіне жасанды көзбұршақ қойылған. Отаға дейінгі көру өткірлігі Vis-OD/OS 0.2/0.2, оптикалық аймақтар мөлдір, алдыңғы камера орташа тереңдікте, көзбұршақ кортикальды қабаттарда, периферияда, артқы капсулада бұлыңғырланған. Отадан кейін көру өткірлігі Vis – OD/OS 0.9/0.9, Тп-18, ОУ- оптикалық бөліктер мөлдір, алдыңғы камера орташа тереңдікте. Көз түбі: көру нервсінің дискі – бозғылт – қызыл, шекаралары сақталған, артерия мен вена тамырлары бұралған, біркелкі тарылған, торлы қабық- бозғылт қызыл, патологиялық өзгерістер жоқ. Макулярлы рефлекс сақталған. Сол жылы жаз мезгілінде, коронавирус диагнозы расталған ағасының қасына Алматы қаласы аттанды. Бірнеше күннен кейін көруінің нашарлағанын байқаған. 1,5 ай өткеннен кейін үйіне қайта оралысымен офтальмолог дәрігеріне тексеріске келді. Тексеріс кезінде - Vis OD/OS 0.3/0.4, Тп-19 ммртст. Саңылаулы лампада - қасаң қабық-мөлдір, алдыңғы камера-орташа тереңдікте, ИОЛ артқы камерада, мөлдір, шыны тәрізді денеде улпек тәрізді деструкция. Көз түбінде – көру нервсі дискісінде оқшауланған қан құйылу, торлы қабық шекарасында – ұсақ нүктелі ретинальді геморрагия, аздаған мақтатәрізді ошақтар. Емдеу жоспары жүргізілді: Броксинак, Эмопрокс, Трентал, Вессел Дуо 2,0 т/і № 10, Дематон В 2,0 т/і, № 10, Дицинон 2,0 т/і №7, парабульбарлы дексаметазон 0,5мл +0,2 мл лидокаин №5. 10 күннен кейін науқас динамикасы оң нәтижелі, шыны тәрізді денедегі деструкция аз мөлшерде орын

алады. Көздің УДЗ – улпек тәрізді деструкция азайған. Науқастың ИФА (иммуноферментті анализ): Ig M және Ig G мөлшері жоғарылаған.

2. SARS-COV-2 анықталған науқастағы көру нервсінің невриті. Әйел адам, 50 жаста сол көзінің ауырсынуына, қызаруына, көруінің нашарлауына, түстердің солғын көрінуіне шағымданады. Жоғарыдағы шағымдары 2 апта бұрын респираторлы инфекция және конъюнктивиттен кейін пайда болған. Қарау кезінде Vis OS-0.1 D, Тп-18 ммртст. OS- конъюнктивасы болбыр (жедел конъюнктивиттен кейін), көз жасы пленкасы жыртылған, оптикалық бөліктер мөлдір, алдыңғы камера – орташа тереңдікте. Көз түбін қарауда: көру нервсі дискісінің шекарасы күңгірттенген, анық емес, айқын гиперемия, ісіну, айналасындағы тіндердің ісінуі, қантамырлары будақталған, артериялар калибрі тарылған, торлы қабық- бозғылт - қызыл түсте, патологиялық өзгерістер жоқ. Макулярлы рефлекс сақталған. Науқас невропатолог дәрігерінің тексерілуіне және қанның иммуноферментті анализіне жолданды (ИФА). Қосымша тексерістерден токсоплазмоз, АИТВ, сифилис жоққа шығарылды. ИФА нәтижесі бойынша науқаста Ig M және IgG қанда концентрациясы жоғарылаған, бұл науқаста COVID-19 инфекциясының барын дәлелдейді. Оптикалық когерентті томографиядағы көру дискісі.

Науқастың емі офтальмолог және невропатолог дәрігерлермен таңдалынады.

Қорытынды. Коронавирусты инфекцияның офтальмологиялық мүшеге тигізер әсері басқа мүшелерге тигізер әсеріне қарағанда жетекші болмағанымен дер кезінде емделуді қажет етеді [1]. Зақым себебі неден болғанына қарамастан инфекцияны жұқтырғаннан кейін дереу пайда болатын немесе кейін көрінетін көріністер кезеңінде көзге тигізер қаупінен сақтану қажет.

Әдебиеттер тізімі:

1. Guan WJ, Ni ZY, Hu Y, Liang WH, Ou CQ, He JX, Liu L, Shan H, Lei CL, Hui DSC, Du B, Li LJ, Zeng G, Yuen KY, Chen RC, Tang CL, Wang T, Chen PY, Xiang J, Li SY, Wang JL, Liang ZJ, Peng YX, Wei L, Liu Y, Hu YH, Peng P, Wang JM, Liu JY, Chen Z, Li G, Zheng ZJ, Qiu SQ, Luo J, Ye CJ, Zhu SY, Zhong NS. Clinical characteristics of coronavirus disease 2019 in China. *N Engl J Med.* 2020;382:1708–1720.
2. Tostmann A, Bradley J, Bousema T, Yiek WK, Holwerda M, Bleeker-Rovers C, Ten Oever J, Meijer C, Rahamat-Langendoen J, Hopman J, van der Geest-Blankert N, Wertheim H. Strong associations and moderate predictive value of early symptoms for SARS-CoV-2 test positivity among healthcare workers, The Netherlands, March 2020. *Euro Surveill.* 2020;25.

РЕЗЮМЕ

ТӨРЕҒАЛИ Д.С., НУРЖАНОВ А.К.,
БЕКНИЯЗОВА М.Б., СЕИЛОВА С.К., ЕВЕНИЯ
С.С.

**ПРОЯВЛЕНИЯ ОФТАЛЬМОПАТОЛОГИИ У
ПАЦИЕНТОВ, ПЕРЕНЕСШИХ COVID-19**

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

COVID-19 потенциально может спровоцировать или утяжелить течение офтальмопатологии. Изложенная информация подтверждает важность мультидисциплинарного подхода в ведении больных независимо от тяжести течения заболевания. Разнообразие офтальмологических заболеваний у больных COVID-19 свидетельствует о том, что вызванные вирусом или сопутствующие этой инфекции изменения обусловлены не только его прямым действием, но и активацией латентных заболеваний, связанных с наследственной или другой предрасположенностью.

Ключевые слова: COVID-19, пандемия, инфекция, офтальмология, рецептор

SUMMARY

NURZHANOV A.K., BEKNIYAZOVA M.B.,
SEILOVA S.K., EVENIYA S.S.

**MANIFESTATIONS OF
OPHTHALMOPATHOLOGY IN PATIENTS WITH
COVID-19.**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

COVID-19 has the potential to provoke or aggravate the course of ophthalmic pathology. The presented information confirms the importance of a multidisciplinary approach in the management of patients, regardless of the severity of the disease. The variety of ophthalmic diseases in patients with COVID-19 indicates that the changes caused by the virus or concomitant with this infection are due not only to its direct action, but also to the activation of latent diseases associated with hereditary or other predisposition.

Keywords: COVID-19, pandemic, infection, ophthalmology, receptor

КУЛЬЖАНОВА Д.С.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ ВИТАМИНА D ПРИ ПЕРВИЧНОЙ ДИСМНОРЕЕ У ДЕВОЧЕК-ПОДРОСТКОВ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель – PhD, асс.профессор Аманжолкызы А.

Кафедра нормальной физиологии

Девочки-подростки с дисменореей представляют группу повышенного риска нарушения менструальной функции и формирования патологии репродуктивной системы. Имеются данные о том, что концентрация витамина D и широкое распространение рецепторов витамина D в организме человека свидетельствует об участии витамина D в патогенезе дисменореи. Цель исследования — оценить эффективность витамина D при первичной дисменорее у девочек-подростков.

Ключевые слова: витамин D, дисменорея, девочки-подростки

Актуальность. Девочки-подростки с дисменореей представляют группу повышенного риска по нарушению менструальной функции и формированию патологии репродуктивной системы[1]. Существуют данные о том, что концентрация витамина D и широкое распространение рецепторов витамина D в организме человека говорит об участии витамина D в патогенезе дисменореи. Витамин D имеет широкий спектр действия на организм и очень актуален во всем мире[2]. Применение препарата витамина D у пациентов с первичной дисменореей с дефицитом витамина D уменьшило интенсивность боли и снизило потребность в применении НПВП у пациентов с первичной дисменореей и дефицитом витамина D[3].

Цель исследования. Оценить эффективность применения витамина D при первичной дисменорее у девочек-подростков.

Материалы и методы. Обследовано 95 девочек-подростков в возрасте от 12 до 16 лет с первичной дисменореей. Определение содержания 25-ОН витамина D в сыворотке крови проводилось электрохемилюминесцентным иммунотестом и оценка интенсивности боли проводилась по визуально-аналоговой шкале (ВАШ) до и после приема витамина D.

Результаты: В начале исследования до приема витамина D содержание витамина D среди обследованных девочек составило $15,1 \pm 6,5$ нг/мл. На фоне синдрома первичной дисменореи у 99% обследованных отмечается- неадекватный уровень витамина D, из них 20% имеет недостаточный уровень, ниже ≤ 30 нг/мл и 79% дефицит, ниже ≤ 20 нг/мл. После приема витамина D в течение трех месяцев отмечается тенденция повышения уровня витамина D в два раза и в среднем

составил $32,5 \pm 12,3$ нг/мл. и имеют достоверные различия ($p \leq 0,001$). Средний балл интенсивности боли по ВАШ до приема витамина D составил $- 6,2 \pm 1,9$ баллов. После приема витамина D ВАШ снизился более чем на два раза и составил $2,7 \pm 2,1$ балла и имели значимые различия на уровне $p \leq 0,002$. В данный момент исследование продолжается.

Вывод: У 99% обследованных девочек-подростков с первичной дисменореей отмечается неадекватный уровень витамина D, что вполне может быть причиной боли во время менструации без органических изменений органов малого таза.

Список литературы:

1. Holmes K, Curry C, Sherry, et al. Adolescent Menstrual Health Literacy in Low, Middle and High-Income Countries: A Narrative Review. Int J Environ Res Public Health. 2021;18(5):2260. Published 2021 Feb 25. doi:10.3390/ijerph18052260
2. Afsane Bahrami, Amir Avan, Hamid Reza Sadeghnia, Habibollah Esmaceli, Maryam Tayefi, Faezeh Ghasemi, show all High dose vitamin D supplementation can improve menstrual problems, dysmenorrhea, and premenstrual syndrome in adolescents Journal Gynecological Endocrinology Volume 34, 2018 - Issue 8 Pages 659-663 <https://doi.org/10.1080/09513590.2017.1423466>.
3. Hatice Kucukceran, Ozhan Ozdemir, Serkan Kiral, Dilek Sensoz Berker, Rabia Kahveci, Adem Ozkara, show all The impact of circulating 25-hydroxyvitamin and oral cholecalciferol treatment on menstrual pain in dysmenorrheic patients // Journal Gynecological Endocrinology. -2019.-Vol. 35. N1. - P.53-57. <https://doi.org/10.1080/09513590.2018.1490407>

ТҮЙІН

Д.С. КУЛЬЖАНОВА

ЖАСӨСПІРІМ ҚЫЗБАЛАЛАРДАҒЫ
БІРІНШІЛІК ДИСМЕНОРРЕЯҒА D ДӘРУМЕНІН
ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Дисменореясы бар жасөспірім қыздар етеккір қызметінің бұзылуы және репродуктивті жүйенің патологиясының қалыптасуында жоғары қауіп тобына кіреді. D дәруменінің концентрациясы және адам ағзасында D дәруменінің рецепторларының кең таралуы оның дисменореяның патогенезіне қатысуын көрсететін деректер бар. Зерттеудің мақсаты жасөспірім қызбалардағы біріншілік дисменореяда D витаминінің тиімділігін бағалау болды.

Негізгі сөздер: D дәрумені, дисменорея, жасөспірім қыздар

SUMMARY

D.S. KULZHANOVA

USING VITAMIN D EFFECTIVENESS IN
PRIMARY DYSMENORRHEA IN ADOLESCENT
GIRLSWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Adolescent girls with dysmenorrhea represent an increased risk group for menstrual dysfunction and the formation of pathology of the reproductive system. There is evidence that the concentration of vitamin D and the wide distribution of vitamin D receptors in the human body indicates the involvement of vitamin D in the pathogenesis of dysmenorrhea. The aim of the study was to evaluate the effectiveness of vitamin D in primary dysmenorrhea in adolescent girls.

Keywords: Vitamin D, dysmenorrhea, adolescent girls.

ҚҰСПАНОВА М.Е.

1 ТРИМЕСТРДЕГІ ЖҮКТІЛІКТІҢ ҮЗІЛУІ КЕЗІНДЕГІ САРЫСУЛЫҚ
ПЛАЦЕНТАРЛЫ ӨСУ ФАКТОРЫНЫҢ ДЕҢГЕЙІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшілері: м.ғ.к. профессор А.Б. Тусупкалиев, PhD А.Н. Гайдай
№2 Акушерия және гинекология кафедрасы

Кейбір мәліметтерге сәйкес, барлық жүктіліктің 26% түсік тастаумен аяқталады, ал клиникалық диагнозы бар жүктілік 10% дейін жетеді. Плацентарлы өсу факторы (PLGF) тамырлы эндотелий өсу факторларының отбасына жататын ангиогендік фактор болып табылады. Олар плацентаның қалыпты жұмысында маңызды рөл атқарады. Жүктіліктің жоғалуының ықтимал маркерлері ретінде жақында бірінші триместрде еритін FMS-тәрізді тирозинкиназа-1 (sFlt1), плацентарлы өсу факторы (PLGF) аналық қан айналымының төмендеуі ұсынылды.

Ключевые слова: 1 триместр, жүктілік, плацента

Өзектілігі. Кейбір бағалаулар бойынша барлық жүктіліктің 26%-ы, ал клиникалық диагноз қойылған жүктіліктің 10%-ы түсікпен аяқталады [1]. Плацентарлы өсу факторы (PLGF) – тамырлы эндотелий өсу факторларының тобына жататын ангиогендік фактор. Олар плацентаның қалыпты қызметінде маңызды рөл атқарады. Жақында жүктіліктің бірінші триместрінде ананың қанындағы плацентарлы өсу факторы (PLGF) және еритін FMS тәрізді тирозинкиназа-1 (sFlt 1) деңгейінің төмендеуі жүктіліктің үзілуінің ықтимал маркерлері ретінде ұсынылды [2].

Зерттеудің мақсаты: бірінші триместрдегі жүктіліктің үзілуін сарысулық PLGF концентрациясы негізінде болжау.

Материалдар мен әдістер. Проспективті «жағдай-бақылау» зерттеуі жүргізілді. Бірінші триместрдегі жүктіліктің жоғалуын диагностикалау: етеккір немесе ультрадыбыстық жүктілік <14 апта; жатыр қуысынан ұрық жұмыртқасының/ұрықтың экспульсиясы; анэмбриональды жүктілік; өлі ұрық жұмыртқасы/ұрық. Қандағы PLGF концентрациясын анықтау: пг/мл өлшенген Human Placental Growth Factor Elisa Kit (Sigma Aldrich, Германия) реактивтерін пайдалана отырып, vitalab elx808iu (Dialab, Австрия) жартылай

автоматты анализаторындағы ферментті иммуноферменттік талдау. Алынған мәліметтер Statistica 12.0 статистикалық өңдеу бағдарламасымен өңделеді.

Нәтижелер және талқылау. Зерттеуге барлығы 447 жүкті әйел кіреді, оның ішінде 145-і «жағдай» тобы, 302-сі «бақылау». Зерттелушілер жасы, дене салмағының индексі, босану және түсік тастау тарихы, жүктілік мерзімі, жүктіліктің өздігінен үзілуі кезінде ($p > 0,05$) ерекшеленбеді [3]. «Жағдай» тобындағы сарысулық PLGF концентрациясының медианасы 17,4 (11,5-32,5) пг/мл құрады және статистикалық тұрғыдан «бақылау» тобындағы ұқсас көрсеткіштен 35,5 (22,4-51,2) пг/мл $p < 0,005$ төмен болды. ROC талдауы сары-

сулық PLGF диагностикалық маңыздылығын көрсетті: AUC 0,717, se 69,2%, Sp 67,6%, J индексі 0,368, cut-off 27,2 пг/мл, DOR 4,65.

Қорытынды. Зерттеу нәтижелері 14 аптадан аз мерзімде жүктіліктің өздігінен жоғалуы бар емделушілерде сарысулық PLGF статистикалық маңызды төмен концентрациясын көрсетеді, жүктілікпен салыстырғанда жүктілік > 37 апта ішінде нәресте туылуымен аяқталады. PLGF концентрациясының шектелу деңгейі 27,2 пг/мл құрады, ал ROC талдауы диагностикалық әдістің сенімділігін көрсететін жоғары диагностикалық маңыздылықты көрсетті.

Әдебиеттер тізімі:

1. Kanmaz AG, Inan AH, Beyan E, Budak A: The effects of threatened abortions on pregnancy outcomes. *Ginekol Pol* 2019, 90(4):195-200.
2. Philipp T, Philipp K, Reiner A, Beer F, Kalousek DK: Embryoscopic and cytogenetic analysis of 233 missed abortions: factors involved in the pathogenesis of developmental defects of early failed pregnancies. *Hum Reprod* 2003, 18(8):1724-1732.
3. Cerdeira AS, Kandzija N, Pargmae P, Tome M, Zhang W, Cooke WR, et al. In vivo evidence of significant placental growth factor release by normal pregnancy placentas. *Sci Rep.* 2020;10(1):132.

РЕЗЮМЕ

КУСПАНОВА М.Е.

УРОВЕНЬ СЫВОРОТОЧНОГО ПЛАЦЕНТАРНОГО ФАКТОРА РОСТА ПРИ ПОТЕРЯХ БЕРЕМЕННОСТИ В 1 ТРИМЕСТРЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

По некоторым оценкам, 26% всех беременностей заканчиваются выкидышем, а клинически диагностированных беременностей до 10%. Фактор роста плаценты (PIGF) является ангиогенным фактором, который принадлежит к семейству сосудистых эндотелиальных факторов роста. Они играют важную роль в нормальной функции плаценты. Снижение содержания растворимой FMS-подобной тирозинкиназы-1 (sFlt1), фактора роста плаценты (PIGF) в кровотоке матери в течение первого триместра недавно было предложено в качестве потенциальных маркеров потери беременности.

Ключевые слова: 1 триместр, беременность, плацента

SUMMARY

M.E.KUSPANOVA

THE LEVEL OF SERUM PLACENTAL GROWTH FACTOR IN PREGNANCY LOSSES IN THE 1ST TRIMESTER

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

According to some estimates, 26% of all pregnancies end in miscarriage, and up to 10% of clinically diagnosed pregnancies. Placental Growth Factor (PIGF) is an angiogenic factor that belongs to the family of vascular endothelial growth factors. They play an important role in the normal function of the placenta. A decrease in the content of soluble FMS-like tyrosine kinase-1 (sFlt 1), placental growth factor (PIGF) in the mother's bloodstream during the first trimester has recently been proposed as potential markers of pregnancy loss.

Keywords: 1st trimester, pregnancy, placenta

ХАЛЕЛОВА А.Р., ПАХМАНОВА Б.Е., ЕРУБАЕВА А.А.

ПЕРИНАТАЛЬНЫЕ ИСХОДЫ РОДОВ ПРИ ИНДУКЦИИ

Западно Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: руководитель кафедры «Акушерства и гинекологии №1», профессор Шиканова С.Ю.

Кафедра акушерства и гинекологии №1

В последние десятилетия индукция родов используется во всем мире для многих беременных женщин. Проанализировано 188 случаев. Использовались математические и статистические методы исследования. Таким образом, установлено, что индукция родов не является абсолютно безопасной процедурой для роженицы и плода, в 10% случаев заканчивается оперативными родами, в 1% - атоническими кровотечениями, в каждом шестом послеродовом - разрывами родовых путей.

Ключевые слова: индукция, перинатальные исходы, амниотомия, окситоцин

Актуальность: В течение последних десятилетий в отношении большего числа беременных женщин во всем мире применяется индукция родов. Вышеизложенные факты приводят к необходимости решения вопроса о возбуждении родовой деятельности в связи с высоким риском пролонгирования беременности из-за ухудшения состояния матери и плода[1,2].

Цель исследования. Изучить перинатальные исходы индукции родов у беременных.

Материалы и методы. Нами проведен ретроспективный анализ истории родов родильного отделения АМЦ в период (с октября по декабрь 2022г). Всего проанализировано 188 случаев, при обработке и анализе материалов применялись математические и статистические методы исследования. Анализ данных проводился вручную[1].

Результаты и обсуждения. Все исследуемые случаи включали в себя различные виды индукции: разведение оболочек, амниотомию, введение окситоцина, прием орально мизопростола и механическую индукцию - введение катетера Фолея. Возрастной спектр составил до 20 лет - 3,19% (6), 21-30 лет - 42,5% (80), 30-41 лет - 47,3% (89), старше 41 года - 6,9% (13) случаев. По паритету первородящие наблюдались в 39,2% (62), повторнородящие - 48,5% (91), многорожавшие - 18,6% (35) случаев. Показанием для индукции со стороны матери являлись: хроническая и гестационная артериальная гипертензия - 45,8% (54), преэклампсия - 18,1% (34), дородовой разрыв плодных оболочек - 26% (49), перенашивание беременности - 19,4% (36), сахарные диабеты разных типов - 17,8% (21), антенатальная гибель плода - 2,5% (3), онкологические заболевания - 0,84%

(1). Для подготовки шейки матки применяли каждой пятой беременной мизопропростол 17,5% (33) и введение катетера Фолея 1,59% (3). Затем методы индукции распределились: амниотомия - 73,9% (139), разведение оболочек при дородовом излитии околоплодных вод - 26,1% (49), введение окситоцина по схеме в 90,9% (171). Лишь в 9,1% (17) случаев родовая деятельность началась без утеротоников. Роды на фоне индукции родов закончились кесаревым сечением в 10,1% (19) случаев. Показанием для оперативных родов явились обструктивные роды- 3,7% (7), хориамнионит - 2,12% (4), угрожающее состояние плода - 1,6% (3), отказ от консервативных родов и отсутствие эффекта от родовозбуждения окситоцином по 1,1% (2) женщин. Индуцированные роды осложнились атоническим кровотечением - 1,6% (3), разрывами родовых путей - 15,4% (29). Инструментальные роды использовались у 1,1% (2) женщин.

Заключение. Таким образом, проведя ретроспективный анализ данных, выявлено, что индукция родов не является абсолютно безопасной процедурой для роженицы и плода, в 10% случаев заканчивается оперативными родами.

Список литературы:

1. Бексултанова Г.А., Танышева Г.А., Кинойтова Ш.К. Влияние методов индукции родов на материнские и перинатальные исходы родов. Наука и здравоохранения. 2015 г., №5, с. 42-51
2. Рекомендации ВОЗ по индукции родов. Всемирная организация здравоохранения Женева изд – ВОЗ, 2014 с., 38 с.

ТҮЙІН

ХАЛЕЛОВА А.Р., ПАХМАНОВА Б.Е.,
ЕРУБАЕВА А.А.

ИНДУКЦИЯ КЕЗІНДЕГІ ПЕРИНАТАЛДЫ АСҚЫНУЛАР

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Соңғы онжылдықтарда дүние жүзінде көптеген жүкті әйелдер үшін босануды индукция арқылы жүргізу қолданылады. 188 жағдайға талдау жасалды. Математикалық және статистикалық зерттеу әдістері қолданылды. Осылайша, босануды индукция арқылы жүргізу әйел мен ұрық жағдайы үшін абсолютті қауіпсіз процедура болып табылмайтыны, 10% жағдайда ол операциялық босанумен аяқталатыны, 1% -ында атониялық қан кетумен асқынатыны және әрбір алтыншы босану, босану жолдарының жыртылуымен асқынады.

Негізгі сөздер: индукция, перинаталдық нәтижелер, амниотомия, окситоцин

SUMMARY

KHALELOVA A.R., PAKHMANOVA
B.E., YERUBAYEVA A.A.

PERINATAL OUTCOMES OF INDUCTION DELIVERY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

In recent decades, induction of labor has been used worldwide for many pregnant women. 188 cases were analyzed. Mathematical and statistical research methods were used. Thus, it was found that the induction of labor is not an absolutely safe procedure for the woman in labor and the fetus, in 10% of cases it ends with operative labor, in 1% with atonic bleeding, and in every sixth puerperal with ruptures of the birth canal.

Keywords: induction, perinatal outcomes, amniotomy, oxytocin

ӘМИН А.Т.

АНАЛИЗ ИСХОДА РОДОВ ПРИ АНОМАЛЬНОМ РАСПОЛОЖЕНИИ ПЛАЦЕНТЫ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: Аренова Ш.Б. доктор PhD, ассистент кафедры
Кафедра акушерства и гинекологии №2

При анализе исхода роды имели свои осложнения, из них 8 осложнились ручным удалением плаценты, в дальнейшем 2 случая продолжились атонией матки и 1 случай лапаротомией с тотальной гистерэктомией. По результатам перинатальных исходов, в 2 случаях отмечена антенатальная гибель плода и 1 случай ранней неонатальной гибели плода.

Ключевые слова: исходы родов, предлежание и приращение плаценты, атония

Актуальность. Среди причин, влияющих на показатели материнской и перинатальной смертности, следует отметить аномалии расположения плаценты, к которым относятся приращение плаценты и патология прикрепления плаценты[1]. При АРП развивается хроническая фетоплацентарная недостаточность, обусловленная относительно низкой васкуляризацией в нижних отделах матки по сравнению с ее телом и дном. При этом часто наблюдаются снижение кровоснабжения плаценты и плода, ограничение газообмена и метаболизма в фетоплацентарном комплексе, нарушение созревания плаценты, снижение синтеза и дисбаланс гормонов плаценты и их предшественников материнского и плодового происхождения[2]. Все эти патологические изменения снижают компенсаторно-приспособительные возможности системы мать-плацента-плод, ведут к задержке развития плода, обуславливают осложненное течение беременности и родов (угроза преждевременного прерывания беременности и преждевременных родов, аномалии родовой деятельности, преждевременная отслойка плаценты). У женщин, имеющих предлежание плаценты, риск приращения плаценты к мышечному слою возрастает примерно на 10% в случае, если у них было одно кесарево сечение, и на более чем 60%, если у них было > 4 кесаревых сечений. Для женщин без предлежания плаценты с кесаревым сечением в анамнезе риск повышается очень незначительно (<1% при наличии до 4 кесаревых сечений)[1,2].

Цель исследования. Целью данного исследования является анализ исходов беременностей с аномальным расположением плаценты.

Материалы и методы. Дизайн исследования

представлен ретроспективным одномоментным исследованием, проведенным с января 2022 по декабрь 2022 года на базе Областного Перинатального Центра г. Актобе. В исследование были включены 30 женщин в сроке 26-41 недель беременности, которые были отобраны среди истории родов.

Результаты и обсуждение. Возраст рожениц составлял $30,17 \pm 0,59$ лет. Из 30 женщин с аномалией плаценты 21 родоразрешены оперативным путем кесарева сечения, а 9 женщин - физиологическим путем. При анализе исходов роды имели свои осложнения, из них 8 осложнились ручным отделением и выделением плаценты, далее 2 случая продолжились атонией матки и 1 случай лапаротомией с экстирпацией матки без придатков. В результате перинатальных исходов в 2-х случаях отмечалась антенатальная гибель плода и в 1-ом случае - ранняя неонатальная смерть плода.

Заключение. Родоразрешение оперативным путем при приращении плаценты явилось своевременным и эффективным. Но в проведении операции ручное отделение и выделение плаценты надо быть готовым к осложнениям в виде атонии матки. Учесть, что заключение УЗИ-аппаратов не исключает полностью аномалии плаценты. Женщина должна постоянно быть на контроле у врачей акушер-гинекологов и знать все тревожные признаки при аномалии плаценты, чтобы избежать антенатальную гибель плода вовремя.

Список литературы:

1. Аномалии расположения плаценты: акушерские и перинатальные аспекты. Авторы: Горин В.С., Зайцева Р.К., Серебренникова Е.С., Чернякина О.Ф., Кугушев А.В.
2. Приращение плаценты. Авторы: Julie S. Moldenhauer, MD, Children's Hospital of Philadelphia

ТҮЙІН

SUMMARY

ӘМИН А.Т.

А.Т. AMIN

**ПЛАЦЕНТАНЫҢ АНОМАЛЬДЫ
ОРНАЛАСУЫ КЕЗІНДЕГІ БОСАНУ
НӘТИЖЕСІН ТАЛДАУ****ANALYSIS OF DELIVERY OUTCOMES
IN ABNORMAL LOCATION OF THE
PLACENTA**Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, ҚазақстанWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakstan

Босану нәтижесін талдау кезінде, өзіндік асқынулар кездесті, солардың ішінде 8 плацентаны қолмен ажырату және бөліп шығару, әрі қарай 2 жағдай жатыр атониясымен және 1 жағдай қосалқыларсыз жатыр экстирпация лапаротамиясымен асқынды. Перинаталды талдау нәтижесі бойынша 2 жағдайда ұрықтың антенаталды өлімі және 1 жағдайда нәрестенің ерте неонатальды өлімі анықталды.

In the analysis of outcomes, childbirth had its own complications, of these, 8 were complicated by manual removal placenta, further 2 cases continued with uterine atony and 1 case with laparotomy with total hysterectomy. According to the results of perinatal outcomes, antenatal fetal death and 1 case of early neonatal fetal death were noted in 2 cases.

Негізгі сөздер: туу нәтижелері, плацента превиа және аккрета, атония

Keywords: birth outcomes, placenta previa and accreta, atony

ДҮЙСЕНБЕК Т.Д., ОНАЙБАЕВА А.Қ., ОСПАН А. Е.

ИСХОДЫ РОДОВ У ЖЕНЩИН С РУБЦОМ НА МАТКЕ

Западно - Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Казахстан

Научный руководитель: ассистент кафедры Бекжанова М.С.
Кафедра акушерства и гинекологии №1

Естественные роды с рубцом на матке – лучший способ родить как для матери, так и для плода. Проанализирован акушерский анамнез 230-ти женщин, родивших с одним рубцом на матке. Использовались математические и статистические методы исследования. В ходе исследования было установлено, что 30% беременных рожали естественным путем. Консервативное родоразрешение с единственным рубцом на матке является оптимальным методом.

Ключевые слова: роды с рубцом на матке, кесарево сечение

Актуальность. Кесарево сечение - в настоящее время наиболее распространенная родоразрешающая операция. Повторное кесарево сечение является технически более сложной операцией, чем кесарево сечение у неоперированной женщины[1]. При состоятельном рубце на матке роды через естественные родовые пути являются оптимальным методом родоразрешения для матери и плода[1,2].

Цель исследования. Изучить исходы консервативных родов у женщин с рубцом на матке.

Материалы и методы. Нами проведен ретроспективный анализ 230-ти историй родов женщин с одним рубцом на матке после кесарева сечения за 2022г. по Актюбинскому медицинскому центру, из них 68 случаев, родоразрешенных через естественные родовые пути и 162 женщины с повторным кесаревым сечением. При обработке и анализе материалов применялись математические и статистические методы. Анализ данных проводился вручную.

Результаты и обсуждение: Всего родов за 2022 год - 4091. Из них с одним рубцом на матке -230 (5,6%). Городских женщин - 74,4% (171), сельских - 25,6% (59). Возрастной спектр составил до 18-25лет - 10,8% (25), 25-35лет- 68,2% (157), 35 и более - 20,8% (48). Из них роды через влагалище после предшествовавшего кесарева сечения – 29,6% (68) и повторные оперативные роды - 70,5% (162). Кесарево сечение у женщин с одним рубцом в экстренном порядке в 46,2 % (75), у 53,7% (87) в плановом порядке. У 11,8 % (8) женщин произошли срочные индуцированные роды. Срок гестации на момент родоразрешения составил: до 34 недель - у 2,2 % (5), до 37 недель - у 5,6 % (13), с 37 по 41 недель – у 86,1 % (198), свыше 41 недель – у 6,1% (14) женщин. Женщины с рубцом на матке, родившие через естественные родовые пути, имели следующие отличительные особенности: возраст 25-35 лет (65%); низкий индекс сопутствующих экстрагенитальных заболеваний, оптимальный интергенетический интервал (4,38 года);

низкая частота осложнений настоящей беременности и родов. Осложнения родов чаще диагностированы у женщин, родоразрешенных через естественные родовые пути: разрыв промежности 1-ой степени – у 12 женщин (17,6%), разрыв шейки матки выявлен у 2-х рожениц (1,2%), неполный разрыв матки – у 1-ой женщины (0,6%). У 88,2% женщин с рубцом на матке после кесарева сечения, родоразрешенных при настоящей беременности через естественные родовые пути, родовые пути были готовы к родам. В то же время у 74,2% беременных, родоразрешившихся впоследствии повторной операцией кесарева сечения, шейка матки по шкале Бишоп характеризовалась как «незрелая».

Заключение. Тактика ведения беременности и родоразрешения женщин с рубцом на матке позволит

снизить частоту повторных кесаревых сечений[2]. Успех вагинальных родов после кесарева сечения повышается при предшествующих родах через естественные родовые пути. У 30% беременных с рубцом на матке возможны консервативные роды.

Список литературы:

1. Морфофункциональная оценка нижнего сегмента матки в конце физиологической беременности и у беременных с рубцом / Э. К. Айламазян, Н. Г. Павлова, Н. И. Поленов, Т. У. Кузьминых, Е. В. Шелаева // Журнал акушерства и женских болезней. — 2006. — Т. LV, № 4. — С. 11–18.
2. Залесный А. В. Комплексная оценка состояния рубца на матке после кесарева сечения // Журнал акушерства и женских болезней. — 2010. — Т. LIX, № 5. — С. 118–126.

ТУЙІН

ДҮЙСЕНБЕК Т.Д., ОНАЙБАЕВА А.К.,
ОСПАН А.Е.

ЖАТЫРДАҒЫ БІР ТЫРТЫҚПЕН ЖҮКТІ ӘЙЕЛДЕРДІҢ БОСАНУ АҚЫРЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жатырдағы қалыптасқан тыртықпен табиғи босану жолдары арқылы босану ана мен ұрық үшін босанудың оңтайлы әдісі болып табылады. Жатырдағы бір тыртықпен босанған 230 әйелдің босану тарихына анализ жасалды. Зерттеудің математикалық және статистикалық әдістері қолданылды. Зерттеу барысында жүкті әйелдердің 30% табиғи жолмен босанғаны анықталды. Жатырдағы бір тыртықпен босануды консервативті жүргізу оңтайлы әдіс болып табылады.

Негізгі сөздер: жатырда тыртықпен босану, кесар тілігі

SUMMARY

T.D.DUISENBEK, A.K.ONAIBAIEVA, A.E.OSPAN

DELIVERY OUTCOMES IN WOMEN WITH UTERINE SCAR

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

With a wealthy scar on the uterus, vaginal delivery is the optimal method of delivery for the mother and fetus. 230 births with one uterine scar were analyzed. Mathematical and statistical research methods were used. The success of vaginal delivery after caesarean section is increased with previous births. Conservative delivery is possible in 30% of pregnant women with one scar on the uterus.

Keywords: childbirth with a scar on the uterus, caesarean section

КУБЕТАЕВА А.М., МЕНДЫБАЕВА Ж.С., УВАЙСОВА А.Ш.

АКУШЕРСКИЕ И ПЕРИНАТАЛЬНЫЕ ИСХОДЫ У ЖЕНЩИН С РЕЗУС-ОТРИЦАТЕЛЬНОЙ КРОВЬЮ

Западно Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель: руководитель кафедры «Акушерства и гинекологии №1», профессор Шиканова С.Ю.

Кафедра акушерства и гинекологии №1

Беременные с резус-отрицательной группой крови являются одной из наиболее актуальных проблем, с которыми приходится сталкиваться в акушерской и перинатальной практике. Проанализирован анамнез 119-ти беременных с резус-отрицательной группой крови. Использовались математические и статистические методы исследования. В результате установлено, что группы крови составляют группу высокого риска перинатальной заболеваемости и смертности среди резус-отрицательных беременных, несмотря на сенсбилизацию.

Ключевые слова: резус-отрицательная кровь, гемолитическая болезнь, перинатальные исходы

Актуальность: С первых недель беременности между зародышем и материнским организмом возникают иммунобиологические взаимосвязи, которые определяют развитие внутриутробного плода и качество здоровья новорожденного ребенка[1]. Во время беременности эритроциты проникают через плацентарный барьер у 5% беременных в 1-ый триместр, у 15% - во 2-ой и у 30% - в третий триместр. Приблизительно 1,5% всех беременностей у резус-отрицательных женщин осложняется резус-сенсбилизацией. Эта частота снижается до 0,2% при широком использовании анти-Rh(D) иммуноглобулина[2].

Цель исследования: изучить акушерские и перинатальные исходы у женщин с резус-отрицательной кровью.

Материалы и методы: Нами проведен ретроспективный анализ 119 историй родов женщин с резус-отрицательной кровью, родивших в Актобинском медицинском центре (АМЦ) за 2022 год. Учитывались особенности клинико-анамнестических данных, наличие в анамнезе гемотрансфузий, самопроизвольных абортов, анте- и интранатальных потерь плода, рождение детей с гемолитической болезнью и т.д. При обработке и анализе материалов применялись математические и статистические методы. Анализ данных проводился вручную.

Результаты и обсуждение. В АМЦ за 2022 год роды составили - 4091 (100%), из них с резус-отрицательной кровью - 119 (2,9%). Из всех пациенток с резус-отрицательной кровью: без сенсбилизации - 95 (79,8%), с сенсбилизацией - 24 (20,2%). У беременных с сенсбилизацией титр 1:8 наблюдался у 16% (4%), титр 1:16 – у 45,8% (11), титр 1:32 – 33,3% (8), титр 1:64 - 4,2% (1). Возрастной спектр составил 21-30 лет – 48,7% (58), 31-40 лет – 43,7% (52), 41 года и старше –

7,6% (9). Из них первородящие составили 12,6% (15), повторнородящие - 64,7% (77), многорожавшие – 22,6% (27). У 64,7% (77) женщин акушерский анамнез был отягощен: самопроизвольные и медицинские аборты - 59,7% (46) и 36,4% (28) соответственно, атоническое кровотечение – 3,9% (3). Анализ анамнеза выявил, что у 26% (31) женщин имелась гемотрансфузия, у 6,7% (8) - антенатальная гибель плода. Осложнения во время беременности составили 22,7% (27), из них многоводие 63% (17), нарушение плодово-плацентарного кровотока – 29,6% (8), гемолитическая болезнь плода (ГБП) 7,4% (2). У 5,9% (7) женщин произошли преждевременные роды, у 29,4% (35) оперативные роды и у 18,4% (22) женщин индуцированные роды. Перинатальные потери имели место в 5% (6) случаев, из них 2,5% (3) мертворождение в сроке беременности 28-32 недель в связи с отежной формой ГБП, и 2,5% (3) – постнатальные потери, причиной которых явилась тяжелая форма ГБН. У 23,5% (28) новорожденных диагностирована легкая форма ГБН (желтушная), наблюдались в отделении «Мать и Дитя» с проведением фототерапии.

Заключение: Беременные с резус-отрицательной кровью независимо от сенсбилизации представляют группу высокого риска по перинатальной заболеваемости и смертности.

Список литературы:

1. Чистякова Г.Н, Касаткина Е.В «Современный взгляд на проблему иммунологической несовместимости при беременности» Издание: Уральский медицинский журнал, 2017, стр.27-33.
2. Акушерство: Национальное руководство./Под ред. акад. РАМН Э.К. Айламазяна, акад. РАМН В.И. Кулакова, акад. РАМН Г.М. Савельевой. - М.: Изд-во «ГЭОТАР-Медиа», 2007. - 1197 с.

ТҮЙІН

КӨБЕТАЕВА А.М., МЕНДЫБАЕВА Ж.С.,
УВАЙСОВА Ә.Ш.

ҚАН ТОБЫ РЕЗУС-ТЕРІС ЖҮКТІ ӘЙЕЛДЕРДІҢ АКУШЕРЛІК ЖӘНЕ ПЕРИНАТАЛДЫҚ НӘТИЖЕЛЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Резус-теріс қан тобы бар жүкті әйелдер – акушерлік және перинаталдық практикада кездесетін ең өзекті мәселелердің бірі. Қан тобы резус-теріс 119 жүкті әйелдердің ауру тарихына анализ жасалды. Зерттеудің математикалық және статистикалық әдістері қолданылды. Нәтижесінде, қан тобы резус-теріс жүкті

SUMMARY

A.M.KOBETAYEVA, ZH.S.MENDYBAYEVA,
A.SH.UVAISOVA

OBSTETRICAL AND PERINATAL OUTCOME IN RH-NEGATIVE WOMEN

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakstan

Pregnant women with Rh-negative blood group are one of the most pressing problems faced in obstetric and perinatal practice. The medical history of 119 pregnant women with Rh-negative blood group was analyzed. Mathematical and statistical research methods were used. As a result, it was found that blood groups constitute a high-risk group for perinatal morbidity and mortality

әйелдер, сенсбилизацияға қарамастан перинаталдық аурушаңдық пен өлім-жітім бойынша жоғары тәуекел тобын құрайтыны анықталды.

Негізгі сөздер: резус-теріс қан, гемолитикалық ауру, перинаталдық нәтижелер

among Rh-negative pregnant women, despite sensitization.

Keywords: Rh-negative blood, hemolytic disease, perinatal outcomes.

ТУРЕШЕВА А.Б

ГЕНЕТИЧЕСКИЕ ВАРИАЦИИ ПОЛИМОРФИЗМОВ ГЕНОВ ПРИ ИДИОПАТИЧЕСКОЙ РЕЦИДИВИРУЮЩЕЙ ПОТЕРЕ БЕРЕМЕННОСТИ СРЕДИ ЖЕНЩИН КАЗАХСТАНА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель – PhD, асс.профессор Аманжолкызы А.

Кафедра нормальной физиологии

Привычное невынашивание беременности представляет собой стрессовое состояние супружеской пары, которая не может получить информацию о причине невынашивания беременности и, соответственно, лишена эффективной этиопатогенетической терапии. В связи с высокой частотой ПНБ, ее значительным вкладом в репродуктивность и фертильность, генетической обусловленностью и отсутствием достоверных данных о генетических маркерах, позволяющих прогнозировать развитие ПНБ, необходимо провести исследование в этнически однородной популяции казахов с четкими критериями набора и выбора этиопатогенетических полиморфизмов ПНБ.

Ключевые слова: полиморфизм, невынашивание беременности, самопроизвольный аборт

Актуальность. Идиопатическая рецидивирующая потеря беременности (RPL), также называемая привычным невынашиванием беременности (ПНБ) является серьезным осложнением беременности, от которого, по имеющимся данным, страдают 2–4% здоровых женщин. Риск самопроизвольного аборта после предыдущего выкидыша составляет 12-20%, который возрастает до 29% после двух выкидышей и до 33-36% после трех выкидышей [1]. Соответственно, идиопатическая рецидивирующая потеря беременности был определен как ≥ 2 потери беременности согласно Европейскому обществу репродукции человека и эмбриологии (ESHRE) и Американскому обществу репродуктивной медицины (ASRM) [2]. В данных руководствах подтвержденные причины идиопатической привычной невынашивании беременности включали антифосфолипидный синдром (APS), резус-несовместимость, наследственную тромбофилию из-за носительства фактора V-Лейдена и протромбина G20210A, анатомические аномалии матки и хромосомные aberrации у обоих партнеров. Несмотря на выявление этих и других потенциальных причинных факторов, большинство причин (~ 50%) не были идентифицированы. Множество разных линии доказательств указывают на генетическую предрасположенность в определении риска ПНБ.

Цель. Изучение ряда генетических вариаций полиморфизмов генов при идиопатической рецидивирующей потере беременности среди женщин Казахстана.

Материалы и методы. По базам провели систематический обзор литературы путем поиска интересных источников по генетическим исследованиям ПНБ. Поиск литературы проводился в базах данных PubMed, Google Scholar, Scopus, Web of Science и EBSCO до 2023 г.

Результаты. Предыдущие исследования установили связь между генетическими вариантами фактора свертывания крови, рецептора половых гормонов, метаболических, воспалительных и иммунных генов и идиопатическим ПНБ. Из них наиболее частыми унаследованными тромбофилиями, связанными с ПНБ, были фактор V-Leiden, мутация протромбина G20210A и термолабильный вариант метилентетрагидрофолатредуктазы (MTHFR) C677T.

Выводы. Учитывая множество разных линий доказательств, указывающих на генетическую предрасположенность в определении риска ПНБ, нашей исследовательской командой совместно с учеными Школы Медицины Назарбаев Университета проводится научно - исследовательская работа генетических вариаций идиопатической привычной потери беременности у женщин Казахстана репродуктивного возраста. Ожидаем, что полученные данные в результате этих исследований помогут в формировании будущих стратегий поиска дополнительных генов восприимчивости в ПНБ, что, в свою очередь, окажет значительное влияние на его диагностику, ведение и долгосрочное наблюдение. Ввиду неоднородности распространения ПНБ, его

представленности и распространенности среди разных рас и сообществ, полученные результаты будут иметь большую значимость для населения Казахстана. В данный момент исследование продолжается.

Список литературы:

1. Khalife D, Ghazeeri G, Kutteh W. Review of current

guidelines for recurrent pregnancy loss: new strategies for optimal evaluation of women who may be superfertile. *Semin Perinatol.* 2019;43:105-115.

2. Practice Committee of the American Society for Reproductive Medicine. *Fertil Steril* 2012;98:1103-1111.

ТҮЙІН

ТУРЕШЕВА А.Б.

ҚАЗАҚСТАН ӘЙЕЛДЕРІ АРАСЫНДА ЖҮКТІЛІКТІҢ ИДИОПАТИЯЛЫҚ ҚАЙТАЛАНАТЫН ЖОҒАЛУЫ КЕЗІНДЕГІ ГЕНДІК ПОЛИМОРФИЗМДЕРДІҢ ГЕНЕТИКАЛЫҚ ВАРИАЦИЯЛАРЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жүктіліктің әдеттегі түсік тастауы – бұл түсік түсіру себебі туралы ақпарат ала алмайтын және сәйкесінше тиімді этиопатогенетикалық терапиядан айырылатын ерлі-зайыптылар үшін стресстік жағдай. Жүктіліктің әдеттегі түсік тастауы жоғары жиілігіне, оның репродукция және туу көрсеткіштеріне елеулі үлесіне, генетикалық шарттылығына және жүктіліктің әдеттегі түсік тастауы дамуын болжауға мүмкіндік беретін генетикалық маркерлер туралы сенімді деректердің болмауына байланысты, жүктіліктің әдеттегі түсік тастауы этиопатогенетикалық полиморфизмдерін таңдаудың нақты критерийлері бар қазақтардың этникалық біртекті популяциясында зерттеу жүргізу қажет.

Негізгі сөздер: полиморфизм, түсік түсіру, өздігінен түсік түсіру

SUMMARY

A.B TURESHEVA

GENETIC VARIATIONS OF GENE POLYMORPHISMS IN IDIOPATHIC RECURRENT PREGNANCY LOSS AMONG WOMEN OF KAZAKHSTAN

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Habitual miscarriage is a stressful state for a married couple who cannot get information about the cause of miscarriages and, accordingly, is deprived of effective etiopathogenetic therapy. Due to the high frequency of PNB, its significant contribution to reproduction and fertility rates, genetic conditionality and the lack of reliable data on genetic markers that would allow predicting the development of PNB, it is necessary to conduct a study in an ethnically homogeneous population of Kazakhs with clear criteria for recruiting and choosing etiopathogenetic polymorphisms of PNB.

Keywords: polymorphism, miscarriage, spontaneous abortion.

БЕКБОЛАТҚЫЗЫ Д.

«МАРАТ ОСПАНОВ АТЫНДАҒЫ БҚМУ-Ң «МЕЙІРГЕР ІСІ» БАКАЛАВРИАТ ТҮЛЕКТЕРІНІҢ ЖҰМЫСҚА ОРНАЛАСУМЕН ҚАНАҒАТТАНУЫН БАҒАЛАУ» ЗЕРТТЕУІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.к., доцент Векленко Г.В.

Ішкі аурулар пропедевтикасы кафедрасы

ҚР практикалық денсаулық сақтау саласында мейірбике Бак бакалавры дәрежесінің болуы лауазымдарды бөлу кезінде құқықтық артықшылық бермейді. Зерттеу мақсаты: ДК бакалавриат түлектерінің ҚР-дағы практикалық денсаулық сақтау құрылымы мен функционалына бейімделу мүмкіндіктерін анықтау.

Негізгі сөздер: медицина, бейімделу, түлектер

Өзектілігі: Денсаулық сақтау жүйесінің тиімді дамуы көбінесе мейірбике кадрларының кәсіби деңгейі мен сапасына байланысты. Дүние жүзіндегі денсаулық сақтау жұмыс күшінің ең үлкен құрамдас бөлігі ретінде медбикелер денсаулық сақтау саласындағы кез келген төтенше жағдайға ден қою кезінде көмек көрсетудің тиімділігін қамтамасыз етуде де, жетекшілік етуде де маңызды рөл атқарады [3].

«Мейіргер ісі» – медицина саласындағы заманауи ақпарат ағынының транзитивтілігін ескере отырып, мейіргердің жоғары кәсіби деңгейін, тиісті ақпаратты білуі мен иеленуін қамтитын Қазақстан Республикасындағы мейіргерлік білім беру құрылымындағы салыстырмалы түрде жаңа бағыт. Өткен кезеңде білім беру бағдарламасының құрылымы мен мазмұны қалыптастырылды және пысықталды, денсаулық сақтау жүйесінде жоғары «Мейіргер ісі» факультеттерінің түлектері атқара алатын лауазымдар анықталды. Осы бағыттағы оқуды аяқтағаннан кейін бакалавр дәрежесін алған түлек жалпы тәжірибелік медбике немесе кафедрадағы ассистент лауазымынан бастап мейіргер ісі саласы бойынша денсаулық сақтау жүйесінде жұмысқа орналасуға құқылы [2].

Батыс елдеріндегі жоғары білімі бар мейіргерлердің Қазақстандағы мейіргерлерден айырмашылығы, олардың жауапкершілік аясы анағұрлым кең және өз жұмысында үлкен дербестік бар. Қазақстанда мейіргерлерден дәрігерге тек медициналық ассистент ретінде көмек көрсетеді және тәуелсіз мейіргерлік тәжірибені жүргізбейді. Қазақстанда іс жүзінде бакалавр дәрежесінің болуы лауазымдарды бөлуде заңды артықшылықтарды мүлдем бермейтінін нақтылау қажет [1].

Қазақстан Республикасының практикалық денсаулық сақтау саласында «Мейіргер ісі» бакалаврлары

қандай лауазымдарды иеленуі мүмкін және неге сол лауазымдарда жұмыс істемейді деген сұрақ ашық және өзекті болып отыр.

Зерттеудің мақсаты: «Мейіргер ісі» бакалавриаттарының Қазақстан Республикасындағы практикалық денсаулық сақтаудағы құрылым мен функционалдылыққа бейімделу мүмкіндіктерін анықтау.

Зерттеудің материалдары мен әдістері: Зерттеудің дизайны: көлденең сапалық зерттеу: сапалы жартылай құрылымдық сұхбат (индуктивті мазмұнды талдау)

Зерттеудің негізгі нәтижелері: Күтілетін нәтижелер (жоспарланған зерттеу үшін):

1. Білім беру бағдарламаларын бейімдеу бойынша білім беру ұйымдарына ұсыныстар әзірлеу;
2. «Мейіргер ісі» бакалавриат түлектерін жұмысқа орналастыру бойынша практикалық денсаулық сақтауға ұсыныстар әзірлеу.

Әдебиеттер тізімі:

1. Changes in proportion of bachelor's nurses associated with improvements in patient outcomes / Karen B Lasater 1 2, Douglas M Sloane 1, Matthew D McHugh 1 2, Joshua Porat-Dahlerbruch // 1Res Nurs Health. 2021 Oct;44(5):787-795. doi: 10.1002/nur.22163. Epub 2021 Jun 14. PMID: 34128242 PMCID: PMC8440404
2. Опыт реформирование системы сестринского образование в Республике Казахстан / З.А. Байгожина, А.Т. Умбетжанова, В.В. Койков // УДК 614.253.52:378
3. Бакалавры сестринского дела как кадровый потенциал в системе профессиональной подготовке среднего медицинского персонала / С.Н. Филиппова, И.В. Островская // 2016

РЕЗЮМЕ

БЕКБОЛАТҚЫЗЫ Д.

**ИССЛЕДОВАНИЕ «ОЦЕНКА
УДОВЛЕТВОРЕННОСТИ ТРУДОУСТРОЙСТВА
ВЫПУСКНИКОВ БАКАЛАВРИАТА ЗКМУ ИМ.
М. ОСПАНОВА «СЕСТРИНСКОЕ ДЕЛО»»**Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

В практическом здравоохранении РК наличие степени бакалавра сестринского дела не дает правовых преимуществ при распределении должностей. Цель исследования: выявить возможности адаптации выпускников бакалавриата СД к структуре и функционалу практического здравоохранения в РК.

Ключевые слова: медицина, адаптация, выпускники

SUMMARY

BEKBOLATKYZY D.

**RECRUITMENT ASSESSMENT OF WKMOMU
NURSING FACULTY BACHELOR'S DEGREE
GRADUATES**West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakstan

In practical healthcare of the Republic of Kazakhstan, having a bachelor's degree in nursing does not give legal advantages in the distribution of positions. The purpose of the study: to identify the possibilities of adaptation of undergraduate nursing graduates to the structure and functionality of practical healthcare in the Republic of Kazakhstan.

Keywords: medicine, adaptation, graduates.

ТАУШАНОВА М.К., КАРАБЕКОВА С.Н

**АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНДА 2017–2022 ЖЫЛДАР ДИНАМИКАСЫНДАҒЫ
ГЛАУКОМА САЛДАРЫНАН МҮГЕДЕКТІК КӨРСЕТКІШТЕРІ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.к., доцент, қауым.профессор Ермуханова Л.С.

Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтау кафедрасы

Глаукома бүкіл әлемде қайтымсыз соқырлықтың негізгі себебі болып табылады. 40 пен 80 жас аралығындағы адамдар арасында глаукоманың жаһандық таралуы 3,5% деп бағаланады. Халықтың саны мен үлесінің өсуімен 2040 жылы 111,8 миллион адам глаукомадан зардап шегеді деп болжануда. Қазақстанда глаукома бойынша ғылым мен техниканың заманауи жетістіктері әзірленіп, практикалық денсаулық сақтауға енгізілгеніне қарамастан, глаукома салдарынан соқыр болған науқастардың саны азаймайды.

Негізгі сөздер: глаукома, мүгедектік, офтальмология

Өзектілігі. Глаукома – бүкіл дүниежүзінде қайтымсыз соқырлықтың негізгі себебі болып табылады. 40 пен 80 жас аралығындағы тұрғындар арасында глаукоманың жаһандық таралуы - 3,5% деп бағаланып отыр. Офтальмологтар тұрғындардың саны мен үлесінің өсуімен байланысты 2040 жылы 111,8 миллион адам глаукомадан зардап шегеді деп болжау жасауда [1]. Әртүрлі елдерде жүргізілген көп орталықты эпидемиологиялық зерттеулердің нәтижелері глаукома салдарынан аурушандық пен мүгедектіктің айтарлықтай өскенін көрсетеді [2,3]. Қазақстанда глаукома бойынша ғылым мен техниканың заманауи жетістіктері әзірленіп, практикалық денсаулық сақтауға енгізілгеніне қарамастан, глаукома салдарынан соқыр болған науқастардың саны азаймай, керісінше ұлғайып баратқанын тенденция байқалуда.

Зерттеудің мақсаты: 2017-2022 жылдар аралығындағы Ақтөбе облысының тұрғындары арасында глаукома бойынша мүгедектік көрсеткішін зерттеу.

Материалдар мен әдістер: ретроспективті, ақпараттық-аналитикалық, статистикалық әдістер. Ақтөбе облысының 2017-2022 жылдар аралығындағы глаукома себебінен алғаш рет есепке алынған науқастардың саны, глаукома патологиясы бойынша мүгедектік топтары, біріншілік мүгедектік көрсеткіштеріне талдау жүргізілді.

Нәтижелері мен талқылау. Мүгедектік топтары бойынша деректерді салыстырмалы талдау кезінде зерттелген жылдардағы біріншілік ашық бұрышты глаукома – мүгедектіктің негізгі себебі болғандығы анықталды. Ақтөбе облысы бойынша 2017 жылы біріншілік мүгедектік көрсеткіші 457,9 - ды құраса, 2022 жылы бұл көрсеткіш 635,7 - ды құрап отыр. Соңғы 5 жыл ішінде Ақтөбе облысында аталған патология бойынша біріншілік мүгедектік көрсеткіші 38,8% - ға өскен. Сонымен қатар, бірінші топтағы мүгедектіктің үлес салмағы -2,6 есе, екінші топ - 7,3 есеге күрт өскен. Үшінші топтағы мүгедектіктің үлес салмағының өсуі баяулағаны байқалады (1,7 есе). Зерттелген

жылдардағы мүгедектік топтары бойынша талдау көрсеткендей, мүгедектіктің себебі ретінде біріншілік ашық бұрышты глаукома жетекші орын алады, содан соң біріншілік жабық бұрышты, қайталама және туа біткен глаукома болып отыр.

Қорытынды: Зерттеу барысында алынған мәліметтерді ескере отырып, глаукома себебінен біріншілік мүгедектің артуын атап өтуге болады, зағип және нашар көретін тұрғындар санының артуы - Ақтөбе облысында егде және қарт жастағы тұрғындардың көбеюімен байланысты. Көз патологиясымен байланысты қазіргі заманғы эпидемиологиялық және медициналық - әлеуметтік мәселелерді, нақты ұсыныстар мен ұсыныстарды әзірлей отырып, көру қабілеті нашар мүгедектерді және ауыр офтальмологиялық

патологиясы бар науқастарды медициналық тексеріс, динамикалық бақылау мен оңалтудың өңірлік нысаналы бағдарламаларын негіздеу ерекше маңызға ие.

Әдебиеттер тізімі:

1. Kang, J. M., & Tanna, A. P. (2021). Glaucoma. Medical Clinics of North America, 105(3), 493–510. doi:10.1016/j.mcna.2021.01.004
2. Sotimehin AE, Ramulu PY. Measuring Disability in Glaucoma. J Glaucoma. 2018 Nov;27(11):939-949. doi: 10.1097/IJG.0000000000001068. PMID: 30161076.
3. Hou C, Pu C. Medication Adherence in Patients With Glaucoma and Disability. JAMA Ophthalmol. 2021;139(12):1292–1298. doi:10.1001/jamaophthalmol.2021.4415

РЕЗЮМЕ

ТАУШАНОВА М.К., КАРАБЕКОВА С.Н.

ПОКАЗАТЕЛИ ИНВАЛИДНОСТИ ВСЛЕДСТВИЕ ГЛАУКОМЫ В ДИНАМИКЕ ЗА 2017- 2022 ГГ. В АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Западно-Казакстанский медицинский университет имени Марата Оспанова. Ақтөбе, Казакстан

Глаукома является основной причиной необратимой слепоты во всем мире. Глобальная распространенность глаукомы среди людей в возрасте от 40 до 80 лет оценивается в 3,5%. С ростом числа и доли пожилых людей в населении прогнозируется, что в 2040 году глаукомой будут страдать 111,8 миллиона человек. Несмотря на то, что в Казакстане разрабатываются и внедряются в практическое здравоохранение современные достижения науки и техники по глаукоме, число больных, ослепших из-за глаукомы, не уменьшается.

Ключевые слова: глаукома, инвалидность, офтальмология

SUMMARY

M.K. TAUSHANOVA, S.N. KARABEKOVA

INDICATORS OF DISABILITY DUE TO GLAUCOMA IN DYNAMICS FOR 2017-2022 IN AKTOBE REGION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Glaucoma is the leading cause of irreversible blindness worldwide. The global prevalence of glaucoma among people aged 40 to 80 years is estimated at 3.5%. With the growing number and proportion of elderly people in the population, it is predicted that 111.8 million people will suffer from glaucoma in 2040. Despite the fact that modern achievements of science and technology on glaucoma are being developed and implemented in practical healthcare in Kazakhstan, the number of patients who have gone blind due to glaucoma is not decreasing.

Keywords: glaucoma, disability, ophthalmology.

КАМАЛБЕК А.Т.

ӨКПЕНІҢ СОЗЫЛМАЛЫ ОБСТРУКТИВТІ АУРУЫНЫҢ ЭПИДЕМИОЛОГИЯЛЫҚ АНАМНЕЗІН САУАЛНАМА КӨМЕГІМЕН ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазакстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазакстан

Ғылыми жетекші м.ғ.к., Назарбаева Р.К., PhD Алексенова Н.У.

Ғылыми менеджмент және дәлелді медицина кафедрасы

Өкпенің созылмалы обструктивті ауруы (ӨСОА) – уақытша еңбекке жарамсыздықтың, мүгедектік пен мерзімінен бұрын өлімнің өсуіне айтарлықтай үлес қосатын қоғамдық денсаулық сақтаудың негізгі проблемаларының бірі. Ақтөбе қаласы емханаларында ӨСОА-мен тіркелген науқастар арасында ӨСОА эпидемиологиялық анамнезін талдау нәтижесінде науқастардың ӨСОА ауруын тек шылым шегумен немесе өндірісте жұмыс жасумен ғана байланыстырмайтыны анықтау.

Негізгі сөздер: *ӨСОА, шылым шегу, эпидемиологиялық анамнез*

Өзектілігі. Өкпенің созылмалы обструктивті ауруы (ӨСОА) – уақытша еңбекке жарамсыздықтың, мүгедектік пен мерзімінен бұрын өлімнің өсуіне айтарлықтай үлес қосатын қоғамдық денсаулық сақтаудың негізгі проблемаларының бірі [1]. Сарапшылардың болжамдарына сәйкес, 2030 жылға қарай өкпенің созылмалы обструктивті ауруы (ӨСОА) әлемде өлім себептерінің арасында үшінші орын алады [2]. Аурудың жаһандық ауырталығы негізінде зерттеу (BOLD жобасы) бойынша ӨСОА 40 жастан асқан адамдарда көп таралады. Оның ішінде, Қазақстандық зерттеушілердің деректері бойынша, өлім-жітім – 60%-ды құрайды, ал 40%-ы халықтың мүгедектігі болып табылады.

Зерттеу мақсаты. Ақтөбе қаласы тұрғындарының тұратын аймағына байланысты ӨСОА эпидемиологиялық анамнезін сауалнама көмегімен зерттеу

Материалдар мен әдістер. Ақтөбе қаласы емханаларында ӨСОА-мен тіркелген науқастар арасында ӨСОА эпидемиологиялық анамнезін талдау мақсатында сауалнама жүргізілді (n=111). Сауалнама зерттеу көрсеткіштері тұрғысынан барлық құнды ақпаратты жинауға мүмкіндік беретін 20 сұрақ бойынша

әзірленді.

Нәтижелер мен талқылау. Сауалнама нәтижесі бойынша ӨСОА тіркелген науқастар арасында 70 % шылым шекпейтіні, 20 % өндірісте жұмыс жасайтындықтары анықталды.

Қорытынды: Қорыта келе, Ақтөбе қаласы емханаларында ӨСОА-мен тіркелген науқастар арасында ӨСОА эпидемиологиялық анамнезін талдау нәтижесінде науқастардың ӨСОА ауруын тек шылым шегумен немесе өндірісте жұмыс жасумен ғана байланыстырмайтыны анықталды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Michael C Ferrera, Wassim W Labaki, MeiLan K Han. Advances in Chronic Obstructive Pulmonary Disease. Review Annu Rev Med. 2021; Jan 27;72:119-134. doi: 10.1146/annurev-med-080919-112707/.
2. Nugmanova et al. The prevalence, burden and risk factors associated with chronic obstructive pulmonary disease in Commonwealth of Independent States (Ukraine, Kazakhstan, Azerbaijan): results of the CORE study. BMC Pulm Med. (2018) 18:26, 2018 Jan 20;

РЕЗЮМЕ

КАМАЛБЕК А. Т.

ИЗУЧЕНИЕ ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКОГО АНАМНЕЗА ХРОНИЧЕСКОЙ ОБСТРУКТИВНОЙ БОЛЕЗНИ ЛЕГКИХ С ПОМОЩЬЮ ОПРОСНИКА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Хроническая обструктивная болезнь легких (ХОБЛ) является одной из основных проблем общественного здравоохранения, внося значительный вклад в рост временной нетрудоспособности, инвалидности и преждевременной смерти. В результате анализа эпидемиологического анамнеза ХОБЛ среди больных, состоящих на учете с ХОБЛ в поликлиниках г. Актөбе, определено, что больные не связывают заболевание ХОБЛ только с курением или работой на производстве.

Ключевые слова: *ХОБЛ, курение, эпидемиологический анамнез*

SUMMARY

A.T.KAMALBEK

STUDYING THE EPIDEMIOLOGICAL HISTORY OF CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE USING A QUESTIONNAIRE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Chronic obstructive pulmonary disease (COPD) is one of the major public health problems, making a significant contribution to the increase in temporary disability, disability and premature death. As a result of the analysis of the epidemiological history of COPD among patients registered with COPD in polyclinics in Aktobe, it was determined that patients do not associate COPD disease only with smoking or working at work.

Keywords: *COPD, smoking, epidemiological history*

КОПЖАСАРОВА А.М.

ГИГИЕНИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ФАКТОРОВ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ СРЕДЫ И СОСТОЯНИЕ ТЕРМОРЕГУЛЯЦИИ РАБОЧИХ ФЕРРОСПЛАВНОГО ПРОИЗВОДСТВА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель – д.м.н. профессор Мамырбаев А.А.
Кафедра гигиенических дисциплин с профессиональными болезнями

В процессе получения ферросплавов на рабочих влияет комплекс неблагоприятных производственных факторов, негативно влияющих на их здоровье и приводящих к профессиональным заболеваниям. Целью нашего исследования является выявление значимости неблагоприятных факторов производственной среды в формировании условий труда ведущих профессиональных групп, работающих в производстве ферросплавов.

Ключевые слова: производство ферросплавов, производственная среда, условия труда, микроклимат

Актуальность. Интенсификация производства феррохрома и его производных диктует необходимость проведения исследований, касающихся изучения состояния условий труда ведущих профессиональных групп рабочих производства феррохрома. В ходе получения ферросплавов, на рабочих воздействует комплекс неблагоприятных производственных факторов, таких как: нагревающий микроклимат, шум, недостаточная освещенность, запыленность воздуха рабочей зоны аэрозолями сложного химического состава [1,2]. Учитывая особенности и специфику трудовой деятельности, комплексность воздействия неблагоприятных производственных факторов представляется важным изучением влияния производственных вредностей на работающих.

Цель исследования. Определить значение неблагоприятных факторов производственной среды в формировании условий труда ведущих профессиональных групп, работающих на ферросплавном производстве.

Материалы и методы. Работа базируется на результате ранее проведенной аттестации рабочих мест на Актюбинском заводе ферросплавов АО ТНК «Казхром». Объект исследования: ведущие профессиональные группы рабочих плавильного цеха №1, (машинист крана, шлаковщик, плавильщик ферросплавов, огнеупорщик). Статистическая обработка полученных данных проводилась в соответствии с пакетом «Statistica 10» фирмы StatSoft, Inc. США.

Результаты и обсуждение. В ходе исследования было выявлено, что основным неблагоприятным фактором в воздухе рабочей зоны, в плавильном цехе №1 у ведущих профессиональных групп (машиниста крана, шлаковщика, плавильщика ферросплавов, огнеупорщика), являются аэрозоли дезинтеграции, обладающие преимущественно фиброгенным действием.

Их содержание в воздухе рабочей зоны машиниста крана составило 0,77 мг/м³, шлаковщика - 10,13 мг/м³, плавильщика ферросплавов - 6,01 мг/м³, огнеупорщика - 8,74 мг/м³, что превышает гигиенические нормы. Параметры микроклимата (температура воздуха рабочей зоны, относительная влажность воздуха, скорость движения воздуха) превышают установленные гигиенические нормы. При изучении уровня шума на рабочих местах и сопоставлении с гигиеническими параметрами было установлено, что у огнеупорщика и плавильщиков ферросплавов уровень шума превышает ПДК. [1] Уровень вибрации как общей, так и локальной на рабочих местах машиниста крана превышает ПДК на 15 и 17 дБ. На рабочем месте плавильщика ферросплавов превышение ПДК по параметрам общей и локальной вибрации составило от 9 до 12,7 дБ, соответственно.

Заключение. Гигиеническая оценка неблагоприятных факторов производственной среды и трудового процесса рабочих, занятых во вредных и опасных условиях труда, показала, что труд ведущих профессиональных групп рабочих плавильного цеха №1 относится к 3 классу (3.1,3.2). [2]

Список литературы:

1. Кудряшов И.Н. Групповой и индивидуальный профессиональный риск утраты здоровья рабочих ферросплавного производства // Медицина труда и промышленная экология. – 2018. № 4. – С. 55–57с. <https://doi.org/10.31089/1026-9428-2018-4-55-57>
2. Кудряшов И.Н., Мартин С.В. Оценка профессионального канцерогенного риска для рабочих приоритетных профессий плавильного цеха ферросплавов // Медицина труда и промышленная экология. – 2017. – №9 – С. 100–101.

ТҮЙІН

SUMMARY

А.М. КОПЖАСАРОВА

А.М. KOPZHASAROVA

**ӨНДІРІСТІК ОРТА ФАКТОРЛАРЫН
ГИГИЕНАЛЫҚ БАҒАЛАУ ЖӘНЕ
ФЕРРОҚОРЫТПА ӨНДІРІСІ
ЖҰМЫСШЫЛАРЫНЫҢ ТЕРМОРЕГУЛЯЦИЯ
ЖАҒДАЙЫ**

**HYGIENIC ASSESSMENT OF THE FACTORS
OF THE PRODUCTION ENVIRONMENT AND
THE STATE OF THERMOREGULATION OF
FERROALLOY PRODUCTION WORKERS**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Ферроқорытпаларды алу процесінде жұмысшыларға олардың денсаулығына теріс әсер ететін және кәсіби ауруларға әкелетін қолайсыз өндірістік факторлар кешені әсер етеді. Біздің зерттеуіміздің мақсаты – ферроқорытпа өндірісінде жұмыс істейтін жетекші кәсіби топтардың еңбек жағдайларын қалыптастырудағы өндірістік ортаның қолайсыз факторларының маңыздылығын анықтау.

In the process of obtaining ferroalloys, workers are affected by a complex of unfavorable production factors that can negatively affect their health and lead to occupational diseases. The purpose of our research is to determine the importance of unfavorable factors of the production environment in the formation of working conditions of the leading professional groups working in ferroalloy production.

Негізгі сөздер: ферроқорытпа өндірісі, өндірістік орта, еңбек жағдайлары, микроклимат

Keywords: ferroalloy production, production environment, working conditions, microclimate

КЕРЕЕВА Ж.М.

«МЕЙІРГЕРДІҢ АҚПАРАТТЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫ» ЗЕРТТЕУІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.к., доцент Векленко Г.В.

Ішкі аурулар пропедевтикасы кафедрасы

Мейірбикелердің ақпараттық сауаттылығының қазіргі деңгейі мейірбике ісіндегі трансформация процесін тежейді және жақсартуды қажет етеді. Зерттеудің мақсаты: мейірбикенің ақпараттық сауаттылығының қазіргі деңгейін және оны жақсарту мүмкіндіктерін анықтау.

Ключевые слова: медбике, зерттеу, медицина

Өзектілігі. Отандық денсаулық сақтау саласын реформалау, жоғары технологиялық көмекті енгізу, барлық деңгейдегі медициналық мекемелерді жаңа заманауи құрал-жабдықтармен қамтамасыз ету жоғары кәсіби мамандарды даярлау мәселесін ерекше көтеріп отыр (Пальцев М.А., 2005; Денисов И.Н., 2006; Перфильев Г.М., 2006; Чекнев Б.М., 2006). Мұндай кадрлармен практикалық денсаулық сақтауды қамтамасыз етудің жолы – жоғары оқу орнына дейінгі, әсіресе жоғары оқу орнынан кейінгі деңгейде медициналық білім берудің жоғары сапалы жүйесі.

жөніндегі кіші мейіргерден бастап жоғары мейіргерлік білімі бар менеджерге дейін жүзеге асырылуда [3].

Кейінгі біліктілікті арттыру бес жылда бір рет біліктілікті арттыру жүйесін қамтиды. Сонымен қатар, қалыптасқан біліктілікті арттыру жүйесінде де оның әртүрлі түрлерінің арасында сабақтастық жоқ.

Медициналық көмек көрсетудегі енгізілген технологиялар мен ұйымдастырушылық тәсілдер мейіргер персоналының рөлін арттыру қажеттілігін көрсетті, бұл өз кезегінде олардың кәсіби білім деңгейіне жоғары талаптар қояды (Стуколова Т.И., 2002; Джабарова Т.С., 2002; Каширцева И.В., 2005; Морозов В.В., 2006). Бүгінгі күні біздің елімізде мейіргерлерді даярлаудың барлық деңгейлері – пациенттерді күту

Қысқа уақыт кезеңіндегі үнемі жеделдетілген техникалық даму кәсіби құзыретті сақтау міндетін барған сайын күрделі және өзекті етеді. 1940 жылы білімнің ескіруі 12 жылдан кейін, 1960 жылы 8-10 жылдан кейін болғаны белгілі, қазіргі маман үшін бұл кезең қазірдің өзінде 2-3 жылды құрайды (Горюнова Л.В., 2006). Қазіргі заманғы халықаралық зерттеулердің деректері тәжірибеші маманның жыл сайын 5%-ға дейін теориялық және 20%-ға дейін практикалық кәсіптік білімдерін жаңартуға тиіс екенін көрсетеді, бұл қазіргі кадрларды дамыту жүйесін іске асыруға мүмкіндік бермейді (Горюнова Л.В., 2006) [1].

Халықаралық сарапшылар денсаулық сақтау

қызметкерлерінің бүкіл кәсіби қызметі барысында дербес шығармашылық белсенділігін дамытуды ынталандыратын үздіксіз білім беру жүйесін, оқу мен оқуды өндірісте мойындауды ұсынады. Мұндай үздіксіз даму жүйесі мейіргерлерді ғылыми және медициналық ақпаратпен адекватты түрде қамтамасыз етуді талап ететіні сөзсіз. Біздің елімізде 1990 жылдардың басына дейін денсаулық сақтау мамандарын ғылыми және медициналық ақпаратпен қамтамасыз етудің салалық жүйесі болды және ол мемлекеттік ғылыми-техникалық ақпарат жүйесінің құрамдас бөлігі болды. Дегенмен, бұл жүйе мейіргерлерді ақпаратпен қамтамасыз етуге арналмаған. Мейіргерлерді ақпараттық қамтамасыз ету бойынша міндеттер дәрігерлерге жүктелді. КСРО-ның ыдырауымен бұл жүйе және онымен бірге ғылыми және медициналық ақпараттың орталық үйлестіру өз қызметін тоқтатты (Дрешер Ю.Н., 2001) [2].

2000 жылы Мюнхендегі мейіргер ісін дамыту конференциясында мейіргер ісі саласында зерттеулер жүргізудің және мамандарды ғылыми және медициналық ақпаратпен қамтамасыз етудің маңыздылығы талқыланды («Мейіргер ісі мен акушериядағы зерттеулердің маңыздылығын жүзеге асыру», Женева, ДДҰ, 2000). Осылайша, ақпарат ағынының жылдам өсуі кәсіби мейіргерлердің өздеріне қажетті ақпаратты қалай тауып, таңдап, алу және оны тәжірибеде

қолданылатын жаңа біліміне айналдыру ғылыми мәселесін анықтайды.

Зерттеу мақсаты. Ақпараттық сауаттылықтың қазіргі деңгейін және оны жақсарту мүмкіндіктерін анықтау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеудің дизайны: көлденең сапалық зерттеу: сапалы жартылай құрылымдық сұхбат

Нәтижелері мен талқылау.

Қүтілетін нәтижелер (жоспарланған зерттеу үшін):

Біз мейіргерлердің цифрлық сауаттылығының, ақпараттық технологиялардың сұранысы мен қолжетімділігінің, сондай-ақ мейіргерлік қызметте ақпарат алу тәсілдерінің нақты бейнесін аламыз деп күтеміз.

Қорытынды. Зерттелуде.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазіргі қоғам және білім берудегі интернет технологияларының рөлі. Тулбасова Б.К.
2. Білім беруді ақпараттандыру әдістемесі/ И.В. Роберт
3. Фролова М.С. Телемедицина технологияларын енгізу // XXI ғасыр медицинасының инновациялық технологиялары. Медициналық компьютерлік технология

РЕЗЮМЕ

КЕРЕЕВА Ж.М.

ИССЛЕДОВАНИЕ «ИНФОРМАЦИОННАЯ ГРАМОТНОСТЬ МЕДИЦИНСКОЙ СЕСТРЫ»

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Существующий уровень информационной грамотности медицинских сестер тормозит процесс преобразований в сестринском деле и требует улучшений.

Цель исследования: определение существующего уровня информационной грамотности медицинской сестры и возможностей его улучшения.

Ключевые слова: медсестра, исследование, медицина

SUMMARY

ZH.M. KEREYEVA

NURSE INFORMATION LITERACY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakstan

The existing level of information literacy of nurses slows down the process of transformation in nursing and requires improvements. The purpose of the study: To determine the existing level of information literacy of a nurse and the possibilities for its improvemeexist

Keywords: nurse, research, medicine.

АМАНГЕЛЬДИЕВ М.А., ЕСКАКОВ С.К.

КОНТРОЛЬНО-САНАЦИОННЫЕ ЛАПАРОСКОПИИ В ЛЕЧЕНИИ ПАНКРЕОНЕКРОЗОВ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан.

Научный руководитель: к.м.н. Оразалин Б.Ж.
Кафедра хирургических болезней №2 с урологией

Абдоминальный сепсис при панкреонекрозе чаще возникает при распространенных источниках деструкции в забрюшинном пространстве, топография которой сложна для выполнения однократного адекватного хирургического вмешательства. Поэтому источник инфекции при панкреонекрозе не всегда может быть радикально ликвидирован в один этап. Возникает необходимость в послеоперационном периоде повторных санациях полости сальниковой сумки, в своевременном удалении образовавшихся секвестров. Поэтому в 1990-е годы под руководством академика Н.И. Изимбергенова был разработан метод открытой санации сальниковой сумки, несмотря на снижение послеоперационной смертности[2,3].

Ключевые слова: абдоминальный сепсис, панкреонекроз, сальник, лапароскопия

Актуальность. Абдоминальный сепсис (АС) при панкреонекрозе (ПН) чаще всего возникает при распространенных источниках деструкции в забрюшинном пространстве, топография которой сложна для выполнения однократного адекватного хирургического вмешательства. Поэтому источник инфекции при панкреонекрозе не всегда может быть радикально ликвидирован в один этап. Возникает необходимость в послеоперационном периоде повторных санациях полости сальниковой сумки, в своевременном удалении образовавшихся секвестров[1]. Поэтому для решения этой проблемы наша клиника в последние годы для санации сальниковой сумки при панкреонекрозе после открытых операций активно внедряет малоинвазивную лапароскопическую технологию, в виде контрольно-санационных лапароскопий (КСЛ).

Цель исследования. Улучшение результатов лечения больных панкреонекрозами, осложненных абдоминальным сепсисом путем разработки и внедрения в клиническую практику способов контрольно-санационной лапароскопии послеоперационном периоде.

Материалы и методы исследования. Нами у 26-ти больного панкреонекрозами выполнена контрольно-санационная лапароскопия в послеоперационном периоде, осложненный АС. Всем 26-ти пациентам в послеоперационном периоде использовались динамические санации сальниковой сумки лапароскопическим способом. Основная операция, всем больным производилась открытым способом, включающим в себя лапаротомию и вскрытие сальниковой сумки с эвакуацией выпота, интубацию ЖКТ, санацию брюшной полости и сальниковой сумки озонированными растворами, сквозное дренирование сальниковой сумки Преобладающей формой поражения ПЖ был острый крупноочаговый и субтотальный некроз у 18 человек (69,2%). В наших наблюдениях чаще наблюдалась геморрагическая форма ПН 92 %, тогда как жировой некроз ПЖ встретился только в 8% случаев. Для КСП использовано стандартное оборудование и

инструменты фирм Карл Шторца и «Эндомедиум».

Результаты и обсуждение. Применение контрольно-санационной лапароскопии сальниковой сумки в отличие от использования традиционного открытого метода санации (у 44 больных контрольной группе) позволило ускорить сроки подавления в ней инфекционного процесса. Это отразилось на количестве необходимых бурсосанаций: среднее количество санаций у одного больного в основной группе составило $1,8 \pm 1,68$, а в контрольной группе $2,4 \pm 1,71$, уменьшение в 1,3 раза ($P < 0,05$), что существенно снизило травматичность и обременительность для пациентов динамических бурсосанаций. Быстрое подавление инфекции, снижение степени резервно - компенсаторных возможностей организма привело к снижению послеоперационных осложнений с 49,8% до 26,6% и летальности с 20,5% до 15,4%.

Заключение. Таким образом, использование контрольно-санационной лапароскопии после открытых традиционных операций в комплексном лечении при панкреонекрозе, осложненных абдоминальным сепсисом, существенно снижает степень операционно-анестезиологической агрессии перенапряжения РКВО и улучшает результаты лечения больных с позиции общего воздействия на организм, имеет явные преимущества перед традиционными открытыми вмешательствами.

Список литературы:

1. Савельев В.С., Гельфанд Б.Р., Филимонов М.И., Бурневич С.З. Комплексное лечение больных с панкреонекрозом // *Анналы хирургии.* - 1999.- №1.- С. 18-22.
2. Изимбергенов Н.И., Шаферман М.М., Брехов Е.И. Открытый метод лечения перитонита (управляемая лапаростомия). Алматы, 1994, 208 с.
3. Изимбергенов Н.И., Уразмагамбетов А.У. Тактика лечения панкреонекроза // *Клиническая хирургия,* 1999. - С. 63-64.

ТҮЙІНІ

АМАНГЕЛДИЕВ М.А., ЕСКАКОВ С.К.

ПАНКРЕОНЕКРОЗ АУРУЫН ЕМДЕУДЕГІ
БАҚЫЛАУ-САНИТАРЛЫҚ ЛАПАРОСКОПИЯ
ӘДІСІМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Панкреонекроздағы абдоминальды сепсис (ас) (PN) көбінесе ретроперитонеальды кеңістіктегі жалпы деструкция көздерінде пайда болады, оның топографиясы бір реттік адекватты хирургиялық араласуды орындау үшін күрделі. Сондықтан панкреонекроздағы инфекция көзін әрдайым бір кезеңде түбегейлі жою мүмкін емес. Операциядан кейінгі кезеңде май қапшығының қуысын қайта қалпына келтіру, пайда болған секвестрлерді уақтылы алып тастау қажеттілігі туындайды. Осыған байланысты, тағы 1990 жылдары академик Н.И. Изимбергеновтың басшылығымен операциядан кейінгі өлім-жітімнің төмендеуіне қарамастан, сальникті сөмкені [2,3] ашық санациялау әдісі әзірленді.

Негізгі сөздер: абдоминальды сепсис, панкреонекроз, шарбы май, лапароскопия

SUMMARY

M.A.AMANGELDIEV, S.K. ESKAKOV

CONTROL AND SANITATION LAPAROSCOPY IN
THE TREATMENT OF PANCREATIC NECROSISWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Abdominal sepsis (AS) in pancreatic necrosis (PN) most often occurs with common sources of destruction in the retroperitoneal space, the topography of which is difficult to perform a single adequate surgical intervention. Therefore, the source of infection in pancreatic necrosis cannot always be radically eliminated in one stage. There is a need in the postoperative period for repeated sanitation of the cavity of the omentum bag, in the timely removal of the formed sequesters. In this regard, in the 1990s, under the leadership of academician N.I. Izimbergenov, a method of open sanitation of the omentum bag was developed [2,3], despite the decrease in postoperative mortality.

Keywords: abdominal sepsis, pancreatic necrosis, omentum, laparoscopy.

САДЕНОВА Г.Е.

«ЖАЛПЫ ТӘЖІРИБЕЛІК ДӘРІГЕРДІҢ ҚАБЫЛДАУЫНДАҒЫ
ҰЙЫМДАСТЫРЫЛҒАН МЕЙІРБИКЕЛІК ҮДЕРІС» ЗЕРТТЕУІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.к., Султанова Г.Д.

Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтау кафедрасы

Жалпы тәжірибенің заманауи мейірбикесі дәрігердің барлық тағайындауларының «орындаушысы» ғана емес (кеңесші ретінде әрекет ету), сондай-ақ, айтарлықтай жұмыс көлемін өз жауапкершілігіне алып, тұрғындарға көрсетілетін медициналық және кеңестік көмек үшін жауапты болу қажет. Зерттеудің мақсаты жалпы тәжірибелік дәрігерлердің қабылдау кезінде ұйымдастырылған мейірбикелік үдерістің қолданыстағы тәжірибесін бағалау болып табылады.

Ключевые слова: мейірбике, жалпы тәжірибенің мейірбикесі, мейірбикелік тәжірибесі

Өзектілігі: Дүниежүзілік денсаулық сақтау жүйелерінің маңызды міндеттерінің бірі – халықтың азшығынмен медициналық көмекке жоғарғы деңгейде қанағаттануына қол жеткізуге ықпал ететін медициналық-санитарлық алғашқы көмектің (МСАК) тұрақты жүйесін құру [1].

Жалпы практика дәрігерімен қатар, бұл жүйеде пациенттің барлық медициналық-санитарлық қызметпен «алғашқы байланыс аймағында» бас маманы болып табылатын мейірбикеге бірінші кезектегі рөл берілуі керек. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы мейірбике қызметкерлерін қол жетімді және білікті медициналық қызметтерге халықтың өсіп келе

жатқан қажеттіліктерін қанағаттандырудың нақты әлеуеті ретінде қарастырады, оған алғашқы медициналық көмек көрсетуде, пациенттердің алдын алуда және оңалтуда жетекші рөл атқарады [2]. Жалпы тәжірибенің заманауи мейірбикесі дәрігердің барлық тағайындауларының «орындаушысы» ғана емес (кеңесші ретінде әрекет ету), сондай-ақ, айтарлықтай жұмыс көлемін өз жауапкершілігіне алып, тұрғындарға көрсетілетін медициналық және кеңестік көмек үшін жауапты болу қажет. Бұл медициналық үдерістің барлық қатысушылары арасындағы өкілеттіктерді ажырату және бекіту арқылы жалпы тәжірибелік мейірбикенің міндетін нығайтуды білдіреді (қызмет алгоритмдер,

операциялық рәсімдер, стандарттар және т.б.), сондай-ақ барлық мейірбикелік үдерістің өнімді қызметін жүзеге асыру және ақпараттық қолдау жасауды құру үшін қажетті жағдайлармен қамтамасыз ету қажет.

Бүгінгі таңда Қазақстанның мейіргерлік қызметі денсаулық сақтау саласындағы нормативтік құжаттарға сәйкес үдерістің дербестігі мен көпсалалы болуын көздейтін міндеттердің кең ауқымын нормативтік бекітеді. Бірақ медбикелердің іс-әрекетінің жеткілікті түрде реттелуіне қарамастан, практикада бастапқы деңгейде өндірістік процестің барлық қатысушыларына нақты құрылымдық көзқарастың болмауы медбикелердің қызметін нормативтік құжаттарға сәйкес толық құруға мүмкіндік бермейді [3].

Зерттеудің мақсаты: Жалпы тәжірибелік дәрігерлердің қабылдау кезінде ұйымдастырылған мейірбикелік үдерістің қолданыстағы тәжірибесін бағалау.

Материалдары мен әдістері: Зерттеудің дизайны: сипаттамалық зерттеу: сапалы жартылай құрылымдық сұхбат (индуктивті мазмұнды талдау)

Нәтижелер мен талқылау: Күтілетін нәтижелер (жоспарланған зерттеу үшін):

1. Жалпы тәжірибелік дәрігердің қабылдауындағы мейірбикелік тәжірибені кенейту бойынша ұсыныстар әзірлеу;

2. Мейірбике рөлін арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеу.

Қорытынды. Әзірге қорытынды жоқ, бұл жоспарлы жұмыс. Қорытынды – қазіргі сапалық зерттеулер жалпы тәжірибелік дәрігердің қабылдауындағы мейірбикелік үдерістің көрінісін шынайы көруге және ол бойынша халыққа медициналық көмек көрсету сапасын арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеуге көмектеседі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Non-specific low back pain and its relation to the nursing work process. Carginn ZA, Schneider DG, Vargas MAO, Machado RR. Rev Lat Am Enfermagem. 2019 Oct 7;27:e3172.
2. Цешковский М.С., Кирсанова Е.В. Специальность «Сестринское дело» в программах Всемирной Организации Здравоохранения// Электронный научный журнал «Социальные аспекты здоровья населения». Сестринское дело сейчас. Медицинская сестра. Т. 22. №1., 2020г.
3. Единые рекомендации организациям практического здравоохранения по внедрению модели организации сестринских услуг (методические рекомендации -2019.проект Социальное медицинское страхование;

РЕЗЮМЕ

САДЕНОВА Г.Е.

ОРГАНИЗАЦИЯ СЕСТРИНСКОГО ПРОЦЕССА НА ПРИЕМЕ У ВРАЧА ОБЩЕЙ ПРАКТИКИ

Западно – Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Современная медицинская сестра общей практики должна являться не просто «исполнителем» всех назначений врача, а быть партнером его для удовлетворения растущих потребностей населения к доступным и квалифицированным медицинским услугам, определяя ей ведущую роль в оказании первичной помощи, профилактики и реабилитации пациентов. Целью исследования является оценить существующую практику организации сестринского процесса на приеме ВОП.

Ключевые слова: медсестра, медсестра общей практики, сестринская практика

SUMMARY

G.YE. SADENOVA

ORGANIZED NURSING PROCESS IN A GENERAL PRACTITIONER'S OFFICE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

A modern general practice nurse should be not just a «performer» of all doctor's prescriptions, but be a partner to meet the growing needs of the population for affordable and qualified medical services, defining her leading role in providing primary care, prevention and rehabilitation of patients. The purpose of the study is to evaluate the existing practice of organizing the nursing process at the reception of a general practitioner.

Keywords: nurse, general practice nurse, nursing practice.

ЯКУПОВА М.И.

«АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНДАҒЫ ЖҰМЫС ІСТЕЙТІН ЗЕЙНЕТКЕРЛЕРДІҢ ӨМІР СҮРУ САПАСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ» ЗЕРТТЕУІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші - м.ғ.к., доцент Назарбаева Р.К.

Дәлелді медицина және ғылыми менеджмент кафедрасы

Кәрілік пен қартаю психологиясының әртүрлі аспектілерін зерттеу өркениетті елдерде халықтың демографиялық қартаюы одан әрі өскен сайын өзекті бола түсуде. Бүгінгі таңда зейнеткерлік жастағы адамдар үшін егде жастағы адамдардың жұмысқа тартылуын барынша арттыра алатын жақсы еңбек жағдайларын жасау маңызды.

Ключевые слова: жұмыс істейтін зейнеткерлер, жұмыс істемейтін зейнеткерлер, егде жас, өмір сапасы, денсаулық жағдайы, физикалық денсаулық

Өзектілігі: Кәрілік пен қартаю психологиясының әртүрлі аспектілерін зерттеу өркениетті елдердегі халықтың демографиялық қартаюының одан әрі өсуіне байланысты өзекті бола түсуде [1].

Қазақстанда, әртүрлі елдердегідей, халықтың жалпы санындағы қарт адамдар үлесінің өсу үрдісі байқалады. Ел демографиялық қартаюдың бастапқы сатысында. 2019 жылдың басында 60 жастан асқан халықтың үлесі ел халқының 11,3 пайызын, 65 жастан асқан халықтың үлесі 7,3 пайызды құрады. Бұл ретте ел аймақтарының жартысында қартайған ұлтқа тән 7 пайыздық шек айтарлықтай еңсерілді [2].

Пайда болған демографиялық ахуал мемлекет пен қоғам алдында аға буын азаматтарының өмір сүру жағдайларын қолдау үшін негізгі қажеттіліктерін қамтамасыз етуге ғана емес, сонымен қатар олардың қоғам қызметінің саяси, әлеуметтік салаларына белсенді қатысуы үшін жағдай жасауға бағытталған жаңа мақсаттар мен міндеттер қояды. Бүгінгі таңда зейнеткерлік жастағы адамдар үшін егде жастағы адамдарды жұмысқа барынша тартуға мүмкіндік беретін жақсы еңбек жағдайларын жасау маңызды [3].

Зерттеу мақсаты: Ақтөбе қаласындағы жұмыс істейтін егде жастағы адамдардың өмір сүру сапасын бағалау.

Материалдар мен әдістер: Ақтөбе қаласындағы жұмыс істейтін егде жастағы адамдардың өмір сүру сапасын зерттеу бойынша бір мезеттік-көлденең зерттеу жүргізілді. Бастапқы зерттеу ғылыми мақалалар мен шолулардан басталды. Зерттеу тақырыбы аясында «PubMed, e-library, cyberleninka» дерекқорында ағылшын және орыс тілдеріндегі 57 басылымға іріктеп талдау жүргізілді. Статистикалық қағидаттар бойынша іріктеме мөлшері Ақтөбе қаласында тұратын қарт адамдардың іріктеме мөлшерін ескере отырып, 127

адам алынды.

Нәтижелер мен талқылау: Іріктеу бойынша нәтижелерді қарау және салыстыру кезінде жұмыс істейтін зейнеткерлер тобының жұмыс істемейтін зейнеткерлер тобынан ерекшеліктері анықталды.

Қорытынды: Алынған нәтижелер бойынша біз егде жастағы жұмыс істейтін адамдардың өмір сүру сапасы көрсеткіштерінің параметрлері жұмыс істемейтін зейнеткерлерді іріктеумен салыстырғанда жоғары деген қорытындыға келдік.

Алынған нәтижелер жақсы жұмыс жағдайында зейнеткерлердің өмір сүру сапасы мен денсаулығы жоғары болатындығын көрсетті. Бірақ қайталама созылмалы аурулары бар жұмыс істейтін зейнеткерлерде еңбек өнімдері төмен және жұмыстан ерте шығуға ықпал етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Архангельский В.Н., Денисенко М.Б., Елизаров В.В., Жусупов Б.С., Молдакулова Г. М. «Анализ положения в области народонаселения в Республике Казахстан». 2019 г. (ЮНФПА) в Казахстане. (www.unfpa.org)
2. Дробот Е.Р., Пилипчак Ю.В. «Качество жизни и социальные риски пенсионеров» Калужский государственный университет им. К.Э. Циолковского, 248023, г. Калуга 2020г., 26 Стр: 101-107., e248023.
3. Maria Fleischmann, Ewan Carr, Baowen Xue, Paola Zaninotto «Changes in autonomy, job demands and working hours after diagnosis of chronic disease: a comparison of employed and self-employed older persons using the English Longitudinal Study of Ageing (ELSA)» Epidemiol Community Health. 2018 Oct; 72(10): 951–957. Published online 2018 Jun 23. doi: 10.1136/jech-2017-210328

РЕЗЮМЕ

ЯКУПОВА М.И.

ИССЛЕДОВАНИЕ «ОСОБЕННОСТИ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ У РАБОТАЮЩИХ ПЕНСИОНЕРОВ ГОРОДА АКТОБЕ»

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Изучение различных аспектов психологии старости и старения становится всё более актуальным по

SUMMARY

M.I. YAKUPOVA

FEATURES OF WORKING PENSIONERS LIFE QUALITY IN AKTOBE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The study of various aspects of the psychology of old age and aging is becoming increasingly relevant as the demographic aging of the population in civilized countries

мере дальнейшего роста демографического старения населения в цивилизованных странах. Сегодня для людей пенсионного возраста важно создать хорошие условия труда, которые могли бы максимально увеличить вовлеченность пожилых людей в работу.

Ключевые слова: работающие пенсионеры, неработающие пенсионеры, пожилой возраст, качество жизни, состояние здоровья, физическое здоровье

continues to grow. Today, it is important for people of retirement age to create good working conditions that could maximize the involvement of older people in work.

Keywords: working pensioners, non-working pensioners, old age, quality of life, health status, physical health.

БЕРДЫГАЛИЕВА А.С.

МІНДЕТТІ ӘЛЕУМЕТТІК МЕДИЦИНАЛЫҚ САҚТАНДЫРУ ТУРАЛЫ ӘРТҮРЛІ САНАТТАҒЫ АДАМДАРДЫҢ ПІКІРІН ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші PhD Алекенова Н.У.

Ғылыми менеджмент және дәлелді медицина кафедрасы

Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру (МӘМС) – бұл жұмыс істейтін азаматтардың материалдық және әлеуметтік жағдайындағы өзгерістердің салдарын өтеуге немесе азайтуға бағытталған және ҚР заңнамасында көзделген жағдайларда мемлекет жасаған құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық шаралар жүйесі.

Ключевые слова: әлеуметтік медициналық сақтандыру, медициналық көмек, сауалнама

Өзектілігі. Медициналық сақтандыру – денсаулық сақтаудағы халықтың мүддесін әлеуметтік қорғудың түрі, медициналық көмек қажет еткенде сақтандырылған жағдай бойынша науқасқа жинаған қаржы кепілдік болады [1]. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру (МӘМС) – бұл жұмыс істейтін азаматтардың материалдық және әлеуметтік жағдайындағы өзгерістердің салдарын өтеуге немесе азайтуға бағытталған және ҚР заңнамасында көзделген жағдайларда мемлекет жасаған құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық шаралар жүйесі. Мәртебелік позицияларына, қаржылық жағдайына, әлеуметтік-демографиялық сипаттамаларына қарамастан, МӘМС барлық сақтанушылар ауырған жағдайда қажетті медициналық көмек ала алады. Алайда өз өмірлерін сақтандырмаған адамдар МӘМС аясында медициналық көмек ала алмайды [2,3].

Зерттеу мақсаты. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы әртүрлі санаттағы адамдардың пікірін зерттеу

Материалдар мен әдістер. Ақтөбе қаласы емханасына тіркелген әртүрлі санаттағы тұрғындар арасында міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы пікірін анықтау үшін тұрғындардан (n=15) сұхбат алынды. Сұхбатқа ақпаратты сапалы зерттеу көрсеткіштері тұрғысынан барлық құнды ақпаратты жинауға мүмкіндік беретін 14 сұрақ әзірленді.

Нәтижелер мен талқылау. Сұхбат нәтижелері

бойынша алынған ақпараттарға контент-талдау жүргізіліп 3 негізгі тақырып: медициналық сақтандырудың маңыздылығы, сақтандыруға салатын қаржының тапшылығы, медициналық сақтандыруға сенімсіздік анықталды. Р№1. менің жалақым төлеуге аз, басқа қажеттіліктерге жұмсағаным дұрыс деп ойлаймын. Р№5 мекемем менің жалақымнан аударды, бірақ емханада узиге түсуге кезекті келесі айға жазылу керек, көп күтуге тура келгендіктен жеке клиникаға түстім.

Қорытынды. Қорыта келе, тұрғындардың міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруды түсінбеуі; міндетті әлеуметтік медициналық сақтандырудың жарнасына қаржының жеткіліксіздігі; міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға сенімсіздіктің болуы анықталды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының 07.07.2020ж. № 360-VI ҚРЗ Кодексі.
2. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы. Қазақстан Республикасының Заңы 2015 жылғы 16 қарашадағы № 405-V ҚРЗ.
3. Жакипбеков К.С., Тлеубаева М.И., Юн О.М., Ахмед Ж.М., Атимтайқызы А., Ахелова Ш.Л. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесі: заманауи жағдайы, перспективалары және тәуекелдері. Астана медициналық журналы. 2019; № 1 (99): С. 256-259.

РЕЗЮМЕ

А.С. БЕРДЫГАЛИЕВА

ИЗУЧЕНИЕ МНЕНИЯ ЛИЦ РАЗЛИЧНЫХ
КАТЕГОРИЙ ОБ ОБЯЗАТЕЛЬНОМ
СОЦИАЛЬНОМ МЕДИЦИНСКОМ
СТРАХОВАНИИ

Западно – Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Обязательное социальное медицинское страхование (ОСМС) - это система правовых, экономических и организационных мер, предпринятых государством в случаях, предусмотренных законодательством РК, направленных на компенсацию или уменьшение последствий изменений в материальном и социальном положении работающих граждан.

Ключевые слова: социальное медицинское страхование, медицинская помощь, опрос

SUMMARY

A.S. BERDIGALIYEVA

STUDY OF THE OPINION OF PERSONS OF
VARIOUS CATEGORIES ON COMPULSORY
SOCIAL HEALTH INSURANCE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Compulsory social health insurance is a system of legal, economic and organizational measures taken by the state in cases provided for by the legislation of the Republic of Kazakhstan aimed at compensating or reducing the consequences of changes in the material and social status of working citizens.

Keywords: social health insurance, medical care, survey.

САГАТКАЛИЕВ Т.С., АЯГАНОВ Д.Н., ДЖУМАГАЛИЕВА М.Б., ДОСБОЛОВА М.К/

КЛИНИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МИОДИСТРОФИИ ДЮШЕННА В ГОРОДЕ АКТОБЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: м.м.н. ассистент кафедры Умурзакова А.О
Кафедра неврологии с курсом психиатрии и наркологии

Мышечная дистрофия Дюшенна — редкое нервно-мышечное X-сцепленное заболевание. Целью данной работы является определение клинических особенностей у больных миодистрофией Дюшенна в г. Актобе. Для анализа клинических характеристик использовали функциональную шкалу двигательной активности нижних конечностей по P.J.Vignos, тест 6-минутной ходьбы (6MWT).

Ключевые слова: миодистрофия Дюшенна, X-сцепленное заболевание, двигательная активность, ходьба

Актуальность. Миодистрофия Дюшенна (МДД) - это редкое нервно-мышечное X-сцепленное заболевание, которое относится к группе заболеваний, известных как дистрофинопатии. МДД вызывается мутациями в гене дистрофина (DMD), которые приводят к отсутствию дистрофина или структурным дефектам этого белка [1,2].

Цель исследования. Определить клинические особенности у пациентов с миодистрофией Дюшенна в городе Актобе.

Материалы и методы. В исследовании участвовал амбулаторный (самостоятельно передвигающиеся) 21 пациент с установленным клиническим диагнозом «Миодистрофия Дюшенна». Для анализа клинических характеристик были использованы функциональная шкала двигательной активности нижних конечностей по P.J.Vignos, тест на 6-минутную ходьбу (6MWT). Пациенты были разделены на 2 группы: мутация, сдвигающая трансляционную рамку считывания и без сдвига трансляционной рамки считывания.

Результаты и обсуждение. Значительный низкий уровень 6MWT выявлялся в группе детей, у которых

мутация привела к сдвигу трансляционной рамки в 57,14% случаев, тогда как данный показатель у детей без сдвига рамки считывания значился в пределах 34,38% случаев. При сравнении результатов теста 6MWT, как значимый признак прогрессирования и тяжести заболевания, средние цифры расстояния самостоятельной ходьбы значительно ниже в группе детей с типом мутации сдвигающей рамку считывания, показатель значился в 2 и более раз меньше нормы, то есть 250 метров. Распределение пациентов с миодистрофией Дюшенна в разрезе рамки считывания и шкалы Vignos показало то, что при отрицательной рамке считывания средние значения варьировали на уровне 32% до 50,00% при 1-4 классах и 35% до 50% при 7-9 классах по шкале, а для положительной рамки считывания в тех же группах признак варьировал от 27% до 80% случаев. Анализ показателей шкалы Vignos были по классу выше в группе детей с различными типами мутациями в разрезе оценки наличия или отсутствия сдвига трансляционной рамки считывания, где в группе детей со сдвигом данной рамки оценка по шкале Vignos показало более высокие классы,

что означает потерю способности самостоятельного передвижения.

Заключение. В нашем исследовании были определены различные характеристики выявленных мутаций гена DMD, клинически значимым из которых является оценка наличия или отсутствия сдвига трансляционной рамки считывания белка дистрофина на уровне рибосомы, которая существенно влияет на содержание дистрофина в мышцах, что напрямую отражается в клинической картине заболевания.

Список литературы:

1. Ingrid E.C Verhaart, Agata Robertson, Jan J. Wilson,

Annemueke Aartsma-Rus. Prevalence, incidence and carrier frequency of 5q linked spinal muscular atrophy a literature review. Orphanet Journal of Rare Disease. 2017;12:124-126

2. M, Mazzone E.S., Vitale M., Snyder B., Quijano-Roy S., Bertini E., Davis H. R., Qian Y., Sejersen T. Diagnosis and management of spinal muscular atrophy: Pulmonary and acute care; medications, supplements and immunizations; other organ systems; and ethics Neuromuscular Disorders 2018;28 (2):197–207.

ТҮЙІН

САҒАТҚАЛИЕВ Т.С., АЯҒАНОВ Д.Н.,
ЖҰМАҒАЛИЕВА М.Б., ДОСБОЛОВА М.К.

АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНДАҒЫ ДЮШЕНН МИОДИСТРОФИЯСЫНЫҢ КЛИНИКАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Дюшенн миодистрофиясы – сирек кездесетін жүйке-бұлшықет X-байланысты ауру. Жұмыстың мақсаты – Ақтөбе қаласында Дюшенн миодистрофиясы бар науқастардың клиникалық ерекшеліктерін анықтау. Клиникалық сипаттамаларды талдау үшін P. J. Vignos бойынша аяқ қозғалысының белсенділігінің функционалды шкаласы, 6 минуттық жаяу жүру сынағы (6MWT) пайдаланылды.

Негізгі сөздер: Дюшенн миодистрофиясы, X-байланысты ауру, қозғалыс белсенділігі, серуендеу

SUMMARY

A.O.UMURZAKOVA, D.N.AYAGANOV,
M.B.DZHUMAGALIEVA, M.K.DOSBOLOVA,
T.S.SAGATKALIEV

CLINICAL ASPECTS OF DUCHENNE MUSCULAR DYSTROPHY IN AKTOBE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Duchenne muscular dystrophy is a rare neuromuscular X-linked disease. The purpose of this work is to determine the clinical features in patients with Duchenne myodystrophy in Aktobe. The functional scale of motor activity of the lower extremities according to P.J.Vignos, the 6-minute walking test (6MWT) were used for the analysis of clinical characteristics.

Keywords: Duchenne myodystrophy, X-linked disease, physical activity, walking.

АРТЫҚБАЕВА М.А.

COVID-19-БЕН АУЫРҒАН ПАЦИЕНТТЕРГЕ АМБУЛАТОРЛЫҚ ДЕҢГЕЙДЕГІ МЕДИЦИНАЛЫҚ ОҢАЛТУ ІС-ШАРАЛАРЫН ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – PhD, Тажбенова С.Т.

Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтау кафедрасы

Зерттеудің мақсаты COVID-19 жұқтырған пациенттерге алғашқы медициналық-санитарлық көмек деңгейінде жүргізілетін медициналық оңалту іс-шараларын ұйымдастыруды зерттеу болып табылады. Зерттеу мақсатына сәйкес келетін тапсырмаларды орындау үшін сапалы зерттеу әдісі, яғни оңалтуды алған пациенттерге әлеуметтік сауалнама (сұхбат) жүргізілді.

Ключевые слова: оңалту, COVID-19, медициналық-санитарлық көмек

Өзектілігі. Медициналық оңалту – 21 ғасырдағы қоғамдық денсаулық сақтаудың негізгі стратегиясы. COVID-19 инфекциясын жұқтырған науқастар үшін кешенді оңалту олардың жұмыс жүктемесін, өмір сапасын жақсартады, тыныс алу функциясының

көрсеткіштерін жақсартады, шағымдарын азайтады, физикалық және психикалық жағдайын жақсартады [1]. COVID-19-бен ауырғаннан кейінгі оңалту аурудың клиникалық ерекшеліктерін, жеке және психологиялық факторларды ескере отырып, мүмкіндігінше ертерек,

кешенді және ұтымды жүргізілуі тиіс. Пациентті медициналық оңалту неғұрлым ерте басталса, сауығу мерзімі соғұрлым қысқа болады және асқынулардың даму ықтималдығы аз болады [2]. Медициналық оңалту үздіксіз болуы керек, емдеу сабақтастығы сақталуы керек (стационар, оңалту орталығы, емхана, санаторлық-курорттық кезең, диспансерлік бақылау). Бұл мәселе медициналық-санитарлық алғашқы көмек деңгейінде COVID-19-бен ауырған пациенттерге жүргізілген медициналық оңалту шараларын зерттеуге негіз болды [3].

Зерттеудің мақсаты: COVID-19-бен ауырған пациенттерге жүргізілген медициналық оңалту іс-шараларын сапалық зерттеу, яғни оңалту алған пациенттерге әлеуметтік сұрау (сұхбат) әдісін жүргізу арқылы бағалау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеуге қажетті мәлімет ретінде №1 қалалық емхана бойынша 2022 жылы реабилитациялық ем алған пациенттердің тізімі, емхананың физиотерапевтік бөлімінде медициналық оңалту алған пациенттер тізімі қарастырылды. Зерттеу дизайны: сапалық зерттеу. Әлеуметтік әдіс (сұхбат жүргізу). Сұхбат жүргізу үшін кездейсоқ әдіспен медициналық оңалту алған пациенттерден 18 науқас іріктеліп алынды (n=18). Респонденттердің келісімімен жүргізілген сарапшылардың аудио жазбаларының нәтижелері Microsoft Word-та құжатталынды. Зерттеу нәтижесінде алынған ақпараттарды талдау үшін контент-талдау жүргізілді.

Нәтижелері мен талқылау. COVID-19 - бен емделген пациенттердің медициналық оңалту алу тәжірибесін зерттеуде қолданылған контент-талдау нәтижесінде үш санат және бірнеше ішкі санаттар алынды. I санат: Физиологиялық мәселелер: физикалық ауыртпалықтар ішкі санатын құрады. Олар: жалпы әлсіздік, шаршау, еңтігу, ұйқы бұзылысы,

жөтел, тәбеттің нашарлығы, т.б. болды. Медициналық оңалту алған пациенттер бұл шағымдардың азайғанын және жалпы жағдайларының жақсарғанын атады. II санат: Психологиялық мәселелер: қорқыныш, үрей, өзін кінәлау, созылмалы ауру қаупі – бұл шағымдар ішкі санатты құрады. Зерттеу нәтижесінде респонденттер психологиялық мәселелері бойынша көп жағдайда тек жалпы тәжірибелік дәрігер көмегімен шектелгендерін көрсетті. III санат: Әлеуметтік мәселелер категориясы үшін: өмірдің құндылығы, отбасының қадірі, қамқорлықты сезіну, денсаулығына мән беру ішкі санатты құрады.

Қорытынды. Сұхбат жүргізу нәтижесінде пациенттердің медициналық оңалтудан кейін физикалық денсаулық жағдайы жақсарғандығы анықталды. Психологиялық жағдайына сәйкес пациенттерге емхана психолог мамандарының көмегін жетілдіруді қажет етеді. Пациенттерде аурудан кейінгі оң тәжірибе мен өзгерістер өз денсаулығына жауапкершілікті қабылдаумен қатар, отбасына, медициналық қызметкерлерге, жалпы мемлекетке деген көмек пен қамқорлық үшін ризашылық түрінде болды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Imamura, Marta et al. "Rehabilitation of patients after COVID-19 recovery: An experience at the Physical and Rehabilitation Medicine Institute and Lucy Montoro Rehabilitation Institute." Clinics (Sao Paulo, Brazil) vol. 76 e2804. 14 Jun. 2021, doi:10.6061/clinics/2021/e2804
2. Г.Е. Иванова и др. Медицинская реабилитация при новой коронавирусной инфекции (COVID-19)// Физическая и реабилитационная медицина, медицинская реабилитация. – 2020 (2). – С.140-189
3. Жумамбаева Р. М. и др. Качество жизни больных, перенесших Ковид-19 //Астана медициналық журналы. – 2021. – Т. 110. – №. 4. – С. 29-36.

РЕЗЮМЕ

АРТЫҚБАЕВА М.А.

ИЗУЧЕНИЕ МЕДИЦИНСКИХ РЕАБИЛИТАЦИОННЫХ МЕРОПРИЯТИЙ НА АМБУЛАТОРНОМ УРОВНЕ ПАЦИЕНТАМ, ПЕРЕНЕСШИМ COVID-19

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Целью исследования является изучение организации медицинских реабилитационных мероприятий, проводимых на уровне первичной медико-санитарной помощи пациентам перенесшим COVID-19. Для выполнения задач, соответствующих цели исследования, был проведен метод качественного исследования, т. е. социального опроса (интервью) пациентов, получивших реабилитацию.

Ключевые слова: реабилитация, COVID-19, медико-санитарная помощь

SUMMARY

M.A. ARTYKBAYEVA

STUDY OF MEDICAL REHABILITATION MEASURES AT THE OUTPATIENT LEVEL FOR PATIENTS WHO HAVE UNDERGONE COVID-19

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The aim of the study is to study the organization of medical rehabilitation activities carried out at the level of primary health care for patients who have undergone COVID-19. To fulfill the tasks corresponding to the purpose of the study, a qualitative research method was carried out, i.e. a social survey (interview) of patients who have received rehabilitation.

Keywords: rehabilitation, COVID-19, health care

ШАЛИКОВА Л.О.

К ВОПРОСУ О СИНТОПИИ ВНУТРЕННИХ ЖЕНСКИХ ПОЛОВЫХ ОРГАНОВ У ПЛОДОВ 16-22 НЕДЕЛЬ РАЗВИТИЯ

Оренбургский государственный медицинский университет Оренбург, Россия

Научный руководитель – д.м.н., доцент Ляшенко Д.Н.

Кафедра анатомии человека

Исследование проводилось на материале 40 торсов человеческих плодов женского пола в возрасте 16-22 недель с использованием комплекса морфологических методов. Матка и влагалище расположены в полости малого таза, яичники и маточные трубы - в полости большого таза. В синтопии придатков матки наблюдается асимметрия. Сигмовидная кишка влияет на расположение придатков слева.

Ключевые слова: органы, анатомия, материнство, репродуктивная, плод, синтопия

Актуальность. С целью повышения качества пренатальной диагностики органов таза, а также для проведения внутриутробных оперативных вмешательств по коррекции таких пороков, как крестцово-копчиковая тератома и уропатии, необходимы детальные сведения по особенностям топографии органов и структур таза [1]. Проведенный литературный поиск показал, что имеются данные о пренатальном онтогенезе отдельных органов женского таза, тогда как работы, детально освещающие синтопию внутренних женских половых органов, отсутствуют [2].

Цель исследования. Выявление особенностей взаимоотношений внутренних женских половых органов с окружающими структурами таза у плодов человека 16-22 недель развития.

Материалы и методы. Настоящее исследование выполнено на материале 40 торсов плодов человека женского пола 16-22 недель развития из коллекции кафедры анатомии человека ОрГМУ, полученных при прерывании беременности по социальным показаниям с соблюдением правовых и этических норм. В работе использован комплекс морфологических методик: макромикроскопическое препарирование, метод распилов по Н.И. Пирогову, гистотопографический метод.

Результаты и обсуждение. В результате работы было выявлено, что в исследуемом периоде матка и влагалище располагаются в полости малого таза, яичники и маточные трубы - в полости большого таза. Матка во всех случаях плотно прилегает к задней стенке мочевого пузыря. Отмечается выраженная асимметрия в синтопии придатков матки. Маточные трубы в 72% случаев были извитые и располагались позади яичника, в 28% случаев, как правило, справа, были вытянутые и прилежали к ткани яичника с латеральной стороны. Необходимо отметить взаимоотношения

придатков матки с сигмовидной кишкой, в данном возрастном периоде этот отдел кишки относительно длинный, формирует несколько изгибов, тем самым, она оказывает влияние на положение и форму яичника и маточной трубы слева. В большинстве случаев наблюдается тесное прилегание данных структур слева. Обращает на себя внимание превалирование размеров яичников над размерами матки, при этом на данном сроке они пирамидной формы, вытянутые. Яичники располагаются ассиметрично, нами выделено несколько вариантов положения относительно друг друга: вертикальное параллельное, горизонтальное и под углом друг к другу, в последнем варианте левый яичник всегда располагался вертикально, тесно соприкасаясь с передней поверхностью ампулы прямой кишки. В 20% случаев яичники соприкасались друг с другом маточными концами. Влагалище у плода 16-22 недель цилиндрической формы, длина относительно больше, передняя стенка прилежит не только к мочеиспускательному каналу, но и задней стенке мочевого пузыря.

Заключение. В изучаемом сроке онтогенеза синтопия внутренних женских половых органов имеет отличительные особенности. Полученные данные необходимо учитывать при интерпретации ультразвукового исследования и МРТ плода, а также при выполнении внутриутробных операций.

Список литературы:

1. Курцер М.А. Открытая внутриутробная хирургическая коррекция spina bifida у плода // Акушерство и гинекология: новости, мнения, обучение. – 2018. – Т. 6, № 4. – С. 38–44.
2. Robboy S.J. New insights into human female reproductive tract development // Differ. Res. Biol. Divers. - 97. - 2017. - P.9–22.

ТҮЙІН

ШАЛИКОВА Л.О.

16-22 АПТАЛЫҚ ҰРЫҚТА ІШКІ ӘЙЕЛ ЖЫНЫС МҮШЕЛЕРІНІҢ СИНТОПИЯСЫ ТУРАЛЫ МӘСЕЛЕ

Орынбор мемлекеттік медицина университеті,
Орынбор, Ресей

Зерттеу морфологиялық әдістер кешенін қолдану арқылы 16-22 апталық әйел жынысындағы адам ұрықтарының 40 торсосының материалында жүргізілді. Жатыр мен қынап кіші жамбас қуысында, аналық бездер мен жатыр түтіктері – үлкен жамбас қуысында орналасқан. Жатыр қосалқыларының синтопиясында асимметрия байқалады. Сигма тәрізді ішек сол жақтағы қосалқылардың орналасуына әсер етеді.

Негізгі сөздер: мүшелер, анатомия, аналық, репродуктивті, ұрық, синтопия

SUMMARY

SHALIKOVA L.O.

ON THE QUESTION OF THE SYNTOPY OF THE INTERNAL FEMALE GENITALIA FETUSES HAVE 16-22 WEEKS OF DEVELOPMENT

Orenburg State Medical University, Orenburg, Russia

The study was performed on the material of 40 torsos of human fetuses of female sex at 16-22 weeks with the use of a set of morphological methods. The uterus and vagina are located in the lesser pelvis cavity, the ovaries and uterine tubes - in the greater pelvis cavity. There is a asymmetry in the syntopy of the uterine appendages. Sigmoid colon affects the position of the appendages on the left.

Keywords: organs, anatomy, female, reproductive, fetus, syntopy.

АЗБЕРГЕНОВ Н.К.

ОБЗОР СЛУЧАЕВ С ПРИЖИЗНЕННЫМ ОТРИЦАТЕЛЬНЫМ И ПОСЛЕДУЮЩИМ ПОСМЕРТНЫМ ПОЛОЖИТЕЛЬНЫМ ПЦР НА COVID-19 (SARS-CoV-2)

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель: к.м.н. Көмекбай Ж.Е.

Кафедра патологической анатомии и судебной медицины

Согласованность результатов лабораторных исследований, включая ПЦР, клинической симптоматики и результатов аутопсии могут быть показателями качества диагностики и лечения COVID-19. Цель исследования. Анализ информации случаев вскрытий умерших больных с прижизненным отрицательным результатом ПЦР на SARS-CoV-2 и одновременно типичной клинической картиной COVID-19, посмертно показавшие положительные результаты аутопсийных материалов ОТ-ПЦР на SARS-CoV-2.

Ключевые слова: COVID-19 (SARS-CoV-2), полимеразная цепная реакция, симптоматика

Актуальность. Заболеваемость COVID-19 (SARS-CoV-2) стала глобальной чрезвычайной ситуацией, достигшей масштабов пандемии. Исследования показали, что чувствительность теста полимеразной цепной реакции с обратной транскрипцией (далее ОТ-ПЦР) мазков из зева для обнаружения РНК SARS-CoV-2 достигает 95% [1,2,3]. В архиве известны случаи, симптоматически соответствовавшие классической клинической картине COVID-19, однако тесты ОТ-ПЦР оставались в то же время отрицательными. Такие ложноотрицательные случаи могли быть результатом ошибок, таких как нарушение правил сбора образца, неправильная маркировка материала, влияние лекарственных средств, принимаемых пациентом на момент сдачи анализа, и нарушенные условия хранения. Чувствительность ОТ-ПЦР зависит от типа образца. Согласованность результатов лабораторных исследований, включая ПЦР, клинической симптоматики и результатов аутопсии могут быть показателями качества диагностики и лечения COVID-19. На момент регистрации наибольшего количества случаев

заболеваемости в Актюбинской области частота отрицательных случаев была высока, что не было ни подтверждено, ни опровергнуто посмертно при помощи ОТ-ПЦР.

Цель исследования. Анализ информации случаев вскрытий умерших больных с прижизненным отрицательным результатом ПЦР на SARS-CoV-2 и одновременно типичной клинической картиной COVID-19, посмертно показавшие положительные результаты аутопсийных материалов ОТ-ПЦР на SARS-CoV-2.

Материалы и методы. Мы провели поиск информации в базе данных “Science Direct” с обзором за последние 5 лет по таким ключевым словам как: COVID-19, SARS-CoV-2, autopsy, rt-pcr, diagnostics, где нами было найдено 256 публикаций в открытом доступе с полным содержанием данных, состоящие из отчетов о случаях, серии случаев и обзоров по данной теме. По анализу названий и резюме было отобрано 53 публикаций, которые соответствовали критериям включения и отобраны наиболее релевантные 4 публикации.

Результаты и обсуждение: прижизненные ОТ-ПЦР на SARS-CoV-2 у данных умерших были собраны из носоглотки, носа, глотки, горла и верхних дыхательных путей. Материалами для посмертного анализа ОТ-ПЦР явились: образцы легких, спинномозговая жидкость, трахея, бронхи, мазок паренхимы легких. Согласно данным 4 проанализированных статей посмертные исследования ОТ-ПЦР на SARS-CoV-2 в общей сумме было проведено в 334 случаях, из которых 24 случая показали положительный результат ОТ-ПЦР при аутопсии.

Заключение. Проведение ОТ-ПЦР на SARS-CoV-2 аутопсийных образцов потенциально может улучшить точность диагностики COVID-19 посмертно, вероятность использования ОТ-ПЦР для подтверждения SARS-CoV-2 при подозрении на ложноотрицательные случаи. Этот метод также позволяет проводить ретроспективные исследования архивного

материала.

Список литературы:

1. Hall JA, Harris RJ, Emmett HE, Lowe B, Singanayagam A, Twohig KA, et al. On the sensitivity and specificity of postmortem upper respiratory tract testing for SARS-CoV-2. *J Infect Dis.* 2021;224(3).
2. Attoh SA, Hobenu F, Edusei L, Agyeman-Bediako K, Laryea CT, Nyarko EO, et al. Postmortem diagnosis of COVID-19: Antemortem challenges of three cases at the 37 Military Hospital, Accra, Ghana. *Afr J Lab Med.* 2020;9(1).
3. Høy Marbjerg L, Jacobsen C, Fonager J, Bøgelund C, Rasmussen M, Fomsgaard A, et al. Possible Involvement of Central Nervous System in COVID-19 and Sequence Variability of SARS-CoV-2 Revealed in Autopsy Tissue Samples: A Case Report. *Clin Pathol.* 2021;14.

ТҮЙІН

АЗБЕРГЕНОВ Н.К.

COVID-19-ҒА (SARS-COV-2) ӨЛІМГЕ ДЕЙІНГІ ТЕРІС ЖӘНЕ ӨЛІМНЕН КЕЙІНГІ КЕЛЕСІ ОҢ ПТР НӘТИЖЕСІМЕН КӨРІНГЕН ЖАҒДАЙЛАРҒА ШОЛУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Зертханалық зерттеулердің нәтижесінің, клиникалық симптоматиканың және аутопсия нәтижелерін қоса алғанда, сонымен қатар ПТР дәлділігі COVID-19 диагностикасы мен емдеу сапасының көрсеткіштері болуы мүмкін. Берілген зерттеу жұмысының мақсаты – SARS-CoV-2-ге өлімге дейінгі теріс ПТР нәтижесімен қайтыс болған науқастардың мәйітін ашып қарау кезіндегі және сол уақыттағы COVID-19-ға тән клиникалық суретімен сипатталған қайтыс болғанан кейінгі аутопсия материалының SARS-CoV-2-ге оң ПТР нәтижесін көрсеткен жағдайларға шолу.

Негізгі сөздер: COVID-19 (SARS-CoV-2), полимеразды тізбекті реакция, белгілер

SUMMARY

N.K. AZBERGENOV

REVIEW OF CASES WITH LIFETIME NEGATIVE AND SUBSEQUENT POSTMORTEM POSITIVE PCR FOR THE COVID-19 (SARS-CoV-2)

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Consistency of clinical symptoms, laboratory findings, and autopsy findings can be a measure of quality in the diagnosis of COVID-19.

The purpose of this study was to analyze information from autopsy cases of deceased patients with a negative lifetime PCR result for SARS-CoV-2 and, at the same time, a typical clinical picture of COVID-19, posthumously showing positive results of autopsy RT-PCR materials for SARS-CoV-2.

Keywords: COVID-19 (SARS-CoV-2), polymerase chain reaction, symptoms.

НАФМЕТЖАН Ж.К.

ИЗУЧЕНИЕ ОПЕРАТИВНЫХ ДАННЫХ СКОРОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ ДО ПАНДЕМИИ И ВО ВРЕМЯ ПАНДЕМИИ COVID-19, НА ПРИМЕРЕ Г. АКТОБЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель: Ермуханова Л.С
Общественное здоровье и здравоохранение

Во время первой волны пандемии COVID-19 сообщество было помещено на карантин. Сообщения из других стран, пострадавших от пандемии COVID-19, вызвали обеспокоенность по поводу заполнения отделений неотложной помощи. Ожидалось, что подготовка догоспитального персонала увеличит время

пребывания на месте происшествия и, следовательно, общую загруженность машин скорой помощи, что могло привести к задержкам в оказании неотложной помощи.

Ключевые слова: COVID-19, скорая медицинская помощь, догоспитальный этап

Актуальность. Во время первой волны пандемии COVID-19 в обществе был введен карантин. Сообщения из других стран, которые пострадали от пандемии COVID-19, внушили опасения по поводу заполнения отделений неотложной помощи [1]. Чтобы смягчить эту данную ситуацию, фельдшерам в машинах скорой помощи были переданы повышенные компетенции, чтобы обеспечить охват большего числа пациентов на догоспитальном этапе.

Ожидалось, что повышение квалификации догоспитального персонала увеличит время пребывания на месте происшествия и, следовательно, общую рабочую нагрузку машин скорой помощи, что может привести к задержкам в оказании неотложной помощи [2,3].

Цель исследования. Изучить объем работы скорой медицинской помощи до и во время пандемии COVID-19 в г. Актөбе.

Материалы и методы исследования. Это исследование представляет собой ретроспективное наблюдательное исследование проспективно введенных данных.

Был изучен период карантина и аналогичный период за год до карантина. Таким образом, было проведено сравнение оперативных данных за 11–25 недель 2020 года (период, определяющий первую волну эпидемии COVID-19) с 11–25 неделями 2019 года.

Результаты и обсуждение. Полученные результаты мы подвергли статистической обработке (сравнение двух независимых групп). В соответствии с полученными результатами мы сделали выводы и высказали свое предложение в связи с заключением.

Заключение. Результаты исследования показывают, что объем работы скорой помощи во время пандемии COVID-19 в несколько раз выше, чем до пандемии. Это связано с тем, что потребность в скорой помощи возросла во время пандемии.

Список литературы:

1. Фергюсон Н.М., Лейдон Д., Неджати-Гилани Г., Имаи Н., Эйнсли К., Багелин М. и др. Влияние немедикаментозных вмешательств (НФВ) на снижение смертности от COVID-19 и потребности в медицинской помощи. Лондон: Группа реагирования Имперского колледжа на COVID-19. 2020 г.
2. Кафлин С.С., Юитер А., Сюй Х., Берман А.Е., Чен Дж. Раннее выявление закономерностей изменений в заболеваемости COVID-19 и реализация политики общественного здравоохранения: многонациональное исследование. Практика общественного здравоохранения (Oxf). 2021;2:100064.
3. Батт А.А., Азад А.М., Карта А.Б., Масуди Н.А., Бертоллина Р., Абу-Самра А.Б. Объем и острота обращений в отделение неотложной помощи до и после COVID-19. J Emerg Med. 2020;59(5):730–4.

ТҮЙІН

НАГМЕТЖАН Ж.К.

АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНЫҢ МЫСАЛЫНДА ПАНДЕМИЯҒА ДЕЙІН ЖӘНЕ COVID-19 ПАНДЕМИЯСЫ КЕЗІНДЕГІ ЖЕҢІЛДІК КӨМЕКТІҢ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ДЕРЕКТЕРІН ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

COVID-19 пандемиясының бірінші толқыны кезінде қауымдастық карантинге алынды. COVID-19 пандемиясынан зардап шеккен басқа елдерден келген есептер жедел жәрдем бөлмелерін толтыру туралы алаңдаушылық тудырды. Дәрігерге дейінгі персоналды дайындау жол-көлік оқиғасы орнында жұмсалатын уақытты, демек, жедел жәрдем көліктерінің жалпы жүктемесін арттырады, бұл жедел медициналық көмек көрсетудің кешігуіне әкеліп соқтырады деп күтілген болатын.

Негізгі сөздер: COVID-19, шұғыл медициналық көмек, ауруханаға дейінгі кезең

SUMMARY

NAGMETZHAN ZH.K.

STUDYING THE OPERATIONAL DATA OF EMERGENCY CARE BEFORE AND DURING THE COVID-19 PANDEMIC: ON THE EXAMPLE OF AKTOBE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

During the first wave of the COVID-19 pandemic, the community was quarantined. Reports from other countries that have been hit by the COVID-19 pandemic have raised concerns about filling emergency rooms. It was expected that the training of pre-hospital personnel would increase the time spent at the scene of an accident and, therefore, the overall workload of ambulances, which could lead to delays in the provision of emergency care.

Keywords: COVID-19, emergency medical care, prehospital stage.

КУМАР Г.Б., АМАНШИЕВА А.А., НҮРМАҒАНБЕТОВА Г.Ж.

ФАКТОРЫ РИСКА ЗАРАЖЕНИЯ COVID-19 СРЕДИ НАСЕЛЕНИЯ ЗАПАДНО-КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель – к.м.н., асс. профессор Уразаева С.Т.

Кафедра эпидемиологии

На частоту заражения COVID-19 могут влиять такие факторы, как пол, возраст, уровень образования, количество членов семьи, приверженность населения спорту или умеренной физической активности и злоупотребление алкоголем. Заболевание распространено среди людей молодого и среднего возраста, среди них были люди с высшим образованием, а также те, кто меньше всего занимался спортом или умеренной физической активностью.

Ключевые слова: COVID-19, частота заражения, ЗКО, риск заражения, пандемия

Актуальность. Сегодня общепризнано, что поведенческие факторы и факторы внешней среды имеют наибольшее влияние на здоровье человека. Наличие вредных привычек, регулярность физической нагрузки, уровень дохода, степень образованности и социальное окружение влияют на риск и уровень заражения COVID-19 [1]. Пандемия COVID-19 поставила перед исследователями и обществом в целом ряд важных практических вопросов, в том, какова картина истинной распространенности этой инфекции по регионам и в отдельных группах населения, какие факторы обусловили риск инфицирования [2]. Однако такие исследования не проводились среди населения регионов РК.

Цель исследования. Установление связи поведенческих и социальных факторов с риском заражения COVID-19 среди населения ЗКО.

Материалы и методы. Кросс-секционное исследование 1175 респондентов в возрасте от 18-ти до 69-ти лет проводилось в период с октября по ноябрь 2021 года. Опрос проводился среди репрезентативной выборки с использованием адаптированной анкеты, основанной на анкете STEPS (ВОЗ). Работа проводилась в рамках НТП «Национальная программа внедрения персонализированной и превентивной медицины в Республике Казахстан», финансируемой МЗРК в 2022-2024 годы. Статистическая обработка полученных данных проводилась путем составления таблиц сопряженности с помощью хи-квадрат Пирсона. Во всех процедурах статистического анализа уровень значимости принимался за $p \leq 0,05$.

Результаты и обсуждение. Из общего числа респондентов COVID-19 чаще болели лица молодого (30-49 лет) и среднего возраста (50-59 лет), что составило 38,4% и 34,4%, лица старшего возраста (60-69 лет) – 17,7% ($p < 0,05$). Среди переболевших респондентов чаще болели лица с высшим образованием – 180 (48,4%), чем лица с послевузовским – 179 (48,1%) ($p < 0,05$). Распределение участников по семейному статусу

показало следующее: из числа заболевших, преимущественно преобладали лица, состоящие в браке – 280 (75,9%), холостые лица болели реже – 61 (16,5%), разведенные – 13 (3,5%) и вдовцы – 15 (4,1%), не было статистически значимой разницы в зависимости от семейного статуса ($p > 0,05$). Выявлена статистически значимая разница между заболеванием и количеством лиц, проживающих в семьях. Среди заболевших участников было больше лиц, в семьях которых проживают от 4 до 6 и более человек ($p < 0,05$). Выявлена статистически значимая разница в социально-профессиональных группах ($p < 0,05$). По результатам исследования чаще болели работники частного сектора (48,9%), безработные (0,5%), пенсионеры (10%), государственные служащие (29,5%), учащиеся (7,6%). Среди заболевших участников не занимались спортом или умеренной физической нагрузкой больше всего участников исследования – 200 (53,8%), по сравнению с теми, кто уделял времени спорту хотя бы в течение 10 минут в день – 172 (46,2%) ($p > 0,05$). Участников исследования, которые употребляли алкоголь было 177, что составило 69,2% ($p > 0,05$). Из числа респондентов большинство были некурящими – 928 (79%), курящие составили 247 человек (21%) ($p < 0,05$).

Заключение. Результаты данного исследования могут являться основой для проведения более углубленных исследований по оценке вклада различных факторов в формирование уровня риска инфицирования COVID-19.

Список литературы:

1. Уразаева С.Т., Кумар Г.Б., Тусупкалиева К.Ш., и др., Распространенность поведенческих факторов риска инфицирования COVID-19. Обзор литературы // Вестник КазНМУ. 2022. №1.
2. Bello B, Useh U. COVID-19: Are Non-Communicable Diseases Risk Factors for Its Severity? Am J Health Promot. 2021 Jun;35(5):720-729. doi: 10.1177/0890117121990518. Epub 2021 Feb 12.

ТҮЙІН

КУМАР Г.Б., АМАНШИЕВА А.А.,
НҰРМАҒАНБЕТОВА Г.Ж.

**БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫНЫҢ
ТҮРҒЫНДАРЫ АРАСЫНДА COVID-19
ЖҰҚТЫРУ ҚАУПІНІҢ ФАКТОРЛАРЫ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

COVID-19 инфекциясының жұқтыру жиілігіне: жынысы, жасы, білім деңгейі, отбасы мүшелерінің саны, халықтың спортпен шұғылдануға немесе жаттығуларға бейімділігі және алкогольге тәуелділік әсер етуі мүмкін. Ауру жас және орта жастағы адамдар арасында жиі кездеседі, олардың арасында жоғары білімі бар адамдар және спортпен немесе орташа физикалық белсенділікпен ең аз шұғылданатындар басым болды.

Негізгі сөздер: COVID-19, жұқтыру жиілігі, БҚО, жұқтыру қаупі, пандемия

SUMMARY

KUMAR G.B., AMANSHIYEVA A.A.,
NURMAGANBETOVA G.ZH.

**RISK FACTORS FOR COVID-19 INFECTION
AMONG THE POPULATION OF THE WEST
KAZAKHSTAN REGION**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The frequency of COVID-19 infections can be influenced by such factors as: gender, age, level of education, number of family members, the population's commitment to sports or moderate physical activity and alcohol abuse. The disease is common among young and middle-aged people, among them there were people with higher education, and those who were least engaged in sports or moderate physical activity.

Keywords: COVID-19, infection rate, WKR, infection risk, pandemic.

АЛИЕВ А.Е., КОШМАҒАНБЕТОВА Г.К., ТЛЕПОВ Н.С.

**УДОВЛЕТВОРЕННОСТЬ ПАЦИЕНТОВ ГОСПИТАЛЬНОЙ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ
ПОМОЩЬЮ В ГОРОДЕ АКТАУ**

Западно-Казхстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель – PhD, Кошмағанбетова Г.К.
Кафедра доказательной медицины и менеджмента здравоохранения

Одним из важных показателей качества предоставляемых медицинских услуг является обеспечение пациентов, находящихся на стационарном лечении, лекарственными препаратами. Целью данного исследования является изучение удовлетворенности пациентов качеством стационарной фармацевтической помощи и связанными с этим факторами.

Ключевые слова: удовлетворенность пациентов, госпитальная фармацевтическая помощь, качество медицинской помощи

Актуальность. Качество медицинской помощи является фактором, влияющим на состояние личного и общественного здоровья. Одним из важных показателей качества оказываемых медицинских услуг является обеспечение больных, находящихся на стационарном лечении, лекарственными препаратами [1]. Для изучения удовлетворенности пациентов качеством фармацевтической помощи в РК проводились исследования удовлетворенности населения системой бесплатного лекарственного обеспечения на амбулаторном уровне. Исследований удовлетворенности населения системой лекарственного обеспечения на госпитальном уровне в РК из доступных нам источников мы не нашли [2].

Цель исследования. Изучить удовлетворенность пациентов качеством госпитальной фармацевтической помощи и связанных с ней факторов.

Материалы и методы. Для оценки качества

госпитальной фармацевтической помощи на предмет удовлетворенности пациентов, проведен социологический опрос - анкетирование пациентов (n = 171), находящихся на стационарном лечении в крупнейших клиниках г. Актау: Мангистауской областной многопрофильной больницы и «Медицинском центре кардиологии и внутренних болезней «ARCHIMED» в период с декабря 2022 г. по март 2023 г. За основу взята анкета, разработанная в Университете Джиммы и Института здоровья (Эфиопия) для исследований по оценке удовлетворенности пациентов качеством госпитальной фармацевтической помощи и сопутствующих факторов, так как она отвечает цели нашего исследования. В анкету были добавлены несколько вопросов с учетом местных условий. Анкета состоит из вопросов для сбора информации по 4 блокам: Социально-демографическая характеристика

респондентов; Характеристики пациентов и госпитализации, Распространенности, виды и причины возможных нежелательных реакций и явлений лекарственной терапии, Оценки удовлетворенности пациентов с использованием пятибалльной шкалы Лайкерта. Для анализа данных был использован статистический пакет для социальных наук (SPSS). Для обобщения результатов была использована описательная статистика с доверительным интервалом 95%. Связи между статусом удовлетворенности пациентов и предикторами определяются на уровне значимости 5% ($p < 0,05$) с использованием ранговой корреляции Спирмена.

Результаты и обсуждение. Из общего числа респондентов большинство составили женщины (55 %, 95%ДИ 47-62), сельские жители (64%, 95%ДИ 56-71), пациенты в возрасте 61-70 лет (38%, 95%ДИ 30-45), пенсионеры (54%, 95%ДИ 46-62). Пациенты, при оценке удовлетворенности, отвечали «Нейтрально» (19%, 95%ДИ 14-26), «Удовлетворен» (50%, 95%ДИ 42-57) и «Очень доволен» (31%, 95%ДИ 24-39). Значимыми факторами были выявлены: уровень образования

респондентов ($r = -0,18$, $p = 0,02$), количество принимаемых лекарств в день ($r = -0,18$, $p = 0,001$), число проведенных в отделении дней ($r = 0,16$, $p = 0,01$).

Заключение. В целом, выявлена высокая удовлетворенность стационарной фармацевтической помощью в г.Актау. Значимыми факторами, влияющими на удовлетворенность, являются количество дней госпитализации, количество принимаемых лекарств, уровень образования.

Список литературы:

1. Жусупова Г.К., Есбатырова Л.М., Рамазанова А.Е. Удовлетворенность населения Казахстана системой бесплатного лекарственного обеспечения на амбулаторном уровне. 2018. Journal of Health Development, Volume 4, Number 29 (2018).
2. Hasen G, Negeso B. Patients Satisfaction with Pharmaceutical Care and Associated Factors in the Southwestern Ethiopia. Patient Prefer Adherence. 2021 Sep 21;15:2155-2163. doi: 10.2147/PPA.S332489. PMID: 34584408; PMCID: PMC8464365.

ТҮЙІН

ӘЛИЕВ А.Е., ҚОШМАҒАНБЕТОВА Г.Қ.,
ТЛЕПОВ Н.С.

АҚТАУ ҚАЛАСЫНДАҒЫ АУРУХАНАЛЫҚ ФАРМАЦЕВТИКАЛЫҚ КӨМЕККЕ ПАЦИЕНТТЕРДІҢ ҚАНАҒАТТАНУЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Көрсетілетін медициналық қызмет сапасының маңызды көрсеткіштерінің бірі стационарлық емделудегі науқастарды дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету болып табылады. Бұл зерттеудің мақсаты пациенттердің ауруханалық фармацевтикалық көмек көрсету сапасына қанағаттануын және онымен байланысты факторларды зерттеу болып табылады.

Негізгі сөздер: *пациенттердің қанағаттануы, госпитальдық фармацевтикалық көмек, медициналық көмектің сапасы*

SUMMARY

A.E.ALIYEV, G.K.KOSHMAGANBETOVA,
N.S.TLEPOV

PATIENT SATISFACTION WITH HOSPITAL PHARMACEUTICAL CARE IN AKTAU

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

One of the important indicators of the quality of medical services provided is the provision of patients on inpatient treatment with medicines. The purpose of this study is to examine patient satisfaction with the quality of hospital pharmaceutical care and related factors.

Keywords: *patient satisfaction, hospital pharmaceutical care, quality of medical care*

ЕЛЕУОВ А. С. АЛМАХАНОВ А.Н.

ДИНАМИКА И СТРУКТУРА ДОРОЖНО-ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель: м.м.н., ассистент Алмаханов А.Н.

Кафедра нейрохирургии с курсом травматологии

В 2020-2022 годах количество травм, вызванных дорожно-транспортным травматизмом, ежегодно увеличивается (с 6,2% до 7,5%). Кроме того, отмечается рост количества пациентов, поступивших с

тяжёлыми травмами. В связи с этим считаем необходимым помнить и прогнозировать, что количество больных с травмами, в том числе с тяжёлой политравмой, полученными в результате дорожно-транспортного травматизма, в будущем будут возрастать.

Ключевые слова: травма, дорожно-транспортные происшествия, переломы

Актуальность. Общеизвестно, что дорожно-транспортный травматизм является одной из серьёзных проблем в области травматологии [1]. На увеличение количества дорожно-транспортных происшествий влияет интенсивная автомобилизация, изо дня в день увеличение использования автотранспортных средств в современной жизни, особенно вождение подрастающего поколения с небольшим водительским стажем. Ежегодный рост экономики и условий жизни в стране, увеличение количества автомобилей во всех регионах делают эту проблему актуальной [3].

Цель исследования. Изучить динамику дорожно-транспортного травматизма за 2020-2022 гг. и проанализировать структуру травматизма.

Материалы и методы. В исследовании использованы статистические данные травматологического пункта МОБ г. Актөбе. Проанализированы показатели дорожно-транспортного травматизма среди взрослых и дана сравнительная оценка.

Результаты и обсуждение. В 2020-2022 гг. в травматологический пункт Многопрофильной областной больницы обратилось 3847 пострадавших в результате дорожно-транспортного происшествия. Среди пострадавших мужчин -2290 (59,5%), 1557 (40,5%) женщин. Среди них 80,3% больных находятся в трудоспособном возрасте от 18-ти до 50-ти лет. В 2020

году в травмпункте пролечено 1211 пострадавших, в 2021 году — 1271, а в 2022 году — 1365 пациентов. При анализе дорожно-транспортных происшествий на первом месте поступившие с сочетанными травмами (78,4%), то есть переломы конечностей с черепно-мозговой травмой. На втором месте множественные травмы опорно-двигательного аппарата. Установлено, что наиболее частыми травмами были переломы костей голени и бедра. На их долю приходилось 56,4% всех переломов [2].

Заключение. В 2020-2022 годах количество травм, вызванных дорожно-транспортным травматизмом, ежегодно увеличивается (с 6,2% до 7,5%). Кроме того, отмечается рост количества пациентов, поступивших с тяжёлыми травмами. В связи с этим считаем необходимым помнить и прогнозировать, что количество больных с травмами, в том числе с тяжёлой политравмой, полученными в результате дорожно-транспортного травматизма, в будущем будет возрастать.

Список литературы:

1. Мысаев А. О, Меирманов С. К, Д. М. Дюсенбаев, Алт.О. Мысаев // Дорожно-транспортный травматизм. 2015г.
2. Морис Э. Мюллер // АО – принципы лечения переломов.
3. Н. Д. Батпенов // Травматология и ортопедия

ТҮЙІН

ЕЛЕУОВ А. С., АЛМАХАНОВ А.Н.

ЖОЛ-КӨЛІК ТРАВМАТИЗМІНІҢ ДИНАМИКАСЫ МЕН СТРУКТУРАСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Актөбе, Қазақстан

Үш жылдағы жол-көлік жарақатының құрылымына салыстырмалы бағалау жүргізілді. Талдау көрсеткендей, соңғы жылдары қабылданған науқастар саны артып келеді, сонымен бірге, науқастардың ішінде көпжарақаттылықтың ауыр түрімен түскендер саны өсті.

Негізгі сөздер: жарақат, жол-көлік оқиғалары, сынықтар

SUMMARY

A.YELEUOV, A.ALMAKHANOV

DYNAMICS AND STRUCTURE OF ROAD VEHICLE INJURIES

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

A comparative assessment of the structure of road traffic injuries for three years was carried out. The analysis showed that the number of admitted patients has been increasing in recent years, there is also an increase in the number of victims with polytrauma and an aggravation of the severity of road traffic injuries.

Keywords: trauma, traffic accidents, fractures

А.С. ШАРАТДИНОВА, А.Н. ТІЛЕКТЕС, Ж.К. ТАШИМОВА, Т. БЕГАЛИ

И.К. КАРАКУЛОВ – УЧЕНЫЙ-ЭПИДЕМИОЛОГ И ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Руководитель, к.м.н., ассоциированный профессор С.Т. Уразаева.
Кафедра эпидемиологии

Представлены краткие биографические сведения о И.К. Каракулове, казахского ученого-эпидемиолога и государственного деятеля (первый нарком, министр здравоохранения Казахской ССР), отражающие его организаторский, научный и практический вклад в борьбу с инфекционными болезнями и в развитие санитарно-эпидемиологической службы в Казахстане.

Ключевые слова: И.К. Каракулов, инфекционные болезни, санитарно - эпидемиологическая служба

Актуальность. Среди видных ученых-медиков нашей страны достойное место принадлежит выдающемуся отечественному эпидемиологу, доктору медицинских наук, профессору, члену-корреспонденту АМН СССР Ишанбаю Каракулович Каракулову.

Цель исследования. Изучение организаторско-научного и практического вклада И.К. Каракулова в борьбу с инфекционными болезнями и в развитие санитарно-эпидемиологической службы в Казахстане.

Материалы и методы. И.К. Каракулов родился 1 мая 1909 года в ауле № 18 Уилского района Актюбинской области Казахской ССР в бедной многодетной семье. С 10-ти летнего возраста он работал батраком, чернорабочим и только в 16 лет сел за школьную парту [1]. Упорно овладевая грамотой, он за пять лет, завершив обучение в общеобразовательной школе, выбирает профессию врача, сначала оканчивает Уральский медицинский техникум, потом поступает в Казахский медицинский институт имени (ныне Казахский НМУ имени С.Асфендиярова) [2]. По окончании вуза в 1937 году его назначили народным комиссаром здравоохранения Казахской ССР (1937-1939). В том же году избран депутатом Верховного Совета СССР первого созыва. В годы ВОВ И. Каракулов - начальник санитарной части Казвоенкомата, участник Парада Победы на Красной площади. В 1948 г.

параллельно с научно - педагогической деятельностью он работает директором Института краевой патологии АН Каз.ССР, а в 1950 году его назначают министром здравоохранения республики (1950-1954). За научные достижения Ишанбай Каракулович Каракулов избирается членом-корреспондентом АН Каз.ССР (1951) и членом-корреспондентом АМН СССР (1960) [2].

Результаты и обсуждение. Он подготовил более 30 докторов и кандидатов медицинских наук. Круг научно-практических интересов И.К. Каракулова был достаточно широк и охватывал различные вопросы эпидемиологии и микробиологии зоонозных, особо опасных инфекции.

Заключение. Он один из тех, кто заложил основу медицины нашей страны. И.К. Каракулов свою научно-практическую работу проводил будучи одновременно крупным государственным и партийным деятелем, и организатором здравоохранения и науки Казахстана.

Список литературы:

1. Ашимбаев Д.Р. Кто есть кто в Казахстане. Биографическая энциклопедия.-Алматы, 2008.
2. Tayzhanov A.T., Shamshi B.I. Ishanbay Karakulov and education of the younger generation. Medical journal of West Kazakhstan. 2018, 60 (4), 68-76.

ТҮЙІНШАРАТДИНОВА А.С., ТІЛЕКТЕС А.Н.,
ТАШИМОВА Ж.К., БЕГАЛИН Т.**И.К. ҚАРАҚҰЛОВ – ҒАЛЫМ-ЭПИДЕМИОЛОГ
ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТ ҚАЙРАТКЕРІ**Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Қазақ эпидемиолог ғалымы, мемлекет қайраткері (бірінші халық денсаулық сақтау комиссары, министрі) И.К. Қарақұловтың ұйымдастыру, ғылыми және жұқпалы аурулармен күресудегі, сонымен қатар санитарлық-эпидемиологиялық қызметінің Қазақстандағы іс жүзінде дамудағы еңбегі көрсетіледі.

Негізгі сөздер: И. К. Қарақұлов, жұқпалы аурулар, санитарлық-эпидемиологиялық қызмет

SUMMARYA.S.SHARATDINOVA, A.N.TILEKTES,
ZH.K.TASHIMOVA, T.BEGALIN**I.K. KARAKULOV – EPIDEMIOLOGIST AND
STATESMAN**West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

This article presents brief biographical information about I.K.Karakulov (First Peoples Commissar, Minister of Health of Kazakhstan). It describes his scientific and practical contribution to the infectious diseases prevention, and to the development of sanitary and epidemiological health services in the Kazakhstan.

Keywords: I.K.Karakulov, infectious diseases, sanitary-epidemiological service

ШАРАТДИНОВА А.С.

ДИНАМИКА И СЕЗОННАЯ ВАРИАБЕЛЬНОСТЬ СМЕРТНОСТИ ОТ ОСНОВНЫХ ПРИЧИН В АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ ЗА 2017-2021 ГОДЫ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актюбе, Казахстан

Научный руководитель – к.м.н., ассоциированный профессор Уразаева С.Т.

Кафедра Эпидемиологии

С каждым годом растет количество эпидемиологических исследований влияния изменения климата на заболеваемость и смертность. Целью нашего исследования является определение взаимосвязи между среднемесячными показателями погодных-климатических параметров и уровнем смертности по Актюбинской области на 2017-2021 годы на основе данных Республиканского центра электронного здравоохранения и Казгидромета.

Ключевые слова: смертность, неоптимальные температуры, относительная влажность, атмосферное давление, скорость ветра, регрессия Пуассона

Актуальность. В последние годы растет количество эпидемиологических исследований, посвященных влиянию изменения климата на заболеваемость и смертность населения, оценке относительных рисков для здоровья, связанных с воздействием неоптимальных температур, относительной влажности, атмосферного давления и др. [1]. Исследование, проведенное в 13 странах, показало, что 7,71% (95% ДИ 7,43-7,91) смертности от всех причин были связаны с высокой и низкой температурой окружающей среды в отдельных странах с существенной разницей в оценках среди стран, варьируя от 3,37% (95% ДИ: 3,06-3,63) в Таиланде до 11,00% (ДИ: 9,29-12,47) в Китае [2].

Цель исследования. Выявить связь между показателями смертности и среднемесячными показателями погодных-климатических данных по Актюбинской области за 2017-2021г.г. Материалы и методы. Нами изучены ежемесячные данные случаев смерти среди жителей Актюбинской области, за период с 1.01.2017 по 31.12.2021 г., в разрезе основных причин смерти (согласно МКБ-10) по материалам РЦЭС и среднемесячные показатели погодных-климатических параметров (ПКП) по области (среднемесячные значения температуры, относительной влажности, атмосферного давления и скорости ветра) за тот же период (по данным Казгидромет). Статобработка результатов проведена с использованием программы «STATISTICA 10.0» фирмы StatSoft, Inc. и SPSS 25. ПКП были сгруппированы в 2 периода: теплое время (май-сентябрь) и холодное время (октябрь-апрель). Для оценки связи между показателями ПКП и смертностью использовалась регрессионная модель Пуассона с определением коэффициента детерминации R^2 . Во всех процедурах статистического анализа уровень значимости принимался $p \leq 0,05$.

Результаты и обсуждение. Результаты оценки связи между показателями ПКП и среднемесячной смертностью показали следующее. В теплое время года выявлена связь смертности от сердечно-сосудистых заболеваний (ССЗ) со всеми ПКП ($R^2 = 0,4817$): с ростом температуры на 1°C увеличивается

число смертей на 8,69%; с повышением атмосферного давления на 1 Па увеличивается число смертей на 4,44%; с повышением относительной влажности на 1% увеличивается число смертей на 10,94%; с ускорением скорости ветра на 1 км/час увеличивается число смертей на 14,22%. Обнаружена связь смертности от болезней органов дыхания (БОД) со всеми ПКП ($R^2 = 0,277$): с повышением температуры на 1°C увеличивается число смертей на 1,99%; с ростом показателей атмосферного давления на 1 Па увеличивается число смертей на 6,78%; с ростом относительной влажности на 1 % увеличивается число смертей на 5,69%; с ускорением скорости ветра на 1км/час. увеличивается число смертей на 14,29%. Выявлена слабая статистически значимая связь болезней органов пищеварения (БОП) и несчастных случаев с ПКП, однако их следует трактовать с осторожностью. В холодное время года выявлена слабая связь смертности от ССЗ с атмосферным давлением ($R^2 = 0,0462$): с повышением атмосферного давления на 1 Па увеличивается число смертей на 2,29%. Выявлена слабая связь смертности от БОД с температурой и влажностью: с повышением температуры на 1°C увеличивается число смертей на 2,55%; с ростом относительной влажности на 1 % увеличивается число смертей на 1,95%.

Закключение. Таким образом, на основании полученных данных можно прогнозировать рост или снижение смертности пациентов от ССЗ и БОД в зависимости от сезона, результаты исследования могут быть использованы для профилактической работы школ здоровья с пациентами.

Список литературы:

1. L. Bai, B. Chen, et al. Temperature, hospital admissions and emergency room visits in Lhasa, Tibet: a time-series analysis Sci. Total Environ., 490 (2014), pp. 838-848, 10.1016/j.scitotenv.2014.05.024
2. A. Gasparrini, Y. Guo, M., et al. Mortality risk attributable to high and low ambient temperature: a multicountry observational study Lancet, 386 (2015), pp. 369-375, 10.1016/S0140-6736(14)62114-0

ТҮЙІН

SUMMARY

ШАРАТДИНОВА А.С.

A.S. SHARATDINOVA

**АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНДАҒЫ 2017-2021
ЖЫЛДАРДА НЕГІЗГІ СЕБЕПТЕРДЕН БОЛҒАН
ӨЛІМНІҢ ДИНАМИКАСЫ МЕН МАУСЫМДЫҚ
ӨЗГЕРГІШТІГІ****DYNAMICS AND SEASONAL VARIABILITY OF
MORTALITY FROM MAJOR CAUSES IN AKTOBE
REGION IN 2017-2021**

Жыл сайын климаттың өзгеруінің сырқаттанушылық пен өлім-жітімге әсері туралы эпидемиологиялық зерттеулердің саны өсуде. Зерттеуіміздің мақсаты Республикалық электрондық денсаулық сақтау орталығы мен Казгидромет деректеріне сүйене отырып 2017-

Every year, the number of epidemiological studies of the impact of climate change on morbidity and mortality is increasing. The purpose of our study is to determine the relationship between the average monthly indicators of weather and climate parameters and the mortality rate in the Aktobe region in 2017-2021 based on data from the Republican Center for Electronic Health and Kazhydromet.

2021 жылдарда Ақтөбе облысы бойынша ауа райы-климаттық параметрлерінің орташа айлық көрсеткіштері мен өлім-жітім деңгейі арасындағы байланысты анықтау.

Keywords: mortality, suboptimal temperatures, relative humidity, atmospheric pressure, wind speed, Poisson regression.

Негізгі сөздер: өлім, оңтайлы емес температура, салыстырмалы ылғалдылық, атмосфералық қысым, жел жылдамдығы, Пуассон регрессиясы

ОПТИМАЛЬНЫЕ СРОКИ ХИРУРГИЧЕСКОГО ВМЕШАТЕЛЬСТВА ПРИ ОСТРОМ АППЕНДИЦИТЕ У ДЕТЕЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: PhD, доцент кафедры Бисалиев Б.Н.

Кафедра детской хирургии

Выявлена статистически значимая связь между временем от начала симптомов до операции с количеством деструктивных форм острого аппендицита у детей. Удлинение времени до госпитализации ребенка и времени отсрочки оперативного вмешательства увеличивает риск развития осложнений острого аппендицита.

Ключевые слова: острый аппендицит, дети, аппендэктомия, время операции

Актуальность проблемы лечения острого аппендицита (ОА) у детей несомненна в связи с высокой частотой встречаемости заболевания[1]. Своевременное оперативное лечение является профилактикой осложнений аппендицита и залогом успеха в лечении. Отсроченное время оперативного лечения приводит к осложнениям деструктивных форм аппендицита[2]. Вопрос взаимосвязи времени от начала заболевания и развития деструкции червеобразного отростка остается открытым, что побудило к научному поиску решения данной задачи.

Цель исследования явилось изучение корреляции между морфологическими изменениями в червеобразном отростке и временем от начала заболевания до операции.

Материалы и методы. За период 2021-2022 г.г. в ЦОМид было пролечено 1255 детей с ОА. Из них 621 девочка и 634 мальчика. Возраст детей с ОА варьировал от 1-го года до 17-ти лет. Всем 1255-ти детям проведена операция аппендэктомии[3]. В зависимости от морфологической характеристики острого аппендицита дети разделены на группы: группа 1 – 117 с катаральным аппендицитом, группа 2 – 779 детей с флегмонозным и группа 3 – 359 детей с гангренозным аппендицитом. Время от начала заболевания до операции вычислена в часах и составила от 4-х часов до 200 часов. Дети в группах сопоставимы по возрасту и по времени вычисления. Проводился анализ зависимости между временем от начала заболевания до операции и количеством детей с деструктивными формами аппендицита. Статистическую обработку данных проводили с использованием пакета программы «STATISTICA 10.0». Для выявления зависимостей между изучаемыми параметрами проводили корреляционный анализ с использованием коэффициента ранговой корреляции Спирмена (r).

Результаты и обсуждение. Средний возраст

поступивших больных составил $11,12 \pm 3,95$, что соответствует общей мировой статистике. Гендерных различий в выборке не выявлено. В группе 1 средний возраст составил $11,02 \pm 4,8$ лет, во 2-й группе $11,4 \pm 3,5$ лет и $10,4 \pm 4,15$ в группе 3, что указывает на отсутствие зависимости формы аппендицита от возраста ребенка. Среднее время от начала заболевания до операции по всей выборке составило $32,5 \pm 28,7$ часов. В группе катаральных аппендицитов – $25,1 \pm 18,2$ часов, в группе флегмонозных аппендицитов – $26,5 \pm 22,0$, в группе гангренозных аппендицитов – $44,7 \pm 36,2$ часов. Коэффициент Спирмена $r = 0,35$, что соответствует умеренной связи между временем вычисления и количеством деструктивных форм аппендицита. Количество часов до операции в группе 1 также связана с длительным наблюдением ребенка до операции в связи с отсутствием четких для него показаний.

Заключение. Выявлена статистически значимая связь между временем от начала симптомов до операции с количеством деструктивных форм острого аппендицита у детей. Удлинение времени до госпитализации ребенка и времени отсрочки оперативного вмешательства увеличивает риск развития осложнений острого аппендицита.

Список литературы:

1. S.T van Dijk, A.H van Dijk, M.G Dijkgraaf. Meta-analysis of in-hospital delay before surgery as a risk factor for complications in patients with acute appendicitis. Br J. Surg. 2018 Jul;105(8): 933-945. doi: 10.1002/bjs.10873.
2. Jian Li. Revisiting delayed appendectomy in patients with acute appendicitis. World J. Clin Cases. 2021 Jul 16;9(20):5372-5390. doi: 10.12998/wjcc.v9.i20.5372.
3. Sathyaprasad Burjonrappa, Dana Rachel. Pediatric appendectomy: optimal surgical timing and risk assessment. Am Surg. 2014 May;80(5):496-9.

ТҮЙІН

ЖАҚСЫБАЕВА Н.Ж., ИЗИМБЕТ К.Н.,
ТУСУПКАЛИЕВ А.Б., БИСАЛИЕВ Б.Н.,
БАУБЕКОВ Ж.Т.

**БАЛАЛАРДА ЖЕДЕЛ АППЕНДИЦИТ КЕЗІН-
ДЕГІ ХИРУРГИЯЛЫҚ АРАЛАСУЛАРДЫҢ
ОҢТАЙЛЫ МЕРЗІМДЕРІ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жедел аппендицит (ЖА) диагнозымен емделген 1255 баладағы аурудың деструктивті формаларымен ауырған уақыты арасындағы корреляция зерттелді. Балалар катаральды (117), флегмонозды (779) және гангренозды (359) аппендицит топтарына бөлінді. Алғашқы симптомдардан операцияға дейінгі уақыт сәйкесінше 25,1±18,2 сағ., 26,5±22,0 сағ., 44,7±36,2 сағ., құрады. Балалардағы ЖА деструктивті формаларының санымен операцияға дейінгі уақыт арасында айтарлықтай үлкен байланыс бар.

Негізгі сөздер: *жедел аппендицит, балалар, аппендэктомия, ота уақыты*

SUMMARY

N.ZH. ZHAKSYBAYEVA, K.N. IZIMBET,
A.B.TUSUPKALIEV, B.N.BISSALIYEV,
ZH.T.BAUBEKOV

**OPTIMAL TIMING OF SURGICAL
INTERVENTION IN ACUTE APPENDICITIS IN
CHILDREN**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The correlation between the time of illness with destructive forms of the disease in 1255 children treated with the diagnosis of acute appendicitis (AA) was studied. Children were divided into groups of catarrhal (117), phlegmonous (779) and gangrenous (359) appendicitis. The time from the first symptoms to the operation is 25.1±18.2 h, respectively., 26.5±22.0 h., 44.7±36.2 h., made up.

There is a fairly large relationship between the number of destructive forms of AA in children and the time before the operation.

Keywords: *acute appendicitis, children, appendectomy, operation time.*

ЕРМЕКБАЙ Т.Ж., ЖАУМИТОВ Р.Ж., МЕРГАЗИЕВ А.А., КАЛИЕВА Б.М.

**ПРОВЕДЕНИЕ ПЕРИТОНЕАЛЬНОГО ДИАЛИЗА У ДЕТЕЙ ПРИ ЛЕЧЕНИИ
ОСТРОЙ ПОЧЕЧНОЙ НЕДОСТАТОЧНОСТИ**

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель – д.м.н , профессор Саркулова Ж.Н.,
заведующая отделением кардиореанимации Центра охраны материнства и детства Суханова Н.Т.
Кафедра анестезиологии и реаниматологии

Данная научная работа направлена на оценку преимуществ и результатов интенсивной терапии при острой почечной недостаточности посредством перитонеального диализа.

Ключевые слова: *острая почечная недостаточность, диализ, интенсивная терапия*

Актуальность. Распространенность заболеваний мочевой системы у детей имеет тенденцию к росту, а их течение на современном этапе характеризуется рецидивированием и прогрессированием уже в раннем возрасте[1]. Структурная незрелость и ограниченные функциональные возможности почек у глубоко недоношенных новорожденных способствуют их вовлечению в патологический процесс при многих заболеваниях и пограничных состояниях[2,3].

Цель исследования. Улучшить результаты лечения острой почечной недостаточности (ОПН) у детей.

Материалы и методы. Был проведен анализ опубликованных литературных данных по диагностике и лечению ОПН, у детей, находящихся в лечебных подразделениях ОАРИТ.

Результаты и обсуждение. Мы выделили основные показания к заместительной почечной терапии, такие как: олигурия (менее 1 мл/кг/час) свыше 12 – 16

часов, водная перегрузка, рефрактерная к салуретикам, гиперкалиемия более 6,8 ммоль/л или меньше, но с признаками по ЭКГ («готический» зубец Т, уплощение зубца Р, удлинение интервала PR, расширение QRS с углублением S), декомпенсированный метаболический ацидоз, при BE - 8 – -12 ммоль/л, pH 7,2 и менее, возрастающий уровень азотемии (свыше 16 - 20 ммоль/л). Выделили противопоказания к заместительной почечной терапии: абсолютные - неостановленное профузное кровотечение, терминальная сердечная недостаточность, рефрактерная к вазопрессорам и относительные – несанированный гнойный или деструктивный очаг, некоррегированный порок сердца.

Растворы для проведения ПД: Дианил PD 4 или Физионил 40/35 - это осмотические агенты, содержащиеся в диализате в количестве 1,5% (1,36%), 2,5% (2,27%) и 4,25% (3,86%). Приблизительная осмолярность этих растворов составляет соответственно

345- 345, 395- 396, 483 - 484 мосм/л.

Заклучение. Таким образом, своевременно начатое лечение новорожденных и детей первых месяцев жизни с ОПН позволяет снизить летальность, а при развитии ХПН – пролонгировать жизнь ребенка и улучшить качество жизни, избежав многих грозных осложнений, таких как гипертрофия левого желудочка, анемия, остео дистрофия, гипотрофия вследствие хронического нарушения нутритивного статуса. Тактика лечения ОПН у детей должна сопровождаться тенденцией максимально раннего начала заместительной почечной терапии, независимо от причины ОПН, уровней мочевины и калия плазмы крови.

Список литературы:

ТҮЙІН

ЕРМЕКБАЙ Т.Ж., ЖАУМИТОВ Р.Ж.,
МЕРҒАЗИЕВ А.А., ҚАЛИЕВА Б. М.

ЖЕДЕЛ БҮЙРЕК ЖЕТКІЛІКСІЗДІГІН ЕМДЕУДЕ БАЛАЛАРДА ПЕРИТОНЕАЛЬДЫ ДИАЛИЗ ЖҮРГІЗУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл нұсқаулықта балалардағы жедел бүйрек жеткіліксіздігін емдеу нәтижелерді бағалау мақсаты қойылған.

Негізгі сөздер: *жедел бүйрек жеткіліксіздігі, диализ, қарқынды терапия*

1. Зверев Д.В., Долецкий А.С., Музуров А.Л. Перитонеальный диализ при лечении острой почечной недостаточности у детей раннего возраста // Анестезиология и реаниматология. 2016. - №6. - С. 32-51.

2. Кошелев Р.В. Перитонеальный диализ при острой почечной недостаточности: Автореф. дис. канд. мед. наук. / Моск. обл. н.-и. клинич. ин-т им. М.Ф.Владимирского. М., 2011. - 28 с.

3. Музуров А.Л. Перитонеальный диализ при лечении детей раннего возраста с острой почечной недостаточностью: Автореф. дис. . канд. мед. наук. -Москва, 2008. 22 с

SUMMARY

T.ZH.ERMEKBAY, R.ZH.ZHAUMITOV,
A.A.MERGAZIEV, B.M.KALIYEVA

CONDUCTING PERITONEAL DIALYSIS IN CHILDREN WITH ACUTE RENAL FAILURE IN THE INTENSIVE CARE UNIT

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

This manual aims to evaluate the benefits and outcomes of intensive care in acute renal failure through replacement therapy in intensive care conditions.

Keywords: *acute renal failure, dialysis, intensive care.*

ӘЛИ Е.А., АНДРЕЕВА Е.А., ЧАЙНИКОВ В.В., АСАНХАНОВ А.М.

ОСОБЕННОСТИ ВЕДЕНИЯ АНЕСТЕЗИИ У НОВОРОЖДЕННЫХ ДЕТЕЙ С ВРОЖДЕННЫМИ ПОРОКАМИ РАЗВИТИЯ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель – д.м.н , профессор Саркулова Ж.Н.,
заведующая отделением анестезиологии, реанимации и интенсивной терапии Центра охраны материнства и детства Абдуллаева Г.З.

Кафедра анестезиологии и реаниматологии

Целью данного исследования было изучение особенностей анестезии у новорожденных с различными врожденными пороками развития.

Ключевые слова: *врожденные пороки развития, анестезия, новорожденные дети.*

Актуальность. Новорожденные дети с врожденными пороками развития относятся к категории пациентов с высокой степенью риска и представляют серьезную медицинскую и социальную проблему. Они занимают одно из первых мест среди причин детской заболеваемости, инвалидности и смертности. По данным ВОЗ, в мире ежегодно рождается 4-6% детей с ВПР. Врожденные пороки развития лидируют и в структуре причин перинатальной смертности. В структуре перинатальных потерь пороки развития

составляют 12,6%[1]. Физиологические особенности новорожденного делают проведение анестезии у них более опасной. Течение анестезии у новорожденных детей чаще всего осложнено наличием сопутствующей патологии - недоношенность, бронхолегочная дисплазия, гипоксически - ишемическое поражение ЦНС, кровоизлияния головного мозга различной локализации, наличие пороков со стороны других органов и систем. Подбор наиболее эффективных и безопасных методов анестезиологической поддержки новорожденного

определяет актуальность данной проблемы[2,3].

Цель исследования. Изучить эффективность различных методов анестезиологического обеспечения у новорожденных детей при проводимых хирургических вмешательствах.

Материал и методы. Материалами для проведения исследования послужили данные историй болезни 73-х новорожденных с врожденными пороками развития различной локализации, лечившихся за период 2020-2022 гг. на базе областной детской клинической больницы.

Материалы и метод исследования. Ретроспективный анализ карт мониторинга и интенсивной терапии послеоперационного периода, а также наркозные карты новорожденных с пороками развития.

Результаты и обсуждение. Врожденные пороки развития желудочно-кишечного тракта были выявлены в случаях - 6 новорожденных с атрезией пищевода, 2 ребенка с гастрошизисом и 37 детей с некротическим энтероколитом. Другие пороки отмечались со стороны легких и диафрагмы – 4 случая, центральной нервной системы (гидроцефалия, спинномозговая грыжа) – 12 случаев, также были диагностированы пороки сердца – 10 случаев.

Все новорожденные дети были отнесены к III, IV и V классу ASA по тяжести функционального состояния. У 88% детей оперативное вмешательство проводилось в экстренном порядке после комплекса лабораторно-инструментальных методов обследования и предоперационной подготовки. Премедикация у новорожденных детей была стандартна: назначение препаратов атропина, димедрола и кетамина в дозировках с учетом веса и возраста. У всех детей была проведена многокомпонентная анестезия на основе комбинации наркотического анальгетика – фентанил и оксibuтирата натрия. Для поддержания анестезии севофлуран использовался только при лапароскопических операциях и при отсутствии патологии со стороны гепатобилиарной системы. Во всех остальных вмешательствах

проводилась внутривенная анестезия с миорелаксантами. В результате исследования было отмечено, что применение недеполяризирующих мышечных релаксантов у новорожденных детей создает оптимальные условия для проведения интубации трахеи, обеспечивает продолжительный нейромышечный блок, хорошую мышечную релаксацию для работы хирурга и уменьшает расход наркотического анальгетика.

Заключение. Таким образом, большинство пороков развития требуют правильного и эффективного ведения анестезиологического пособия при проведении им хирургической операции. И основная задача врача анестезиолога-реаниматолога заключается в том, чтобы новорожденному в результате вмешательства не оказывался операционно-анестезиологический стресс и была полная защита всех жизненно-важных систем организма. Применение центральной анальгезии на основе фентанила в комбинации с оксibuтиратом натрия и ингаляционных анестетиков (севофлуран) обеспечивает эффективную анестезиологическую защиту у новорожденных детей с врожденными пороками развития.

Список литературы:

1. Михельсон В.А., Сепбаева АД., Жиркова Ю.В. Особенности анестезиологического обеспечения операций у новорожденных детей. IV Российский конгресс «Педиатрическая анестезиология и интенсивная терапия». - Москва - 2019. - С.38-40.
2. Аппасова М.И., Чой С.В., Чагай С.М. и др. Частота и структура врожденных пороков развития у детей города Алматы. Сборник научных трудов «Наука о человеке. X конгресс молодых ученых и специалистов». 2018. 166с.
3. Актаева Л.М. Роль вторичной профилактики врожденных пороков в снижении перинатальной смертности. //Современные технологии в педиатрии и детской хирургии: Сборник тезисов Российского конгресса. М.,2018.-С.371-372.

ТҮЙІН

ӘЛИ Е.А., АНДРЕЕВА Е.А., ЧАЙНИКОВ В.В.,
АСАНХАНОВ А.М.

ТУА БІТКЕН АҚАУЛАРЫ БАР ЖАҢА ТУҒАН НӘРЕСТЕЛЕРДЕ АНЕСТЕЗИЯНЫ ЖҮРГІЗУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл зерттеулердің мақсаты әртүрлі туа біткен ақаулары бар жаңа туған нәрестелердегі анестезияның ерекшеліктерін зерттеу болды.

Негізгі сөздер: туа біткен ақаулар, анестезия, жаңа туған нәрестелер

SUMMARY

ABDULLAYEVA G.Z., ANDREEVA E.A.,
TCHAIKOVSKY V.V., ASANKHANOV A.M., ALI
E.A., MERGAZIEV A.A.

FEATURES OF ANESTHESIA MANAGEMENT IN NEWBORNS WITH CONGENITAL MALFORMATIONS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The purpose of these studies was to study the features of anesthesia in newborns with various congenital malformations.

Keywords: congenital malformations, anesthesia, newborns.

РЕДКИЙ КЛИНИЧЕСКИЙ СЛУЧАЙ МАНИФЕСТАЦИИ БОЛЕЗНИ МЕНКЕСА В МЛАДЕНЧЕСКОМ ВОЗРАСТЕ, ОБУСЛОВЛЕННАЯ МУТАЦИЕЙ В ГЕНЕ АТР7А

Корпоративный фонд “University Medical Center”, Астана, Казахстан

Баянова М.Ф. – к.м.н., заведующая отделением клинико-генетической диагностики.

Медицинская генетика. Национальный научный центр материнства и детства.

Описана классическая форма болезни Менкеса с патогенетическим механизмом и диагностическими критериями, основанные на результатах лабораторных и инструментальных методов исследования, также молекулярно-генетического тестирования. В качестве примера приведен клинический случай болезни Менкеса у ребенка 6-ти месяцев с генетическим подтвержденным анализом.

Ключевые слова: болезнь Менкеса, X-сцепленное рецессивное, ген АТР7А, медь.

Актуальность. Болезнь Менкеса - это X-сцепленное рецессивное заболевание, вызванное мутациями в гене АТР7А, что приводит к нарушению клеточного транспорта меди (ОМIM 309400)[1]. Частота встречаемости данного заболевания в популяции варьирует от 1:40 000 до 1:250 000 новорожденных. При поздней диагностике и отсутствии поддерживающей терапии прогноз крайне неблагоприятный, пациенты погибают не достигая 3-летнего возраста[2].

Цель исследования. Корреляция фенотипических признаков пациента с нарушением транспорта меди с генетическим вариантом с.2051del в гене АТР7А.

Материалы и методы. Данные истории болезни, лабораторных и инструментальных исследований, полноэкзомного секвенирования, микроскопического исследования волос.

Результаты и обсуждение: в отделение неврологии раннего детства “КФ УМС” поступил пробанд в возрасте 6-ти месяцев. Основными жалобами являлись судороги с эпизодами по 2-3 раза в день с длительностью по несколько минут, задержка психомоторного развития.

При объективном осмотре отмечались такие фенотипические особенности, как светлые кожные покровы, аномальная структура волос головы (вьющиеся, грубые, редкие, светлого цвета, с тенденцией к ломкости). Был проведен анализ на определение уровня меди (Cu) в крови 31,75 при референсном интервале 575-1725 мкг/л. Результаты инструментальных исследований показали субатрофии полушарий большого мозга и мозжечка на МРТ головного мозга; эпилептичность в лобно-височно-затылочных отведениях слева и справа, периодически с распространением на центральные отведения слева на ЭЭГ.

При микроскопическом исследовании волос выявлен классический признак pili torti. При полноэкзомном секвенировании обнаружен ранее не описанный генетический вариант в гемизиготном состоянии в 9 экзоне с.2051del гена АТР7А, приводящий к сдвигу рамки считывания и преждевременной терминации трансляции белка (p.Asn684IlefsTer4). Генетический вариант представляет с собой нонсенс мутацию, относится к классу 1, является патогенным вариантом согласно критериям ACMG/AMP (PSV1, PM2, PM4, PP4, PP5). На основе анамнестических данных, молекулярно-генетического анализа, лабораторных и инструментальных данных, а также биоинформационного анализа выставлен диагноз «болезнь Менкеса»[3].

Заключение. Особенностью клинического случая является его редкая встречаемость, отсутствие специфической терапии и неблагоприятный прогноз для жизни пациентов.

Для профилактики и ранней диагностики редко-заболевания актуальным является выявление носительства или возникновение мутации de novo в данной семье с последующей пренатальной диагностикой обнаруженного генетического варианта.

Список литературы:

1. Vairo FPE, Chwal BC, Perini S et al. A systematic review and evidence-based guideline for diagnosis and treatment of Menkes disease. Mol Genet Metab 2019; 126: 6-13.
2. Chang CH. Menkes Disease. Medscape 2014. <https://emedicine.medscape.com/article/1180460-overview> (access: 24 October 2014).
3. Genetic and Rare Diseases Information Center. Menkes disease. <https://rarediseases.info.nih.gov/diseases/1521/menkes-disease>.

ТҮЙІН

МАХСУТОВА Д.М.

**НӘРЕСТЕЛІК КЕЗЕҢДЕ
МАНИФЕСТАЦИЯЛАНҒАН АТР7А
ГЕН МУТАЦИЯСЫМЕН НЕГІЗДЕЛГЕН
МЕНКЕС АУРУЫНЫҢ СИРЕК КЕЗДЕСЕТІН
КЛИНИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ**

«University Medical Center» корпоративтік қоры,
Астана, Қазақстан

Менкес ауруы - бұл АТР7А генінің мутациясынан туындаған, жасушалық мыс тасымалдауының бұзылуына әкелетін Х-байланысты рецессивті ауру. Зертханалық және аспаптық зерттеу әдістерінің, сондай-ақ молекулалық-генетикалық тәсілдердің нәтижелеріне негізделген 6 айлық баладағы Менкес ауруының клиникалық жағдайы сипатталған.

Негізгі сөздер: Менкес ауруы, Х-тәрізді рецессивті, АТР7А гені, мыс

SUMMARY

MAKHSUTOVA D.M.

**A RARE CLINICAL CASE OF MENKES DISEASE
MANIFESTATION IN INFANCY CAUSED BY A
MUTATION IN THE ATP7A GENE**

«University Medical Center» Corporate Fund, Astana,
Kazakhstan

Menkes disease is an X-linked recessive disease caused by a mutation in the ATP7A gene, which connected with disturbances cellular copper transport. Described a clinical case of Menkes disease in a 6-month-old child, based on the results of laboratory and instrumental methods investigation and molecular genetic study.

Keywords: Menkes disease, X-linked recessive, ATP7A gene, copper.

НҮРМҰХАНОВА А., ЖОЛДАСОВА А., САРСЕНБАЕВА А., ЯКИНА Г., АМАНТАЕВ М.

**ҚАНТ ДИАБЕТІ БАЙҚАЛАТЫН АНАЛАРДАН ТУЫЛҒАН НӘРЕСТЕЛЕРДІҢ ЕРТЕ
КЕЗЕҢІНДЕГІ КЛИНИКАЛЫҚ-ЛАБОРАТОРИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.д, профессор, кафедра жетекшісі Жумалина А.К. ассистент Сергазина Т.С. Ақтөбе облыстық денсаулық басқармасының штаттан тыс бас неонатологы
Кафедра: №1 Балалар аурулары неонатологиямен кафедрасы

Анасы қант диабетімен ауыратын жаңа туған нәрестелерде негізінен тыныс алу жеткіліксіздігі, орталық жүйке жүйесінің зақымдануы және жұқпалы аурулар байқалады. Біздің зерттеуіміз қант диабетімен ауыратын аналардың жаңа туған нәрестелері үлкен дене салмағымен туылатыны туралы ерте тұжырымдарды растайды. Қант диабетімен ауыратын аналардан туған балалар ерекше назар аударуды қажет етеді.

Ключевые слова: қант диабеті, глюкоза, жаңа туған нәрестелер

Өзектілігі: Қазіргі кезде босанатын әйелдер арасында қант диабетінің процентінің артуына байланысты өмірге келетін нәрестелердің алғашқы күндерінде әртүрлі клиникалық өзгерістер байқалатыны белгілі болып отыр [1,2,3]. Ол өзгерістер көп жағдайда емдеуші дәрігерлермен анықталмай қала береді де, кейінірек болса да өзіндік ерекшеліктерін көрсетеді. Осыған байланысты бұл тақырыпқа бағышталған ғылыми зерттеу жұмыстары, әр уақытта өзекті болып келеді.

Зерттеудің мақсаты: Қант диабеті байқалатын аналардан туылған нәрестелерде ерте кезеңінде байқалатын әртүрлі клиникалық өзгерістерді зерттеп, лабораториялық көрсеткіштерді анықтап, мүмкіндігінше ертерек диагнозды жетілдіру.

Зерттеу материалдары мен әдістері: Ақтөбе медициналық орталығында 2021 ж қант диабеті

байқалатын босанған әйелдердің Damumed бағдарлама арқылы босану тарихы талқыланды. Соның ішінде қант диабеті байқалатын аналардың босану тарихы анықталды. Зерттеу барысында 55% аналарда гестациялық қант диабеті, қант диабеті 1-типі 22,5% және қант диабеті 2-типі 22,5% құрады. Туылғандағы дене салмағын және басқа антропометриялық көрсеткіштерді, тыныс бұзылыстары синдромы, респираторлық емді қажет етуі, лабораториялық мәліметтер (гликемия деңгейі) талқыланды.

Зерттеудің нәтижелері мен талқылау: Туылған кездегі жағдайларын талқылау 87,5% Апгар шкаласы бойынша 8-ден жоғары ұпаймен, 7 және 7-ден төмен ұпаймен 12,5% туылғаны анықталды. Ауыр асфиксия (тұншығу) байқалған жоқ. Диабеттік фетопатия клиникалық белгілерімен 25% нәрестелер, 10% респираторлық бұзылыстар, 2,5% нәрестеде сурфактантқа

тәуелділік, 5% ӨЖЖ тәуелділік, 5% тыныс жетіспеушілігінің екі жағдайында СРАР қолдануды қажет етті, 2,5% некротизацияланған энтероколит (ӨЭЖ).

35% нәресте үлкен дене салмақпен туылған – 4000 гр жоғары, дене салмақтың ең үлкені – 5100гр құрады. Мерзімінен ерте туылған нәрестелер саны 10% құрады, қалғандары мерзімінде туылған нәрестелер. 12,5% нәрестеде гипогликемия байқалған, оны қалыптастыру үшін 10% глюкоза қолданылды. Ауыр гипогликемия анықталған жоқ. 10% бактериялық инфекциямен асқыну, 5% орталық нерв жүйесі зақымдалуы анықталды.

Қорытынды: Анасы қант диабетімен ауыратын нәрестелерде, негізінен тыныс жетіспеушілігі, орталық нерв жүйесі зақымдалуы және инфекциялық аурулар байқалады. Біздің зерттеуіміз, қант диабеті байқалған

аналардан туылған нәрестелер ірі салмақпен туылады деген, бұрынғы тұжырымның дұрыс екенін көрсетіп отыр. Қант диабеті байқалатын аналардан туылған нәрестелер ерекше көңіл бөліп клиникалық лабораториядан өткізуді қажет етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Шабалов Н.П «Неонатология» том 2 Москва 2019 ж, 404-405 б.
2. Иванов Д.О., Сурков Д.Н. «Водно-электролитные и эндокринные нарушения у детей раннего возраста». 2013 г -917с.
3. Тусупкалиев Б.Т. «Емхана жағдайында шала туылған балаларды диспансерлік бақылау» оқу құралы. Ақтөбе 2018 ж, 218-220 бб.

РЕЗЮМЕ

НУРМУХАНОВА А., ЖОЛДАСОВА А.,
САРСЕНБАЕВА А., ЯКИНА Г., АМАНТАЕВ М.

КЛИНИКО-ЛАБОРАТОРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ У НОВОРОЖДЕННЫХ, РОЖДЕННЫХ ОТ МАТЕРЕЙ, СТРАДАЮЩИХ САХАРНЫМ ДИАБЕТОМ

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

У новорожденных, мать которых страдает сахарным диабетом, в основном наблюдаются дыхательная недостаточность, поражение центральной нервной системы и инфекционные заболевания. Наше исследование подтверждает ранние выводы о том, что новорожденные от матерей с сахарным диабетом рождаются с крупной массой тела. Дети, рожденные от матерей, у которых наблюдается сахарный диабет, требуют особого внимания.

Ключевые слова: сахарный диабет, глюкоза, новорожденные

SUMMARY

A.NURMUKHANOVA, A.ZHOLDASOVA,
A.SARSENBAYEVA, M. AMANTAYEV

Clinical and laboratory features in newborns born to
mothers with diabetes mellitus

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Infants whose mother suffers from diabetes mainly have respiratory failure, central nervous system damage and infectious diseases. Our study shows that the previous conclusion that children born to mothers who had diabetes are born with a large weight is correct. Children born to mothers who have diabetes mellitus require special attention.

Keywords: diabetes, glucose, newborns

ГАЙДАРЖИ С.Ю.

РАЗБОР КЛИНИЧЕСКОГО СЛУЧАЯ ОТРАВЛЕНИЯ РЕБЁНКА ВИТАМИНОМ D

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель: ассистент кафедры Пуховикова Н.Н.
Кафедра детских болезней № 2

В данной статье описан клинический случай отравления ребенка витамином D. Представлена клиника отравления, методы диагностики и лечения. Результатом лечения стала нормализация концентрации витамина D в крови через 3 месяца после начала отравления.

Ключевые слова: витамин D, отравление, организм, терапия

Актуальность. В норме витамин D обеспечивает поддержание гомеостаза кальция и фосфора, осуществляет процессы минерализации и ремоделирования

костной ткани, а также поддерживает нормальную работу нервно-мышечной, сердечно-сосудистой и других систем[1]. Несмотря на большое количество

положительных функций витамина Д, необходимо акцентировать внимание, что их осуществление происходит при нормальном уровне содержания витамина в организме, а при увеличении его концентрации возникает риск токсического эффекта, вызывающего нарушение обмена веществ, морфологические изменения в тканях и дисфункцию организма, вплоть до развития полиорганной недостаточности[2]. Токсический эффект может быть обусловлен постепенным накоплением витамина Д в организме, в результате его длительного бесконтрольного употребления либо одновременно употреблением большой для человека дозы[3].

Цель исследования. Продемонстрировать клинический случай диагностики и лечения отравления витамином Д ребенка 5-ти лет.

Материалы и методы исследования. В данной работе приводится клинический случай диагностики и лечения отравления витамином D девочки в возрасте 5-ти лет. Анамнестические данные и лабораторные исследования (повышенное содержание в крови 25-гидроксиколекальциферола и кальция) позволили диагностировать у ребенка передозировку витамином D.

Результаты исследования и их обсуждение. Пациентка А., девочка в возрасте 5-ти лет, поступила в апреле 2022г. в гастроэнтерологическое отделение ОДКБ (ныне ЦОМид) г.Актобе. Мама предъявляла жалобы на выраженную слабость, головокружение, тошноту, двукратную рвоту, нарушение сна, отказ от еды. Со слов матери, ребенок самостоятельно выпил новую, упакованную банку витамина Д компании iHerb в дозе 5000 ЕД, в количестве 100 штук. При

поступлении объективное состояние ребенка оценивалось как тяжелое за счёт симптомов интоксикации. По результатам лабораторного обследования были получены результаты уровня витамина Д – 214.0нг/мл (при норме 20.0-100.0). В качестве лечения была проведена дезинтоксикационная и гормональная терапии. После полученного лечения в стационаре пациентка была выписана на дом с рекомендациями контроля показателей уровня витамина Д по месту жительства и постоянной консультацией лечащего врача с целью отслеживания динамики снижения концентрации в крови. Лечение привело к улучшению состояния ребенка и нормализации концентрации витамина Д в крови спустя 3 месяца от возникновения отравления.

Заключение. Избежать отравления витамином Д помогает правильная организация мероприятий по профилактике D-дефицитных состояний у детей, а также рациональное использование препаратов витамина Д и отсутствие возможности свободного доступа детьми данного витамина независимо от формы выпуска или фирм производителя.

Список литературы:

1. Витамины / В.М. Коленцова. — М.: ООО «Издательство «Медицинское информационное агентство», 2015. С. 40-41.
2. Витамин Д – смена парадигмы/ О.А.Громова, И.Ю.Торшин – 2-е изд., перераб. и доп.- М.:ГЭОТАР- Медиа, 2021. С. 47-49
3. Неотложная педиатрия: национальное руководство/ под ред. Б.М.Блохина. - М.:ГЭОТАР- Медиа, 2019. С 312-315

ТҮЙІН

ГАЙДАРЖИ С.

Д ВИТАМИНІМЕН УЛАНҒАН БАЛАЛАРДАҒЫ КЛИНИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙДЫ ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл мақалада баланың D дәруменімен улануының клиникалық жағдайы сипатталған. Улану клиникасы, диагностика және емдеу әдістері ұсынылған. Алынған емнің нәтижесі улану басталғаннан 3 айдан кейін қандағы D витаминінің концентрациясын қалыпқа келуі болды.

Негізгі сөздер: D дәрумені, улану, дене, терапия

SUMMARY

S. GAIDARZHI

ANALYSIS OF A CLINICAL CASE OF POISONING A CHILD WITH VITAMIN D

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

This article describes a clinical case of poisoning of a child with vitamin D. The clinic of poisoning, methods of diagnosis and treatment are presented. The result of the treatment was the normalization of vitamin D concentration in the blood 3 months after the onset of poisoning.

Keywords: vitamin D, poisoning, organism, therapy.

АЛДАШЕВА Н.А., УРАЗОВА Г.А., БЕКМУРАТОВА А.М., КЕНЖЕФАЛИЕВА Ә.А.

ЭПИДЕМИОЛОГИЯ И ОСОБЕННОСТИ КЛИНИЧЕСКОГО ТЕЧЕНИЯ ИММУННОЙ ТРОМБОЦИТОПЕНИИ У ДЕТЕЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: к. м. н. Досимов А.Ж.

Кафедра «Детские болезни №2»

Иммунная тромбоцитопения - это отдельное заболевание, в основе которого лежит изолированная иммуноопосредованная тромбоцитопения, которая развивается в результате усиленного разрушения и недостаточной выработки тромбоцитов.

Ключевые слова: тромбоцитопения, гематологическое заболевание, варибельность

Актуальность. Иммунная тромбоцитопения (первичная тромбоцитопения, ИТП) является самостоятельным гематологическим заболеванием, в основе которого лежит изолированная иммуноопосредованная тромбоцитопения, развивающаяся в результате повышенной деструкции и неадекватной продукции тромбоцитов [1]. Иммунная тромбоцитопения является наиболее частым гематологическим заболеванием с показателем первичной заболеваемости 1.6-3.9 случаев на 100 000 населения в год и характеризуется выраженной клинико-гематологической варибельностью [2].

Цель исследования. Изучение показателей первичной заболеваемости и особенностей клинического течения иммунной тромбоцитопении у детей.

Материалы и методы. В рамках исследования выполнен ретроспективный анализ содержания медицинской документации 37-ми детей с верифицированным диагнозом «Иммунная тромбоцитопения», находившихся на динамическом наблюдении в условиях консультативно-диагностического отделения Центра охраны материнства и детства г. Актобе в период с 2021 г. по 2023 г.

Результаты и обсуждение. Результаты изучения медицинской документации 37-ми детей с диагнозом с ИТП позволили констатировать преобладание у пациентов острой формы заболевания (20/47%), что в полной мере соответствует общемировым эпидемиологическим характеристикам. На основании полученных результатов в гендерной структуре больных установлено преобладание мальчиков. В ходе выполненной работы в структуре исследуемых выявлено преобладание возрастных групп 1-3 года-14/38% и старше 5 лет - 11/29%. По степени инициальной тромбоцитопении преобладали пациенты с количеством

тромбоцитов на момент диагностики ниже $30 \times 10^9/\text{л}$ (29/78%). По характеру клинических проявлений в дебюте заболевания в структуре больных преобладали пациенты с кожным геморрагическим синдромом в сочетании с кровотечениями из слизистых оболочек. В большинстве случаев наблюдения в качестве препаратов первой линии были использованы монотерапия глюкокортикостероидами (16/43%) и последовательное использование глюкокортикостероидов и внутривенных иммуноглобулинов (4/11%). У большинства больных (31/84%) в результате терапии был достигнут полный гематологический ответ, выражающийся в повышении количества тромбоцитов в периферической крови. В рамках проведенной работы у 11 (26%) больных документирована хроническая форма заболевания, среди которых 5 (13%) пациентам проводится инновационная терапия с использованием агонистов тромбопоэтиновых рецепторов.

Заключение. В рамках исследования установлены показатели первичной заболеваемости 3,24 - 4,5 на 100 тыс детей за 2021 - 2022 гг., которые в целом значительно отличаются от общемировых данных. Использование агонистов тромбопоэтиновых рецепторов является инновационной технологией в лечении детей с недостаточным ответом на стандартные виды терапии.

Список литературы:

1. Клинический протокол МЗ РК №16 от 29 ноября 2016 года «Иммунная тромбоцитопения у детей».
2. Масчан А.А., Ковалева Л.Г., Румянцев А.Г., Современные методы диагностики и лечения первичной иммунной тромбоцитопении, Вопросы гематологии/онкологии и иммунопатологии в педиатрии, 2010, т.9, №4, с.5-13.

ТҮЙІН

АЛДАШЕВА Н.А., УРАЗОВА Г.А.,
БЕКМУРАТОВА А.М., КЕНЖЕҒАЛИЕВА Ә.А.

**БАЛАЛАРДАҒЫ ИММУНДЫҚ
ТРОМБОЦИТОПЕНИЯНЫҢ
ЭПИДЕМИОЛОГИЯСЫ ЖӘНЕ КЛИНИКАЛЫҚ
АҒЫМЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Иммундық тромбоцитопения (біріншілік тром-
боцитопения, ИТП) тромбоциттердің дұрыс емес өн-
дірілуі мен жоғары деструкциясының нәтижесінде
дамитын оқшауланған иммунды жанама тромбоци-
топения негізінде дамидын жекеленген ауру болып
табылады.

Негізгі сөздер: тромбоцитопения, гематология-
лық ауру, өзгергіштік

SUMMARY

N.A.ALDASHEVA, G.A.URAZOVA,
A.M.BEKMURATOVA, A.A.KENZHEGALIYEVA

**EPIDEMIOLOGY AND FEATURES OF
THE CLINICAL COURSE OF IMMUNE
THROMBOCYTOPENIA IN CHILDREN**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Immune thrombocytopenia is a distinct disease,
which is based on an isolated immuno- mediate
thrombocytopenia, which is developed as a result of
increased destruction and inadequate production of
platelets.

Keywords: thrombocytopenia, hematological disease,
variability.

СИРАЛИЕВА М.К., ЖУМАҒАЛИЕВА А.Б., БАЙБЕКОВА Р.Т.

**КЛИНИЧЕСКИЕ НАРУШЕНИЯ У НЕДОНОШЕННЫХ ПРИ
ВНУТРИЖЕЛУДОЧКОВЫХ КРОВОИЗЛИЯНИЯХ, ФАКТОРЫ РИСКА**

Западно – Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель: м.м.н., доц. Тулегенова Г.А., асс. Байкангурова М.А.
Кафедра детских болезней №2

Высокий уровень перинатальной смертности от внутрижелудочковых кровоизлияний диктует необходимость ранней оценки состояния недоношенных новорожденных с ВЖК. Цель данного исследования - определение факторов риска и ранних признаков внутрижелудочковых кровоизлияний у недоношенных новорожденных.

Ключевые слова: ВЖК, смертность, недоношенные дети, новорожденные

Актуальность. Внутрижелудочковые кровоизлияния гипоксического генеза занимают ведущее место в структуре перинатальных поражений нервной системы у новорожденных. А также являются одной из главных причин летальных исходов, которые составляют 9-27% среди доношенных и до 70% - у недоношенных детей [1,2]. Высокий уровень перинатальной смертности от внутрижелудочковых кровоизлияний диктует необходимость ранней оценки состояния недоношенных новорожденных с ВЖК.

Цель исследования. Определение факторов риска и особенностей течения внутрижелудочковых кровоизлияний у недоношенных детей.

Материалы и методы исследования. Работа проводилась проспективно в родильном отделении АМЦ г.Ақтөбе. Было обследовано 42 недоношенных новорожденных в возрасте 1 и 7 суток жизни. Анкетированием проводилась оценка репродуктивного здоровья матери, социального статуса. У

новорожденного проводилась оценка состояния при рождении, течение неонатального периода, клинические и инструментальные исследования, клинико-лабораторные и биохимические исследования.

Результаты и обсуждение. В исследование были включены недоношенные новорожденные с внутрижелудочковыми кровоизлияниями 1, 2 и 3 степени (n-32) и недоношенные новорожденные без внутрижелудочковых кровоизлияний (n-10) (контрольная группа).

В обеих группах изучены перинатальный анамнез, социальное положение семьи, течение беременности и родов, здоровье матери и течение неонатального периода. Среди факторов риска со стороны матери наибольшую значимость в развитии внутрижелудочковых кровоизлияний гипоксического генеза у новорожденных имеют первые роды, аборт, воспаление матки и придатков, неполная семья, возраст матери, гестоз во время беременности, инфекции во время беременности и внутриутробные инфекции. Клиническое состояние

недоношенных новорожденных (32-34 недели) с внутрижелудочковыми кровоизлияниями I, II, III степени характеризовалось оценкой по шкале Апгар - 3 и ниже, дефицитом массы тела 20% -25%, внутриутробной гипотрофией II - III степени, признаками морфофункциональной незрелости на фоне внутриутробной инфекции в 23%-30% случаев.

Заключение. Таким образом, в ходе исследования выявлена значимость факторов риска возникновения ВЖК у недоношенного ребенка и особенности проявления в неонатальном периоде.

Список литературы:

1. Внутрижелудочковые кровоизлияния у

недоношенных новорожденных. Основы персонализированной медицинской помощи: учебное пособие / под ред. А.С. Иова. - Санкт-Петербург: СпецЛит, 2020. - 64 с.

2. Гипоксически-геморрагические поражения мозга у новорожденных: значение определения нейрорхимических маркеров, маркеров воспаления и апоптоза в неонатальном периоде и результаты катamnестического наблюдения / В. М. Трепилец, Г. С. Голосная, С. В. Трепилец, Е. И. Кукушкин // Педиатрия. Журнал им. Г.Н. Сперанского. - 2018. - Т. 97, № 3. - С. 175-19.

ТҮЙІН

СИРАЛИЕВА М.К., ЖУМАГАЛИЕВА А.Б.,
БАЙБЕКОВА Р.Т.

ШАЛА ТУЫЛҒАН НӘРЕСТЕЛЕРДЕГІ ҚАРЫНШАШІЛІК ҚАН КЕТУ КЕЗІНДЕГІ КЛИНИКАЛЫҚ БҰЗЫЛУЛАР, ҚАУІП ФАКТОРЛАРЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Қарыншаішілік қан кетуден болатын перинаталдық өлім-жітімнің жоғары болуы қарыншаішілік қан кетулері бар шала туылған нәрестелердің жағдайын ерте бағалау қажеттілігі туындайды. Бұл зерттеудің мақсаты – шала туылған нәрестелердегі қарыншаішілік қан кетудің қауіп факторлары мен ерте белгілерін анықтау.

Негізгі сөздер: ҚЖК, өлім, шала туылған нәрестелер, жаңа туған нәрестелер

SUMMARY

SIRALIYEVA M.K., ZHUMAGALIEVA A.B.,
BAIBEKOVA R.T.

CLINICAL DISORDERS IN PREMATURELY BORN AT INTRAVENTRICULAR HEMORRHAGES, RISK FACTORS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The high level of perinatal mortality from intraventricular hemorrhages dictates need early assessment of the condition of prematurely born newborns with VZhK. An objective of this research - determination of risk factors and early signs intraventricular hemorrhages at prematurely born newborns.

Keywords: FGM, mortality, premature babies, newborns.

БАЙБЕКОВА Р.Т., БЕРНИЯЗОВА М.Б., ЖУМАГАЛИЕВА А.Б.

СОСТОЯНИЕ ЗДОРОВЬЯ НОВОРОЖДЕННЫХ, РОДИВШИХСЯ ОТ МАТЕРЕЙ С ВЕРИФИЦИРОВАННОЙ КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИЕЙ ВО ВРЕМЯ БЕРЕМЕННОСТИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель – м.м.н., доц. Тулегенова Г.А.
Кафедра «Детские болезни №2»

В настоящее время, несмотря на значительные результаты в изучении коронавирусной инфекции, нет убедительных данных, достоверно подтверждающих вертикальную передачу вируса. В то же время содержание существующих научных публикаций указывает на широкий спектр клинических проявлений и лабораторных показателей у новорожденных, рожденных от матерей с коронавирусной инфекцией.

Ключевые слова: коронавирусная инфекция, новорожденные, ретроспективный анализ

Актуальность. В настоящее время, несмотря на значительные результаты в области изучения коронавирусной инфекции, убедительных данных,

достоверно подтверждающих вертикальную передачу вируса, не существует. Вместе с тем, содержание существующих научных публикаций свидетельствует о

широком спектре клинических проявлений и лабораторных показателей у новорожденных, родившихся от матерей с коронавирусной инфекцией [1,2].

Цель исследования: изучение состояния здоровья новорожденных, родившихся от матерей, инфицированных на различных сроках беременности коронавирусной инфекцией за период времени с 2020 по 2021 гг.

Материалы и методы. В рамках исследования проведен ретроспективный анализ медицинской документации родильниц на базе Актюбинского медицинского центра, содержащей клинико-анамнестические данные и результаты клинико-лабораторных, молекулярно-генетических и инструментальных методов исследования новорожденного.

Результаты и обсуждение: в рамках проведенного исследования установлено, что в 35-ти (70%) случаях документированы преждевременные роды в сроке от 25-ти до 36-ти недель. Результаты анализа позволили констатировать факт рождения детей с экстремально низкой массой тела 2(4%), очень низкой массой тела в 11(22%) и низкой массой тела 21(42%). Анализ медицинских данных позволил констатировать положительный результат молекулярно-генетического исследования (ПЦР) у 20(40%) детей. При оценке результатов клинико-лабораторных и биохимических исследований тромбоцитопения документирована в 7(14%) случаев; повышение уровня С-реактивного белка в 16(32%). Спектр патологических состояний, выявленных в раннем неонатальном периоде, включал:

гипоксическая энцефалопатия 1(2%), синдром дыхательных расстройств 20(40%), церебральная ишемия – 5(10%), воспалительные заболевания кишечника 1(2%), внутриутробная пневмония 1(2%), внутричерепное кровоизлияние 1(2%), внутриутробная инфекция 4(8%). При проведении рентгенологического исследования ателектаз легких у 1(2%), нижнедолевая пневмония 3(6%). При проведении ретроспективного анализа содержания документации выявлено 3 случая летальности в раннем неонатальном периоде.

Заключение. На основании результатов, полученных в рамках ретроспективного изучения медицинской документации, констатирована вариабельность клинических проявлений и лабораторных синдромов у новорожденных, рожденных от женщин, инфицированных в различные сроки беременности. Достоверных данных, свидетельствующих о причинно-следственной взаимосвязи между течением беременности на фоне коронавирусной инфекции и летальными исходами, не выявлено.

Список литературы:

1. «Коронавирусная инфекция (COVID-19) у беременных, рожениц и родильниц», клинический протокол диагностики и лечения, №158, РЦРЗ., 2022г. www.diseases.medelement.com.
2. Заплатников Л.А., Педиатрические вопросы о новой коронавирусной инфекции - есть ли на них сегодня ответы?. Педиатрия., Consilium Medicum., 2020, №1., с.16-19.

ТҮЙІН

БАЙБЕКОВА Р.Т., БЕРНИЯЗОВА М.Б.,
ЖУМАГАЛИЕВА А.Б.

ЖҮҚТІЛІК КЕЗІНДЕ ВЕРИФИКАЦИЯЛАНҒАН КОРОНОВИРУСТЫҚ ИНФЕКЦИЯСЫ БАР АНАЛАРДАН ТУЫЛҒАН НӘРЕСТЕЛЕРДІҢ ДЕНСАУЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Қазіргі уақытта коронавирустық инфекцияны зерттеу саласындағы айтарлықтай нәтижелерге қарамастан, вирустың тік берілуін сенімді түрде растайтын нақты деректер жоқ. Сонымен қатар, қолданыстағы ғылыми жарияланымдардың мазмұны коронавирустық инфекциясы бар аналардан туылған нәрестелердегі клиникалық көріністер мен зертханалық көрсеткіштердің кең спектрін көрсетеді.

Негізгі сөздер: *коронавирустық инфекция, жаңа туған нәрестелер, ретроспективті талдау*

SUMMARY

R.T.BAIBEKOVA, M.B.BERNIYAZOVA, A.B.
ZHUMAGALIEVA

HEALTH STATUS OF NEWBORN BORN TO MOTHERS WITH VERIFIED CORONAVIRUS INFECTION DURING PREGNANCY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Currently, despite significant results in the study of coronavirus infection, there are no convincing data reliably confirming vertical transmission of the virus. At the same time, the content of existing scientific publications indicates a wide range of clinical manifestations and laboratory parameters in newborns born to mothers with coronavirus infection.

Keywords: *coronavirus infection, newborns, retrospective analysis.*

БЕКМУРАТОВА А.М., АЙДОСОВА М.Ж.

БАЛАЛАРДАҒЫ АЛЬПОРТ СИНДРОМЫНЫҢ ТҰҚЫМ ҚУАЛАУ ЖӘНЕ КЛИНИКАЛЫҚ КӨРІНІСТЕРІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Жалғасбаева Ж.Ж., Кульдеева Г.А.

«Балалар аурулары №2» кафедрасы

Ер балалардағы Альпорт синдромы ауыр клиникалық көріністермен жүреді және бүйрек трансплантациясының қажеттілігінің себебі болып табылады. Альпорт синдромын ерте диагностикалау, генеалогиялық карта жасау арқылы генетикалық тұқым қуалаушылық түрін анықтау, отбасы мүшелерін тасымалдаушыға зерттеу немесе ақаулы геннің болуы балалар нефрологиясындағы өте өзекті мәселе болып табылады [1].

Ключевые слова: альпорт синдромы, диагностика, генеалогиялық шежіре, генетикалық скрининг

Өзектілігі. Балалардағы Альпорт синдромының ерте диагностикасы, генеалогиялық шежіре құрастыру арқылы тұқым қуалау ерекшеліктерін анықтау, генетикалық скрининг өткізу өте өзекті мәселе болып саналады.

Зерттеу мақсаты. Әртүрлі отбасыдан шыққан Альпорт синдромымен ауыратын 2 науқас ер бала туралы клиникалық жағдайды баяндау, шежіре құрастыру арқылы туыстық қатынасын анықтау.

Материалдар мен әдістер. Ақтөбе қаласының «Ана мен бала қорғау орталығында» Альпорт синдромымен бақылауда болған 2 науқас баламен және олардың медициналық құжаттамасымен (даму тарихы 112/у, ауру тарихы 001/у) жұмыс жүргізілді, сонымен қатар олардың ата-аналарымен, бауырларымен сұхбат арқылы тұқым қуалаушылық анамнезі негізінде генеалогиялық шежіре құрастырылды.

Нәтиже және талқылау. Екі науқас баланың клиникалық көріністерінде айырмашылықтар байқалды. 1-ші 15 жасар балада Альпорт синдромы керендікпен, терминальды бүйрек жетіспеушілігіне ұласқан нефро-нефритикалық синдроммен көрінсе, ал 2-ші 14 жасар балада тұрақты нефротикалық синдроммен (морфологиялық диагноз: фокальды-сегментарлы гломерулосклероз), керендікпен көрінді. 1-ші науқас баланың нағашы әжесі мен 2-ші науқас баланың нағашы атасы өзара туған бауырлар екені анықталды. Бұл отбасыда 14 бала дүниеге келіп, оның 12-сі түрлі ауру себептерінен 30-35 жасында қайтыс болған. Зерттеу жүргізу барысында 1-ші баланың нағашы әжесі мен анасы – тасымалдаушы, ал жанұясындағы өзге балаларда: 1-ші апасында ремиссия кезеңіндегі нефротикалық синдром, 2-ші апасында зәр шығару жолдарының тас ауруы, бүйрек эхинококкозы болған. 2-ші науқас

баланың нағашы атасы бүйрек ауруынан қайтыс болған, анасы – тасымалдаушы болғаны белгілі болды. Ал баланың ағасында керендік, симптомсыз түрде өтетін латентті микрогематурия, протеинурия бар, 1-ші қарындасында клиникалық көріністер байқалмады, 2-ші қарындасында анамнезінде зәр шығару жолдарының инфекциясы болған.

Қорытынды: Сонымен, зерттеу нәтижесінде бұл жанұяда генеалогиялық шежіре бойынша Альпорт синдромы Х-тіркеспелі жолмен тұқым қуалайтыны және олардың туыстық қатынасы бар екені анықталды. Ауру ағымы негізінен ер балаларда ауыр түрде өтетіні белгілі болды. Осы аурудың тасымалдаушысы болған әйел адамдарда синдром жеңіл түрде өтіп, кей жағдайда клинико-лабораториялық өзгерістер байқалмады. Ауруды ерте диагностикалау үшін жүргізілетін скринингтік несеп анализінде гематурия, протеинурия өзгерістері және аудиоскрининг кезінде керендік анықталған жағдайда, балада тұқым қуалаушылық аурулардың болуына күмән туғызады. Ұсынылған клиникалық жағдай науқастарды толық зерттеу, генеалогиялық шежіре құрастыру және генетикалық скрининг жүргізудің маңыздылығын көрсетеді [2,3].

Әдебиеттер тізімі:

1. Alain Meyrier, Jai Radhakrishnan. Clinical manifestations, diagnosis, and treatment of Alport syndrome (hereditary nephritis). 30.10.2017г. <https://uptodatefree.ir/>
2. Clifford E Kashtan, MD. Genetics, pathogenesis, and pathology of Alport syndrome (hereditary nephritis). 28.04.2017г. <https://uptodatefree.ir/>
3. Н.А. Белых, И.А. Глотова, Ю.В. Деева, О.А. Скобликова. Семейный случай синдрома Альпорта у детей. 2022г. <https://www.elibrary.ru/>.

РЕЗЮМЕ

БЕКМУРАТОВА А.М., АЙДОСОВА М.Ж.

ОСОБЕННОСТИ НАСЛЕДОВАНИЯ И КЛИНИЧЕСКОЙ КАРТИНЫ СИНДРОМА АЛЬПОРТА У ДЕТЕЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Синдром Альпорта у детей мужского пола протекает с тяжелыми клиническими проявлениями и является причиной для необходимости трансплантации почек. Ранняя диагностика синдрома Альпорта, определение типа генетического наследования с помощью составления генеалогической карты, исследование членов семьи на носительство или наличие дефектного гена является очень актуальной проблемой в детской нефрологии.

Ключевые слова: синдром Альпорта, диагностика, генеалогическое древо, генетический скрининг

SUMMARY

A.M.BEKMURATOVA, M.ZH.AIDOSOVA

FEATURES OF HEREDITY AND CLINICAL PICTURE OF ALPORT SYNDROME IN CHILDREN

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Alport syndrome in male children occurs with severe clinical manifestations and is the reason for the need for kidney transplantation. Early diagnosis of Alport's syndrome, determining the type of genetic inheritance by drawing up a genealogical map, examining family members for carriage or the presence of a defective gene is a very actual problem in pediatric nephrology.

Keywords: Alport syndrome, diagnosis, family tree, genetic screening.

АЙДОСОВА М.Ж, БЕКМУРАТОВА А.М.

ПЕДИАТР ТӘЖІРИБЕСІНДЕГІ ТЕМІР ТАПШЫЛЫҚТЫ АНЕМИЯ МЕДИЦИНАЛЫҚ-ӘЛЕУМЕТТІК МӘСЕЛЕ РЕТІНДЕ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Кульдеева Г.А, Жалғасбаева Ж.Ж.
«Балалар аурулары №2» кафедрасы

Темір тапшылығы проблемалары 75-80% жоғары жиілікпен анықталады – баланың өсіп келе жатқан денесінің физикалық, метаболикалық және жүйке-психикалық дамуына әсер етудің жағымсыз салдары. Бұл зерттеудің мақсаты – ерте және мектеп жасына дейінгі балалардағы қауіп факторлары мен клиникалық-гематологиялық жағдайды анықтау.

Негізгі сөздер: темір тапшылығы, физикалық дамуы, анемия, генетикалық анамнез

Өзектілігі. Темір тапшылықты анемия мәселесінің өзектілігі 75-80% жоғары жиілікпен анықталады, бала ағзасының өсу барысында физикалық, метаболикалық және жүйке-психикалық дамуына жағымсыз салдарлармен көрініс береді [1]. Әлеуметтік-экономикалық жағдайдың күрт нашарлауы, жүкті және бала емізетін әйелдердің жеткіліксіз тамақтануы, нәрестелерді рационсыз тамақтандыру, қоршаған ортаның нашарлауы – мұның бәрі тез өсіп келе жатқан бала ағзасына теріс әсер ететін факторлардың толық емес тізбесі, ас қорытуға тәуелді аурулардың, соның ішінде анемияның кеңінен таралуына негізгі себеп [2,3].

Зерттеу мақсаты. 2022 жылы стационарда ем қабылдаған ерте жастағы балалар мен мектеп жасындағы балаларда темір тапшылықты анемияның кездесу жиілігін, қауіп факторларын және клиника-гематологиялық ерекшеліктерін анықтау.

Материалдар мен әдістер. Ақтөбе қаласының «Ана мен бала қорғау орталығында» темір тапшылықты анемиямен стационарлық ем қабылдаған 199 науқас баламен және олардың медициналық құжаттамасымен

(даму тарихы 112/у, ауру тарихы 001/у) жұмыс жүргізілді.

Нәтиже және талқылау. Алдыңғы жылы «Ана мен бала қорғау орталығында» анемия бойынша барлығы 238 жағдай тіркелді. Оның ішінде темір тапшылықты анемия 199, гемолитикалық анемияның 8 жағдайы, постгеморрагиялық анемия 7, конституциялық апластикалық анемия 13, В12 жетіспеушілік анемия 11 жағдайы анықталды. Бастапқы 6 ай ішінде темір тапшылықты анемиямен 98 жағдай, 1 жылға дейін 101 жағдай тіркелді. Жас-жыныстық құрылымы бойынша ер балаларға (91) қарағанда қыз балаларда (108) темір тапшылықты анемияның кездесу жиілігі жоғары екені анықталды. ТТА туғаннан 6 айға дейін – 16 жағдай (8%), бір жасқа дейін – 39 (19,6%) және бір жастан жоғары – 144 жағдайды (72,4%) құрады. Балалардың 65% -ында орташа ауыр дәрежелі ТТА диагнозы қойылды, ауыр дәрежесінде – сәйкесінше 35%. Қала балалары ауыл балаларына қарағанда 62,8% жиілікпен жиі ауырады, ауыл балалары – 37,2%.

ТТА дамуының жетекші қауіп факторлары: анасы

жағынан – анасының анемиясы (66,7%), генетикалық анамнез бойынша (33,3%), акушерлік анамнез: гестоз (46,7%), жүктіліктің үзілу қаупі (18,5%), аборт және түсік тастау (16,1%), жүктілік кезіндегі жұқпалы аурулар (13,3%), көп ұрықты жүктілік (5,4%). Ұрық жағынан: ұрықтың созылмалы құрсақшілік гипоксиясы (46,7%), РДС (30%) және шала туылу (23,3%). Экзогендік постнатальды қауіп факторларының арасында: жасанды тамақтандыруға ерте көшу, оның ішінде 75% бейімделген сүт қоспасымен, 25% - сиыр сүтімен тәулігіне 1-2 литрге дейін.

Қорытынды: Қазіргі кезде балалар арасында анемияның көп таралуына дұрыс тамақтанбау және жүктілік кезде анасында анемияның болуы, жүктіліктің екінші жартысындағы преэклампсия, операциялық босанулар, көп ұрықты жүктілік, аз салмақпен туылу, шала туылу жағдайлары ықпал ететіні белгілі

болды. Темір тапшылықты анемияның қауіп факторларын ерте анықтау, профилактикалық шаралар кешенін жүзеге асыру, жағымсыз факторлардың алдын алу мақсатында темір жетіспеушілігін оңтайлы түзету педиатр тәжірибесіндегі негізгі құзыреттердің бірі болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Дефицит железа и железодефицитная анемия у детей первого года жизни / Р.А. Жетишев, Д.Р. Архестова, И.С. Жетишев [и др.]. - Текст : непосредственный // Педиатрия. - 2014.
2. Рукавицын О.А. Анемии. 2-е изд., перераб. и доп. М.: ГЭОТАРМедиа, 2016.
3. Румянцев, А. Г. Распространенность железодефицитных состояний и факторы, на нее влияющие / А. Г. Румянцев, И. Н. Захарова, В. М. Чернов // Медицинский совет. - 2015.

РЕЗЮМЕ

АЙДОСОВА М.Ж, БЕКМУРАТОВА А.М.

ЖЕЛЕЗОДЕФИЦИТНАЯ АНЕМИЯ КАК МЕДИКО-СОЦИАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА В ПЕДИАТРИЧЕСКОЙ ПРАКТИКЕ

Западно-Казакхстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казакстан

Проблемы дефицита железа определяется высокой частотой от 75–80%, неблагоприятными последствиями воздействия на физическое, метаболическое и нервно-психическое развитие растущего организма ребенка. Цель данного исследования - определить факторы риска и клинико-гематологический статус у детей раннего и дошкольного возраста.

Ключевые слова: дефицит железа, физическое развитие, анемия, генетический анамнез

SUMMARY

M.ZH. AIDOSOVA, A.M.BEKMURATOVA

IRON DEFICIENCY ANEMIA AS A MEDICAL AND SOCIAL PROBLEM IN PEDIATRIC PRACTICE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakstan

Iron deficiency problems are defined by a high frequency of 75-80%, adverse effects of exposure to the physical, metabolic and neuropsychic development of the growing organism of the child. The purpose of this study is to determine risk factors and clinical hematological status in children of early and preschool age.

Keywords: iron deficiency, physical development, anemia, genetic history.

МУЛДАГАЛИЕВ И., БАГЫТЖАНОВ А.

ИЗУЧЕНИЕ КРОВООБРАЩЕНИЯ ПЛОДА С ДОПЛЕРОМЕТРИЕЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Кафедра нормальной и топографической анатомии с оперативной хирургией

Научный руководитель: PhD Балмагамбетова А.Д.

Результаты нашего исследования выявили снижение кровотока в 40% изученных данных доплерометрии, что свидетельствовало о снижении как маточных сосудов, так и плодово-плацентарного кровотока.

Ключевые слова: кровообращение, плод, доплерометрия

Актуальность. На сегодняшний день изучение вопроса микроциркуляции играет важную роль, т.к. возникновение нарушений влечет за собой развитие различных заболеваний той или иной системы организма [1]. Немаловажную роль играет вопрос об изучении кровообращения плода, т.к. нарушение кровотока в сосудах чревато неблагоприятными последствиями. В связи с чем широкое применение для оценки функционирования кровообращения плода получила доплерография сосудов [2,3].

Цель исследования. Изучить кровообращения плода в норме с использованием доплерографии.

Материалы и методы. Проведен ретроспективный анализ доплерометрических показателей 22-х беременных, в возрасте 18-45 лет на сроке 32-36 недель. Для количественной оценки кривые скорости кровотока (КСК) доплеровского спектра использовали угол-независимые показатели – индекс резистентности (ИР), пульсационный индекс(ПИ) и соотношение максимальной систолической и конечной диастолической скоростей (С/Д).

Результаты и их обсуждение. При ретроспективном анализе в 12 (60%) случаев доплерометрические показатели соответствовали норме для данного срока беременности. ИР для маточной артерии колебался в пределах 0,43-0,65, для артерии пуповины - 0,43-0,64, а для среднелобковой артерии - 0,72-0,91. На стороне прикрепления плаценты ИР маточной артерии всегда был несколько ниже. Соотношение максимальной систолической и диастолической скоростей для этих сосудов колебались в пределах 1,9-5,6, 1,8-6,1 и 3,6-8,1

соответственно. Величина ПИ колебалась в пределах 0,61-1,23, 0,54-1,31 и 1,36-2,13 для маточной артерии, артерии пуповины и СМА соответственно. У 5 (20%) женщин отмечались снижение показателей в маточных артериях, у 5 (20%) – снижение показателей плодово-плацентарного кровотока. Доплеровский спектр кровотока в СМА характеризовался как резким снижением индекса резистентности, так и его повышением, появлением реверсного кровотока.

Заключение. Таким образом, результаты нашего исследования выявили снижение показателей кровотока у 40% из изученных доплерометрических данных, что имело место снижение как в маточных сосудах, так и в плодово-плацентарном кровотоке.

Список литературы:

1. Cahill LS at all. Doppler Ultrasound of the Fetal Descending Aorta: An Objective Tool to Assess Placental Blood Flow Resistance in Pregnancies With Discordant Umbilical Arteries. J Ultrasound Med. 2022 Apr;41(4):899-905. doi: 10.1002/jum.15773. Epub 2021 Jul 6. PMID: 34228375; PMCID: PMC8733057.
2. Remien K, Majmundar SH. Physiology, Fetal Circulation. 2022 Jun 19. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2022 Jan-. PMID: 30969532.
3. Duci M at all. Fetal Doppler Evaluation to Predict NEC Development. J Pers Med. 2022 Jun 25;12(7):1042. doi: 10.3390/jpm12071042. PMID: 35887539; PMCID: PMC9323983.

ТҮЙІН

МУЛДАГАЛИЕВ И., БАГЫТЖАНОВ А.

ДОПЛЕРОМЕТРИЯМЕН ҰРЫҚТЫҢ ҚАН АЙНАЛЫМЫН ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Актөбе, Қазақстан

Осылайша, біздің зерттеулеріміздің нәтижелері зерттелген Доплерографиялық деректердің 40% -ында қан ағымының төмендеуін анықтады, ол жатыр тамырларындағы да, ұрық-плацентарлы қан ағымының да төмендеуін камтиды.

SUMMARY

I.MULDAGALIEV, A.BAGYTZHANOV

STUDY OF THE FETAL CIRCULATION WITH DOPPLER METRY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The results of our study revealed a decrease in blood flow in 40% of the studied Dopplerometric data, which showed a decrease in both uterine vessels and fetal-placental blood flow.

Keywords: blood circulation, fetus, dopplerometry.

Негізгі сөздер: қан айналымы, ұрық, доплерометрия

ТАСМУХАНОВА Р.Б, БАКТИБЕРЛИНА Н.С, ЕСҚАРА Ф.Қ.

КІНДІКБАУ ҚАН ТАМЫРЛАРЫНЫҢ ПРЕЭКЛАМПСИЯ КЕЗІНДЕГІ ГИСМОРФОЛОГИЯЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшілері – м.ғ.к. Көмекбай Ж.Е, PhD Гайдай А.Н.
Гистология кафедрасы

Преэклампсия – жоғары қан қысымымен сипатталатын жүктіліктің жиі кездесетін асқынуы. Зерттеудің мақсаты: кіндік тамырларының гистологиялық және құрылымдық өзгерістерін және олардың преэклампсиядағы клиникалық маңыздылығын зерттеу және бақылау.

Негізгі сөздер: преэклампсия, кіндік тамырлары, кіндік венасы, ұрық

Өзектілігі: Преэклампсия – қан қысымының жоғарылауымен сипатталатын жүктіліктің жиі кездесетін асқынуы. Преэклампсия ана мен ұрық үшін жағымсыз салдарға әкелуі мүмкін, соның ішінде плацентарлы перфузияның төмендеуіне байланысты ұрықтың дамуының бұзылуы. Кіндік тамырлары ұрықтың қанмен қамтамасыз етілуін қамтамасыз ететіндіктен, бұл тамырлардағы морфологиялық өзгерістер ұрықтың қызметіне сыни әсер етуі мүмкін.

Зерттеу мақсаты: Кіндікбау қан тамырларының преэклампсиядағы гистологиялық және құрылымдық өзгерістерін зерттеу.

Материалдар мен әдістер: Ақтөбе облыстық перинаталдық орталықтан преэклампсия кезіндегі кіндікбау материалы плацентаға жақын бөлігінен зерттеу үшін алынды. Материалды гистологиялық әдістерді қолдана отырып зерттеу гистология кафедрасының морфологиялық лабораториясында жүргізілді. Гистологиялық парафинді блоктардан «Асси-Cut SRV» 200, Sacuga Finetek, USA ротациялық микротомын қолдана отырып, қалыңдығы 4-5 мкм болатын кесінділер даярланды. Гистологиялық зерттеу үшін кесінділер гематоксилин – эозинмен боялды. Гистологиялық препараттар «Axio Lab A1» микроскопымен зерттеліп, AxioCam Hrc5s сандық камерасын қолдана отырып суретке түсірілді.

Нәтижелер мен талқылау: Асқынуы жоқ

қалыпты жүктіліктегі кіндік бау қан тамырларын және преэклампсия кезіндегі қан тамырларын салыстырмалы зерттеу барысында преэклампсия кезінде кіндік веналарының диаметрінің азаюы, ортаңғы қабығының қалыңдығының қалыңдауы және ортаңғы қабықтың қалыңдығының жалпы вена қабырғасының қалыңдығына ара қатынасының өзгеруі анықталды. Ал артерия қан тамырында қабырғасының қалыңдығымен тамыр қуысы арасындағы қатынас айтарлықтай жоғары болды [2].

Қорытынды: Преэклампсия жағдайында кіндік венасының тегіс бұлшықеттерінің пролиферациясы салдарынан қабырғасының қалыңдауы гипертензияға бейімделген жауап болуы мүмкін. Артерия қабырғасының қалыңдығымен/қуысы арақатынасының ұлғаюы кіндік артерияларының құрылымдық елеулі өзгерістерді көрсетті. Жалпы, бұл зерттеу кіндік тамырларындағы гистологиялық өзгерістер преэклампсия жағдайында ұрықтың дамуына теріс әсер ететіндігін көрсетеді [1].

Әдебиеттер тізімі:

1. Manuel V Blanco I, Hilda R Vega, Rodolfo Giuliano, Daniel R Grana., Histomorphometry of umbilical cord blood vessels in preeclampsia
2. Chapter 6 - Unbiased Approaches for Addressing the Complexities of the Placenta's Role in the Preeclampsia Syndrome . Alejandra E. Ontiveros.

РЕЗЮМЕ

ТАСМУХАНОВА Р.Б, БАКТИБЕРЛИНА Н.С.,
ЕСҚАРА Ф.Қ.

ГИСТОЛОГИЧЕСКИЕ И СТРУКТУРНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ СОСУДОВ ПУПОВИНЫ И КЛИНИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ПРИ ПРЕЭКЛАМПСИИ

Западно-Казакстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казакстан

SUMMARY

R.B.TASMUKHANOVA, N.S.BAKTIBERLINA,
F.K.YESKARA

HISTOLOGICAL AND STRUCTURAL CHANGES IN UMBILICAL VESSELS AND CLINICAL SIGNIFICANCE IN PRE-ECLAMPSIA

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Preeclampsia is a common pregnancy complication

Преэклампсия является частым осложнением беременности, характеризующимся повышенным артериальным давлением. Цель исследования: изучить и проследить гистологические и структурные изменения сосудов пуповины и их клиническое значение при преэклампсии.

Ключевые слова: преэклампсия, пупочные сосуды, пупочная вена, плод

characterized by high blood pressure.

The purpose of this work to study and trace the histological and structural changes in the vessels of the umbilical cord and their clinical significance in preeclampsia.

Keywords: preeclampsia, umbilical vessels, umbilical vein, fetus.

ЖАЙЛХАНОВ Н.Б., ЕЛЬТАЙ Н.Е.

БҮЙРЕК АРТЕРИЯЛАРЫНЫҢ ВАРИАНТТЫҚ АНАТОМИЯСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: медицина ғылымдарының магистрі Жұмабай Н.А
Қалыпты және топографиялық анатомия мен оперативтік хирургия кафедрасы

Бүйрек артерияларының тармақтары арасындағы топографиялық және анатомиялық қатынастардың күрделілігін білу маңызды. Бүйрек артерияларының варианттық анатомиясын білу хирургиялық араласулар кезінде ятрогендік зақымданудан сақтайды. Ота алдында бір немесе көптеген нұсқаны анықтау асқинулардың алдын алуға, сондай-ақ трансплантаттың қауіпсіз алынуына ықпал етеді.

Негізгі сөздер: бүйрек артериясы, венасы, варианттық анатомия, мәйіт

Өзектілігі: Бүйрек артерияларының тармақтары арасындағы топографиялық және анатомиялық қатынастардың күрделілігін білу маңызды. Бүйрек артерияларының варианттық анатомиясын білу хирургиялық араласулар кезінде ятрогендік зақымданудан сақтайды [1]. Ота алдында бір немесе көптеген нұсқаны анықтау асқинулардың алдын алуға, сондай-ақ трансплантаттың қауіпсіз алынуына ықпал етеді. Зерттеулер нәтижесінде әйел адамдарда бүйрек артерияларының тармақталуы жоғары жиілікті көрсетеді. Бүйрек артериялары құрсақтық қолқадан 90°-тан аз бұрышпен шығады, әйелдерде шығу бұрышының диапазоны кең болады [2]. Егер бірнеше бүйрек артериясы құрсақтық қолқадан тармақталса, онда оң жақта бірнеше бүйрек венасы болады. Веналар қолқа мен омыртқа жотасының арасында қысылып қалуы, артқы жаңғақ феноменімен сипатталады [3]. Көп жағдайдағы өзгерістер тек ота кезінде байқалады.

Зерттеудің мақсаты: Ылғал препараттарды зерттеу арқылы, бүйрек артерияларының варианттық анатомиясы мен топографиялық ерекшеліктерін анықтау.

Зерттеу әдісі мен материалдар: Зерттеуде қолданылған анатомиялық препараттау әдісі. Зерттеуге қалыпты және топографиялық анатомия мен оперативтік хирургия кафедрасының ылғалды препараттар қорынан толық және жартылай препаратталған мәйіт және торс препаратталды.

Нәтижелер мен талқылау: Зерттеулер нәтижесінде құрсақтық қолқадан тармақталатын бүйрек артерияларының тармақталуындағы варианттық анатомиясы және топографиялық ерекшеліктері анықталды. Ылғал препараттарда қосалқы бүйрек артериясы жиі кездесті. Құрсақтық қолқадан екі бірдей сол жақ

бүйрек артериясы тармақталғаны анықталды. Олар сәйкесінше Th12 және L-1 басталып, ұзындығы 5,5 см құрайды және де шығу бұрышы 59,01-85,8°-қа дейін өзгереді. Оның диаметрі 5,6-6,1мм құрады. Қосалқы бүйрек артериясы негізгі артериядан төмен тармақталынып, негізгі тамырды қиып өткен. Бүйректің жоғарғы бөлігіне қарай бағытталған. Әдетте қосалқы тамырлар негізгі бүйрек артериясының үстінде немесе астындағы қолқадан, одан кейін бүйрек иілісіне дейін шығады. Зерттеулерде бүйрек артериясының санына байланысты олардың диаметрінің өзгерісі анықталды. Тек қана негізгі бүйрек артериялары болған кезде 4,7мм, ал қосалқы артерия болған кезде 2,4-5 ке дейін ауытқыды. Төменгі полюсті қосалқы артериялардың диаметрі бүйректің жоғарғы полюсіне апаратын қосалқы артериялардан 2-3 есе үлкен. Әйел адамдарға қарағанда ер адамдардағы бүйрек артерияларының диаметрлері жоғары.

Қорытынды: Бүйрек артериаларының тармақтары мен варианттық анатомия нұсқаларының көп екенін ескерсек, бүйректің тамырлары күрделі жүйе екенін түсінеміз. Бүйрек артерияларының морфометриялық және морфологиялық параметрлерінде өзіндік ерекшеліктер тән. Бүйрекке кез-келген хирургиялық ота жасалу алдында, бүйрек тамырларының ерекшеліктерін алдын ала анықтап, талдау қажет. Бұл зерттеулер хирургиялық араласулар кезінде ятрогендік зақымданудан сақтау және трансплантацияны сәтті аяқтауға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Вагабов И.У., Кафаров Э.С., Батаев Х.М., Удочкина Л.А., Пашаев Л.М., Акбаев Ш.И. Топографо – Анатомический анализ артериального и венозного

- русла почки человека. 2019.Том-155, №2.56-62 бет.
2. Солянская Е.Н., Рак М.В., Иванцов А.В. Структурные особенности почек в 3 триместре беременности при нарушении формирования

- сердца. 2020. Том-7, № 4.88-90 бет.
3. Микулич А.О., Введенский Д.В., Гричешкин В.Ю. Морфометрические параметры устья почечных артерий. 2020. Том-19, №3.53-55 бет.

РЕЗЮМЕ

ЖАЙЛХАНОВ Н. Б., ЕЛЬТАЙ Н.Е.

ВАРИАЦИОННАЯ АНАТОМИЯ ПОЧЕЧНЫХ АРТЕРИЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Важно знать всю сложность топографо-анатомических взаимоотношений ветвей почечных артерий. Знание вариантной анатомии почечных артерий предотвращает ятрогенные повреждения при оперативных вмешательствах. Предоперационное выявление одного или нескольких вариантов способствует предупреждению осложнений, а также безопасному удалению трансплантата. В большинстве случаев изменения наблюдаются только во время операции.

Ключевые слова: почечная артерия, вена, вариационная анатомия, труп

SUMMARY

ZHAILKHANOV N. B., ELTAY N.E.

VARIATIONAL ANATOMY OF RENAL ARTERIES

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

It is important to know the full complexity of the topographic and anatomical relationships of the branches of the renal arteries. Knowledge of the variant anatomy of the renal arteries prevents iatrogenic damage during surgical interventions. Preoperative identification of one or more options contributes to the prevention of complications, as well as the safe removal of the transplant. In most cases, changes are observed only during the operation.

Keywords: renal artery, vein, variational anatomy, cadaver

ЖАНАТОВА А.А., МАРАТОВА Ф.М.

НЕРАЗВИВАЮЩАЯСЯ БЕРЕМЕННОСТЬ ПРИ COVID-19 У ЖИТЕЛЕЙ АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ ВО ВРЕМЯ ПАНДЕМИИ

Западно - Казахстанской медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: Шотпакова А.К., Ахметова С.Ж.
Кафедра патологической анатомии и судебной медицины

С учетом объявленной с 2019 по 2022 годы пандемии COVID-19 для женщин существовал риск вынашивания плода в течение первой недели заражения коронавирусом.

На основании ретроспективного гистопатологического анализа мы считаем, что COVID-19 ведет к выкидышу.

Ключевые слова: Covid-19, выкидыш, гестационный период

Актуальность. Охрана материнства и детства является одним из приоритетных направлений современной медицины. В условиях неблагоприятных условий и больших потерь желаемых беременностей данная проблема принимает существенное медико-социальное значение. Невынашивание беременности является одной из актуальных проблем практического акушерства в силу своей социальной и медицинской значимости. В структуре невынашивания, особенно на ранней стадии гестационного периода, одно из главных мест занимает неразвивающаяся (замершая) беременность. Частота ее за последнее десятилетие значительно повысилась среди всех случаев невынашивания [1, 2]. На сегодняшний день, по данным литературы,

выделяют шесть групп причин прекращения прогрессирования беременности: инфекционные факторы (54-82%), генетические нарушения (5-20%), гормональные нарушения (12-17%), иммунологические проблемы (17%), тромбофилии (5%), аномалии матки [2, 3].

Цель работы. Изучить различные факторы риска и причин гибели плода, а также провести ретроспективный патогистологический анализ на ранних сроках развития при пандемии COVID-19.

Материалы и методы. Стандартными цитогенетическим и морфологическим методами исследовано 76 образцов биологического материала, полученного в ходе инструментального удаления продуктов зачатия неразвивающейся беременности. Были изучены

микропрепараты соскобов женщин во время заболеваемости COVID-19. Окраска гематоксилин – эозин. Морфологический анализ и сравнение их в таблице.

Результаты и обсуждение. В результате исследования было выявлено: клинический диагноз неразвивающейся беременности был поставлен в ходе динамического ультразвукового обследования беременных в возрасте 21-44 лет ($32,5 \pm 5,6$ года). Гестационный возраст эмбрионов и плодов соответствовал 4-11,5 нед ($7,5 \pm 1,8$ нед). При анализе истории болезни пациенты находились на первой неделе протекания болезни COVID-19. Микроскопически в соскобах ворсины плаценты доминировали с единичными пустыми капиллярами, гравидарные железистый слой извилистый разветвленной с отсутствием микровырост эпителия. Трофобласт в состоянии фиброзного некроза, фиброза. Децидуальная ткань в состоянии гнойного воспалительного процесса.

Заключение. Принимая во внимание пандемию,

объявленную с 2019 года до 2022 годы, COVID-19 для женщин был риском вынашивания плода во время первой недели заболевания коронавирусной инфекцией. Исходя из ретроспективного патогистологического анализа, мы считаем, что COVID-19 приводит к неразвивающейся беременности.

Список литературы:

1. Неразвивающаяся беременность основные причины abortивного исхода /А.С. Годованец [и др.] // Молодой ученый. - 2019. - №3 (241). - С. 81-85.
2. Ордянец И.М., Барабашева С.С. Неразвивающаяся беременность: взгляд на проблему //Акушерство и гинекология: новости, мнения, обучение. - 2018. - Т. 6, № 3. - С. 92-96.
3. Хоперская О.В. Клинико-лабораторные и патоморфологические особенности неразвивающейся беременности. Автореф. дис. канд. мед. наук. - Воронеж, 2018. - 24 с.

ТҮЙІН

ЖАНАТОВА А.А., МАРАТОВА Ф.М.

ПАНДЕМИЯ КЕЗІНДЕ АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНЫҢ ТҮРҒЫНДАРЫНДА COVID-19 КЕЗІНДЕ ДАМЫМАҒАН ЖҮКТІЛІК

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

2019 жылдан 2022 жылға дейін жарияланған COVID-19 пандемиясын ескере отырып, әйелдер үшін коронавирустық инфекцияның бірінші аптасында жүктілік қаупі болды.

Ретроспективті гистопатологиялық талдау негізінде біз COVID-19 түсік тастауға әкеледі деп санаймыз.

Негізгі сөздер: Covid-19, түсік түсіру, жүктілік кезеңі

SUMMARY

A.A.ZHANATOVA, F.M.MARATOVA

NON-DEVELOPING PREGNANCY WITH COVID-19 AMONG RESIDENTS OF AKTOBE REGION DURING THE PANDEMIC

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Taking into consideration of the pandemic declared from 2019 to 2022 COVID-19 for women there was the risk of carrying a fetus during the first week of infection with Coronavirus.

Based on retrospective histopathological analysis we consider that COVID-19 leads to miscarriage.

Keywords: Covid-19, miscarriage, gestational period

ЖӘРДЕМОВА.К Ж.

ПАТОМОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ ПОЧЕК при COVID-19 СРЕДИ ЖИТЕЛЕЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научные руководители: к.м.н. Ахметова С.Ж., м.м.н. Раманкулова А.К.

Кафедра патологической анатомии и судебной медицины.

Распространенность поражений у пациентов с инфекцией ARS-CoV-2 приводит к высокому и в целом повышенному прогнозу заболевания почек. Микроскопически: гидрорическая дистрофия вертикальных и извитых канальцев (88%). Сдавление жидкостью мерулярных капилляров (90%), очаговые кровоизлияния (98%). Почечные канальцы расширены; гиалиновые капельные цилиндры в полости (45%). Эпителий трубки гиалиново-капельный. Учитывая все это, острую почечную недостаточность, впервые диагностированную при госпитализации, следует рассматривать как фактор риска тяжелого течения COVID-19.

Ключевые слова: Covid-19, почки, патоморфология

Актуальность. Инфекция, вызванная коронавирусом 2 (Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2, SARS-CoV-2), является системным заболеванием с преимущественным поражением легких, сердца, почек, нервной системы. По текущим данным наблюдений, острое повреждение почек является 2-й по частоте причиной смертности пациентов с SARS-CoV-2 после острого респираторного дистресс-синдрома [1]. У пациентов без предшествующего поражения почек на фоне коронавирусной инфекции возможно развитие как легких нарушений функции почек, так и острое повреждение почек [2]. По данным Международного общества нефрологов (International Society of Nephrology (ISN)), поражение почек наблюдается при тяжелом течении COVID-19 в 25-50% случаев и проявляется протеинурией и гематурией, примерно в 50% случаев развивается острое повреждение почек. По опубликованным данным, в США и в Италии у пациентов, находившихся в критическом состоянии, острое повреждение почек отмечалось более чем в 209/0 случаев. В своих наблюдениях Н. Rabb отметил развитие острого повреждения почек у 5% госпитализированных пациентов в общей когорте и у 50% пациентов отделения реанимации [3].

Цель исследования: выявить общие патологические изменения в морфологической структуре почек у больных коронавирусной инфекцией.

Материалы и методы. Проведен анализ аутопсийного материала почек, полученных от умерших больных (n=31: мужчин =14; женщин =17; средний возраст = 62 (3 1-91) лет), протоколов вскрытий. По результатам прижизненного исследования назофарингеальных мазков методом полимеразной цепной реакции у всех умерших подтверждена коронавирусная инфекция COVID-19. Микроскопические изменения в почках оценивались во всех 31 (100 %) случаях. В каждом наблюдении проанализировано 2-5 препаратов (кусочков из разных отделов почек). Гистологические препараты почек окрашивались гематоксилином и эозином. Результаты исследования: в результате исследования было выявлено, что большинство умерших людей от

COVID-19 пиелонефрита были мужчины в возрасте от 35 -82, и женщины от 3 1-87 лет. Микроскопически: во всех полях зрения отмечались гидропическая дистрофия эпителия слизистой оболочки прямых и извитых канальцев со скоплением розовой массы в просвете, в просвете терминальных канальцев эритроциты (88%). Скопление отечной жидкости в просвете клубочков с сдавливанием капилляров (90%). Мелкоочаговые кровоизлияния в строму (98%), в просвете некоторых сосудов стаз, в некоторых тромбы (52%). Клубочки полнокровны, с картиной полного и сегментарного гломерулосклероза (35%). Почечные канальцы расширены, в просветах некоторых из них визуализируются гиалиновые и зернистые цилиндры (45%). Эпителий канальцев в состоянии зернистой дистрофии.

Заключение: У пациентов с инфекцией SARS-CoV-2 распространенность повреждения почек высокая и обычно приводит к плохому прогнозу, а именно гидропической дистрофии, скоплению отечной жидкости в просвете клубочков с сдавливанием капилляров, мелкоочаговым кровоизлиянием в строму, к зернистой дистрофии, стазу, тромбозу сосудов и некрозу канальцев почки, что повышает значимость нефропатии., которое усугубило течение коронавирусной инфекции и привело к глубокому нарушению функции почек.

Список литературы:

1. Абдурахимов А. Х. и др. ПОРАЖЕНИЕ ПОЧЕК У ПАЦИЕНТОВ С COVID-19 //Rehealth journal. - 2022. - М. 2 (14). - С. 99-106.
2. Абдурахимов Абдухалим Холищдинович, Шадманов Алишер Каюмович, Шагазатова Хабибуллаевна, Хегай Любовь Николаевна РОЛЬ САХАРНОГО ДИАБЕТА В РАЗВИТИИ ПОРАЖЕНИЯ ПОЧЕК при COVID-19 П Re-health journal. 2022. N22 (14).
3. Абдурахимов Абдухалим Холищдинович, Эргашева Зумрад Абдукаюмовна, Хегай Любовь Николаевна COVID-19 И ДИСФУНКЦИЯ ЭНДОТЕЛИЯ (ОБЗОР ЛИТЕРАТУРЫ)

ТУЙІН

ЖАРДЕМОВА.К.Ж.

ТҮРҒЫНДАР АРАСЫНДА COVID-19 КЕЗІНДЕ БҮЙРЕКТІҢ ПАТОМОРФОЛОГИЯЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

SARS-CoV-2 инфекциясы бар науқастарда зақымданудың таралуы бүйрек ауруы болжамының жоғары және жалпы жоғарылауына әкеледі. Микроскопиялық: тік және бұралған түтікшелердің гидропикалық

SUMMARY

ZHARDEMOVA.K.ZH.

PATHOMORPHOLOGICAL CHANGES OF THE KIDNEYS in Covid-19, AMONG RESIDENTS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The prevalence of lesions in patients with SARS-CoV-2 infection leads to a high and generally increased prognosis of kidney disease. Microscopically: hydropic dystrophy of vertical and convoluted tubules (88%). Fluid compression of glomerular capillaries (90%), focal

дистрофиясы (88%). Гломерулярлы капиллярлардың сұйықтықпен қысылуы (90%), ошақты қан кетулер (98%). Бүйрек түтікшелері кеңейген; қуыстағы гиалинді тамшылататын цилиндрлер (45%). Гиалин-тамшы түтігінің эпителийі. Осының бәрін ескере отырып, ауруханаға жатқызу кезінде алғаш рет диагноз қойылған жедел бүйрек жеткіліксіздігі ауыр COVID-19 үшін қауіп факторы ретінде қарастырылуы керек.

Негізгі сөздер: Covid-19, бүйрек, патоморфология

hemorrhages (98%). Renal tubules are dilated; hyaline drip cylinders in the cavity (45%). The epithelium of the hyaline-drip tube. Considering all this, acute renal failure, first diagnosed during hospitalization, should be considered as a risk factor for severe COVID-19.

Keywords: Covid-19, kidneys, pathomorphology

МЕДВЕДЕВА А. С.

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА ОБ ИЗМЕНЕНИИ МОРФО-ГИСТОЛОГИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ СЕРДЦА ПРИ COVID-19

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе Қазақстан

Научный руководитель: старший научный сотрудник Сарина А.А.

Кафедра гистологии

Коронавирусная инфекция выявляет расстройство сердечно-сосудистой системы. Наблюдается воспаление миокарда - кардиомиоцитов. Целью данного исследования является изучение влияния COVID-19 на морфологические характеристики сердечного миокарда.

Ключевые слова: коронавирусная инфекция, сердце, кардиомиоциты, гистологические срезы

Актуальность заключается в важности изучения особенностей морфологических признаков строения здорового сердца и при COVID-19. По данным ВОЗ, пандемия коронавирусной болезни 2019 года привела к более чем 679 миллионам инфекций, с летальным исходом в более чем 6,79 миллионах случаев. По данным китайских исследователей, поражение сердечно-сосудистой системы отмечалось у 40% пациентов, умерших от инфекции COVID-19. На данный момент количество переболевших коронавирусной инфекцией, страдающих от постковидных осложнений сердечно-сосудистой системы, увеличивается с каждым годом в 2-3 раза [1,2,3].

Цель исследования. Изучение особенностей морфологических признаков строения здорового сердца и при COVID-19.

Материалы и методы. В исследовании были использованы блоки умерших от COVID-19, взятые с Актюбинского патолого-анатомического бюро в количестве 10 штук. Препараты подготовлены в морфологической лаборатории кафедры гистологии, окрашены гематоксилин эозином. Гистологические препараты были изучены под микроскопом «Axio Lab A1» и сделаны фотографии цифровой камерой AxioCam ERc5s.

Результаты и обсуждение. В исследовании было изучено влияние коронавирусной инфекции на морфологические характеристики миокарда сердца. При исследовании структуры миокарда наблюдаются изменения исчерченности кардиомиоцитов, незначительные многоядерные деформированные ядра. В структуре стенок здорового сердца волокна Пуркинью располагаются под субэндокардиальной основой по порядку,

форма волокон одинаковая. Гладкие кардиомиоциты сильно развиты, структура клеток сохранена, клетки имеют многоотростчатую форму и поперечно-полосатую исчерченность. При коронавирусной инфекции проводящие миоциты разбросаны, лежат не по порядку, волокна неисчерченные, утратили свою структуру. Форма волокон изменена, волокна увеличены в размерах, имеют выпячивания, вставочные диски между кардиомиоцитами в отдельных участках отсутствуют, структура клеток деформирована.

Заключение. Инфицирование COVID-19 приводит к нарушению функции миокарда, его морфологической структуры и исчерченности на гистологических срезах, в результате чего образуются рубцевание и скопление многоядерных деформированных клеток.

Список литературы:

1. Ларина В. Н., Головкин М. Г., Ларин В. Г. Влияние коронавирусной инфекции (COVID-19) на сердечно-сосудистую систему // Вестник Российского государственного медицинского университета. – 2020. – №. 2. – С. 5-13.
2. Иванников А. А. и др. COVID-19 и сердечно-сосудистая система. Часть II. Постковидный синдром // Журнал им. НВ Склифосовского Неотложная медицинская помощь. – 2021. – Т. 10. – №. 2. – С. 248-258.
3. Эргашева З. А. и др. МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ИЗМЕНЕНИЙ СЕРДЕЧНОСОСУДИСТОЙ СИСТЕМЫ ПРИ COVID-19 // Re-health journal. – 2021. – №. 4 (12). – С. 52-60.

ТҮЙІН

МЕДВЕДЕВА А.С.

COVID-19 КЕЗІНДЕ ЖҮРЕКТИҢ
МОРФОЛОГИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ГИСТОЛОГИЯЛЫҚ
ҚҰРЫЛЫМЫНДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕРДІ
САЛЫСТЫРМАЛЫ БАҒАЛАУМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Коронавирустық инфекция кезінде жүрек-тамыр жүйесінің бұзылуы анықталады. Миокардатағы кардиомиоциттердің қабынуы бақыланады. Бұл зерттеудің мақсаты – жүрек миокардының морфологиялық сипаттамаларына COVID-19 әсерін зерттеу.

Негізгі сөздер: коронавирустық инфекция, жүрек, кардиомиоциттер, гистологиялық бөлімдер

SUMMARY

A.S.MEDVEDEVA

COMPARATIVE ASSESSMENT OF CHANGES IN
THE MORPHOLOGICAL AND HISTOLOGICAL
STRUCTURE OF THE HEART IN COVID-19West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Coronavirus infection reveals a disorder of the cardiovascular system. Inflammation of myocardium - cardiomyocytes - is observed. The purpose of this study is to investigate the effect of COVID-19 on the morphological characteristics of the cardiac myocardium.

Keywords: coronavirus infection, heart, cardiomyocytes, histological sections

ОРЕЕВА Л. С., АЙМУХАМЕТОВА К.Б.

ОСОБЕННОСТИ ПАТОМОРФОЛОГИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ СЕРДЦА ПРИ
КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ В АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ ЗА 2021 ГОД

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель: к.м.н. доцент Ахметова С.Ж
Кафедра патологической анатомии и судебной медицины

При исследовании сердца умерших от COVID-19 в Актыбинской области были обнаружены следующие морфологические изменения: миокардиодистрофия и ишемия, кровоизлияние в миокард, отек и фрагментация, склероз и липоматоз. Эти изменения сердца доказывают, что риск тяжелых заболеваний и смертности во время COVID-19 увеличивается.

Ключевые слова: коронавирусная инфекция, миокардиодистрофия, отек, кардиотропность

Актуальность: Видоизмененная коронавирусная инфекция, охватившая весь мир, унесла за период с 2019 год по 2022 год более 6,5 млн жизней. Официальная информация о вспышке пневмонии неизвестной этиологии в городе Ухань, столице провинции Хубэй, появилась впервые 31 декабря 2019 г. [1]. Между тем, легкие становятся, хотя и основной, но не единственной мишенью коронавируса [2]. К числу внелегочных форм COVID-19 могут быть отнесены поражения печени, желудочно-кишечного тракта, почек, центральной нервной системы и т.д. Известно, что вирусная инфекция способна вызывать острое поражение сердечно-сосудистой системы и приводить к отдаленным последствиям — постковидному синдрому [3]. Повреждения миокарда в виде миокардита — частое осложнение многих вирусных инфекций, среди которых COVID-19 не стал исключением. Но тем не менее, в Казахстане морфологические изменения сердца мало исследованы.

Цель исследования. Определить морфологические признаки поражения сердца у людей, умерших от COVID-19 среди жителей Актыбинской области за 2021 год, в возрастной группе от 51-го до 83-х лет

на основе гистологических исследований препаратов сердца.

Материалы и методы: Были проведены анализ протоколов вскрытий и блоков аутопсийного материала 19-ти умерших от COVID-19, в возрасте от 51-го до 83-х лет, из них 11 женщин и 8 мужчин. Окраска гематоксилин – эозин. Морфологический анализ и сравнение их в таблице.

Результаты и обсуждение. В ходе исследования выявлено, что умершие от COVID-19 среди мужчин в возрасте от 51 до 60 лет – 3 чел.; 70-80 лет – 3 чел., среди женщин в возрасте от 60 до 70 лет – 6 чел. Анализируя морфологию макропрепаратов сердца, выявили, что масса сердца увеличена в размере (94,7% сл.), гипертрофия левого желудочка (100% сл.), в полости перикарда небольшое количество светло-желтой жидкости (86% сл.), сердечная мышца дряблая (35% сл.). Микроскопически картина очаговых некрозов (82% сл.) и фиброзов эндокарда (96% сл.), кардиомиоциты гипертрофированы (100% сл.), в некоторых участках обнаруживается очаговая фрагментация и миолиз кардиомиоцитов с потерей поперечной исчерченности (78%), в сосудах сердца выраженное

полнокровие (100% сл.), межлужочный отек (20% сл), эпикард в состоянии липоматоза (82% сл.).

Заключение. Можно констатировать, что вирус SARS-Cov-2 обладает выраженной кардиотропностью, обусловленной как механизмом инфицирования, опосредованным рецепторами АПФ2, так и способностью повреждать миокард за счет системного воспаления, гиперкоагуляции и дисбаланса доставки/потребление кислорода, что было доказано морфологически и гистологически.

Список литературы:

1. Wuhan Municipal Health Commission briefing on the

pneumonia epidemic situation. 31 December 2019 (in Mandarin).

2. Shah MD, Sumeh AS, Sheraz M, Kavitha MS, Venmathi Maran BA, Rodrigues KF. A mini-review on the impact of COVID 19 on vital organs. *Biomedicine & Pharmacotherapy*. 2021;143:112158. <https://doi.org/10.1016/j.biopha.2021.112158>

3. Saeed S, Tadic M, Larsen TH, Grassi G, Mancina G. Coronavirus disease 2019 and cardiovascular complications: focused clinical review. *Journal of Hypertension*. 2021;39(7):1282-1292. <https://doi.org/10.1097/HJH.0000000000002819>

ТҮЙІН

ОРЕЕВА Л.С., АЙМУХАМЕТОВА К.Б.

2021 ЖЫЛЫ АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНДА КОРОНАВИРУС ИНФЕКЦИЯСЫНДАҒЫ ЖҮРЕКТІҢ ПАТОМОРФОЛОГИЯЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕРІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ақтөбе облысы бойынша COVID-19-дан қайтыс болғандардың жүрегін зерттеу кезінде келесі морфологиялық өзгерістерді: дистрофия және миокард ишемиясын, миокардқа қан құйылу, ісіну және фрагментациясын, склероз және липоматоз анықталды. Осы жүректің өзгерістері COVID-19 кезінде ауыр ағым мен өлім қаупінің жоғарылағанын дәлелдейді.

Негізгі сөздер: *коронавирусты инфекция, миокард дистрофиясы, ісіну, кардиотропизм*

SUMMARY

L. S. OREYEVA, K. B. AIMUKHAMETOVA

FEATURES OF PATHOMORPHOLOGICAL CHANGES OF THE HEART DURING CORONAVIRUS INFECTION IN AKTOBE REGION IN 2021

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

When examining the heart of those who died from COVID-19 in the Aktobe region, the following morphological changes were found: myocardial dystrophy and ischemia, myocardial hemorrhage, edema and fragmentation, sclerosis and lipomatosis. These heart changes prove that the risk of severe disease and mortality during COVID-19 increases.

Keywords: *coronavirus infection, myocardial dystrophy, edema, cardiotropism*

ГАРИФОЛЛИН А.Р., САРИНА А.А.

СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ И РАЗРАБОТКА РАЗЛИЧНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПОДГОТОВКИ ГИСТОЛОГИЧЕСКИХ ПРЕПАРАТОВ НА БАЗЕ МОРФОЛОГИЧЕСКОЙ ЛАБОРАТОРИИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель: к.м.н., заведующий кафедрой гистологии Комекбай Ж.Е.

Кафедра гистологии

При сравнительном изучении различных технологий приготовления гистологических препаратов наиболее эффективным методом является метод, предложенный А.Л. Печкурено, И.В. Куликовым. В этом методе изопропиловый спирт не является сильно действующим ядовитым веществом и менее вреден, чем этиловый спирт. Этот метод позволяет уточнить диагноз и определить морфологические особенности патологического процесса.

Ключевые слова: *гистологический препарат, микроскопия, гистология, фиксация, проводка*

Актуальность. В настоящее время в медицинских учреждениях существуют различные виды подготовки гистологических препаратов. Одной из серьезных проблем, затрудняющих гистологическую диагностику, является микроскопия, связанная с

дефектами лабораторной обработки биологических тканей на первых двух этапах: фиксации и проводки. Так, некачественная фиксация и проводка образцов биологических тканей являются причиной изготовления микропрепаратов с различными дефектами ткани,

которые затрудняют гистологическую диагностику и могут быть причиной диагностических ошибок.

Цель исследования. Изучение и сравнение различных технологий подготовки гистологических препаратов.

Материалы и методы. В исследовании были использованы орган-матка, в количестве 8 штук. Препараты подготовлены в морфологической лаборатории кафедры гистологии, окрашены гематоксилин-эозином. Гистологические препараты были изучены под микроскопом «Axio Lab A1» и сделаны фотографии цифровой камерой AxioCam ERc5s.

Результаты и обсуждение. В исследовании были использованы несколько техник подготовки гистологических препаратов. Первая методика была проведена при смеси двух спиртов на этапе обезвоживания. Методика разработана Ассоциацией специалистов в области лабораторной гистотехнологии «Histotechnology» [3]. По данной методике при получении среза ротационном микротоме, получены нецельные срезы. Был получен только срез парафина с блока с биоматериалом, без среза самого органа. Второй метод обезвоживания и заливки гистологического материала в парафин и окраска срезов с применением изопропилового спирта [2]. Обрабатываемые кусочки становятся весьма пластичными, что позволяет делать серийные срезы толщиной 3-4 мкм. Срезы тканей после проводки хорошо воспринимают стандартные методы окраски. Третий метод был проведен по методике Хаузера. Согласно Хаузеру, ткани можно переносить в парафин непосредственно из изопропилового спирта или из подогретой (50°C) смеси парафина с изопропиловым спиртом. При проведении данной гистологической проводки был получен срез толщины 5-7 мкм, при попытке получить срез 3-4 мкм биоматериал

не поддавался срезу. Четвертым методом был – метод разработанный морфологической лабораторией кафедры гистологии ЗКМУ имени Марата Оспанова. Методика может с успехом применяться в повседневной практике для исследования материалов аутопсии, а также в научно-исследовательской работе.

Заключение. Наиболее эффективным методом является методика, предложенная Печкуренко А.Л., Куликова И.В. В данном методе изопропиловый спирт не является сильно действующим ядовитым веществом и более вредного влияния, чем этиловый спирт [1]. Данный метод позволяет уточнить диагноз, определить морфологические особенности патологического процесса. По данной методике врач имеет возможность избрать наиболее правильную тактику лечения больного.

Список литературы:

1. Силикин И.И., Ильина О.П. ИЗОПРОПИЛОВЫЙ СПИРТ ДЛЯ ПРОВОДКИ – ОПТИМАЛЬНЫЙ МЕТОД В ГИСТОТЕХНИКЕ. Материалы международной научной практической конференции// Чита, 2008// С. - 197-202
2. Печкуренко А.Л., Куликов И.В. МЕТОД ОБЕЗВОЖИВАНИЯ И ЗАЛИВКИ ГИСТОЛОГИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА В ПАРАФИН И ОКРАСКА СРЕЗОВ С ПРИМЕНЕНИЕМ ИЗОПРОПИЛОВОГО СПИРТА// ИЗБРАННЫЕ ВОПРОСЫ СУДЕБНОЙ МЕДИЦИНЫ И ЭКСПЕРТНОЙ ПРАКТИКИ// Хабаровск, 1998г.
3. Эллиниди В.Н. Способ подготовки образцов биологических тканей в парафиновых блоках с дефектами проводки для гистологического исследования// Патент РФ// - 2020 г.

ТҮЙІН

ГАРИФОЛЛИН А.Р., САРИНА А.А.

МОРФОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТХАНА НЕГІЗІНДЕ ГИСТОЛОГИЯЛЫҚ ПРЕПАРАТТАРДЫ ДАЙЫНДАУДЫҢ ӘРТҮРЛІ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН САЛЫСТЫРМАЛЫ ЗЕРТТЕУ ЖӘНЕ ӘЗІРЛЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Гистологиялық препараттарды дайындаудың әртүрлі технологияларын салыстырмалы зерттеу барысында ең тиімді әдіс – Печкуренко А.Л., Куликов И. В. ұсынған әдіс болды. Бұл әдісте изопропил спирті күшті әсер ететін улы зат еместігі және этил спиртіне қарағанда зиянды әсер етпейтіні айқындалды. Бұл әдіс диагнозды нақтылауға, патологиялық процестің

SUMMARY

A.R.GARIFOLLIN, A.A.SARINA

COMPARATIVE RESEARCH AND DEVELOPMENT OF VARIOUS TECHNOLOGIES FOR THE PREPARATION OF HISTOLOGICAL PREPARATIONS ON THE BASIS OF A MORPHOLOGICAL LABORATORY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan.

During the comparative study of various technologies of preparation of histological preparations, the most effective method is the method proposed by A.L. Pechkurenko, I.V. Kulikov. In this method isopropyl alcohol is not a strongly acting poisonous substance and is less harmful than ethyl alcohol. This method allows you to clarify the diagnosis and determine the morphological features of the pathological process.

морфологиялық ерекшеліктерін анықтауға мүмкіндік береді.

Негізгі сөздер: гистологиялық дайындық, микроскопия, гистология, бекіту, сымдар

Keywords: histological preparation, microscopy, histology, fixation, wiring

ЖҰМАБЕК Б.Ж., БАКЫТОВА О.С., ЕСҚАРА Ф.Қ.

ЖЕДЕЛ МИОКАРД ИНФАРКТИСІ КЕЗІНДЕГІ ЖҮРЕК ТІНДЕРІНДЕГІ ПАТОМОРФОЛОГИЯЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕР

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшілері: м.ғ.к. Көмекбай Ж.Е., м.ғ.к. Калиев А.Р.
Гистология және патологиялық анатомия кафедралары

Жедел миокард инфарктісінде миокардтағы патоморфологиялық өзгерістерді әртүрлі бояу әдістерін қолдану арқылы зерттеу кардиомиоциттердің, қан тамырларының, аралық талшықтар тіндерінің өзгерістерін терең зерттеуге және миокард инфарктісінің патоморфологиялық кезеңін дәл анықтауға қосымша мүмкіндік береді.

Негізгі сөздер: миокард инфарктісі, кардиомиоциттер, патоморфология

Өзектілігі. 2022 жылғы Қазақстан Республикасының Ұлттық Статистика Бюросының мәліметі бойынша, жүрек-қан тамыр ауруларынан қаза болғандар саны 22672 адамды құрап отыр. Соның ішінде, жедел миокард инфарктісі кезіндегі өлім 1391 адам. Бұл аурумен ауырған адамдардың орташа жас шамасы 47-85 жастағы адамдар. Миокард инфарктісінің ең көп таралған себептерінің бірі – атеросклероздық түйіннің зақымдануынан пайда болатын тромбоз. Миокард инфарктімен ауырған науқастарда қосымша қант диабеті, артериялық гипертензия, семіздік аурулары және созылмалы аурулар жиі анықталған және осы аурулардың әсерінен асқинулар пайда болған [1,2,3].

Зерттеудің мақсаты. Жедел миокард инфарктісінен қайтыс болғандардың жүрегіндегі патоморфологиялық өзгерістерді гематоксин – эозин, ван-Гизон, темірлі -гематоксин бояуларымен салыстыра отырып зерттеу.

Зерттеу материалдары мен әдістері. Зерттеу материалы ретінде Ақтөбе облыстық патологанатомиялық бюросында тіркелген, миокард инфарктісінен қайтыс болған науқастардың гистологиялық блоктары алынды. Бұл блоктардан «М.Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медициналық университеті» КеАҚ, гистология кафедрасының морфологиялық лабораториясында микропрепараттар дайындалып, гематоксин – эозин, ван – Гизон, темірлі -гематоксин бояуларымен боялды. Миокардтағы морфологиялық өзгерістер «Axio Lab» микроскобымен зерттеліп, ZEISS AxioCam 5 ERc-5S камерасымен суретке түсірілді.

Нәтижелерді талқылау. Микроскопиялық

зерттеу нәтижесінде миокардта гематоксин – эозинмен бояған кезде, кардиомиоциттердің ошақты некрозы, қан тамырларының айналасында склероз және майлы ошақтар, кардиомиоциттердің гипертрофиясы, кардиоллизис байқалды. Ван-Гизонмен бояған кезде, ошақты кардиосклероз, қан тамырларының айналасында склероз және майлы ошақтар, қан тамырларының толыққандылығы анықталады. Ал темірлі-гематоксинмен бояғанда миофибрильдердің фрагментациясы, кардиомиоциттер арасындағы қондырма дискілердің, көлденең жолақтылықтың жойылуы байқалды.

Қорытынды. Жедел миокард инфарктісі кезіндегі жүректің миокард қабығындағы патоморфологиялық өзгерістерді әртүрлі бояу әдістерін қолдана отырып зерттеу кардиомиоциттердегі, қан тамырларындағы, аралық дәнекер тініндегі өзгерістерді тереңірек зерттеп, миокард инфарктісінің патоморфологиялық сатысын нақты қоюға қосымша мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Кожанова Т.Г., Муханов Ж.Ж. Патоморфологические особенности изменения миокарда, возникшие на фоне инфаркта // Аллея науки. 2020. Т.2, №12(51). С. 132-135
2. Agewall S. , et al. ESC working group position paper on myocardial infarction with non-obstructive coronary arteries», - Eur. Heart J.,, 2017, vol. 38, no. 3, pp. 143-153.
3. Thygesen K. , et al. «Fourth Universal Definition of Myocardial Infarction (2018)», Circulation, 2018, vol. 138, no. 20, pp. e618-e651.

РЕЗЮМЕ

ЖУМАБЕК Б.Ж., БАКЫТОВА О.С. ЕСКАРА Ф.Қ.

ПАТОМОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ В ТКАНЯХ СЕРДЦА ПРИ ОСТРОМ ИНФАРКТЕ МИОКАРДА.

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Изучение патоморфологических изменений миокарда при остром инфаркте миокарда с использованием различных методов окрашивания дает дополнительную возможность глубже изучить изменения в кардиомиоцитах, кровеносных сосудах, ткани промежуточных волокон и точно установить патоморфологическую стадию инфаркта миокарда.

Ключевые слова: инфаркт миокарда, кардиомиоциты, патоморфология

SUMMARY

B.ZH.ZHUMABEK, O.S.BAKYTOVA, F.K.ESKARA

PATHOMORPHOLOGICAL CHANGES IN HEART TISSUES IN ACUTE MYOCARDIAL INFARCTION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The study of pathomorphological changes in the myocardium in acute myocardial infarction using various staining methods provides an additional opportunity to study more deeply the changes in cardiomyocytes, blood vessels, tissue of intermediate fibers and accurately determine the pathomorphological stage of myocardial infarction.

Keywords: myocardial infarction, cardiomyocytes, pathomorphology

ЕШМҰХАНБЕТОВА А. К., БОРИБАЕВА Г. С.

ҚАЛЫПТЫ ЖӘНЕ ҚАТЕРЛІ ІСІК КЕЗІНДЕГІ ӨКПЕНІҢ ГИСТОЛОГИЯЛЫҚ ҚҰРЫЛЫСЫН САЛЫСТЫРУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші-м.ғ.м. Ахаева А.Е.

Гистология кафедрасы

Зерттеуге материал ретінде өкпенің қатерлі ісігінен қайтыс болған адамның өкпе тінінің бір бөлігі алынды. Өкпенің морфологиялық жағдайы зерттелді. Өкпенің альвеолярлы қалқаның қабырғасы алынып, қанның тоқырауы байқалды. Ортаңғы бронхтың бір қабатты бағаналы эпителийі жалпақ эпителийге ауыстырылды.

Негізгі сөздер: өкпенің қатерлі ісігі, орташа бронх, эпителий, альвеола, патогенез

Өзектілігі. Әлемдік статистикаға сәйкес, өкпенің қатерлі ісігі онкологиялық аурулардың құрылымында жетекші орын алады. Қатерлі ісікті жеңудегі елеулі жетістіктерге қарамастан емдеуден кейінгі өмір сүру деңгейі төмен болып қала береді. Пациенттердегі ісікке іргелес бронхиалды эпителийдің морфологиялық өзгерістерін зерттеу өкпенің қатерлі ісігінің дамуын түсінуге айтарлықтай үлес қоса алады [1]. Қатерлі ісіктерді зерттеу жөніндегі мәліметтер бойынша, жыл сайын әлемде миллионнан астам адам өкпенің қатерлі ісігінің жаңа жағдайларымен тіркеледі, бұл оған барлық қатерлі ісіктердің 13,2% құрайтын онкологиялық аурулардың ішінде бірінші орынды береді [2,3].

Зерттеу мақсаты. Өкпенің қалыпты гистологиялық құрылысын патологиялық жағдаймен салыстыру.

Материалдар мен әдістері. Зерттеу материалы ретінде өкпе обырымен қайтыс болған ер адамның өкпе тінінің кесіндісі алынды. Материал Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университетіндегі «Cadaver» орталығында мәйітті ашу барысында алынды. Алынған материал гистология кафедрасының «Морфологиялық лабораториясында» гистологиялық

әдісті қолдана отырып, микропрепараттар жасалды.

Нәтижелері мен талқылау. Бронхиалды эпителийдің өзгерістері кезіндегі даму патогенезі жасуша циклін реттеу механизмдерінің бұзылуымен, жасуша дифференциациясының бұзылуымен байланысты. Өкпенің альвеола аралық пердесінің қабырғасы жойылып, қан іркілгендігі көрінді. Альвеолалар қанға толып, ісінген. Орташа бронхтың бір қабатты цилиндрлі эпителийі жалпақ эпителийге ауысқан.

Қорытынды. Зерттеу материалындағы ісікке іргелес бронхиалды эпителийдің морфологиялық өзгерістерін зерттеу өкпенің қатерлі ісігінің дамуын түсінуге мүмкіндік берді. Қатерлі ісіктерді зерттеу жөніндегі мәліметтері бойынша, жыл сайын әлемде миллионнан астам адам өкпенің қатерлі ісігінің жаңа жағдайларымен тіркеледі, бұл қатерлі ісіктердің өзгерістерін растап қана қоймай, сонымен қатар ісік элементтерінің өкпе тінінде дамуын көрсетті.

Әдебиеттер тізімі:

1. Завьялова М. В. и др. КЛИНИКО-МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ НЕМЕЛКОКЛЕТЧНОГО РАКА ЛЕГКОГО

У БОЛЬНЫХ С РАЗНЫМИ ВАРИАНТАМИ ГИСТОЛОГИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ БРОНХИАЛЬНОГО ЭПИТЕЛИЯ //Вестник Российского государственного медицинского университета. – 2022. – №. 3. – С. 70-77.

2. Давыдов М.И., Заридзе Д.Г. Скрининг

злокачественных опухолей. Вестник РОНЦ им. Н.Н. Блохина РАМН. 2014; 25 (3–4): 5–16.

3. Мукерия А.Ф., Заридзе Д.Г. Эпидемиология и профилактика рака легкого. Вестник РОНЦ им. Н.Н. Блохина РАМН. 2010; 3 (21): 3–13.

РЕЗЮМЕ

ЕШМУХАНБЕТОВА А.К., БОРИБАЕВА Г.С.

СРАВНЕНИЕ ГИСТОЛОГИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ ЛЕГКИХ ПРИ НОРМАЛЬНЫХ И ЗЛОКАЧЕСТВЕННЫХ ОПУХОЛЯХ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

В качестве материала для исследования были взяты ткани легкого мужчины, умершего от рака легких. Изучено морфологическое состояние легких. Стенка альвеолярной перегородки легкого была удалена, и было видно, что кровь застоялась. Однослойный цилиндрический эпителий среднего бронха сменился плоским эпителием.

Ключевые слова: рак легкого, средний бронх, эпителий, альвеола, патогенез

SUMMARY

A.K.YESHMUKHANBETOVA, G.S.BORIBAYEVA

COMPARISON OF THE HISTOLOGICAL STRUCTURE OF THE LUNGS IN NORMAL AND MALIGNANT TUMORS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

A piece of lung tissue from a man who died of lung cancer was taken as material for the study. The morphological state of the lungs was studied. The wall of the alveolar septum of the lung was removed, and it was seen that the blood had stagnated. Single-layer columnar epithelium of the middle bronchus was replaced by squamous epithelium.

Keywords: lung cancer, medium bronchus, epithelium, alveolus, pathogenesis

ЖАНАЕВА М.К., АМАНГЕЛДИЕВА А.Б.

МИОКАРД ИНФАРКТИСІ КЕЗІНДЕГІ БАС МИЫ ҚЫРТЫСЫНЫҢ МОРФОЛОГИЯЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕРІ: МИШЫҚТЫҢ ЗАҚЫМДАНУЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.м. Ахаева А.Е.

Гистология кафедрасы

Қазіргі таңда Қазақстан Республикасындағы Ақтөбе аумағында миокард инфарктісінен өлім-жітімнің жиілігін азайтуға бағытталған ғылыми – зерттеу шараларын жоспарлаудың маңызы зор. Миокард инфарктісі кезінде мишықтың гистологиялық құрылысының өзгерістерін зерттеу.

Негізгі сөздер: инфаркт, миокард, морфология, некроз, гистология, микротом

Өзектілігі. Қазіргі таңда миокард инфарктісі орта жастағы және егде жастағы науқастарда, соның ішінде ер адамдарда әйелдерге қарағанда шамамен 2,5-3 есе жиі кездеседі [1].

Көптеген авторлардың зерттеуі бойынша миокард инфаркты кезінде бас миының ақ және сұр затында қайтымсыз үдерістер болатынын сипаттаған, яғни ми тінінде ісінулер және жасушалардың көп бөлігінің тіршілігін жойғаны анықталған [2]. Сондықтан миокард инфаркты кезінде бас миының морфологиясын зерттеу өте маңызды болып табылады [3].

Зерттеу мақсаты. Миокард инфарктісі кезінде мишықтың гистологиялық құрылысының өзгерістерін зерттеу.

Материалдар мен әдістері. Зерттеу материалы

ретінде миокард инфарктісі кезінде қайтыс болған ер адамның бас миының кесіндісі (мишық) алынды. Материал Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университетіндегі «Cadaver» орталығында мәйітті ашу барысында алынды. Алынған материал гистология кафедрасының «Морфологиялық лабораториясында» гистологиялық әдісті қолдана отырып, микропрепараттар жасалды.

Микропрепарат гистологиялық дайындау кезеңдері бойынша жасалды: 1.Материал алу 2.Бекіту (фиксация) 3.Сусыздандыру (дегидратация) 4. Құю (парафин) 5. Кесу (микротом) 6. Бояу (гематоксин,эозин) 7.Бальзамдау.

Нәтижелері мен талқылау. Гистологиялық препараттардың талдауы миокард инфарктісі кезіндегі

адамның бас ми құрылымдарына, соның ішінде мишық бөліміне әсер етуі мүмкін морфологиялық өзгерістер кешені пайда болатынын көрсетті. Ми тініндегі ісінулер, мишықтың барлық қабаттарының қанға толуы және қан іркілістері байқалады. Мишықтың ганглионарлық қабатындағы алмұрт тәрізді жасушалардың пішіндері өзгергендігі анықталады. Кейбір алмұрт тәрізді клеткаларды ошақты некрозбен сипатталады.

Қорытынды. Миокард инфарктісі ми тінінің ісінуін, соның ішінде мишықтың барлық қабаттарындағы қан тамырларының қанға толуын, қан іркілісін және кейбір алмұрт тәрізді жасушаларда ошақтық некроз үдерісін, яғни морфологиялық өзгерістер кешені пайда болатынын тудырды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Зангиева З. К. и др. Сравнительный анализ микроэлементных профилей десяти отделов головного мозга при ишемическом инсульте и без ишемического повреждения // Медицинский алфавит. – 2013. – Т. 2. – №. 11. – С. 7-18.
2. Свиридова Н. К. Ишемический инсульт и инфаркт миокарда: перспективные терапевтические цели для защиты мозга и сердца // Східно-європейський неврологічний журнал. – 2018. – №. 3. – С. 26-32.
3. Калашникова Л. А. и др. Нейросифилис с постепенно нарастающей мозжечковой атаксией и ишемическими инсультами // Нервные болезни. – 2019. – №. 1. – С. 28-33.

РЕЗЮМЕ

ЖАНАЕВА М.Қ., АМАНГЕЛДИЕВА А.Б.

МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ КОРЫ ГОЛОВНОГО МОЗГА ПРИ ИНФАРКТЕ МИОКАРДА: ПОРАЖЕНИЕ МОЗЖЕЧКА.

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

В настоящее время на территории Актобе в Республике Казахстан важно планировать научно-исследовательские мероприятия, направленные на снижение частоты смертности от инфаркта миокарда.

Ключевые слова: сердечный приступ, миокард, морфология, некроз, гистология, микротом

SUMMARY

M.K.ZHANAIEVA, A.B.AMANGELDIEVA

MORPHOLOGICAL CHANGES OF THE CEREBRAL CORTEX IN MYOCARDIAL INFARCTION: CEREBELLAR LESION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Currently, on the territory of Aktobe city in the Republic of Kazakhstan, it is important to plan research activities aimed at reducing the mortality rate from myocardial infarction.

Keywords: heart attack, myocardium, morphology, necrosis, histology, Microtome.

ЕЛЬТАЙ Н.Е.

ҚОЛҚА ДОҒАСЫ ТАРМАҚТАРЫНЫҢ ВАРИАНТТЫҚ АНАТОМИЯСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Актобе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: м.ғ.м., аға оқытушы Сарсенова М.С.

Қалыпты және топографиялық анатомия мен оперативтік хирургия кафедрасы

Денсаулық сақтау министрлігінің статистикалық мәліметтері бойынша Қазақстан Республикасы тұрғындарының өлім-жітім және мүгедектік құрылымында бірнеше жыл қатарынан қан айналымы жүйесі аурулары бірінші орында тұр. Қолқаның тармақталу нұсқаларын білу – доға және оның тармақтары ангиографиялық диагностикалық әдістердің таралуына және олардың окклюзиясынан туындаған ишемияларға хирургиялық араласуға байланысты өте маңызды.

Негізгі сөздер: қолқа доғасының тармақтары, варианттық анатомия

Өзектілігі. Денсаулық сақтау министрлігінің статистикалық деректері бойынша, Қазақстан Республикасында халықтың өлімі мен мүгедектігі құрылымында бірнеше жыл қатарынан қан айналымы жүйесінің аурулары бірінші орын алады. Қазіргі уақытта артериялық тамырлардың анатомиясы туралы ақпаратты қамтитын дерігерлерге арналған көптеген нұсқаулықтар бар. Алайда, артериялардың аналық

тамырдан шығу нұсқаларын сипаттағанда, бастаудың ең көп таралған (классикалық) нұсқасына баса назар аударылады [1,2]. Сонымен қатар, нұсқаулықта сипатталмаған қантамырдың сирек кездесетін нұсқасын табу науқастың өміріне де теріс әсерін әкелуі өте мүмкін. Қолқа доғасынан басталатын көптеген белгілі тармақ нұсқаларының практикалық маңызы зор, өйткені қалыптан тыс пайда болған артериялық сабаулар қан

тамырлары түзілімдері мен алдыңғы медиастинальды мүшелердің синтопиясын бұзады, әсіресе кеуде қуысының жоғарғы саңылауында. Қолқа доғасының және оның тармақтарының тармақталу нұсқаларын білу ангиографиялық диагностикалық әдістердің таралуына және олардың окклюзиясынан туындаған ишемияға операцияға байланысты өте маңызды [3].

Зерттеу жұмысының мақсаты. Әдебиет деректері мен негізінде қолқа доғасының тармақталу нұсқаларын зерттеу.

Зерттеу жұмысының әдістері мен әдістемелері. Анатомия кафедрасының мәйіт сақтау қоймасындағы әртүрлі екі жыныстағы адамдардың мәйіттері келесі әдістермен зерттелді: анатомиялық препараттау, морфометрия.

Нәтижелері мен талқылау. Қалыпты жағдайларда 3 артерия қолқа доғасынан оңнан солға қарай шығады: иық-бас сабауы, сол жақ жалпы ұйқы артериясы және сол жақ артериясы. Қолқа доғасының тармақтарының қалыпты бөлінуімен қатар, біз қолқа доғасының тармақтарының құрылымына тән 2 нұсқаны таптық. Біз өз хабарламамызда осы жағдайлардың сипаттамасын береміз. Бірінші жағдайда қолқа доғасының дөңес бетінен оңнан солға қарай 4 тармақ келесі ретпен шықты: иық-бас сабауы, сол жақ сыртқы ұйқы артериясы, сол жақ ішкі ұйқы артериясы және сол жақ бұғанаастылық артерия. Екінші жағдайда, қолқа доғасының дөңес бетінен оңнан солға қарай екі тармақ келесі ретпен шықты: иық-бас сабауы және сол

жақ бұғанаастылық артериясы. Сол жақ жалпы ұйқы артериясы иық-бас сабауынан атипті түрде басталды. Оның үстіне соңғысы 10 мм қашықтықта сол жақ аттастың артына шығып, оңға бұрылып, трахея мен өңештің арасында өтеді, осылайша өңешті оның басынан 41 мм қашықтықта бүгеді.

Қорытынды. Сонымен, біздің жұмысымызда қолқа доғасының тармақтарының шығуының әдеттегі нұсқасымен қатар әртүрлі типтік емес нұсқалары, сонын ішінде төрт тармақтың (иық-бас сабауы, сол жақ сыртқы ұйқы артериясы, сол жақ ішкі ұйқы артериясы, сол жақ бұғанаастылық артерия) және екі тармақтың (иық-бас сабауы және сол жақ бұғанаастылық артерия) шығу жағдайларын анықталды. Қолқа доғасының тармақтарының шығуының нұсқаларын білу кардиохирургиялық және ангиохирургиялық тәжірибеде үлкен клиникалық маңызға ие.

Әдебиеттер тізімі:

1. Bhattarai C, Poudel PP. Study on the variation of branching pattern of arch of aorta in Nepalese. Nepal Medical College Journal. 2010.
2. Преподавание дисциплины «анатомия человека» в новых условиях в период эпидемии COV ID-2019 / Н. Р. Карелина, А. Р. Хисамутдинова, Л. Ю. Артюх, Г. Н. Денисова
3. Артюх, Л. Ю. Клинический случай аневризмы дуги аорты / Л. Ю. Артюх // Студенческая наука — 2017

РЕЗЮМЕ

Н.Е. ЕЛЬТАЙ

ИССЛЕДОВАНИЕ «ВАРИАЦИОННАЯ АНАТОМИЯ ВЕТВЕЙ ДУГИ АОРТЫ»

Западно-Казakhstanский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

По статистическим данным Минздрава, в структуре смертности и инвалидности населения Республики Казахстан несколько лет подряд заболевания системы кровообращения занимают первое место. Знание вариантов ветвления дуги аорты и ее ветвей очень важно в связи с распространением ангиографических диагностических методов и операцией на ишемию, вызванную их окклюзией

Ключевые слова: ветви дуги аорты, вариантная анатомия

SUMMARY

N.E. ELTAI

VARIATIONAL ANATOMY OF AORTIC ARCH BRANCHES

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

According to the statistics of the Ministry of Health, in the structure of mortality and disability of the population of the Republic of Kazakhstan for several years in a row, diseases of the circulatory system occupy the first place. Knowledge of the variants of branching of the aortic arch and its branches is very important in connection with the spread of angiographic diagnostic methods and surgery for ischemia caused by their occlusion

Keywords: aortic arch branches, variant anatomy

МИОКАРД ИНФАРКТИСІНЕН ҚАЙТЫС БОЛҒАН НАУҚАСТАРДЫҢ МИОКАРД ИНФАРКТИСІНІҢ ТҮРЛІ ФОРМАЛАРЫНДА ЖҮРЕК БҰЛШЫҚЕТІНІҢ МОРФОЛОГИЯСЫН ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.м. доцент м. а. Раманкулова А.Б., кафедра жетекшісі м.ғ.к Қалиев А.Р.
Патологиялық анатомия және сот медицина кафедрасы

Миокард инфарктісімен ауыратындар саны артып келеді, бұл кешенді зерттеуді қажет ететін мәселе. Зерттеудің мақсаты Ақтөбеде 2020-2022 жылдар аралығында миокард инфарктісінен қайтыс болған науқастардағы миокард инфарктісінің әртүрлі формаларында жүрек бұлшықетінің морфологиясын зерттеу болып табылады.

Негізгі сөздер: жүрек бұлшықеті, миокард инфарктісі, жүрек

Өзектілігі: Жүрек-қан тамыр жүйесінің аурулары денсаулық сақтау саласының және жалпы қоғамның жетекші мәселелерінің бірі болып табылады, өйткені медицинаның қарқынды дамуына қарамастан әлі де болса өлім себептерінің арасында алғашқы орынды тұрақты түрде алуда [1,2]. Ал қан айналым жүйесі патологияларының арасында жетекші орын жүректің ишемиялық ауруларының үлесінде. Халықтың өлімі мен мүгедектігінің маңызды себептерінің бірі- ЖИА ішінде миокард инфарктісі. Атап айтсақ, Еуропаның дамыған елдері халықтарының өлімінің себептері арасында 40% үлесін алса, Қазақстанда-барлық өлім жағдайларының ішінде соңғы жылда 28%-ға өскендігі байқалған. Статистикалық мәліметтерге сүйенсек Қазақстанда МИ өліммен қатар сырқаттанушылықтың өсуі де байқалады, сондықтан асқынулардың жиілігі мен морфологиялық сипаттамасын және өлімнің себептерін зерттеу өзекті мәселе болып қала бермек.

Зерттеудің мақсаты: Ақтөбе қаласындағы 2020-2022 жылдар аралығында миокард инфарктісінен қайтыс болған науқастардың миокард инфарктісінің түрлі формаларында жүрек бұлшықетінің морфологиясы.

Материалдар мен әдістер: Бұл зерттеу Ақтөбе қаласындағы ОПА Бюроның бөлімшесінде жүргізілді. Мақсат пен міндетке қол жеткізу үшін біз 2020-2022жж аралығында миокард инфарктісімен қайтыс болған 41 мен 86 жас (орташа жасы 67жас) аралығында 21 науқастарға жасалған аутопсияның хаттамасын зерттедік. Барлық жағдайда жүрек морфологиялық (макроскопиялық, гистологиялық), статистикалық әдістерді қолдану арқылы жүргізілді. Барлық цифрлық деректер Вариациялық қатарларға жинақталды және стандартты Windows-Excel деректер пакетінде статистикалық өңдеуден өтті.

Нәтижелері мен талқылау. Талдау барысы көрсеткендей, МИ қайтыс болған науқастар жас және

жыныс ерекшелігіне байланысты жіктеліп, ерлер (61,9%) және әйелдер (38%) пайыздық үлесті құрады. Ерлер арасында кездесу жиілігі 40-90жас аралығын құраса, ал әйелдерде 70-90жас аралығында тіркелді. Фондық аурулардың ішінде артериальды гипертензия және қант диабетінің кездесу жиілігінің басымдығы анықталды. Артериальды гипертензия 21 науқастың (42,8%), оның ішінде ерлерде (19%), әйелдерде (23,7%), ал қант диабеті (28,5%), оның ішінде ерлерде (19%), әйелдерде (9,5%) құрады. МИ қайтыс болған науқастарда трансмуральды инфаркт үлесі 99%, субэндокардиальды инфаркт 1% және басым жүректің сол жақ бөлімін қамтыған. Микроскопиялық зерттеуде бұлшықет талшықтарының фрагментациясы, көлденең жолақ суретінің жоғалуы және кардиомиоциттердің ісінуі, ядроларының жойылғандығы, кең ошақты некроздар және реактивті лейкоцитарлы сіңбелер анықталды, ал склероз көріністері паренхималық тінде және тамыр қабырғаларында көрініс тапты.

Қорытынды. Зерттеулер нәтижесіне сүйене отырып, ортақ пікірге келдік. Ерлерде МИ кездесу жиілігі әйелдерге қарағанда (23,8%) жоғары. Жас ерекшелігі бойынша ерлерде тым ерте 40 жастан басталуы тіркелсе, әйелдерде 70 жастан бастап өлім себебі болғандығы анықталды МИ қайтыс болған науқастарда трансмуральды инфаркт үлесі 99%, субэндокардиальды инфаркт 1% және басым жүректің сол жақ бөлімін қамтылғаны анықталды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Жмуров Д.В., Парфентева М.А., Семенова Ю.В. Инфаркт миокарда //Colloquium-journal. – Голопристанський міськрайонний центр зайнятості, 2020. – №. 31 (83). – С. 56-61.
2. Reznik A. G. Morphology of acute myocardial infarction at pre-necrotic stage //Kardiologiya. – 2010. – Т. 50. – №. 1. – С. 4-8.

РЕЗЮМЕ

АЛИМЖАНОВ А.К.

ИССЛЕДОВАНИЕ «МОРФОЛОГИЯ СЕРДЕЧНОЙ МЫШЦЫ ПРИ РАЗЛИЧНЫХ ФОРМАХ ИНФАРКТА МИОКАРДА У ПАЦИЕНТОВ, УМЕРШИХ ОТ ИНФАРКТА МИОКАРДА»

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Растет число пациентов с инфарктным заболеванием миокарда, что является проблемой, требующей всестороннего изучения. Целью исследования является изучение морфологии сердечной мышцы при различных формах инфаркта миокарда у пациентов, умерших от инфаркта миокарда в период 2020-2022 гг. в г. Актобе.

Ключевые слова: сердечная мышца, инфаркт миокарда, сердце

SUMMARY

A.K.ALIMZHANOV

MORPHOLOGY OF THE HEART MUSCLE IN VARIOUS FORMS OF MYOCARDIAL INFARCTION IN PATIENTS WHO DIED OF MYOCARDIAL INFARCTION STUDY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The number of patients with myocardial infarction is growing, which is a problem that requires a comprehensive study. The aim of the study is to study the morphology of the heart muscle in various forms of myocardial infarction in patients who died from myocardial infarction in the period 2020-2022 in Aktobe.

Keywords: cardiac muscle, myocardial infarction, heart.

ИНИЯТОВА К.С., КАЛИЕВ А.Р.

ОСОБЕННОСТИ ЖЕЛУДОЧКОВЫХ СОСУДОВ ВЬЕССЕНА-ТЕБЕЗИЯ ПРИ ИНФАРКТЕ МИОКАРДА ВО ВРЕМЯ COVID-19 ПО АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ ЗА 2021 ГОД

Западно-Казахстанской медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: к.м.н. Ахметова С.Ж.

Кафедра патологической анатомии и судебной медицины

Принимая во внимание объявленную с 2019 по 2022 год пандемию COVID-19, смертность от инфаркта миокарда, мы пришли к выводу: больные находились в начальной стадии заболевания COVID-19, что привело к 3-8-кратному увеличению летальности пациента. Микроскопически при остром инфаркте миокарда наибольшее количество сосудов Вьессена-Тебезия должно открываться в полость левого желудочка для осуществления компенсаторного кровоснабжения сердца, но поскольку у больных с инфарктом миокарда заболевание сопровождалось COVID-19, сосуды Вьессена-Тебезия не выполняли в достаточной мере трофическую функцию, и летальность наступала в первую неделю коронавирусной инфекции.

Ключевые слова: коронавирусная инфекция, сосуды Вьессена-Тебезия, инфаркт миокарда

Актуальность. В связи с ростом сердечно-сосудистых заболеваний вопросы кровоснабжения сердца при инфаркте миокарда занимают до сих пор центральное внимание у врачей, морфологов, клиницистов [1]. Сосуды Вьессена-Тебезия остаются актуальной темой для изучения, так как нет единого описания его морфологической картины в патологии сердечно-сосудистой системы [2,3].

Цель исследования: выявить изменения сосудов Вьессена-Тебезия при коронавирусной инфекции при инфаркте миокарда. Дать наиболее подробное описание структуры и функций сосудов Вьессена-Тебезия при данной патологии.

Материалы и методы. Были изучены протоколы вскрытия, микропрепараты сердца и сосудов сердца

умерших от COVID-19. Окраска гематоксилин – эозин. Морфологический анализ и сравнение их в таблице.

Результаты и обсуждение. В результате исследования было выявлено, что большинство умерших людей на фоне инфаркта миокарда при COVID-19 были мужчины и женщины в возрасте от 58-80 лет. При анализе протоколов вскрытия умерших от инфаркта миокарда пациенты находились на первой неделе протекания болезни COVID-19. Микроскопически обнаружили, что при инфаркте миокарда отмечается тромбоз сосудов Вьессена - Тебезия, а также отмечались очаговые некрозы и фиброзы эндокарда. Также отмечались склерозы сосудов Вьессена-Тебезия в предсердиях. В стенке сосудов Вьессена-Тебезия наблюдалось сильное развитие эластических и коллагеновых

волокон. Эластические волокна при этом располагались преимущественно во внутренней оболочке, а мышечные волокна стенки сосудов развиты незначительно. Кардиомиоциты гипертрофированы, в некоторых участках обнаруживается очаговая фрагментация и миолиз кардиомиоцитов с потерей поперечной исчерченности, сосуды сердца полнокровны.

Заключение. Принимая во внимание пандемию, объявленную с 2019 года до 2022 года COVID-19 и умерших от инфаркта миокарда, мы пришли к выводу: пациенты были на начальном этапе протекания болезни COVID-19, что привело к возрастанию в 3-8 раз смертность больного. Микроскопически при остром инфаркте миокарда наибольшее количество сосудов Виессена-Тезезия должно открываться в полость левого желудочка, чтобы выполнять компенсаторное снабжение сердца кровью, но так как у пациентов с инфарктом миокарда болезнь сопровождалась с COVID-19, сосуды Виессена-Тезезия недостаточно выполняли трофическую функцию и смертность

наступала в первой неделе протекания коронавирусной инфекции.

Список литературы:

1. ESC Guidelines for the management of acute myocardial infarction in patients presenting with ST-segment elevation // European Heart Journal. The European Society of Cardiology. - 2012. - С.2-512.
2. Shah MD, Sumeh AS, Sheraz M, Kavitha MS, Venmathi Maran BA, Rodrigues KF. A mini-review on the impact of COVID 19 on vital organs. Biomedicine & Pharmacotherapy. 2021;143:112158. <https://doi.org/10.1016/j.biopha.2021.112158>
3. Joint European Society of Cardiology / American College of Cardiology Committee. Myocardial infarction redefined - A consensus document of the Joint European of Cardiology/ American College of Cardiology Committee for the redefinition of myocardial infarction // J. Am. Coll. Cardiol. - 2000. - Vol. 36. -P. 959-969.

ТҮЙІН

ИНИЯТОВА Қ.С., ҚАЛИЕВ А.Р.

2021 ЖЫЛҒЫ АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНДА КОВИД-19 КЕЗІНДЕГІ МИОКАРД ИНФАРКТЫНДАҒЫ ВЬЕССИН-ТЕБЕЗИЯ ҚАРЫНШАЛАРЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ақтөбе облысы бойынша COVID-19 дан инфаркт кезінде қайтыс болған адамдардың жүрегін зерттеу кезінде көптеген морфологиялық өзгерістерді байқадық. мысал ретінде: миокард ишемиясы, миокардқа қан құйылу, ісіну, склероз өзгерістері басым түрде дамығанына көз жеткіздік. Микроскопия зерттеу кезінде Виессена-Тезезия тамырының санылауы тромбпен бітелгенін байқадық, соның себебінен Виессена-Тезезия тамыры өз трофикалық қызметін атқара алмай қалды. Талдау жасай келе COVID-19 вирусы кезінде науқас адамдарда миокард инфарктісінің қауіпі 3-8 есе артатынын анықтадық.

Негізгі сөздер: *коронавирустық инфекция, Виессен-Тезезия тамырлары, миокард инфарктісі*

SUMMARY

K.S. INIYATOVA, A.R. KALIEV

FEATURES OF THE VENTRICULAR VESSELS OF VIESSIN-TEBESIA IN MYOCARDIAL INFARCTION DURING COVID-19 IN THE AKTOBE REGION IN 2021

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Taking into account the pandemic announced from 2019 to 2022 COVID-19 deaths from myocardial infarction, we came to the conclusion: the patients were in the initial stage of the COVID-19 disease, which led to a 3-8-fold increase in the patient's mortality. Microscopically, in acute myocardial infarction, the largest number of Viessen-Tebesias vessels should open into the cavity of the left ventricle to perform compensatory blood supply to the heart, but since in patients with myocardial infarction, the disease was accompanied by COVID-19, Viessen-Tebesias vessels did not perform trophic function sufficiently and mortality occurred in the first week of the Corona viral infection.

Keywords: *coronavirus infection, Viessen-Tebesias vessels, myocardial infarction.*

КОЛОСОВА Н.А., СИНЕНКО Н.Н.

СРАВНЕНИЕ ГИСТОПАТОЛОГИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ В ПОЧКАХ У УМЕРШИХ ЛЮДЕЙ С ПЦР+ И ПЦР- КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИЕЙ

Западно- Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Казахстан

Научные руководители: к.м.н., руководитель кафедры гистологии Ж.Е. Комекбай, преподаватель кафедры

патологической анатомии и судебной медицины Н.К. Азбергенов
Кафедра гистологии, кафедра патологической анатомии и судебной медицины

В научной статье мы сравнили гистопатологическую картину. В научной статье мы сравнили гистопатологическую картину почек в выявленных и неустановленных случаях. Выявлены изменения, преобладающие в той или иной группе. Выявленные случаи в большей степени характеризовались некрозом проксимальных канальцев, склерозом стромы. У неидентифицированных чаще встречались вакуольная дистрофия и отек стромы. Что указывает на некоторую разницу в изменениях, но для большей точности данных нужно увеличить выборку.

Ключевые слова: гистология, почки, коронавирусная инфекция, полимеразная цепная реакция

Актуальность. Начиная с марта 2020 года, коронавирусная инфекция (COVID-19) приняла масштабы пандемии. По статистике ВОЗ, заболеваемость в Казахстане за весь период составила 1 500 531 человек, из них 19071 с летальным исходом [1]. Частой причиной смерти от COVID-19 после дыхательной недостаточности стоит почечная недостаточность. Это связывают с тем, что у вируса имеется тропизм к АПФ2, который образуется в клетках почек и благодаря чему вирус проникает в клетки и оказывает свое патогенное воздействие [2].

На сегодняшний день достаточно много исследований о поражении почек в случаях с ПЦР+, но случаи с ПЦР- малоизучены и требуют дальнейших исследований для понимания и определения гистопатологических различий [3].

Цель исследования. Выявить различия в гистопатологических изменениях у умерших с идентифицированной и не идентифицированной коронавирусной инфекцией.

Материалы и методы. В ходе работы были проведены ретроспективные гистологические исследования аутопсийных материалов почек людей, умерших от Covid-19, с ГКП «Областное патологоанатомическое бюро» г. Актобе. Использованы гистологические методы окраски Гематоксилин-эозин в морфологической лаборатории кафедры гистологии ЗКМУ им. М.Оспанова. Общее количество исследованных случаев составило 10 (из них 5 с ПЦР+ и 5 с ПЦР-). Аутопсийные гистологические микропрепараты исследовались с помощью микроскопа, камеры для световых микроскопов AXIOCAM ERc5S модели ZEISS.

Результаты и их обсуждение. В ходе исследования мы обнаружили различия и сходства в гистопатологической картине ПЦР+ (1 группа) и ПЦР- (2 группа) случаях. В первой группе преобладали

следующие изменения: некроз проксимальных канальцев- 100%(5/5), склероз сосудов-80%(4/5), а во второй группе эти изменения были менее выражены: некроз проксимальных канальцев- 60%(3/5), склероз сосудов-40%(2/5). Во второй группе чаще встречались: вакуольная дистрофия-80%(4/5) и выраженный отек стромы- 100%(5/5), в то время, как в первой: вакуольная дистрофия- 60%(3/5), отек стромы- 100%(5/5). Также были найдены патогностические изменения для каждой группы: интракапиллярный-60%(3/5) и экстракапиллярный- 40%(2/5) гломерулонефриты, макрофагальная инфильтрация- 40%(2/5), полнокровие сосудов-60%(3/5) были специфичны для не идентифицированных, а цилиндры в просвете канальцев-40%(2/5) для идентифицированных случаев.

Закключение. В результате исследования гистопатологических изменений в почках с идентифицированной и не идентифицированной коронавирусной инфекцией были выявлены как сходства, так и различия. Это объясняется персистенцией вируса в организме. Также для получения более достоверных результатов необходимо увеличить объем выборки.

Список литературы:

1. Kazakhstan: WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard With Vaccination Data | WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard With Vaccination Data
2. K Amann, P Boor, T Wiech, J Singh, E Vonbrunn, A Knöll, M Hermann, M Büttner-Herold, C Daniel, A Hartmann; COVID-19 effects on the kidney Pathologie.2021 Nov;42(Suppl 1):76-80. PMID: 33646362
3. Jia H. Ng, Vanesa Bijo, Matthew A. Sparks, Meghan E. Sise, Hassane Izzedine, and Kenar D. Jhaveri; Pathophysiology and Pathology of Acute Kidney Injury in Patients With COVID-19. 2020 Sep; 27(5): 365–376. PMID: 33308501

ТҮЙІН

КОЛОСОВА Н.А., СИНЕНКО Н.Н.

ПТР+ ЖӘНЕ ПТР- КОРОНАВИРУСТЫҚ
ИНФЕКЦИЯСЫНАН ҚАЙТЫС
БОЛҒАН АДАМДАРДА БҮЙРЕКТЕГІ
ГИСТОПАТОЛОГИЯЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕРДІ
САЛЫСТЫРУМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл ғылыми мақалада біз Covid-19 кезіндегі анықталған және анықталмаған жағдайлардағы бүйректің гистологиялық суретін салыстырдық. Бірінші немесе екінші топта басын болатын өзгерістер анықталды. Анықталған жағдайларда проксимальды өзекшелердің некрозымен, стромальды склерозбен көбірек тән. Анықталмаған жағдайларда вакуольды дистрофия және строманың ісінуі жиі кездеседі. Бұл өзгерістердің кейбір айырмашылығын көрсеткенімен, деректердің дәлдігі үшін таңдаманы көбейту керек.

Негізгі сөздер: гистология, бүйрек, коронавирустық инфекция, полимеразды тізбекті реакция

SUMMARY

N.A.KOLOSOVA, N.N.SINENKO

COMPARISON OF HISTOPATHOLOGICAL
CHANGES IN THE KIDNEYS IN DEAD PEOPLE
WITH PCR+ AND PCR- CORONAVIRUS
INFECTIONWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

In a scientific article, we compared the histopathological picture of the kidneys in identified and unidentified cases. Changes were found that prevailed in one group or another. The identified cases were more characterized by necrosis of the proximal tubules, sclerosis of the stroma. In those not identified, vacuolar dystrophy and stromal edema were more common. Which indicates some difference in changes, but for greater accuracy of the data, you need to increase the sample.

Keywords: histology, kidneys, coronavirus infection, polymerase chain reaction.

МИРМАНОВ Д.Б., ТАНАЕВА А.К.

РЕТРОСПЕКТИВНЫЙ АНАЛИЗ ИЗМЕНЕНИЙ СТРУКТУРЫ ЛЕГКИХ ПРИ
COVID-19 В АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ ЗА 2021 ГОД

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель: к.м.н. Ахметова С.Ж.

Кафедра патологической анатомии и судебной медицины

Первое сообщение о заболевании, вызванном новым бета-коронавирусом, появилось 8 декабря 2019 года в городе Ухань провинции Хубэй Китайской Народной Республики (КНР). Спустя 3 месяца, 11 марта 2020 г., Всемирная организация здравоохранения (ВОЗ) объявила вспышку новой коронавирусной инфекции (КВИ) COVID-19 пандемией. Известно, что наиболее тяжелым клиническим проявлением COVID-19 является вирусная интерстициальная пневмония в виде диффузного альвеолярного поражения (ДАП).

Ключевые слова: коронавирусная инфекция, легкие, структура, микроскопия

Актуальность: Первое сообщение о болезни, вызванной новым бета-коронавирусом, появилось 8 декабря 2019 г. в г. Ухань, провинции Хубэй Китайской Народной Республики (КНР)[1]. Через 3 мес, 11 марта 2020 г., Всемирная организация здравоохранения (ВОЗ) объявила вспышку новой коронавирусной инфекции (КВИ) COVID-19 пандемией [2]. Известно, что наиболее тяжелым клиническим проявлением COVID-19 является вирусная интерстициальная пневмония в виде диффузно-альвеолярного повреждения (ДАП) [3].

Цель исследования: выявить общие патологические изменения в морфологической структуре легких у больных коронавирусной инфекцией.

Материалы и методы: проведен анализ аутопсийного материала легких, полученных от умерших

больных (n=150: мужчин = 74; женщин = 76; средний возраст = 66 (30-91)лет), протоколов вскрытий. По результатам прижизненного исследования назофарингеальных мазков методом полимеразной цепной реакции у всех умерших подтверждена коронавирусная инфекция COVID-19. Микроскопические изменения в легких оценивались во всех 150 (100 %) случаях. В каждом наблюдении проанализировано 2-5 препаратов (кусочков из разных отделов правого и левого легкого). Гистологические препараты легких окрашивались гематоксилином и эозином, проведена окраска пикрофуксином по Ван Гизону.

Результаты и обсуждение. В результате исследования было выявлено, что большинство умерших людей от COVID-19 ассоциированной пневмонии были мужчины в возрасте от 50 и старше, и женщины от 60 и

старше. При изучении микропрепаратов легких умерших были выявлены признаки вирусной интерстициальной пневмонии в виде диффузно-альвеолярного повреждения. При гистологическом исследовании в легочной ткани обнаружены выраженный внутриальвеолярный отек, гиалиновые мембраны, выстилающие контуры респираторных бронхиол, альвеолярных ходов и мешочков. В большинстве случаев было отмечено полнокровие кровеносных сосудов, с повреждением клеток эндотелия, сладж феноменом и фибриновыми тромбами, очагами периваскулярных кровоизлияний, внутрибронхиолярными и внутриальвеолярными скоплениями эритроцитов. При помощи окраски гистологических препаратов пикрофуксином по Ван Гизону определяли появление внутриальвеолярных скоплений фибрина разной степени зрелости, отек межальвеолярных перегородок разной степени выраженности, организация фибрина с появлением разрозненных фибробластов, разрастания фибробластической полиповидной ткани в просветах альвеол и респираторных бронхиол. Эти проявления наблюдались во время пролиферативной фазы ДАП.

Заключение. Патоморфологическая картина в легких при COVID-19 соответствует вирусной интерстициальной пневмонии в виде ДАП. Описанные гистологические признаки указывают на нарушение системы коагуляции при COVID-19.

Список литературы:

1. Li X., Geng M., Peng V., Meng L., Lu S. Molecular immune pathogenesis and diagnosis of COVID-19. *J Pharm Anal* 2020;10(2):102–8. doi: 10.1016/j.jpha.2020.03.001.
2. Terpos E., Ntanasis-Stathopoulos I., Elalamy I., Kastritis E., Sergentanis T.N., Politou M., Psaltopoulou T., Gerotziakas G., Dimopoulos M.A. Hematological findings and complications of COVID-19. *Am J Hematol* 2020;95(7):834–47. doi: 10.1002/ajh.25829.
3. England J.T., Abdulla A., Biggs C.M., Lee A.Y.Y., Hay K.A., Hoiland R.L., Wellington C.L., Sekhon M., Jamal S., Shojania K., Luke Y.C.C. Weathering the COVID-19 storm: Lessons from Hematologic cytokine syndromes. *Blood Rev* 2020;100707. doi: 10.1016/j.blre.2020.100707.

ТҮЙІН

МИРМАНОВ Д.Б., ТАНАЕВА А.Қ.

АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНЫҢ ТҮРҒЫНДАРЫ АРАСЫНДАҒЫ ГИПЕРТОНИЯ АУРУЫНЫҢ ІЛЕСПЕ ФОНЫ КЕЗІНДЕГІ КОВИД-19 РЕТРОСПЕКТИВТІ ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жаңа бета-коронавирус тудырған ауру туралы алғашқы есеп 2019 жылдың 8 желтоқсанында пайда болды Ухань, Қытай Халық Республикасының Хубей провинциясы (ҚХР). 3 айдан кейін, 2020 жылдың 11 наурызында Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы (ДДҰ) COVID-19 жаңа коронавирустық инфекциясының (КВИ) пандегін пандемия деп жариялады. COVID-19-ның ең ауыр клиникалық көрінісі диффузды-альвеолярлы зақымдану (ДАП) түріндегі вирустық интерстициальды пневмония екені белгілі.

Негізгі сөздер: *коронавирустық инфекция, өкпе, құрылым, микроскопия*

SUMMARY

D.B.MIRMANOV, A.K.TANAYEVA

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF COVID-19, WITH A COMORBID BACKGROUND HYPERTENSION AMONG RESIDENTS OF AKTOBE REGION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The first report of the disease caused by the new beta-coronavirus appeared on December 8, 2019 in Wuhan, Hubei Province of the People's Republic of China (PRC). 3 months later, on March 11, 2020, the World Health Organization (WHO) declared the outbreak of a new coronavirus infection (CVI) COVID-19 a pandemic. It is known that the most severe clinical manifestation of COVID-19 is viral interstitial pneumonia in the form of diffuse alveolar lesion (DAP).

Keywords: *coronavirus infection, lungs, structure, microscopy.*

БАҒДАТ Н. Н.

КРАНИОМЕТРИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕРІНІҢ ЖЫНЫСТЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан Ғылыми жетекші – PhD, Жанабаева А.Б.

Қалыпты және топографиялық анатомия мен оперативтік хирургия кафедрасы

Краниометрия және краниоскопия бас сүйек пен оның бөліктерін өлшеудің негізгі әдістері болып

табылады. Краниометрия және краниоскопия әдісін қолдана отырып, бас сүйегінің нақты құрылымын анықтауға, онтогенездегі адам бас сүйегінің дамуын қадағалап, бас сүйегінің жыныстық ерекшеліктерін қарастыруға болады. Скелеттік жыныстық айырмашылықтар антропологиялық зерттеулерде маңызды рөл атқарады. Краниометрия сот медицинасында кеңінен қолданылады.

Негізгі сөздер: краниометрия, краниоскопия, антропология, бас сүйек, сот-медициналық сараптама

Өзектілігі. Қаңқаның жыныстық ерекшеліктерін зерттеу антропологияда өзекті мәселелердің бірі [1]. Жынысты анықтау кезінде қаңқаның түрлі бөлімдері маңызды рөл атқарады: аяқ-қол сүйектері, жамбас сүйегі, төменгі жақ және бас сүйектері. Аталғандардың арасында бассүйегі жынысты жоғары дәлдікпен анықтауға мүмкіндік береді. Қазіргі таңда ересек адам бассүйегінің жыныстық ерекшеліктерін оның краниометриялық параметрлеріне сәйкес сипаттаған жұмыстарды көптеп кездестіруге болады [2]. Ғалымдардың пікірінше, бассүйектің жыныстық ерекшеліктерін анықтау бүгінгі таңда кең қолданысқа ие. Бассүйектің жыныстық ерекшеліктерін ажырата білу антропологияда, сот-медициналық сараптамада, пластикалық хирургияда, қалпына келтіру хирургиясында елеулі орын алады [3].

Зерттеудің мақсаты: Жыныстық ерекшеліктеріне байланысты краниометриялық көрсеткіштерді салыстырып зерттеу.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу материалы ретінде Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университетінің қалыпты және топографиялық анатомия мен оперативтік хирургия кафедрасының фундаменталды музейінен (5ер; 5әйел) 10 адам бассүйектері алынды. Бассүйектердің ми және бет бөлімдері жалпы қабылданған ұсыныстарға сәйкес стандартты краниометриялық құралдардың (штангенциркуль) көмегімен антропометриялық әдістермен зерттелді.

Нәтижелері мен талқылау. Бассүйектің краниалды бөлімін зерттегенде: sutura nasofrontalis-опистокранион ер адамда (орташа 175.68) 190мм, әйел адамда (орташа 168.80)180мм; максималды ені ер адамда (орташа 145.82) 150мм, әйел адамда (орташа 144.66) 125мм; frontotemporale нүктелерінің аралығы ер адамда (орташа 81.73) 96мм, әйел адамда (орташа 77.80) 91мм құрады. Бет бөлімінен зерттегенде(мм): бет доғаларының ең латералды нүктесі ер адамда (орташа 136.33) 120мм, әйел адамда (орташа

127.54) 108мм;эктохонхион нүктелері ер адамдарда (орташа96.79) 99мм, әйелдерде (орташа92.09) 89мм; дакрион нүктелері ер адамдарда (орташа23.1) 21мм, әйелдерде (орташа21.8) 20мм; орбита биіктігі ер адамдарда (орташа37.8) 37.5мм, әйелдерде (орташа36.6) 36,5мм; дакрион-эктохонхион аралығы ер адамдарда (орташа34.9) 36.5мм, әйелдерде (орташа34.4) 32.5мм; назион-простион ер адамдарда (орташа ер адамдарда (орташа 67.12) 70мм, әйелдерде (орташа 62.14) 64мм; apertura piriformis биіктігі ер адамда(орташа 32.74) 36.5мм, әйел адамда (орташа 29.62)31.5мм; apertura piriformis ені ер адамда (орташа 23.40)20мм, әйелдерде (орташа21.81)18мм құрады.

Қорытынды. Бассүйектің белгілі бір дәрежеде жынысқа, краниотипке байланысты өзгере алатын өзіндік ерекшеліктері бар. Бассүйектің барлық параметрлері ер адамдарда әйел адамдарға қарағанда үлкенірек келеді. Бассүйектің нормовисцералды бөлігінен зерттегенде, көз шарасы әйел адамдарда үлкенірек әрі әлдеқайда кеңейтілген болып келеді. Ал ер адамдарда көз шарасы әйелдерге қарағанда бір-бірінен алшақтау орналасқан. Бассүйектің жынысқа тәуелді формасы мен өлшемдеріндегі айырмашылықтар айқын байқалмайды, сәйкесінше краниотип жыныстық ерекшеліктерге тәуелді емес.

Әдебиеттер тізімі:

1. Sanjai Sangvichien, M.D., Komon Boonkaew, M.Sc. Sex Determination in Thai Skulls by Using Craniometry: Multiple Logistic Regression Analysis. 2007. №59. 216-221бет.
2. Ибрагимов А.Ш., Керимов З.М., Ибрагимова Ж.М. Половые различия некоторых параметров висцерального черепа. 2020. №18. 32-34бет.
3. Кокоев М.М., Московский государственный медико-стоматологический университет им. А.И. Евдокимова; Рентген анатомия и особенности черепа в целом у разных полов, возрастов, краниотипов. 2021. Том 4, №1. 107-114бет.

РЕЗЮМЕ

БАГДАТ Н.Н

ПОЛОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ КРАНИОМЕТРИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ

Западно-Казакстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

Краниометрия и краниоскопия – основные методы измерения черепа и его частей. Методом краниометрии

SUMMARY

N.N. BAGDAT

GENDER FEATURES OF CRANIOMETRIC INDICATORS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Craniometry and craniocopy are the main methods for measuring the skull and its parts. Using the method of

и краниоскопии можно определить точное строение черепа, проследить развитие черепа человека в онтогенезе, рассмотреть половые особенности черепа. Половые различия скелета играют важную роль в антропологических исследованиях. Краниометрия широко применяется в судебной медицине.

Ключевые слова: краниометрия, краниоскопия, антропология, череп, судебная экспертиза

craniometry and cranioscopy, one can determine the exact structure of the skull, trace the development of the human skull in ontogenesis, and consider the sex characteristics of the skull. Skeletal sex differences play an important role in anthropological research. Craniometry is widely used in forensic medicine.

Keywords: craniometry, cranioscopy, anthropology, skull, forensic examination

ИБРОВА А., ҒАБИТҚЫЗЫ А., БАЛЫМАЙ О.

СҮТ БЕЗІ ҚАТЕРЛІ ІСІГІНІҢ ЭПИДЕМИОЛОГИЯСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: Амангелдіқызы Э.

Гистология кафедрасы

Сүт безі қатерлі ісігінің эпидемиологиясы. Әлемдегі сүт безі қатерлі ісігінің статистикасы

Негізгі сөздер: эпидемиология, таралуы, сүт безі қатерлі ісігі, статистика

Өзектілігі: Сүт безі қатерлі ісігі-өзекті медициналық-әлеуметтік проблемалардың бірі. Әлем бойынша сүт безі қатерлі ісігі әйел онкопатологиясында актуалды проблемалардың бірі болып табылады, шамамен 8 млн науқас көз жұмады [1,2]. 2020 жылы бүкіл әлемде 2,2%-ден астам адам тіркелген. Сүт безі қатерлі ісігімен шамамен 685 мың әйел осы аурудан қайтыс болды. Қазақстан Республикасында 2020 жылы Сүт безі қатерлі ісігінің 4307 жаңа жағдайы тіркелді.

Зерттеу мақсаты: Сүт безі қатерлі ісігінің әлемдегі және Қазақстандағы жағдайын зерттеу.

Зерттеу әдісі: Зерттеу сүт безі қатерлі ісігінің эпидемиологиялық аспектілеріне арналған ағылшын және орыс тілдеріндегі толық мәтінді басылымдарды зерттеді. Әдебиеттерді іздеу барысында келесі іздеу жүйелері қолданылды: Pubmed, Web of science, Cyberleninka, Google Scholar кілт сөздер. GLOBOCAN сайтының айтуы бойынша сүт безі қатерлі ісігінің бүкіл әлемде статистикасы: Шығыс Африка-45709, Солтүстік Африка-57128, Батыс Еуропа-169016, Батыс Азия-60715, Солтүстік Еуропа-83177, Солтүстік Америка-281591. GLOBOCAN сайтының зерттеуі бойынша жалпы 2020 статистикасы бойынша 2261419 адам сүт безі қатерлі ісігімен ауырады. В steward және С. Р. Wild ғалымдарының деректері бойынша XXI-ші ғасырда сүт безі қатерлі ісігі әлеуметтік проблема болып қала береді. Ақтөбе облысының сүт безі қатерлі

ісігінің жалпы статистикасын Ақтөбе қаласындағы онкология ауруханасынан сұрастырып қарастырудамыз.

Нәтижелер мен талқылау: Жыл сайын қатерлі ісік ауруынан шамамен 17000 адам зардап шегеді, оның 42%-ы еңбекке жарамды жастағы адамдар. Қазақстан Республикасында құрылымында онкопатология бірінші орында сүт безінің қатерлі ісігі 25,1%, екінші орында тері қатерлі ісігі 23,3%, үшінші орында асқазан қатерлі ісігі 16,5% құрайды. Қазақстан Республикасында оқыған жылдары өмірінде алғаш рет 42 376 науқас тіркелген орнатылған диагноз сүт безі қатерлі ісігі. 2011-2020 жылдардағы көрсеткіш 19,5%-ға төмендеді.

Қорытынды: Қазіргі таңда сүт безі қатерлі ісігі әйел онкопатологиясында аурушандық көрсеткіштері бойынша алдыңғы қатарды иеленеді. Ауру бірінші сатыларында анықталса, обырдың кейінгі болжамы оң болып, науқастың өміршеңдігі жойылады. Алайда, аурудың көп уақыт белгісіз кеш жүруіне және науқастардың дәрігерге кеш қаралуына байланысты, обыр III-IV сатысында жиі анықталады.

Әдебиеттер тізімі

- 1 © Красножон Д. А., 2021, Типография «Печатный Цех», 2021
- 2 Калиева Г. Рак молочной железы: точно, безопасно, эффективно. Казахстанский медицинский журнал. 2014;5(41):27–29

РЕЗЮМЕ

ИБРОВА А. , ҒАБИТҚЫЗЫ А. , БАЛЫМАЙ О.

ЭПИДЕМИОЛОГИЯ РАКА МОЛОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЫ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан.

SUMMARY

A.IBROVA, A.GABITKYZY, O.BALUMAY

EPIDEMIOLOGY OF BREAST CANCER

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Эпидемиология рака молочной железы.
Статистика рака молочной железы в мире
Ключевые слова: эпидемиология,
распространение, рак молочной железы, статистика

Breast cancer epidemiology. Breast cancer worldwide statistics.
Keywords: epidemiology, distribution, breast cancer, statistics.

ЖАНЕТОВА М.М., ШАЛИКОВА Л.О.

АНАТОМИЯ ЗАПИРАТЕЛЬНОГО НЕРВА И ЕГО ВЗАИМООТНОШЕНИЯ С ОКРУЖАЮЩИМИ СТРУКТУРАМИ ТАЗА У ПЛОДОВ 16-22 НЕДЕЛЬ РАЗВИТИЯ

Оренбургский государственный медицинский университет, Оренбург, Россия

Научный руководитель – д.м.н., доцент Лященко Д.Н.
Кафедра анатомии человека

Исследование выполнено на материале 30 торсов плодов человека обоих полов в возрасте 16-22 недель с применением комплекса морфологических методов. Изучены особенности формирования и хода запирающего нерва, а также его взаимоотношения с окружающими структурами у плодов человека.

Ключевые слова: запирающий нерв, анатомия, плод, органы таза

Актуальность. Для проведения внутриутробных оперативных вмешательств по коррекции таких пороков, как крестцово-копчиковая тератома, менингомиелоцеле, необходимы сведения по особенностям строения и взаиморасположения органов и нервных структур таза [1]. Анализ литературы показал, что данные о строении и топографии запирающего нерва у плодов единичны [2].

Целью настоящего исследования стало выявление особенностей формирования и хода запирающего нерва, а также его взаимоотношения с окружающими структурами у плодов человека 16-22 недель развития обоего пола.

Материалы и методы. Данное исследование выполнено на 30 торсах плодов человека обоего пола 16-22 недель развития из коллекции кафедры анатомии человека ОрГМУ, полученных при прерывании беременности по социальным показаниям с соблюдением этических и деонтологических норм. В работе использовали макромикроскопическое препарирование, метод распилов по Н.И. Пирогову, гистотопографический метод.

Результаты и обсуждение. В ходе препарирования установлено 3 типа формирования запирающего нерва. В наибольшем количестве случаев (25 случаев – 83,3%) изучаемый нерв брал начало от передних ветвей L3-L4 СМН (спинномозгового нерва), в 3 случаях - из L2-L4 и в 2 случаях он образовывался только за счет передней ветви L3 СМН. Все указанные варианты формирования запирающего нерва встречались во всех возрастных группах 16-22 недель.

В данной работе в 100% случаев наблюдалось деление ствола запирающего нерва на переднюю и заднюю ветви. В 66,7% случаев нерв делился непосредственно в запирающем канале, в то время как в 33,3 % случаев деление на переднюю и заднюю ветви

происходило после выхода из запирающего канала на уровне верхней трети медиальной поверхности бедра. Вариант, когда нерв делился в полости малого таза, не был обнаружен.

На протяжении промежуточного плодного периода онтогенеза значение диаметра запирающего нерва увеличивается от $0,48 \pm 0,04$ мм до $1,05 \pm 0,06$ мм к 22 неделе и превосходит диаметр одноименной артерии в 1,4-1,7 раз. Длина нерва по ходу в запирающем канале не превышала 5 мм (от $3,05 \pm 0,03$ до $4,57 \pm 0,09$ мм).

Вследствие анатомических особенностей сигмовидной кишки и высокого начала прямой кишки в данном возрастном периоде левый запирающий нерв на некотором протяжении прилежит к данным структурам. Придатки матки у плодов в 16-22 недели отличаются крупными размерами и высоким положением, выходя за пределы малого таза, таким образом, у плодов женского пола, запирающий нерв с обеих сторон в большинстве случаев соприкасался с ними. Также запирающий нерв имел тесное взаимодействие подвздошными сосудами.

Заключение. Результаты исследования показали, что в изучаемом сроке онтогенеза запирающий нерв сформирован и отчетливо визуализируется, а также имеются особенности взаимоотношений с сигмовидной кишкой и придатками матки. Полученные данные необходимы фетальным хирургам при выполнении внутриутробных операций.

Список литературы:

1. Курцер М. А. Открытая внутриутробная хирургическая коррекция spina bifida у плода // Акушерство и гинекология: новости, мнения, обучение. – 2018. – Т. 6, No 4. – С. 38–44.
2. Yasar S. Morphological structure and variations of lumbar plexus in human fetuses // Clinical anatomy. – 2014. – No 27 (3). – P. 383–388.

ТҮЙІН

ЖАНЕТОВА М.М., ШАЛИКОВА Л.О.

16-22 АПТАЛЫҚ ҰРЫҚТАҒЫ ОБТУРАТОРЛЫҚ НЕРВТІҢ АНАТОМИЯСЫ МЕН ЖАМБАСТАҒЫ ОНЫ ҚОРШАҒАН АНАТОМИЯЛЫҚ ОБЪЕКТІЛЕРІМЕН ҚАТЫНАСЫОрынбор мемлекеттік медицина университеті.
Орынбор, Ресей

16-22 апталық адам ұрығының 30 торсысының материалында морфологиялық әдістер кешенін қолдана отырып зерттеу жүргізілді. Адам ұрықтарындағы обтураторлық нервтің қалыптасу мен даму ерекшеліктері, сонымен қатар оны қоршаған анатомиялық объектілермен байланысы зерттелді.

Негізгі сөздер: обтураторлық жүйке, анатомия, ұрық, жамбас мүшелері

SUMMARY

M.M. ZHANETOVA, L.O. SHALIKOVA

ANATOMY OF THE OBTURATOR NERVE AND ITS RELATIONSHIP WITH SURROUNDING PELVIC STRUCTURES IN FETUS 16-22 WEEKS OF DEVELOPMENT

Orenburg State Medical University, Orenburg, Russia

The study was performed on the material of 30 torsos of human fetuses of both sexes at 16-22 weeks with the use of a set of morphological methods. The features of the formation and course of the obturator nerve, as well as its relationship with the surrounding structures in human fetuses were studied.

Keywords: obturator nerve, anatomy, fetus, pelvic organs.

ДЖАНГИЛЬДЕЕВА А.Р., ЕЛЕУБАЕВА Н.Н., АПУОВ А.М., САПАР И.Ф., ДЖАНГАЗИЕВ Т.Б.

МОРФОЛОГИЧЕСКАЯ КАРТИНА ВНУТРЕННИХ ОРГАНОВ КРЫС ПРИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОМ ДИСБАЛАНСЕ МИКРОЭЛЕМЕНТОВ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтобе, Казахстан

Научный руководитель – к.м.н., доцент Егембердиева Р.Е.
Кафедра гистологии

Исследование проводилось на белых крысах, которым вводили растворы бихромата калия и борной кислоты. Изучено морфологическое состояние миокарда и легких. Дисбаланс микроэлементов приводит к общим патологическим изменениям, что объективно отражается на гистологическом проявлении исследуемых органов.

Ключевые слова: микроэлементы, хром, бор, морфология, миокард, легкие

Актуальность. Микроэлементология – учение о роли микроэлементов в живом организме, а микроэлементозы - это заболевания, возникающие вследствие дефицита, избытка или дисбаланса микроэлементов. Можно предположить, что дисбаланс микроэлементов может привести к определенным морфологическим изменениям в органах и тканях[1]. Интенсивное развитие промышленного производства в городах приводит к насыщению химическими элементами, вокруг промышленных предприятий формируются техногенные биогеохимические провинции. В настоящее время загрязнение окружающей среды химическими соединениями достигло значительного уровня и эта проблема приобрела общебиологическую значимость. Доказано, что Актюбинская область является природной и техногенной хромовой и борной провинцией в связи с добычей и переработкой хрома и боратов[2].

Цель исследования. Изучить морфофункциональное состояние сердца и легких крыс при воздействии на организм соединений хрома и бора

Материалы и методы. Объектом служили белые крысы-самцы весом 160-180 гр., которые

были разделены на контрольную и опытную группы. Животные содержались на стандартном общевиварном рационе. Раствор бихромата калия и борной кислоты вводили животным внутрибрюшинно в дозе, равной предельно допустимой концентрации для питьевой воды в течение 20 дней. Забой животных проводили на 1, 15 и 30 сутки после последнего введения соединений хрома и бора. Гистологическое исследование органов проводили стандартными методиками с окраской срезов гематоксилином и эозином.

Результаты и обсуждение. Как показывают полученные нами данные, интенсивное поступление соединений хрома и бора в организм вызывает морфологические изменения в исследуемых органах. Морфологическая картина миокарда половозрелых крыс на 1-е сутки: отдельные кардиомиоциты в состоянии белковой дистрофии, ядра в некоторых из них в виде «теней». Сосуды резко полнокровны с явлением стаза. На 30-е сутки отмечается выраженное расстройство кровообращения с явлениями тромбообразования, очагового некроза. Морфологические изменения легких в 1-е сутки проявляются развитием

воспалительного процесса, связанного с сосудистой реакцией и характеризуется полнокровием сосудов, отеком стенки бронхов. На 30-е сутки в легких сохраняется выраженная воспалительная реакция, инфильтрация, нарушение структуры легочной ткани.

Заклучение. Оценка элементного статуса является основным вопросом определения влияния на здоровье человека дефицита, избытка или дисбаланса микроэлементов. Дисбаланс микроэлементов приводит к общепатологическим изменениям, что находит свое объективное отражение в гистологической картине изученных органов.

Список литературы:

1. Авцын А.П., Жаворонков А.А., Риш М.А., Строчкова Л.С. Микроэлементозы человека. – Москва: «Медицина». – 1991г. – 496 с
2. Шафран Л.М. Роль эссенциальных металлов в процессах клеточной сигнализации. Бюллетень XVII чтений им. В.В. Подвысоцкого. 24-25 мая 2018 г., Одесса. 2018. Т. 2. С. 96–101 (Shafran L.M. Rol' e'ssencial'ny'x metallov v proces-sax kletochnoj signalizacii. Byulleten' VII chtenij im. V.V. Podvy'soczkgogo. 24-25 maya 2018 g., Odessa. 2018. T. 2. S. 96–101 [In Russ.]).

ТҮЙІН

ДЖАНГИЛЬДЕЕВА А.Р., ЕЛЕУБАЕВА Н.Н., АПУОВ А.М., САПАР И.Ғ., ДЖАНГАЗИЕВ Т.Б.

МИКРОЭЛЕМЕНТТЕРДІҢ ЭКСПЕРМЕНТТІК ТЕҢГЕРІМСІЗДІГІНДЕГІ ЕГЕУҚҰЙРЫҚТАРДЫҢ ІШКІ МҮШЕЛЕРІНІҢ МОРФОЛОГИЯЛЫҚ КӨРІНІСІ

Зерттеу калий бихроматы мен бор қышқылының ерітінділері енгізілген ақ егеуқұйрықтарда жүргізілді. Миокард пен өкпенің морфологиялық жағдайы зерттелді. Микроэлементтердің теңгерімсіздігі жалпы патологиялық өзгерістерге әкеледі, бұл зерттелген мүшелердің гистологиялық көрінісінде объективті көрініс табады.

Негізгі сөздер: микроэлементтер, хром, бор, морфология, миокард, өкпе

SUMMARY

A.R. JANGILDEYEVA, N.N. YELEUBAEVA, A.M. APUOV, I.G. SAPAR, T.B. JANGAZIEV

MORPHOLOGICAL PICTURE OF THE INTERNAL ORGANS OF RATS WITH EXPERIMENTAL IMBALANCE OF MICROELEMENTS

The study was carried out on white rats, which were injected with solutions of potassium bichromate and boric acid. The morphological state of the myocardium and lungs was studied. Imbalance of trace elements leads to general pathological changes, which is objectively reflected in the histological picture of the studied organs.

Keywords: trace elements, chromium, boron, morphology, myocardium, lungs

ӨТЕУЛИЕВА Д.Д., ЖЕКСЕН Ө.Б., МУРАТЖАНОВ Д.Б., ЖАЛМУХАНБЕТОВА А.Н.

ПРЕЭКЛАМПСИЯ КЕЗІНДЕГІ ФЕТО-ПЛАЦЕНТАРЛЫҚ КОМПЛЕКСТІҢ ГИСТОЛОГИЯЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшілері – м.ғ.к., доцент Көмекбай Ж.Е., оқытушы Құспанова М.Е.

Гистология кафедрасы

ДДҰ деректері бойынша преэклампсия жүкті әйелдердің 4-8% -ында кездеседі, ал гипертониялық жағдайда ана өлімі 40% -ға дейін жетеді. Қазақстан Республикасында жүктілік кезіндегі гипертониялық жағдайлар акушерлік қан кетумен бәсекелесетін ана мен перинаталдық өлімнің негізгі себептерінің бірі болып табылады.

Негізгі сөздер: преэклампсия, фето-плацентарлық, жүктілік, кіндік бау, ұрық жолдас

Өзектілігі. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы мәліметінше, преэклампсия жүкті әйелдердің 4-8% кездеседі, ал гипертониялық жағдайда ана өлімі 40% -ға дейін жетеді. Қазақстан Республикасында жүктілік кезіндегі гипертониялық жағдайлар акушерлік қан кетулермен бәсекелесе отырып, ана мен перинаталдық өлімнің негізгі себептерінің бірі болып

табылады [1,2,3].

Зерттеудің мақсаты: жүктілік кезіндегі гипертониялық жағдайлар кезінде фето-плацентарлық кешеннің гистологиялық өзгерістерін анықтау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеуге преэклампсиясы бар 47 жүкті және қалыпты жүктілігі бар 49 жүкті әйел, жүктілік мерзімінде 28-34

аптада 6,1%, 35-37 аптада 25,8%, 37-41 аптада 58,0% енгізілді. Преэклампсия жүйелі артериялық қысымның деңгейі ≥ 140 мм сын.бағ. және/немесе диастолиялық артериялық қысымның деңгейі ≥ 90 мм.сын.бағ., тәуліктік зәр порциясында $\geq 0,3$ г/л протеинуриямен үйлестіріле отырып, ұсынымдарына сәйкес сәйкестендірілген. Гистологиялық зерттеу: парафин блоктары мен гистологиялық кесінділерді дайындап, өткізу. Гистологиялық кесінділер ван Гизон бойынша гематоксилин мен эозинмен боялған. Гистологиялық зерттеулер плацентаның аналық және ұрықтық бөліктерінде, кіндік баудың ұрықтық және плацентарлық ұшында, сондай-ақ ұрық қабықтарында жүргізілді. Боялған кесінділер – 100, 200, 400, 1000 есе ұлғайтып, зерттелді.

Нәтижелері мен талқылау. Гистологиялық кесінділерді зерттеу кезінде кіндік баудың артериялық тамырларының тарылуы және керісінше веналық тамырдың кеңеюі мен қан толуы байқалды, бұл ұрық мүшелері мен жүйелерінің қанмен жабдықталуын едәуір нашарлатады және олардың трофикасын төмендетеді. Преэклампсия кезінде артерия тамырының саңылауы бақылау деректерімен салыстырғанда $2,1 \pm 0,19$ есе тарылады. Вена тамыры жүктіліктің асқынусыз босанатын әйелдердің кіндік бау тамырымен

салыстырғанда $2,5-0,23$ есе күрт кеңейеді. Бейімделу-компенсаторлық кернеу нәтижесінде преэклампсия кезінде плацентаның базальқ пластинкасындағы децидуалды жасушалар саны бақылау деректерімен салыстырғанда $1,3 \pm 0,09$ есеге артады.

Қорытынды. Преэклампсия кезіндегі морфологиялық өзгерістер фето-плацентарлық кешеннің жеткіліксіздігімен сипатталады. Фето-плацентарлық кешеннің морфологиялық өзгерістері және жаңа туған нәрестелердің тромбоцитарлық-эндотелиалдық дисфункциясы ана-плацента-ұрық жүйесіндегі бірыңғай патофизиологиялық процестерді көрсетеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. A.F. Saftlas, D.R. Olson, A.L. Franks, H.K. Atrash, R. Pokras. Epidemiology of preeclampsia and eclampsia in the United States, 1979-1986. // International Journal of Gynecology & Obstetrics — 1991. — Vol.35. №2. R 192-192.
2. B. Jim, S.A. Karumanchi. Preeclampsia: Pathogenesis, Prevention, and Long-Term Complications. // Semin Nephrol — 2017. — Vol.37. №4. R 386-397.
3. P. Kaufmann, S. Black, B. Huppertz. Endovascular trophoblast invasion: implications for the pathogenesis of intrauterine growth retardation and preeclampsia. // Biol Reprod — 2003. — Vol.69. №1. R 1-7.

РЕЗЮМЕ

ӨТЕУЛИЕВА Д.Д., ЖЕКСЕН Ә.Б.,
МУРАТЖАНОВ Д.Б., ЖАЛМУХАНБЕТОВА А.Н.

ГИСТОЛОГИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ ФЕТО-ПЛАЦЕНТАРНОГО КОМПЛЕКСА ПРИ ПРЕЭКЛАМПСИИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан.

По данным ВОЗ, преэклампсия встречается у 4 – 8% беременных, а материнская смертность при гипертензивных состояниях достигает до 40%. В Республики Казахстан гипертензивные состояния во время беременности являются одной из основных причин материнской и перинатальной смертности, конкурируя с акушерскими кровотечениями.

Ключевые слова: преэклампсия, фетоплацентарная, беременность, пуповина, плодный партнер

SUMMARY

D.D. OTEULIEVA, A.B. ZHEKSEN, D.B. MURATZHANOV, A.N. ZHALMUKHANBETOVA
HISTOLOGICAL CHANGE IN FETO-PLACENTAL COMPLEX IN PREECLAMPSIA

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

According to WHO, preeclampsia occurs in 4-8% of pregnant women, and maternal mortality in hypertensive conditions reaches up to 40%. In the Republic of Kazakhstan, hypertensive conditions during pregnancy are one of the main causes of maternal and perinatal mortality, competing with obstetric bleeding.

Keywords: preeclampsia, feto-placental, pregnancy, umbilical cord, fetal partner

ДЖУМАШЕВА Д.А, НУРЛЫБАЕВ А.А.

МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ИЗМЕНЕНИЯ ПОДЖЕЛУДОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЫ ПРИ КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ В АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ ЗА 2021 ГОД

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: к.м.н. доцент Ахметова С.Ж, к.м.н. руководитель ОПА Бюро Казбекова Г.А.
Кафедра патологической анатомии и судебной медицины

В процессе определения морфологических изменений поджелудочной железы во время заболевания COVID-19 были выявлены нарушения архитектуры, системы крови, некроз, склероз и очаговый липоматоз. В результате врачами было принято решение поставить точный диагноз с учетом этиологии и патогенеза заболевания.

Ключевые слова: COVID-19, поджелудочная железа, пандемия, липоматоз

Актуальность. Мир потрясла большая пандемия, вызванная новым коронавирусом, тяжелым острым респираторным синдромом коронавируса (ТОРС, SARS-CoV-2). Болезнь 2019 г. (COVID-19) вызвана вирусом семейства коронавирусов, в первую очередь, поражает органы дыхательной системы[1]. Однако с течением времени стало появляться все больше сведений о вовлечении в патологический процесс различных систем организма. Известно, что COVID-19 поражает желудочно-кишечный тракт (ЖКТ), в том числе и поджелудочную железу, которые мало изучены[2].

Цель исследования. Изучить морфологические изменения поджелудочной железы у больных с инфицированием COVID-19 по Актыбинской области за 2021 год, на основе истории болезни, протоколов вскрытия и гистологических исследований препаратов поджелудочной железы.

Материалы и методы. Провели анализ историй болезни, протоколов вскрытия и блоков поджелудочной железы у 46 умерших (из них 24 муж и 22 жен.) от COVID-19 в двух возрастных категориях 1) с 30 до 50 лет, 2) с 50 до 70 лет. Окраска гистологических препаратов гематоксилин и эозином.

Результаты и обсуждения. В ходе исследования выявлено, что большинство умерших от COVID-19 были женщины в возрасте от 50 до 70 лет и мужчины в возрасте от 30 до 50 лет. Анализируя данные истории болезни лабораторных исследований, были замечены более трехкратным повышением липазы и амилазы (до 84 ед/л) для муж и жен – одинаково (по 22 чел), а также минимальным повышением уровня AST(23ед/л) и ALT (22ед/л). При изучении

микропрепаратов поджелудочной железы наблюдали нарушение архитектоники за счет очагов фиброза, уменьшение островков Лангерганса, наблюдались сосудистые расстройства в виде полнокровия(100%), склероз междольковых пространств(42%), некроз ткани(60%), очаги липоматоза(16%), такие микроскопические изменения в поджелудочной железе наблюдались во всех 46 (100%) случаях. В каждом наблюдении проанализировано 3-6 препаратов (кусочков из разных отделов органа).

Заключение. Проанализировав гистологические исследования поджелудочной железы, мы пришли к выводу, что коронавирусная инфекция приводит к нарушению архитектоники за счет очагов фиброза, уменьшение островков Лангерганса, сосудистых расстройств, склероза междольковых пространств, некроза ткани, очагов липоматоза, что приводит полному разрушению ткани. В связи с этим врачи должны корректировать диагностический поиск и проводить терапию в соответствии с этиологией и патогенезом вирусной инфекции.

Список литературы:

1. Lu R., Zhao X., Li J. et al. Genomic characterisation and epidemiology of 2019 novel coronavirus: implications for virus origins and receptor binding. *Lancet*. 2020; 395 (10224): 565–574. DOI: 10.1016/s0140-6736(20)30251-8.
2. Magro C., Mulvey J.J., Berlin D. et al. Complement associated microvascular injury and thrombosis in the pathogenesis of severe COVID-19 infection: A report of five cases. *Transl. Res.* 2020; 220: 1–13. DOI: 10.1016/j.trsl. 2020.04.007.

ТҮЙІН

ДЖУМАШЕВА Д.А., НУРЛЫБАЕВ А.

**2021 ЖЫЛДА АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША
КОРОНАВИРУС ИНФЕКЦИЯСЫ КЕЗІНДЕГІ
ҰЙЫҚ БЕЗІНІҢ ӨЗГЕРІСТЕРІНІҢ
МОРФОЛОГИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

COVID-19 ауруына шалдыққан кезіндегі ұйқы безінің морфологиялық өзгерістерін анықтау барысында бездің арихитектоникасының, қан жүйесінің бұзылыстары, некроз, склероз және ошақтық липоматоз анықталды. Нәтижесінде COVID-19 ауруына шалдыққан уақытында дәрігерлер нақты диагностикасын нығайту және емдеу тактикасын этиологиясы мен патогенезін ескере отырып жүргізу ұйғарылды.

Негізгі сөздер: COVID-19, ұйқы безі, пандемия, липоматоз

SUMMARY

D.A. DZHUMASHEVA, A. NURLYBAEV

**MORPHOLOGICAL FEATURES OF CHANGES
IN THE PANCREAS DURING CORONAVIRUS
INFECTION IN AKTOBE REGION IN 2021**

West Kazakhstan M.Ospanov Medical University

In the process of determining the morphological changes of the pancreas during the illness of COVID-19, disorders of architecture, blood system, necrosis, sclerosis and focal lipomatosis were detected. As a result, it was decided to make a precise diagnosis by doctors taking into account the etiology and pathogenesis of the disease.

Keywords: COVID-19, pancreas, pandemic, lipomatosis

ИССЛЕДОВАНИЕ ИНФОРМИРОВАННОСТИ СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖЕЙ АКТОБЕ ОБ ИНФЕКЦИЯХ, ПЕРЕДАЮЩИХСЯ ПОЛОВЫМ ПУТЁМ ЗА 2023 ГОД

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель - магистр, преподаватель Нурмухамедова Ш.М.

Кафедра эпидемиологии

В статье представлены результаты анализа анонимного анкетирования студентов колледжей города Актобе об инфекциях, передающихся половым путём (ИППП). Показано несоответствие между наличием знаний об инфекциях и рискованном сексуальном поведении в жизни; показаны перспективы первичной профилактики этой группы инфекций.

Ключевые слова: инфекции, передающиеся половым путём, студенты, анкетирование

Актуальность. Каждый день в мире заражаются более 1-го миллиона людей инфекциями, передаваемыми половым путем (ИППП), большинство из которых протекают бессимптомно. Для уменьшения численности больных с ИППП были разработаны мероприятия по профилактике его распространения, которые являются одним из главных проблем в успешном прерывании эпидемиологической цепочки [2].

Цель исследования: оценить уровень осведомленности студенческой молодежи об ИППП, а также информировать студентов об основных мерах профилактики.

Материалы и методы исследования. Исследование проводилось методом анонимного анкетирования студентов колледжа казахского гуманитарно-юридического университета (КазГЮУ), Европейский высший колледж экономики и бизнеса (ЕКЕВ) и высший колледж Актюбинского регионального университета имени К.Жубанова (колледж АРГУ). Авторская анкета содержала 20 вопросов с вариантами ответов от 2-х до 7-ми, в опросе приняли участие 135 студентов.

Результаты исследования. Из участников были: 74% — девушки, 26 % — юноши, 98,1 % молодых людей были в возрасте 16–18 год. 79,5 % студентов ответили, что имеют информацию об ИППП. Большая часть из них (45,5 %) в качестве источников информации указали медицинских работников, 25,1% — СМИ (сегодня это, прежде всего, интернет и телевидение), 11% - друзей и знакомых, 18,4% — специальную литературу. Каково же качество имеющихся знаний? ВИЧ-инфекцию отнесли к ИППП 88,3 % студентов, что можно объяснить настороженностью и количеством информации в СМИ об этом заболевании. Но значительно меньшее число молодых людей осведомлено о других ИППП: если сифилис считают половой инфекцией 50-55% опрошенных студентов, то гепатит В — только 30-35%, хламидиоз — 25-31%, гонорея — 25-35%, а трихомоноз и вовсе 10-15 % респондентов. Отвечая на вопрос о группах молодежи, подверженных наибольшему риску инфицирования, 9% студентов назвали лиц, живущих половой жизнью. Единодушны

студенты и во мнении, что даже единственный половой контакт с больным ИППП может привести к заболеванию: так считают 85 % опрошенных. Респонденты верно отмечают, что после перенесенной ИППП и излечения можно заразиться повторно. Они перечисляют симптомы ИППП: выделение из половых путей, зуд и дискомфорт в половых путях, сыпь на теле, язвы на коже. Таким образом, анализ вышеизложенного позволяет заключить о наличии у студентов верных представлений по большинству вопросов об ИППП [1]. Но всегда ли реальное поведение молодых людей соответствует их теоретическим знаниям? На момент опроса 45% респондентов проходят обследование у врача. При этом только 84 % юношей и девушек при подозрении на заражение инфекцией, передающейся половым путем, обратятся в медицинские учреждения, 10,5 % — к родителям, 5,5% молодых людей будут искать в интернете.

Заключение. Результаты исследования показали неудовлетворительные знания подростков о инфекциях, передающихся половым путем. Значительное количество опрошенных школьников затрудняются ответить на вопросы о том, какие заболевания относят к инфекциям, передаваемым половым путем, не имеют представления о влекущих за собой последствиях после инфицирования [1]. Среди подростков не проводятся мероприятия, классные часы, направленные на освещение вопросов профилактики инфекций, передающихся половым путем, так же и родители не проводят бесед с детьми на эту тему. Основными источниками информации выступают СМИ, где выпускают большое количество репортажей, видеороликов, посвященных теме ВИЧ/СПИД. Таким образом, необходимо проводить профилактические мероприятия в учебных заведениях: вводить дополнительные лекции, классные часы в интерактивной форме.

Список литературы:

1. Худогонова З.П., Захарова Л.Н., Васильева Н.Г. \ Осведомленность студенческой молодежи об инфекциях, передающихся половым путем // ГБОУ ВПО «Новосибирский государственный медицинский университет» Минздрава России. -2015г.

- 2-3с.
2. Киясов И. А. Современные тенденции заболеваемости инфекциями, передающимися половым

путем, и пути ее профилактики / И. А. Киясов, Ф. В. Хузаханов // Успехи современного естествознания. — 2015. — № 2. — С. 51–55.

ТҮЙІН

ЕРМЕКОВА А.А., ИЛЕМЕСОВА Д.Е

2023 ЖЫЛЫ АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНДА ЖЫНЫСТЫҚ ЖОЛМЕН БЕРІЛЕТІН ИНФЕКЦИЯЛАР ТУРАЛЫ КОЛЛЕДЖ СТУДЕНТТЕРІНІҢ АҚПАРАТТЫЛЫҒЫН ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл мақалада Ақтөбе қаласына колледж студенттерінің оқушылары арасында анонимді сауалнаманың нәтижелері мен талдаулары келтірілген. Инфекциялар туралы білімнің болуы мен өмірдегі қауіпті жыныстық мінез-құлық арасындағы сәйкессіздік көрсетілген; инфекциялардың осы тобының алғашқы алдын-алу перспективалары көрсетілген.

Негізгі сөздер: жыныстық жолмен берілетін инфекциялар, студенттер, сауалнама

SUMMARY

A.A. YERMEKOVA, D.E ILEMESOVA

A STUDY OF THE INFORMATIVENESS OF COLLEGE STUDENTS ABOUT SEXUALLY TRANSMITTED INFECTIONS IN THE CITY OF AKTOBE IN 2023

West Kazakhstan Medical University, Aktobe, Kazakhstan

This article presents the results and analyses of an anonymous survey among college students in the city of Aktobe. The discrepancy between the knowledge of infections and risky sexual behavior in life is shown; the prospects of primary prevention of this group of infections are shown.

Key words: sexually transmitted infections, students, questionnaires.

АЛИНАЗАРОВА Ф.А., ТУРСУНОВ М.Н.

БИОИНФОРМАТИКА И АНАЛИТИКА В ЗДРАВООХРАНЕНИИ: ИМПЕРАТИВ ДЛЯ УЛУЧШЕНИЯ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В МИРОВОМ КОНТЕКСТЕ

Ташкентская Медицинская Академия, Ташкент, Узбекистан

Научный руководитель – ассистент кафедры микробиологии и иммунологии, Абдуллаев У.М.
Кафедра микробиологии и иммунологии

Аналитика в здравоохранении появилась в результате сбора больших данных о здравоохранении в электронном виде. Аналитика данных имеет опыт с точки зрения улучшения здравоохранения, снижения затрат и безопасности жизни. Применение анализа данных в здравоохранении является результатом извержения данных для понимания и принятия обоснованных решений.

Ключевые слова: здравоохранение, статистика, аналитические данные, пациенты, биоинформатика

Актуальность. Аналитика в здравоохранении появилась в результате сбора больших данных о здравоохранении в электронном виде. Аналитика данных имеет опыт с точки зрения улучшения здравоохранения, снижения затрат и безопасности жизни. Применение анализа данных в здравоохранении является результатом извержения данных для понимания и принятия обоснованных решений. [2].

Цель исследования. Изучение преимуществ, пересечение и будущие перспективы биоинформатики и аналитики в здравоохранении.

Материалы и методы исследования. Статистические данные, исследования аналитических данных.

Результаты исследования и их обсуждение. По

данным IBM Institute for Business value, «Аналитика — это систематическое использование данных и связанных с ними деловых идеи, полученные с помощью прикладных аналитических дисциплин, таких как статистические, контекстуальные, количественные, прогностические, когнитивные, и другие, в том числе новые модели для управления основанными на фактах принятии решений по планированию, управлению, измерению и обучению. Аналитика может быть описательной, предиктивной или предписывающей». В 2011 году данные системы здравоохранения США достигли 150 эксабайт, считается, что при таком соотношении здравоохранение в США быстро приблизится к масштабу в зеттабайтах (1021 гигабайт) а раньше йоттабайт (1024 гигабайта) [2].

В США ежегодно умирает 96 человек из 100 000 от ситуаций, связанных со здоровьем, поддающихся лечению, исход клинический остается субоптимальным в этом случае. Отчеты из больниц Австралии, Канады, Дании, Франции, Новой Зеландия, Испании, Великобритании и США, имейте в виду, что существует высокий уровень предотвратимых ошибок. Ошибки показателей варьировались от 2,9 до 45,8 процента для госпитализированных пациентов, из которых от 7,6 до 51,2 процента можно было предотвратить [2]. Медицинская аналитика и ее вклад в систему здравоохранения. По словам Леска [1], что движет внедрением аналитики в здравоохранения заключается в том, что существует огромное количество данных, но мало информации и знаний.

Выводы. Революция, представленная геномными технологиями, в сочетании с данными медицинской

информатики, будет иметь большое значение для улучшения существующей системы здравоохранения, а аналитика позволит более эффективно использовать ресурсы, гарантируя, что те, кто больше всего нуждается в помощи, получают ее.

Список литературы:

1. А.Леск., перевод с английского под редакцией доктора биол. наук, профессора А. А. Миронова и доктора хим. наук, профессора В. К. Швядаса / Введение в биоинформатику - 2009. - Москва. - С. 68-69.
2. Bioinformatics, Healthcare Informatics and Analytics: An Imperative for Improved Healthcare System / International Journal of Applied Information Systems (JAIS) – ISSN : 2249-0868 Foundation of Computer Science FCS, New York, USA Volume 8– No.5, February 2015

ТҮЙІН

АЛИНАЗАРОВА Ф.О., ТҮРСҮНОВ М.Н.

БИОИНФОРМАТИКА ЖӘНЕ ДЕНСАУЛЫҚ ТАЛДАУЫ: ӘЛЕМДІК ЖАҒДАЙДА ДЕНСАУЛЫҚТЫ ЖАҚСARTU ҮШІН МІНДЕТ

Ташкент медицина академиясы, Өзбекстан, Ташкент

Денсаулық сақтау аналитикасы денсаулық сақтау туралы үлкен деректердің электронды жинағынан пайда болды. Деректерді талдау денсаулық сақтауды жақсарту, шығындарды азайту және өмірді қауіпсіз ұстау бойынша тәжірибеге ие. Деректерді талдауды денсаулық сақтау саласына қолдану - бұл түсіну және негізделген шешімдер қабылдау үшін деректердің пайда болуының нәтижесі.

Негізгі сөздер: Денсаулық сақтау, статистика, аналитикалық деректер, пациенттер, биоинформатика

SUMMARY

F.O.ALINAZAROVA, M.N.TURSUNOV

BIOINFORMATICS AND HEALTH ANALYTICS: AN IMPERATIVE FOR IMPROVING HEALTH IN THE GLOBAL CONTEXT

Tashkent Medical Academy, Uzbekistan, Tashkent

Healthcare analytics has emerged from the electronic collection of big data on health care. Data analytics has a track record in terms of improving healthcare, reducing costs and keeping lives safer. The application of data analytics to healthcare is the result of the eruption of data to understand and make informed decisions.

Keywords: healthcare, statistics, analytical data, patients, bioinformatics.

ТЫНДЫБАЕВА Ә.М., АҚЫЛБЕКҚЫЗЫ Ж., КАРАБЕКОВА С.Н.

АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ ЖӘНЕ АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫ ТҮРҒЫНДАРЫ АРАСЫНДА ҚАТЕРЛІ ІСІКТЕР БОЙЫНША МҮГЕДЕКТІК

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.м Таушанова М.К.

Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтау кафедрасы

Қатерлі ісік және басқа жұқпалы емес аурулар қазіргі уақытта жаһандық даму қаупі ретінде кеңінен танылды. Қатерлі ісіктер проблемаларының әлеуметтік маңыздылығы халық арасында кең таралуымен, ағымның үдемелі сипатымен, болжамның күрделілігімен, операциядан кейінгі және басқа да асқинулардың көптігімен ғана емес, сонымен қатар еңбекке қабілетті жастағы адамдардың жоғары жарақаттануымен, мүгедектіктің ауырлығымен, науқастар мен мүгедектерді әлеуметтік-еңбекпен оңалтудың негізін құрайтын еңбекке қабілеттілікті сараптау және ұтымды жұмысқа орналастыру мәселелеріндегі қиындықтармен анықталады.

Негізгі сөздер: қатерлі ісік, жұқпалы аурулар, мүгедек көрсеткіші, онкопатология, скрининг

Өзектілігі. Қатерлі ісік және басқа жұқпалы емес аурулар қазіргі уақытта жаһандық даму қаупі ретінде кеңінен танылды [1]. Қатерлі ісіктер мәселелерінің әлеуметтік маңыздылығы халық арасында кең таралуымен, ағымның үдемелі сипатымен, болжамның күрделілігімен, отадан кейінгі және басқа да асқынулардың көптігімен ғана емес, сонымен қатар еңбекке қабілетті жастағы адамдардың жоғары жарақаттануымен, мүгедектіктің ауырлығымен, науқастар мен мүгедектерді әлеуметтік еңбекпен оңалтудың негізін құрайтын еңбекке қабілеттілікті сараптау және ұтымды жұмысқа орналастыру мәселелеріндегі қиындықтармен анықталады.

Зерттеудің мақсаты: 2021-2022 жылдар аралығындағы Ақтөбе облысы және қаласы тұрғындары арасында қатерлі ісіктер бойынша мүгедектік көрсеткішін зерделеу.

Материалдар мен әдістер: Ретроспективті, ақпараттық-аналитикалық, статистикалық әдістер (орта және салыстырмалы шамаларды есептеу, динамикалық қатар құру). Ақтөбе облысының және қаласының 2021-2022 жылдар аралығындағы қатерлі ісік себебінен алғаш рет есепке алынған науқастардың саны, 100.000 тұрғынға шаққандағы аурушаңдық деңгейі, 5 жылдық өміршеңдік деңгейі, 4 - стадиядағы науқастардың үлес салмағы, 1 жылға дейін өмір сүрген науқастардың үлес салмағы, 100.000 тұрғынға шаққандағы өлім-жітім, өлгендер саны, өмірінде ең алғаш анықталған мүгедектік топтары, біріншілік мүгедектік көрсеткіштеріне талдау жүргізілді.

Нәтижелері мен талқылау. Ақтөбе облысы бойынша 2022 жылы 8320 науқас есепте болды, оның ішінде 1671 науқас алғаш рет есепке алынды. 2022 жылы Ақтөбе облысында біріншілік мүгедектік құрылымында онкологиялық аурулар бірінші орынды иеленді және 27,5 % (2021 жылы-26,3 %) құрады. 2022 жылы алғаш рет онкопатология бойынша – 474 адам мүгедек деп танылды. Біріншілік мүгедектік деңгейінің

11,5%-ға өсті. Облыс бойынша 2022 жылы жұмыс жасайтын контингенттің арасында біріншілік мүгедектіктің ауырлығы (алғаш рет мүгедек деп танылғандардың барлығына қатысты мүгедектіктің 1 және 2 тобының үлес салмағы) – 91,4 % (93,8%), жұмыссыздар арасында – 93,7 (92,4%), бүкіл халық арасында 0,1%-ға төмендеу – 93,0% (93,1%) құрады. 2022 жылы онкологиялық аурулардың салдарынан қайта куәландырылған мүгедектердің саны – 936 адамды құрады, оның ішінде 474 адам мүгедек деп танылды, онкологиялық науқастар арасында толық оңалту – 196 адамды қамтыды. 2022 жылы онкологиялық аурулардың салдарынан біріншілік мүгедектік құрылымында еңбекке қабілетті жастағы адамдар (40 – тан 63 жасқа дейін) басым – 67,9% адамды құрады. Локализация бойынша ішек ісігінің қатерлі ісіктері салдарынан біріншілік мүгедектік деңгейінің өсуі байқалады – 29,1% , асқазан ісігі – 14,7 % , сүт безі ісігі – 8,7%, бауыр ісігі – 2,5% науқаста кездескені анықталды.

Қорытынды: Скринингтік зерттеулер жүргізу бойынша профилактикалық іс-шараларды күшейту, онкопатология салдарынан науқастар мен мүгедектерді диагностикалау, емдеу және оңалтуды жетілдіру қажет. Мүгедектігі бар науқастарды динамикалық бақылаудың сапасына және емдеу-профилактикалық жұмыстың нәтижесіне, онкологиялық аурулардың салдарынан алғашқы мүгедектік және мүгедектерді оңалту көрсеткіштеріне жауапты адамдардың кадр мәселелерін шешуге және жауапкершілігін арттыруға шаралар қабылдауды оңтайландыру қажет.

Әдебиеттер тізімі:

1. Fitzmaurice C. Global, Regional, and National Cancer Incidence, Mortality, Years of Life Lost, Years Lived With Disability, and Disability-Adjusted Life-Years for 29 Cancer Groups, 1990 to 2017: A Systematic Analysis for the Global Burden of Disease Study. JAMA Oncol. 2019 Dec 1;5(12):1749-1768. doi: 10.1001/jamaoncol.2019.2996.

РЕЗЮМЕ

ТЫНДЫБАЕВА А.М., АҚЫЛБЕККЫЗЫ Ж.,
КАРАБЕКОВА С.Н., ТАУШАНОВА М.К.

ИНВАЛИДНОСТЬ ПО ЗЛОКАЧЕСТВЕННЫМ НОВООБРАЗОВАНИЯМ СРЕДИ НАСЕЛЕНИЯ АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ И ГОРОДА АКТОБЕ

Западно-Казакхстанский университет имени Марата
Оспанова, Актөбе, Казакхстан

Рак и другие неинфекционные заболевания в настоящее время широко признаны глобальным риском развития. Социальная значимость проблем

SUMMARY

A.M.TYNDYBAYEVA, ZH.AKYLBEKKYZY,
S.N.KARABEKOVA, M.K.TAUSHANOVA

DISABILITY DUE TO MALIGNANT NEOPLASMS AMONG THE POPULATION OF THE AKTOBE REGION AND THE CITY OF AKTOBE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Cancer and other non-communicable diseases are currently widely recognized as a global development risk. The social significance of the problems of malignant tumors is determined not only by the prevalence among

злокачественных новообразований определяется не только широким распространением среди населения, прогрессирующим характером течения, сложностью прогноза, большим количеством послеоперационных и других осложнений, но и высокой травматичностью лиц трудоспособного возраста, тяжестью инвалидности, сложностями в вопросах экспертизы трудоспособности и рационального трудоустройства, которые составляют основу социально-трудовой реабилитации больных и инвалидов.

Ключевые слова: рак, инфекционные заболевания, инвалидность, онкопатология, скрининг

the population, the progressive nature of the course, the difficulty of prognosis, the large number of postoperative and other complications, but also by the high damage to people of working age, the severity of disability, the difficulties in the examination of working capacity and rational employment, which forms the basis.

Keywords: cancer, infectious diseases, disability, oncopathology, screening

ОЙРАТОВ Ә.А., УРАЛОВ М.С.

ИШЕМИЯЛЫҚ ИНСУЛЬТТИ ЕМДЕУДЕ ҚОЛДАНЫЛАТЫН ЦЕЛЛЕКС ПРЕПАРАТЫНЫҢ ФАРМАКОЭКОНОМИКАЛЫҚ ТАЛДАУЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.к, кафедра доценті Нурғалиева Ж. Ж., кафедра оқытушысы Сейтжанова Ә.С.
Фармакология кафедрасы

Целлекс препаратының фармакоэкономикалық талдауының нәтижелері бойынша препараттың қымбат, бірақ тиімдірек екені анықталды.

Негізгі сөздер: Целлекс, ишемиялық инсульт, ми қанайналымының жедел бұзылуы, фармакоэкономика, шығын-тиімділікті талдау

Өзектілігі: Цереброваскулярлық жедел бұзылулар (Ми қанайналымының жедел бұзылуы) қазіргі заманғы денсаулық сақтаудың өзекті мәселесі болып қала береді. Қолда бар мәліметтерге сүйенсек, реперфузия мен нейропротекцияда емдеу нәтижесінің тиімділігін қамтамасыз ету өте маңызды болып табылады [1,2,3]. Нейропротекция үшін нейропротекторлық қасиеттері бар пептидті препараттар қазіргі таңда айтарлықтай қызығушылық тудырып отыр [3]. Осы айтылғандарға орай, біз де целлекс препаратының басқа препараттармен салыстырып, тиімділігін зерттеуді және фармакоэкономикалық талдау жүргізуді жөн көрдік.

Зерттеу мақсаты: ишемиялық инсультпен ауыратын науқастарда қолданылатын целлекс препаратының тиімділігін және фармакоэкономикасына зерттеу жүргізу.

Зерттеу материалдары мен әдістер: PubMed, ScholarGoogle, eLibrary, Cyberleninca, ResearchGate сайттарының мәліметтері

Нәтижелер мен талқылау: PubMed, ScholarGoogle, eLibrary, Cyberleninca, ResearchGate сайттарында «целлекс» деген препараттың атауымен мәліметтер қарадық. Сайттан табылған мәліметтерді талдауда Ресей ғалымдарының митральды қақпаның жедел жетіспеушілігі бар науқастарда қолданылған целлекс препаратына рандомизацияланған

бағытталған бақыланатын зерттеулері бойынша емдеудің тиімділігі, яғни медициналық шығындардың азайғандығы анықталды [1]. Фармакоэкономикалық зерттеудің мақсатты популяциясының сипаттамаларына сәйкес келетін науқастарда тәжірибелік мақсатта целлекс препаратын қолдану шығынның 1-ші жыл - 26% - ға, 4-ші жыл - 46% - ға жоғарылағанын, бірақ та емдеу тиімділігінің артқандығы байқалды. «Шығындар–тиімділік» талдауы целлекс препаратын қолдану Денсаулық сақтауда емдеудің тиімділігін көрсетті [2,3]. Препараттың сезімталдығын талдау целлестің тұрақтылығын және ер адамдарда ишемиялық аурулардың 25% -ға дейін төмендегенін дәлелдеген.

Қорытынды: Целлекс препаратының фармакоэкономикалық тұрғыда қымбат болғанымен, емдеу тиімділігі жоғары екені анықталды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Белоусов Ю.Б., Комарова В.П., Белоусов Д.Ю. Учебное пособие «Основы фармакоэкономических исследований» // М.: 2000 г. Национальный фонд содействия научным и клиническим исследованиям при РГМУ.
2. Park JH, Ovbiagele B. Relationship of functional disability after a recent stroke with recurrent stroke risk. Eur J Neurol. 2016; 23: 361–367.
3. Powers WJ, Rabinstein AA, Ackerson T, et al. Guidelines for the Early Management of Patients With

Acute Ischemic Stroke: A Guideline for Healthcare Professionals From the American Heart Association/

American Stroke Association. Stroke. 2018; 49: e46.

РЕЗЮМЕ

ОЙРАТОВ А.А., УРАЛОВ М.С.

ФАРМАКОЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРИМЕНЕНИЯ ПРЕПАРАТА ЦЕЛЛЕКС ПРИ ЛЕЧЕНИИ ИШЕМИЧЕСКОГО ИНСУЛЬТА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

По результатам фармакоэкономического анализа препарата целлекс, установили, что препарат дорогой, но более эффективный.

Ключевые слова: целлекс, ишемический инсульт, острое нарушение мозгового кровообращения, фармакоэкономика, анализ затраты-эффективность

SUMMARY

A.A.OIRATOV, M.S.URALOV

PHARMACOECONOMICAL ANALYSIS OF THE USE OF THE DRUG CELLEX IN THE TREATMENT OF ISCHEMIC STROKE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

According to the results of the pharmacoeconomical analysis of the drug Cellex, it was found that the drug is expensive, but more effective.

Keywords: Cellex, ischemic stroke, acute cerebrovascular accident, pharmacoeconomics, cost-effectiveness analysis.

МУКАШЕВ Б.Т.

МОНИТОРИНГ И АНАЛИЗ КАРТ-СООБЩЕНИЙ АКТЮБИНСКОГО МЕДИЦИНСКОГО ЦЕНТРА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: доктор PhD Мусина А.З.
Кафедра фармакологии и клинической фармакологии

Лекарственные средства, зарегистрированные на территории Республики Казахстан, подлежат контролю безопасности с целью выявления и предотвращения возможных негативных последствий от их применения пациентами.

Ключевые слова: нежелательные реакции, отчетная карта, фармаконадзор, мониторинг

Актуальность. Улучшение качества жизни современного человека неразрывно связано с улучшением качества медицинского обслуживания, повышением эффективности и безопасности лекарственного обеспечения. На сегодняшний день фармацевтическая отрасль является одной из динамично развивающейся в Казахстане[1]. Согласно Приказа Министра здравоохранения от 03 марта 2023г.№35 утвержден перечень стратегически важных лекарственных средств и медицинских изделий. Данный перечень включает 4810 международных непатентованных наименований (МНН). Наряду с этим, острой остается проблема развития нежелательных побочных реакций (НПР) у лекарственных средств, прошедших доклинические и клинические исследования[2]. Одним из новых направлений медицинской науки и практики, посвященных безопасности лекарственных средств, является фармаконадзор. Внедрение и проведение надлежащей работы в республике по фармаконадзору регламентировано Приказом МЗ РК № КР ДСМ-320/20 от 23.12.2020г. О проведении фармаконадзора и

мониторинга безопасности, качества и эффективности медицинских изделий. В свете внедрения международных стандартов GVP на территории Казахстана медицинской и фармацевтической общественностью ведется большая работа по заполнению Карт-сообщений о нежелательных реакциях лекарственного препарата, согласно Приложения 1 данного приказа[3].

Цель исследования: изучение и анализ особенностей НПР в стационаре АМЦ города Актобе при различной фармакотерапии.

Материалы и методы. Изучение Карт-сообщений проводилось путем ретроспективного анализа за периоды с 2020 по 2022 гг. При этом изучались разные фармакологические группы. Результаты и обсуждение. Нежелательные побочные реакции на лекарственные препараты в большинстве случаев возникали на дженерики и, как правило, на фоне полипрагмазии. Анализ исследований показал тенденцию роста НПР. Самой частой группой препаратов, на которые возникали НПР, были антибиотики. Клиническими проявлениями в большинстве случаев

были кожные высыпания по типу крапивницы [1]. Во всех случаях проводилась отмена препарата. В большинстве случаев требовалась дополнительная лекарственная терапия для купирования симптомов.

Заключение. Лекарственные средства, зарегистрированные на территории Республики Казахстан, подлежат мониторингу безопасности в целях выявления и предупреждения возможных негативных последствий от применения их пациентами.

Список литературы:

1. Клиническая фармакокинетика: теоретические, прикладные и аналитические

аспекты: руководство/ под редакцией В.Г. Кукеса. – М.: ГЭОТАР - Медиа, 2009. – 432 с. 3. Клиническая фармакология: национальное руководство

2. Лепяхин В.К., Ушкалова Е.А., Астахова А.В. Роль клинического фармаколога в повышении безопасности лекарственной терапии // Безопасность лекарств и фармаконадзор. – 2008 - №1. - С.4-10. 5.
3. Приказ МЗ РК № КР ДСМ- 320/20 от 23.12.2020г. О проведении фармаконадзора и мониторинга безопасности, качества и эффективности медицинских изделий.

ТҮЙІН

МУКАШЕВ Б.Т.

АҚТӨБЕ МЕДИЦИНА ОРТАЛЫҒЫНЫҢ КАРТАЛЫҚ ХАБАРЛАМАЛАРЫН МОНИТОРИНГІ ЖӘНЕ ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Қазақстан Республикасының аумағында тіркелген дәрілік заттар пациенттердің оларды қолдануының ықтимал теріс салдарын анықтау және алдын алу мақсатында қауіпсіздік мониторингіне жатады.

Негізгі сөздер: жағымсыз реакциялар, есеп картасы, фармакологиялық қадағалау, мониторинг

SUMMARY

B.T. MUKASHEV

MONITORING AND ANALYSIS OF MAP MESSAGES OF THE AKTOBE MEDICAL CENTER

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Medicines registered on the territory of the Republic of Kazakhstan are subject to safety monitoring in order to identify and prevent possible negative consequences from their use by patients.

Keywords: adverse reactions, Reporting card, pharmacovigilance, monitoring.

ТУЛЕЕВА Р.Р., ТУРГАНБАЕВА У.М.

ОТБАСЫЛЫҚ МЕДИЦИНА КЛИНИКАСЫНДА КӨРСЕТЕТІН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ САПАСЫНА СТУДЕНТТЕРДІҢ ҚАНАҒАТТАНУЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.м., аға оқытушы Қойшыбаева О.Н.
Дәлелді медицина және ғылыми менеджмент кафедрасы

Халықтың денсаулық сақтау саласына қанағаттануы – көрсетілген өсім жағдайының маңызды көрсеткіші және сонымен бірге оның даму бағдары. Медициналық қызметке қанағаттану дәрежесін анықтайтын әлеуметтік-логикалық сауалнамалар олардың медициналық көмектің сапасын бақылау құралдарының бірі ретінде қарастырылады [1].

Негізгі сөздер: пациенттердің қанағаттануы, медициналық көмекті ұйымдастыру, медициналық көмектің сапасы, қанағаттану факторлары.

Өзектілігі. Халықтың денсаулық сақтау саласына қанағаттануы – көрсетілген өсім жағдайының маңызды көрсеткіші және сонымен бірге оның даму бағдары. Медициналық қызметке қанағаттану дәрежесін анықтайтын әлеуметтік-логикалық сауалнамалар олардың медициналық көмектің сапасын бақылау құралдарының бірі ретінде қарастырылады [1]. Халықтың медициналық көмек көрсету туралы пікірін алуға мүмкіндік беретін маңызды рәсімдердің бірі – әлеуметтік

зерттеу, оның көмегімен денсаулық сақтау жүйесінің жұмысын, медициналық ұйымдардың жұмысын, сондай-ақ пациенттердің алынған медициналық қызметтерге қанағаттануын бағалауға болады [2]. Жастардың медициналық қызметке қанағаттануын зерттеу де маңызды, өйткені ол болашақта жастардың медициналық белсенділігіне, атап айтқанда дәрігерге уақтылы баруына және профилактикалық мақсатта емдеу – алдын алу мекемелеріне жүгінуіне әсер етуі мүмкін [3].

Зерттеудің мақсаты. Студенттердің отбасылық медицина клиникасында көрсетілетін көмектің сапасына қанағаттануын зерттеу.

Зерттеу материалы мен әдістері: Зерттеу жұмысы GCP талаптарына сәйкес этикалық принциптер сақтала отырып орындалды. Зерттеу дизайны: біркезенді көлденең зерттеу. Барлығы 18 сұрақтан құралған, студенттердің қанағаттануын анықтау мақсатында екі тілде сауалнама әзірленді, 3 ай ішінде барлығы 369 студенттен жауаптар алынды. Зерттеудің негізгі әдістері ретінде: әлеуметтік, статистикалық.

Нәтижесі мен талқылау: Студенттердің 51,9%-ы керек медициналық көмекті ала алатынына сенімді. Дәрігерлердің медициналық анализ себептерін түсіндіруі бойынша 58,5%-ы «келісемін», 22%-ы «нақты келісемін», қалған 14% «сенімсізбін» деген жауап қалдырған. Қажет жағдайда медициналық көмек басым көпшілігіне (58,4%) көрсетіледі.

Қорытынды: Осылайша, зерттеулердің

нәтижелері бойынша отбасылық медицина клиникасында көрсетілетін көмектің сапасына қанағаттануы студенттердің арасында 67,2%-ды көрсетті.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Кодексі Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы 2020 жылғы 7 шілдедегі № 360-VI ҚРЗ Кодексі.
2. Фоменко А.Г. Удовлетворенность пациентов качеством медицинской помощи и их ожидания относительно перспектив развития здравоохранения // Медицинские новости. - 2011. - №11. - С. 31-38.
3. Суслин С. А., Тимяшев П. В., Шешунова С. В. Некоторые методические подходы к оценкам уровня удовлетворенности населения медицинской помощью // Сборник научных статей по итогам работы Международного научного форума Наука и инновации-современные концепции. Москва. – 2021. – С. 172-178.

РЕЗЮМЕ

ТУЛЕЕВА Р.Р., ТУРГАНБАЕВА У.М

УДОВЛЕТВОРЕННОСТЬ СТУДЕНТОВ КАЧЕСТВОМ УСЛУГ, ОКАЗЫВАЕМЫХ КЛИНИКОЙ СЕМЕЙНОЙ МЕДИЦИНЫ

Западно – Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Удовлетворенность населения медицинской помощью является важным показателем состояния и ориентиром развития системы здравоохранения. Социологические опросы среди населения, определяющие степень удовлетворенности медицинскими услугами, рассматриваются как один из инструментов контроля качества медицинской помощи.

Ключевые слова: *удовлетворенность пациентов, организация медицинской помощи, качество медицинской помощи, факторы удовлетворенности*

SUMMARY

R.R.TULEYEVA, U.M. TURGANBAYEVA

STUDENTS' SATISFACTION WITH THE QUALITY OF SERVICES PROVIDED BY THE FAMILY MEDICINE CLINIC

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The satisfaction of the population with medical care is an important indicator of the state and a guideline for the development of the healthcare system. Sociological surveys among the population that determine the degree of satisfaction with medical services are considered as one of the tools for monitoring the quality of medical care.

Keywords: *patient satisfaction, organization of medical care, quality of medical care, satisfaction factors.*

САҒЫНДЫҚ А.Б., ЖАНАЕВА М.Қ.

ҚЫЗЫЛОРДА ҚАЛАСЫ БОЙЫНША СЕМІЗДІКТІҢ ТАРАЛУ ЖИІЛІГІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Актөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: м.ғ.м., аға оқытушы Муқышова Гүлбану Демекбайқызы
Паталогиялық физиология кафедрасы

2021-2022 жылдағы статистикалық мәліметтерді салыстыра келе, семіздіктің артып келе жатқанын, сонымен қатар семіздік таралу жиілігі ер адамдарға қарағанда, әйел адамдарда басым болатындығын анықтадық.

Негізгі сөздер: *қант диабеті, атеросклероз, генетика, инсульт, жүректің ишемиялық ауру*

Өзектілігі. Қазіргі таңда, семіздік дүниежүзілік өзекті мәселерлердің бірі болып табылады [1].

Ересектер мен жастардың артық салмағының 90% -ға өсуіне ықпал ететін басты факторлардың бірі болып,

генетика, тұтынылатын тамақ пен сусындардың түрлері мен мөлшері, физикалық белсенділік деңгейінің төменділігі жағдайы [2]. Артық салмақ пен семіздік 2-типті қант диабетіне, атеросклерозға, жоғары қан қысымы мен жүректің ишемиялық ауруына, инсульт секілді ауруларға алып келеді [3]. Сондықтан да семіздіктің таралу жиілігін зерттеу өте маңызды мәселе болып табылады.

Зерттеу мақсаты. Қызылорда қаласы бойынша семіздіктің таралуына талдау жасау.

Материалдар мен әдістері. Зерттеу барысында 2021-2022ж Қызылорда қаласы бойынша семіздікке шалдыққандар жайлы мәліметтер №175 үкім бойынша 012 формадан алынды.

Нәтижелері мен талқылау. Зерттеу барысында Қызылорда қаласында 2021 жылы семіздікке шалдыққан 172 адам анықталды. Ал 2022 жылы есепке алынғандардың саны 225 адамға артты. 2021 жылы жастар (18-44жас) арасында 31% (53), орта жас (45-59 жас) арасында 46% (80), егде жас (60-74 жас) арасында 17% (29), қарттық жас (75-90 жас) арасында 6% (10) адам тіркелді. Ал 2022 жылы жастар (18-44 жас) арасында 31% (70), орта жас (45-59 жас) арасында 34% (76), егде жас (60-74 жас) арасында 28% (64), қарттық жас (75-90 жас) арасында 7% (15) адам тіркеуге алынды.

2021 жылғы зерттеу нәтиже бойынша жастарда 21% (36), ер адамдарда 29% (50), әйел адамдарда 41% (71), қарт адамдарда 9% (15) құраса, 2022 жылғы

нәтиже бойынша жастарда 29% (65), ер адамдарда 24% (54), әйел адамдарда 32% (72), қарт адамдарда 15% (34) адам анықталды.

Қорытынды. 2021-2022 жылдағы статистикалық мәліметтерді салыстыра келе, семіздіктің артып келе жатқанын, сонымен қатар семіздік таралу жиілігі ер адамдарға қарағанда, әйел адамдарда басым болатындығын анықтадық.

Әдебиеттер тізімі:

1. Мартинчик А.Н., Лайкам К.Э., Козырева Н.А., Кешабянц Э.Э., Михайлов Н.А., Батулин А.К., Смирнова Е.А. Распространение ожирения в различных социально-демографических группах населения России // Вопросы питания. 2021. Т. 90, № 3. С. 67–76. DOI: <https://doi.org/10.33029/0042-8833-2021-90-3-67-76> [1]
2. Хейлс К.М., Кэрролл М.д., Фрайар К.Д., Огден К.Л. Распространенность ожирения и тяжелой формы ожирения среди взрослых: Соединенные Штаты, 2017-2018. Краткий обзор данных NCHS. Февраль 2020 г.;(360):1-8. PMID: 32487284. [2]
3. Огуома В.М., Кофи Н.Т., Аль-Шарра С., Абу-Фарха М., Аль-Рефаи Ф.Х., Аль-Мулла Ф., Дэниел М. Распространенность избыточного веса и ожирения и связи с социально-демографическими факторами в Кувейте. BMC Public Health. 2021, 7 апреля;21(1):667. doi: 10.1186/s12889-021-10692-1. PMID: 33827711; PMCID: PMC8028185.[3]

РЕЗЮМЕ

САГЫНДЫК А. Б., ЖАНАЕВА М. К.

ЧАСТОТА РАСПРОСТРАНЕННОСТИ ОЖИРЕНИЯ ПО ГОРОДУ КЫЗЫЛОРДА

Западно-Казakhstanский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

В ходе исследования, сравнивая статистические данные за 2021-2022 годы, мы обнаружили, что ожирение растет, а частота распространенности ожирения преобладает у женщин, а не у мужчин.

Ключевые слова: сахарный диабет, атеросклероз, генетика, инсульт, ишемическая болезнь сердца

SUMMARY

A. B.SAGYNDYK, M. K. ZHANAYEVA

THE PREVALENCE OF OBESITY IN THE CITY OF KYZYLORDA

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

In the course of the study, comparing statistical data for 2021-2022, we found that obesity is increasing, and the prevalence of obesity prevails in women, not men.

Keywords: diabetes mellitus, atherosclerosis, genetics, stroke, coronary heart disease.

АЙМАҒАМБЕТ А.Р., САБЫР А.С.

«АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНЫҢ №4 ЕМХАНА ПАЦИЕНТТЕРІНІҢ «DAMUMED» МЕДИЦИНАЛЫҚ МОБИЛЬДІ ҚОСЫМШАСЫМЕН ҚАНАҒАТТАНУ ДЕНГЕЙІН БАҒАЛАУ» ЗЕРТТЕУІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.м., аға оқытушы Турдалина К.Б.
Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтау кафедрасы

Денсаулық сақтауды цифрландыру және қағазсыз жұмыс процесін дамыту бағытында мобильді қосымшалардың ролі өте зор. Ақтөбе қаласында орналасқан №4 Қалалық емхана пациенттерінің Damumed медициналық мобильді қосымшасымен қанағаттану деңгейін анықтау және оны арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеу.

Негізгі сөздер: денсаулық сақтау цифрландыру, Damumed, мобильді қосымша, пациенттердің қанағаттануы

Өзектілігі. Денсаулық сақтауды цифрландыру және қағазсыз жұмыс процесін дамыту бағытында мобильді қосымшалардың ролі өте зор. Бүгінде емханалар ұсынған әрбір электронды қызметтерді ыңғайлы және тез алуға мүмкіндіктер бар. Өйткені, аталған бағдарлама бойынша үйден шықпай-ақ түрлі ақпаратқа қол жеткізуге болады [1]. Оның басты мақсаты – медицина қызметін халыққа тиімді ету. Қосымша арқылы пациент дәрігердің қабылдауына жазылуды немесе дәрігерді үйге шақыру, зертханалық зерттеулердің нәтижелерін көру, рецептілерді және тіркелген емхананың медицина қызметкерлері енгізген басқа да ақпаратты көреді. Демек Damumed қосымшасы пациент пен дәрігер арасындағы көпір деуге болады. Егер пациент қате ақпаратты тапса, оның қосымшада кері байланыс жасауға, оның ішінде медициналық көмек көрсету сапасы туралы пікір қалдыруға мүмкіндігі бар [2].

Зерттеудің мақсаты: Ақтөбе қаласында орналасқан №4 Қалалық емхана пациенттерінің Damumed медициналық мобильді қосымшасымен қанағаттану деңгейін анықтау және оны арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеу.

Материалдар мен әдістер. №4 Қалалық емхана пациенттерінің Damumed медициналық мобильді қосымшасымен қанағаттану деңгейін анықтау мен пікірін зерттеу үшін сауалнама әзірленді. Әлеуметтік сауалнамаға 100 респондент қатысты. Сауалнама анкета түрінде, анонимді түрде жүргізілді. Сауалнамаға қатысқанға дейін респонденттерден қатысу үшін ауызша келісім алынды.

Нәтижелері мен талқылау. Сауалнама нәтижесі көрсеткендей, қалалық емханаға ер адамдарға қарағанда

әйел адамдар жиірек жүгінеді екен. Пациенттердің дәрігерге қаралу жиілігі жасына қарай артады (әсіресе 55 жастан кейін). Емханаға келушілер саны жеткілікті, алайда Damumed мобильді қосымшасының пайдаланушылар санын көбейту қажет. Респонденттердің 44.5%-ы емханада Damumed мобильді қосымшасы арқылы көрсетілетін медициналық қызмет түрлерін жақсы бағалады, алайда қосымша арқылы жүзеге асырылатын медициналық қызметтерді жетілдіру керектігін белгіледі. Пациенттердің 11%-ы ғана Damumed қосымшасын қолдану өте оңай деп санайды, 24%-ы оңай, 43.8%-ға жуығы қосымшаны қолдану қиын, ал 21.2%-ы Damumed мобильдік қосымшасын пайдалану өте қиын деп есептейді.

Қорытынды. «№4 Қалалық емхана» пациенттерінің Damumed мобильді қосымшасымен қанағаттануының жалпы деңгейі төмен екенін атап өткен жөн. Бұл медициналық мекемеге жастарға қарағанда егде жастағы адамдардың көп жүгінуімен байланысты. Қосымша арқылы медициналық қызмет түрлерімен пациенттерді қамтамасыз ету бұл үздіксіз жетілдіруді талап процесс болып табылады, сондықтан медициналық қосымшаның барлық компоненттерін үздіксіз жетілдіру қажет.

Әдебиеттер тізімі:

1. Кошербаева Л.К., Сағындықова З.Р. Денсаулық сақтау технологиясын бағалау кезіндегі науқастардың шешім қабылдауының ролі // Вестник, 2021. №2. С. 315-323.
2. Колтун М.А., Сапон К.С. Некоторые проблемы автоматизации задач в сфере здравоохранения // Аллея науки, 2018. № 1. С. 838-840.

РЕЗЮМЕ

АЙМАГАМБЕТ А.Р., САБЫР А.С.

ИССЛЕДОВАНИЕ «ОЦЕНКА УРОВНЯ УДОВЛЕТВОРЕННОСТИ ПАЦИЕНТОВ ПОЛИКЛИНИКИ №4 ГОРОДА АКТӨБЕ МЕДИЦИНСКИМ МОБИЛЬНЫМ ПРИЛОЖЕНИЕМ «DAMUMED»»

Западно – Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Роль мобильных приложений в направлении цифровизации здравоохранения и развития безбумажного рабочего процесса очень важна. Целью исследования является определение уровня удовлетворенности

SUMMARY

A.R.AIMAGAMBET, A.S.SABYR

ASSESSMENT OF THE LEVEL OF SATISFACTION OF PATIENTS OF THE POLYCLINIC №4 OF AKTOBE CITY WITH THE MEDICAL MOBILE APPLICATION «DAMUMED»

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The role of mobile applications in the direction of digitalization of healthcare and the development of a paperless workflow is very important. The purpose of the study is to determine the level of satisfaction of patients of the city polyclinic №4 of the city of Aktobe with the

пациентов городской поликлиники №4 города Актөбе медицинским мобильным приложением Damumed и разработка рекомендаций по его повышению.

Ключевые слова: цифровизация здравоохранения, Damumed, мобильное приложение, удовлетворенность пациентов

Damumed medical mobile application and develop recommendations for improving it.

Keywords: digitalization of healthcare, Damumed, mobile application, patient satisfaction.

ОҢҒАРСЫНОВА А.М., НҰРБОЛАТҚЫЗЫ А., ОҢТАЛАПОВА А.Н.

ОРТА МЕКТЕПТЕРДЕГІ ОҚУ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУҒА, ОҚУШЫЛАРДЫҢ ОҚУЛЫҚТАР САЛМАҒЫНА ЖӘНЕ МЕКТЕП ЖИҒАЗДАРЫНЫҢ ОРНАЛАСУЫНА ГИГИЕНАЛЫҚ БАҒА БЕРУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – аға оқытушысы м.ғ.м. Карашова Г.И.
«Кәсіби аурулар мен гигиеналық пәндер» кафедрасы

Мектеп оқушыларының жыл сайынғы диспансерлеу нәтижелерінің статистикасы мәліметтеріне сай, мектеп жасындағы балалардың 53%-ға жуығының денсаулығында бұзылыстар дамығандығы белгілі. Осыған байланысты мектеп оқушыларының оқулықтарының салмағын сәйкестендіру, оқу процесін дұрыс ұйымдастыру мақсатында оқулықтарды тоқсандарға арнап, мектептегі сабақтарда электронды оқулықтарды қолдану ұсынылады.

Негізгі сөздер: оқу процесс, мектеп жиһазы, оқушы, оқулық

Өзектілігі. Мектеп оқушыларының жыл сайынғы диспансерлеу нәтижелерінің статистикасы мәліметтеріне сай, мектеп жасындағы балалардың 53%-ға жуығының денсаулығында бұзылыстар дамығандығы белгілі [1]. Мектеп жасындағы балаларда тірек-қимыл аппаратының бұзылыстарымен ауыратындар саны 5 есе жоғарылайтыны анықталды [2].

Зерттеудің мақсаты. Ақтөбе қалалық мектептерінің 1-7 сынып оқушыларының оқулықтары салмағы мен сабақ кестесін, оқу жүктемесінің санитарлық-гигиеналық талаптарға сәйкестігін гигиеналық бағалау, тірек-қимыл аппаратының бұзылыстарын анықтау және мектеп жиһаздарының санитарлық талаптарға сәйкестігіне гигиеналық баға беру.

Материалдар мен әдістер. Ғылыми зерттеу жұмысына Ақтөбе қаласы мектептерінің 6-14 жас аралығындағы 100 оқушысының оқулықтары алынды. Жергілікті емханалардан алынған 1-7 сынып оқушыларының тірек-қимыл аппараттарындағы өзгерістер мәліметтері талданды. Мектептерден сабақ кестелері алынды және мектеп жиһаздарының санитарлық ережеге сәйкестігі анықталды.

Нәтижелерін талқылау. «Білім беру объектілеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидаларын бекіту туралы ҚР ДСМ 2021 жылғы 5 тамыздағы №76 бұйрығы талаптарына сай жүргізілген зерттеулер нәтижесінде, 1-3 сынып оқушыларының сөмкесінің орташа салмағы 3,49 кг, нормадан 1,49 кг артық; 4-5 сынып оқушыларының сөмкесінің орташа салмағы 3,8 кг, нормадан 1,3 кг артық; 6-7 сынып оқушыларының сөмкесінің

орташа салмағы 4,58 кг, нормадан 1,08 кг артық екендігі анықталды[3]. Нәтижелерге сәйкес зерттелген мектеп оқушыларының тәуліктік оқулықтар жинағы СанЕмН талаптарынан орташа есеппен 1,3 кг-ға артықтығы дәлелденді. Сабақ кестесінің дұрыс ұйымдастырылуы мен жиһаздардың орналасуы анықталды.

Қорытынды. Зерттеу қорытындысы бойынша Ақтөбе қалалық мектептерінің 1-7 сынып оқушыларының оқулықтары жинағы салмағының санитарлық-гигиеналық нормаларға сәйкессіздігі анықталды. Осыған байланысты мектеп оқушыларының оқулықтарының салмағын сәйкестендіру, оқу процесін дұрыс ұйымдастыру мақсатында оқулықтарды тоқсандарға арнап, мектептегі сабақтарда электронды оқулықтарды қолдану ұсынылады. Мектеп жиһаздары талаптарға сай.

Әдебиеттер:

1. Новрузова Э.А., Николенко А.Н., Кутурова Г.А. Сколько весит портфель современного школьника? Материалы III Дальневосточного медицинского молодежного форума. 2019 (Хабаровск). стр. 276-278.
2. Махомет А.В., Иванова Д.Д. Оценка соответствия веса комплектов учебников и школьных ранцев у учащихся учреждения общего образования требованиям санитарных норм. Сборник материалов VII интернет-конференции. 2021 (Гродно). стр.136-139.
3. «Білім беру объектілеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» ҚР ДСМ 2021 жылғы 5 тамыздағы №76 бұйрығы.

РЕЗЮМЕ

ОНГАРСЫНОВА А. М., НУРБОЛАТОВНА А.,
ОНГАЛАПОВА А. Н.

**ГИГИЕНИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ОРГАНИЗАЦИИ
УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В СРЕДНИХ
ШКОЛАХ, ВЕСА УЧЕБНИКОВ УЧАЩИХСЯ И
РАСПОЛОЖЕНИЯ ШКОЛЬНОЙ МЕБЕЛИ**

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Согласно данным статистики результатов ежегодной диспансеризации школьников, известно, что почти у 53% детей школьного возраста развились нарушения здоровья. В связи с этим рекомендуется использовать электронные учебники на уроках в школе с целью согласования веса учебников школьников, правильной организации учебного процесса.

Ключевые слова: учебный процесс, школьная мебель, ученик, учебник

SUMMARY

A.M.ONGARSYNOVA, A.NURBOLATOVNA, A.
N.ONGALAPOVA

**HYGIENIC ASSESSMENT OF THE
ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL
PROCESS IN SECONDARY SCHOOLS, THE
WEIGHT OF STUDENTS' TEXTBOOKS AND THE
LOCATION OF SCHOOL FURNITURE**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

According to the statistics of the results of the annual medical examination of schoolchildren, it is known that almost 53% of school-age children have developed health disorders. In this regard, it is recommended to use electronic textbooks in school lessons in order to coordinate the weight of textbooks of schoolchildren, the correct organization of the educational process.

Keywords: educational process, school furniture, student, textbook.

АМАНГЕЛДИЕВА М.И.

КӨП САЛАЛЫ АУРУХАНАЛАРДАҒЫ ТРИАЖ ЖҮЙЕСІНІҢ ТИІМДІЛІГІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.м. Кулманова Н.Е.
Жедел шұғыл медициналық көмек кафедрасы

Қазіргі уақытта халықтың денсаулық жағдайының көрсеткіші медициналық мекемелерде уақтылы шұғыл көмек көрсету сапасына тікелей байланысты. Бұл зерттеудің мақсаты - жүйені енгізгенге дейін қолданыстағы қабылдау бөлімін қабылдау бөлімімен салыстыра отырып, көпсалалы ауруханалардағы Тriage жүйесінің тиімділігін бағалау.

Негізгі сөздер: триаж, жедел шұғыл медициналық көмек, көп салалы ауруханалар

Өзектілігі. Қазіргі уақытта халықтың денсаулық жағдайының көрсеткіші медициналық мекемелерде дер кезінде шұғыл көмек көрсету сапасына тікелей байланысты [1]. Жедел медициналық жәрдемді уақтылы көрсетпеу себептерінің бірі ұзақ уақыт күтуге мәжбүр болған емделушілердің қабылдау бөлімдерін шамадан тыс жүктеуі, сондай-ақ емделушілердің шұғыл жағдайына жеткіліксіз сапалы баға бере алмау болып табылады. Бүкіл әлемде қолданыстағы іріктеу шкалары өте көп. Шкалалар көбінесе бес деңгейлі және өңірге, денсаулық сақтау жүйесіне бейімделген, бірақ бірыңғай әмбебап шкала жоқ. Сондықтан зерттеуімізде біз Ақтөбе қаласындағы көп салалы ауруханалардағы енгізілген Тriage жүйесі қаншалықты тиімді болып табылатынына жауап іздедік [2,3].

Зерттеудің мақсаты: қазіргі таңдағы қабылдау бөлімін Тriage жүйесі енгізілгенге дейінгі қабылдау бөлімімен салыстыра отырып, көп салалы ауруханалардағы Тriage жүйесінің тиімділігін бағалау.

Материалдар мен әдістер. Медициналық жедел

жәрдем ауруханасы және Ақтөбе медициналық орталығының мұрағат бөлімінен 2017 жылдың қаңтар айы бойынша аталған аурухананың қабылдау бөліміне келіп түскен науқастардың тізімі (Науқастарды қабылдау және емге жатқызудан бас тартуларды есепке алу журналынан (№001/у форма)) алынып, олардың қабылдау бөлімінде болу уақыттарының ұзақтығы анықталды. Сонымен қатар, МЖЖА және АМО-ның мұрағат бөлімінен МАЖ «Авиценна» бағдарламасы арқылы 2019 жылдың қаңтар айы бойынша аталған аурухананың қабылдау бөліміне келіп түскен науқастардың тізімі алынып, олардың қабылдау бөлімінде болу уақыттарының ұзақтығы анықталды. Алынған нәтижелер бойынша салыстыру жұмыстары жүргізілді.

Нәтижелері мен талқылау. Салыстыру нәтижелері: МЖЖА бойынша Тriage жүйесі енгізілгенге дейінгі науқастардың қабылдау бөлімінде болу уақытының ұзақтығы мен Тriage жүйесі енгізілгеннен кейінгі науқастардың қабылдау бөлімінде болу уақытының ұзақтығының арасында 4 минут

айырмашылық анықталды ($p=0,02$). АМО бойынша Тriage жүйесі енгізілгенге дейінгі науқастардың қабылдау бөлімінде болу уақытының ұзақтығы мен Тriage жүйесі енгізілгеннен кейінгі науқастардың қабылдау бөлімінде болу уақытының ұзақтығының арасында 5 минут айырмашылық анықталды ($p=0,032$).

Қорытынды. Ауруханаларға енгізілген Тriage жүйесінің тиімділігін бағалау барысында алынған нәтижені халықаралық тәжірибемен салыстырғанда, қабылдау бөлімінде медициналық көмек көрсету уақыты неғұрлым ұзақ болуына байланысты қабылдау

бөлімінде көмек көрсету іс-шараларын одан әрі жетілдіру керектігін көрсетеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Дюсупов А.А., Пивина Л.М. Шұғыл жағдайлардың ауырлық индексіне сәйкес науқастарды іріктеу // Методикалық нұсқаулық. - 2018. - 100 бет.
2. Robertson-Steel I. Evolution of triage systems // Emergency Medicine Journal. - 2006. - №23. - P.154-163.
3. Iserson K. V., Moskop J. C. Triage in medicine, part I: Concept, history, and types // Ann. Emerg. Med. - 2007. - №49(3). - P.275-281.

РЕЗЮМЕ

АМАНГЕЛДИЕВА М.И.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ СИСТЕМЫ ТРИАЖ В МНОГОПРОФИЛЬНЫХ БОЛЬНИЦАХ

Западно-Казакстанский медицинский университет имени Марата Оспанова. Актобе, Казакстан

В настоящее время показатель состояния здоровья населения напрямую зависит от качества оказания своевременной экстренной помощи в медицинских учреждениях. Цель данного исследования - оценить эффективность системы Тriage в многопрофильных стационарах, сравнивая существующее приемное отделение с приемным отделением до внедрения системы.

Ключевые слова: *триаж, неотложная медицинская помощь, многопрофильные больницы*

SUMMARY

M.I. AMANGELDIEVA

THE EFFECTIVENESS OF THE TRIAGE SYSTEM IN MULTIDISCIPLINARY HOSPITALS

West Kazakstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Currently, the indicator of the health status of the population directly depends on the quality of timely emergency care in medical institutions. The purpose of this study is to evaluate the effectiveness of the Triage system in multidisciplinary hospitals by comparing the existing reception department with the reception department before the introduction of the Triage system.

Keywords: *triage, emergency medical care, general hospitals*

КУМАР Г.Б., АМАНШИЕВА А., НУРМУХАМЕДОВА Ш.М.

КОМОРБИДНОСТЬ И COVID-19 СРЕДИ ПРОЖИВАЮЩИХ В ЗАПАДНО-КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ

Западно-Казакстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

Научный руководитель – к.м.н., асс. профессор Уразаева С.Т.
Кафедра эпидемиологии

Целью настоящего исследования является изучение связи коморбидных состояний в анамнезе с риском заболевания COVID-19 у населения Западно-Казакстанской области Республики Казакстан. Полученные результаты показали, что наличие ИБС и инфаркта миокарда в анамнезе у жителей ЗКО значительно повышает риск заболевания COVID-19.

Ключевые слова: *COVID-19, санитайзер, коморбидность*

Актуальность. Наряду с известными факторами риска, таких как дистанцирование, отсутствие приверженности к соблюдению гигиены рук и использованию санитайзеров, имеют значение социальные, поведенческие факторы, а также коморбидные состояния [1]. Согласно литературным данным, по распространенности коморбидность в некоторых странах охватывает треть населения, при этом отмечена тенденция к росту числа таких пациентов во всех возрастных

группах [2]. В контексте пандемии COVID-19 наличие сопутствующей патологии у пациентов является значимым фактором риска, влияющим на течение и прогноз новой коронавирусной инфекции, при этом именно пациенты с коморбидностью относятся к наиболее уязвимой группе [3].

Цель исследования. Изучить связь коморбидных состояний в анамнезе с риском заболевания COVID-19 у населения Западно-Казакстанской области (ЗКО)

Республики Казахстан.

Материалы и методы. Кросс-секционное исследование 1175 респондентов в возрасте от 18 до 69 лет проводилось в период с октября по ноябрь 2021 года. Опрос проводился среди репрезентативной выборки с использованием адаптированной анкеты, основанной на анкете STEPS (ВОЗ). Работа проводилась в рамках научно-технической программы «Национальная программа внедрения персонализированной и превентивной медицины в Республике Казахстан», финансируемой МЗРК в 2022-2024 годы. Статистическая обработка полученных данных проводилась путем составления таблиц сопряженности с помощью хи-квадрат Пирсона. Во всех процедурах статистического анализа уровень значимости принимался за $p \leq 0,05$.

Результаты. Анализ проводили по выявлению следующих сопутствующих заболеваний у респондентов: рак молочной железы, артериальная гипертензия, инфаркт миокарда, сахарный диабет и ишемическая болезнь сердца (ИБС). Большинство участников были женщинами (54,8%). Средний возраст обследуемых составил 49 лет, из них чаще болели лица молодого (30-49 лет) и среднего возраста (50-59 лет), что составило 38,4% и 34,4% соответственно, лица старшего возраста (60-69 лет) – 17,8%. Лица в возрасте 18-29 лет болели реже ($p=0,03$). Результаты показали, что число коморбидных состояний, ассоциированных с COVID-19 у

лиц старшего возраста по сравнению с молодыми увеличивается в несколько раз. Среди респондентов в возрасте 60 лет и старше, все имели комплексную коморбидность. Статистически значимые различия ($p < 0,05$) выявлены при следующих коморбидных состояниях: ИБС – 41% ($p=0,0006$); инфаркт миокарда – 37,6% ($p=0,05$).

Заключение. Таким образом, полученные результаты показали, что наличие ИБС и инфаркта миокарда в анамнезе у жителей ЗКО существенно повышает риск заболевания COVID-19, эти данные могут быть включены в тематику школ здоровья для профилактической работы с пациентами.

Список литературы:

1. Haileamlak A. Physical Inactivity: The Major Risk Factor for Non-Communicable Diseases. *Ethiop J Health Sci.* 2019 Jan;29(1):810.
2. Bello B, Useh U. COVID-19: Are Non-Communicable Diseases Risk Factors for Its Severity? *Am J Health Promot.* 2021 Jun;35(5):720-729.
3. Owopetu OF, Adebayo AM, Popoola OA. Behavioural risk factors for non-communicable diseases among undergraduates in South-west Nigeria: knowledge, prevalence and correlates: a comparative cross-sectional study. *J Prev Med Hyg.* 2021 Jan 14;61(4):E568-E577.

ТҮЙІН

КУМАР Г.Б., АМАНШИЕВА А.,
НУРМУХАМЕДОВА Ш.М.

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ ТҮРҒЫНДАР АРАСЫНДАҒЫ КОМОРБИДТІЛІК ЖӘНЕ КОВИД-19

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Осы зерттеудің мақсаты – Қазақстан Республикасының Батыс Қазақстан облысының тұрғындарында COVID-19 ауруының қаупімен қатар жүретін аурулардың байланысын зерделеу. Нәтижелер БҚО тұрғындарында ЖИА мен миокард инфарктісінің анамнезінде болуы COVID-19 ауруының қаупін едәуір арттыратынын көрсетті.

Негізгі сөздер: COVID-19, дезинфекциялау құралы, қатар жүретін ауру

SUMMARY

G.B.KUMAR, A.A. AMANSHIYEVA,
SH.M.NURMUKHAMEDOVA

COMORBIDITY AND COVID-19 AMONG RESIDENTS IN WEST KAZAKHSTAN REGION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The purpose of this study is to study the relationship of a history of comorbid conditions with the risk of COVID-19 in the population of the West Kazakhstan region of the Republic of Kazakhstan. The results obtained showed that the presence of coronary artery disease and myocardial infarction in the anamnesis in WKO residents significantly increases the risk of COVID-19.

Keywords: COVID-19, sanitizer, comorbidity

ТІЛЕКТЕС Г.Б.

ЕГДЕ ЖӘНЕ ҚАРТ ЖАСТАҒЫ АДАМДАРҒА ЕМХАНАЛАРДА МЕДИЦИНАЛЫҚ КӨМЕК КӨРСЕТУДІ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – м.ғ.к доцент Калдыбаев К.К.
Кафедра – Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтау

Аннотация. Емхана жағдайында егде және кәрілік жастағы халыққа медициналық көмектің көлемін, сипатын және ұйымдастырушылық нысандарын зерттеу.

Негізгі сөздер: егде, қарт, медициналық көмек, гериатриялық, паллиативті көмек

Өзектілігі: «Халықтың қартаюы» мәселесі әлемнің көптеген елдеріне тән сауал. Бұл біздің елімізде де кездеседі. 65 жастан асқан халық үлесінің артуы осы топтың медициналық көмектің әртүрлі түрлеріне қажеттілігінің артуына әкеледі. Егде жастағы адамдарға көрсетілетін медициналық көмекті жетілдіру, олардың медициналық-биологиялық, әлеуметтік, психологиялық аспектілерін кешенді шешу мемлекеттік бағдарламаның басымдықтарының бірі болып айқындалған [1]. Қазіргі уақытта ҚР егде жастағы адамдарға медициналық қызмет көрсету медициналық-санитарлық көмек түрінде көрсетіледі, өйткені егде және кәрілік жастағы пациенттермен мамандандырылған гериатр-дәрігерлер іс жүзінде жетіспейді [2,3].

Зерттеудің мақсаты: Емхана жағдайында егде және кәрілік жастағы халыққа медициналық көмектің көлемін, сипатын және ұйымдастырушылық нысандарын зерттеу.

Зерттеу материалдары мен әдістері: 60 жастан асқан адамдар, халықтың осы әлеуметтік тобына қызмет көрсететін емханалық ұйымдар және зерттеу объектілері амбулаториялық карталар. Материалдар медициналық статистика әдістерін қолдана отырып өңделді. Зерттеу 2021-2022 жылдары Ақтөбе қаласының №4 емханасының базасында жүргізілді. Бастапқы медициналық құжаттама деректері бойынша егде және кәрілік жастағы адамдардың жүгіну құрылымы зерттелді (2314 қарт тұрғын).

Зерттеу нәтижелері: Зерттеу материалдарын талдау осы емханада егде және кәрілік жастағы халық саны 8340 адамды (ерлер – 39,5%, әйелдер – 60,5%)

құрағанын көрсетті. №4 қалалық емханада егде және кәрілік жастағы адамдардың жүгінуі құрылымында қан айналымы аурулары 1-орында (1000 тұрғынға шаққанда 31% немесе 304,5), сүйек-бұлшықет жүйесі және дәнекер тін аурулары 2-орында (1000 тұрғынға шаққанда 8,3% немесе 81,5). Емдеу-алдын алу іс-шараларын жоспарлау және дәрігерлердің біліктілігін арттыру кезінде жүгіну құрылымын ескеру қажет. Қорытынды: Зерттеу материалдарының негізінде біз емхана жағдайында гериатриялық пациенттерге медициналық көмек көрсетуді жетілдіру жөнінде ұсыныстар жасадық:

- емханалар жанынан гериатриялық кабинеттер ашу;
- геронтологиялық топ тұлғаларын жыл сайынғы тексеруді енгізу;
- медициналық көмектің жеке қажеттіліктері мен көлемін анықтау мақсатында жүйелі мониторинг жүргізу;
- қарт адамдарға паллиативтік көмек көрсетуді жетілдіру. Хоспистерді ашу, үйде төсек режимінде жатқан ауыр науқастарға күтім жасайтын адамдарға материалдық қолдау көрсету тетігін әзірлеу.

Әдебиеттер тізімі:

1. Старшее поколение в Казахстане: взгляд в будущее: Национальный отчет о человеческом развитии. – Алматы, 2017
2. Яцемирская Р. С. Социальная геронтология. - М.: Академический Проект, 2015, -320с
3. Здоровье пожилых-Женева, 2017г.

РЕЗЮМЕ

ТІЛЕКТЕС Г.Б.

ОРГАНИЗАЦИЯ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ В ПОЛИКЛИНИЧЕСКИХ УСЛОВИЯХ ЛИЦАМ ПОЖИЛОГО И СТАРШЕГО ВОЗРАСТА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Изучение объема, характера и организационных форм медицинской помощи пожилому и старшему населению в условиях поликлиники.

Ключевые слова: пожилой, медицинская помощь, гериатрический, паллиативная помощь

SUMMARY

G.B. TILEKES

ORGANIZATION OF MEDICAL CARE IN POLYCLINIC CONDITIONS FOR ELDERLY AND OLDER PERSONS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The purpose of the work is to study the volume, nature and organizational forms of medical care for the elderly and older population in a polyclinic.

Keywords: elderly, elderly, medical care, geriatric, palliative care

ҚУАНАЛИЕВА Д.С., САДЫҚ Д.Б., ҚАРАБАЙҰЛЫ М.

ҚАНТ ДИАБЕТІН БАСҚАРУ БАҒДАРЛАМАСЫНА ҚАТЫСАТЫН НАУҚАСТАРДЫҢ ҚАНАҒАТТАНУЫН ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – PhD, доцент м.а. Тажбенова С.Т.

Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтау кафедрасы

Аннотация. Қант диабеті – денсаулық сақтаудың маңызды әлеуметтік мәселелерінің бірі. Бұл зерттеу қант диабетін басқару бағдарламасына қатысатын пациенттерге сауалнама жүргізу арқылы бағдарламаға қанағаттанушылықты зерттеу мақсатында қалалық емханада жүргізілді.

Негізгі сөздер: қант диабеті, сауалнама, созылмалы ауру

Өзектілігі: Қант диабеті – денсаулық сақтаудың маңызды әлеуметтік мәселелерінің бірі. Халықаралық диабет федерациясының деректеріне сәйкес, 2021 жылы әлемде 537 млн. ересек адам қант диабетімен ауырған. Жылына әлемде қант диабетінен шамамен 4-5 млн. адам өледі [1]. Зерттеліп отырған мәселенің өзектілігі Қазақстанда соңғы 10 жылда қант диабетімен сырқаттанушылық көрсеткіші 2 есеге артып, қарқынды өсумен байланысты. Қант диабетінің кең таралуы айтарлықтай асқынуларға, мерзімінен болатын өлім-жітім мен мүгедектіктің басты себебі болуына, айтарлықтай медициналық, әлеуметтік, сондай ақ, экономикалық шығындарға әкеліп соқтырады [2]. Бұл мәселенің алдын алу үшін елімізде МСАК деңгейінде созылмалы ауруларды басқару бағдарламасы жүзеге асырылуда. Бұл бағдарламаның мақсаты медицина қызметкерлері мен науқастың мінез-құлқын өзгерту, серіктестік қарым-қатынас жасау, науқастың денсаулық деңгейін және өмір сүру сапасын арттыру үшін бағдарланған үлгі жасай отырып, өз денсаулығын басқаруға науқастарды тарту, клиникалық асқынуларды, созылмалы аурулар кезіндегі өлім-жітім мен мүгедектік көрсеткіштерін төмендету болып табылады [3].

Зерттеудің мақсаты: Ақтөбе қаласының №4 қалалық емханасында қант диабеті бойынша ауруларды басқару бағдарламасына қатысушылардың қанағаттанушылығын зерттеу.

Материалдар мен әдістер: Қант диабеті бойынша ауруларды басқару бағдарламасына науқастардың қанағаттанушылығын анықтау үшін Ақтөбе қаласы №4 қалалық емханада 2-типті қант диабеті бойынша ауруларды басқару бағдарламасына қатысатын науқастарға сауалнама жүргізілді. Зерттеу дизайны – бір уақытты, көлденең зерттеу. Зерттеуге Ақтөбе қаласының №4 қалалық емханасында 2-типті қант диабеті бойынша ауруларды басқару бағдарламасына қатысатын 114 науқас алынды. Науқастарға сауалнама жүргізу үшін арнайы әзірленген авторлық сауалнама қолданылды (авторы Калмаханов С.Б). Сауалнаманың паспорттық

бөлімінде науқастың жасы, жынысы, білімі, әлеуметтік статусы және отбасылық жағдайы туралы мәліметтер қарастырылған. Сауалнаманың негізгі бөлімінде науқастардың бағдарламаға, бағдарламаның нәтижелеріне қанағаттануы және өз ауруын басқаруы бойынша сұрақтар қарастырылған. Мәліметтерге талдау жасалып, статистикалық өңделді.

Нәтижелері мен талқылау: Сауалнамаға қатысқандардың 55,3%-ы ауруларды басқару бағдарламасының ұйымдастырылуына, 81,6%-ы өз денсаулық нәтижелеріне қанағаттанатынын көрсетті. 81,6%-ы өз ауруы мен жай-күйін басқара алатынын атап өтті. Науқастар өз ауруын басқарудың бір бөлігі физикалық белсенділік қамтиды деп түсінетіндер 59,7%-н, дұрыс тамақтану деп санайтындар 65%-н құрады, 91,2%-ы өз ауруын басқару үшін дәрілік препараттарды уақытында қабылдау керек деп түсінетінін көрсетті.

Қорытынды: Жүргізілген зерттеу ауруларды басқару бағдарламасын нәтижелі жүзеге асыру үшін, сондай ақ, қант диабетімен ауыратын науқастардың өз-өзіне көмек көрсетуді, өз денсаулығын басқаруды және ауруы туралы білімдерін меңгеру үшін денсаулық мектептерінің жұмысын күшейту қажеттігін көрсетті.

Әдебиеттер тізімі:

1. International Diabetes Federation. IDF Diabetes Atlas. 10th ed. Brussels, Belgium: International Diabetes Federation; 2021.

2. Danaei G., Finucane M.M., Lu Y., Singh G.M., Cowan M.J., Paciorek C.J., et al. National, regional, and global trends in fasting plasma glucose and diabetes prevalence since 1980: systematic analysis of health examination surveys and epidemiological studies with 370 country-years and 2,7 million participants//Lancet.- 2011. –Vol. 378(9785). – P.31-40.

3. Кулкаева Г. Внедрение программы управления хроническими заболеваниями в Республике Казахстане//Онкология и радиология Казахстана. – 2015. – 37(3). – С.8-9.

РЕЗЮМЕ

ҚУАНАЛИЕВА Д.С., САДЫҚ Д.Б.,
ҚАРАБАЙҰЛЫ М.

**АНАЛИЗ УДОВЛЕТВОРЕННОСТИ
ПАЦИЕНТОВ, УЧАСТВУЮЩИХ В
ПРОГРАММЕ УПРАВЛЕНИЯ ЗАБОЛЕВАНИЕМ
ПО САХАРНОМУ ДИАБЕТУ**

Западно-Казакстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казакстан

Сахарный диабет – одна из наиболее серьезных социальных проблем общественного здравоохранения. Это исследование было проведено в городской поликлинике с целью изучения удовлетворенности программой путем опроса пациентов, участвующих в программе управления заболеванием по сахарному диабету.

Ключевые слова: диабет, анкета, хроническое заболевание

SUMMARY

D.S.KUANALIEVA, D.B.SADYK,
M.KARABAIULY

**SATISFACTION ANALYSIS OF PATIENTS
PARTICIPATING IN THE DIABETES MELLITUS
DISEASE MANAGEMENT PROGRAM**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Diabetes mellitus is one of the most serious social problems of public health. This study was conducted in a city polyclinic in order to study the satisfaction with the program by interviewing patients participating in the diabetes management program.

Keywords: diabetes, questionnaire, chronic disease.

НУРГАЗИН Ш.Б., МАРЛЕНОВА А.Е., НҮРКЕНҚЫЗЫ І.

**МЕДИЦИНАЛЫҚ САҚТАНДЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ (АҚТӨБЕ
ҚАЛАСЫНЫҢ МЫСАЛЫНДА)**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазакстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазакстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.м. Умбетов М.У.

Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтау кафедрасы

Медициналық сақтандыру – медициналық қызмет көрсететін медициналық ұйымдардың, олардың қызметкерлері мен жеке тәжірибешілердің санын, жұмыс сапасын дәл бағалау үшін жағдай жасайды. Бұл зерттеудің мақсаты – Ақтөбе қаласы бойынша халық арасында медициналық сақтандырудың маңыздылығын, рөлін анықтау және бағалау.

Негізгі сөздер: медициналық сақтандыру, сауланама, сұхбат

Өзектілігі. Медициналық сақтандыру – медициналық қызмет көрсететін медициналық ұйымдардың, олардың қызметкерлерінің және жеке тәжірибешілік дәрігерлер жұмысының саны, сапасына нақтылай бағалауға жағдай жасайды. Медициналық сақтандыру мемлекет тарапынан көзделген шаралардың сипаты мен көлеміне қарамастан халық пен ұйымдардың түрлі мүдделерін қосымша қорғауға мүмкіндік бере отырып, әлеуметтік экономикалық тұрақтылықты қамтамасыз етеді [1]. Сақтандыру компанияларының резервтері экономикалық дамуды қаржыландыратын инвестициялардың сенімді көзі болып табылады, сақтандыруды дамытудың негізгі мақсаты – мемлекеттердің, азаматтардың мүддесін қорғаудың нақты құралы бола алатын толыққанды орнықты жұмыс істейтін ұлттық медициналық сақтандыру нарығын қалыптастыру [2,3].

Зерттеудің мақсаты: Ақтөбе қаласы бойынша медициналық сақтандырудың халық арасындағы маңыздылығын, рөлін анықтап, қорытынды баға беру. Медициналық сақтандыру бағдарламасы енгізілген

медициналық мекемесінің жұмысын бақылау.

Материалдар мен әдістер. Елімізде медициналық сақтандырудың маңыздылығын анықтау мақсатында халық арасында сауалнама жүргізілді. Әлеуметтік сұрау – өзіне тән әлеуметтік зерттеу әдістерінің бірі. Бұл әдіс қысқа мерзім ішінде көп мөлшердегі адам санынан көлемді ақпарат алуға мүмкіндік береді. Әлеуметтік сұрау сауалнама және сұхбат түрінде жүргізілді. Сауалнама медициналық сақтандырудың маңыздылығын анықтап, халықтың қазіргі көрсетіліп жүрген мемлекеттік медициналық көмекке көңілдері толатын және толмайтындығын біліп, әрі қарай медициналық көмектің сапасын арттыруға ұсыныс жасау үшін жүргізілді. Науқастың медициналық көмекке көңілі толуы сапалы медициналық көмек алуға бірден бір жағдай жасайды.

Нәтижелері мен талқылау. Осы өткізілген сауалнаманың қорытындысы бойынша, сауалнамаға қатысушылардың көпшілігі медициналық сақтандыру бағдарламасын қолдайтыны байқалады. Медициналық

сақтандыру жүйесімен 81% азаматтар келісетіні және мемлекеттік медициналық көмекке 53% азаматтардың көңілі толмайтындығы анықталды. Медициналық сақтандыру арқылы жыл сайын медицинаның жұмысы бір деңгейге түсіп келеді.

Қорытынды. Медициналық сақтандыру жүйесін еліміздің денсаулық сақтау саласында қолдану барысында дамыған елдердің тәжірибесіне сүйене отырып, жергілікті ерекшеліктерге көңіл аудару қажет. Медициналық сақтандыру жүйесі денсаулық сақтау саласында сапалы жәрдем алуға үлкен көмегі тиеді. Нарық талаптарына сәйкес біз жан-жақты білім жинап, заман ағынымен қатар жүруіміз керек. Жалпы алғанда, медициналық сақтандырудың дамуы қазіргі кездегі

денсаулық сақтау жүйесіндегі кемшіліктерді азайтып, жүйесіз жүрген істерді біршама жүйелеуге жол ашады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Обязательное медицинское страхование в Республике Казахстан / Сборник законодательных актов и нормальных документов №1. 1996. – 6-7 с.
2. Комаров Ю.М. Медицинское страхование: для Голландии, для Германии и для России // ГлавВрач. – 2014. - №6. С. 81-90.
3. Искакова Л.И., Шейман И.М. Оплата медицинской помощи в условиях медицинского страхования. Зарубежный опыт и практические рекомендации – Кемерово, 2011. – С. 49.

РЕЗЮМЕ

НУРГАЗИН Ш.Б., МАРЛЕНОВА А.Е.,
НҮРКЕНҚЫЗЫ І., УМБЕТОВ М.У.

ОСНОВНЫЕ ВОПРОСЫ МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ (НА ПРИМЕРЕ ГОРОДА АКТОБЕ)

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Медицинское страхование создает условия для точной оценки количества, качества работы медицинских организаций, оказывающих медицинские услуги, их работников и частных практикующих врачей. Цель данного исследования – определить значение, роль медицинского страхования среди населения по городу Актөбе и дать оценку.

Ключевые слова: медицинская страховка, обследование, интервью

SUMMARY

SH.B.NURGAZIN, A.E.MARLENOVA,
I.NURKENKYZY, M.U.UMBETOV

THE MAIN ISSUES OF HEALTH INSURANCE (ON THE EXAMPLE OF THE CITY OF AKTOBE)

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Medical insurance – creates conditions for an accurate assessment of the quantity and quality of work of medical organizations providing medical services, their employees and private practitioners. The purpose of this study is to determine the importance and role of health insurance among the population in the city of Aktobe and to assess

Keywords: medical insurance, examination, interview

БИМАХАНОВА А., КЕРІМХАН Б.С., ҚАЗЫБАЕВ М.Қ.

АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНДАҒЫ ЕГДЕ ЖАСТАҒЫ ТҮРҒЫНДАРДЫҢ МЕНТАЛЬДЫ ДЕНСАУЛЫҒЫНА ТАЛДАУ ЖҮРГІЗУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.м., аға оқытушы Бекбауова А.У.
Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтау кафедрасы

Аннотация. Зерттеу көрсеткендей, 60 пен 75 жас аралығындағы егде жастағы тұрғындарда стресс, мазасыздық, мазасыздық белгілері көбірек болады. Бұл асқину кезеңіне әкеледі (шизофрения, деменция, Альцгеймер ауруы), онда егде жастағы адамдар симптомдарға назар аудармайды. Осыған сәйкес жалпы тәжірибелік дәрігерлер жасай алмайды тиісті көмек көрсету. А психиатриялық көмек мамандандырылған, ол жалпы денсаулық сақтау жүйесінен бөлінген және жеке заңмен реттеледі, сондықтан психиатриялық қызметтер әлі де МСАК деңгейінде қол жетімді емес.

Негізгі сөздер: шизофрения, психиатриялық көмек, деменция, альцгеймер ауруы

Өзектілігі. Қазақстан Республикасындағы психиатриялық көмек мамандандырылған болғандықтан, жалпы тәжірибелік дәрігерлерге шағымданған егде

жастағы науқастардың 50%-да психикалық бұзылулар белгілері табылған [1,2]. Бұл дегеніміз Қазақстан Республикасының статистикасы егде жастағы

адамдардың психикалық ауруларын тіркемейді. Нәтижесінде қарт адамдардың психикалық жүйесінің бұзылулары назардан тыс қалуда. Психикалық бұзылыстары бар осы жастағы адамдардың басым бөлігі тиісті қамқорлыққа мұқтаж.

Зерттеу мақсаты: Егде жастағы тұрғындардың ментальды денсаулығының ерекшеліктерін зерттеу.

Зерттеу материалдары мен әдістері: 2020-2022 жылдардағы ҚР халық денсаулығы және Ақтөбе облысы денсаулық сақтау ұйымдарының қызметі туралы статистикалық жинақтары және №1 қалалық емхана бойынша 60-75 жас аралығындағы егде тұрғындарының «Психикалық ауруларды электронды тіркеу» ақпараттық жүйесі бойынша алынған мәліметтер (№052/е нысаны – амбулаториялық пациенттің медициналық картасы; №030-2/е – психикалық бұзылысы бар науқасты бақылау картасы; №061/е нысан – психикалық бұзылысы бар науқастардың контингенті туралы есебі; №014/е нысан – психикалық бұзылысы бар науқастардың стационардан шыққаны туралы есебі). Зерттеуде ретроспективті және статистикалық талдау әдістері жүргізілді [2].

Нәтижелері мен талқылау: Зерттеу нәтижесі ҚР және Ақтөбе қаласы халқының ментальды денсаулық жағдайына Республикалық ғылыми-тәжірибелік психиатрия, психотерапия және наркология орталықтары жариялайтын «Қазақстан халқына психиатриялық көмек» материалдарының жыл сайынғы статистикалық жинақтары бойынша талдау жасалды. 2020 жылы алғаш сырқаттанғандар саны 100 мың адамға шаққанда 53,8 % жағдайды құрады [3]. Осы кезеңде

республикадағы ментальды бұзылуларға қатысты Ақтөбе VII орынды иеленді. Сонымен қатар, ХАЖ-10 жинағы бойынша егде жас тұрғындарының арасында 1-орында шизофрения және шизотипті сандырақтау, 2-орында аффективті неврологиялық бұзылыстар тіркелген, ал жеңіл түрдегі бұзылыстар психоздар, күйзелістік синдромдары тіркелмеген. Ал бұл арнайы мамандардың карауында, тек қана ауыр түрдегі науқастар ғана тіркелетінін көрсетеді [3].

Қорытынды. Зерттеу бойынша 60-75 жас аралығындағы егде жастағы тұрғындарда күйзеліс, үрей алаңдаушылық, мазасыздық белгілері көп анықталған. Бұл белгілерге егде жастағы адамдар көңіл бөлмейтіндіктен оны асқындыру сатысына (шизофрения, деменция, Альцгеймер ауруы) дейін апарды. Осыған сәйкес жалпы тәжірибелік дәрігерлер тиісті көмекті бере алмайды. Ал психиатриялық көмек мамандандырылған, ол денсаулық сақтаудың жалпы жүйесінен бөлек және жеке заңмен реттеледі, сол себепті МСАК деңгейінде психиатриялық қызметтер әлі де толық қолжетімді емес [2,3].

Әдебиеттер тізімі:

1. Захарчук С. А. Исследование отношения к здоровью пожилых людей в современном психологии 2019 г., стр: 63-74
2. «Психологическое здоровье и его составляющие» Черника А.С. 2021 г., стр. 328-331.
3. 2020-2022 жж. Қазақстан Республикасы халқының денсаулығы және денсаулық сақтау ұйымдарының қызметі статистикалық жинақ., Нур-Султан, 03.09.2021 ж.

РЕЗЮМЕ

БИМАХАНОВА А., КЕРИМХАН Б.С.,
ҚАЗЫБАЕВ М.Қ.

ПРОВЕДЕНИЕ АНАЛИЗА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВЬЯ ПОЖИЛОГО НАСЕЛЕНИЯ ГОРОДА АКТОБЕ

Западно-Казакстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

Исследование показало, что у пожилых жителей в возрасте от 60 до 75 лет больше симптомов стресса, беспокойства, тревожность. Это приводит к стадии осложнения (шизофрения, деменция, болезнь Альцгеймера), когда пожилые люди не обращают внимания на симптомы. В соответствии с этим врачи общей практики не могут оказывать надлежащая помощь. А психиатрическая помощь специализирована, она отделена от общей системы здравоохранения и регулируется отдельным законом, поэтому психиатрические услуги по-прежнему недоступны на уровне ПМСП.

Ключевые слова: шизофрения, психиатрическая помощь, деменция, болезнь Альцгеймера

SUMMARY

A.BIMAHANOVA, B.S. KERIMKHAN, M.K.
KAZYBAEV

ANALYSIS OF THE ELDERLY POPULATION MENTAL HEALTH IN AKTOBE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The study showed that older residents aged 60 to 75 years have more symptoms of stress, anxiety, anxiety. This leads to a stage of complication (schizophrenia, dementia, Alzheimer's disease), when older people do not pay attention to the symptoms. In accordance with this, general practitioners cannot provide proper care. And psychiatric care is specialized, it is separated from the general health care system and regulated by a separate law, so psychiatric services are still not available at the PHC level.

Keywords: schizophrenia, psychiatric care, dementia, Alzheimer's disease

СЕЙІЛХАНОВА Ә.Б., ИБРАШЕВА А.Ж., ХАМЗИЕВА М.М., КҮЗЕМБАЙ А.С., БАХТИБАЕВА И. Б.

**АУРУЛАРДЫ БАСҚАРУ БАҒДАРЛАМАСЫ ТУРАЛЫ ПАЦИЕНТТЕР ШҚІРІНЕ
ТАЛДАУ ЖҮРГІЗУ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: PhD Абдикадинова И.Т

Қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтау кафедрасы

Қазіргі уақытта адамның қатысуымен ортақ жауапкершілікті қалыптастыру мақсатында созылмалы ауруларды басқару үшін сырқаттанушылықтың алдын алуға бағытталған дәлелді медицина әдістерінің көмегімен жұқпалы емес ауруларды бақылауды басқару жүргізіледі. 2017 жылы Ақтөбе қаласында бұл бағдарлама өз жұмысын №4 қалалық емханада пилоттық негізде бастады. Алғашқы медициналық-санитарлық көмек деңгейінде №4 қалалық емханада ауруларды басқару бағдарламасы шеңберінде туындаған мәселелер талданды.

Негізгі сөздер: алғашқы көмек, сатурация, сұхбат, мониторинг

Өзектілігі: Қазіргі уақытта ортақ жауапкершілікті қалыптастыру мақсатында адамның өзі қатысуымен созылмалы ауруларды басқару үшін, сырқаттанушылықтың алдын алуға бағытталған жұқпалы емес ауруларды бақылауда ұстауды дәлелді медицина әдістері арқылы басқару жүргізілуде [1,2]. 2013 жылдан бастап Қазақстан Республикасында үш нозологияға арналған Ауруларды басқару бағдарламасы (АББ) енгізілді: артериялық гипертензия, созылмалы жүрек жеткіліксіздігі және қант диабеті. 2017 жылы Ақтөбе қаласында бұл бағдарлама пилоттық негізде №4 қалалық емханада өз жұмысын бастады [3].

Қазақстанда бұл бағдарламаның енгізілуі тиімді нәтижелерді көрсетуде, бірақ олар әлі перспективалық зерттеулерде бағаланбаған. Бұл зерттеу жұмысымыздың өзектілігін айқындайды және ауруларды басқару бағдарламасын бағалау үшін зерттеулер жүргізуге негіз болды.

Зерттеу мақсаты: Медициналық-санитарлық алғашқы көмек деңгейінде №4 қалалық емханадағы (ҚЕ) Ауруларды басқару бағдарламасында туындаған мәселелерді талдау.

Материалдар мен әдістер: №4 ҚЕ-дағы жалпы тәжірибелік дәрігер учаскесіндегі АББ-да қант диабетімен тіркелген науқастарға сапалы зерттеу (тереңдетілген сұхбат) жүргізілді. Сұхбатқа 23 пациент қатысты, әр пациентке 14 сұрақтан қойылды. Жүргізілген сапалы зерттеудегі іріктеу теориялық қанықтыру (сатурация) негізінде жүзеге асырылды.

Нәтижелер мен талқылау: Ауруларды басқару бағдарламасын жан-жақты зерттеп, саралай келе, пациенттер арасында АББ туралы ақпараттың жеткіліксіздігі анықталды. АББ енгізу арқылы созылмалы инфекциялық емес аурумен ауыратын науқастың өмір

сапасын жақсарту, аурулардың асқынуын төмендету, жедел жәрдем шақыру санын, үйге дәрігер шақыруды төмендету, созылмалы инфекциялық емес аурулардан болатын өлім-жітімді төмендету қажеттілігі байқалды. Бағдарламадағы науқастар пікіріне сүйенсек, медицина қызметкерлерінің пациент денсаулығына үздіксіз мониторинг жүргізетіндерін, медицина қызметкерлерінің қамқорлығын, дәрігер қабылдауына келген ұнайтындығын және науқастардың өз денсаулықтарын өздері басқарудағы жауапкершілікті арттыру қажеттілігінің маңызды екені анықталды.

Қорытынды: Профилактикалық қызметтегі негізгі мәселелердің бірі созылмалы инфекциялық емес аурулардың алдын алу, оларды емдеу, асқынуын болдырмаудағы тиімділікті жеткіліксіз деп айтуға болады. Осыған байланысты созылмалы инфекциялық емес аурулары бар науқастарды үздіксіз бақылау әрі асқынудың алдын алудағы жұмыстарды жетілдіру бойынша жаңа нысандарды ұсыну жоспарлануда.

Әдебиеттер тізімі:

1. Lerner, D.; Allaire, S.; Reisine, S. Work disability resulting from chronic health conditions. J. Occup. Environ. Med. 2016, 47, 253–264.
2. Chaturvedi, R.; Desai, C.; Patel, P.; Shah, A.; Dikshit, R.K. An evaluation of the impact of antidiabetic medication on treatment satisfaction and quality of life in patients of diabetes mellitus. Perspect. Clin. Res. 2018, 9, 1–15.
3. Пилоттық өңірлерге созылмалы инфекциялық емес ауруларды басқару бағдарламасын енгізу туралы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2013 жылғы 5 сәуірдегі №211 бұйрығы. <https://online.zakon.kz>.

РЕЗЮМЕ

СЕЙИЛХАНОВА Ә.Б., ИБРАШЕВА А.Д.,
ХАМЗИЕВА М.М., КУЗЕМБАЙ А.С.,
БАХТИБАЕВА И.Б.

**АНАЛИЗ МНЕНИЙ ПАЦИЕНТОВ
О ПРОГРАММЕ УПРАВЛЕНИЯ
ЗАБОЛЕВАНИЯМИ**

Западно-Казакстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

В настоящее время с целью формирования солидарной ответственности с участием самого человека проводится управление контролем неинфекционных заболеваний с помощью методов доказательной медицины, направленных на профилактику заболеваемости, для управления хроническими заболеваниями. В 2017 году в г. Актобе эта программа начала свою работу в городской поликлинике №4 на пилотной основе. На уровне первичной медико-санитарной помощи были проанализированы вопросы, возникшие в рамках программы управления заболеваниями в городской поликлинике №4.

Ключевые слова: первая помощь, сатурация, опрос, мониторинг

SUMMARY

A.B.SEILKHANOVA, A.J.IBRASHEVA,
M.M.KHAMZIEVA, A.S.KUZEMBAI,
I.B.BAKHTIBAEVA

**ANALYSIS OF PATIENT OPINIONS ABOUT THE
DISEASE MANAGEMENT PROGRAM**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Currently, in order to form joint responsibility with the participation of the person himself, the management of the control of non-communicable diseases is carried out using evidence-based medicine methods aimed at preventing morbidity, for the management of chronic diseases. In 2017, in Aktobe, this program began its work in the city polyclinic No. 4 on a pilot basis. At the level of primary health care, the issues that arose within the framework of the disease management program in the city polyclinic №4 were analyzed.

Keywords: first aid, saturation, survey, monitoring.

ОСОБЕННОСТИ ДИАГНОСТИКИ ДИСПЛАЗИИ СОЕДИНИТЕЛЬНОЙ ТКАНИ У ДЕТЕЙ

Ташкентская медицинская академия, Ташкент, Узбекистан

Научный руководитель – к.м.н., доцент, Абдуллаева Д.Т.

Кафедра детских болезни

ДТД сегодня является основой многих хронических заболеваний. Поскольку ДТД вызывается нарушением образования соединительной ткани в процессе эмбрионального развития, этот тип заболевания важен для постепенного развития фенотипических признаков на постэмбриональной стадии.

Ключевые слова: ДСТ, молекулярная генетика, ген, эмбриональное развитие, дети

Актуальность. Дисплазия соединительной ткани (ДСТ) сегодня лежит в основе многих хронических заболеваний [1]. ДСТ обусловлена нарушением формирования соединительной ткани в процессе эмбрионального развития. Актуальность ДСТ выражается в распространенности маркеров морфогенеза. В настоящее время по данным литературы выявлено более чем 200 фенотипических признаков соединительной ткани [2]. По классификации ДСТ делят на две:

1. Дифференцированная дисплазия соединительной ткани (наследственная, синдромальная); 2. Недифференцированная дисплазия соединительной ткани (на сегодняшний день, не входит ни в одну классификацию). Более 70% случаев дисплазии соединительной ткани соответствуют дифференцированной ДСТ. Заболеваемость недифференцированной ДСТ среди населения составляет 10-30%. Используя современные достижения молекулярной генетики, можно определить синдром ДСТ в зависимости от экспрессивности и пенетрантности титра гена, характеризующейся изменениями не только одного, а нескольких органов, определения выраженности степени тяжести всего организма приводящих к хронизации соматических заболеваний [3].

Цель исследования. Изучение и определение результатов внедрения программы ЭВМ(OSTDST-VSKD.exe) за 6 месяцев в поликлиниках (№-22,23,24,26,62) Учтепинского района г. Ташкента.

Методы исследования. Нами было проведено исследование в поликлиниках Учтепинского района. Всего было выявлено 167 детей, в возрасте от 1-го до 18-ти лет с ДСТ различной степени. Исследование проводилось с июля по декабрь месяц 2022 года. Отбор выявления был применен с помощью программы ЭВМ(OSTDST-VSKD.exe). В программу исследования были выбраны дети с наличием более 6-ти фенотипических признаков и более 2-х стигм дизэмбриогенеза.

Результаты и обсуждения. По результатам внедрения программы ЭВМ(OSTDST-VSKD.exe) «Оценка степени тяжести дисплазии соединительной ткани у

детей на основании выраженности симптомокомплексов» были получены следующие результаты. Дети без ДСТ составили 52,7%. Дети с легкой степенью 33,5%. Со средней степенью 12,6%. Тяжелая степень выявилась у 2-х детей, что составило 1,2%. Анализируя данные, пришли к заключению, что наиболее высокие цифры по возрасту составили дети от 4-7 лет, что соответствовало 30 (37,8%). Самые низкие цифры составили дети от 15-18 лет, 13 (16,7%) Превалировали девочки, что составило 44 (55,7%).

Заключение. Таким образом, по результатам выявленных данных, можно думать о дальнейшем изучении биохимических и генетических маркеров, подтверждающих значимость соединительной ткани при возникновении патологии у детей, что позволит проводить патогенетическую терапию, включая коррекцию метаболических процессов, применение необходимых микронутриентов, а также создать персонализированный подход в создание индивидуальной диетотерапии и патогенетической коррекции лекарственных средств в зависимости от тяжести состояния ДСТ у детей.

Список литературы:

1. Абдуллаева Д.Т., Ахмедова Г.Х., Худайкулова Э.А., Анкета для врачей первичного звена г.Ташкента по дисплазии соединительной ткани, Журнал NX-Многопрофильный рецензируемый журнал-2023; 1: 83-89 (дата обращения: 29.01.2023);
2. Унграсерт П., Кроусон К.С., Чоудхари В.Р., Эрнсте Ф.К., Модер К.Г., Маттесон Э.Л. (декабрь 2016 г.). «Эпидемиология смешанного заболевания соединительной ткани, 1985-2014 гг.: популяционное исследование». Рес для лечения артрита (Хобокен) . 68 (12): 1843–1848. doi : 10.1002/acr.22872 . ЧВК 5426802 . PMID 26946215 (дата обращения: 29.01.2023);
3. Абдуллаева ДТ, Значение дисплазии соединительной ткани в развитии и прогнозе бронхиальной астмы у детей.

ТҮЙІН

САЙФИДДИН ҚАЖЫ Қ.Ш., ДОСМАТОВ И.З.

БАЛАЛАРДАҒЫ ДӘНЕКЕР ТІНІҢ
ДИСПЛАЗИЯСЫН ДИАГНОСТИКАЛАУ
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІТашкент медициналық академиясы, Ташкент,
Өзбекстан

ДТД бүгінгі күні көптеген созылмалы аурулардың негізі болып табылады. ДТД эмбриональды даму процесінде дәнекер тінінің түзілуінің бұзылуынан туындағандықтан, аурудың бұл түрі постэмбриональды кезеңде фенотиптік белгілердің біртіндеп дамуы үшін маңызды.

Негізгі сөздер: ДТД, молекулалық генетика, ген, эмбриональды даму, балалар

SUMMARY

KHOJI K.SH.SAYFIDDIN, I.Z. DOSMATOV

FEATURES OF DIAGNOSIS OF CONNECTIVE
TISSUE DYPLASIA IN CHILDREN

Tashkent Medical Academy, Uzbekistan, Tashkent

CTD is at the root of many chronic diseases today. Since CTD is caused by a violation of the formation of connective tissue in the process of embryonic development, this type of disease is important for the gradual development of phenotypic signs in the postembryonic period.

Keywords: CTD, molecular genetics, gene, embryonic development, children

НСАНБАЕВ Б.С., НСАНБАЕВА А.В., ЖАНЕТОВА М.М.

КЛИНИЧЕСКИЙ СЛУЧАЙ РЕБЁНКА С СИНДРОМОМ ГИЙЕНА-БАРРЕ

Оренбургский государственный медицинский университет, Оренбург, Россия

Научный руководитель - к.м.н., старший преподаватель Альбакасова А.А.
Кафедра детских болезней

Синдром Гийена-Барре является редкой, сложно поддающейся лечению и требующей длительной госпитализации патологией, которая сопровождается мышечной гипотонией, параличом мышц конечностей и дыхательной мускулатуры, поражением ЧМН. Цель исследования - рассмотреть клинический случай ребёнка 2-х лет с синдромом Гийена-Барре.

Ключевые слова: синдром Гийена-Барре, тетрапарез, ЭНМГ, плазмаферез, иммунотерапия

Актуальность. Синдром Гийена-Барре является редкой разновидностью неврологической демиелинизирующей патологии, в основе которой лежит нарушение иммунной реактивности организма. Незнание этиологии, неполная ясность патогенеза, сложность диагностики и дифференциации синдрома Гийена-Барре, а также необходимость длительной терапии обуславливают актуальность изучения данной патологии [1-2].

Цель исследования: описать клинический случай синдрома Гийена-Барре у ребёнка 2-х лет.

Материалы и методы. Анализ клинико-параclinical показателей синдрома Гийена-Барре у ребёнка 2-х лет по данным медицинской документации (форма №112, выписки из истории болезни пациента).

Результаты и обсуждение. Мальчик 2-х лет поступил в детскую клиническую больницу. Анамнез жизни: родился от 2-ой беременности, 2-х родов. Доношен. Часто болеет ОРВИ. Профилактических прививок не получал из-за отказа родителей. Анамнез заболевания: заболел 19 декабря 2022 года, когда появились кашель, хрипы, явления гнойного

конъюнктивита. В течение недели состояние мальчика ухудшалось: t0 тела достигала 39,80С, были эпизоды рвоты, развивалась неврологическая симптоматика (мальчик стал вялым, перестал ходить и держаться на ногах, стал запрокидывать голову, отмечалось косоглазие). На 7 день был осмотрен врачом-инфекционистом и госпитализирован в ОРИТ инфекционной больницы с подозрением на нейроинфекцию. Методом ПЦР-диагностики обнаружены РНК вируса гриппа. Во время нахождения в отделении реанимации и интенсивной терапии инфекционной больницы потребовалась ИВЛ. 5 января 2023 года был переведен в ОРИТ областной ДКБ. Получал иммунотерапию, проведены 4 сеанса плазмафереза. В связи с улучшением состояния 24 января переведен в отделение неврологии. В ходе объективного осмотра врачом-неврологом были обнаружены: вялый тетрапарез, поражение 3, 4, 7, 9, 10, 11, 12 пар ЧМН, ригидность мышц шеи, невозможность поднять и удерживать голову, дизартрия. При исследовании спинномозговой жидкости обнаружен цитоз (40 клеток в поле зрения) с преобладанием лимфоцитов. При проведении МРТ и КТ головного и спинного мозга патологических изменений не обнаружено.

На ЭНМГ было обнаружено преимущественно аксональное поражение нервов нижних и верхних конечностей по полиневритическому типу. Поставлен диагноз: Острая воспалительная демиелинизирующая полинейропатия (Синдром Гийена-Барре) тяжелой степени тяжести. Вялый тетрапарез. Задержка речевого развития, дизартрия. Основу лечения составляли проведенные в ОРИТ 4 сеанса плазмафереза и введение иммуноглобулина человека нормального. Кроме того, в отделении неврологии применялись цитафлавин, омега-3, дюфалак, ибупрофен в целях симптоматической терапии. Пациент был выписан на 50-й день госпитализации. При выписке мальчик уверенно держал голову, появились движения в верхних конечностях. Активные

движения в ногах отсутствовали.

Заключение. Синдром Гийена-Барре является сложно поддающимся лечению состоянием, с длительным периодом госпитализации (не менее месяца). Единственными эффективными методами лечения синдрома являются применение иммуноглобулина человеческого стандартного и проведение плазмафереза.

Список литературы:

1. Емелин А.Ю. Синдром Гийена-Барре: рекомендации по диагностике и лечению / Известия Российской военно-медицинской академии. 2021. Т. 40. №4. с. 51-57
2. Клинические рекомендации «Синдром Гийена-Барре у детей», Союз педиатров России, 2016 год.

ТҮЙІН

НСАНБАЕВ Б.С., НСАНБАЕВА А.В.,
ЖАНЕТОВА М.М

ГИЙЕНА-БАРРЕ СИНДРОМЫ ДАМЫҒАН БАЛАНЫҢ КЛИНИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ

Орынбор мемлекеттік медицина университеті,
Орынбор, Ресей

Гийен-Барре синдромы – сирек кездесетін, қиын және ұзақ емделетін патология. Ол бұлшықет гипотониясымен, аяқ-қолдар мен тыныс алу бұлшықеттерінің сал ауруымен, жүйке жүйесінің функциясының бұзылуымен сипатталады. Зерттеу жұмысының мақсаты – Гийена-Барре синдромы бар 2 жастағы баланың клиникалық жағдайын қарастыру.

Негізгі сөздер: Гийена-Барре синдромы, тетрапарез, ЭНМГ, плазмаферез, иммунотерапия

SUMMARY

B.S.NSANBAYEV, A.V.NSANBAYEVA,
M.M.ZHANETOVA

CLINICAL CASE OF A CHILD WITH GUILLAIN-BARRE SYNDROME

Orenburg State Medical University, Orenburg, Russia

Guillain-Barre syndrome is a rare, difficult to treat and requiring long-term hospitalization pathology, which is accompanied by muscle hypotension, paralysis of the muscles of the extremities and respiratory muscles, and damage to the cranial nerves. The aim of the study was to consider a clinical case of a 2-year-old child with Guillain-Barre syndrome.

Keywords: Guillain-Barre syndrome, tetraparesis, ENMG, plasmapheresis, immunotherapy

Д.Н. ҒҰМАРОВА, М.Т. ШАПЕКОВА

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҰЛТТЫҚ ЕГУ КҮНТІЗБЕСІН БАСҚА ЕЛДЕРДІҢ ҰЛТТЫҚ ЕГУ КҮНТІЗБЕЛЕРІМЕН САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медициналық университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі №2 ЖТД кафедрасының ассистенті М.К. Назарбаева
№2 жалпы тәжірибелік дәрігер кафедрасы, 6-курс

Қазақстан ҰЕК құрамына кіретін 11 вакцинамен басқарылатын инфекциялар Ресей, АҚШ, Ұлыбритания, Қытай, Мексика, Жапония, Оңтүстік Африка, Австралия ҰЕК-да бірдей кездеседі. Бірақ инфекцияның саны, уақыты, көрсеткіштері және егу жиілігі бойынша айырмашылықтар бар. Алайда, шетелде қосымша инфекциялардың спектрі кеңірек, мұнда Ұлттық күнтізбеде аталған инфекциялардың алдын алудан басқа, ротавирустық, тұмау, желшешек, менингококк, папилломавирусы инфекцияларына қарсы вакцинация жүргізіледі.

Негізгі сөздер: вакцинация күнтізбелері, вакцинаның алдын алу, инфекция, ел

Өзектілігі: қазіргі уақытта Қазақстанда вакцинамен басқарылатын инфекциялардың алдын алуды ұйымдастырудың ең тиімді болып саналатын бірегей жүйесі бар [1]. Жаңа ғылыми жетістіктерге

байланысты вакциналық препараттардың сапасы мен саны заманауи қайта қаралуы және өзгеруі мүмкін. Өртүрлі елдердегі инфекциялық ауруларды алдын-алу стратегиясы өте ұқсас, бірақ жекелеген инфекцияларға

қарсы вакцинация және ревакцинация тактикасы мәселелерінде шетелдік вакцинация күнтізбелерінде айырмашылықтар бар. Осы жұмыс бойынша іздеу жүргізуде біз Қазақстанның Ұлттық егу күнтізбесін (ҰЕК) басқа елдердің күнтізбелерімен салыстырмалы талдау зерттеуін таппадық [2].

Мақсаты. Әртүрлі континент елдерінің ҰЕК-сін Қазақстан ҰЕК-сімен салыстырмалы талдау.

Әдістері. Осы мақсатта біз Ресей, АҚШ, Ұлыбритания, Қытай, Мексика, Жапония, Оңтүстік Африка, Австралия елдерінің егу күнтізбелерін ДДҰ-ның ресми сайттары мен осы елдердің бейінді интернет-көздері бойынша зерттеп, Қазақстанның ҰЕК-мен салыстырдық.

Нәтижелері. Осы елдердің күнтізбелерін салыстыру кезінде вакцинаның алдын алу стратегиясы өте ұқсас екенін атап өткен жөн, ал жекелеген инфекцияларға қарсы вакцинация және ревакцинация тактикасында айырмашылықтарды анықтауға болады. Қазақстан ҰЕК-сі шет елдердің ҰЕК-нен инфекция саны бойынша ерекшеленеді: Қазақстан мен Оңтүстік Африкада – 11 бірдей, Ресей, Ұлыбритания, Қытайда – 12, Мексика, Жапонияда – 13, Австралияда – 15 және АҚШ-та – 16. Вакцинамен басқарылатын инфекциялардың атаулары бойынша біз Қазақстандағыдай барлық елдердің ҰЕК-де: туберкулез, көкжөтел, дифтерия, сіреспе, полиомиелит, қызылша, қызамық, паротит, гемофильді және пневмококкты инфекцияларына, сондай-ақ В гепатитіне қарсы егу кіретінін анықтадық. АҚШ және Австралияда туберкулезге қарсы вакцинация, сонымен қатар Ұлыбританияда туберкулезге және

В гепатитіне қарсы вакцинация тек қауіп топтарында жүргізіледі. Аталған елдердің ҰЕК негізінен инфекция саны, егу жиілігі, мерзімі және көрсеткіштері бойынша ерекшеленеді. Сондай-ақ қызамыққа, паротитке, пневмококкты және гемофильді инфекцияға қарсы екпелер ерікті болып табылады (Қытай, Оңтүстік Африка). АҚШ, Ұлыбритания, Австралия, Мексика, Оңтүстік Африка, Қытай және Жапонияда менингококк, ротавирус, папилломавирус, тұмау инфекциясы, желшешек және А гепатитіне қарсы вакцинация ҰЕК құрамына кіреді. Жапония мен Қытайда жапон энцефалитіне қарсы вакцинациясы күнтізбеге қосылған.

Қорытынды. Сонымен, Қазақстан ҰЕК құрамына кіретін 11 вакцинамен басқарылатын инфекциялар Ресей, АҚШ, Ұлыбритания, Қытай, Мексика, Жапония, Оңтүстік Африка, Австралия ҰЕК-да бірдей кездеседі. Бірақ инфекцияның саны, уақыты, көрсеткіштері және егу жиілігі бойынша айырмашылықтар бар. Алайда, шетелде қосымша инфекциялардың спектрі кеңірек, мұнда Ұлттық күнтізбеде аталған инфекциялардың алдын алудан басқа, ротавирустық, тұмау, желшешек, менингококк, папилломавирусы инфекцияларына қарсы вакцинация жүргізіледі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Who immunization data portal (no date) World Health Organization. World Health Organization.
2. Wang, X. et al. (2022) Parental preference for haemophilus influenzae type b vaccination in Zhejiang province, China: A discrete choice experiment, *Frontiers in public health*. U.S. National Library of Medicine. /PMC9710483/

РЕЗЮМЕ

ГУМАРОВА Д.Н., ШАПЕКОВА М.Т.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ НАЦИОНАЛЬНОГО КАЛЕНДАРЯ ПРИВИВОК КАЗАХСТАНА С КАЛЕНДАРЯМИ ДРУГИХ СТРАН

Западно-Казакхстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казакхстан

В данной работе проведен сравнительный анализ Национальных календарей прививок Казакхстана с календарями России, США, Великобритании, Китая, Мексики, Японии, ЮАР, Австралии по официальным сайтам ВОЗ и по профильным интернет-источникам этих стран. Показаны отличия количества инфекции, показания, кратности и сроки введения прививок.

Ключевые слова: календари прививок, вакцинопрофилактика, инфекция, страна

SUMMARY

GUMAROVA D. N., SHAPEKOVA M. T.

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE NATIONAL VACCINATION CALENDAR OF KAZAKHSTAN WITH NATIONAL VACCINATION CALENDARS OF OTHER COUNTRIES

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

In this paper, a comparative analysis of the National Vaccination calendars of Kazakhstan with the calendars of Russia, the United States, Great Britain, China, Mexico, Japan, South Africa, Australia was carried out on the official WHO websites and on the profile Internet sources of these countries. Differences in the amount of infection, indications, multiplicity and timing of vaccination are shown.

Keywords: vaccination calendars, vaccination prevention, infection, country

АМАНТАЕВА Н.Ж.

НӘРЕСТЕЛЕРГЕ ВАКЦИНАЦИЯЛАУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ МЕН ҚАУІПСІЗДІГІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: м.ғ.м., аға оқытушы Батырова Т.Ж.

Қалыпты физиология кафедрасы

Ата-аналардың сауалнамасының нәтижелерін талдау вакцинацияға жалпы оң көзқарасты көрсетті, оның маңыздылығын респонденттердің 80,90% инфекциялардан қорғау үшін екенін түсінді. Алайда, респондент ата-аналар эпидемиялық көрсеткіштер бойынша Ұлттық күнтізбеге немесе профилактикалық егу күнтізбесіне жақында енгізілген вакциналарға қатысты хабардардықтың жеткіліксіздігін көрсетті.

Негізгі сөздер: вакцинация, балалар, жұқпалы аурулар, қауіпсіздік, тиімділік, вакцинация күнтізбесі.

Өзектілігі. Вакцинация – адам организміне вакцина немесе арнайы тәсілмен дайындалған антигендік қасиеті бар заттарды енгізу арқылы белгілі бір жұқпалы аурудан алдын ала сақтандыру үшін қолданылатын әдіс, яғни, вакцинаның міндеті-ауруды оның белгілерін тудырмай имитациялау [1]. Осы жағдай бойынша Қазақстанда Иммунопрофилактика ерекше орын алады, сол себепті балалар мен жалпы халықтың эпидемиялық салауаттылығы мақсатында, сондай-ақ инфекцияның алдын алу үшін вакцинация күнтізбесі әзірленді және бекітілген болатын [2].

Зерттеу мақсаты. Қазіргі кездегі ата-аналардың жағдайларын ескере отырып, вакцинаға деген көзқарастарын зерттеу.

Материалдар мен әдістер. Мақалада зерттеулердің нәтижелері көрсетілген. 18 жасқа дейінгі балалары бар, 2022-2023 жылдың қарашасы мен қаңтар айлары аралығында 238 кездейсоқ ата-анаға анонимді сауалнама жүргізілді. Сауалнама Арал қаласындағы балалар емханаларында жүргізілді және 12 сұрақтан тұрды. Сауалнама нәтижелері жиілік түрінде (%) ұсынылған. Сауалнамаға негізінен жас аналар қатысты – 92,2%. Балалары вакцинацияланған ата-аналар «қауіпті инфекцияның алдын-алу үшін қажет» деп санайды. Мұндай жауаптардың жалпы санының 80,9% құрады. Жауаптардың 13,9% «вакцинациясыз олар балабақшаға немесе мектепке қабылданбайды» нұсқасына. «Вакцинацияның қатаң нұсқасы міндетті» - 5,2% жағдайда таңдалды.

Нәтижелер мен талқылау. 2020 жылдың қарашасы мен 2021 жылдың қаңтары аралығында 238 кездейсоқ ата-анаға анонимді сауалнама жүргізілді, 18 жасқа дейінгі балалары бар. Сауалнама Арал қаласындағы балалар емханаларында жүргізілді. Сауалнама 12 сұрақтан тұрды.

Қорытынды. Қорытындылай келе, ата-аналардың сауалнамасының нәтижелерін талдау вакцинацияға жалпы оң көзқарасты көрсетті, оның маңыздылығын респонденттердің 80,90% инфекциялардан қорғау үшін екенін түсінді. Алайда, респондент ата-аналар эпидемиялық көрсеткіштер бойынша Ұлттық күнтізбеге немесе профилактикалық егу күнтізбесіне жақында енгізілген вакциналарға қатысты хабардардықтың жеткіліксіздігін көрсетті [3]. Сонымен қатар, вакцинация міндеттемесін қалыптастыру жолындағы негізгі кедергілер асқынулардан қорқу, дәрігерлерден алынатын екепелер бойынша мәліметтің саны мен сапасына қанағаттанбау, тиімділігіне сенімсіздік болып табылды.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Национальный календарь профилактических прививок: качество исполнения и определяющие факторы»- Т. А. Платонова, А. А. Голубкова, Е. С. Колтунова, С. С. Смирнова, В. В. Абдулвалиева, О. А. Кузнецова -2019 ж
2. ОТНОШЕНИЕ РОДИТЕЛЕЙ К ВАКЦИНАЦИИ ДЕТЕЙ И ФАКТОРЫ, СВЯЗАННЫЕ С ОТКАЗОМ ОТ ПРИВИВОК- Е.А.Кригер, О.В.Самодова, Н.Л. Рогошина, Т.А. Борисова 2015 ж

РЕЗЮМЕ

АМАНТАЕВА Н.Ж

ЭФФЕКТИВНОСТЬ И БЕЗОПАСНОСТЬ ВАКЦИНАЦИИ МЛАДЕНЦЕВ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Одной из важнейших мер, предпринимаемых для формирования здоровья ребёнка, считается профилактическая прививка. Защитить ребёнка от управляемых

SUMMARY

AMANTAIEVA N. ZH

EFFECTIVENESS AND SAFETY OF INFANT VACCINATION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Preventive vaccination is considered one of the most important measures taken for the formation of a child's health. It is possible to protect a child from controlled infections only through preventive vaccinations.

инфекция можно только благодаря профилактическим прививкам.

Ключевые слова: вакцинация, дети, инфекционные болезни, безопасность, эффективность, календарь прививок

Keywords: Vaccination, children, infectious diseases, safety, effectiveness, vaccination calendar.

ИСЛАМГУЛОВ А. Х., НАДЕЖДИНА Е. А., НЕРЯХИН А. Д., ТУХБАТУЛЛИН А. А.

ДИНАМИКА РЕПРОДУКТИВНЫХ УСТАНОВОК ЗА ПЕРИОД С 2013 ПО 2023 ГОД У ЛИЦ ПЕРВОГО ЗРЕЛОГО ВОЗРАСТА

Башкирский государственный медицинский университет, Уфа, Россия

Научный руководитель – к.м.н., доцент кафедры акушерства и гинекологии с курсом ИДПО, врач акушер-гинеколог Масленников А. В.

Кафедра общественного здоровья и организации здравоохранения с курсом ИДПО.

Было проведено многометровое исследование репродуктивных установок. Анализ репродуктивного поведения установил временной интервал между вступлением в брак и возрастом рождения ребёнка, необходимость регистрации брака при рождении детей и многое другое.

Ключевые слова: репродуктивные установки, депопуляция, мультиметодическое исследование

Актуальность. Депопуляция, деформирование семейной структуры у населения России, находящихся в репродуктивном возрасте, является одной из основных демографических проблем современности. Проблемы рождаемости, являющиеся наиболее актуальными для России, опосредованы рядом факторов, к которым относятся социально-экономические трудности, снижение потребности семей в детях, а также демографический кризис 1990-х годов, характеризующийся избыточной смертностью и падением продолжительности жизни. Данные явления привели к снижению суммарного коэффициента рождаемости в России до 1,9 [1]. Отрицательные изменения в предполагаемой рождаемости могут быть обусловлены ростом экономической нагрузки, неопределённостью лиц репродуктивного возраста, искажением таких понятий как «социальная семья», ориентированием на двудходные семьи, изменением представления о желаемом количестве детей, ростом косвенных издержек при рождении детей, тенденцией к изменению социальных норм, что может способствовать сдвигу возраста, предполагающего планирования семьи. Изучение норм репродуктивного поведения позволяет определять предполагаемые изменения в ожидаемом, желаемом и фактическом числе детей в семьях [2-3].

Цель исследования: изучение репродуктивного поведения у лиц репродуктивного возраста Российской Федерации за период 2013-2023 г.

Материалы и методы. Проведено мультиметодическое исследование на основе анонимного онлайн-анкетирования по вопросам репродуктивных установок среди лиц мужского и женского пола в возрасте от 16 до 41 года, проживающих в Республике Башкортостан. В исследование включены результаты

2317-х респондентов.

Результаты и обсуждение. Средний возраст среди опрошенных лиц составил 20 лет. Средний возраст вступления в брак среди анкетированных лиц - 23,6 года. 59,6% опрошенных лиц считают зарегистрированный брак обязательным условием рождения ребёнка. Оптимальный возраст рождения ребёнка составил 25,5 лет. 72,6% опрошенных лиц в будущем планируют стать отцом/матерью, 13,6% респондентов не задумывались об этом.

Заключение. Анализ репродуктивного поведения у анкетированных лиц установил промежуток времени между вступлением в брак и возрастом рождения ребёнка в 1,9 года. Лицами репродуктивного возраста продемонстрирована высокая готовность к реализации половой составляющей репродуктивного поведения. Большая часть респондентов убеждена в необходимости регистрации брака при рождении детей.

Список литературы:

1. Демографическая ситуация в России: новые вызовы и пути оптимизации: национальный демографический доклад / Под ред. чл.-корр. РАН, д.э.н. С.В. Рязанцева – М.: Изд-во «Экон-Информ», 2019. – 79 с.
2. Архангельский В. Н. Факторы рождаемости. Центр по изучению проблем народонаселения экономического факультета МГУ. М.: ТЕИС, 2006.
3. van de Kaa D.J. Postmodern Fertility Preferences: From Changing Value Orientation to New Behavior // Population and Development Review. 2001. Vol. 27. Supplement: Global Fertility Transition. 2001. P. 290–331.

ТҮЙІН

ИСЛАМГУЛОВ А.Х., НАДЕЖДИНА Е.А.,
НЕРЯХИН А.Д., ТУХБАТУЛЛИН А.А.

**БІРІНШІ ЕРЕСЕК ЖАСТАҒЫ АДАМДАРДА 2013
ЖЫЛДАН 2023 ЖЫЛҒА ДЕЙІНГІ КЕЗЕҢДЕГІ
РЕПРОДУКТИВТІ ҚОНДЫРҒЫЛАРДЫҢ
ДИНАМИКАСЫ**

Башқұрт мемлекеттік медицина университеті, Уфа,
Ресей

Репродуктивті қондырғыларға көп орталықты зерттеу жүргізілді. Репродуктивті мінез-құлықты талдау некеге тұру мен баланың туылу жасының арасындағы уақыт аралығын, балалы болған кезде некені тіркеу қажеттілігін және т.б. белгіледі.

Негізгі сөздер: репродуктивті қондырғылар, депопуляция, мультиметодикалық зерттеу

SUMMARY

A. H.ISLAMGULOV, E. A.NADEZHINA,
A.D.NERYAKHIN, A. A.TUKHBATULLIN

**DYNAMICS OF REPRODUCTIVE ATTITUDES
FOR THE PERIOD FROM 2013 TO 2023 IN
PERSONS OF THE FIRST MATURE AGE**

Bashkir State Medical University, Ufa, Russia

A multimeter study of reproductive attitudes was conducted. The analysis of reproductive behavior established the time interval between marriage and the age of birth of the child, the need to register marriage at the birth of children, and much more.

Keywords: reproductive attitudes, depopulation, multimethodic research

ЖАНЕТОВА М.М., НСАНБАЕВ Б.С., НСАНБАЕВА А.В.

**АРГИНИН-ЯНТАРНАЯ АЦИДУРИЯ В ПРАКТИКЕ ВРАЧА-ПЕДИАТРА
(КЛИНИЧЕСКИЙ СЛУЧАЙ)**

Оренбургский государственный медицинский университет, Оренбург, Россия

Научный руководитель - к.м.н., старший преподаватель Альбакасова А.А.
Кафедра детских болезней

В статье представлен клинический случай аргинин-янтарной ацидурии у новорожденного. Дефицит АСЛ приводит к накоплению аргининосукциновой кислоты в тканях и экскреции аргининосукциновой кислоты с мочой, что приводит к состоянию аргининосукциновой ацидурии (аргинин-янтарная, АСА). Заболевание относится к группе врожденных нарушений печеночного метаболизма, часто приводящих к угрожающей жизни гипераммониемии.

Ключевые слова: аргинин, аргинин-янтарная ацидурия, дети, болезни цикла образования мочевины

Актуальность. Аргининосукцинатлиаза (АСЛ) представляет собой цитозольный фермент, который катализирует четвертую реакцию в цикле мочевины и первую стадию дегризации, то есть расщепление аргининосукциновой кислоты до аргинина и фумарата. Дефицит АСЛ приводит к накоплению аргининосукциновой кислоты в тканях и экскреции аргининосукциновой кислоты с мочой, что обуславливает развитие аргининосукциновой ацидурии (аргинин-янтарная, АСА). Данное заболевание относится к группе врожденных нарушений печеночного метаболизма, часто приводящих к угрожающей жизни гипераммониемии [1].

Цель исследования: описать клинический случай врожденной аргинин-янтарной ацидурии.

Материалы и методы. Анализ клинико-параclinical показателей при аргинин-янтарной ацидурии у новорожденного по данным медицинской документации (формы №112, выписка из истории болезни).

Результаты и обсуждение. В лечебное

учреждение, в отделение реанимации и интенсивной терапии новорожденных после консультации с РКЦН бригадой санавиации на реанимобиле госпитализирован мальчик в возрасте 4-х суток жизни, был заинтубирован и взят на ИВЛ. Из анамнеза жизни известно, что ребенок от 4-ой беременности, 2-х срочных родов. При рождении состояние удовлетворительное, по Апгар 8/9 баллов, вес 3850 г., рост 53 см, находился на совместном пребывании с матерью, к груди приложен на 1-е сутки. На 3-и сутки выписан домой с диагнозом: «Новорожденный ребенок». Неонатальная желтуха, неутонченная. Социальный, генеалогический, алергологический, эпидемиологический анамнезы не отягощены. После выписки, со слов матери, дома стал вялый, сосал грудь плохо, к 4-м суткам перестал есть, за время нахождения дома не мочился. На 4-е сутки жизни мать обратилась к педиатру РБ, у ребенка отмечалась ДН, начата кислородотерапия через маску, желтушный синдром. На 4-е сутки при поступлении состояние очень тяжелое за счет тяжелой неврологической

симптоматики, комы III, вторичной ДН, метаболических нарушений в виде гипербилирубинемии. После проведения реанимационных мероприятий состояние не улучшалось. На 30-й день заболевания после осмотра неврологом был выставлен предположительный диагноз: Врожденное нарушение обмена веществ. Неонатальная гипераммониемия. Аргининянтарная ацидурия? Цитрулинемия 2 типа? По результатам проведенного генетического исследования (ТМС-крови) выявлено умеренное повышение концентрации цитрулина, которое наблюдается при аргинин-янтарной ацидурии. Диагноз подтвержден методом массового параллельного секвенирования (в 10 и 17 экзонах гена ASL выявлена нуклеотидная замена в гетерозиготном состоянии). Обменные нарушения цикла мочевины, кома III, судорожный синдром в анамнезе, тотальная лейкомаляция головного мозга, развившаяся полиорганная недостаточность, неэффективность этиотропной терапии привели к гибели ребёнка в возрасте 2-х

месяцев жизни.

Заключение. Дефицит АСЛ является вторым наиболее распространенным заболеванием ЦОМ с распространенностью 1 на 70 000 живорождений [1]. АСА может проявляться либо тяжелой неонатальной формой с гипераммониемией в течение первых нескольких дней после рождения, либо поздней формой с эпизодической гипераммониемией. В заболеваниях ЦОМ очень важна своевременная диагностика с помощью молекулярно-генетического исследования и анализа активности ферментов, что в дальнейшем позволяет скорректировать лечение с целью предотвращения осложнений. Диетическое ограничение белка и пищевые добавки с аргинином являются основой долгосрочного лечения.

Список литературы:

1. Nagamani S.C. Argininosuccinate lyase deficiency / S.C. Nagamani, A. Erez, B. Lee // Genet. Med. – 2012. – Vol. 14. №5. – P. 501-507.

ТҮЙІН

ЖАНЕТОВА М.М., НСАНБАЕВ Б.С.,
НСАНБАЕВА А.В.

ПЕДИАТР ДӘРІГЕРІНІҢ ТӘЖІРИБЕСІНДЕГІ АРГИНИНСУКЦИНИН АЦИДУРИЯСЫ (КЛИНИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙ)

Орынбор мемлекеттік медицина университеті,
Орынбор, Ресей

Мақалада жаңа туған нәрестедегі аргинин-сукцинин ацидуриясының клиникалық жағдайы келтірілген. АСЛ тапшылығы аргинин-сукцинин қышқылының тіндерде жиналуына және несеппен шығарылуына, нәтижесінде аргинин-сукцинин қышқылымен байланысты ацидурияға әкеледі. Ауру туа біткен бауыр метаболизмінің бұзылуы тобына жатады. Көбінесе бұл ауру өмірге қауіп төндіретін гипераммониемияға алып келеді.

Негізгі сөздер: аргинин, аргинин-кәріптас ацидурия, балалар, мочеви́на түзілу циклінің аурулары

SUMMARY

M.M.ZHANETOVA, B.S.NSANBAYEV,
A.V.NSANBAYEVA

ARGININOSUCCINIC ACIDURIA IN PRACTICE OF THE DOCTOR-PEDIATRIST (CLINICAL CASE)

Orenburg State Medical University, Orenburg, Russia

The article presents a clinical case of arginine-succinic aciduria in a newborn. ASL deficiency leads to the accumulation of argininosuccinic acid in the tissues and excretion of argininosuccinic acid in the urine, which leads to the state of argininosuccinic aciduria (arginine-succinic, ASA). The disease belongs to a group of congenital disorders of hepatic metabolism, often leading to life-threatening hyperammonemia.

Keywords: arginine, arginine-succinic aciduria, children, diseases of the urea formation cycle.

САИПОВА Д.С., ҚАРАҒҰЛОВА Қ.Б., НАЗАРОВА А.Р.

ТЕЧЕНИЕ ЦИТОМЕГАЛОВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель - м.м.н., доцент Замэ Ю.А.
Кафедра детских болезней № 1 с неонатологией

Цитомегаловирусная инфекция приводит к нарушению иммунологической реактивности организма, что реализуется у детей раннего возраста с различными соматическими и инфекционными патологиями. Целью нашего исследования является изучение клинического течения цитомегаловирусной инфекции у

детей в условиях стационара.

Ключевые слова: цитомегаловирусная инфекция, дети, респираторная патология, лабораторная диагностика

Актуальность. Цитомегаловирусная инфекция занимает первое место среди врожденных инфекций, внося большой вклад в формирование разнообразных пороков развития, о чем свидетельствуют многочисленные исследования, в свою очередь цитомегаловирусная инфекция приводит к нарушению иммунологической реактивности организма реализующейся у детей раннего возраста разнообразной соматической и инфекционной патологией [1-2].

Цель исследования. Изучение клинического течения цитомегаловирусной инфекции у детей в условиях стационара ГКП «МГДБ» на ПХВ г. Актөбе.

Материалы и методы. Нами было проанализировано 50 историй болезни детей с респираторной патологией у детей раннего возраста (с 2020 по 2022 г.г.), из них цитомегаловирусная инфекция была обнаружена у 20-ти детей. Лабораторная диагностика для подтверждения инфекции была проведена методом ИФА сыворотки крови и ПЦР-диагностики крови.

Результаты и обсуждение. По нашим данным, средний возраст манифестации цитомегаловирусной инфекции составил 2,5 - 3 месяца жизни. Ведущими клиническими проявлениями у обследованных нами детей были следующие: поражение респираторного тракта наблюдалось у 16-ти (80%) из 20-ти выявленных детей с цитомегаловирусной инфекцией, поражение центральной нервной системы различной степени тяжести наблюдалось у всех 20-ти детей (100%),

причем у 15-ти детей (75%) присутствовал судорожный синдром, анемия наблюдалась у 12-ти (60%) из 20-ти детей. Среди заболеваний респираторного тракта основными были: пневмония у 8-ми (50%) из 16-ти детей, бронхит у 4-х (25%) из 16-ти детей, острая респираторная инфекция у 4-х (25%) из 16-ти детей. Манифестация цитомегаловирусной инфекции отмечалась у детей в грудном возрасте преимущественно под маской респираторной патологии. Генерализованная форма зафиксирована у 35% пролеченных детей.

Заключение. Таким образом, наши исследования показали, что, учитывая тенденцию к значительному росту заболеваемости цитомегаловирусной инфекцией у детей раннего возраста, необходимо расширить показания к проведению ПЦР диагностики у детей из групп риска по реализации внутриутробной инфекции для своевременной диагностики, адекватного лечения, оптимизации реабилитационного потенциала и достойного качества жизни ребёнка.

Список литературы:

1. Холоднова Н.В., Мазанкова Л.Н., Вольтер А.А., Турина И.Е. Ассоциация педиатров-инфекционистов // Детские инфекции. - 2019. - № 3. с.46-52
2. Landini M.P., et al. Humoral Immune Response to Proteins of Human Cytomegalovirus Latency - Associated Transcripts. // Biol. of Blood and Marrow Transplantation. - 2000. - v.6. pp. 100-108

ТҮЙІН

САИПОВА Д.С., ҚАРАҒҰЛОВА Қ.Б.,
НАЗАРОВА А.Р.

КІШІ ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ЦИТОМЕГАЛОВИРУС ИНФЕКЦИАСЫНЫҢ АҒЫМЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Актөбе, Қазақстан

Цитомегаловирустық инфекция кіші жастағы балаларда жүзеге асырылатын әртүрлі соматикалық және инфекциялық патологияның организмнің иммунологиялық реактивтілігінің бұзылуына әкеледі. Біздің зерттеуіміздің мақсаты стационар жағдайында балалардағы цитомегаловирустық инфекцияның клиникалық ағымын зерттеу болып табылады.

Негізгі сөздер: цитомегаловирустық инфекция, балалар, тыныс алу патологиясы, зертханалық диагностика

SUMMARY

D.S.SAIPOVA, K.B.KARAGULOVA,
A.R.NAZAROVA

COURSE OF CYTOMEGALOVIRUS INFECTION IN YOUNG CHILDREN

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Cytomegalovirus infection leads to a violation of the immunological reactivity of the body, which is realized in young children with a variety of somatic and infectious pathologies. The aim of our study is to study the clinical course of cytomegalovirus infection in children in a hospital setting.

Keywords: cytomegalovirus infection, children, respiratory pathology, laboratory diagnostics

ЖАСҚА БАЙЛАНЫСТЫ ЖҮРЕКШЕАРАЛЫҚ СОПАҚ ТЕСІКТІҢ УЛЬТРАДЫБЫСТЫҚ АНАТОМИЯСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – PhD, Жанабаева А.Б.

Қалыпты және топографиялық анатомия мен оперативтік хирургия кафедрасы

Балалардағы ашық сопақ терезе-бұл туылғаннан кейін ұрықтың қан айналымы жүйесінің өзгеруінің нәтижесі. Көп жағдайда баланың жүрегіндегі ашық сопақ терезе клиникалық көріністермен сипатталмайды. Ашық сопақ терезесі бар адамдардың көпшілігі күдіктенбейді және әдеттегі өмір салтын ұстанады. Ашық сопақ терезені диагностикалаудың қауіпсіз және ақпараттық әдісі-ультрадыбыстық зерттеу.

Негізгі сөздер: балалар, жүрек, сопақ тесік, аномалия, ультрадыбыстық зерттеу

Өзектілігі. Сопақ тесіктің ашық болуы жүрекшеаралық қалқаның орталық бөлігіндегі сопақ шұңқырдың аймағында орналаса отырып, 25% жағдайда балалар арасында жиі кездеседі. Ұрықтық қалыпты қан айналымына қатыса отырып, жүрекшеаралық сопақ тесіктің ашық болуы нәрестелерде көп жағдайда кездескендіктен жүректің құрылымдық аномалиясы болып саналғанымен жіктеліс бойынша белгілі уақытқа дейін «туа біткен» ақауларға жатпайды [1]. Құрсақшілік нәрестеде кіші қан айналым жүйесі болмайды, өйткені өкпе өз жұмысын атқармайды. Туылғанда жүректің сол бөлігінің қан қысымы жоғарылап, сопақ тесік қақпақшамен жабылып, жүрекшелер арасындағы байланыс үзіледі. Жүрекшеаралық ашық сопақ тесіктің көбіне клиникалық көрініс бермей, тек диагностикалық немесе кездейсоқ жағдайда анықталады. Ғалымдардың пікірінше қазіргі таңда жүрек-қантұмар жүйесі туралы жан-жақты ақпарат беретін заманауи әдістердің ішінде ең тиімді және инвазивті емес әдіс - ультрадыбыстық зерттеу жүректің функциялық анатомиясын, жүрек камераларының жағдайын және жүрек ақауларын анықтауда мүмкіндігі зор болып табылады [2, 3].

Зерттеудің мақсаты: Ультрадыбыстық зерттеу арқылы, сопақ тесіктің морфометриясын жасқа байланысты зерттеу.

Материалдар мен әдістер. Ультрадыбыстық әдісін қолдану барысында (Philips Affiniti 50) CW- және PW- режимдерінде - градиенттері стандартты позицияда (2,25-3,5 МГц) ашық сопақ тесіктің өлшемі бағаланды. 1 ай мен 3 жас аралығында 24 бала зерттелді.

Нәтижелері мен талқылау. Жүрекшеаралық сопақ тесікті зерттеу кезінде 1 ай - 3 жас аралығындағы балаларды негізгі үш жас аралыққа бөліп қарастырдық: 1-12 ай, 12-24 ай, 24-36 ай. 1-12 ай аралығындағы нәрестелердің сопақ тесігі $-2,2(\pm 0,2)$ мм; $-1,7(\pm 0,1)$

мм, 12-24 ай аралығындағы балалардың сопақ тесігі $-2,8(\pm 0,04)$ мм; $-2,1(\pm 0,2)$ мм, 24-36 ай аралығындағы балалардың сопақ тесігі $-3(\pm 0,02)$ мм; $-3,5(\pm 0,15)$ мм өлшемдерін құрады. Сопақ тесіктің өлшемі 4 мм-ге дейін симптомсыз өтеді. Бұл зерттеуімізге байланысты 1 ай - 3 жастағы балалардың сопақ тесігінің ашық болуы тек жүректің құрылымдық аномалиясы екеніне көз жеткізе аламыз. Көбіне 1 – 12 ай аралығындағы балаларды зерттеу барысында сопақ тесіктің өлшемі кішкентай болды және дамуға ешқандай кедергі келтірмейді. 12-24 ай аралығындағы балаларды зерттеу барысында сопақ тесіктің ашық болуында өлшемінің үлкеюі байқалады. 24-36 ай аралығындағы балаларды зерттеу барысында сопақ тесіктің көлемі еселеніп үлкеюін байқаймыз.

Қорытынды. Сопақ тесіктің жасқа байланысты морфометриясын зерттеу кезінде, оның ашық болуының постнаталдық кезеңде бала ағзасының өсуімен анықталды. Сопақ тесіктің ашық болуы бала ағзасының өсуімен қатар жүретін жүрек өлшемінің өсуіне сәйкес жасқа байланысты артып отыр. Сондықтан, сопақ тесіктің ашық болуы жүрек камералары қалқасының ақауына жатқызуға болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Игишева Л.Н., Князева Е.В., Болгова И.В., Цой Е.Г. Открытое овальное окно у детей раннего возраста. 2014. №1(56). 18-23бет.
2. Шарыкин А.С., Яшина М.А., Шилыковская Е.В. Клиническое наблюдение увеличения диаметра открытого овального окна в подростковом возрасте. 2013. №1. 40-43бет.
3. Кужель Д.А., Матюшин Г.В., Савченко Е.А. Вопросы диагностики открытого овального окна. 2014. №1. 70-75бет.

РЕЗЮМЕ

ЖЕКСЕН Ә.Б.

УЛЬТРАЗВУКОВАЯ АНАТОМИЯ
МЕЖПРЕДСЕРДНОГО ОВАЛЬНОГО
ОТВЕРСТИЯ В СВЯЗИ С ВОЗРАСТНЫМИ
ИЗМЕНЕНИЯМИЗападно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Открытое овальное окно у детей – это результат трансформации системы кровообращения плода после рождения. В большинстве случаев открытое овальное окно в сердце у ребенка не характеризуется клиническими проявлениями. Большинство людей с открытым овальным окном не подозревают и ведут обычный образ жизни. Безопасным и информативным методом диагностирования открытого овального окна является ультразвуковое исследование.

Ключевые слова: дети, сердце, овальное отверстие, аномалия, УЗИ

SUMMARY

A.B.ZHEKSEN

ULTRASOUND ANATOMY OF THE ATRIAL
OVAL OPENING DUE TO AGE-RELATED
CHANGESWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Patent foramen ovale in children is the result of the transformation of the fetal circulatory system after birth. An unclosed foramen ovale in the heart of a child in most cases is not characterized by clinical manifestations. Most people with a patent foramen ovale are unaware and lead a normal lifestyle. Ultrasound examination is a safe and informative method of diagnosing a patent foramen ovale.

Keywords: children, heart, oval hole, anomaly, ultrasound.

САНАҚ Б.У., ӘБДІРАЗАҚОВ М.Б., АМАНЖАН А.А., САҒЫНТАЙ А.А., ӨТЕСІН М.А.

АТУ ҚАРУЫНАН БОЛАТЫН ЖАРАҚАТ ЖӘНЕ ОНЫҢ БАС СҮЙЕГІНЕ ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшілер: Жоғарғы санатты сот медициналық сарапшы Сагиндыков Б.Б., м.ғ.к., доцент Рахманов С.Б.

Қалыпты және топографиялық анатомия мен оперативті хирургия кафедрасы
Ақтөбе өңіраралық сот сараптамалары орталығы

Атыс жарақаты – бұл атыс қаруынан болған жарақат. Оқ жарақатының морфологиясы жарақаттың сипатына байланысты. Ату қаруынан болатын жарақатты сараптамадан өткізудің кезіндегі қиындықтар: өлімнің оқтан болғандығы; өлім қандай қарудан болғандығы; ара қашықтығын және траекториясын есептеу секілді мәселелер жұмыстың өзектілігін көрсетеді [2,3].

Негізгі сөздер: атыс жарақаты, оқ-дәрі, баллистика, сот медициналық криминалистика, мәйіт.

Өзектілік. Атыс жарақаты – бұл атыс қаруынан болған жарақат. Атыс қаруында пайдаланылатын энергия лақтырылатын снарядтың жануы кезінде пайда болады (Пиголкин Ю.И. 2021ж.). Оқ жарақатының морфологиясы жарақаттың сипатына байланысты. Жарақат өтпелі, соқыр және салыстырмалы болады. Ішкі істер министрлігінің ресми статистикасы бойынша өтпелі жарақаттар басқа жарақаттарға қарағанда әлдеқайда көп. Ату қаруынан болатын жарақатты сараптамадан өткізудің кезіндегі қиындықтар: өлімнің оқтан болғандығы; өлім қандай қарудан болғандығы; ара қашықтығын және траекториясын есептеу секілді мәселелер жұмыстың өзектілігін көрсетеді [2-3].

Зерттеу мақсаты. Оқ дәріден болған жарақат ерекшеліктерін морфологиялық сипаттау.

Материалдар мен әдістер. Материал – мәйіт,

ішкі ағзалар, биологиялық объектілер. Зерттеу дизайны - обсервациялық. Ішкі зерттеу: 1. Аутопсия-Самсонов, Шор және Лютель әдісі бойынша жасалынды. 2. Органометриялық әдістер.

Нәтижелер мен талқылау. Зерттеу нәтижесінде мәйітті сыртқы қарау кезінде алдыңғы бетінде мойынның жоғарғы үштен бір бөлігінде иектің шекарасында, ортаңғы сызықтың сол жағындағы қатпар проекциясында 1,5 см-ге дейін біркелкі емес күйдірілген, тұндырылған жиектері бар жара бар, осы жараның айналасында 4,0x2,0см өлшемде қара күйікті түсті, жарадан солға және оңға кептірілген қан ағымы бар. Көбіне сол жақ мұрын жолында қан ағымы бар. Сол жақ самай-төбе аймақтағы бастың түкті бөлігінде кең ойық жара, өлшемі 10,0x10,0см болатын жара төрт ұшбұрышты пішін түрінде ұсынылған, өткір ұштары

орталыққа қараған, жиектері біркелкі емес, айналасында қан кету бар. Жарадан мидың құрылымдары және бас сүйегінің сүйектерінің фрагментті сынықтары сыртқа шыққан. Иек аймағының төменгі бетінде қосымша кесу жасалды, кіру қақпасында қан кету анықталды, жара арнасы тіл түбірімен өтеді, онда айналасында қан кету бар жара бар, өлшемі шамамен 0,5x0,5 см содан кейін ауыз қуысының жоғарғы қабырғасы арқылы өтеді, айналасында қан кетуі байқалатын дөңгелек пішінді жара бар. Зерттеу нәтижесінде мәйітті ішкі қарау кезінде анықталған жарақаттар: ми қабықтары жыртылған, маңдай сүйегінің қалыңдығы 0,6 см-ге дейін, париетальды – 0,7 см-ге дейін, самай-0,4 см-ге дейін, шүйде-1,0 см-ге дейін. Бас терісінің бұлшықет қақпағын алып тастағанда, олардың ішкі беті дымқыл, апоневрозды сіңдіретін бүкіл бетінде салыстырмалы түрде қан кету және ми затының бұзылуымен бас сүйегінің сүйектері мен негізінің бірнеше фрагментті сыну анықталды.

Қорытынды. Сонымен, ату қаруынан болатын жарақаттардың өзіндік ерекшелігі бар екендігі анықталды. Жарақат жарасының құрылымы біркелкі емес және екіше қиын.

Сонымен қатар бас сүйек жарақаттарының

сипаттамалық – морфологиялық ерекшеліктері ату қаруына тән екенін көрсетеді.

Негізгі сөздер: атыс жарақаты, оқ-дәрі, баллистика, сот медициналық криминалистика, мәйіт
Әдебиеттер тізімі:

1. Попов В.Л. Судебно-медицинская травматология /В.Л.Попов.–Санкт-Петербург: Общество ограниченной ответственностью «Издательство «Юридический центр», 2022.–607с – (Медицина и право). – ISBN 978-5-94201-823-8. – EDN TCPFMW.
2. Гизатуллин, Ш.Х. Боевые огнестрельные ранения черепа и головного мозга/Ш.Х. Гизатуллин, А.В.Станишевский, Д.В.Свистов//Вопросы нейрохирургии им. Н.Н.Бурденко.–2021.–Т.85, № 5.–С.124-131.–DOI 10.17116/neiro202185051124–EDN OHNKSH.
3. Воскресенский О.В. “Пулевые ранения груди и живота из пневматического оружия”О.В. Воскресенский, М.М.Абакумов, Е.А.Тарабрин// Хирургия. Журнал им. Н.И. Пирогова.–2019.–№ 8.–С. 63-68.–DOI 10.17116/hirurgia201908163.–EDN IKLLZO.

РЕЗЮМЕ

САНАҚ Б.У., ӘБДІРАЗАҚОВ М.Б., АМАНЖАН А.А., САҒЫНТАЙ А.А., ӨТЕСІН М.А.

ТРАВМА ОТ ОГНЕСТРЕЛЬНОГО ОРУЖИЯ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА ЧЕРЕП

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Қазақстан.

Огнестрельное ранение - это травма от огнестрельного оружия. Энергия, используемая в огнестрельном оружии, образуется при сгорании метательного снаряда. Морфология огнестрельного ранения зависит от характера травмы. Травма будет преходящей, слепой и относительной. Согласно официальной статистике Министерства внутренних дел, переходные травмы намного больше, чем другие травмы. Сложности при проведении экспертизы ранений от огнестрельного оружия: смерть от пули; от какого-то оружия произошла смерть; такие вопросы, как расчет расстояния и траектории, свидетельствуют об актуальности работы.

Ключевые слова: огнестрельное ранение, боеприпасы, баллистика, судебно-медицинская криминалистика, труп

SUMMARY

B.U.SANAK, M.B.ABDRAZAKOV, A.A.AMANZHAN, A.A.SAGYNTAY, M.A.OTESSIN

TRAUMA FROM A SHOOTING WEAPON AND ITS EFFECTS ON THE SKULL

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

A gunshot wound is an injury caused by a firearm. The energy used in firearms is generated during the combustion of the ejected projectile. The morphology of a gunshot wound depends on the nature of the injury. The injury will be transient, blind and relative. According to the official statistics of the Ministry of internal affairs, there are much more transient injuries than other injuries. Difficulties in the examination of injuries caused by firearms: whether the death was caused by a bullet; what weapons the death was caused by; problems such as calculating the distance and trajectory indicate the relevance of the work.

Keywords: gunshot wound, ammunition, ballistics, forensic forensics, corpse

КАРИМОВ Д.Р.

СЛУЧАЙ ВЕТРЯНОЙ ОСПЫ С БАКТЕРИАЛЬНЫМ ОСЛОЖНЕНИЕМ, ПОТРЕБОВАВШИМ ХИРУРГИЧЕСКОГО ЛЕЧЕНИЯ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актюбе, Казахстан

Ответственная за курс детских инфекций - Умарова Ж.С.

Руководитель кафедры, к.м.н., профессор, главный внештатный инфекционист Актюбинской области
-Курмангазин М.С.

Кафедра инфекционных болезней и детских инфекций

Бактериальная суперинфекция при ветряной оспе является одним из наиболее частых нечеловеческих явлений. Многие исследователи отметили увеличение более чем в 3 раза регистрации нежелательных явлений из-за присоединения бактериальной инфекции. Лечение детей с осложнениями, несмотря на наличие широкого спектра эффективных антибиотиков, является непростой задачей. В статье описан редкий случай вторичного бактериального осложнения ветряной оспы у ребенка 1 года 2 месяцев, которому потребовалось хирургическое вмешательство.

Ключевые слова: ветряная оспа, бактериальные осложнения, баланопостит

Актуальность. Ветряная оспа – широко распространенное высоко-контагиозное заболевание, особенно в детском возрасте, что связано со всеобщей восприимчивостью, легкостью передачи инфекции и отсутствием массовой специфической профилактики [1]. Бактериальная суперинфекция при ветряной оспе – наиболее частое осложнение, возбудителями данных осложнений служат прежде всего *Streptococcus pyogenes* и *Staphylococcus aureus*. По непонятным причинам адекватная антибактериальная терапия при тяжелых воспалительных осложнениях оказывается неэффективной и на определенном этапе развития патологического процесса происходит образование гнойного экссудата и некроза мягких тканей, зачастую требующих оперативного вмешательства [2].

Цель исследования: описание клинического случая ветряной оспы с бактериальным осложнением, потребовавшим хирургического лечения у ребенка 1 года 2 мес.

Материалы и методы. Клинический случай - Больной Е., 1 год 2 мес., имел контакт со старшим братом больным ветряной оспой. Заболевание началось остро с повышения температуры тела до 39,0*С, появления единичных элементов везикулезной сыпи. Дома мама обрабатывала раствором бриллиантовой зелени. На 6-ой день болезни на фоне высокой температуры и обильной экзантемы у больного появилось покраснение и отек головки полового члена. При поступлении в стационар состояние тяжелое. Пациента поместили отдельно в бокс. Ребенок в сознании, положение вынужденное. На кожных покровах наблюдались обильные элементы везикулезной сыпи. ЧД – 30. Дыхание в легких проводилось во все отделы, аускультативно-жесткое дыхание. Сердечные тоны глухие, ритмичные, ЧСС – 130. Живот мягкий, не вздут, безболезненный при пальпации. Печень и селезенка не пальпируются. Острая задержка мочи. Стул регулярный. Консультирован хирургом. Statuslocalis:

наружные половые органы развиты по мужскому типу. Отмечается выраженный отек полового члена и мошонки. Головка полового члена не вводится. Проведена катетеризация мочевого пузыря уретральным катетером Фоллея № 6. В общем анализе крови выявлен лейкоцитоз - 14.9/л, СОЭ - 26 мм/ч; RBC - 4.5 /л ; HCT - 26.9%; PLT в крови - 298/л ; ЦП - 0.9; мон - 3.7%; лимф - 7.9%; с/я - 88.4%. В воздушно-капельном отделении больному проводилась массивная противовирусная и антибактериальная терапия, симптоматическая терапия, катетеризация и промывание мочевого катетера. Состояние больного в динамике улучшалось. Для дальнейшего лечения инфицированной раны мошонки, некроза кожи мошонки, флегмона паховой области, ребенок был переведен в хирургическое отделение. На 22-ой день от начала болезни больной выписан в удовлетворительном состоянии домой.

Результаты и обсуждение. Был описан клинический случай ветряной оспы с бактериальным осложнением. Данный случай представляет интерес, как пример успешного лечения тяжелой формы ветряной оспы с осложнением, возникшей с наложением бактериальной инфекции.

Заключение. Своевременно назначенная комплексная терапия и кропотливый труд врачей и медсестер привели к полному клиническому выздоровлению ребенка с осложненной формой ветряной оспы.

Список литературы:

1. Аракельян Р. С. и др. Эпидемиологические аспекты заболеваемости детей ветряной оспой // Международный научно-исследовательский журнал. – 2022. – №. 4-2 (118). – С. 32-37.
2. Козловская О. В., Катаныхова Л. Л., Камка Н. Н. Лечение тяжелых бактериальных осложнений ветряной оспы: на примере клинического случая ребенка 6 лет // Медицина. Социология. Философия. Прикладные исследования. – 2022. – №. 3. – С. 16-21.

ТҮЙІН

КАРИМОВ Д.Р.

**ХИРУРГИЯЛЫҚ ЕМДЕУДІ ҚАЗАТ ЕТЕТІН
БАКТЕРИЯЛЫҚ АСҚЫНУЫ БАР ЖЕЛШЕШЕК
АУРУЫ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Желшешектегі бактериялық суперинфекция жиі кездесетін жағымсыз құбылыстардың бірі болып табылады. Көптеген зерттеушілер бактериялық инфекцияның қосылуына байланысты жағымсыз құбылыстардың тіркелуінің 3 еседен астам өсуіне тап өтті. Тиімді антибиотиктердің кең таралуына қарамастан, асқынуы бар балаларды емдеу қиынға соғады. Мақалада 1 жас 2 айлық балада хирургиялық араласуды қажет еткен желшешектің бактериялық асқынуының сирек жағдайы сипатталған.

Негізгі сөздер: желшешек, бактериялық асқынулар, баланопостит

SUMMARY

KARIMOV D.R.

**A CASE OF CHICKENPOX WITH A BACTERIAL
COMPLICATION THAT REQUIRED SURGICAL
TREATMENT**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Bacterial superinfection in chickenpox is one of the most frequent non-human phenomena. Many researchers have noted an increase, more than 3 times, in the registration of adverse events due to the addition of bacterial infection. The treatment of children with complications, despite the availability of a wide range of effective antibiotics, is not an easy task. The article describes a rare case of a secondary bacterial complication of chickenpox in a child of 1 year 2 months who required surgical intervention.

Keywords: chickenpox, bacterial complications, balanoposthitis

ЯХИЯЕВА Н.К., БАЙМУКАШЕВА Н.Т.

**КЛИНИЧЕСКИЙ СЛУЧАЙ - АТИПИЧНОЕ ТЕЧЕНИЕ HERPES ZOSTER
OPHTHALMICUS**

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель – к.м.н., профессор Марданова Л.Д.
Кафедра - Оториноларингологии и Офтальмологии

Вирус ветряной оспы также является причиной опоясывающего лишая (herpes zoster), поскольку эти вирусы (VZV и HSV) принадлежат к одному и тому же подсемейству вирусной группы и морфологически идентичны (антигенный состав вирусов различен). После первоначальной атаки в виде ветряной оспы вирус распространяется в ганглии дорсального отдела спинного мозга и черепные нейросенсорные узлы, где он остается латентным в течение многих лет.

Ключевые слова: Herpes Zoster Ophthalmicus, ретробульбарный неврит, офтальмогипертензия

Актуальность. Вирус ветряной оспы (varicella zoster) является также и причиной опоясывающего лишая (herpes zoster), так как эти вирусы (VZV и HSV) принадлежат к одному подсемейству группы вирусов и морфологически идентичны (антигенный состав вирусов разный). После первичной атаки в виде ветряной оспы вирус распространяется к ганглиям дорсального корешка спинного мозга и краниальным нейросенсорным ганглиям, где сохраняется в латентной форме много лет. Herpes zoster ophthalmicus развивается при вовлечении в процесс глазной части тройничного нерва. [1] Снижение VZV-специфического клеточного иммунитета также способствует реактивации вируса и возникновению Herpes zoster. Как известно, вирусы герпеса относятся к числу нейродерматропных вирусов, присутствуя в организме с раннего детского возраста в неактивном состоянии в эпителии кожи и слизистой

оболочки. Исходя из данных литературы, возбудитель данного заболевания в латентном состоянии находится также в ядре тройничного нерва. Описано несколько случаев развития неврита зрительного нерва при Herpes Zoster ophthalmicus (Шредер, Трон Е.Ж., Мурзин А). Эти авторы полагают, что вирус проникает в зрительный нерв через цилиарные нервы. Неврит зрительного нерва имеет одностороннее поражение, иногда приводя к атрофии зрительного нерва[2].

Цель исследования: оценить атипичное течение Herpes Zoster Ophthalmicus на примере клинического случая.

Материалы и методы. В исследовании описывается 1 клинический случай. Мужчина, 56 л., обратившийся на прием к окулисту с жалобами на появление обильного слезотечения, ощущения инородного тела, светобоязнь, на боли в левом глазу, в левой половине

головы, в левой половине щеки.

Результаты и обсуждение. Исследование показало атипичность течения Herpes Zoster Ophthalmicus.

Заключение. В заключении хотелось бы подчеркнуть особенность - атипичность течения нашего наблюдаемого больного Herpes zoster ophthalmicus:

Отсутствие кожных высыпаний в начале заболевания, необходимого для постановки диагноза «Опоясывающий лишай».

2. Атипичное развитие кератита при данном заболевании (множество мелких высыпаний по всей

поверхности роговицы в виде веточек ёлки).

3. Повышение ВГД в результате вовлечения в воспалительный процесс цилиарного тела.

4. Развитие в позднем периоде тяжелого осложнения как Ретробульбарный неврит.

Список литературы:

1. А.Ф.Бровкина, Ю.С.Астахов «Руководство по клинической офтальмологии» 2014 г. – с.233
2. Д.Кански «Клиническая офтальмология», 2009 г. – с. 266

ТҮЙІН

ЯХИЯЕВА Н.К., БАЙМУКАШЕВА Н.Т.

КЛИНИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙ – HERPES ZOSTER OPHTHALMICUS АТИПТІ ТИПІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Желшешек вирусы (varicella zoster) сонымен қатар белдемелік теміреткінің (herpes zoster) себебі болып табылады, өйткені бұл вирустар (VZV және HSV) бір морфологиялы жағынан бірдей және бір субфамилияға жатады. Вирус алғашқы шабуылдан кейін жұлынның дорсальды түбірлік ганглионына және краниальды сенсорлық ганглияға таралады, онда ол көптеген жылдар бойы жасырын түрде сақталады.

Негізгі сөздер: *Herpes Zoster Ophthalmicus, Ретробульбарлы неврит, Офтальмогипертензия*

SUMMARY

N.K.YAKHIYAEVA, N.T.BAIMUKASHEVA

ATYPICAL TYPE OF HERPES ZOSTER OPHTHALMICUS-CLINICAL CASE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The varicella zoster virus is also the cause of shingles (herpes zoster), since these viruses (VZV and HSV) belong to the same subfamily of the virus group and are morphologically identical (the antigenic composition of viruses is different). After the initial attack in the form of chickenpox, the virus spreads to the ganglia of the dorsal spine of the spinal cord and cranial sensorineural ganglia, where it remains latent for many years.

Keywords: *Herpes Zoster Ophthalmicus, Retrobulbar neuritis, Ophthalmic hypertension*

САПАР И.Ф., ЕЛЕУБАЕВА Н.Н., ДЖАНГИЛЬДЕЕВА А.Р., АПУОВ А.М., ДЖАНГАЗИЕВ Т.Б

МИКРОЭЛЕМЕНТОЛОГИЯ И РОЛЬ ХИМИЧЕСКИХ ЭЛЕМЕНТОВ В ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНИЗМА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель – к.м.н., доцент Егембердиева Р.Е.

Кафедра гистологии

Проведен обзор литературы по темам: микроэлементология, микроэлементозы, морфологические изменения в органах при дисбалансе микроэлементов. Изучены основные теоретические работы, направления и перспективы развития микроэлементологии. Представлены результаты морфологических исследований органов, полученных при экзогенном дисбалансе микроэлементов.

Ключевые слова: *микроэлементы, микроэлементозы, хром, бор, морфология, миокард, легкие*

Актуальность. Развитие микроэлементологии как науки тесно связано с именами выдающихся ученых: В.И.Вернадского, А.П.Виноградова, А.И.Венчикова, А.П. Авцына, А.В.Скального и ряда других ученых – биогеохимиков, биологов, врачей. Микроэлементы - это группа химических элементов, содержащихся в организме человека и животных в очень малых количествах, в пределах 10-3-10-12%.

На долю микроэлементов приходится 0,05% массы человека. Микроэлементология – учение о роли микроэлементов в живом организме, а микроэлементозы – заболевания, возникающие вследствие дефицита, избытка или дисбаланса микроэлементов. В настоящее время загрязнение окружающей среды химическими соединениями в промышленных городах достигло значительного уровня. Известно, что Актюбинская

область является природной и техногенной провинцией в связи с добычей и переработкой хрома и бора. Дисбаланс микроэлементного состава в организме приводит к возникновению различных заболеваний и вызывает морфофункциональные изменения в органах и тканях[1].

Цели исследования: 1. Провести литературный обзор по микроэлементологии
2. Обобщить результаты морфологических исследований при экзогенном дисбалансе микроэлементов в экспериментах, проведенных на кафедре гистологии ЗКМУ имени Марата Оспанова.

Материалы и методы. Объектом экспериментального исследования служили белые крысы-самцы, которых делили на две группы: контрольную и опытную. Раствор соединений хрома и бора вводили животным внутривенно, в дозе, равной 1 предельно допустимой концентрации для питьевой воды в течение 20-ти дней Животных забивали декапитацией на 1, 15 и 30 сутки после последнего введения химических соединений. Гистологическое исследование проводили стандартными методиками с окраской срезов гематоксилином и эозином и по ван Гизону.

Результаты и обсуждение. Изучением воздействия микроэлементов в различных концентрациях на организм многие годы занимались преподаватели и студенты-кружковцы кафедры гистологии. Доказано, что при интенсивном поступлении микроэлементов, даже в дозах, равных ПДК для питьевой воды,

возникают морфологические изменения в органах и тканях. Так, Пирмаханова А. и Душпанова А. (2001) изучали влияние хрома на головной мозг крыс. Кузьменко Н. и соавт. (2007, 2008) изучали микроэлементный состав легких и выявили, что хром и бор накапливаются в легких. При морфологическом исследовании органа были выявлены структурные изменения в легочной паренхиме. Медовщиков В. и соавт. (2008, 2009, 2011) выяснили, что в миокарде животных при дисбалансе микроэлементов возникают необратимые изменения в кардиомиоцитах, сосуды резко полнокровны с явлением стаза. На 30-е сутки отмечается выраженное расстройство кровообращения с явлениями тромбообразования, очагового некроза.

Заключение. Современная микроэлементология - наука интенсивно развивающаяся в настоящее время. Микроэлементный статус является важным показателем здоровья человека, Однако, дисбаланс микроэлементов вызывает заболевания, симптомы которых, как правило, являются неспецифическими и затрудняют диагностику. Для решения проблем необходима творческая интеграция ученых, работающих в сфере микроэлементологии (биохимики, морфологи, биологи, клиницисты).

Список литературы:

1. Скальный А.В. Концепция биоэлементов и основные постулаты биоэлементологии. Галицкий лікарский вісник, 2013 № Т.20. №2, С. 9-15

ТҮЙІН

САПАР И.Ғ, ДЖАНГИЛЬДЕЕВА А.Р,
ЕЛЕУБАЕВА Н.Н, АПУОВ А.М., ДЖАНГАЗИЕВ
Т.Б.

МИКРОЭЛЕМЕНТОЛОГИЯ ЖӘНЕ ОРГАНИЗМНІҢ ТІРШІЛІК ӘРЕКЕТІНДЕГІ ХИМИЯЛЫҚ ЭЛЕМЕНТТЕРДІҢ РӨЛІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Микроэлементология, микроэлементозалар, микроэлементтер теңгерімсіздігіндегі мүшелердегі морфологиялық өзгерістер тақырыптары бойынша әдеби шолу жүргізілді. Микроэлементологияның негізгі теориялық жұмыстары, бағыттары мен дамуы зерттелді. Микроэлементтердің экзогендік теңгерімсіздігі кезінде алынған мүшелердің морфологиялық зерттеулерінің нәтижелері ұсынылған.

Негізгі сөздер: микроэлементтер, микроэлементозалар, хром, бор, морфология, миокард, өкпе

SUMMARY

I.G.SAPAR, A.R.JANGILDEYEVA,
N.N.YELEUBAEVA, A.M.APUOV,
T.B.JANGAZIEV

MICROELEMENTOLOGY AND THE ROLE OF CHEMICAL ELEMENTS IN THE VITAL ACTIVITY OF THE ORGANISM

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

We conducted a literature review on the topics: microelementology, microelementoses, morphological changes in organs with an imbalance of microelements. The main theoretical works, directions and prospects of development of microelementology are studied. The results of morphological studies of organs obtained with exogenous imbalance of microelements are presented.

Keywords: microelementter, microelementosalar, chromium, boron, morphology, myocardium, lungs

БАЙДӘУЛЕТОВА Г.Т., ЖАҚСЫБЕРГЕНОВА Ж.А., ТАНЖАРЫКОВА Г.Н., ЕРМЕКБАЕВА К.Ж.,
БАЙСАЛБАЕВ Б.С.

ТУБЕРКУЛЕЗГЕ ҚАРСЫ ПРЕПАРАТТАРҒА ЖАҒЫМСЫЗ ӘСЕРЛЕР

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – к.м.н., доцент Дильмагамбетов Д.С.

Фтизиатрия және дерматовенерология кафедрасы

2021-2022 жылдар кезеңінде туберкулезбен ауыратын науқастарда туберкулезге шалдығу жиілігін және ЖТП сипатын зерттеу жүргізілді. Жағдайлардың 75,6%-ы жойылатын сипатта болды және ТПП жағдайларының тек 24,4%-ы емдеу режимінен шығарылды.

Негізгі сөздер: туберкулез, туберкулезге қарсы препараттар, жағымсыз құбылыстар, туберкулезді емдеу

Өзектілігі. Туберкулезді емдеу – бұл көптеген туберкулезге қарсы препараттарды (ТҚП) ұзақ уақыт қолдану, олардың көпшілігі әртүрлі дәрежедегі көріністердің жағымсыз әсерлерін (ЖӘ) тудырады. Туберкулезді емдеу тиімділігінің төмен болу себептерінің бірі туберкулезге қарсы препараттардың жағымсыз құбылыстары болып табылады. Ғылыми зерттеулерге сәйкес, ТҚП-ға ЖӘ-дің даму жиілігі 5,0-ден 92,0% дейін. ТҚП-мен туындаған ЖӘ-дің табиғатын және олардың алдын алу және жою әдістерін зерттеу туберкулезбен ауыратын науқастарды тиімді емдеудің қажетті алғышарты болып табылады [1].

Зерттеудің мақсаты: Туберкулезбен ауыратын науқастарда туберкулезге қарсы препараттарға жағымсыз құбылыстардың жиілігі мен сипатын зерттеу.

Материалдары мен әдістері. Ақтөбе облыстық фтизиопульмонологиялық орталықта 2021-2022 жылдар аралығында стационарлық науқастардың 127 медициналық картасына және жағымсыз дәрілік әсерлері туралы хабарламаларға ретроспективті талдау жасалды.

Нәтижелері мен талқылау. ТҚП-ға ЖӘ барлық 127 науқаста анықталды: олардың ішінде туберкулездің дәрілерге көнбейтін түрімен – 73 (57,5%); дәрілерге сезімтал түрімен – 54 (42,5%) науқаста. Клиникалық нысандары бойынша өкпенің инфильтративті туберкулезі басым – 97 (76,4%) жағдай, фиброзды-кавернозды өкпе туберкулезі 16 (12,6%) жағдай, өкпе туберкуломы – 7 (5,5%) жағдай, туберкулездің өкпеден тыс түрлері – 5 (3,9%) және 1 (0,8%) жағдайдан өкпенің

шашыранды туберкулезі мен генерализацияланған туберкулез анықталды. 112 (88,2%) науқаста қосалқы аурулар анықталды. ТҚП-ға ЖӘ жиі асқазан-ішек жолдары арқылы көріне бастады – 46 (36,2%) жағдайда. Жүйке жүйесі тарапынан 20 (15,7%) науқаста көріністер тіркелді. 18 (14,2%) науқаста қандағы гематологиялық өзгерістер, 18 (14,2%) науқаста аллергиялық реакциялар тіркелді. 6 (4,7%) науқаста тірек-қозғалыс аппаратының бұзылыстары анықталды, сонымен қатар жүрек-қан тамыр жүйесі тарапынан ЖӘ тіркелді – 9 (7,1%) науқаста, көру қабілетінің бұзылуы – 8 (6,3%), есту қабілетінің бұзылуы – 2 (1,6%) науқаста. 13 (10,2%) науқаста ЖӘ екі немесе одан да көп ТҚП-ға тіркелді. Циклосеринге ЖӘ 25,2% жағдайда, бедаквиллинге – 21,3%, клофазиминге – 16,5%, линезолидке – 12,6%, этамбутолға – 11,8%, пиразинамидке – 11,0%, изониазидке – 2,4% және рифампицин, деламаинидке – 1,6%-дан. 31 (24,4%) науқаста ТҚП-ға ЖӘ қалпына қайтымсыз сипатқа ие болды, сәйкес ТҚП емдеу режимінен алынып тасталды.

Қорытынды. ЖӘ көп жағдайда препараттың уытты әсерінен болатыны анықталды. 75,6% жағдайда олар қайтымды сипатқа ие болды, тек 24,4% жағдайда ТҚП емдеу режимінен шығарылды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Степанова Н.А., Стрельцова Е.Н., Галимзянов Х.М., Кантемирова Б.И. Нежелательные побочные эффекты на противотуберкулезные препараты у впервые выявленных больных туберкулезом легких // Медико-биологические науки. – 2014. – С. 66-69.

РЕЗЮМЕ

БАЙДӘУЛЕТОВА Г.Т., ЖАҚСЫБЕРГЕНОВА
Ж.А., ТАНЖАРЫҚОВА Г.Н., ЕРМЕКБАЕВА К.Ж.,
БАЙСАЛБАЕВ Б.С.

**НЕЖЕЛАТЕЛЬНЫЕ ЯВЛЕНИЯ НА
ПРОТИВОТУБЕРКУЛЕЗНЫЕ ПРЕПАРАТЫ**

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Проведено изучение частоты встречаемости и характер НЯ на ПТП у больных туберкулезом в период 2021–2022 годы. В 75,6% случаев носили устранимый характер и только в 24,4% случаев ПТП были исключены из схемы лечения.

Ключевые слова: туберкулез, противотуберкулезные препараты, нежелательные явления, лечение туберкулеза

SUMMARY

G.T.BAIDAULETOVA,
ZH.A.ZHAKSYBERGENOVA,
G.N.TANZHARYKOVA, K.ZH.YERMEKBAYEVA,
B.S. BAISALBAYEV

ADVERSE EFFECTS TO ANTI-TB DRUGS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

A study was made of the incidence and nature of AEs on ATD in patients with tuberculosis in the period 2021-2022. In 75.6% of cases, they were reversible, and only in 24.4% of cases, ATD were excluded from the treatment regimen.

Keywords: tuberculosis, anti-tuberculosis drugs, adverse events, treatment of tuberculosis

КОЯНБАЕВА А.А., ЗАКИРОВА А.А.

ҚАНТ ДИАБЕТИ КЕЗІНДЕГІ МЕЙІРБИКЕЛІК ҮРДІСТІҢ МІНДЕТТЕРІ

Бәйішев Жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: Сүлеймен Сая Жанатқызы

Қант диабеті асқынуының алдын алудағы фельдшердің рөлі диабет аясында пайда болатын аурулардың алдын алу, ЖРЗ кезінде денсаулық жағдайының өзгеруінің алдын алу, жыл маусымының ауысуы және т.б. болып табылады.

Негізгі сөздер: мейірбике, денсаулық, фельдшер

Өзектілігі. Қант диабет кезіндегі мейірбикелік үрдістің міндеттері: Мейірбикелік көмек науқасты тез бейімдеуге бағытталған бірқатар міндеттерді қамтиды. Олардың арасында бөледі: Денсаулыққа қатысты ағымдағы проблемалардан арылуға арналған кешенді іс-шараларды қамтамасыз ету; Жағымсыз жағдайды, стрессті алып тастау; Асқынулардың алдын алу [1].

Зерттеу мақсаты. Медициналық тексеру, қойылған мақсаттар мен міндеттер, сондай-ақ пациенттің, оның туыстарының шағымдары негізінде мейірбикелік процестің толық картасы жасалады. Науқас қандағы және несептегі қант деңгейінен өзін өзі бақылау ережелерін үйренеді. Мейірбике инсулинді енгізу әдістемесіне үйретеді, дозаны түзетуге көмектеседі [2].

Материалы и методы. Емделушіге диабет кезіндегі шұғыл жағдайлардың себептерін түсіндіре отырып, фельдшер сондай-ақ оның нашарлауына жол бермеу және дамуы кезінде қандай шаралар қолданылатынын түсіндіруге міндетті. Емдеу барысында қант диабеті кезінде мейірбикелік процесс картасы жасалады. Оған кіреді: Аурудың жүру ерекшеліктерін толық анықтау үшін науқасты тексеру. Аурудың жеке тарихы жасалады, оған денсаулық жағдайы бойынша барлық талдаулар, бақылаулар мен қорытындылар енгізіледі. Айқын проблемаларды, сондай-ақ диабеттің өршуі салдарынан пайда болуы мүмкін болжамды проблемаларды диагностикалау. Пациентті денсаулыққа, өмірге қауіп төндіретін қауіпті симптомдардың пайда болуы туралы ескертеді [3]. Диабетті емдеуді қиындататын аурулар анықталуда. Науқастармен, туыстарымен профилактикалық және психологиялық іс-шаралар өткізіледі. Пациент туралы жиналған ақпаратты жүйелеу, оның негізінде медбике пациентке көмек көрсетуге мақсат пен міндеттер қояды. Барлық

іс-шаралар науқастың картасына енгізіледі.

Нәтижелер мен талқылау. Қант диабеті кезінде жүзеге асырылатын мейіргерлік процестің негізгі мақсаты — қойылған диагнозда өмір сүрудің қолайлы сапасын қамтамасыз ету. Адам өзінің физикалық, рухани және эмоциялық жағдайы тұрғысынан өзін жайлы сезінуі тиіс. Мейірбикелік процесс оған қажетті қызмет көрсету процесінде пациенттің мәдени құндылықтарын ескеруі маңызды. Белсенді көмекті тек маман жүзеге асыруы тиіс, ол іс-шаралар кешенін жүзеге асыра отырып, мейірбике және оның пациенті қажеттілігіне қарай жүргізілетін араласулар жоспарын әзірлейді.

Қорытынды. Осылайша қант диабетінің алдын алуда және қант диабеті кезінде диетотерапияны ұйымдастыруда мейіргердің рөлі ерекше. Бүкіл әлемде өршіп келе жатқан созылмалы және адам өмірі үшін қауіпті аурулардың бірі болғандықтан, жалпы медицина қызметкерлері, мейірбикелер қант диабетіне арналған шет елдік және отандық нұсқаулықтарға сүйене отырып пациенттермен белсенді, тығыз қарым қатынас орнатулары тиіс.

Әдебиеттер тізімі:

1. Алгоритмы специализированной медицинской помощи больным сахарным диабетом. Под ред. И.И. Дедова, М.В. Шестаковой. 6-й выпуск. М., 2013.
2. Нурбекова А.А. Сахарный диабет (диагностика, осложнения, лечение). Учебное пособие – Алматы. – 2011. – 80 с.
3. Сахарный диабет: острые и хронические осложнения (под ред. И. И. Дедова, М. В. Шестаковой), М.: ООО «Издательство «Медицинское информационное агентство», 2011.

РЕЗЮМЕ

КОЯНБАЕВА А.А., ЗАКИРОВА А.А.

ЗАДАЧИ СЕСТРИНСКОГО ПРОЦЕССА ПРИ САХАРНОМ ДИАБЕТЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Роль фельдшера в профилактике осложнений сахарного диабета заключается в предупреждении

SUMMARY

А.А.КОЯНБАЕВА, А.А.ЗАКИРОВА

TASKS OF THE NURSING PROCESS DURING DIABETES MELLITUS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The role of a paramedic in the Prevention of complications of diabetes mellitus is to prevent diseases

заболеваний, возникающих на фоне сахарного диабета, предотвращении изменений в состоянии здоровья во время острых респираторных вирусных инфекций, смены сезона года и т.д.

Ключевые слова: медицинская сестра, здоровье, фельдшер

that occur in the context of diabetes, prevent changes in the state of health during acute respiratory viral infections, change of the season of the year, etc.

Keywords: Nurse, Health, Paramedic.

ШӘМШИЕВА А.

ГИДРОГЕЛЬ КАК РЕШЕНИЕ ПРОБЛЕМ ЗАСУХИ

Баишев высший медицинский колледж, Актөбе, Қазақстан

Научный руководитель: магистр биологических наук, Мұханбет Ә.Ж.

Засухи стали крупной глобальной проблемой и усугубляются антропогенным воздействием изменения климата и опустынивания. Представленное в отчете гидрогелевое вещество является стерильным. Состав: пространственный гель полиакриламида и полиакрилата калия. Гидрогель используется в мире уже 25 лет. В жару помогает увлажнять растения и заменяет капельный полив, экономит много воды и растворов. Материал отдает влагу постепенно и медленно, поэтому можно не беспокоиться о загнивании корней растений.

Ключевые слова: абсорбент, водоудерживающая способность, урожайность

Актуальность. Засухи стали серьезной глобальной проблемой, и из-за антропогенного воздействия на изменение климата и опустынивания они становятся всё более продолжительными. Засухи угрожают всем странам, их продовольственной безопасности и социально-экономическому развитию[1]. И прогнозы ученых не обнадеживают: к 2050 году от засух будет страдать около 75% населения планеты[2,3].

Цель исследования: найти и предложить наиболее правильное решение проблемы засухи в городах и регионах.

Проблема засухи в последние годы стала одной из наиболее острых для фермеров как Казахстана, так и других стран-производителей сельскохозяйственной продукции. Те регионы республики, которые ранее имели наиболее благоприятные климатические условия, например, для пшеницы, на сегодняшний день всё чаще страдают от различных погодных аномалий.

Материалы и методы исследования. Предложенное в докладе вещество гидрогель — это стерильное вещество. Состав: пространственно сшитый гель полиакриламида и полиакрилата калия. Гель вносится в сухом виде или уже в набухшем состоянии. Лучше сначала напитать гранулы водой. На каждый квадратный метр закладывают около 20-30 г продукта. 1 грамм гидрогеля на 1 литр почвы (на 10 литров почвы нужно 10 грамм геля). Корни растений найдут эти гранулы и прорастут в гидрогель за 2 недели. Затем полив растения можно делать в 5 раз реже.

Результаты и обсуждения. Расход 3 - 5 грамм на

1 литр земли. Если растения будут стоять на солнечной стороне или предполагаются перерывы в поливке, то расход гидрогеля надо удвоить. Сухие гранулы вносить на подготовленную почву вместе с семенами на глубину 2 - 3 сантиметра. Гидрогель обладает свойством задерживать испарения земли и росу, что позволяет в большинстве случаев полностью отказаться от полива почвы или в несколько раз уменьшить частоту полива.

Заключение. Гидрогель в жару помогает увлажнять растения и заменить капельный полив, удерживает большой объем воды и растворов удобрений (1 грамм гидрогеля до 0,3 л. воды). Когда корни растений проникают в гранулы полимера (за время до двух недель), оттуда они берут сколько нужно воды и растворимых в ней удобрений. В нем не способна заводиться патогенная микрофлора. Материал отдает влагу постепенно и медленно, поэтому не придется переживать о возможном гниении корневища растений.

Список литературы:

1. Филиппова О.Е. «Умные» полимерные гидрогели // Природа. – 2005.
2. Давыдов Д.В. Гуменный В.А. Гидрогель повышает полевую всхожесть семян и урожай столовых корнеплодов // Картофель и овощи. – 2011.
3. Табынбаева Л.К. «Влияние абсорбента «Аквасорб» на продуктивность зерновых культур в условиях предгорно-степной зоны юго-востока Казахстана» - 2017.

ТҮЙІН

ШӘМШИЕВА А.

ГИДРОГЕЛЬ – ҚҰРҒАҚШЫЛЫҚ
МӘСЕЛЕЛЕРІН ШЕШУ РЕТІНДЕБәйішев атындағы жоғары медициналық колледж,
Ақтөбе, Қазақстан

Құрғақшылық үлкен жаһандық проблемаға айналды және климаттың өзгеруі мен шөлейттенудің антропогендік әсеріне байланысты олар барған сайын ұлғайып келеді. Баяндамада ұсынылған гидрогель заты стерильді зат болып табылады. Құрамы: полиакриламид пен калий полиакрилатының кеңістіктік гелі. Гидрогель әлемде 25 жыл бойы қолданылып келеді. Ыстықта ол өсімдіктерді ылғалдандыруға және тамшылатып суаруды ауыстыруға көмектеседі, су мен ерітінділердің көп мөлшерін сақтайды. Материал ылғалды біртіндеп және баяу береді, сондықтан сіз өсімдік тамырының шіріп кетуі туралы алаңдамайсыз.

Негізгі сөздер: абсорбент, суды сақтау қабілеті, өнімділік

SUMMARY

A.SHAMSHIEVA

HYDROGEL - HOW TO SOLVE DROUGHT
PROBLEMS

Baishev Higher Medical College, Aktobe, Kazakhstan

Droughts have become a serious global problem, and due to the anthropogenic impact on climate change and desertification, they are becoming more and more prolonged. The hydrogel substance proposed in the report is a sterile substance. Composition: spatial gel of polyacrylamide and potassium polyacrylate. Hydrogel has been used for 25 years in the world. In the heat, it helps to moisturize plants and replace drip irrigation, retains a large volume of water and solutions. The material gives off moisture gradually and slowly, so you do not have to worry about the possible rotting of the rhizomes of plants.

Keywords: absorbent, water-holding capacity, productivity.

БАКИШЕВА М.Б., ЗУЛХАНОВА А.Е., БИРМАНОВА Л., КАСЕНОВА С., УТЕБАЛИЕВА Д. А.

СОЦИОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ОТНОШЕНИЯ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ
К ВОПРОСАМ ПРИМЕНЕНИЯ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ

Баишев высший медицинский колледж, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель: кандидат биологических наук, доцент Бердгалева А.К.
Фармацевтическое отделение.

В данной статье с помощью анкетирования изучен исходный уровень знаний и отношение студентов-медиков специальностей «Фармация», «Сестринское дело» и «Лечебное дело» Баишевского высшего медицинского колледжа к применению лекарственных средств, в том числе антибиотиков.

Ключевые слова: анкетирование, студенты, осведомленность, рациональное использование лекарственных средств, антибиотикорезистентность, самолечение

Актуальность. Актуальной проблемой медицины на сегодня остается ненадлежащее выполнение назначения и отпуска рецептурных лекарственных препаратов. Это приводит к нежелательным побочным действиям, возникновению разного рода осложнений и в целом ухудшению качества жизни пациентов. Такая практика может быть обусловлена недостаточной информированностью общественности о рациональном использовании лекарственных средств. Учитывая, что медицинские работники среднего звена могут оказывать реальное влияние на рациональное использование лекарственных средств, в том числе антибиотиков, следует уделять большое внимание обучению студентов-медиков данному вопросу. А для разработки эффективных образовательных мероприятий важно знать уровень информированности, отношения их к вопросам применения лекарственных средств, в том числе

антибиотиков и антибиотикорезистентности[1,2].

Цель исследования. Целью исследования явилось изучение отношения студентов-медиков специальностей «Фармация», «Сестринское дело» и «Лечебное дело» Баишев высшего медицинского колледжа к использованию лекарственных средств путем анкетирования.

Материалы и методы исследования. Изучение проводилось с использованием социологических методов на основе разработанной авторами анкеты. В текущем учебном году было проведено онлайн - анкетирование (в Google Forms) 480 студентов фармацевтической, лечебной и медсестринской специальностей Баишев высшего медицинского колледжа города Ақтөбе. Респонденты отвечали на 46 закрытых вопросов. Статистическая обработка результатов анкетирования была проведена с помощью программного

средства Microsoft Excel.

Результаты и обсуждение. К вопросам о самолечении антибиотиками половина опрошенных - 54,5% относятся положительно. При этом следуют рекомендациям врача относительно лечения антибиотиками - 85,2%, в то время 14,2% игнорируют ими. Полученные данные свидетельствуют о том, что студенты среднего профессионального образования достаточно информированы о риске развития антибиотикорезистентности, но при этом имеют ошибочные представления о показаниях к применению антибиотиков при острых респираторных заболеваниях.

Заключение. В результате проведенного анкетирования выявлено, что студенты-медики не могут учитывать все риски, связанные с применением лекарственных средств. В этой связи требуется повышение эффективности образовательных процессов и следует обратить внимание на углубление специальных знаний по вопросам безопасного применения лекарственных средств, улучшения уровня фармацевтической

грамотности и развития критического мышления у будущих специалистов в отношении рационального применения лекарственных препаратов, в том числе антимикробной терапии[3].

Список литературы:

1. Искакова Н.С., Хисметова З.А., Сарсенбаева Г.Ж., Садиебекова Ж.У., Уразалина Ж.М., Нұрахметова Ж.Б. Информированность населения различных стран по вопросам использования антибиотиков. Обзор литературы//Наука и Здравоохранение. 2021. 2 (Т.23). С. 51-57.
2. К. Русланулы, А.Д. Уракова, В.К. Исраилова Информированность населения города Алматы об угрозе антибиотикорезистентности//Вестник Казахского национального медицинского университета, №3, 2018. - с.297 – 301.
3. Климова Т.М., Кузьмина А.А., Малогулова И.Ш. Роль фармацевтических работников в правильном использовании антибиотиков//Социальные аспекты здоровья населения, №3 (55), 2017. – с.1-5.

ТҮЙІН

БАКИШЕВА М.Б., ЗУЛХАНОВА А.Е.,
БИРМАНОВА Л., КАСЕНОВА С.,
УТЕБАЛИЕВА Д. А.

МЕДИЦИНАЛЫҚ СТУДЕНТТЕРДІҢ ДӘРІЛЕРДІ ҚОЛДАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІНЕ КӨЗҚАРАСЫН ӘЛЕУМЕТТІК ЗЕРТТЕУ

Бәйішев атындағы жоғары медициналық колледж,
Ақтөбе, Қазақстан

Осы мақалада Бәйішев атындағы жоғары медициналық колледжінің «Фармация», «Мейірбике ісі» және «Емдеу ісі» мамандықтары бойынша оқитын медицина студенттерінің дәрілік заттарды, оның ішінде антибиотиктерді қолдануға деген көзқарасы мен бастапқы білім деңгейі сауалнама арқылы анықталды.

Негізгі сөздер: сұрақ-жауап, оқушылар, хабардарлық, дәрілік заттарды ұтымды қолдану, антибиотиктерге төзімділік, өзін-өзі емдеу

SUMMARY

M.B.BAKISHEVA, A.E.ZULKHANOVA,
BIRMANOVA, S. KASENOVA,
D.A.UTEBALIYEVA

SOCIOLOGICAL RESEARCH OF THE ATTITUDE OF MEDICAL STUDENTS TO THE ISSUES OF THE USE OF MEDICINES

Baishev Higher Medical College, Aktobe, Kazakhstan

In this article, by means of a questionnaire, were studied the initial level of knowledge and the attitude of medical students of the specialties “Pharmacy”, “Nursing” and “General Medicine” Baishev Higher Medical College to the use of medicines, including antibiotics.

Keywords: questioning, students, awareness, rational use of medicines, antibiotic resistance, self-treatment

ҚҰРМАНҒАЗЫ А.К.

МЕДИЦИНА ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІ МЕН НАУҚАСТЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ПСИХОЛОГИЯСЫНА КЕДЕРГІ КЕЛТІРЕТІН ШИЕЛЕНІСТЕРДІ АЛДЫН АЛУ

Кеңес Одағының Батыры Мәншүк Мәметова атындағы Ақтөбе Жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе,
Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: Кудабаяева Н.Ш. - психология негіздері пәнінің оқытушысы
«Жалпыгуманитарлық пәндер» ЦӘК

Қазіргі кезде медициналық қызметкерлері мен науқастардың арасында түрлі кикілжіңдер, шиеленістер жиі болып тұрады. Егер де, депрессияның деңгейін анықтау үшін психометриялық шкалаларды қолданса, науқастың депрессиясының деңгейін анықтап, баға беріп, алдын алуға болады.

Негізгі сөздер: психология, науқас, сауалнама

Өзектілігі: Қазіргі кезде медициналық қызметкерлері мен науқастардың арасында түрлі кикілжіңдер, шиеленістер жиі болып тұрады [1]. Медициналық қызметкерлері мен науқастың тұлғалық ерекшеліктері әртүрлі [2].

Зерттеудің мақсаты: Медициналық қызметкерлермен науқастың психологиясына кедергі келтіретін шиеленістерді алдын алу және болдырмау жолдары. Медициналық қызметкер мен науқас арасында сенімді қарым-қатынастарын орнату.

Материалдары мен әдістері: ғылыми зерттеу жұмысымызды №2 қалалық емханасындағы, Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік медицина орталығы, медициналық жедел жәрдем ауруханасындағы науқастарға, мейірбикелерге сауалнамалар жүргізілді.

Нәтижелері мен талқылаулар: Сауалнама бойынша «Медициналық қызметкермен науқастың арасындағы шиеленістер жиі болып тұрады ма?» деген сұрақты 100 адамға жүргіздік. Оның ішінде: адамдардың 45,4% - «Ия», 24,6 % - «Жауап бергісі келмейді», 30%-«Жоқ» деген жауап берді. Мейірбекемен науқастың қарым-қатынасын зерттеп, 30 адамға жүргіздік. Туысқандары мен жақын адамдарының науқас

жағдайына мәліметтер айтып түсіндірдік.

Қорытынды: Егер де, депрессияның деңгейін анықтау үшін психометриялық шкалаларды қолданса, науқастың депрессиясының деңгейін анықтап, баға беріп, алдын алуға болады.

Зерттеу барысында, диагностикалық зерттеу жұмысының нәтижесінде науқас адамдарда күмәндану, үрейлену, алаңдаушылық, жоғарғы сезімталдылық, эмоционалды тұрақсыздық басым екендігіне көз жеткіздік [2, 3].

Науқас адамдарға психологиялық кеңес беру ерекшеліктері мәселесін меңгеріп, кеңес берушілер тыңдай, байқай және қабылдай білуі керек деген тұжырымға келдік. Тәжірибелі кеңесші болу үшін түсінігі және қамқоршы болу жеткіліксіз, тәжірибеде көптеген жұмыстың әдіс-тәсілдерін тиімді қолдана білуі керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Соложенкин В.В. Психологические аспекты врачебной деятельности. М., 1997.
2. Г.Оразбаева «Дәрігердің коммуникативті дағдылар» 2014.
3. М.А.Асимов, С.А.Нұрмағамбетова, Ю.В.Игнатъев «Коммуникативті дағдылар» 2009.

РЕЗЮМЕ

ҚҰРМАНҒАЗЫ А.К.

ПРОФИЛАКТИКА И ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ КОНФЛИКТОВ, ОКАЗЫВАЮЩИХ ВЛИЯНИЕ НА ПСИХОЛОГИЮ МЕДИЦИНСКОГО РАБОТНИКА И ПАЦИЕНТА

Актубинский Высший медицинский колледж имени
Героя Советского Союза Маншук Маметовой,
Актобе, Казахстан

В настоящее время нередко споры и напряженность между медицинским персоналом и пациентами. Если для определения уровня депрессии использовать психометрические шкалы, то можно определить, оценить и предотвратить уровень депрессии у пациента.

Ключевые слова: психология, пациент, анкетирование

SUMMARY

A.K.KURMANGAZY

PREVENTION OF CONFLICTS THAT HINDER THE SOCIAL PSYCHOLOGY OF HEALTHCARE WORKERS AND THE PATIENT

Aktobe High medical college named after The Hero of the
Soviet Union Manshuk Mametova, Aktobe, Kazakhstan

At present, disputes and tensions between medical staff and patients are not uncommon. If psychometric scales are used to determine the level of depression, then it is possible to determine, evaluate and prevent the level of depression in a patient.

Keywords: psychology, patient, questioning

ҚУАНЫШҚЫЗЫ Н., КАДЫРЖАНОВА А.Т.

ТАҒАМДЫҚ Е ҚОСПАЛАРЫНЫҢ АДАМ АҒЗАСЫНА ӘСЕРІ

Кеңес Одағының Батыры Мәншүк Мәметова атындағы Ақтөбе Жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – химия ғылымдарының магистрі Жабасова Г.Е.

Жалпы білім беретін ЦӘК

Тағамдық Е қоспасы бұл тамақ өнімдерінің ұзақ сақталуын қамтамасыз ететін арнайы химиялық қоспа. Бүгінгі нарық жағдайында осы әдіс әсіресе өндірушілер үшін тиімді, бірақ тұтынушы халықтың денсаулығына мұндай қосымша қоспалар өте зиян. Мұны зерделі ғалымдар түгіл, қарапайым дәрігер дәлелдеп бере алады.

Негізгі сөздер: Е тағамдық қоспасы, хомяк, ағзаға әсері, ас қорыту

Өзектілігі. Тағамдық Е қоспасы бұл тамақ өнімдерінің ұзақ сақталуын қамтамасыз ететін арнайы химиялық қоспа [1]. Бүгінгі нарық жағдайында осы әдіс әсіресе өндірушілер үшін тиімді, бірақ тұтынушы халықтың денсаулығына мұндай қосымша қоспалар өте зиян [2]. Мұны зерделі ғалымдар түгіл, қарапайым дәрігер дәлелдеп бере алады. Кейбір дерек кездеріне сенсек мұндай бояғыштар мен қоспаларының өзіне қосатын кейбір қажетті заттарды әртүрлі жәндіктерден алады [3]. Күнделікті пайдаланып жүрген тамақ өнімдерінің құрамымен танысатын болсақ, онда «Е» құпия шартты әрпімен белгіленген кодтар бізге түсініксіз болып кездеседі. Бұл тамақ өнімдеріне қосатын қоспа өнімді ұзақ сақтауға және олардың сыртқы келбетін әрлендіруге арналған қоспа екендігі негізге алынды.

Зерттеудің мақсаты: көптеген тағамдық қоспалардың тағамдық мәні жоқ, яғни олардың көпшілігі биологиялық белсенді қоспа болғанына қарамастан, адам ағзасы үшін пластикалық материал болып табылмайдығын, тағамдық қоспаны және бөгде қоспаларды пайдалану қатаң регламентацияны және арнайы бақылауды қажет ететіндігін ескере отыра адам ағзасына әсерін зерттеу.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу материалы ретінде зертханаға екі атжалман (хомяк) алынды, күнделікті тағам орына біреуіне тек құрамынды тағамдық Е

қоспалары бар заттар берілді, ал екіншісіне арнайы өзіне арналған қоспа беріліп отырды. Атжалманның жеті сайын түр сипаты қаралып, салмағы өлшеніп отырды. Соңында нәтижелері қаралып, қорытынды жасалынды.

Нәтижелері мен талқылау. Зерттей келе екі ай кезінде бірінші сынамадағы атжалманның біраз салмақ қосып, терісінде өзгерістер пайда болып, Е қоспалары бар тағамдарды қабылдай алмай, тәжірибе тоқтады. Ал екінші сынамадағы атжалманда түрі түсі сол күйінде болып, көп өзгеріс болмады.

Қорытынды. Тағам қоспасы – өндіріс, қаптау, тасымалдау мен сақтау барысында технологиялық мақсатта қолданатын заттар. Олар тағамның түрін, дәмін, иісін сақтауға көмектесе отырып, жарамдылық мерзімін ұзарта түседі. Зерттей келе, адам ағзасында ас қорытуды бұзады және оның бұзылуын тудыратыны анықталды. Ішекке зиянды. Бауыр мен бүйректің жұмысына теріс әсер етеді. Сондықтан, тағамды талғап пайдаланған жөн.

Әдебиеттер тізімі:

1. Сарафанова Л.А. Сусын өнеркәсібінде тағамдық қоспаларды қолдану. 2013 ж 32-45 бет
2. Булдаков А. Қауіпті тағамдық қоспалар және олардың әсері. 2010 ж. №2. 23-29 бет
3. Нечаев А. П., Болотов В. М. Тағамдық бояулар. 2011 ж. 14-22 бет

РЕЗЮМЕ

ҚУАНЫШҚЫЗЫ Н., КАДЫРЖАНОВА А.Т.

ВЛИЯНИЕ ПИЩЕВЫХ ДОБАВОК Е НА ОРГАНИЗМ ЧЕЛОВЕКА

Актюбинский Высший медицинский колледж имени Героя Советского Союза Маншук Маметовой, Актөбе, Казахстан

Пищевая добавка Е – специальная химическая добавка, обеспечивающая длительное сохранение пищевых продуктов. В современных рыночных условиях этот способ выгоден производителям, но такие добавки

SUMMARY

N.KUANYSHOVNA, A.T. KADYRZHANOVA

THE EFFECT OF FOOD ADDITIVES ON THE HUMAN BODY

Aktobe Higher Medical College named after Hero of the Soviet Union Manshuk Mametova, Aktobe, Kazakhstan

Food additive E is a special chemical additive that provides long-term preservation of food products. In today's market conditions, this method is beneficial to manufacturers, but such additives are very harmful to the health of the consumer. Studies have shown that it disturbs

очень вредны для здоровья потребителя. Исследования показали, что он нарушает пищеварение в организме человека и вызывает его нарушение.

Ключевые слова: пищевая добавка E, хомяк, влияние на организм, пищеварение

digestion in the human body and causes it to be disturbed.

Keywords: Food supplement E, hamster, effect on the body, digestion.

ӘЛІБЕК Д. А.

АДАМ ӨМІРІНДЕГІ МЕДИЦИНАДАҒЫ КОМПЬЮТЕРДІҢ РӨЛІ

Кеңес Одағының Батыры Мәншүк Мәметова атындағы Ақтөбе медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: Садыкова Гульнар Сериковна
«Жалпыгуманитарлық пәндер» ЦӘК

Жұмыстың өзектілігі. Қазіргі заманғы үрдістегі екі адамның бірі, ұялы телефон, ноутбук немесе планшет, үйде компьютер бар. Дегенмен, сізге қажет нәрсенің бәрін қоса. Мысалы: сағат, күнтізбе, есептеу техникасы, суреттер және бейне түсіру, тыңдағыңыз келетін әнді және басқаларын жазуды ұмытпаңыз. Көпшіліктің пікірінше, бұл құралдар неге екенін білмеймін, уақытты өткізуге мүмкіндігі бар ойында көптеген балалар бар.

Негізгі сөздер: компьютер, тәуелділік, диагностика

Өзектілігі: Ежелгі ғалымдарының жазбаларында болашақта әрбір үйді өзінің еркіне бағындыратын жалғыз көзді құбыжықтың пайда болатындығы туралы мәтін бар. Ол жалғыз көзді құбыжықтың теледидар немесе компьютер екендігін қазір бәріміз көріп, біліп отырмыз [1]. Компьютерді дұрыс мақсатқа пайдалансаң, ісің де оңынан болады, құлашың да кеңге жайылады. Ал егер теріс бағытқа қолдансаң, оның жайы бір басқа. Яғни дінбұзарлық, қоғамға жат санның насихаттау секілді әрекеттер үшін компьютер керек емес-ау дейсің. Ендігі бір мәселе – компьютерге тәуелділік. Сағаттап, тіпті таңды-таңға ұрып, сол көк жәшікті қызықтайтындар да кездеседі [2].

Зерттеу мақсаты: Қазіргі кезде медицинада компьютердің қолданылуының маңызы мен тигізетін әсерінің шектеусіз екендігін көрсету.

Материалдар мен әдістер. Өз қызметтері бойынша мәліметтер базасын жүргізу (науқастарды тіркеу, дәрі-дәрмектерді есепке алу). Халықаралық жаңалықтар туралы жедел ақпарат алу (емдеудің жаңа әдістері, жаңа дәрі-дәрмектер және т.б.). Науқастарға компьютерлік диагностика жүргізу.

Нәтижелері мен талқылау. Медициналық ақпараттық жүйесі медициналық қызметтердің сапасы мен қол жетімділігін арттыру. Жаңа медициналық технологияларды заманауи медициналық орталықтарда қолдану. Компьютер адамның психикасына, денсаулығына кері әсер етеді. Ал компьютерлік ойындарға келсек, олардың қаншалықты зиянды екенін айта кеткен дұрыс. Ойындары атыс-шабыс, тағы басқа қан төгу, жауыздық тақырыбында болады. Осы ойындарды бала ойнап, оның психологиясына қандай жаман әсер беретінін білесіздер. Ұдайы ойнаған баланың миында ойынның мазмұны, әдіс-тәсілдері еніп, жаман қылық,

тіпті қылмысқа да баратын болады. Асық ойнау, күрес, қол күресі, волейбол, футбол сияқты көп ойындар бар [3]. Біз бөлмеде тығылып компьютерлік ойынды ойнағанша, далада таза ауа жұтып, көпшілікпен көңіл көтеріп, денемізді шынықтырып, сау болғанымызға не жетсін. Адамның бойындағы адами ізгі қасиеттерінен айырып, бір-бірінен алшақтатып бара жатқан жалғыз көзді құбыжықтың залалы қазір көріп, естіп жүргендерімізбен бітпесе керек. Яғни, ол біз ойлағаннан әлдеқайда ауыр зардаптарға ұшырататын сияқты.

Қорытынды: Техникалық дәуір адамзаттың күнделікті өмірінің ажырамас бөлігі болып қалды. Әсіресе, күнделікті өмірі мен жұмысы төртбұрышты мониторға телмірумен өтетіндер үшін компьютердің маңызы да зор, одан тиер зиян да зор. Бірақ кез-келген мәселенің шешімі бар екенін ұмытпаған жөн.

Қазіргі уақытта информатика өте тез дамып жатқан ғылым. Дербес компьютерлер біздің күнделікті қолданатын құрылғымызға айналуда. Қорыта айтқанда қазіргі таңда медицина немесе басқада салаларда немесе күнделікті тұрмыста компьютерді кең пайдаланатынымыз шындық. Медицинада науқастың ауру тарихын жазуда, тіркеуде, дәрі-дәрмектің тізімін жазуда ең тиімді жолы компьютер арқылы сақтау болып табылады. Заман талабына сай қазір қандай сала болмасын өз қызметін компьютерсіз елестете алмайды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Информатика әлеміне саяхат оқулығы. Информатика энциклопедиясы. А. В. Цветкова С - 17
2. «Информатика негіздері» журналы Егінбаева Б. Е., Сейтбекова Г. О. - Алматы 2009, 99 бет
3. «Отбасы және Денсаулық» журналы, Төрегелді Шарманов - 2014, 4 бет

РЕЗЮМЕ

ӘЛІБЕК Д. А.

**РОЛЬ МЕДИЦИНЫ И КОМПЬЮТЕРА В
ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ ЖИЗНИ**

Актюбинский Высший медицинский колледж имени
Героя Советского Союза Маншук Маметовой,
Актобе, Казахстан

Актуальность работы. Один из двух человека в современной тенденции сегодня, мобильный телефон, ноутбук или планшет, есть компьютер дома. Тем не менее, в том числе все, что вам нужно. Например: часы, календарь, вычислительной техники, изображений и видео захвата, помните, чтобы записать песню, которую вы хотите прослушать и другие. По толпе, эти инструменты не знаю, почему, много детей в игре, которая имеет средства, чтобы провести время.

Ключевые слова: компьютер, зависимость, диагностика

SUMMARY

D. A. ALIBEK

**THE ROLE OF THE COMPUTER IN THE
MEDICINE OF HUMAN LIFE**

Aktobe Higher Medical College named after Hero of the
Soviet Union Manshuk Mametova, Aktobe, Kazakhstan

The relevance of the work. One of the two men in the modern trend today, mobile phone, laptop or tablet, there is a computer at home. However, including all you need. For example: clock, calendar, computing, image and video capture, remember, to record a song you want to listen and others. You can not really solve anything without the help of one of these little substance. The youngest, who you should be able to find help through the city as it is. To be honest, 24 hours a day, which they hold this computer for 12-13 hours.

Keywords: computer, addiction, diagnostics

САДЕНОВА А.Б.

**ТАБАКТЫ ЭЛЕКТРОНДЫ ҚЫЗДЫРУ ҚҰРЫЛҒЫЛАРЫНЫҢ АДАМ АҒЗАСЫНА
ӘСЕРІ**

Бәйішев Жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан
Ғылыми жетекші: Өтесін Махмутсұлтанғали Асқарұлы.

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының статистикалық мәліметіне сүйенсек, әлемде 1 млрд-тан астам адам темекі шегеді екен. Олар жылына 5,7 млрд. дана табак өнімдерін пайдаланып, 1 млн. тонна темекі тұқылын тастайтын көрінеді. Демек, адамдар темекі шегу арқылы өз денсаулығымен қатар, қоршаған орта мен айналасындағыларға айтарлықтай зиянын тигізуде. Осы ретте, біз дәстүрлі темекі мен электронды темекі арасындағы айырмашылық пен оның адам ағзасына тигізер залалын сараптап көрелік.

Негізгі сөздер: табак, электронды табак қыздыру құрылғылары, темекі

Өзектілік: Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының статистикалық мәліметіне сүйенсек, әлемде 1 млрд-тан астам адам темекі шегеді екен. Олар жылына 5,7 млрд. дана табак өнімдерін пайдаланып, 1 млн. тонна темекі тұқылын тастайтын көрінеді. Демек, адамдар темекі шегу арқылы өз денсаулығымен қатар, қоршаған орта мен айналасындағыларға айтарлықтай зиянын тигізуде. Осы ретте, біз дәстүрлі темекі мен электронды темекі арасындағы айырмашылық пен оның адам ағзасына тигізер залалын сараптап көрелік. Негізінде, дәстүрлі және электронды деп бөлетін темекінің адамға тигізер пайдасы жоқ екені баршаға аян. Темекі өнімін сатып алғанда қорап сыртындағы «Азапты өлім», «Өлі туу», «Қатерлі ісік», «Тамақ обыры» секілді жазуды көріп тұрса да жер бетіндегі «саналы мақұлық» одан бас тартар емес. Керісінше, күнделікті бір қорабын бір өзі тауысып, мүшкіл халге түсуде. Бүкіл әлем сандық форматқа көше бастағанда

темекі өнімінің де электронды нұсқасы тарап кетті. «Жылтыраққа» әуес жандар «электронды темекі кәдімгі шылымнан гөрі зиянсыз» дегенді желеу етіп, соған көшкен. Тіпті, «24 хабар» телеарнасы таратқан мәлімет бойынша, елімізде 400 мыңнан астам адам шылымнан бас тартып, электронды темекіге ауысқан.

Зерттеу мақсаты: Жасөспірімдердің шайырлы құралдың қыздыруы.

Материалдар мен әдістер: Ғылыми электронды базаларға (PubMed, eLibrary, Cyberleninka, Elsevier) әдеби шолу.

Нәтижелер мен талқылау. Электронды темекі өнімінің жағымды сипаттамаларына қарамастан, оның адам ағзасына әсерін оң деп тануымыз екіталай. Мұның темекіні шегушілер ғана емес, айналасындағылардың денсаулықа зияны тиетінін көптеген тәжірибелер мен зерттеулер дәлелдеді. Темекінің ішіндегі сұйықтықта белгілі мөлшерде никотин бар, ол

тез тыныс алу жүйесіне енеді. Одан кейін қанға сіңіп, оның көмегімен бүкіл денеге таралады. Орталық жүйке жүйесіне әсер етіп, ағзаның барлық ішкі жүйелеріне зиянын тигізеді [1]. Көптеген патологиялық ауруларға түрткі болады. Шылым шегуге деген тәуелділік, психологиялық аспектісімен қатар, адамның физикалық қозғалысына да кері әсері бар. Кейбір электронды темекі үлгілерінде улы заттар кездеседі [2]. Оны пайдалану канцерогенді элементтердің бөлінуімен қатар жүруі мүмкін. Оның адамға тигізер залалы зор. Сол себепті күмәнді, уландырғыш заттарды тұтынғаннан гөрі темекіге тәуелділіктен бас тартқан дұрыс.

Электронды темекі шегу, әсіресе, жастардың арасында күннен-күнге сәнге айналуға бастады. Өйткені, электронды темекілер кәдімгі шылымға қарағанда зияны аз деп насихатталады. Шынында олай емес екенін зерттеулер дәлелдеді, себебі электронды темекінің кәдімгі темекіден зияны артық болмаса кем емес. Сондай-ақ, әсем безендірілген кішкентай құтыға, қорапшаға толтырылған бұл өнімдер әлдебір инновация, сәнді тауар ретінде ұсынылады. Нәтижесінде, жастар заманауи гаджет ретінде танып, сатып алып жатады. Зерттеушілердің айтуынша, жасөспірімдер, көбінесе,

оның тәтті дәмі мен хош иісін ұнатып, кейіннен психологиялық тәуелділіктері оянып, оны бірден тастауы қиындай түсетін көрінеді [3]. Алайда, қызығушылықтың арты үлкен қиындықтар әкелетінін бірі білсе, бірі біле бермейді.

Қорытынды: Көптеген жасөспірімдер электронды темекі шегуге тырысады. Жиналған статистикаға сәйкес, 14 жастан асқан балалардың 40%-ы осы құрылғыны пайдалануға жүгінеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Салагай О. О., Сахарова Г. М., Антонов Н. С. Электронные системы доставки никотина и нагревания табака (электронные сигареты): обзор литературы // Наркология. – 2019. – Т. 18. – №. 9. – С. 77-100.
2. Скворцова Е. С., Мамченко М. М. Курение электронных сигарет как медико-социальная проблема // Profilakticheskaya Meditsina. – 2021. – Т. 24. – №. 8.
3. Андреева О. П., Терехов А. А. Электронные сигареты: альтернатива курению или вред // Наука и Образование. – 2022. – Т. 5. – №. 2.

РЕЗЮМЕ

САДЕНОВА А.Б.

ВЛИЯНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ НАГРЕВАТЕЛЬНЫХ УСТРОЙСТВ ТАБАКА НА ОРГАНИЗМ ЧЕЛОВЕКА

Баишевский Высший медицинский колледж, Актөбе, Казахстан

Согласно статистическим данным Всемирной организации здравоохранения, в мире курят более 1 млрд. человек. Они составляют 5,7 миллиарда долларов в год. 1 млн. долл. тонны окурков, кажется, выбрасываются. Следовательно, помимо собственного здоровья, люди наносят значительный ущерб окружающей среде и окружающим, куря. При этом мы проанализировали разницу между традиционными сигаретами и электронными сигаретами и их вред для человеческого организма.

Ключевые слова: табак, электронные устройства нагревающие табак, сигареты

SUMMARY

A. B. SADENOVA

THE EFFECT OF ELECTRONIC TOBACCO HEATING DEVICES ON THE HUMAN BODY

Baishev Higher Medical College, Aktobe, Kazakhstan

According to statistics from the World Health Organization, more than 1 billion people smoke in the world. human. They amount to \$5.7 billion a year. \$1 million tons of cigarette butts seem to be thrown away. Consequently, in addition to their own health, people cause significant damage to the environment and others by smoking. At the same time, we analyzed the difference between traditional cigarettes and electronic cigarettes and their harm to the human body.

Keywords: tobacco, electronic devices heating tobacco, cigarettes.

РШМАНОВА М.Н.

ГЕМОРРОЙ

Бәйішев жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: «Адреналин» ғылыми үйірмесінің жетекшісі Есенғазы Н.І., СҒК жетекшісі Өтесін М.А.
ЦӘК «Арнайы пәндер №2»

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметтері бойынша әлемде геморрой салдарынан 5 миллион адам жылына көз жұмады екен. Қазақстан Республикасында жылына 1000 ден 2500 дейін адам геморрой салдарынан қайтыс болады. Бұрын 50 жастағылар геморроймен ауырса, соңғы жылдары бұл аурумен 20 жастан бастап ауыратындар да кездеседі. Бірақ, Қазақстан Республикасында осы уақытқа дейін геморройдың алдын алу бағдарламасы жоқ, тіпті кейбір емханалар мен ауруханаларда тік ішек хирургиялық ауруларын емдейтін проктолог маманын табу қиын [1-3].

Негізгі сөздер: проктология, хирургия, геморрой, геморрагия

Зерттеудің өзектілігі. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметтері бойынша әлемде геморрой салдарынан 5 миллион адам жылына көз жұмады екен. Қазақстан Республикасында жылына 1000-ден 2500-дейін адам геморрой салдарынан қайтыс болады. Бұрын 50 жастағылар геморроймен ауырса, соңғы жылдары бұл аурумен 20 жастан бастап ауыратындар да кездеседі. Бірақ, Қазақстан Республикасында осы уақытқа дейін геморройдың алдын алу бағдарламасы жоқ, тіпті кейбір емханалар мен ауруханаларда тік ішек хирургиялық ауруларын емдейтін проктолог маманын табу қиын.

Зерттеудің мақсаты. Геморрой себептері туралы деректер іздеу. Ақтөбе облысы бойынша геморроймен ауырғандардың санын анықтау, алғашқы медициналық көмекті кім көрсеткен, алдын-алуға байланысты жүргізілген жұмыстарды анықтау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу кезінде Қарғалы қалалық ауруханасына түскен, емделген, есепке алынған мәліметтер бойынша және тұжырымдау, талдау, сараптау мен нақты материалдарды қорытындылау әдістерімен жұмыс жасадым.

Нәтижелері мен талқылаулар. Менің осы зерттеуді алу себебім: адам денсаулығы сақтау үшін геморройдың алдын алу шараларын ұйымдастыру керек екенін көрсету. Ақтөбе облысы бойынша геморройдың статистикалық мәліметтер бойынша зерттеу.

Оқу-зерттеу жұмысы мынадай кезеңдерден тұрады:

1. Геморрой туралы мәліметтер жинақтау;
2. Зерттеу жұмысында (кестелер, суреттер, нормативтік құжаттар, зерттемелер арқылы) Ақтөбе облысы бойынша медициналық мағлұматтар беру;
3. Геморройдың алдын алу шаралары туралы ұсыныстар беру.

Геморрой – геморрой түйіндерінің патологиялық өзгерістерінің әрқилы клиникалық көріністерін (қан кету, ішкі түйінінің түсуі, сыртқы түйіндердің тромбозы және ісінуі, олардың өлеттенуі, т.б.) атайды. Халық арасында Көтеу ауруы деп те аталып жүр. Көтеу (грек. Haemorrhoidis – қан ағу, haima – қан және theo

– ағу) – тік ішектің төменгі бөлігінде вена қан тамырлары кеңеюінен түйіндердің пайда болуы. Аурудың негізінде артериалдық веналық қан айналымға ие, тік ішектің соңғы бөлімінің шырышты қабаты астында орналасқан қуысты денелердің аурулары жатады. Сыртқы көтеу түйіндері қарапайым көзбен, ішкі көтеу арнайы айнамен не ректоскоппен анықталады. Сыртқы геморрой сыртқы түйнектердің ішектің аузын қысып тұрған бұлшық еттердің етек тұсындағы көк тамырдың зақымдануы салдарынан туындайды. Сондықтан оны байқау қиын емес. Ішкі түйнектер керісінше тік ішекті қысып тұрған бұлшық еттің үстіңгі тұсындағы көктамырдың зақымдануы себепті пайда болады. Ішектің ішкі жағында тұрғандықтан олар көзге көрінбейді. Анатомиялық тұрғыдан алғанда бұл екі түйнектің бір-бірінен айырмасы жоқ. Ішкі түйнек те, сыртқы түйнек те көкшіл-қызғылт түсті, үстінен саусақпен басқанда былқылдап тұрады. Сырттағы түйнек көбіне ішкі түйнекпен бірге пайда болады. Ал ішкі түйнек өз алдына бөлек те түзіле береді. Ақтөбе облысы бойынша Қарғалы қалалық ауруханасының проктология бөліміне 2021 жылы түскен аурулар саны – 434 соның ішінде әйелдер – 133, ерлер – 301, ал 2022 жылы – 450, соның ішінде әйелдер – 135, ерлер – 315. Геморройдың 16 адамға көбейгені байқалады.

Қорытынды:

1. Геморроймен ауырған адам дер кезінде дәрігерге қаралмайды.
2. Емханаларда хирург-проктолог мамандығы бар екенін халық білмейді.
3. Амбулатория дәрігері және МП мейіргері тік ішекке тексеріс жүргізбейді.
4. Геморрой жөнінде үгіт-насихат жұмыстары нашар жүргізіледі.
5. Адамдар геморройды өздігінен емдеп немесе халық емшілеріне қаралып, геморройды асқындырып алады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Е. Әбдірахманов «Жалпы хирургия» Алматы- 2001
2. А.Көптлеу «Хирургия» Астана 2012 ж
3. Қ.Д. Дұрманов «Жалпы хирургия». Алматы, 2006

РЕЗЮМЕ

РШМАНОВА М.Н

ГЕМОРРОЙ

Баишевский высший медицинский колледж, Актобе, Казахстан

По данным Всемирной организации здравоохранения, в мире от геморроя умирает 5 миллионов человек в год. От 1000 до 2500 человек в год в Республике Казахстан умирают от геморроя. В то время как в прошлом геморроем страдали 50-летние люди, в последние годы с этим заболеванием также сталкиваются люди в возрасте 20-ти лет. Но в Республике Казахстан до сих пор нет программы профилактики геморроя, и даже в некоторых поликлиниках и больницах сложно найти специалиста-проктолога, который бы лечил хирургические заболевания прямой кишки.

Ключевые слова: проктология, хирургия, геморрой, геморрагия

SUMMARY

RSHMANOVA M.N.

HEMORRHOIDS

Baishev Higher Medical College, Aktobe, Kazakhstan

According to the World Health Organization, 5 million people die a year due to hemorrhoids in the world. In the Republic of Kazakhstan, from 1000 to 2500 people die as a result of hemorrhoids per year. In the past, 50-year-olds suffered from hemorrhoids, but in recent years, those who suffer from this disease from the age of 20 also have it. But, until now, the Republic of Kazakhstan does not have a program for the Prevention of hemorrhoids, and even in some clinics and hospitals it is difficult to find a proctologist who will treat surgical diseases of the rectum.

Keywords: proctology, surgery, hemorrhoids, hemorrhoids.

НҰРАДИН А.Б.

ЖОЛ-КӨЛІК ОҚИҒАСЫНДА КЕЗДЕСЕТІН ЖАРАҚАТТАР

Бәйішев жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: «Адреналин» ғылыми үйірмесінің жетекшісі Есенғазы Н.І., СҒҚ жетекшісі Өтесін М.А.
ЦӘК «Арнайы пәндер №2»

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметтері бойынша әлемде жарақаттану салдарынан 3,8 миллион адам көз жұмса, соның 1,5 миллион адамы жол-көлік оқиғалары кесірінен екен. Қазақстан Республикасы бірнеше жылдан бері өлімге соқтыратын жол-көлік оқиғаларының санының салдары бойынша әлемдегі алдыңғы қатардағы елдердің бірі болып тұр. Біздің ел жол-көлік оқиғаларынан мерт болған адамдардың саны жағынан ТМД көлемінде екінші орында екен. Өйткені, әр 100 мың адамның 25-сі жолдағы апаттан опат болуда. Бұл көрсеткіш, Еуропаның көптеген елдерімен салыстырғанда, 4 есе артық.

Негізгі сөздер: жол көлік оқиғасы, жарақаттар, политравма

Өзектілігі. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметтері бойынша әлемде жарақаттану салдарынан 3,8 миллион адам көз жұмса, соның 1,5 миллион адамы жол-көлік оқиғалары кесірінен екен. Халықаралық сарапшылардың бағалауы бойынша жол-көлік оқиғаларынан болған залал жылына орта есеппен жалпы ішкі өнім 2,5%-на дейін жетеді және Қазақстан үшін ол 1,8 млрд. АҚШ долларын құрайды. Қазақстан Республикасы бірнеше жылдан бері өлімге соқтыратын жол-көлік оқиғаларының санының салдары бойынша әлемдегі алдыңғы қатардағы елдердің бірі болып тұр. Біздің ел жол-көлік оқиғаларынан мерт болған адамдардың саны жағынан ТМД көлемінде екінші орында екен. Өйткені, әр 100 мың адамның 25-сі жолдағы апаттан опат болуда. Бұл көрсеткіш, Еуропаның көптеген елдерімен салыстырғанда, 4 есе артық.

Зерттеу мақсаты. Жарақаттануға апарған нақты жағдайлар туралы деректер іздеу; Ақтөбе облысы бойынша жол-көлік оқиғалары кесірінен болатын жарақаттануды анықтау, алдын алуға байланысты жүргізілген жұмыстар.

Материалдар мен әдістер. Жарақаттану туралы мәліметтер жинақтау; Зерттеу жұмысында (кестелер, суреттер, нормативтік құжаттар, зерттемелер арқылы) Ақтөбе облысы бойынша медициналық мағлұматтар беру; Жарақаттанудың алдын алу шаралары туралы ұсыныстар беру.

Зерттеу нәтижелері: Ақтөбе облысы бойынша 2021-2022 жылдары жол-көлік оқиғасынан болатын жарақаттануларды статистикалық мәліметтер бойынша зерттеу арқылы нәтижелеріне анализ жасау. Жарақаттану дегеніміз мүшелерде және тіндерде анатомиялық бүтіндіктің физиологиялық қызметінің

бұзылуына душар ететін сыртқы, яғни механикалық, термиялық, химиялық және т.б. агенттердің денеге қатты әсер етуінен және дененің жергілікті, жалпы реакциясы салдарынан пайда болатын ауру [1]. Жол-көлік оқиғаларында адам өміріне аса қауіпті көбіні кездесетін жарақаттар: сынықтар, ұзақ уақыт қысылу синдромы (қысылып қалу), соғылуы (соғып алу), созылуы (созып алу), аяқ қолдың травмалық үзілуі (үзіліп кету), қызыл қан тамырдан (артериядан) қан кету (қанның шапшып ағуы) және клиникалық өлім [2]. Ақтөбе облысы бойынша травматология бөліміне 2021 жылы түскен аурулар саны – 1143, ал 2022 жылы – 1007. Жол көлік оқиғасы 2 оқиғаға көп, жарақат алғандар саны 20 адамға азайған, ауруханаға жатқызылғандар саны – 39 адамға азайған, өліммен аяқталғандар саны 13 адамға көбейген.

РЕЗЮМЕ

НУРАДИН А. Б.

ТРАВМЫ В ДОРОЖНО-ТРАНСПОРТНЫХ ПРОИСШЕСТВИЯХ

Баишев высший медицинский колледж, Актөбе, Казахстан

По данным Всемирной Организации Здравоохранения, в мире в результате травм погибает 3,8 миллиона человек, из них 1,5 миллиона - в результате дорожно-транспортных происшествий. Республика Казахстан уже несколько лет является одной из ведущих стран мира по последствиям количества смертельных дорожно-транспортных происшествий. Наша страна занимает второе место в СНГ по количеству погибших в дорожно-транспортных происшествиях. Ведь из каждых 100 тысяч человек 25 погибают в ДТП. Этот показатель, по сравнению с большинством европейских стран, в 4 раза больше.

Ключевые слова: дорожно-транспортное происшествие, травмы, политравма

Қорытынды:

1. Жарақаттану кезінде автожүргізушілер адамдарға және адамдар бір біріне алғашқы дәрігерге дейінгі медициналық көмек көрсетуді білмейді;

2. Жол-көлік оқиғасын алдын алу шаралары автожүргізушілер арасында нашар жүргізіледі;

3. Автожүргізушілерге аптечканы қалай қолданылатыны және алғашқы көмекті қалай көрсету керегі жөнінде курс, тренинг өткізілмейді;

4. Адамдар травма алғаннан кейін көбіне халық емшілеріне қаралып, жарақаттарын аскындырып алады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қ.Д. Дұрманов, «Жалпы хирургия». Алматы, 2006 жыл.
2. Қ.Қ. Сабыр, Н.А. Ақатаев, Ә.К. Қойшыбаев, «Хирургиялық аурулар», Ақтөбе, 2012 жыл.

SUMMARY

A.B. NURADIN

INJURIES IN ROAD ACCIDENTS

Baishev Higher Medical College, Aktobe, Kazakhstan

According to the World Health Organization, 3.8 million people die as a result of injuries worldwide, 1.5 million of them as a result of road accidents. The Republic of Kazakhstan has been one of the leading countries in the world for several years in terms of the consequences of the number of fatal road accidents. Our country ranks second in the CIS in terms of the number of deaths in road accidents. After all, out of every 100 thousand people, 25 die in an accident. This indicator is 4 times higher than in most European countries.

Keywords: traffic accident, injuries, polytrauma.

МУСИНА А.С.

ВЫЯВЛЕНИЕ ФАКТОРОВ РИСКА ЗАБОЛЕВАНИЙ СЕРДЦА И СОСУДОВ С ПОМОЩЬЮ ПРОБЫ С ФИЗИЧЕСКОЙ НАГРУЗКОЙ У ПОДРОСТКОВ - ШКОЛЬНИКОВ

Школа-лицей №20, 10 класс, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель: учитель биологии, Никитенко К.В.

Кафедра Естественно-математического цикла

Цель исследования: проанализировать частоту и особенности сердечно-сосудистых факторов риска у подростков по отдельным адресам.

В результате исследования выявлено 4 (14,8%) школьника-подростка с риском развития

сердечно-сосудистых заболеваний.

Ключевые слова: артериальное давление, проба с физической нагрузкой, заболевания сердца и сосудов

Актуальность. В последние десятилетия отмечается тенденция к “омоложению” сердечно-сосудистых заболеваний [1]. В связи с нынешним образом жизни у большинства подростков риск заработать болезнь сердца и сосудов увеличился. Исследование индекса массы тела (ИМТ), артериального давления (АД) в состоянии покоя и после физической нагрузки помогают выявить предрасположенность к ним [2].

Цель исследования: овладеть навыком измерения артериального давления и расчета индекса массы тела, определить частоту встречаемости и характер ведущих факторов сердечно-сосудистого риска среди подростков на основании анкетных данных и результатов пробы с физической нагрузкой.

Материал и методы исследования. В исследовании участвовало 27 подростков в возрасте 16-17 лет, среди которых 12 (44,4%) были лица мужского пола и 15 (55,6%) – женского. Они являлись учениками 10 класса школы-лицея. Учитывались параметры: возраст, пол, рост, вес для последующего определения ИМТ и АД.

При проведении пробы с физической активностью измеряли АД в покое на лучевой артерии с помощью портативного цифрового аппарата OMRON (производство Япония). После этого ученика просили сделать 10 приседаний. После физической нагрузки производили повторное измерение АД: сразу же после физической нагрузки и на 10-й минуте после ее окончания. Положительной пробой считали ситуацию, когда АД повышалось и не восстанавливалось через 10 минут

после нагрузки, отрицательной – когда восстанавливалось до нормальных значений.

Результаты и обсуждение. Среди исследуемых подростков был выявлен ученик с ИМТ 34, что соответствует ожирению 1-ой степени. При этом проба с нагрузкой у него отрицательная. Избыточная масса тела - предожирение (ИМТ 25.2-29.8) была выявлена у 3-х подростков. У одного из них АД в покое составило 145/90 мм рт.ст., что соответствует артериальной гипертонии первой степени. У двух учеников было высокое нормальное АД: 138/88. При выполнении пробы с физической нагрузкой АД у двух учеников повысилось от исходного уровня и составило 135/90. Через 10 минут после приседаний у всех учеников АД вернулось к нормальным показателям, кроме одного (132/86 мм рт.ст.).

Заключение: было выявлено 4 (14,8%) подростка-школьника с факторами риска развития заболевания сердца и сосудов. Данным ученикам рекомендовано обратиться к врачу-кардиологу, врачу-эндокринологу, заниматься спортом.

Список литературы:

1. Антропова О.Н., Силкина С.Б. Кардиоваскулярные факторы риска у лиц молодого возраста с высоким нормальным артериальным давлением и эссенциальной артериальной гипертензией. Сибирский медицинский журнал. 2019; 34(4): 101–111.
2. Машанская А.В. Пробы с дозированной физической нагрузкой. Сибирский медицинский журнал. 2014; №6: 23-28.

ТҮЙІН

МУСИНА А.С.

ЖАСӨСПІМДЕРДЕ ЖАТТЫҒУ ТЕСТІН ПАЙДАЛАҢУ АРҚЫЛЫ ЖҮРЕК ЖӘНЕ ТАМЫР АУРУЛАРЫНЫҢ ҚАУІП-ФАКТОРЛАРЫН АНЫҚТАУ

№20 лицей орта мектебі, Ақтөбе, Қазақстан

Зерттеу мақсаты: жеке деректер негізінде жасөспірімдер арасындағы жетекші жүрек-қан тамырлары қауіп факторларының пайда болу жиілігін және сипатын анықтау. Зерттеу нәтижесінде жүрек-тамыр ауруларының даму қауіпі бар 4 (14,8%) жасөспірім мектеп оқушылары бар екені анықталды.

Негізгі сөздер: қан қысымы, жаттығу сынағы, жүрек және қан тамырлары аурулары

SUMMARY

A.S.MUSSINA

IDENTIFICATION OF RISK FACTORS FOR HEART AND VASCULAR DISEASES WITH THE HELP OF PHYSICAL EXERCISE TEST IN TEENAGERS

Lyceum High School №20, Aktobe, Kazakhstan

Purpose of the study:

determine the frequency of occurrence and the nature of factors of cardiovascular diseases among adolescents. The study revealed that there are 4 (14.8%) adolescent schoolchildren with risk factors for developing heart and vascular disease.

Keywords: blood pressure, physical activity test, heart and vascular diseases

МАСКЕУОВА М.К

СОТ МЕДИЦИНАЛЫҚ САРАПТАМА ҚЫЗЫМЕТІНДЕГІ МЕЙІРГЕРДІҢ РӨЛІ

Бәйішев Жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: СҒҚ жетекшісі Өтесін М.А.
ЦӘК «Арнайы пәндер №1»

Сот медициналық сараптама қызметінде бірнеше бөлімдер бар: танатология бөлімшесі, сот медициналық криминалистика, сот медициналық генетика, сот медициналық биология, сот медициналық химия бөлімшелері бар. Барлық бөлімшілерде мейірбекелер жұмыс жасайды. Олардың қызметтері әр бөлімшеге қатысты сан түрлі болып саналады.

Негізгі сөздер: *сот медициналық сараптама, мейіргер, сот медициналық криминалистика*

Өзектілік. Сот медициналық сараптама қызметінде бірнеше бөлімдер бар: танатология бөлімшесі, сот медициналық криминалистика, сот медициналық генетика, сот медициналық биология, сот медициналық химия бөлімшелері бар. Барлық бөлімшілерде мейірбекелер жұмыс жасайды. Олардың қызметтері әр бөлімшеге қатысты сан түрлі болып саналады [1].

Зерттеудің мақсаты. Сот медициналық сараптама қызметіндегі мейіргердің талдау жұмысы

Материалдар мен әдістер. Материалдар 39 ғылыми мақала, әдістер – PubMed, eLibrary, Cyberleninka, Elsevier ғылыми мақалалар базаларынан мақалаларды шолу.

Нәтижелер мен талқылаулар. Сот-медициналық сараптама қымыстық әрекеттер мен жазатайым оқиғалардан туындаған өлім мен жарақаттарды ғылыми тереуде мейірбекелік тәжірибе мен сот сараптамасын біріктіреді. Медициналық көмек көрсетуден басқа, сот медбикелері басқа мейірбекелер мен денсаулық сақтау қызметкерлері мен құқық қорғау органдары үшін көпсалалы топ мүшелері және кеңесшілер ретінде қызмет етеді. Олар дәлелдемелерді, емдеу хаттамаларын, сондай-ақ сот процестері мен айғақтарды жинау және сақтау бойынша терең дайындықтан өтеді [2]. Танатология бөлімшесінің мейіргері мәйіттен алынған ағзаларды фиксациялайды, ал алынған қан және зәр секілді биологиялық объектілерді арнайы құтыларға маркерлеп дайындап зертханаларға жолдайды. Сот медициналық криминалистика

бөлімшесінің мейіргерлері заттай айғақтарды маркалап, суретке түсіреді және зақымдарды сипаттайды. Сот медициналық генетика және биология биологиялық объектілердің топтық және түрлік тиесілікті зерттеудегі әр түрлі зертханалық техникамен жұмыс жасап қана қоймай тәжірибелерде атқарады. Сот медициналық химия бөлімшелері мәйіттен алынған биологиялық объектілерден химиялық қосылыстарды бөліп шығару тәжірибелеріне қатысады. Сот медициналық гистология бөлімшесінің мейіргерлері гистологиялық Сот медбикелері айқын жарақаттарды құжаттаумен қатар камералар мен өлшеу таспалары арқылы құжаттайды [3]. Олар әрбір жарақатты кейінгі сот процесінде дәлелдеме ретінде пайдалану үшін құжаттайды, шетелдерде онда олар жарақат туралы куәлік беру үшін сарапшы куәгер ретінде шақырылуы мүмкін.

Қорытынды. Қорытындылай келе, мейіргердің сот медициналық сараптама қызметіндегі рөлі өте маңызды және елеулі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Hammer, Rita; Moynihan, Barbara; Pagliano, Elaine. Forensic Nursing: a Handbook for Practice. Jones & Bartlett Publishers. 2011. ISBN 9780763792008.
2. Burgess, A. W., Berger, A. D., & Boersma, R. R.. (2004). Forensic Nursing. The American Journal of Nursing, 104(3), 58–64.
3. Esposito, Lisa. “How Forensic Nurses Help Assault Survivors”. U.S. News & World Report. 2014.

РЕЗЮМЕ

МАСКЕУОВА М.К

РОЛЬ МЕДИЦИНСКОЙ СЕСТРЫ В СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЕ

Баишев высший медицинский колледж, Актөбе, Казахстан

Служба судебно-медицинской экспертизы имеет несколько отделов: отделение танатологии, отделение судебно-медицинской криминалистики, отделение

SUMMARY

M. K. MASKEUOVA

THE ROLE OF A NURSE IN FORENSIC MEDICAL EXAMINATION

Baishev Higher Medical College, Aktobe, Kazakhstan

The Forensic Medical Examination Service has several departments: the Department of Thanatology, the Department of Forensic Criminology, the Department of Forensic Medical Genetics, the Department of Forensic

судебной медицинской генетики, отделение судебной медицинской биологии, отделение судебной медицинской химии. Во всех отделах работают медсестры. Их услуги считаются разными по отношению к каждому подразделению.

Ключевые слова: судебно-медицинская экспертиза, медицинская сестра, судебно - медицинская криминалистика

Medical Biology, the Department of Forensic Medical Chemistry. Meyrbeck works in all departments. Their services are considered different in relation to each division.

Keywords: forensic medical examination, nurse, forensic medical forensics

СУЮНГАРИНА А. М, ИСЛАМГАЛЕЕВА Д. И.

ПСИХОЭМОЦИОНАЛЬНОЕ ВЫГОРАНИЕ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ И ЕГО ПРОФИЛАКТИКА

Актюбинский Высший медицинский колледж имени Героя Советского Союза Маншук Маметовой, Актюбе, Казахстан

Научный руководитель - Гудзь Л.А., Куздыбаева А.А.
ЦМК “Специальных дисциплин”

Интенсивные учебные нагрузки, частые эмоционально стрессовые ситуации зачетов и экзаменов и другие приводят к тому, что значительная часть студентов-медиков испытывает психосоматические проблемы, а также подвержены психическому выгоранию. Целью данной работы является выявление психоэмоционального выгорания у студентов выпускных групп.

Ключевые слова: психоэмоциональное выгорание, учебная нагрузка, стресс

Актуальность: Интенсивные учебные нагрузки, частые эмоционально напряженные ситуации зачетов 11 экзаменов, нарушения режима труда, отдыха и питания, с одной стороны, психовегетативные особенности, низкий уровень коммуникативных способностей и навыков саморегуляции - с другой, приводят к тому, что значительная часть студентов-медиков испытывает психосоматические проблемы, а также подвержена стресс-обусловленным расстройствам адаптации, среди которых одно из первых мест занимает психическое выгорание[1].

Цель исследования: выявление психоэмоционального выгорания у студентов выпускных групп.

Материалы и методы: среди студентов выпускных групп отделения «Сестринское дело» по опроснику мы провели небольшое обследование, с целью выявления психоэмоционального выгорания. При опросе учитывался такой параметр, как отношение студента к учебе и цель поступления в колледж, желание обучаться.

Опросник имел 3 шкалы: «Эмоциональное истощение» ответы «да» по пунктам 1, 2, 3, 6, 8, 13, 14, 16, 20. (максимальная сумма баллов — 54) «Деперсонализация» — ответы «да» по пунктам 5, 10, 11, 15, 22 (максимальная сумма баллов — 30). «Редукция личных достижений» — ответы да по пунктам 4, 7, 9, 12, 17, 18, 19, 21 (максимальная сумма баллов — 48). Ответы испытуемых оценивались по баллам: 0 баллов — «никогда», 1 балл — «очень редко», 3 балла, «иногда», 4 балла — «часто», 5 баллов — «очень

часто», 6 баллов («каждый день»).

Результаты и обсуждение: Чем больше сумма баллов по первой и второй шкале в отдельности, тем больше у обследуемого выражены различные стороны «выгорания». Чем меньше сумма баллов по третьей шкале, тем меньше профессиональное «выгорание». Таким образом, подводя итоги нашего исследования можно сделать следующие выводы: 1. Завершающий период обучения вполне можно назвать начальным этапом профессиональной адаптации студентов — будущих медиков. 2. Синдром эмоционального выгорания (отдельные его компоненты) может проявляться у студентов-медиков старших курсов. Более подвержены “выгоранию” отличники.

Заключение. Более подвержены «выгоранию» отличники. Риск развития синдрома выше у студентов с высокими показателями успеваемости. Для профилактики синдрома профессионального выгорания существуют два подхода. Ими являются саморегуляция и релаксация[2]. Рекомендуются следующие способы саморегуляции психического состояния смех, улыбка, юмор; размышления о хорошем, приятном; рассмотрение цветов в помещении, пейзажа за окном, фотографий, других приятных или дорогих вещей; «купание» (реальное или мысленное) в солнечных лучах; вдыхание свежего воздуха; чтение стихов; высказывание похвалы, комплиментов кому-либо просто так[3].

Список литературы:

1. Синдром «выгорания» в профессиях системы «человек -человек»- Практикум по психологии

- менеджмента и профессиональной деятельности, Водопьянова, Н.Е.
2. «Синдром психического выгорания личности». Орёл В.Е. 2005. 330 е.
3. «Проблема здоровья студентов и перспектива развития» (Материалы 1-й Всероссийской науч. конференции «Образ жизни и здоровье студентов». Агаджанян Н.А., Пономарева В.В.

ТҮЙІН

СУЮНГАРИНА А.М., ИСЛАМГАЛИЕВА Д.И.

МЕДИЦИНАЛЫҚ СТУДЕНТТЕРДІҢ ПСИХОЭМОЦИОНАЛДЫ КҮЙІП ҚАЛУЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ АЛДЫН АЛУ

Кеңес Одағының Батыры Мәншүк Мәметова атындағы Ақтөбе жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Қарқынды оқу жүктемелері, сынақтар мен емтихандардың жиі эмоционалды стресстік жағдайлары және басқалары медициналық студенттердің едәуір бөлігін психосоматикалық проблемаларға, сондай-ақ психикалық күйіп қалуға әкеледі. Бұл жұмыстың мақсаты – бітіру топтары студенттерінің психоэмоционалды күйіп қалуын анықтау.

Негізгі сөздер: психоэмоционалды күйіп қалу, оқу жүктемесі, стресс

SUMMARY

A.M.SUYUNGARINA, D. I.ISLAMGALIEVA
PSYCHOEMOTIONAL BURNOUT OF MEDICAL STUDENTS AND ITS PREVENTION

Aktobe Higher Medical College named after the hero of the Soviet Union Manshuk Mametova, Aktobe, Kazakhstan

Intensive study loads, frequent emotionally stressful situations of tests and exams, and others lead to the fact that a significant part of medical students experience psychosomatic problems, and are also subject to mental burnout. The purpose of this work is to identify psychoemotional burnout among students of graduation groups.

Keywords: psychoemotional burnout, educational load, stress

КУРЬЯНОВА Е.А.

МЕДИЦИНАДАҒЫ ЭМПАТИЯ МЕН ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ДАҒДЫЛАРЫНЫҢ РӨЛІ

Бәйішев жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Жоғары санатты оқытушысы Абдильдаева Г.Л.
ОӘК мамандық пәндері №2

Медицина қызметкері мамандығы халықтың өмірі мен денсаулығына жауапты. Коммуникациялық дағдылар – тиімді қарым-қатынас дағдылары. «Бүгінгі білімді, дені сау ұрпақ – болашағымыз»

Негізгі сөздер: эмпатия, қарым-қатынас дағдылары, мамандық, медицина

Өзектілігі: Медицина қызметкерінің кәсібі – халықтың өмірі мен денсаулығы үшін жауапкершілік. Қарым-қатынас дағдылары-тиімді қарым-қатынас дағдылары. «Бүгінгі білімді, дені сау ұрпақ – біздің болашағымыз» [1, 2, 3] Жұмыстың мақсаты: эмпатия мен қарым-қатынас дағдыларының қажеттілігін анықтау; студенттердің эмпатия мен коммуникативті дағдыларды практикада қолдануға дайындық дәрежесін анықтау; студенттердің қарым-қатынас дағдыларын арттырудың ең тиімді әдісін анықтау.

Зерттеу материалдары мен әдістері: Тапсырмаларды орындау үшін келесі зерттеу әдістері қолданылды: ақпарат көздерін шолу әдісі; ғылыми әдебиеттер; сауалнама; интернет-ресурстар; тестілеу; сұхбат; респонденттердің білімі мен пікірлері.

Нәтижелер мен талқылаулар: Медицина қызметкерінің кәсібі-халықтың өмірі мен денсаулығы

үшін жауапкершілік. Қарым-қатынас дағдылары-тиімді қарым-қатынас дағдылары. Әдетте, бұл тұжырымдама байланыс орнатудың қарапайымдылығын, әңгімені қолдай білуді, синтоникалық қарым-қатынас дағдыларын, келіссөздер жүргізу қабілетін қамтиды. Дәрігердің пациентпен қарым-қатынасы клиникалық тәжірибеде басты орын алады. Дәрігер мен пациент арасындағы тиімді байланыс шағымдарды, анамнезді дәлірек жинауға мүмкіндік береді, ауруды диагностикалаудың тиімділігін және емдеудің терапевтік міндеттемесін арттырады. Қарым-қатынас жасау – бұл жеке тұлғаның ерекшелігі ғана емес, бұл дәрігер оқу процесінде алатын және одан әрі клиникалық тәжірибеде жетілдіретін дағдылар жиынтығы. Бүгінгі таңда шетелдік және отандық әдебиеттерде дәрігер мен пациенттің өзара әрекеттесу процесі және бұл процесс пен оның әртүрлі компоненттері медицинадағы

маңызды нәрселерге қалай әсер ететіні туралы көптеген жарияланымдар бар: пациенттің медициналық көмекке, ал дәрігерлердің өз жұмысына қанағаттануы; пациенттердің емделуге бейімділігі және клиникалық маңызды нәтижелер, бұл медициналық көмектің тікелей нәтижесі.

Зерттеу нәтижелерінің деректеріне сүйене отырып, келесі тұжырымдар жасалды

Осы зерттеу жұмысымен тесттер, сауалнамалар, студенттерге сауалнама жүргізу арқылы біз мыналарды анықтадық:

- эмпатия мен қарым-қатынас дағдыларын жоғары деңгейде білудің сөзсіз қажеттілігі;
- студенттердің эмпатия мен коммуникативті дағдыларды тәжірибеде қолдануға жақсы дайындығы;
- қарым-қатынас дағдыларының деңгейін арттырудың ең тиімді әдісі, атап айтқанда өндірістік практика кезінде ситуациялық міндеттер және пациенттермен тікелей қарым-қатынас.

Қорытынды.

Медициналық құжаттаманы толтыру және бейнедегі ситуациялық тапсырмаларды орындау және оларды қарау арқылы үйренген дағдыларды талдау қажет.

Осы тақырыпқа арналған дәрістер, презентациялар, конференциялар өткізу;

Студенттерді ақпаратты өз бетінше іздеуге және білімді эмпатия мен қарым қатынас дағдыларын дербес дамытуға ерекше қызығушылық таныту;

Медициналық колледждер мен университеттердің жоғары курс студенттерін еріктілер қозғалысына белсенді түрде тарту және олар үшін оқу семинарларын өткізу.

Әдебиеттер тізімі:

1. Каримбаева Б.Ш. Основы психологии и коммуникативные навыки. Астана, 2014,
2. Тұлғааралық интеллект (М. Сильберман және Ф. Гансбург)
3. Асимова М.А Коммуникативтік дағдылары. Алматы, 2014

РЕЗЮМЕ

КУРЬЯНОВА Е.А.

РОЛЬ ЭМПАТИИ И КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ В МЕДИЦИНЕ

Баишевский высший медицинский колледж, Ақтөбе, Қазақстан

Профессия медицинского работника – это ответственность за жизнь и здоровье населения. Коммуникативные навыки – эффективные коммуникативные навыки. «Сегодняшнее образованное, здоровое поколение — наше будущее»

Ключевые слова: эмпатия, коммуникативные навыки, профессия, медицина

SUMMARY

E.A. KURYANOVA

THE ROLE OF EMPATHY AND COMMUNICATION SKILLS IN MEDICINE

Baishev Higher Medical College, Aktobe, Kazakhstan

The profession of a medical worker is responsibility for the life and health of the population. Communication skills-effective communication skills. “Today’s educated, healthy generation is our future”

Keywords: empathy, communication skills, profession, medicine

ЖҰМАҒАЛИЕВА Г.К.

КҮЗДІБАЕВ АМАНЖОЛ САРСЕНБАЕВИЧ – АҚТӨБЕ СОТ МЕДИЦИНА ҒЫЛЫМЫНЫҢ ЖАНАШЫРЫ

Бәйішев Жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе өңіраралық сот сараптамалары орталығы, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: Жоғарғы санатты сот медициналық сарапшы Сагиндыков Б.Б., арнайы пәндер оқытушысы Өтесін М.А.

ЦӘК «Арнайы пәндер №1»

2009 жылдан 2012 жылға дейін ҚР ДСМ “Сот медицинасы орталығы” РМҚК Ақтөбе филиалында жұмыс істеді. Сот медицинасы бойынша жоғары білікті маман күрделі және аса күрделі сараптамалар жүргізді. Ақтөбе облысының Денсаулық сақтау саласын дамытуға зор үлес қосты. Сот медицинасы бойынша 130 ғылыми жұмыстың авторы, Батыс Қазақстан облысы үшін сот сарапшылары ретінде 17 тағылымдамадан өтушіні дайындады. Ол қалада да, жақын және алыс шет елдерде де жұмыс істейтін көптеген университет түлектерін тәрбиелеп, оқытты.

Негізгі сөздер: Күздібаев Аманжол Сарсенбаевич, ҚР ДСМ «Сот медицина орталығы», Сот медицина қызметі.

Өзектілік: ҚР-да сот медицинасының іргесінің қалануы және дамуы күрделі кезеңдерден өтті. Сол қызметтің дамуына елеулі үлес қосқан қайталанбас тұлға Күздібаев Аманжол Сарсенбаевич болып саналады [1]. Ол 1945 жылы Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы, Жұрын ауылында туған. 1962 жылы Темір орта мектебін бітірген. 1969 жылы Ақтөбе мемлекеттік медицина институтын «Жалпы медицина» мамандығы бойынша бітірген. 1971 жылы сот медицинасы бойынша клиникалық сот медицинасы бойынша клиникалық ординатураны бітірді, АММИ сот медицинасы кафедрасының ассистенті болып жұмыс істеді, Н.И.Пирогов атындағы 2-Мәскеу мемлекеттік медицина институтының мақсатты аспирантурасын бітіріп, 1977 жылы кандидаттық диссертациясын қорғады. 1985 жылы КСРО Министрлер Кеңесі жанындағы Жоғары аттестаттау комиссиясының шешімімен сот медицинасы кафедрасының доценті ғылыми атағы берілді.

Зерттеу мақсаты: Көздібаев Аманжол Сарсенбаевичтің өмір жолын зерттеу, таныту, саралау.

Материалдар мен әдістер: Сұхбаттасу, туыстарынан мәлемет алу, архивтік материалдармен танысу.

Нәтижелер мен талқылаулар. 2009 жылдан 2012 жылға дейін ҚР ДСМ «Сот медицинасы орталығы» РМҚК Ақтөбе филиалында жұмыс істеді. Сот медицинасы бойынша жоғары білікті маман күрделі және

аса күрделі сараптамалар жүргізді. Ақтөбе облысының Денсаулық сақтау саласын дамытуға зор үлес қосты.

Қорытынды: 1983 жылдан бастап АММИ сот-медициналық сараптама кафедрасының доценті, Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі «Сот медицинасы орталығының» Ақтөбе филиалында сот-медициналық сарапшы қызметін қосымша біріктірді [2,3].

Әдебиеттер тізімі:

1. Алтаев Е.А., Умиржанов Т. У., Канатбаев Т.К. РАЗВИТИЕ СУДЕБНОЙ ЭКСПЕРТОЛОГИИ КАК НАУКИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН // Состав редакционной коллегии и организационного комитета: Аймурзина БТ, доктор экономических наук Андрианова ЛП, доктор технических наук Ахмедова НР, доктор искусствovedения Базарбаева СМ, доктор технических наук. – 2023.
2. Парамонова Л. Ф. ИНСТИТУТ СУДЕБНОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ КАЗАХСТАНА В ЦИФРАХ // Криминалистические проблемы эффективности борьбы с преступностью и иными правонарушениями среди молодежи. – 2019. – С. 156-160.
3. Абдолла С. Становление и развитие судебной экспертизы в Республике Казахстан // Теория и практика судебной экспертизы. – 2020. – Т. 15. – №. 1. – С. 126-132.

РЕЗЮМЕ

ЖУМАГАЛИЕВА Г.К.

КУЗДИБАЕВ АМАНЖОЛ САРСЕНБАЕВИЧ – ЯРКАЯ ЛИЧНОСТЬ СУДЕБНО- МЕДИЦИНСКОЙ НАУКИ

Баишев высший медицинский колледж, Актөбе, Казахстан

С 2009 по 2012 годы работал в Актюбинском филиале ГККП «Центр судебной медицины» Министерства здравоохранения Республики Казахстан. Высококвалифицированный специалист судебной медицины провел сложные и особо сложные экспертизы. Внес большой вклад в развитие здравоохранения Актюбинской области. Автор 130 научных работ по судебной медицине, подготовил 17 стажеров в качестве судебных экспертов для Западно-Казахстанской области. Он воспитывал и обучал большое количество выпускников университетов, работающих как в городе, так и в странах ближнего и дальнего зарубежья.

Ключевые слова: Куздибаев Аманжол Сарсенбаевич, «центр судебной медицины» МЗ РК, служба судебной медицины

SUMMARY

ZHUMAGALIEVA G.K.

KUZDIBAEV AMANZHOL SARSENBAEYEVICH IS A BRIGHT PERSONALITY OF FORENSIC SCIENCE

Baishev Higher Medical College, Aktobe, Kazakhstan

From 2009 to 2012, he worked in the Aktobe branch of the state enterprise «Center for Forensic Medicine» of the Ministry of Health of the Republic of Kazakhstan. A highly qualified specialist in forensic medicine conducted complex examinations. Made a great contribution to the development of healthcare in the Aktobe region. Author of 130 scientific papers on forensic medicine, trained 17 interns as forensic experts for the West Kazakhstan region. He brought up and trained a large number of university graduates working both in the city and in countries near and far abroad.

Keywords: Kuzdibayev Amanzhol Sarsenbaevich, “center of Forensic Medicine” of the Ministry of Health of the Republic of Kazakhstan, Forensic Medicine Service

ҚАЙЫРЖАНОВА Н.Б., АЛПЫСБАЕВА Ж.Қ

ВЕЙП – XXI ҒАСЫР СӘНІ НЕ ДЕНСАУЛЫҚ ДЕРТІ?

С.Бәйішев жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: Қалман Салтанат Ғаниқызы – Емдеу ісі бөлім меңгерушісі, «Жас анатом» СҒҮ жетекшісі, Өтесін Махмутсұлтанғали Асқарұлы – Студенттік ғылыми қоғам жетекшісі

Ғылыми жұмыс медициналық қауымдастықты алаңдататын вейп- индустриясы тұтынушыларының тұрақты өсу мәселесін қарастырады. Зерттеудің мақсаты-заманауи зерттеулерге аналитикалық шолу, электронды темекіні пайдаланудың пайдасы мен зиянын бағалау. Студенттердің анонимді сауалнамасына талдау жасалды.

Негізгі сөздер: вейп, никотин, электронды темекі, сауалнама

Өзектілік. Темекі шегу – қазіргі адамзаттың ең жаман әдеттерінің бірі. Бүгінгі таңда бұл жасөспірім ер балалар мен қыз балалар арасында таралған жаппай культ. Ересек көрінуге, басқаларға еліктеуге, ал кейбіреулеріне аузынан түгін шығаруға деген ұмтылыс жастарды темекі шегуге итермелейді. Бұл жасөспірім ұрпақтардың денсаулығына үлкен зиян келтіреді. XXI ғасырдың басында кәдімгі темекінің орнына электронды никотинді жеткізу жүйелері (esdn) немесе вейп келді, бұл үлкен мәдениетті тудырды [1]. ДДҮ темекі шегуден бас тарту процесінде қолданылуы мүмкін және қазіргі кездегіге қарағанда никотинді алмастыратын терапияның тиімді құралы болуы мүмкін екенін жоққа шығармайды. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы (ДДҮ) бейтарап позицияны ұстанады.

Зерттеу мақсаты. Вейп индустриясының тұтынушылары тұрақты түрде өсіп келеді, бұл медициналық қауымдастықты алаңдатпай қоймайды. Зерттеудің мақсаты қазіргі заманғы зерттеулерге аналитикалық шолу, электронды темекіні пайдаланудың пайдасы мен зиянын бағалау, тақырып бойынша ғылыми мақалалар және студенттер арасында анонимді сауалнама жүргізу.

Материалдар мен әдістер.

Барлығы 10 мақала талданды, оның 4-і қазақ тілінде және 6 орыс тілінде.

Зерттеу барысында 57 студенттік респонденттерден сұхбат алынды. Зерттеу жүргізу үшін анонимді сауалнама жасалды.

Нәтижелер мен талқылау. Зерттеудің бірінші бөлігінің зерттеу қорытындысы негізінде әдеби деректер мен ғылыми мақалалардағы мәліметтерге сүйене отырып электрондық шылымның адам организміне әсерін анықтау болды. Электрондық шылымдар қоршаған ортаға қарапайым темекіге қарағанда айтарлықтай зиянсыз және құрамындағы никотин мөлшері қарапайым темекіге қарағанда төмен бірте-бірте темекіні толықтай қоюға көмектеседі. Бірақ электронды шылымның түтінімен қоса адам денсаулығына айтарлықтай ауал келтіретін мутагенді заттар бөлетін компоненттер

анықталған. Электронды шылым жүрек-қантамыр жүйелері мен тыныс алу жүйелерінің, сонымен қатар бактериялар мен вирустарға иммундық реакцияны тежейді, қабынуға ықпал етеді және сауығу процесін кешіктіруге әкелуі мүмкін. Электронды шылым аэрозолі ДНК жасушасына әсер етіп, қатерлі ісік тудырған жағдайларда дәлелденген [2]. Зерттеудің екінші бөлігі колледж студенттері арасында анонимді сауалнама жүргізілді. Зерттеу көрсеткіші нәтижесінде 72% студент электронды шылым мүлдем қолданбайды, ал қалған 28 % студент 18 жастан бастап тұтынып бастаған. ЭШ қолданудағы басты себеп отбасылық мәселелер, оқу және жұмыс процесіндегі стресстік жағдайлар (83%) немесе электрондық шылым шегетін достарының әсерінен (17%). Бұл ретте респонденттердің 30%-ы темекі шегеді, электронды темекі, 18% – кальян, 5% – классикалық темекі, оның 23-і%, студенттер күніне 1-5 дана темекі шегеді. Көбінесе студенттер олар туралы достарынан (88%) интернет көздері (58%), жарнама (33%) немесе ата-аналардан (7%) біледі.

Электрондық темекіні пайдаланатын студенттердің ішінен жартысынан көбі денсаулық жағдайына теріс әсер – бас ауырсынуы, жөтел, тыныс алудың қиындауын байқаған.

Қорытынды. ДДҮ электронды темекіні зерттеп жатқанына қарамастан, олардың әсері әлі анықталмаған болып саналады. Көптеген зерттеушілердің пікірінше, ұзақ мерзімді зерттеулердің нәтижелерін алғаннан кейін ғана құрылғылардың қауіпсіздігі туралы қорытынды беруге болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Салагай О. О., Сахарова Г. М., Антонов Н. С. Электронные системы доставки никотина и нагревания табака (электронные сигареты): обзор литературы // Наркология. – 2019. – Т. 18. – №. 9. – С. 77-100.
2. Алехина А. В. и др. Электронные сигареты: потенциальные выгоды и риски использования (обзор литературы) // Верхневолжский медицинский журнал. – 2018. – Т. 17. – №. 4. – С. 32-36.

РЕЗЮМЕ

КАЙЫРЖАНОВА Н.Б., АЛПЫСБАЕВА Ж.К.

ВЕЙП - МОДА XXI ВЕКА?

С.Баишев высший медицинский колледж

В научной работе рассматривается проблема неуклонного роста потребителей Вейп-индустрии, что беспокоит медицинское сообщество. Целью исследования является аналитический обзор современных исследований, оценка преимуществ и вреда использования электронных сигарет. Проведен анализ анонимного опроса студентов.

Ключевые слова: вейп, никотин, электронные сигареты, опрос

SUMMARY

N.B. KAIRZHANOVA, ZH.K. ALPYSBAEVA

VAPE - WHAT IS THE FASHION OF THE XXI CENTURY?

Baishev Higher Medical College, Aktobe, Kazakhstan

Today, the medical community is worried about increasing users of vaping products. The purposes of the study are an analytical review of modern research, an assessment of the benefits and harms of the use of e-tobacco, conducting scientific articles on topics and conducting anonymous surveys among students.

Keywords: vape, nicotine, electronic cigarettes, survey

БЕЙІС А.Н.

МЕЙІРГЕРЛІК ТӘЖІРІБЕДЕГІ МЕДИЦИНАЛЫҚ ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУДЕГІ ДЕФЕКТІЛЕР

Бәйішев Жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: СҒҚ жетекшісі Өтесін Махмутсұлтанғали Асқарұлы, «Мейіргер ісі және фармация» бөлімінің меңгерушісі Байсов Ғазиз Тілеумағамбетұлы, Мұратбаев Айболат Жантілекұлы
ЦӘК «Арнайы пәндер №1» және «Арнайы пәндер №2»

Мейіргерлік тәжірибедегі медициналық қызмет көрсетудегі дефектілер санының өсуінің себебі – бұл аппараттық әдістерді өндірудің заманауи технологияларының, сондай-ақ диагностика, емдеу, алдын алу және оңалтуды қамтитын көрсетілетін медициналық қызметтер кешенінің қарқынды дамуы. Қатаң бәсекелестік пен жоғары технологиялық прогресс жағдайында медицина мамандары бұл жаңалықтардың жағымды жақтарын ғана көреді, олардың теріс теріс әсері мен қайтымсыздық әсерін ұмытып, кейде саналы түрде елемейді деп күтілуде.

Негізгі сөздер: мейіргер, медициналық қызмет көрсетудегі дефектілер, ятрогения

Өзектілігі. Мейіргерлік тәжірибедегі медициналық қызмет көрсетудегі дефектілер санының өсуінің себебі – бұл аппараттық әдістерді өндірудің заманауи технологияларының, сондай-ақ диагностика, емдеу, алдын алу және оңалтуды қамтитын көрсетілетін медициналық қызметтер кешенінің қарқынды дамуы. Қатаң бәсекелестік пен жоғары технологиялық прогресс жағдайында медицина мамандары бұл жаңалықтардың жағымды жақтарын ғана көреді, олардың теріс теріс әсері мен қайтымсыздық әсерін ұмытып, кейде саналы түрде елемейді деп күтілуде [1]. Қарым – қатынас этикасы бөлімшенің медициналық құрылымының барлық буындарында қажет: санитар-процедуралық мейірбике – қожайын мейіргер – дәрігер – бөлім меңгерушісі. Әркімнің өзінің кәсіби міндеттерін нақты орындаса емдеу процесіне жағымды әсер етеді. Дегенмен, медбикелердің 56,8%-ы басқалардың міндеттерін жиі орындауға тура келетінін айтады. Бұл негізінен қағазбастылықтың үлкен көшкініне қатысты [2].

Зерттеудің мақсаты: Мейіргерлік тәжірибедегі медициналық қызмет көрсетудегі дефектілерге талдау

жүргізу.

Материалдар мен әдістер. Материалдар 43 ғылыми мақала, әдістер – PubMed, eLibrary, Cyberleninka, Elsevier ғылыми мақалалар базаларынан мақалаларды шолу.

Нәтижелер мен талқылаулар. Қазіргі уақытта «сестрогения» термині қолданысқа енді, термин ятрогения терминінің мағынасына іспеттес. Сонымен, өз кәсібіндегі көңілсіздік: 10 жылдан астам тәжірибесі бар медбикелердің 35,8% олар ешбір жағдайда мамандықты өзгертпейтінін атап өтті; 32,9% үшін-медбике жұмысындағы тұрақтылық маңызды; қалған барлық адамдар үшін жалақы маңызды ұжымдағы қатынастар. Зерттеу нәтижелері бойынша сауалнама нәтижелері бойынша қолданыстағы ережеге қанағаттану респонденттердің 46,7% – кәсіби мансап мүмкіндігі – 19,9%-да бар, сонымен бірге сауалнамаға қатысқандардың 11,8% мамандықты өзгертуге дайын [3].

Қорытынды. Осылайша, нәтижелер респонденттердің едәуір бөлігінде медициналық этика мен деонтологияда түзету мен оңтайландыруды қажет ететін

бірқатар мәселелердің бар екендігін көрсетеді. Кәсіби қызметтегі медицина қызметкерлері әріптестерімен және пациенттермен қарым-қатынаста күрделі жағдайларға жиі тап болатындықтан, этикалық тәрбие, өркениетті қарым-қатынастың негізгі ережелері мен нормаларын, медициналық этика мен деонтологияны игеру мәселелері медициналық білімнің маңызды бөлігі болуы керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Николенко Н. В. Разность подходов юристов и медработников к определению понятия «ятрогения» //Правовая система и современное государство: проблемы, тенденции и перспективы развития. – 2020. – С. 198-203.

2. Зиматкина Т.И., Смирнова Г. Д., Губарь Л. М. О некоторых проблемах в медицинской этике и деонтологии у медицинского персонала. Радиационная и экологическая медицина: современные проблемы, взгляд в будущее. Сборник материалов Республиканской научно-практической конференции с международным участием. 2022.- 108-113 с.
3. Зиматкина, Т.И. Валеология : учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальности «Сестринское дело» / Т. И. Зиматкина, А. С. Александрович. – Гродно : ГрГМУ, 2020. – 296 с.

РЕЗЮМЕ

БЕЙІС А.Н.

ДЕФЕКТ В МЕДИЦИНСКОМ ОБСЛУЖИВАНИИ В СЕСТРИНСКОЙ ПРАКТИКЕ

Баишев высший медицинский колледж, Актобе, Казахстан

Причиной роста числа дефектов в медицинском обслуживании в сестринской практике является интенсивное развитие современных технологий производства аппаратных методов, а также комплекса оказываемых медицинских услуг, включающих диагностику, лечение, профилактику и реабилитацию. В условиях жесткой конкуренции и высокотехнологичного прогресса ожидается, что медицинские работники увидят только положительные стороны этих открытий, забудут об их негативном влиянии и последствиях необратимости, а иногда и сознательно проигнорируют их.

Ключевые слова: медицинская сестра, дефект в медицинском обслуживании, ятрогения

SUMMARY

A.N.BEYIS

DEFECTS IN MEDICAL CARE IN NURSING PRACTICE

Baishev Higher Medical College, Aktobe, Kazakhstan

The reason for the increase in the number of defects in medical care in nursing practice is the intensive development of modern technologies for the production of hardware methods, as well as the complex of medical services provided, including diagnosis, treatment, prevention and rehabilitation. In conditions of fierce competition and high-tech progress, it is expected that medical professionals will see only the positive sides of these discoveries, forget about their negative impact and the consequences of irreversibility, and sometimes deliberately ignore them.

Keywords: nurse, defect in medical care, iatrogenic

ДУРДЫЕВА Д. М.

ОСНОВНЫЕ ПРИЧИНЫ АНТЕНАТАЛЬНОЙ СМЕРТНОСТИ

Баишев высший медицинский колледж, Актобе, Казахстан

Научный руководитель – зав.отделением «Сестринское дело и фармация» Байсов Ф.Т.,
руководитель студенческого научного общества Өтесін М. А.

Аntenатальная гибель плода – это внутриутробная смерть эмбриона, которая может диагностироваться на любом сроке беременности. Подобное состояние возникает из-за инфекций, хронических соматических заболеваний, нарушений системы гемостаза и ряда других факторов. Таким образом, причина антенатальной гибели плода многообразна и часто наблюдается сочетание нескольких факторов, приводящих к её развитию.

Ключевые слова: антенатальный период, отслойка плаценты, акушерство, гибель плода

Актуальность. Антенатальная гибель плодов составляет 77,9% среди мертворожденных детей и является актуальной проблемой современного акушерства.

Цель исследования: выявление факторов риска антенатальной гибели плода до 37 недель беременности.

Материалы и методы исследования. Анализ проводился по истории родов, обменным картам, по протоколам патологоанатомических вскрытий и гистологических исследований плаценты.

Результаты исследования. Как показывают исследования, важную роль в возникновении антенатальной гибели плода сыграли преэклампсия, задержка развития плода с хронической плацентарной недостаточностью, инфекционные заболевания, преждевременная отслойка нормально расположенной плаценты, врожденные пороки развития плода[1]. Выявлено, что наиболее частой причиной является инфекция мочеполовых путей беременной, частые простудные заболевания при беременности, которые повлекли за собой воспалительные изменения в плаценте, вплоть до гнойного воспаления плаценты.

Непосредственной причиной внезапной смерти плода, как известно, считается нарушение кровотока и оксигенации тканей[2,3]. Анализ 84-х случаев антенатальной гибели плода показал, что наиболее частыми причинами гибели плода является преждевременная отслойка нормально расположенной плаценты.

Также привести к подобному печальному состоянию может гормональный дисбаланс, пищевое отравление и любые травмы живота. Независимо от причин

потребуется срочная медицинская помощь.

Профилактика исходит от причин. В идеале каждая беременность должна быть запланированной и долгожданной. К ней надо тщательно готовиться – и психологически, и физически, и материально.

Заключение. Таким образом, причина антенатальной гибели плода многообразна и часто наблюдается сочетание нескольких факторов, приводящих к её развитию. Женщины с АГП в анамнезе заслуживают особого внимания со стороны не только акушеров гинекологов, но и врачей смежных специальностей. Необходимо провести комплексное обследование женщин на этапе прегравидарной подготовки для своевременного выявления факторов риска антенатальной гибели плода, а также провести лечебные мероприятия с целью профилактики осложнения беременности.

Список литературы:

1. Научная статья по клинической медицине, автор научной работы — Р.Н.Еспаева, Т.Б.Дженалаев, Ж.С.Ажмуханов, Э.М.Хамзинова, Г.Е.Абдикасымова
2. Абдрахманова Р.К., Бикташева Х.М. Перинатальные потери в Республике Казахстан // Акушерство, гинекология и перинатология. - 2003. - №1. – С. 44-51
3. Pinar M.H., Singer D.B. Causes of fetal and neonatal death. Potter s Pathology of the fetus, infant and child. Ed. Enid Gilbert-Barnes. Mosby 2007; 307—332.

ТҮЙІН

ДУРДЫЕВА Д.М.

АНТЕНАТАЛЬДЫ ӨЛІМНІҢ НЕГІЗГІ СЕБЕПТЕРІ

Бәйішев жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Ұрықтың антенатальды өлімі – бұл жүктіліктің кез келген кезеңінде диагноз қоюға болатын ұрықтың өлімі. Мұндай жағдай инфекцияларға, созылмалы соматикалық ауруларға, гемостаз жүйесінің бұзылуына және басқа да бірқатар факторларға байланысты. Осылайша, ұрықтың антенатальды өлімінің себебі әртүрлі және оның дамуына әкелетін бірнеше факторлардың жиынтығы жиі кездеседі.

Негізгі сөздер: антенатальды кезең, плацентаның бөлінуі, акушерство, ұрықтың өлімі

SUMMARY

D. M.DURDYEVA

THE MAIN CAUSES OF ANTENATAL MORTALITY

Baishev Higher Medical College, Aktobe, Kazakhstan

Antenatal fetal death is the intrauterine death of the embryo, which can be diagnosed at any stage of pregnancy. This condition occurs due to infections, chronic somatic diseases, disorders of the hemostasis system and a number of other factors. Thus, the cause of antenatal fetal death is diverse and a combination of several factors leading to its development is often observed.

Keywords: antenatal period, placental abruption, obstetrics, fetal death.

НҰРБАЕВА Г.Ж., АЛТАЕВА А.А., ЖЕТКІЗГЕНОВА Н.К., ТӨЛЕБАЕВА А.

КҮЙЗЕЛІСКЕ ТҮСУ ФАКТОРЛАРЫН ЗЕРТТЕУ

Бәйішев жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: «Мейіргер ісі және фармация бөлім мегерушісі» Байсов Ф.Т., «Студенттік ғылыми қоғам жетекшісі» Өтесін М.А.

Күйзелістік жағдайлар өте жиі және ұзақ мерзімді болғанда, адамның тек қана психологиялық жағдайына жағымсыз әсер етіп қоймайды, сонымен қатар денсаулығына әсер етеді. Статистикаға сүйенсек Қазақстанда жыл сайын суицид салдарынан 3000-4000-ға жуық адам шығыны тіркеледі. Осыған байланысты күйзелістің даму қаупін арттыратын факторларды зерттеу қажет болды.

Негізгі сөздер: *стресс, психологиялық жағдай, сауалнама, әлеуметтік көмек*

Өзектілігі: Күйзелістердің адам ағзасына зияны туралы пікірлер көп. Күйзелістік жағдайлар өте жиі және ұзақ мерзімді болғанда, адамның тек қана психологиялық жағдайына жағымсыз әсер етіп қоймайды, сонымен қатар денсаулығына әсер етеді [1]. Статистикаға сүйенсек, Қазақстанда жыл сайын суицид салдарынан 3000-4000-ға жуық адам шығыны тіркеледі. Осыған байланысты күйзелістің даму қаупін арттыратын факторларды зерттеу қажет болды.

Зерттеудің мақсаты: Медициналық колледжінің 15-17 жас студенттері арасында күйзеліске түсу факторларын зерттеу және ер балалар мен қыз балалар арасындағы күйзелісті зерттеу. Бәйішев жоғары медициналық колледжінің студенттері арасындағы енгізу және шығару критерийлері бойынша алдын алып іріктеу (сауалнама) жүргізілді. Енгізу критерийлері: 15-17 жасқа дейін қыз бала, ер бала. Алып тасталынған критерийлері: темекі шегу, алкоголь және энергитикалық сусындарды қолдану, жүректің созылмалы аурулары. Күйзелістің қауіп факторларын бағалау үшін бір уақытта сауалнама жүргізілді.

Материалдар мен әдістер: 15-17 жасқа дейінге қыз және ер балалар Бәйішев жоғар медициналық колледжінің емдеу және мейіргер ісі мамандығының студенттері.

Зерттеу әдістері: Бір мезеттік көлденең зерттеу дизайны, Бек шкаласы бойынша сауалнама алу.

Нәтижелері мен талқылау: Зерттеу барысында 100 қатысушыға (50 қыз бала, 50 ұл бала) қажетті зерттеулер жүргізіліп, нәтижелер алынды. 16-17 жас аралығындағы студенттер арасында 20,46% көңіл көйі жиі төмен болады, 50,53% жиі ашуланады, өзіне

сенімсіз студенттер 15,09%, суицид туралы ойлаған 0%, күйзеліске жиі түсуі 5,6 %, жиі шаршау 4,2 айналасындағы адамдарға қызығушылық танытатын студенттер 3,2%.

Қорытынды: Қорыта айтқанда Баишев жоғары медициналық колледжінің студенттерінің ер балаларына қарағанда қыз балаларда күйзеліс 2,5 есе жоғары және 50,53% студент жиі ашуға жол береді деп қорытынды жасауға болады. Жақын айналадағылардан әлеуметтік көмек әртүрлі формалар түрінде болуы мүмкін: кеңес, керекті ақпарат, эмоционалды уайымдастық, әңгіме, бірлескен әрекеттер. Ұғым анықтамасының өзі қолдау, ортақ көмек дегенді білдіреді, яғни өзіне бірлескен әрекетті қосады [2].

Жеткіліксіз әлеуметтік көмек өз әрекетінің нәтижесінде қанағаттанбау, қалауынсыз нәтижелерге әкелуі мүмкін. Сын айту мен фрустрацияның мысалы болып айналадағылардың жеткіліксіз әлеуметтік қолдауы нәтижесінде туатын кәсіби құлаудың симптомы – деперсонализация болып табылады [3]. Орындалған әрекет пен жағымды қайтарылған ақпарат нәтижесінде өз үлесінің арасындағы сәйкес келмеушілік, өз кезегінде, мотивацияның төмендеуіне әкелетін гратификация кризисіне әкеледі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Психология және коммуникативті дағдылар: оқу құралы/Л.С.Сағындықова, Ж. Н. Сарбаева. - Ақтөбе, 2020. -362 б.
2. «Психиатрия» оқулық Н.М.Жариков, Л.Г.Урсова, Д.Ф.Хритинин, К.Т.Сарсембаев
3. «Денсаулық психологиясы» оқулық Н.Жұбаназарова, Ұ.Төлешова.

РЕЗЮМЕ

НУРБАЕВА Г.Ж., АЛТАЕВА А.А.,
ДОСТАВГЕНОВА Н.К., ТУЛЕБАЕВА А.

ИЗУЧЕНИЕ ФАКТОРОВ СТРЕССА

Баишев высший медицинский колледж, Актобе,
Казахстан

Когда стрессовые ситуации бывают очень частыми и длительными, они не только негативно влияют на психологическое состояние человека, но и влияют на его здоровье. По статистике ежегодно в Казахстане регистрируется около 3000-4000 человеческих жертв в результате суицида в связи с чем необходимо было изучить факторы, повышающие риск развития стрессов.

Ключевые слова: стресс, психологическое состояние, опрос, социальная помощь

SUMMARY

G.Z.NURBAYEVA, A.A.ALTADENA,
N.K.TURGENOVA, A.TULEBAYEVA

STUDY OF STRESS FACTORS

Baishev Higher Medical College, Aktobe, Kazakhstan

When stressful situations are very frequent and prolonged, they not only negatively affect the psychological state of a person, but also affect his health..According to statistics, about 3000-4000 human victims are registered annually in Kazakhstan as a result of suicide, and therefore it was necessary to study the factors that increase the risk of stress.

Keywords: stress, psychological state, survey, social assistance

БАТЫРБАЕВ Н.

ОСОБЕННОСТИ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОГО ВМЕШАТЕЛЬСТВА У ЖЕНЩИН В ПЕРИОД БЕРЕМЕННОСТИ

Актюбинский Высший медицинский колледж имени Героя Советского Союза Маншук Маметовой

Научный руководитель – преподаватель №2 кафедры специальных дисциплин Мұқамбет С.Н.
№2 кафедры специальных дисциплин

Аннотация. Беременные женщины имеют один из самых высоких рисков стоматологических заболеваний. Современная медицина не стоит на месте и на практике доказывает, что лечить зубы при беременности не только можно, но даже нужно. Во время беременности часто встречаются заболевания зубов, и эта тема требует должного внимания.

Ключевые слова: стоматологические заболевания, беременность, женщины

Актуальность. Беременные женщины имеют один из самых высоких рисков возникновения стоматологических заболеваний[1]. Современная медицина не стоит на месте и на практике доказывает, что лечить зубы во время беременности можно. Во время беременности болезни зубов встречается часто, и эта тема требует должного внимания. Для каждого периода беременности врачи советуют разные подходы к лечению зубов, о которых необходимо знать всем женщинам, ожидающим ребенка. Любые проблемы с деснами и зубами, такие как: кариес, воспаление, кровоточивость и прочее — в первую очередь очаги инфекции, которые через кровь будущей мамы передаются плоду[2].

Цель исследования: Один из часто встречающихся вопросов, которые задают беременные – можно ли во время беременности лечить зубы и какую анестезию можно использовать беременным и наша цель поделиться с полезной информацией о лечении зубов во время беременности и рассказать о последствиях.

Материалы и методы. Мы вели наблюдение

за 30-ю беременными женщинами, обратившимися за помощью в стоматологическую клинику. Возраст женщин с 20 до 40 лет[1]. Многие из них повторно-беременные. Что привело нас к мысли, перед тем как планировать беременность надо провести тщательное лечение зубов. беременность — это стресс и испытание для всего организма и полость рта отнюдь не исключение. Можно отметить, что на фоне изменения гормонального фона возникают проблемы с деснами, что характеризуется их повышенной кровоточивостью, так называемый гингивит беременных. На фоне изменения состава слюны у беременных в сторону кислотности, а также изменения минерального состава слюны, активность кариозного процесса усиливается, этому также способствует кислый желудочный сок, попадающий на зубы при токсикозе[2].

Результаты и исследования. Исследование показало, что многие женщины имели существенные стоматологические заболевания, такие как гингивит, пародонтит, кариес и т.д. У 80 % - беременных женщин заметили кариес, у 10 % - пародонтит, остальные

прошли санации полости рта у врача-стоматолога.

Имеющиеся в организме воспалительные заболевания представляют опасность не только для зубов, но и для организма в целом и для будущего ребенка. Как утверждают ученые, у беременных женщин, имеющих скрытые очаги инфекции, в 30% случаев наблюдается инфицирование плода.

Заключение. Таким образом, можно вывести такой итог: стоматологический осмотр и лечение беременных могут быть осуществлены во все периоды беременности. Лечение должно осуществляться не только стоматологом, но и терапевтом, который подберет для беременной женщины необходимую консервативную терапию, которая позволит сохранить

зубы при стоматологическом лечении. Вовремя запланированная санация хронических очагов инфекции в полости рта и в других органах и системах у беременной женщины, поможет сохранить беременность без патологии, нормальному течению эмбрионального периода будущего ребенка.

Список литературы:

1. Энциклопедия профилактической стоматологии / Под ред. С.Б.Улитовского. – СПб.: Человек, 2004. – 184 с.
2. Акушерство: учебник для студентов стоматологического факультетов: перевод с укр.А44/ (Лихачев В.К., Добровольская Л.Н., Тарановская Е.А. и др.)

ТҮЙІН

БАТЫРБАЕВ Н.Р.

ЖҮКТІЛІК КЕЗІНДЕГІ ӘЙЕЛДЕРГЕ СТОМАТОЛОГИЯЛЫҚ АРАЛАСУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

М. Мәметова атындағы Ақтөбе Жоғары медициналық колледжі, Ақтөбе, Қазақстан

Жүкті әйелдерде тіс ауруларының қауіпі өте жоғары. Қазіргі заманғы медицина бір орында тұрмайды және іс жүзінде жүктілік кезінде тістерді емдеу мүмкін емес, тіпті қажет екенін дәлелдейді. Жүктілік кезінде тіс ауруы жиі кездеседі және бұл тақырып тиісті назар аударуды қажет етеді.

Негізгі сөздер: *стоматологиялық аурулар, жүктілік, әйелдер*

SUMMARY

N.R BATYRBAEV

FEATURES OF DENTAL INTERVENTION IN WOMEN DURING PREGNANCY

Aktobe Higher Medical College named after the hero of the Soviet Union Manshuk Mametova, Aktobe, Kazakhstan

Pregnant women have one of the highest risks of dental disease. Modern medicine does not stand still and in practice proves that it is not only possible, but even necessary, to treat teeth during pregnancy. During pregnancy, dental disease is common and this topic requires due attention.

Keywords: *dental diseases, pregnancy, women.*

ЕЛЕКЕНОВА Ж.Б.

АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ ТҰРҒЫНДАРЫНЫҢ АНТИБИОТИКТЕРДІ ҚОЛДАНУҒА ҚАТЫСТЫ СҰРАҚТАРҒА КӨЗҚАРАСТАРЫ МЕН ТҮСІНІКТЕРІН ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – фармакология кафедрасының оқытушысы Сейтжанова Ә.С.

Фармакология кафедрасы

Антибиотиктерге төзімділік табиғи құбылыс, бірақ антибиотиктерді дұрыс қолданбау және тағайындау бұл процесі тездетеді. Салдары антибиотикке төзімділік: госпитализацияның ұзаруы, медициналық шығындардың артуы және жоғары өлім.

Негізгі сөздер: антибактериалды дәрілік заттар, антибиотиктерге төзімділік, өзін өзі емдеу.

Өзектілігі: Бүгінде бүкіл әлем бойынша антибиотиктерге төзімділік деңгейінің қауіпті өсуін байқаймыз. Күн сайын төзімділіктің пайда болуы мен таралуының жаңа механизмдері пайда болып, адамға жұқпалы аурулармен, тіпті қарапайым манипуляциялармен де қауіп төндіреді. Мәселен, қазір әлемде жыл сайын антибиотиктерге төзімді бактериялар тудырған инфекциялардан 700 мыңға жуық адам қайтыс болса, 2050 жылға қарай бұл сан 10 миллионға дейін өседі деп болжануда [1]. Антибиотиктерге төзімділік-бұл табиғи құбылыс, бірақ адамдардың антибиотиктерді дұрыс қолданбауы және оларды дұрыс енгізбеуі бұл процесі тездетеді. Өртүрлі авторлардың пікірінше, көптеген инфекциялар: туберкулез, пневмония, гонорея, асқазан-ішек жолдарының ауруларын микробқа қарсы препараттардың тиімсіздігіне байланысты емдеу қиынға соғады [2]. Антибиотиктерге төзімділіктің салдары: ұзақ ауруханаға жатқызу, науқасты емдеуде медициналық шығындардың өсуі және жоғары өлім болып табылады.

Зерттеудің мақсаты: Ақтөбе облысы тұрғындары арасында антибиотиктерді ұтымды пайдалануды арттыру, антибиотиктерді қолдануға қатысты сұрақтарға көзқарастары мен түсініктерін зерттеу.

Материалдар мен әдістер. Зерттеуге румыниялық профессор Кристина Микаэла Гичиоктің антибиотиктерді қолдануға қатысты сұрақтарға көзқарастары мен түсініктерін зерттеуге арналған 36 сұрақтан тұратын сауалнамасы [3] Ақтөбе облысының 129 тұрғынынан онлайн түрде алынды.

Нәтижелері мен талқылау. Ауырған жағдайда 24% тұрғын өзін-өзі емдейтіні, 3,1% фармацевтке баратыны, 2,3% баламалы медицина маманына жүгінсе, 5,4% басқа маманға барады, 18,6% мемлекеттік ауруханалардың жедел жәрдем бөліміне келсе, 46,5% ғана отбасылық дәрігерге барады. 38% кез келген уақытта антибиотиктермен өзін өзі емдейтіні, 62% оған

келіспейтіні анықталды. Антибиотиктермен емдеу бойынша 20,2% дәрігер ұсынысына сәйкес емделмейді, 79,8% дәрігер ұсынысы бойынша ем алады. Суық тию кезінде 52,8% антибиотиктермен емдеуді талап етсе, 47,3% антибиотиктерге жүгінбейді. 65,1% антибиотиктер вирустық инфекцияларды емдеуде тиімді деп ойлайды, 34,9% тиімді емес деп санайды. 57,4% жөтел кезінде, 14% қалтырау кезінде, 54,3% қабыну кезінде, 34,9% стоматологиялық инфекция кезінде, 32,6% тамақ ауырғанда, 32,6% қызба кезінде антибиотикпен емдеуді қажет етеді деп ойлайды. 55% ең жиі ұсынылатын антибиотикті қабылдаса, 22,5% келіспейді, 22,5% жауап беруге қиналады. 76% антибиотиктің дозасын және қабылдау уақытын сақтайды, 7,8% келіспейді, 16,3% жауап беруге қиналады.

Қорытынды. Антибиотиктерді ұтымды пайдалануды арттыру үшін антибиотиктерді рецепті бойынша бақылауды, медицина қызметкерлері мен халыққа түсіндіру жұмыстарын жүргізуді, өзін-өзі емдеуді азайтуды, халық деңгейінде, стационарлық және амбулаторлық деңгейде антибиотиктерді тағайындау мен тұтынуды бақылауды күшейту керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Глобальный план действий по борьбе с устойчивостью к противомикробным препаратам. Женева: 2016. WHO. Global Action Plan on Antimicrobial Resistance. (In Russ).
2. К.Пусланулы, А.Д.Уракова, В.К. Исраилова. Информированность населения города Алматы об угрозе антибиотикорезистентности//Вестник КазНМУ №3-2018. Стр 297-301.
3. Lisandra Damian, Catalina Elena LUPUSORU, Cristina Mihaela Ghiciuc. Self-medication with antimicrobial drugs among university students in a Northeast region of Romania// The Medical-Surgical Journal. Page 160-164.

РЕЗЮМЕ

ЕЛЕКЕНОВА Ж.Б.

«ИЗУЧЕНИЕ ОТНОШЕНИЯ И ПОНИМАНИЯ ЖИТЕЛЕЙ ОБЛАКТОБЕ ОТНОСИТЕЛЬНО ВОПРОСОВ ПРИМЕНЕНИЯ АНТИБИОТИКОВ»

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Устойчивость к антибиотикам является естественным явлением, но неправильное использование и назначение антибиотиков ускоряет этот процесс. Последствия антибиотикорезистентности: длительная госпитализация, увеличение медицинских расходов и высокая смертность.

Ключевые слова: антибактериальные препараты, устойчивость к антибиотикам, самолечение

SUMMARY

ZH.B.ELEKENOVA

STUDYING THE ATTITUDE AND UNDERSTANDING OF THE RESIDENTS OF THE REGION OF AKTOBE REGARDING THE ISSUES OF THE USE OF ANTIBIOTICS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Antibiotic resistance is natural, but wrong the use and prescription of antibiotics speeds up this process. Consequences antibiotic resistance: prolonged hospitalization, increased medical costs and high mortality.

Keywords: antibacterial drugs, antibiotic resistance, self-medication.

ҚЫДЫРҚОЖА Д.Т.

ОТБАСЫ МАҢЫЗДЫ ӘЛЕУМЕТТІК ИНСТИТУТ РЕТІНДЕ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: г.ғ.м. Айтжанова Ж.Е.

Қоғамдық гуманитарлық пәндер кафедрасы

Отбасы – бұл әр адамның өміріндегі алғашқы мектеп, бұл оның даралығын қалыптастыруға қызмет ететін және білім беру арқылы қоғамды өзгертуге қабілетті маңызды институт.

Негізгі сөздер: отбасы, әлеуметтік институт, құндылықтар, тәрбие, қоғам

Өзектілігі: Отбасы қоғамның әлеуметтік құрылымының негізі болып табылатындықтан, отбасылық қатынастар қоғам мен оның дамуымен тікелей байланысты. Сол себепті отбасындағы тәрбие мен отбасы құндылығының адамға берер маңызын жеткізу, ұрпақ тәрбиесінің болашағы екенінің мәнін ұғындыру маңызды үрдіс болып келеді.

Зерттеу мақсаты: Отбасы құндылықтарының мәнін, жеке тұлғаның қалыптасуындағы отбасының әлеуметтік институт ретіндегі маңызын анықтау.

Материалдар мен әдістер: Сауалнама. Google аккаунт.

Нәтижелері: Университеттің 1-2 курс студенттері арасында сауалнама жүргізілді Сауалнамаға 100 студент шамасында қатысты. Сауалнама нәтижесі бойынша студенттер отбасының негізгі қызметі бала тәрбиесі екендігін жеткізген. Сонымен қатар отбасының әлеуметтік институт ретінде маңызы – қоғам дамуына үлес қосатын жеке тұлғаны қалыптастырады деген пікірде. Отбасындағы мәселелердің бала тәрбиесіне әсер ететінін құптап отыр. Отбасы әлеуметтік институт ретінде нені насихаттау керек деген сауалға студенттер дәстүрлі құндылықтар деп көрсетеді. Отбасындағы тәрбиенің маңызды рөл атқаратынын, ата-аналары

берген тәлім-тәрбие мен отбасылық құндылықтардың қазіргі таңда қоғамдық ортада көп пайдасын бергендігі жайында ашық жеткізген [1]. Сауалнама арқылы отбасы ұғымы жастар түсінігінде маңызды тәрбиелік құндылықтарға ие, өмірге тура жол нұсқаушы, олардың жеке тұлға болып қалыптасуындағы ең маңызды институт екендігін көруге болады.

Қорытынды: Отбасы жеке тұлғаның қалыптасуы мен ақыл-ой дамуының негізгі институты болып табылады. Отбасында алған тәрбие мен білім, бұл әдеттерге, сезімдерге, құндылықтарға, қарым-қатынасқа, сенімдерге, қызығушылықтарға, мінез-құлыққа, өзіндік құндылықтарға негізделіп, жеке тұлғаның қалыптасуында маңызды рөл атқарады [2]. Сонымен, отбасы әр адамның өмірінде алғашқы мектеп болып табылатын, олардың жеке тұлға болып қалыптасуы үшін қызмет ететін, тәрбие құралы арқылы қоғамды да өзгерте алатын маңызды институт болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Социология Отбасы-маңызды әлеуметтік институт ретінде - Реферат - Essays.club
2. Отбасы – маңызды әлеуметтік институт ретінде - FreePapers.ru

РЕЗЮМЕ

ҚЫДЫРҚОЖА Д.Т

**СЕМЬЯ КАК ВАЖНЫЙ СОЦИАЛЬНЫЙ
ИНСТИТУТ**Западно-Казакстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

Семья – это первая школа в жизни каждого человека, это важный институт, служащий для формирования его индивидуальности и способный через образование изменить общество.

Ключевые слова: семья, социальный институт, ценности, воспитание, общество

SUMMARY

D.T. KYDYRKOZHA

**FAMILY AS AN IMPORTANT SOCIAL
INSTITUTION**West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The family is the first school in the life of every person, it is an important institution that serves to shape his personality and is able to change society through education.

Keywords: family, social institution, values, upbringing, society.

АБАТҚЫЗЫ Д., ЖӘНІБЕК Ә.

**ХРОМТАУ КЕН ОРНЫ – ҚАЗАҚСТАН ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ
ДАМУЫНДА**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазакстан медицина университеті, Актобе, Қазакстан

Ғылыми жетекші: г.ғ.м, аға оқытушы Мусашева Данагүл Қуанышқалиқызы
Қоғамдық-гуманитарлық пәндер кафедрасы

Аннотация: Хромтау моноқала ретінде ел экономикасына үлкен үлес қосып келеді. Хром өндіруден әлемде 2-ші орында екенімізді ескерсек, хром өндірісін кең ауқымда қолға алу арқылы еліміздің әлемдік экономикалық нарықтағы рейтингін жоғарылатуға болады.

Негізгі сөздер: Хромтау, хром өндірісі, экономика, моноқала, еліміздің дамуы

Өзектілігі: Хромтау – Қазакстандағы ең ірі кен орындары бар қала. Қазакстанға әлеуметтік экономикалық жағына әкеліп жатқан үлесі ауыз толтырып айтарлықтай [1]. Хромтау ауданы хром кені жөнінен дүниежүзі бойынша ОАР –дан кейінгі 2-ші орынды ала отырып, хромның тазалығы, сапасы жөнінен 1-ші орынға ие. Сол себепті Хромтаудың Қазакстан экономикасына қосып жатырған үлесінің мәнін түсіну маңызды болып табылады [2].

Зерттеу мақсаты: Аудан, өңірдің даму жайы мен деңгейі туралы анықтамалық сипаттағы заманауи ақпаратты зерделеу; ғылыми және өндірістік мекемелерге, қоғамдық үкіметтік емес ұйымдарға өңірлік бағдарламалар әзірлеу үшін экономикалық материалдарды ұсыну;

Материалдар мен әдістер: Хромтау аудандық мұражайынан алынған мәліметтер, архив деректерінен ғылыми материалдар мен шығарылымдарды қарастыру арқылы, керекті ақпараттарды іріктеп қорытынды шығардық.

Нәтижелері: Моноқалалардың бірі ретінде инженерлік-өндірістік инфрақұрылымдар тартып беру арқылы кәсіпкерлікті дамытуға қолдау көрсету жоспарланған. «Қазхром» «ТҰК» АҚ филиалы – Дөң тау-кен байыту комбинаты осында қала құраушы кәсіпорын

ретінде белгілі. Комбинат қазіргі уақытта қаржы-шаруашылық қызметі нәтижелері бойынша рентабельді жұмыс істеп, жыл сайын бюджетке салық төлемдерінің өзі 3,0 млрд. теңге шамасын құрайды [3]. Және оның келешегі де кемелді деп есептелуде. Қала құраушы кәсіпорынның өнімдеріне сұраныс бүгінгі тұста әлемдік мәнге ие болуда, өнім өндіру негізінен тұтынушылардың тапсырыстары бойынша жүргізіледі.

Қорытынды: Моноқала ретінде Хромтау қаласының еліміздің экономикасына қосар үлесі зор. Дүниежүзі бойынша хром өндіруден 2-ші орын екенімізді ескере отыра, хром өндірісін көлемді деңгейде қолға алу арқылы, еліміздің дүниежүзілік экономикалық нарықтағы дәрежесі мен беделін көтере аламыз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Актобе газеті, 2012 жыл
2. Молдашев Д.Х., Өмірзақов Қ.О. Жаңарған өлке Актобе -2005
3. Көшім А.Ғ., Сергеева А.М., Умирзакова Ж., Байдрахманова Г. Геоэкологическое состояние месторождения Хромтау и ее картографирование по разновременным космоснимкам Landsat. КазҰУ хабаршысы. Географиялық сериясы. №2 (41) 2015

РЕЗЮМЕ

АБАТҚЫЗЫ Д., ЖӘНІБЕК Ә.

ХРОМТАУСКОЕ МЕСТОРОЖДЕНИЕ В
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ
КАЗАХСТАНАЗападно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Как моногород, Хромтау вносит большой вклад в экономику страны. Учитывая, что мы занимаем 2-е место по производству хрома в мире, мы можем поднять рейтинг нашей страны на мировом экономическом рынке, начав производство хрома в больших масштабах.

Ключевые слова: Хромтау, производство хрома, экономика, моногород, развитие страны

SUMMARY

D.ABATKYZY, A.ZHANIBEK

KHORMTAU FIELD IN THE SOCIAL AND
ECONOMIC DEVELOPMENT OF KAZAKHSTANWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

As a single-industry town, Khormtau makes a great contribution to the country's economy. Given that we are the 2nd largest chromium producer in the world, we can raise our country's ranking and reputation in the global economic market by starting chromium production on a large scale.

Keywords: Khormtau, chromium production, economy, monotown, country development.

ДАНАБАЕВ Н.Р., МЕДЕРКУЛ А.А

ВЛИЯНИЕ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА ПРОФЕССИОНАЛЬНУЮ
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ВРАЧЕЙ-СТОМАТОЛОГОВ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: м.п.н., старший преподаватель, Дуйсенова А.А.
Кафедра психологии

На данный момент врачи разных специальностей сталкиваются с разными клиническими ситуациями. Одной из главных задач стоматолога является решение клинических проблем различного спектра, но для этого требуется умение нестандартно подходить к своей профессиональной деятельности, что формирует компетентность врача. Целью данного исследования является оценка творческого мышления студентов-стоматологов, а также установление его важности в предстоящей профессиональной деятельности врача.

Ключевые слова: врач, профессиональная деятельность, творческое мышление, анкетирование

Актуальность. Одна из основных задач врача-стоматолога заключается в решении клинических задач разного спектра, но для этого требуется умение нестандартно подходить к своей профессиональной деятельности, что формирует компетентность врача. Наиболее важный практический навык, которым должны обладать врачи профессионалы — это приобретение творческого, т.е. клинического мышления в ходе обучения и его совершенствование на протяжении всей последующей врачебной деятельности[1].

Цель исследования. Оценить творческое мышление учащихся стоматологии, а также установить его важность в предстоящей профессиональной деятельности врача.

Материалы и методы. Выявление типов мышления и уровня креативности по Дж. Брунеру.

Результаты и обсуждение. Взяли 2 группы. В первую вошли врачи-стоматологи г.Актобе. Участвовали 40 врачей-стоматологов. Вначале мы провели оценку уровня креативности и мышления. Ср. уровень креативности≈11,16, (высокий). Особенно

высокие показатели были у врачей-ортодонтот, низкие-врачей-терапевтов. Мы заключили то, что врачи-ортодонты особо часто встречаются с ситуациями, где необходимо думать неординарно и применять креативность. Вторая группа-студенты 2, 3 курсов стоматологического факультета ЗКМУ. Среди второй отобрано 124 участника. При отборе была проведена беседа, в ходе которой выяснилось, что подавляющая часть учащихся (52) намереваются избрать терапевтическую стоматологию. Ортодонтическую выбрали—24, ортопедическую—22. Детскую стоматологию—7. Хирургическую—19. После определения креативности и типов мышления мы выявили, что ср. уровень креативности у студентов составил≈11,74 б. (высокий). Говоря о типах мышления, выявили, что большая часть располагает доминирующим предметное (48%) и символическое (30%) мышления. За ними образное (16%) и знаковое (6%). Мы заметили связь между степенью креативности и скоростью решения клинических вопросов у студентов. Как правило, те, у кого данный показатель был высок, управились с решением

в 1,73 раза быстрее, нежели те, у кого он был ниже. Еще имеет место связь между избранием направления стоматологии и типом мышления. Мы заметили, что студенты, избравшие терапию, в большинстве обладают предметным мышлением. У студентов выбравших ортопедическую и ортодонтическую—символическое мышление[1,2]. Вероятно, это связано с узконаправленностью специальностей. К примеру, студенты, избравшие ортопедию и ортодонтию в большинстве, имеют символический, а данный тип мышления свойственен для людей с мат. складом ума. Это говорит о том, что стоматологам - ортопедам и ортодонтам необходимо правильно рассчитывать и распределять план лечения при изготовлении ортопедических протезов, ортодонтических конструкций.

Заключение. Исходя из этого, можно сделать

вывод, что уровень креативности у врачей-стоматологов, как и у студентов-стоматологов очень высок[2]. Также необходимо отметить, что наиболее высоким уровнем творческого мышления обладают студенты и врачи с преобладающим символическим мышлением, избравшие такие специальности как: врач-ортопед и врач-ортодонт. Следовательно, креативные способности и клиническое мышление являются важным аспектом в профессии стоматолога.

Список литературы:

1. [The dentist as inventor. “Away from the foot-switch”]/ H Lapatzki.
2. Study on Personality Types of Dentists in different Disciplines of Dentistry/ Yousef H Al-Dlaigan, Albatool S Alahmari, Sara H Almubarak, Sahar A Alateeq, Sukumaran Anil.

ТҮЙІН

ДАНАБАЕВ Н. Р., МЕДЕРКУЛ А. А

ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ОЙЛАУДЫҢ ТІС ДӘРІГЕРЛЕРІНІҢ КӘСІБИ ҚЫЗМЕТІНЕ ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бүгінгі таңда әртүрлі мамандықтағы дәрігерлер әртүрлі клиникалық жағдайларға тап болады. Тіс дәрігерінің негізгі міндеттерінің бірі - әртүрлі спектрдегі клиникалық мәселелерді шешу, бірақ бұл үшін дәрігердің құзыреттілігін қалыптастыратын кәсіби қызметіне қараптан тыс қарау мүмкіндігі қажет. Бұл зерттеудің мақсаты – стоматология студенттерінің шығармашылық ойлауын бағалау, сонымен қатар оның дәрігердің алдағы кәсіби қызметіндегі маңыздылығын анықтау.

Негізгі сөздер: дәрігер, кәсіби қызмет, шығармашылық ойлау, сауалнама

SUMMARY

N.R.DANABAEV, A.A.MEDERKUL

THE INFLUENCE OF CREATIVE THINKING ON THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF DENTISTS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

At the moment, doctors of different specialties face different clinical situations. One of the main tasks of a dentist is to solve clinical problems of a different spectrum, but this requires the ability to approach their professional activities in a non-standard way, which forms the competence of a doctor. The purpose of this study is to evaluate the creative thinking of dental students, as well as to establish its importance in the upcoming professional activity of a doctor.

Keywords: doctor, professional activity, creative thinking, questionnaire

ДЕРКАЧ И.В.

РЕЗУЛЬТАТЫ ПРОДОЛЬНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ УРОВНЯ ЭМПАТИИ СТУДЕНТОВ 1-ГО КУРСА ЗАПАДНО-КАЗАХСТАНСКОГО МЕДИЦИНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ МАРАТА ОСПАНОВА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель - к.м.н. Миралеева А.И.
Кафедра психологии

Приведены результаты первого этапа лонгитюдного исследования эмпатии первокурсников медицинского университета с использованием анкеты индекса межличностной реактивности. Статистически значимые различия между мужчинами и женщинами были выявлены по шкале эмпатической заботы. [1]

Ключевые слова: эмпатия, индекс межличностной реактивности, продольное исследование, студенты-медики

Актуальность. Эмпатия является ключевой компетенцией в отношениях между врачом и пациентом, позволяющая улучшить качество медицинской помощи и улучшить комплаенс.

Цель исследования. Анализ результатов первого этапа продольного исследования эмпатии у студентов первого курса ЗКМУ имени Марата Оспанова.

Материалы и методы. Продольное анонимное добровольное онлайн-анкетирование студентов 1-го курса ЗКМУ имени Марата Оспанова с помощью опросника межличностной реактивности. С помощью программы Google forms студенты отвечали на вопросы о возрасте, поле, курсе обучения, а затем на опросник «Индекс межличностной реактивности» (Interpersonal Reactivity Index – IRI), разработанный М.Дэвисом, адаптированный на русский язык Т.Д.Карягиной, Н.В.Кухтовой, состоящий из 28 вопросов и 4-х шкал с прямыми и обратными пунктами. В опроснике отражены компоненты эмпатии: восприятие перспективы (PT), фантазия (FS), личный дистресс (PD) и эмпатическая забота (EC) и описывают эмпатию как реакцию на наблюдаемый опыт другого человека. Для ответа на вопросы использовалась шкала Лайкерта с 5 возможными ответами. Общие баллы были рассчитаны по всем четырем шкалам, которые не суммировались. Использовались методы описательной статистики. Среднее значение уровня эмпатии выражали в баллах. Результаты выражали в виде медианы (Me) и интерквартильного размаха (IQR). Учитывая то, что распределение данных имело значение отличное от нормального, при сравнении групп использовали критерии Манна-Уитни. Различия считали статистически значимыми при $p < 0,05$.

Результаты и обсуждение. Проанализировано 65

опросников. Студенты мужского пола составили 43% ($n=28$), женского- 57% ($n=37$). Средний возраст составил $19,5 \pm 2$ года. Были проведены сравнения уровня эмпатии в зависимости от пола. По шкалам PT и FS мужчины и женщины показали одинаковое количество баллов, 19, по шкале EC среднее значение у женщин составило 20, у мужчин 18, по шкале PD 12 и 11, 5 соответственно. Обнаружена статистически значимая разница в показателях эмпатии по шкале EC.

Заключение. Анализ полученных данных показал статистически значимую разницу в уровне эмпатии в зависимости от пола по шкале Эмпатическая забота. Такая же тенденция прослеживается в большинстве международных исследований по измерению уровня эмпатии, так как женщины обычно проявляют более высокий уровень эмпатии. Это связано с эволюционно развитым бережным отношением к своим детям, и, как следствие, к пациентам. Полученные результаты являются частью запланированного продольного исследования уровня эмпатии у студентов НАО ЗКМУ имени М.Оспанова. Необходимо также провести сравнение результатов анкетирования у обучающихся на русском и казахском языках. В следующем учебном году планируется опросить этих же студентов, которые будут учиться на 3-м курсе и сравнить результаты.

Список литературы:

1. Davis M.H. A multidimensional approach to individual differences in empathy JSAS Catalog of selected documents in psychology. 1980;10:85.
2. Карягина Т.Д., Кухтова Н.В. Тест эмпатии М. Дэвиса: содержательная валидность и адаптация в межкультурном контексте Консультативная психология и психотерапия. 2016 Т. 24. № 4. С. 33—61.

ТҮЙІН

ДЕРКАЧ И.В.

МАРАТ ОСПАНОВ АТЫНДАҒЫ БАТЫС ҚАЗАҚСТАН МЕДИЦИНА УНИВЕРСИТЕТІНІҢ 1-КУРС СТУДЕНТТЕРІНІҢ ЭМПАТИЯ ДЕҢГЕЙІН БОЙЛЫҚ ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Тұлғааралық реактивтілік индексі сауалнамасын қолдана отырып, медициналық университеттің бірінші курс студенттерінің эмпатиясын бойлық зерттеудің бірінші кезеңінің нәтижелері келтірілген. Эмпатикалық күтім шкаласы бойынша ерлер мен әйелдер арасындағы статистикалық маңызды айырмашылықтар анықталды.

Негізгі сөздер: эмпатия, тұлғааралық реактивтілік индексі, бойлық зерттеу, медициналық студенттер

SUMMARY

DERKACH I.V.

RESULTS OF A LONGITUDINAL STUDY OF THE EMPATHY LEVEL OF 1ST-YEAR STUDENTS OF THE WEST KAZAKHSTAN MARAT OSPANOV MEDICAL UNIVERSITY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The results of the first stage of a longitudinal study of empathy of first-year medical university students using the Interpersonal Reactivity Index questionnaire are presented. Statistically significant differences between male and female students on the Empathic Concern scale were revealed.

Keywords: empathy, interpersonal reactivity index, longitudinal study, medical students

ИЗБАНОВА Ж., ТӨРЕХАНОВА Ж.

ҚАЗАҚТЫҢ АЛҒАШҚЫ ДӘРІГЕР ҚЫЗЫ – АҚҚАҒАЗ ДОСЖАНОВА

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – т.ғ.м. Калманова Г.Т.
Әлеуметтік-гуманитарлық пәндер кафедрасы

Бірінші дүниежүзілік соғыста жараланған кеңес жауынгерлеріне медициналық көмек көрсетіп, «Алаш» партиясы қатарында ұлттық мүддеге қызмет еткен Қазақстандағы алғашқы дәрігер-әйелдердің бірі Аққағаз Досжанова туралы баяндауға міндеттіміз.

Негізгі сөздер: дәрігер қыз, Алаш партиясы, өнеге

Өзектілігі. Қазақтың алғашқы дәрігер қыздарының бірі, бірінші дүниежүзілік соғыстың кезінде жаралы кеңес әскерлеріне медициналық көмек көрсеткен, Алаш партиясының мүшесі ретінде ұлттық мүддеге қызмет еткен Аққағаз Досжанова жайында жаңғырту парызымыз. Аққағаз Досжанова – Ақтөбе өңірінің тумасы, сондықтан аз өмір сүрсе де, артына жақсы із қалдырған аяулы арудың қадіріне жету үшін оның өнегеге толы өмірі жайлы кейінгі ұрпаққа жеткізуді жөн санадық [1, 2]

Зерттеудің мақсаты. Алғашқы дәрігер қазақ қызына лайықты құрмет көрсету, оның игілікті ісін келешек ұрпаққа ұлықтау. Ең бастысы, тұңғыш қазақ дәрігер қызының есімін халық жадында жаңғырту.

Материалдар мен әдістер. Тақырыпты зеттеу барысында объективтілік принцип басшылыққа алынды. Бұл ретте жинақтау, талдау, қорыту, салыстырмалы

түрде қарастыру, сипаттау тәсілдері қолданылды.

Нәтижелері мен талқылау. Аталған тақырыпқа қатысты бұрын қарастырылмаған көкейтесті проблемалармен байланысты жұмыста жаңа идеяларға негізделген қорытындылар жасалған.

Қорытынды. Аққағаз Досжанованың Алаш ардақтыларының алдындағы абыройы мен еңбектерін, ұлтын сауықтыру жолында жанкештілік танытқан кісілік келбетін студент-жастарға айта келе, Ақтөбе қаласының көшелері мен медициналық мекемелеріне апамыздың аты берілсе деген ұсыныс бар.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан ұлттық энциклопедиясы 273-274 б./2005 ж.
2. Актюбинская энциклопедия / 2001 г.

РЕЗЮМЕ.

ИЗБАНОВА Ж., ТӨРЕХАНОВА Ж.

АККАГАЗ ДОСЖАНОВА – ОДНА ИЗ ПЕРВЫХ КАЗАСКИХ ЖЕНЩИН-ВРАЧЕЙ

Западно-Казakhstanский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Мы обязаны сообщить об Аккагаз Досжановой, одной из первых женщин-врачей Казахстана, оказывающей медицинскую помощь раненым советским солдатам в годы Первой мировой войны и служившей национальным интересам в составе партии «Алаш».

Ключевые слова: женщина-врач, партия Алаш, нравственность

SUMMARY

ZH.IZBANOVA, ZH.TOREKHANOVA

AKKAGAZ DOSZHANOVA IS ONE OF THE FIRST FEMALE KAZAKH DOCTORS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

It is our duty to update about Akkagaz Doszhanova, one of the first female doctors of Kazakhstan, who provided medical care to wounded Soviet soldiers during the First World War and served the national interest as a member of the Alash Party.

Keywords: female doctor, Alash party, morality

МАХБУОВА А.Е.

МЕТАФОРА И МЕДИЦИНА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель – м.г.н., ст.преподаватель Абдиргазиева А.Б.
Кафедра языков

В статье представлены результаты семантического исследования с целью выявления частоты использования метафор в медицинских текстах и предпринята попытка классификации метафоры. Графический анализ полученных данных позволил автору сделать вывод о том, что метафоризация является одним из способов терминообразования.

Ключевые слова: метафора, медицина, термины, классификация, анализ

Актуальность. Метафоры часто встречаются в медицинских текстах[1]. Казалось бы, метафора и медицина - несовместимые понятия, поскольку метафоры с их переносными значениями обычно используются для достижения образности в художественных текстах. Но в медицинской науке, где точность высказывания и недвусмысленность толкований чрезвычайно важны, метафоры приходят на помощь для приспособления языка к реальности и терминообразования[2].

Цель исследования: изучить виды и частоту использования медицинских метафор, представленных в нескольких разделах учебника по анатомии.

Материал и методы. Для исследования послушили метафорические термины в текстах специальной литературы по дисциплине «Анатомия человека», преподаваемой на первом-втором курсах. В работе были использованы компонентный анализ лексического значения, эмпирические методы и методы математической статистики.

Результаты и обсуждение. Метафора (от греч. *metaphora* - перенесение) - это троп, перенесение свойств одного предмета на другой на основании признака, общего или сходного для обоих сопоставляемых членов [1]. Известно, что метафора активно использовалась в медицинской терминологии для наименований анатомических образований ещё во времена Аристотеля. Именно он и ввёл этот термин в научный оборот. Многие анатомические термины получили свое название на латинском языке по сходству с природой, различными предметами быта. Выделяя определённый морфологический признак, можно сопоставить абсолютно разные объекты, не связанные между собой, например: верхушка сердца, ворота легких и т.п. В качестве источника материала мы взяли учебники анатомии и сделали семантический анализ

текстов. Анализ выявил высокий уровень употребления метафор. Примерный подсчет знаков в исследуемых учебниках показал, что метафорические термины составляют 10–15 % текста. Из представленного материала видно, что для формирования терминов-метафор используется большое количество слов литературного русского языка, однако следует отметить повторяемость одних и тех же лексических единиц в формировании терминов как внутри одной. Например, такие слова, как «отверстие», «верхушка», «желудочек», «преддверие», «ворота», «основание» используются для формирования большинства метафор.

Мы в данной статье сделали свою попытку классифицировать медицинские метафоры и выделили следующие виды: 1) антропоморфные; 2) бытовые; 3) качественные.

Закключение. Проведенное нами исследование показывает необходимость изучения метафор, так как формирование терминологии в медицине в целом, и в анатомии в частности, происходило на основе метафорического осмысления предметов и феноменов, окружающих человека в жизни. Мы думаем, что целесообразным представляется ввести в программу изучения русского языка или языка специальности изучение метафорических терминов, побуждая тем самым интерес у студентов к изучению русского языка.

Список литературы:

1. Блэк М.. Метафора // Теория метафоры. М.: Прогресс, 1990. - С. 153-172.
2. Метафоры и терминологически устойчивые выражения в медицине / Авт.-сост. А. П. Дьяченко. – Минск : Новое знание, 2003. – 426 с.
3. Лебедева С.В., Зубкова О.С. Медицинская метафора в современном языке: Монография. – Курск: Изд-во КГУ, 2006. – 129 с.

ТҮЙІН

МАХБУОВА А. Е.

МЕТАФОРА ЖӘНЕ МЕДИЦИНА

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Мақалада медициналық мәтіндерде метафораларды қолдану жиілігін анықтау мақсатында семантикалық зерттеу нәтижелері келтірілген және метафораны жіктеуге әрекет жасалған. Алынған деректерді графикалық талдау авторға метафоризация терминологияның бір әдісі деген қорытынды жасауға мүмкіндік берді.

Негізгі сөздер: метафора, медицина, терминдер, классификация, талдау

SUMMARY

A.E.MANBUOVA

METAPHOR AND MEDICINE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktoobe, Kazakhstan

The article presents the results of a semantic study to identify the frequency of the use of metaphors in medical texts and attempts to classify metaphors. Graphical analysis of the data obtained allowed the author to conclude that metaphorization is one of the ways of term formation.

Keywords: metaphor, medicine, terms, classification, analysis

ОРАЗАЕВА М.Б., ИНИЯТОВА К.С.

ПОЧЕМУ МЫ ИСПЫТЫВАЕМ СТРЕСС

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель – м.п.н., старший преподаватель Дуйсенова А.А.
Кафедра психологии

Тема стресса актуальна и по сей день, поскольку он влияет как на физическое, так и на психологическое здоровье человека. Целью данного исследования является оценка уровня стресса и определение проявления его динамики индивидуально у каждого человека. Используя различные методы, например, шкалы стресса (шкала тревожности Спилберга, шкала депрессии Бека и др.), позволят определить уровень эмоционального состояния человека.

Ключевые слова: стресс, анкетирование, шкала тревожности, психологическое здоровье, эмоциональное состояние

Актуальность. Стресс является неотъемлемой частью жизни современного человека. Проблема ее исследования остается актуальной и по сей день, потому что стресс влияет как на физическое, так и психологическое здоровье человека. [1] Стрессу подвержены люди разных возрастов и профессий, которые зачастую не понимают это явление, и не умеют с ним работать самостоятельно. Длительные стрессовые ситуации оказывают отрицательное воздействие в целом на организм, приводят к потере, ухудшению сна, повышенному уровню тревожности, апатии, депрессии, усугубляют проявление хронических заболеваний. Необходимость изучения природы стресса и методов его исследования в целях снизить давление и нагрузку на физиологическое и психологическое состояние организма обуславливают актуальность темы. [2]

Цель исследования. Целью исследования является изучение уровней стресса и определение динамики его проявления самостоятельно каждым человеком. Такой подход позволит своевременно выявить стресс и начать работать с ним, не допуская неблагоприятных последствий для здоровья.

Материалы и методы исследования.

Методологической основой исследования явились различные методы для оценки и регистрации стресса, такие как шкала тревожности Ч.Д. Спилберга (в адаптации Ю.Л. Ханина), шкала депрессии Бека, шкала депрессии Гамильтона, шкала Цунга для самооценки депрессии, оценочная шкала стрессовых событий Холмса-Рэя, цветовой тест Люшера.

Результаты и обсуждение. Результатом исследования является сравнительный анализ предложенных методов исследования стресса, который позволит комплексно определить уровень тревожности, эмоционального состояния, чтобы понять природу и причину возникновения стрессовых ситуаций, и самостоятельно предпринять необходимые меры для снижения и нейтрализации последствий стресса для здоровья. Например, для оценки уровня тревожности, который является ярким признаком начала стресса, можно применить шкалу тревожности Спилберга. Она представляет собой тест, содержащий в основе 2 подшкалы: ситуативная и личностная тревожность. Ситуативная тревожность характеризует нашу эмоциональную реакцию на стрессовую ситуацию в виде напряжения, раздражительности, беспокойства.

Шкала личностной тревожности отражает личностные качества конкретного человека, такие как самооценка, уверенность, безопасность. Эти качества определяют уровень и глубину тревожности по отношению к стрессу. Соответственно, измерив ситуативную и личностную тревожность, можно понять корень проблемы и работать над ней. Приведенные методы исследования стресса можно применять не только индивидуально, но и в группах людей, например, коллектив, компания и т.д.

Заключение. Быстрый темп протекания событий в жизни человека требует от него ускоренной адаптации к существующим условиям, и, как следствие, возникают стрессовые ситуации, которые при правильном подходе приводят к развитию, прогрессу. Умение распознать стресс, работать с ним является необходимым навыком в современной жизни. Приведенные методики исследования стресса способствуют оперативной диагностике, помогают лучше понять свое

психологическое и эмоциональное состояние, не допустить глубокой депрессии, минимизировать влияние негативных последствий на организм человека.

Список литературы:

1. Бодров, В. А. Психологический стресс: развитие и преодоление [Электронный ресурс] / В. А. Бодров. - Электрон. дан. - Москва : ПЕР СЭ, 2006. - 525 с. - Доступ из ЭБС «Унив. б-ка ONLINE».
2. Одинцова, М. А. Психология стресса [Электронный ресурс] : учебник и практикум для акад. бакалавриата / М. А. Одинцова, Н. Л. Захарова. — Электрон. дан. - Москва : Юрайт, 2016. — 299 с. — (Бакалавр. Академический курс).. — Доступ из ЭБС изд-ва «Юрайт».
3. Шабанова, Т. Л. Психология профессионального стресса и стресс-толерантности [Электронный ресурс] : учеб. пособие / Т. Л. Шабанова. — Электрон. дан. — Саратов : Вуз. образование, 2014. — 121 с. - Доступ из ЭБС «IPRbooks».

ТҮЙІН

ОРАЗАЕВА М.Б., ИНИЯТОВА К.С.

НЕЛКТЕН БІЗ СТРЕССТІ СЕЗІНЕМІЗ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Стресс тақырыбы бүгінгі күнге дейін өзекті болып табылады, өйткені ол адамның физикалық және психологиялық денсаулығына әсер етеді. Бұл зерттеудің мақсаты – стресс деңгейін бағалау және оның динамикасының әр адамның жеке көрінісін анықтау. Түрлі әдістерді қолданумен, мысалға стресс шкалалары (Спилберг мазасыздану шкаласы, Бек депрессия шкаласы және т.б.), ұсынылған әдістер адамның эмоционалдық күйінің деңгейін анықтайды.

Негізгі сөздер: стресс, сауалнама, мазасыздық шкаласы, психологиялық денсаулық, эмоционалды жағдай

SUMMARY

M.B.ORAZAYEVA, K.S.INIYATOVA

WHY DO WE EXPERIENCE STRESS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The topic of stress is relevant to this day, since it affects both the physical and psychological health of a person. The purpose of this study is to assess the level of stress and determine the manifestation of its dynamics individually by each person. Using various methods, for example, stress scales (anxiety scale Spielberg, the Beck depression scale, etc.), the proposed methods will determine the level of a person's emotional state.

Keywords: stress, questionnaire, anxiety scale, psychological health, emotional state

САУРБЕК Ф.А., ӘБЕН Ғ.А.

ҚАЗАҚ ПАТРИОТИЗМІ ЖЫЛДАР ІШІНДЕ ҚАЛАЙ ӨЗГЕРДІ? ЖАҢА ҚАЗАҚСТАН ЖАСТАРЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: ғ.ғ.м., аға оқытушы Мусашева Данагүл Қуанышқалиқызы
Қоғамдық-гуманитарлық пәндер кафедрасы

Бүгінгі таңда жастарды патриоттық тәрбиелеу патриоттық сананы, оның ішінде мемлекеттік сананы қалыптастыру, сондай-ақ өз Отанына деген адалдық сезімін тәрбиелеу талаптарына толық жауап бермейді.

Негізгі сөздер: патриотизм, ел, болашақ, тәуелсіздік

Өзектілігі: Соңғы жылдары қазақ патриотизмі елеулі өзгерістерге ұшырады. Бүгінгі таңда қазақ патриотизмі мемлекеттілік, егемендік және ұлттық бірегейлік идеяларымен көбірек байланысты. Бұл адамдар қазақ халқының құқығын қорғап, ұлттық идеяларды алға тартты.

Бүгінгі таңда қазақ патриотизмі мемлекеттілік, егемендік және ұлттық бірегейлік идеяларымен көбірек байланысты. Жастар ұлттық патриотизмді туған жеріне, мәдениеті мен дәстүрлеріне эмоционалды байланыстылығын анықтайды.

Зерттеудің мақсаты: Патриоттық өзін өзі тану деңгейін көтеру, әлеуметтік қызметке, қазақ мәдени, тарихи құндылықтары мен дәстүрлеріне студенттердің негізгі бөлігін – жастардың, отбасының, оқу орындарының, билік органдарының, қоғамдық бірлестіктер мен ұйымдардың басшылары мен белсенділерінің маңызды міндеттерінің бірі ретінде таныстыру.

Материалдар мен әдістер: Университетімізде 1-2 курсы студенттерінің арасында патриотизмінің жай-күйін зерделеу және қалыптастыру мақсатында сауалнама жүргізілді.

Нәтижелері: Сауалнама нәтижелері көрсеткендей,

студенттердің көпшілігі патриотизмді жеке тұлғаның маңызды қасиеті деп санайды [1]. «Патриот болу» - Отанды сүйу, құрметтеу. Әрбір екінші жас жігіт патриот қажет болған жағдайда Отан үшін өмір беретін адам деп санайды.

Қорытынды: Қазіргі уақытта патриоттың бейнесі қазіргі заманғы құқықтық мемлекетті қалыптастыру үшін қажет нәрседен алыс. Жастардың көпшілігі өздерінің ұлтын мақтан тұтады, бірақ олар өз елдерінің мүдделерін белсенді түрде қорғауға тырыспайды [2]. Жеке мүдделер мен қажеттіліктерді қанағаттандыруға, коммерциялық мақсаттарға бағытталған.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Ұлы даланың Жеті қыры» мақаласы. 2018 жылғы 21 қараша
2. Қазақстанның тарихи-мәдени мұрасы. Кітап / ред.акад. ҚР ҰҒА А. М. Газалиева. - 2-ші басылым-Қарағанды, 2011.
3. Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстандық патриотизмді қалыптастырудағы рөлі. ҚР ҰҒА академигі А. М. Газалиевтің редакциясымен, 2011.

РЕЗЮМЕ

САУРБЕК Ф.А., ӘБЕН Г.А.

КАК ИЗМЕНИЛСЯ КАЗАХСКИЙ ПАТРИОТИЗМ ЗА ЭТИ ГОДЫ? МОЛОДЕЖЬ НОВОГО КАЗАХСТАНА

Западно-Казakhstanский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Патриотическое воспитание молодежи сегодня не в полной мере отвечает требованиям формирования патриотического сознания, в том числе государственного сознания, а также воспитания чувства верности и преданности своей Родине.

Ключевые слова: патриотизм, страна, будущее, независимость

SUMMARY

F. A.SAURBEK, G. A. ABEN

HOW HAS KAZAKH PATRIOTISM CHANGED OVER THE YEARS? THE YOUTH OF NEW KAZAKHSTAN

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Patriotic education of young people today does not fully meet the requirements of the formation of patriotic consciousness, including state consciousness, as well as the education of a sense of loyalty and devotion to their Homeland.

Keywords: Patriotism, country, future, independence

ӘБДІРАЗАҚ Н.М., ЖОНЕЛБЕКОВА А.А.

ҰЛТЫН ҰЛЫ БИІКТЕРГЕ КӨТЕРГЕН ТАРИХИ ТҰЛҒА – ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – т.ғ.м., оқытушы Калманова Г.Т.

Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдар кафедрасы

Аннотация. Темірбек Жүргенов – Қазақстан мен басқа да түркі тілдес елдердің оқу-ағарту, мәдениет және әдебиет саласының өркендеуіне үлкен үлес қосқан көрнекті мемлекет және қоғам қайраткері, сыншы-көсемсөзші. Биылғы жылы осынау көрнекті тұлғаның туғанына 125 жыл толып отыр.

Негізгі сөздер: Темірбек Жүргенов, әдебиет, өнер, тарихи фактілер, қоғам қайраткер.

Өзектілігі. Жиырманшы ғасырдың отызыншы жылдары «Темір-Нарком» атанған белгілі Темірбек Жүргеновтың есімі халық арасында әлі де үлкен беделге ие. Ол – Қазақстан мен басқа да түркі тілдес елдердің оқу-ағарту, мәдениет және әдебиет саласының өркендеуіне үлкен үлес қосқан көрнекті мемлекет және қоғам қайраткері, сыншы-көсемсөзші [1]. Темірбек Жүргеновтың әдебиет және өнер саласына сіңірген еңбегі туралы алда да зерттеліп, жазыла беретіні сөзсіз. Биылғы жылы осынау көрнекті тұлғаның туғанына 125 жыл толып отыр.

Зерттеудің мақсаты. Зерттеушілердің жазбалары мен Темірбек Жүргеновтың замандастарының естеліктері арқылы оның мәңгілік тұлғалық бейнесін одан әрі ашып, жастар арасында кеңінен таныту.

Материалдар мен әдістер. Тақырыпты зеттеу барысында объективтілік принцип басшылыққа алынды. Бұл ретте жинақтау, талдау, қорыту, салыстырмалы

түрде қарастыру, сипаттау тәсілдері қолданылды.

Нәтижелері мен талқылау. Аталған тақырыпқа қатысты бұрын қарастырылмаған көкейтесті проблемалармен байланысты жұмыста жаңа идеялар мен тарихи фактілерге негізделген қорытындылар жасалған.

Қорытынды. Темірбек Жүргеновтың артында мұрағат болып қалған құнды дүниелері шаң басқан мұрағат сөрелерінен алынып, жоғары бағасын ала бастады. Себебі асыл азаматтың өнегелі өмірі, еліне деген сүйіспеншілігі бүгінгі ұрпақ үшін Отанға қызмет студия жарқын үлгісі болары хақ [2].

Әдебиеттер тізімі:

1. Бауыржан Иманғалиев - Мемлекет және қоғам қайраткері Темірбек Жүргеновтың туғанына - 120 жыл//Егемен Қазақстан. - 19.10.2018 ж.
2. Абдуғали Жалдыбаев - Темірбек Жүргенов // Актуобинский вестник. – 05.11.2018 ж.

РЕЗЮМЕ

АБДИРАЗАК Н.М., ЖОНЕЛБЕКОВА А.А

«ИСТОРИЧЕСКАЯ ЛИЧНОСТЬ, ПОДНЯВШАЯ СВОЮ НАЦИЮ НА ВЕЛИКИЕ ВЫСОТЫ-ТЕМИРБЕК ЖУРГЕНОВ»

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Темирбек Жургенов - выдающийся государственный и общественный деятель, критик-лидер, внесший большой вклад в развитие учебно-просветительской, культурной и литературной сферы Казахстана и других тюркоязычных стран. В этом году исполняется 125 лет со дня рождения этой выдающейся личности.

Ключевые слова: Темирбек Жургенов, литература, искусство, исторические факты, общественный деятель

SUMMARY

N.M.ABDIRAZAK, A.A.ZHONELBEKOVA

A HISTORICAL FIGURE WHO RAISED HIS NATION TO GREAT HEIGHTS -TEMIRBEK ZHURGENOV

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Temirbek Zhurgenov is an outstanding statesman and public figure, a critic and leader who has made a great contribution to the development of educational, cultural and literary spheres of Kazakhstan and other Turkic-speaking countries. This year marks the 125th anniversary of the birth of this outstanding personality.

Keywords: Temirbek Zhurgenov, literature, art, historical facts, public figure

ЛИМЕТОВА А.Қ., САДЫЕВА Н.М.

МЕДИЦИНАДАҒЫ БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: магистр Медеуова Р.М., магистр Ахметова А.Б.

Жаратылыстану ғылыми пәндері кафедрасы

Мақала соңғы уақытта қарқынды дамып келе жатқан блокчейн технологиясын қарастыруға арналған. Мақаланың мақсаты – медицинада блокчейн технологиясын қолданудың заманауи мүмкіндіктері туралы әдебиеттерге шолу жасау.

Негізгі сөздер: блокчейн технологиясы, денсаулық сақтау, ақпараттық жүйе

Өзектілігі. «2017 жылғы 17 қарашада «Қазақстан блокчейн және криптовалюта ассоциациясы»

заңды тұлғалар бірлестігі құрылды [1]. Бірлестік Қазақстан экономикасына блокчейн-технологиясын

шетелдік озық тәжірибелерді қолдана отырып енгізу үшін құрылған болатын [2]. Оның мақсаты – елімізде блокчейн технологиясын ілгерілету және біріктіру.

Зерттеудің мақсаты. Медицинадағы блокчейн-технологиясының мүмкіндіктерін әдебиеттерге шолу жасап талдау [2].

Материалдар мен әдістер. Әдебиеттерді жүйелі түрде іздеу Google Scholar онлайн дерекқорлары мен eLibrary жүйесінде жүргізілді. Әдебиеттерді талдау барысында денсаулық сақтау жүйесінде блокчейн-технологиясын қолданудың үлкен мүмкіндіктері туралы айтуға мүмкіндік береді. Қатысушылар арасындағы деректер алмасуды жеделдету мемлекеттік денсаулық сақтау органдары үшін маңыздырақ болды, ал денсаулық сақтау мекемелері дәстүрлі жүйелердің қауіпсіздігін арттыруға және жаңа қатысушылар арасында деректер алмасуды қамтамасыз етуге бағытталған [3]. Блокчейн-технологиясы денсаулық сақтау провайдерлері, зерттеушілер және сақтандыру компаниялары сияқты денсаулық сақтау саласындағы әртүрлі тараптар арасында деректер алмасуды жеңілдетуі мүмкін. Кейбір елдердегі реттеу науқастардың құпия жеке деректерін, егер науқастар нақты келісім бермесе өңдеуге тыйым салады, мысалы, мұндай талаптар еуропалық жалпы деректерді қорғау ережесінде (GDPR) қамтылған. Блокчейн науқастарға олардың деректерінің қалай берілетінін, өңделетінін және пайдаланылатынын бақылауға мүмкіндік береді.

Нәтижелері мен талдау. Сонымен, блокчейн-технологиясының медицинадағы мүмкіндіктері:

- Науқас басқаратын медициналық жазбалар.

Науқас өзінің медициналық деректеріне ие және оларға қол жеткізуді бақылайды. Бұл науқастардың медициналық жазбаларының көшірмелерін алуына немесе оларды басқа медициналық қызмет көрсетушіге беруіне барлық кедергілерді жояды.

- Науқастардың өзгермейтін жазбалары. Блокчейн медициналық деректерді ешкімнің, соның ішінде дәрігерлер мен науқастардың өздері өзгерте алмайтындығына кепілдік бере алады.
- Деректердің сенімділігі мен қол жетімділігі. Пациенттер туралы жазбалар орталықтандырылмаған желіде сақталатындықтан, деректер жоғалтуға және хакерлік шабуылдарға төзімді.
- Құпиялылық. Электрондық медициналық карталар блокчейнде шифрланған, оларға тек науқастардың жеке кілті арқылы қол жеткізуге болады. Егер шабуылдаушы желіге кірсе де, деректерді декодтау мүмкін емес немесе қиын болады.

Қорытынды. Блокчейн-технологиялары медицина мен денсаулық сақтауда барған сайын кең таралуда. Олар жұмысты цифрлық ортаға ауыстыруға, барлық деректерді цифрландыруға және бір үлкен жаһандық қоғамда барлық құжаттармен жұмыс істеуге мүмкіндік беретін ақпараттық жүйе.

Әдебиеттер тізімі:

1. Лелу Л. Блокчейн от А до Я: все о технологии десятилетия. М: Бомбора; 2018; 256 с.
2. Дрешер Д. Основы блокчейна. М: ДМК Пресс; 2018; 312 с.
3. Попов В. Блокчейн философия. 2018. URL:

РЕЗЮМЕ

ЛИМЕТОВА А.

ВОЗМОЖНОСТИ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГИИ В МЕДИЦИНЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова

Статья посвящена рассмотрению технологии блокчейн, бурно развивающейся в последние годы. Целью статьи является обзор литературы по современным возможностям использования блокчейн-технологии в медицине

Ключевые слова: блокчейн-технология, здравоохранение, информационная система

SUMMARY

A. LIMETOVA

THE POSSIBILITIES OF BLOCKCHAIN TECHNOLOGY IN MEDICINE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The article is devoted to the consideration of blockchain technology, which has been rapidly developing in recent years. The purpose of the article is to review the literature on modern possibilities of using blockchain technology in medicine

Keywords: blockchain technology, healthcare, information system

МИЛИХАН Г.А.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ КИБЕРБЕЗОПАСНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: магистр гуманитарных наук Мухамбетгалиева А.К.

Кафедра общественно – гуманитарных дисциплин

Несмотря на относительно небольшой возраст Республики Казахстан, она занимает очень хорошее место на мировой арене и его можно найти во многих азиатских и мировых рейтингах. Сегодня страна нацелена на дальнейшее развитие своих сил на мировой арене в сфере кибербезопасности.

Ключевые слова: кибербезопасность, цифровизация, цифровая арена, глобализация

Актуальность. Кибербезопасность Казахстана в период цифровой трансформации на сегодняшний день имеет широкое обсуждение и различные мнения среди стран. Во время перехода на новый этап большое значение имеет оценка текущей ситуации в сфере информатизации государственных органов, автоматизации государственных услуг, перспектив развития «цифровой» экономики и технологической модернизации производственных процессов в промышленности, расширения сферы оказания информационно-коммуникационных услуг. Этим и занимается исследовательская работа, демонстрируя истинный уровень кибербезопасности страны. [1,2]

Цель исследования. Рассмотреть эффективные и неэффективные аспекты кибербезопасности Казахстана на этапе цифровой трансформации и дать всестороннюю оценку ее эффективности.

Методы исследования. Анализ различных статей и ресурсов в сети Интернет, оценка сильных и слабых сторон. Опрос студентов, обучающихся по программе кибербезопасности, касающейся проблемы. Сравнение результатов опроса с результатами опроса студентов Западно-Казахстанского университета имени Марата Оспанова.

Результаты и обсуждение. С помощью анкетирования стали очевидны слабые стороны киберпространства Республики Казахстан. Из ответов респондентов следует, что в национальном законодательстве Казахстана отсутствует понятие «кибербезопасность» и «кибербезопасность». Благодаря проведенным количественным и качественным исследованиям с участием молодых людей и квалифицированных специалистов, получивших образование в исследуемой области,

появилась возможность сделать заключительное мнение относительно эффективности и слабых сторон кибербезопасности Казахстана в период цифровой трансформации. Часто мнение молодых людей со специалистом совпадало. Сегодня можно выделить два самых больших вопроса в сфере кибербезопасности Республики Казахстан. Первое-это нехватка квалифицированных рабочих в отрасли, а второе-отсутствие рассмотрения и внедрения в законодательство новых тенденций.

Заключение. Несмотря на относительно небольшой возраст Республики Казахстан, она занимает достаточно хорошие места на мировой арене. Нашу страну можно встретить во многих азиатских и меж мировых рейтингах. Сегодня страна нацелена на дальнейшее развитие своей силы на мировой арене в сфере кибербезопасности. Недостатки в области кибербезопасности можно решить на нескольких этапах. Во-первых, опыт китайских специалистов. Во-вторых, внедрение современных корректировок законодательства. В-третьих, необходимо предусмотреть обязательный порядок аттестации объектов информатизации, не только государственных, но и частных информационных систем: информационных систем дистанционного банковского обслуживания, систем хранения персональных данных клиентов банков, страховых организаций.

Список литературы:

1. Винер Н. Кибернетика, или управление и связь в животном и машине. – М.: Наука, – 341 с.
2. Шеннон К. Работы по теории информации и кибернетике. – М.: Издательство иностранной литературы, – 832 с.

ТҮЙІН

МИЛИХАН Г.А.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
КИБЕРҚАУІПСІЗДІК МӘСЕЛЕЛЕРІМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Қазақстан Республикасының салыстырмалы түрде шағын жасына қарамастан, ол әлемдік аренада өте жақсы орын алады. Біздің елімізді көптеген азиялық және әлемдік рейтингтерден табуға болады. Бүгінде ел киберқауіпсіздік саласындағы әлемдік аренада өз күшін одан әрі дамытуға бағытталған.

Негізгі сөздер: киберқауіпсіздік, цифровизация, әлем арена, глобализация

SUMMARY

G.MILIKHAN

ENSURING CYBER SECURITY IN THE
REPUBLIC OF KAZAKHSTANWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The Republic of Kazakhstan's security system is designed to provide a safe and secure environment, and to ensure the best possible conditions for the development of the system. This is not a problem with the Asian and other Asian countries and the ranking of the ranking system. The cyber attacks of the Digital Salad and the Digital arena are also not supported by this information.

Keywords: cyber security, digitalization, digital arena, globalization

ҚУАНОВА А.

ЖАСТАР АРАСЫНДАҒЫ ПАТРИОТИЗМНІҢ МАҢЫЗЫ МЕН РӨЛІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: г.ғ.м. Айтжанова Ж.Е.

Қоғамдық-гуманитарлық пәндер кафедрасы

Бүгінгі күні көтеріліп отырған өзекті мәселелердің бірі – жастарды отансүйгіштікке тәрбиелеу мәселесі. Бұл зерттеудің мақсаты – жастар арасындағы патриотизмнің мәні мен рөлін анықтау. Жастардың отансүйгіштікке деген көзқарасын зерделеу.

Негізгі сөздер: қоғам, патриотизм, жастар, білім, білім

Өзектілігі: Қазіргі күні жастарды патриоттық сезімге баулу өзекті мәселе болып саналады. Қазақстанның кез келген азаматын отансүйгіштік, патриоттық рухта тәрбиелеу бұрын да, бүгінгі күні де маңызын жойған емес [1]. Қоғамның, елдің дамуы саналы, отансүйгіш азаматтар қатарының көбеюімен байланысты. Себебі, болашақ – жастардың қолында. Болашақта ел тізгінін ұстайтын жастардың білімді, жан-жақты, білікті маман болуы қаншалықты маңызды болса, олардың Отанына деген сүйіспеншілік қасиетінің болуы одан да маңыздырақ [2]. Сондықтан Жаңа Қазақстанды құру идеясында жастарды патриоттыққа баулу – аса маңызға ие мәселелердің бірі болып отыр.

Зерттеудің мақсаты: Жастар арасындағы патриотизмнің маңызы мен рөлін анықтау. Жастардың патриотизм туралы көзқарасын зерттеу.

Материалдар мен әдістер: Зерттеу мақсатында студенттер арасында сауалнама жүргізілді. Сауалнамаға 120 студент қатысты оның ішінде 71,7% қыздар және 28,3% ер балалар қатысты. Жалпы сауалнамаға “Стоматология” факультетінің 103-104 топтары, “Жалпы медицина” факультетінің 105-106;

111-112; 207АБ; 214АБ топтары қатысты. Сауалнама онлайн түрде Google формада жүргізілді.

Нәтижелері мен талқылау: Сауалнама нәтижелерін қорытындылай келе, жастардың патриотизм туралы пікірлері оң көзқараста екенін анықтадық. Жастардың пікірінше, патриотизм ұғымы Отанды сүю сезімімен ғана шектелмейтінін, сондай-ақ білімге құштарлық пен еңбекқорлық сияқты қасиеттерді де қамтитын ауқымды ұғым екенін көрсеткен. Дегенмен, ел мен ұлт мүддесіне көңіл бөлмейтін де жастардың жауаптары кездесті.

Қорытынды: Бүгінгі күні патриоттық сана-сезім әлсіреуі, жастарға патриоттық тәрбие беру өзекті мәселе болып отыр. Сондықтан жеке тұлғаны қалыптастыруда тәрбие және педагогикаға баса назар аудару керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Назарбаев: Патриотизм является нерушимой опорой Мәңгілік Ел. / журнал 2020 ж.
2. Қазақстан патриоты / №2(75), наурыз-көкек 2019 ж.

РЕЗЮМЕ

КУАНОВА А.

ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ПАТРИОТИЗМА СРЕДИ МОЛОДЕЖИ

Западно-Казакстанский медицинский университет имени Марата Оспанова

Одним из важнейших вопросов, который поднимается сегодня, является вопрос воспитания патриотизма у молодежи. Цель данного исследования - определить значение и роль патриотизма среди молодежи. Изучить точку зрения молодежи к патриотизму.

Ключевые слова: общество, патриотизм, молодежь, знание, воспитание

SUMMARY

A.KUANOVA

THE IMPORTANCE AND ROLE OF PATRIOTISM AMONG YOUNG PEOPLE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

One of the most important issues that is being raised today issue of instilling patriotism among young people.

The purpose of this study is to determine the meaning and role of patriotism among young people. To study the point of view of young people to patriotism

Keywords: society, patriotism, youth, knowledge, education

ТОВЕКЕЛОВА Р.М.

ӘДІЛЕТТІ ҚАЗАҚСТАН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА «ҚАҢТАР» ОҚИҒАСЫНЫҢ РӨЛІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Молдин Б.А.

Қоғамдық-гуманитарлық пәндер кафедрасы

Қаңтар – халықтың саяси ой-пікірін жаңа деңгейге көтерген оқиға. Зерттеу мақсаттары БАҚ-та жарияланған ақпаратты талдай отырып, «қаңтар» оқиғасының себептерін анықтады; қаңтар оқиғасынан кейінгі Президент Жолдауының контент-талдауы; қаңтар оқиғасы тақырыбында БҚМУ 2 курс студенттерінің сауалнамасы және нәтижелерді бағалау; қаңтар оқиғасының нәтижелері туралы әңгіме.

Негізгі сөздер: билік, президенттің жолдауы, халық

Өзектілігі. Тарихта қазақ халқының басынан талай қилы заман өтті, кейінгі ұрпақ оны оқып біліп, оған объективті баға беріп, сол болған оқиғалардан сабақ алуы ең басты ұстаным. Соның бірі – қаңтар оқиғасы. Қаңтар - Қазақстанда қалыптасқан жүйелерді өзгертуге ықпал етіп, халықтың саяси ойын жаңа бір деңгейге көтерген оқиға болды. Алайда, Қазақстанда болып жатқан кейбір оқиғалардың толық бағаланбауы халықтың рухын оятып, әділ баға беруіне, тарихи білім алуына кедергі болатыны анық. Оған, 1986 жылғы Алматы-Желтоқсан, 2011 жылғы Жаңаөзен оқиғаларын айта аламыз. Нәтижесінде, қоғамдық ғылымдарда ортақ тұжырым жоқ, халықтың саяси ойы шашыранқы. Сондықтан қаңтар оқиғасын жан-жақты зерттеп, саяси-әлеуметтік талдау жасау аса маңызды мәселелердің бірі.

Зерттеудің мақсаты. БАҚ жарияланған ақпараттарға, арнайы еңбектерге талдау жасай отырып «Қаңтар» оқиғасының себептерін анықтау; Қаңтар оқиғасынан кейінгі Президент жолдауына контент-талдау; Қаңтар оқиғасы тақырыбында БҚМУ-ң 2 курс студенттерінің арасында сауалнама жүргізіп, нәтижесін бағалау; Қаңтар оқиғасының қасіреті мен нәтижелері туралы баяндау.

Материалдар мен әдістер. Арнайы еңбектер, БАҚ жарияланған мақалаларға саяси-әлеуметтік талдау жасалды. Және БҚМУ-ң 2 курс студенттерінің арасында сауалнама жүргізілді.

Нәтижелер мен талқылаулар. Зерттеу барысында қаңтар оқиғасының саяси, әлеуметтік, экономикалық себептері нақтыланды, президент жолдауындағы бағыттар референдум арқылы жаңа, әділетті саяси жүйе құруына ықпал еткені көрсетілді, БҚМУ 2-курс студенттерінен алынған сауалнаманың нәтижесінде: қаңтар оқиғасы туралы ақпараттың аздығы, жеткілікті дәрежеде ақпараттың жоқтығы, нақты себептерін білмейтіндігі, ҰҚШҰ әскерлерінің елімізге кіргізілуі туралы қарама-қарсы пікірлердің бар екені анықталды [1].

Қорытынды: Ұлтымыздың болашағы – тарихын білетін, талапты да білімді ұрпақтың қолында. Ашық қоғам, әділетті мемлекет қалыптастыру үшін саяси сауатты, сыни ойлай алатын адамдардың болғаны маңызды [2]. Зерттеу нәтижесінде студенттердің басым көпшілігі қаңтар оқиғасымен толық таныс емес екендігі анықталды. Оның себебі, ақпараттың ашық, қол жетімді болмауы, тақырыптың жеткілікті деңгейде зерттелмеуі, азаматтардың жеке пікірін нақты айта

алмауы, сенімсіздік, нәтижесінде саяси рухтың төмендігі байқалады. Осы жұмысымда оқиғаның басты себептерін анықтап, ресми деректерді талдай отырып, дұрыс ақпараттар жинақтай алдым. Ұсынысым: Студенттер арасында саяси тақырыптарды ашық талқылайтын, сараптама жасайтын саяси клуб құру.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Қаңтар оқиғасы: Ақорда үшін күрес» кітабы Ж.Құлекеев.
2. «Жаңа Қазақстан: жаңару мен жаңғыру жолы» Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2022 жылғы 16 наурыздағы Қазақстан халқына Жолдауы.

РЕЗЮМЕ

ТОВЕКЕЛОВА Р.М.

РОЛЬ СОБЫТИЯ «ЯНВАРЬ» В ФОРМИРОВАНИИ СПРАВЕДЛИВОГО КАЗАХСТАНА.

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Январь-событие, которое подняло политическую мысль народа на новый уровень. Цель исследования: выявление причин «январского» события с анализом опубликованной в СМИ информации; контент-анализ Послания Президента после январского события; опрос студентов 2-го курса ЗКМУ на тему январского события и оценка результатов; рассказ о результатах январского события.

Ключевые слова: власть, послание президента, народ

SUMMARY

R.M.TOVEKELOVA

THE ROLE OF THE JANUARY EVENT IN SHAPING A JUST KAZAKHSTAN

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

January-event, which raised the political thought of the people to a new level. The purpose of this work: identification of the reasons of “January” event with the analysis of the information published in mass media; content analysis of the president’s message after the January event; survey of 2nd year students of WKMU on the topic of the January event and evaluation of the results; the story about the results of the January event. Key words: power, presidential message, people.

Keywords: government, the president’s message, the people

ДОСМУХАНБЕТОВА Ш.Б.

МЕДИЦИНАДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІ ЗАМАНАУИ ТҮРҒЫДА ҚОЛДАНУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – магистр Жумашева А.К., магистр Есмұханова Д.У.

Жаратылыстану ғылыми пәндерлер кафедрасы

Жасанды интеллектті клиникалық практикаға енгізу-қазіргі заманғы нақты медицинаның, геномиканың және телеконсультацияның басқа бағыттарымен қатар қарқынды дамып келе жатқан дамудың перспективалық бағыты. Ең бастысы, жасанды интеллект - бұл құрал, дәрігерлерді алмастыру емес.

Негізгі сөздер: медицинадағы жасанды интеллект, компьютерлік технология, телеконсультация.

Өзектілігі. Жасанды интеллект – адамның интеллект процестерін машиналармен, әсіресе компьютерлік жүйелермен модельдеу. Жасанды интеллектіге негізделген медициналық технологиялар тез арада клиникалық тәжірибеде қолданылатын құрылғы мен мәселе шешіміне айналады. Көп жағдайда пациенттер дәрігерлерді дәрігер берген нұсқаулар бойынша толық режимде емес, “қалағанынша” қабылдайды. Отадан кейінгі оңалту, яғни үй жағдайында күтіну де аурудан құлан-таза айығудың маңызды этаптары. Салғырттық пен түсінбеушілік салдарынан 30% пациентке “ем қонбаған” және бұл жәйтті ақ халаттылардың кінәсі

ретінде айыптау әлі де басылмай тұр. Жасанды интеллект арқылы салғырттық санын азайтып, дәрігерлердің үстінен қылмыстық жауапкершілікке дейін апаратын түсініспеушіліктерді жою қажет. Сол үшін де жасанды интеллектті медицинада қолданудың маңызы зор [1].

Зерттеудің мақсаты: Негізгі мақсат – медицинадағы жасанды интеллект саласындағы соңғы әзірлемелерді қорытындылау, клиникалық практикада қолдануға болатын жасанды интеллект негізінде медициналық технологияларды қолданудың негізгі мысалдарын, сондай-ақ клиникалық тәжірибеде қосымша медицинаны енгізу кезінде медицина қызметкерлері

мен мекемелерінің проблемалары мен қауіптерінің перспективаларын ұсыну. Болашақ медициналық көшбасшылардың білімін толықтыру [2]. Жасанды интеллектің медицинаның әр түрлі саласындағы жеткен жетістіктерін факт ретінде келтіре отырып, тағы бір тиімді жағының жүзеге асатынын дәлелдеу. Дәрігерлерді болашақта “жасанды интеллект біздің орнымызды басып алады” - деген қорқынышынан арылтып, шындық ақпаратпен қамтамасыздардыру. Жасанды интеллект медицина өміріне толық енген жағдайдағы өзгерістерді бағалап, сараптама жасау [2].

Материалдар мен әдістер. Зерттеу кезінде барлығы 51 - 72 жас аралығындағы 20 емделуші қа- тыстырылды. Құрылғы орнына тұрақты түрде адам- дармен орындалды. Ұсынылған жобамен 10 пациентке күнделікті 30 күн бойына бақылау, қадағалау жүргі- зілді. Участкелік дәрігерден кеңес алу мүмкіндігі де болды.

Нәтижелер мен талқылаулар. Зерттеу жүргізіл- ген 10 пациенттің бақылау жүргізілмеген келесі 10 па- циентпен салыстырғанда сырқатынан жазылуы тиім- дірек және жылдамырақ жүргендігі анықталды. Жоба өз тиімділігін көрсетіп қана қоймай, емделушілерге

жасанды интеллект арқылы қадағалаудың жақсырақ нәтиже көрсететін аңғартты.

Қорытынды. Клиникалық тәжірибеге жасанды интеллекті енгізу – бұл нақты медицина, геномика және телеконсультацияның басқа да заманауи бағыт- тарымен бірге қарқынды дамып келе жатқан дамудың перспективалы саласы. Қазіргі заманғы денсаулық сақтауды жақсарту үшін жаңа шешімдерді әзірлеу кезінде ғылыми прогресс қатаң және ашық болып қа- луы тиіс, ал денсаулық сақтау саласы медицина эво- люциясының осы негізіне байланысты этикалық және қаржылық мәселелерді шешуге бағытталуы керек. Ең бастысы, жасанды интеллект – дәрігерлердің орнын басушы емес, көмектесуші құрал.

Әдебиеттер тізімі:

1. Coeckelbergh M. Artificial Intelligence, Responsibility Attribution, and Relational Justification of Explainability // Science and Engineering Ethics. — 2019.
2. Buch V. H., Ahmed I., Maruthappu M. Artificial intelligence in medicine: current trends and future possibilities // Br J Gen Pract. — 2018 — P. 143–144.

РЕЗЮМЕ

ДОСМҰХАНБЕТОВА Ш.Б.

СОВРЕМЕННОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В МЕДИЦИНЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Внедрение искусственного интеллекта в клини- ческую практику — перспективное направление раз- вития, стремительно развивающееся наряду с другими направлениями современными реальной медицины, геномикой и телеконсультацией. Самое главное, ис- кусственный интеллект - является инструментом, а не заменой врачам.

Ключевые слова: искусственный интеллект в ме- дицине, компьютерные технологии, телеконсультация

SUMMARY

SH.B. DOSMUHANBETOVA

MODERN USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN MEDICINE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The introduction of artificial intelligence into clinical practice is a promising direction of development, rapidly developing along with other areas of modern real medicine, genomics and tele-consultation. Above all, artificial intelligence is a tool, not a substitute for doctors.

Keywords: Artificial intelligence in medicine, computer technologies, telecounseling

ЕЛУТАЕВА А.К.

ТІС ДӘРІГЕРІ ПРАКТИКАСЫНА САНДЫҚ СТОМАТОЛОГИЯЛЫҚ ФОТОСУРЕТТІҢ РӨЛІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: ирургиялық және балалар стоматология кафедрасының ассистенті Утарғалиева А.Ж.
Хирургиялық және балалар стоматология кафедрасы

Стоматологиядағы стоматологиялық суреттің бүгінгі күнге дейін маңызы зор. Қазіргі пациент сауатты, интернет көздерінен хабардар, әдебиеттермен таныс. Мұндай науқас дәрігерден денсаулығы туралы көбірек ақпарат талап етеді. Сондықтан тіс дәрігері цифрлық технологияны қолдануы керек, олар да заңды қорғаныс болып табылады.

Негізгі сөздер: стоматология, фотосурет, сауалнама, цифрлық технология

Өзектілігі. Стоматологиядағы стоматологиялық суреттің бүгінгі күнге дейін маңызы зор. Қазіргі пациент сауатты, интернет көздерінен хабардар, әдебиеттермен таныс. Мұндай науқас дәрігерден денсаулығы туралы көбірек ақпарат талап етеді. Сондықтан тіс дәрігері цифрлық технологияны қолдануы керек, олар да заңды қорғаныс болып табылады [1].

Зерттеудің мақсаты. Науқас үшін стоматологиялық суреттің маңыздылығын зерттеу және стоматологиялық дәрігерлерге стоматологиялық суретті тәжірибеге енгізу үшін ақпарат беру.

Материалдар мен әдістер. Ақпарат жинау: 20.01.23-20.03.23 аралығында “дентал орталығы” клиникасында пациенттерге ауызша сауалнама жүргізілді, онда “суретке “дейін” және “кейін” көру маңызды ма?”, жауаптар пациенттің рұқсатымен бейнеге жазылды. Сауалнама: сондай-ақ, Google Forms платформасында 3 сұрақтан тұратын сауалнама жасалды: “Жынысыңызды көрсетіңіз”, ““Бұрын” және “кейін” суретін көру маңызды ма?”, “Маңызды болса, неге?”. Барлық жауаптар анонимді болды және өңдеуге қабылданды.

Нәтижелері мен талқылау. Барлығы 61 адам

қатысты. Оның ішінде – 46 әйел, бұл 75,4%, 15 ер адам – 24,6% құрады. «Тіс дәрігеріне барғаннан кейін» бұрын «және» кейін «көру маңызды ма» деген сұраққа 42 адам оң жауап берді, бұл – 68,9% және 19 теріс жауап, 31,1% құрады. «Неліктен» бұрын «және» кейін «көру маңызды?», 23 адам «маңызды емес» деп жауап берді, бұл – 37,7% құрады, 38 адам толық жауап берді, бұл – 62,3%.

Қорытынды. Статистикалық талдауларға сүйене отырып, респонденттердің 60% - дан астамы оң жауап берді, сондықтан біз стоматологиялық сурет дәрігер үшін де, пациент үшін де маңызды деп айта аламыз. Сондай-ақ, дәрігер пациент тарапынан түсініспеушілік болған жағдайда, хаттаманың фотосуреттерін заңды қорғаныс ретінде пайдалануға құқылы.

Әдебиеттер тізімі:

1. А.И.Грудянов-этиология и патогенез. Современный взгляд. 140 бет И.Д.Тазин.
2. М.Н.Шакиров, Ю.А.Саприна-Хирургические методы лечения заболеваний, 263 бет.
3. Е.А.Волкова, О.О.Янушевич-Терапевтическая стоматология ,болезни зубов-33 бет.

РЕЗЮМЕ

ЕЛУТАЕВА А.К.

РОЛЬ ЦИФРОВОЙ ДЕНТАЛЬНОЙ ФОТОГРАФИИ В ПРАКТИКЕ ВРАЧА-СТОМАТОЛОГА

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Дентальный снимок в стоматологии, на сегодняшний день, имеет большое значение. Нынешний пациент грамотный, информированный интернет-источниками, ознакомлен с литературой. Такой пациент требует от врача больше информации о своем здоровье. Поэтому врач-стоматолог должен использовать цифровые технологии, которые также являются юридической защитой.

SUMMARY

А.К.ELUTAYEVA

THE ROLE OF DIGITAL DENTAL PHOTOGRAPHY IN PRACTICE DENTIST

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Dental imaging in dentistry, today, is of great importance. The current patient is literate, informed by Internet sources, familiar with the literature. Such a patient requires more information about his health from the doctor. Therefore, the dentist must use digital technologies, which are also legal protection.

Keywords: dentistry, photography, questionnaire, digital technology

Ключевые слова: стоматология, фотография, анкета, цифровые технологии

БАТЫРГЕРЕЕВ А.С., ДАНАБАЕВ Н.Р.

ЛЕЧЕНИЕ ВТОРИЧНОЙ АДЕНТИИ (ЧАСТИЧНОЙ И ПОЛНОЙ) С ПРИМЕНЕНИЕМ БАЛОЧНЫХ СИСТЕМ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: ассистент кафедры Жакан А.К
Кафедра терапевтической и ортопедической стоматологии

Сегодня стоматологическая помощь является востребованной помощью в области медицины, которая с каждым годом требует все более эффективных и новых решений для лечения заболеваний полости рта. Лечение с помощью стержневых систем имеет ряд преимуществ по сравнению с традиционными протезами. Исходя из этого, целью нашего исследования является повышение эффективности ортопедического лечения пациентов с частичным или полным беззубостью путем использования протезов на стержневых системах.

Ключевые слова: протезы, стоматология, стержневая система, адентия

Актуальность. На данный момент все чаще возникает нужда в выявлении наиболее эффективного и качественного лечения адентии, так как в настоящее время частичная вторичная адентия обнаруживается у 45-75%, а полная - у 25% людей старше 60 лет. [1] Адентия является не только эстетическим дефектом, но и сопровождается значительными нарушениями функционирования зубочелюстной системы, ЖКТ, ухудшением артикуляции и дикции, психологической дезадаптацией. В связи этим, необходимо оптимальная методика лечения случаев с частичной или полной потерей постоянных зубов[2].

Цель исследования. Повышение эффективности ортопедического лечения пациентов с частичной или полной адентией путем применения протезов на балочных системах.

Материалы и методы. Был проведен опрос с использованием платформы Google Forms среди пациентов, получивших лечение частичной или полной адентии с применением балочных систем в г.Актобе. Точно такой же опрос был проведен и с пациентами, получившими лечение с применением традиционных протезов. Таким образом, респонденты были разбиты на три возрастные группы: 35-45 лет (40%), 45-50 лет (35%), 50-60 лет (25%). Само анкетирование состояло из ряда вопросов по поводу хода лечения, побочных эффектов, возможных болевых ощущений, а также дискомфорта после проведения лечения.

Результаты и обсуждение. В результате исследования было вовлечено 30 пациентов, которые получили лечение с помощью балочных систем, и такое же количество пациентов, которые получили лечение с применением традиционных систем. 75% пациентов были удовлетворены полученным лечением, так как у них не было болевых ощущений и дискомфорта после

манипуляции. А 25% пациентов были не удовлетворены ходом лечения, так как у них были осложнения и ряд болевых ощущений после манипуляции. Среди 75% пациентов, 50% были люди, которые получили лечение с помощью балочных систем, а остальные 25% людей, получившие лечение с применением традиционных протезов. Группа пациентов, не удовлетворенных своим лечением описали следующие побочные эффекты: протезный стоматит, кариес опорных зубов и гальванический синдром. Большинство из них столкнулись с кариесом опорных зубов при протезировании, в следствии чего, ухудшилась плотность прилегания протезов. Также часть пациентов с проявлением гальванического синдрома, который ведет к дискомфорту в ротовой полости из-за наличия различных металлов во рту. И около 2% пациентов, получивших лечение с традиционным методом, столкнулось с полным выпадением протеза.

Заключение. В результате данного исследования нами было выявлено, что протезы на основе балочных систем более эффективны в качестве лечения частичной или полной адентии. Мы заметили также, что пациенты, получившие лечение с применением методики протезирования на основе балочных систем, намного меньше сталкивались с такими побочными эффектами как: протезный стоматит, кариес опорных зубов и гальванический синдром, уменьшение плотности крепления и выпадение протеза.

Список литературы:

1. Immediate Loading of Four Guided Unsplinted Narrow Implants Supporting a Maxillary Overdenture: A Minimally Invasive Approach/ Michele Augusto, Benjamin Kordusky, Matthew S Bryington, Arif Salman, Gian Pietro Schincaglia.
2. Anatomic Customization of Root-Analog Dental

Implants With Cone-Beam CT and CAD/CAM Fabrication: A Cadaver-Based Pilot Evaluation/ Zachary P Evans, Walter G Renne, Thierry R Bacro,

Anthony S Mennito, Mark E Ludlow, Michael K Lechlopp.

ТҮЙІН

БАТЫРГЕРЕЕВ А.С., ДАНАБАЕВ Н. Р.

СӘУЛЕЛІК ЖҮЙЕЛЕРДІ ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, ҚАЙТАЛАМА АДЕНТИЙДІ (ІШІНАРА ЖӘНЕ ТОЛЫҚ) ЕМДЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бүгінгі таңда стоматологиялық көмек медицина саласындағы сұранысқа ие көмекші болып табылады, ол жыл сайын ауыз қуысындағы ауруларды емдеудің тиімді және жаңа шешімдерін талап етеді. Біздің зерттеуіміздің мақсаты штрих жүйелерінде протездерді қолдану арқылы ішінара немесе толық тіссіздігі бар науқастарды ортопедиялық емдеудің тиімділігін арттыру болып табылады.

Негізгі сөздер: протездер, стоматология, өзек жүйесі, адентия

SUMMARY

A.S.BATYRGEREEV, N.R.DANABAYEV

TREATMENT OF SECONDARY ADENTIA (PARTIAL AND COMPLETE) WITH THE USE OF BEAM SYSTEMS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Today, dental care is a sought-after help in the field of medicine, which every year requires more effective and new solutions for the treatment of diseases in the oral cavity. Treatment with bar systems has a number of advantages over traditional prostheses. Based on this, the aim of our study is to increase the effectiveness of orthopedic treatment of patients with partial or complete edentulism by using prostheses on bar systems.

Keywords: prostheses, dentistry, rod system, adentia.

ГУБАШЕВА З.С.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПЛАНИРОВАНИЯ НАСЛИЗИСТЫХ И НАКОСТНЫХ ХИРУРГИЧЕСКИХ ШАБЛОНОВ ПРИ УСТАНОВКИ ДЕНТАЛЬНЫХ ИМПЛАНТАТОВ НА НИЖНЮЮ ЧЕЛЮСТЬ ПРИ ПОЛНОЙ АДЕНТИИ

Западно- Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный Руководитель – ассистент кафедры терапевтической и ортопедической стоматологии магистр медицины Амантаева М.Р

Кафедра терапевтической и ортопедической стоматологии

Навигационный шаблон незаменим при проведении имплантации у пациентов с полной адентией на нижней челюсти. Однако корректное позиционирование хирургического шаблона пинами составляет трудности, что требует выбор накостного или наслизистого метода наложения.

Ключевые слова: адентия, дентальный имплант, стоматология, хирургический шаблон

Актуальность. Навигационный шаблон незаменим при проведении имплантации у пациентов с полной адентией на нижней челюсти[3]. Однако корректное позиционирование хирургического шаблона пинами составляет трудности, что требует выбор накостного или наслизистого метода наложения[1].

Цель исследования. Выявить наиболее точный и оптимальный метод наложения хирургического шаблона в 3 классе по Суппле в клинической практике врача стоматолога-ортопеда и стоматолога-хирурга.

Материалы и методы исследования: Исследование базы данных системы имплантатов Cortex, которые занимаются позиционированием

дентальных имплантатов в цифровом протоколе. Разбор амбулаторных карт пациентов и критерии выбора наслизистого и накостного хирургического шаблона. Полученные данные были проанализированы с конечным результатом операций пациентов[2].

Результаты и обсуждение. При проведении анализа базы Cortex результаты были следующими: накостные хирургические шаблоны оказали наиболее травматичную установку имплантатов и с наиболее точным позиционированием. Наслизистые хирургические шаблоны оказали малоинвазивное воздействие в полости рта.

Заключение. Таким образом, полученные

результаты анализа базы данных показали, что наиболее благоприятным является использование наслизистого хирургического шаблона при 1 и 3 классам по Келлера, 3 классе по Суппле, на костные хирургические шаблоны при 2 и 4 классу по Келлера, 3 классе по Суппле. Обратить внимание врачей-стоматологов на преимущество навигационной установки имплантов, добавить в учебную программу студентов-стоматологов Западно-Казахстанского медицинского университета имени Марата Оспанова.

Список литературы:

1. Рорбах Хирургическая стоматология: Учебник / Под ред. Робустова Т.Г. – 4-е изд., - М: Изд. «Медуница», 2019. – 688 с.
2. Васильев А.В. Одноэтапная дентальная имплантация с немедленной функциональной нагрузкой: учебно-методическое пособие/ А.В. Васильев; Санкт-Петербургская мед. академия последипломного образования, Каф. челюстно-лицевой хирургии и хирургической стоматологии. - СПб.: Человек, 2019. - 20с
3. М. С.. Дентальная имплантология: хирургические аспекты: научное издание/ М. С. Блок ; под общ. ред. М. В. Ломакина ; [пер. с англ. Д. Штанникова]. - М.: МЕДпресс-информ, 2017. - 448 с.

ТҮЙІН

ГУБАШЕВА З.С.

ТОЛЫҚ АДЕНТИЙДЕ ТӨМЕНГІ ЖАҚҚА СТОМАТОЛОГИЯЛЫҚ ИМПЛАНТТАРДЫ ОРНАТУ КЕЗІНДЕ ШЫРЫШТЫ ЖӘНЕ СҮЙЕКТІ ХИРУРГИЯЛЫҚ ҮЛГІЛЕРДІ ЖОСПАРЛАУДЫ САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Навигациялық үлгі төменгі жақта толық адентийі бар науқастарға имплантация жүргізу кезінде аса қажет. Дегенмен, хирургиялық шаблонды түйреуіштермен дұрыс орналастыру қиын, бұл сүйек немесе шырышты қабықпен орнату әдісін таңдауды талап етеді.

Негізгі сөздер: адентия, стоматологиялық имплант, стоматология, хирургиялық үлгі

SUMMARY

Z.S.GUBASHEVA

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PLANNING OF MUCOUS AND SURGICAL TEMPLATES WHEN INSTALLATION OF DENTAL IMPLANTS ON THE LOWER JAW WITH COMPLETE ADENTIA

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The navigation template is indispensable for implantation in patients with complete edentulous mandible. However, the correct positioning of the surgical template with pins is difficult, which requires the choice of an osseous or mucosal application method.

Keywords: adentia, dental implant, dentistry, surgical template

ДӘУЛЕТКЕРЕЙ Л. Ш.

БІР ТҮБІРЛІ ТІСТІҢ СОЗЫЛМАЛЫ ГРАНУЛЯЦИЯЛЫҚ ПЕРИОДОНТИТІН ЕМДЕУ ТӘЖІРИБЕСІ (КЛИНИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙ)

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшілері: хирургиялық және балалар стоматологиясы кафедрасының доценті м.а. Курманалина М.А., PhD

Хирургиялық және балалар стоматология кафедрасы.

Кальций гидроксиді жоғары сілтілігі мен бактерицидтік қасиеттеріне байланысты эндодонтияда кеңінен қолданылатын материал болып табылады. Бұл түбір ұшы маңындағы сүйек тінінің қайта қалпына келу үшін қолайлы жағдай жасап, сүйек регенерациясын ынталандырады деп саналады.

Негізгі сөздер: периодонтит, сүйек регенерациясы, эндодонтия, тіс емдеу

Өзектілігі. Кальций гидроксиді жоғары сілтілігі мен бактерицидтік қасиеттеріне байланысты эндодонтияда кеңінен қолданылатын материал болып табылады [2]. Бұл түбір ұшы маңындағы сүйек тінінің

қайта қалпына келу үшін қолайлы жағдай жасап, сүйек регенерациясын ынталандырады деп саналады [1].

Зерттеудің мақсаты. созылмалы грануляциялық периодонтиті бар орталық күрек тісті эндодонтиялық

емдеуде кальций гидроксидінің тиімділігін бағалау.

Зерттеу материалдары мен әдістері. М. Оспанов атындағы БҚМУ стоматологиялық клиникасына 20 жастағы П. науқас алдыңғы жоғарғы күрек тісінде тұрақты, сыздайтын ауыру сезіміне шағымданды. Объективті көріністе: 2.1 тістің медиалды беткейінде жұмсарған дентинге толы, тіс қуысымен байланықан терең жегілік қуыс анықталады [3]. Тіс күреуінің түсі өзгерген. Зондтау ауыртпалықсыз, перкуссия қатты ауырсынады, тістің проекциясындағы өтпелі қатпар гиперемияланған, ісінген, пальпациясы ауырсынады. Тіс бұрын емделмеген. Периапикалды рентгенограммада түбір аймағында айқын шекаралары жоқ сүйек тінінің сорылуы айқын көрінеді. Периапикалды индекс (РАІ) 5 баллға сәйкес. Алынған клиникалық және рентгенологиялық мәліметтерге сүйене отырып, «2.1 тістің созылмалы грануляциялық периодонтиті (K04.5 созылмалы апикалды периодонтит)» диагнозы қойылды. Эндодонтиялық ем: Sol.Articaini 4%-1 ml инфильтрациялық анестезиясы, операциялық аймақты коффердаммен оқшаулау, жегілген қуысты егеу, түбір өзегін эндодонтиялық аспаптар (протейперлер) мен 3% натрий гипохлориті ерітіндісімен антисептикалық өңдеу. Түбір өзегін кептіру және дистилденген суға иленген кальций гидроксиді пастасын енгізу. Уақытша пломбамен жабу. Клиникалық тексеріс 2 аптадан кейін жүргізілді. Науқаста шағымдар болған жоқ, тіс симптомсыз, өтпелі қатпары қалыпты жағдайда. Кальций гидроксидін алып, түбір өзегін «Адсил» (Meta Biomed) силері мен гуттаперча штифтерімен толтырылды.

Тістің сауыттық бөлігі «Спектрум» (Dentsply) композиті арқылы қалпына келтірілді. Бақылау уақыты 1, 3 және 9 айдан кейін тағайындалды. Ем нәтижелері клиникалық симптомдар мен РАІ индексі арқылы рентгендік зерттеу деректері негізінде бағаланды.

Нәтижелері мен талқылау. Бақылау тексеруінде науқастың шағымдары болған жоқ. Тіс асимптоматикалық болды. Периапикалық индекс 1 айдан кейін 4 баллға тең болды. 3 айдан кейін индекс 3-ке тең болды, содан кейін ол 3 ұпайға дейін қысқарды.

Қорытынды. Кальций гидроксиді жақсы клиникалық және рентгенологиялық нәтижелер көрсетті. Емдеудің ұзақ мерзімді нәтижесін бақылау үшін әрі қарай бақылаулар қажет.

Әдебиеттер тізімі:

1. Сувырина М. Б. и др. Изучение эффективности лечения хронического периодонтита препаратом гидроксида кальция с йодоформом «Метапекс» //Актуальные проблемы и перспективы развития стоматологии в условиях Севера. – 2022. – С. 118-123.
2. Жумакадырова Д. Методы лечения хронического периодонтита (обзор литературы) //Вестник Ошского государственного университета. – 2022. – №. 3. – С. 25-37.
3. Delano E. O. et al. Comparison between PAI and quantitative digital radiographic assessment of apical healing after endodontic treatment //Oral Surgery, Oral Medicine, Oral Pathology, Oral Radiology, and Endodontology. – 2001. – Т. 92. – №. 1. – С. 108-115.

РЕЗЮМЕ

ДӘУЛЕТКЕРЕЙ Л. Ш.

ОПЫТ ЛЕЧЕНИЯ ХРОНИЧЕСКОГО ГРАНУЛИРУЮЩЕГО ПЕРИОДОНТИТА ОДНОКОРНЕВОГО ЗУБА (КЛИНИЧЕСКАЯ СИТУАЦИЯ).

Западно-Казакстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

Гидроксид кальция является широко используемым материалом в эндодонтии благодаря его высокой щелочности и бактерицидным свойствам.

Цель исследования: оценить эффективность гидроксида кальция при эндодонтическом лечении центрального резца с хроническим гранулирующим периодонтитом. Препарат показал хорошие клинические и рентгенологические результаты.

Ключевые слова: периодонтит, регенерация костей, эндодонтия, лечение зубов

SUMMARY

L. SH.DAULETKEREY

EXPERIENCE OF TREATMENT OF CHRONIC GRANULATING PERIODONTITIS OF A SINGLE-ROOT TOOTH (CLINICAL SITUATION)

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Calcium hydroxide is a widely used material in endodontics due to its high alkalinity and bactericidal properties. Purpose of the study: to evaluate the effectiveness of calcium hydroxide in endodontic treatment of a central incisor with chronic granulating periodontitis. The drug showed good clinical and radiological results.

Keywords: periodontitis, bone regeneration, endodontics, dental treatment

СӘЛИМЖАНОВА З.Д., ТУРАРБЕК М.С.

ТІС ФРАКТУРАСЫ ЗЕРТТЕУІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: кафедра ассистенті Амантаева М.Р.
Терапиялық және ортопедиялық стоматология кафедрасы

Тіс фрактурасы бұл – ұзақ мерзімді созылмалы механикалық жарақаттан туындаған тіс тәжінің немесе түбірінің тұтастығының бұзылуы. Прогрессиялық жағдайда ол тіс тіндерінің ауыр зақымдалуына әкелуі мүмкін.

Негізгі сөздер: тіс фрактурасы, тіс емдеу, стоматология, механикалық жарақат

Өзектілігі. Қазіргі таңда дәрігер стоматолог маманының практикасында жиі кездесетін, бірақ көбіне елеусіз қалатын нәрсе ол – тіс фрактурасы. Клиникалық тәжірибеде тіс фрактурасы жиі кездесетініне қарамастан, отандық әдебиеттерде ол жеткілікті түрде қамтылмаған. Тіс фрактурасы бұл – ұзақ мерзімді созылмалы механикалық жарақаттан туындаған тіс тәжінің немесе түбірінің тұтастығының бұзылуы. Прогрессиялық жағдайда ол тіс тіндерінің ауыр зақымдалуына әкелуі мүмкін [1]. Науқас ауызды жабу кезінде емес, оны күрт ашқан уақыттағы одонтобласқа түскен сынықтар мен қысымның әсерінен туындаған ауырсынуға шағымданады. Шетелдік әдебиеттерді талдай отырып, тіс фрактурасының қолайлы классификациясын Американдық эндодонтисттер қауымдастығы (AAE) жасағанын атап өтуге болады, оған сәйкес: CrackTooth синдромы (жарылған тіс синдромы) - эндодонтиялық өңделмеген тістерде пайда болатын жарықтардың барлық түрлерін қамтиды; Verticalrootfracture(вертикальды түбірдің сынуы) – эндодонтиялық патологияға байланысты бұрын өңделген тістің түбіріндегі жарықшақты қамтиды [2].

Зерттеудің мақсаты. Дәрігердің тісті емдеу барысындағы техникасын бағалау және тіс фрактурасы болмауын алдын алу.

Материалдар мен әдістер. Зерттеуге 100 адам кіріктіріліп, екі топқа бөлінді. 1-ші топқа сыртқы орта факторларынан туындаған тіс фрактурасы бар науқастар, ал 2-ші топқа емдеу барысында пайда болған тіс фрактурасы бар науқастар алынды. Факторлары

ескеріле отырып, суммарлық жиілігі анықталды. Зерттеуге тіс дәрігеріне толық санация бойынша жүгінген 100 науқас(жас дәрежесі 13 жастан асқан) кіріктірілді. Емдеу алды диагностика барысында зерттеудегі науқастардың ішінен сыртқы фактор мен табиғи фактордан туындаған тіс фрактурасы 15% құрады(А тобы). Науқастардың тісін егеу кезеңінде анықталған тіс фрактурасы 35% құрады (В тобы).

Нәтижелері мен талқылау. Зерттеуде науқастардың тісін егеу кезінде механикалық күштің қатты қолданылуы көп жағдайда вертикальды түбірдің сынуына алып келді. Тіс фрактурасының пайда болуының тағы бір себебі, тістің мойын бөліміндегі жұмсақ тіндердің шамадан тыс алынуы екені анықталды. Дәрігер-маман практикасындағы дер кезінде анықталған тіс фрактурасы, науқастың тісін ұзақ мерзімге сақтап қалудың жоғары пайызын көрсетті.

Қорытынды. Дәрігер стоматологтың практикасында жиі кездесетін, бірақ көп байқай бермейтін ақау-ол тіс фрактурасы. Дер кезінде анықталған тіс фрактурасы және дұрыс таңдалған егеу техникасы әрбір тіс дәрігерінің күнделікті тәжірибесінде табысқа жетудің кілті болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Кэмерон, С.Е.: Тістің жарылған синдромы. Дж. Ам. Тіс. доц
2. Ривера, Е.М.: Тістердің бойлық сынықтары: жіктелуі, көрсеткіші және емі. А.А.Е. Жылдық сессия, 2018 ж.

РЕЗЮМЕ

САЛИМЖАНОВА З.Д., ТУРАРБЕК М.С.

ИССЛЕДОВАНИЕ ФРАКТУРЫ ЗУБАЗападно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Фрактура зуба представляет собой нарушение целостности коронки или корня зуба, которая возникает вследствие длительной хронической механической травмы. При прогрессировании она может привести к выраженным повреждениям тканей зуба. Трещины в

SUMMARY

Z.D.SALIMZHANOVA, M.S.TURARBEK

TOOTH FRACTURE STUDYWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Tooth fracture is a violation of the integrity of the crown or root of the tooth, which occurs as a result of long-term chronic mechanical trauma. With progression, it can lead to severe damage to the tissues of the tooth. Cracks in 100% of cases are infected.

100% случаев инфицированы.

Ключевые слова: *фрактура зубов, лечение зубов, стоматология, механическая травма***Keywords:** *dental fracturation, dental treatment, dentistry, mechanical injury.*

КАЙЫРБАЕВА А.К., СИСЕНОВА А.Т.

ШАЙЫР НЕГІЗІНДЕГІ СИЛАНТПЕН САЛЫСТЫРҒАНДА АҚҚЫШ КОМПОЗИТТІҢ ТҰРАҚТЫ ТІСТЕРДЕГІ РЕТЕНЦИЯСЫ: ЖҮЙЕЛІК ШОЛУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: м.ғ.м. Маратова Д.Ж., Аженова К.И.

Хирургиялық және балалар стоматологиясы кафедрасы

Балалардағы тұрақты тістердің саңылаулары мен ойықтарына арналған жарықпен қатайтылатын сұйық композиттен фиссур силантының ұстау тиімділігін зерттеуге арналған клиникалық зерттеулерге жүйелі шолу шайыр негізіндегі тығыздағыш материалдармен салыстырғанда ұстау тиімділігінің айырмашылығының жоқтығын анықтады.

Негізгі сөздер: *ұстау, жарықшақты тығыздағыштар, сұйық композиттер, жүйелі шолу*

Өзектілігі. Тіс жегісі – деминерализация мен реминерализация тепе теңдігін бұзылуымен жүретін патологиялық процесс [1]. Соңғы онжылдықтарда тіс жегісін алдын алу шараларын қолданған дамыған елдерде тіс жегісінің таралуы азайғаны байқалды. Бұл құбылыс балалардағы тұрақты тістердің шайнау беткейлеріндегі терең фиссуралары мен жүлгелеріне ауыз қуысының кері әсеріне физикалық тосқауыл ретінде герметизация әдісін жүргізумен де байланысты. Қазіргі кезде, герметизацияға арналған материалдар ретінде фтор лактар, аққыш шыны иономерлерлерді аққыш композиттермен салыстыратын мақалалар бар. Бірақ, қазіргі жүйелі шолулар, көбінесе шойыр құрамды герметиктер мен сұйық ағымды композиттердің клиникалық тиімділігін бағалауға арналған [2-3].

Зерттеудің мақсаты. Клиникалық зерттеулердегі тұрақты тістердің шайнау беткейлерінде шайыр негізіндегі силант пен аққыш композиттің ретенциясының тиімділігін салыстырмалы бағалау болып табылады.

Материал мен әдістер. Бұл шолу арнайы іздену PubMed және РИНЦ базаларында жасалды. Зерттеу сұрағы PRISMA ұсынымы бойынша қойылды: «Фиссура мен жүлгелерге арналған аққыш композиттер (I) шойыр негізіндегі герметиктермен (C) салыстырғанда, тұрақты тістердің (P) жегіленбеген шайнау беткейлеріне ретенциясы (O) жағынан клиникалық зерттеулерде бірдей тиімді (S) ме». Зерттеуге кірмеген мақалалар: (1) сүт тістерге жасалған зерттеулер (2) 12 айдан аз жасалған клиникалық бақылау (3), (4) обсервациялық және лабораторлы зерттеулер мен клиникалық кейздер.

Нәтижелері мен талқылау. Берілген критерий бойынша алғашқы іздену 148 мақалалар берді. Дубликаттарды алғаннан кейін 138 мақала қалды: мақала аты мен аннотациясы ұқсас болып келді. Он мақала

2019–2023 жылдар аралығында басылып шықты. Бұл зерттеулер Бразилияда, Флоридада, Хорватияда, Египетте, Иранда, Турцияда және Индияда жасалды және 4 тен 22 жастағы 533 науқастарға жүргізілді, ал 1800 тұрақты азу тістер негізгі және салыстырмалы топ зерттелушілеріне герметизацияланды. Бақылау кезеңі 1-24 ай аралығында жасалды. Жүйелік шолу сапасын төмендетпеу үшін, зерттеу жұмысына тек клиникалық тәжірибелер алынды. Зерттеу жұмыстарда шайыр негіздегі герметикалық материалдар мен жарықпен қатайтын аққыш композиттер салыстырылды.

Қорытынды. Жасалған әдеби шолу фиссура мен жүлге герметизациясы кезінде қолданылатын шайыр негіздегі герметик пен аққыш композиттің ретенция тиімділігі туралы статистикалық маңызды дәлелді берген жоқ. Алынған нәтижелерге сүйеніп, бір материалға қатысты артықшылық коэффициенті туралы қорытынды шығару мүмкін емес.

Әдебиеттер тізімі:

1. C. Singh, K. Kaur, K. Kapoor, Retention of pit and fissure sealant versus flowable composite: an in vivo one-year comparative evaluation, J. Indian Soc. Pedod. Prev. Dent. 2019; 37 (4):372. doi: 10.4103/JISPPD.JISPPD_122_19.
2. Андриянов В.Г., Бибарцева Е.А. Актуальность применения композитных герметиков для профилактики кариеса. Бюллетень медицинских интернет-конференций. 2016. т. 6(5)845-846.
3. Clinical Evaluation of the Retention of Self-adhering Flowable Composite as Fissure Sealant in 6-9-year-old Children: A Randomized Controlled Trial. Bhuvanewari P, Vinay C, Uloopi KS, RojaRamya KS, Chandrasekhar R, Chaitanya P. Int J Clin Pediatr Dent. 2022 May-Jun;15(3):322-326. doi: 10.5005/jp-journals-10005-2382

РЕЗЮМЕ

КАЙЫРБАЕВА А.К., СИСЕНОВА А.Т.

РЕТЕНЦИЯ СИЛАНТА ФИССУР В СРАВНЕНИИ ЖИДКОТЕКУЧЕГО КОМПОЗИТА В ПОСТОЯННЫХ ЗУБАХ: СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ ОБЗОР

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Систематический обзор клинических исследований по изучению ретенционной эффективности силанта фиссур в сравнении со светоотверждаемым жидко-текучим композитом для фиссур и бороздок постоянных зубов у детей выявил отсутствие различия эффективности ретенции в сравнении с герметизирующими материалами на основе смолы.

Ключевые слова: ретенция, герметики для фиссур, текучие композиты, систематический обзор

SUMMARY

KAIYRBAEVA A.K., A.T.SISENOVA

RETENTION OF FISSURE SEALANTS VERSUS FLOWABLE COMPOSITES IN PERMANENT TEETH: A SYSTEMATIC REVIEW

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

A systematic review of clinical trials of the retention performance of a light-curing liquid-flowable composite for fissures and sulcuses in permanent teeth in children found no difference in retention performance compared to resin-based sealants.

Keywords: Retention, fissure sealants, flowable composites, systematic review

ҚАЙРАТОВ Қ.Т., ТЫНЫШТЫКАЛИЕВА Д.Ж.

ВИТАЛЬДЫ ТІСТЕРДІҢ 1-ШІ КЛАСТЫҚ ТІС ЖЕГІСІН ЕМДЕУДЕГІ 4-ШІ ЖӘНЕ 5-ШІ БУЫН АДГЕЗИВТЕРІНІҢ САЛЫСТЫРМАЛЫ СИПАТТАМАСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: кафедра жетекшісі Султанова Г.Д.
Терапиялық және ортопедиялық стоматология кафедрасы

Қазіргі таңда тіс жегісі ең көп таралған ауру және осы патология 100% таралуына байланысты стоматологиядағы негізгі проблемалардың бірі. Көптеген адгезивті жүйелер бар болса да, композициялық материалдардың тіс бетіне сенімді және ұзақ уақыт жабысып тұруы мәселесі әлі толық шешілген жоқ.

Негізгі сөздер: стоматология, адгезив жүйелері, тіс жегісі, витальды тістер

Өзектілігі. Қазіргі таңда тіс жегісі ең көп таралған ауру және осы патология 100% таралуына байланысты стоматологиядағы негізгі проблемалардың бірі. Көптеген адгезивті жүйелер бар болса да, композициялық материалдардың тіс бетіне сенімді және ұзақ уақыт жабысып тұруы мәселесі әлі толық шешілген жоқ [1-2]. Бүгінгі таңда стоматологиялық тауарлар нарығында адгезивті жүйелердің 7 буыны ұсынылған, олардың ішіндегі ең танымалы 4-ші және 5-ші буын жүйелері. Алайда, белгілі бір адгезив тиімділігі туралы консенсус жоқ [3]. Осыған байланысты біздің эксперименттің мақсаты 4-ші және 5-ші буындардың 2 адгезив жүйелерінің жабысу беріктігін салыстыру болды.

Зерттеудің мақсаты. Герметизацияның алдын алу және қайталама тіс жегінің болдырмау үшін оңтайлы адгезияны анықтау.

Материалдар мен әдістер. Бірдей диагнозда (орташа тіс жегі) 10 пациентті екі топқа бөлдік. Бірінші топтағы 5 пациентке 4-ші буынды адгезивті қолдандық (OptiBond FL Two-Component Total –Etch Adhesive).

Екінші топтағы 5 пациентке 5-буынды адгезивті қолдандық (3M ESPE Adper Single Bond). Пациентті бақылап, 6 айдан кейін қорытынды рентген суретін алдық, фотопротокол жүргізілді.

Нәтижелері мен талқылау. Емдеу барысында адгезиялық протоколдың кезеңдері және композитті қолданудың екі буыны қадағаланды. Сондай-ақ 5-ші буынмен емделген пациенттердің 10% емнен кейінгі бірнеше күнге созылған сезімталдылық болды. 6 айдан кейін қорытынды тексеруде герметикалық жиектерінің бұзылуы анықталған жоқ.

Қорытынды. Біз 4-ші және 5-ші буын адгезиясын пайдаланылуды ұсынамыз, өйткені егер адгезивтік протоколды жүргізу ережелері сақталса, қысымды төмендетудің микроағуы болмайды және нәтижесінде екіншілік тіс жегісі шықпайды. OptiBond FL Two-Component Total–Etch Adhesive адгезив жүйесінің екінші қабатын қолдану, кейінгі фотополимертациямен, тіс тіндеріне помбирлеу материалының адгезиясын арттырады. 3M ESPE Adper Single BOND

адгезив жүйесі OptiBond FL Two-Component Total – Etch Adhesive адгезив жүйесінен гөрі заманауи емес екеніне қарамастан, ол тиімділіктен кем түспейді, тіпті одан да асып түседі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Максимовский Ю.М., Митронин. Терапевтическая

стоматология. Карисология и заболевания твердых тканей зубов. Эндодонтия Москва-2019

2. Николаев А.И., Цепов Л.М. Фантомный курс терапевтической стоматологии-Москва 2020

3. Волков Е.А., Янушевич О.О. Терапиялық стоматология. Тіс аурулары- Мәскеу 2019

РЕЗЮМЕ

КАЙРАТОВ К.Т., ТЫНЫШТИКАЛИЕВА Д.Ж.

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА АДГЕЗИВОВ 4-М И 5-М ПОКОЛЕНИИ В ЛЕЧЕНИИ ВИТАЛЬНЫХ ЗУБОБ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

На сегодняшний день кариес является наиболее распространенным заболеванием и одной из основных проблем в стоматологии в связи со 100%-ной распространенностью данной патологии. Хотя адгезивных систем существует множество, проблема надежной и долговременной адгезии композитных материалов к поверхности зуба до сих пор полностью не решена.

Ключевые слова: стоматология, адгезивные системы, кариес, витальные зубы

SUMMARY

K.T.KAIRATOV, D.ZH.TYNYSHTIKALIEVA

COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF 4TH AND 5TH GENERATION ADHESIVES IN THE TREATMENT OF VITAL TOOTH

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

To date, caries is the most common disease and one of the main problems in dentistry due to the 100% prevalence of this pathology. Although there are many adhesive systems, the problem of reliable and long-term adhesion of composite materials to the tooth surface has not yet been fully resolved.

Keywords: dentistry, adhesive systems, tooth decay, vital teeth

КИМ Э.В., ДЖАЛГАСПАЕВА А.М.

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕПАРАТОВ «ТРИОКСИДЕНТ» И «PULPOTEC» ПРИ ЛЕЧЕНИИ МОЛОЧНЫХ ЗУБОБ МЕТОДОМ ВИТАЛЬНОЙ АМПУТАЦИИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель: Курманалина М.А., PhD, и.о. доцента кафедры хирургической и детской стоматологии
Кафедра хирургической и детской стоматологии

Метод витального расчиста при лечении молочных зубов позволяет сохранить жизнеспособность пульпы корня, что обеспечивает дальнейший рост и развитие зуба. В настоящее время актуален поиск препарата, обладающего высокой терапевтической эффективностью и совместимостью с организмом человека.

Ключевые слова: молочные зубы, витальная ампутация, лечение зубов, препараты МТА

Актуальность. Витальная ампутация – это метод удаления коронковой части пульпы с сохранением витальности корневой[1]. При лечении молочных зубов широко используют препарат «Pulpotec», а также кальцийсодержащие препараты, такие как «Триоксидент». В настоящее время известно, что формальдегид, содержащийся в препарате «Pulpotec», токсичен. В связи с этим актуальным является поиск препарата, который будет совмещать в себе терапевтическую эффективность и биосовместимость с организмом человека[2].

Цель исследования. Произвести оценку

клинических и рентгенологических результатов лечения пульпита молочных зубов методом витальной ампутации с использованием препаратов на основе МТА («Триоксидент») и препарата «Pulpotec».

Материалы и методы исследования. Лечение пульпита методом витальной ампутации было проведено у 20-ти детей в возрасте от 3-х до 7-ми лет с диагнозом «Хронический фиброзный пульпит». Исследуемые были разделены на 2 группы по 10 человек. В первой группе использовали «Триоксидент» (Владивосток, Россия). Во второй группе - препарат «Pulpotec»

(PD, Швейцария). В обеих группах лечение проводилось под инфльтрационной анестезией препаратом «Септанест с адреналином 1:100 000» в одно посещение. Ампутацию коронковой пульпы осуществляли стерильными экскаваторами, гемостаз - стерильными ватными шариками, смоченными в перекиси водорода, в течение 3-5 минут. Культя пульпы покрывалась препаратами «Триоксидент» в первой группе и «Pulpotec» во второй группе. Далее была наложена изолирующая прокладка «Viner»; коронковую часть зуба реставрировали композиционным материалом. Клиническую эффективность оценивали до и после лечения на основании жалоб и данных клинического обследования пациентов. Рентгенологическую оценку проводили радиовизиографом Rextar X и программного обеспечения Software Gendex VixWin Platinum 2.1-DEXIS. Клинико-рентгенологический контроль осуществляли через 12 месяцев. За благоприятный результат лечения принималось отсутствие жалоб и явлений деструкции кости на периапикальной рентгенограмме.

Результаты и обсуждение. Средний возраст детей составил $5,5 \pm 0,5$ лет. В ходе сбора анамнеза бессимптомное течение пульпита было установлено у 13 (65%), длительные боли от температурных раздражителей у 7-ми детей (35%).

На осмотре пациентов после лечения через 12 месяцев у 20 % (2 человека) из группы пациентов, леченных препаратом «Триоксидент», присутствовали жалобы на болезненные ощущения. Боль наблюдалась периодическая, несильная, ноющего характера, усиливающаяся при жевании, которая продолжалась

в течение 1-2 дней после лечения. Перкуссия зубов и пальпация переходной складки в проекции корней были безболезненны, отсутствовали воспалительные явления со стороны слизистой оболочки полости рта.

У второй группы, леченной препаратом «Pulpotec», жалобы после лечения отсутствовали, признаков осложнения лечения не обнаружилось.

На рентгеновских снимках в обеих группах отсутствовали признаки воспалительного процесса, резорбции корня и деструкции костной ткани, что говорит об эффективности обоих препаратов.

Заключение. Результаты клинического и рентгенологического обследования показали, что препараты «Pulpotec» и «Триоксидент» являются эффективными при лечении молочных зубов методом витальной ампутации, однако в связи с токсичностью препарата «Pulpotec», содержащего в своем составе формальдегид, официально признанный канцерогеном, имеет смысл делать выбор в пользу более биосовместимых препаратов, таких как «Триоксидент».

Список литературы:

1. Маслак Е. Е. и др. Эффективность пульпотомии во временных молярах: результаты 24-месячного рандомизированного клинического исследования // Институт стоматологии. – 2020. – №. 4. – С. 40-41.
2. Сергеева Н. Д., Колесникова Л. Р., Шкавро Т. К. Опыт лечения осложненных форм кариеса временных зубов // Актуальные проблемы стоматологии детского возраста. – 2021. – С. 229-233.

ТҮЙІН

КИМ Э.В., ДЖАЛГАСПАЕВА А.М.

СҮТ ТІСТЕРІН ӨМІРЛІК АМПУТАЦИЯ ӘДІСІМЕН ЕМДЕУДЕГІ «ТРИОКСИДЕНТ» ЖӘНЕ «ПУЛЬПОТЕК» ПРЕПАРАТТАРЫНЫҢ САЛЫСТЫРМАЛЫ СИПАТТАМАСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Сүт тістерін емдеудегі витальды ампутация әдісі түбір пульпасының өміршеңдігін сақтауға мүмкіндік береді, бұл тістің одан әрі өсуі мен дамуын қамтамасыз етеді. Қазіргі уақытта адам ағзасымен жоғары емдік тиімділігі мен биоүйлесімділігі бар препаратты іздеу өзекті болып табылады.

Негізгі сөздер: сүт тістері, өмірлік ампутация, тістерді емдеу, МТА препараттары

SUMMARY

E.V.KIM, A.M.DZHALGASPAYEVA

COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF «TRIOXIDENT» AND «PULPOTEC» IN THE TREATMENT OF BABY TEETH BY VITAL AMPUTATION

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The vital amputation method in the treatment of baby teeth allows preserve the vitality of the root pulp which ensures further growth and development of the tooth. Currently the search for a drug with high therapeutic efficacy and biocompatibility with the human body is relevant.

Keywords: baby teeth, vital amputation, dental treatment, MTA preparations

ЭФФЕКТИВНОСТЬ СЕДАЦИИ ЗАКИСЬЮ АЗОТА ПРИ СОХРАНЕНИИ СОЗНАНИЯ У ПАЦИЕНТОВ С ДЕНТОФОБИЕЙ И РВОТНЫМ РЕФЛЕКСОМ В ТЕРАПЕВТИЧЕСКОЙ СТОМАТОЛОГИИ.

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель: ассистент кафедры Абашева Г.А.
Кафедра терапевтической и ортопедической стоматологии.

Современная стоматология стремится к тому, чтобы сделать процедуры лечения зубов безболезненными и безопасными. Но мало кто учитывает страхи, фобии, рвотные рефлексы пациентов перед процедурой или плохой опыт прошедшего лечения. Одним из методов комфортного проведения лечения считается лечение под седацией, а именно закисью азота.

Ключевые слова: стоматология, лечение зубов, седация, рвотный рефлекс, дентофобия

Актуальность. Современная стоматология стремится к тому, чтобы сделать процедуры лечения зубов безболезненными и безопасными[2]. Но мало кто учитывает страхи, фобии, рвотные рефлексы пациентов перед процедурой, или плохой опыт прошедшего лечения. Одним из методов комфортного проведения лечения считается лечение под седацией, а именно закисью азота[1].

Цель исследования. Доказать эффективность седации закисью азота при сохранении сознания у пациентов с дентофобией и рвотным рефлексом в терапевтической стоматологии в сравнении с лечением только с местной анестезией.

Материалы и методы. Исследовательская работа была проведена в клинике «KITAROV CLINIC» города Актобе. Работа основана на ретроспективном и перспективном анализе 40 истории болезней пациентов, проходивших лечение зубов в возрасте от 16-ти до 42-х лет. Пациенты были поделены на две группы, из которых 20-ти пациентам проводилось лечение под седацией, а 20-ти только под местной анестезией. Наблюдение проводилось с 01.11.2022г. по 01.04.2023г.

Результаты и обсуждение. В ходе исследования выяснилось, что пациенты во время лечения под седацией вели себя спокойно, выполняли все указы стоматолога и купировался рвотный рефлекс, благодаря

чему лечение проводилось быстрее (заканчивалось за одно посещение). Исход лечения под седацией благоприятный на 95%, из которых 5% - побочный эффект в виде головокружения. Пациентам, у которых проводилось лечение под местной анестезией без седации, не получалось идти на контакт со стоматологом в 70% случаев, это ограничивало время лечения. Также не купировался рвотный рефлекс в 90% случаев, и прием затягивался на 2 или 3 посещения из-за невозможности проведения полноценного лечения за один прием.

Заключение. Седация закисью азота дает возможность пациентам чувствовать себя комфортно и за одно посещение вылечить несколько зубов, не оставляя за собой плохой опыт посещения стоматолога, что снижает процент страха лечения зубов, которое способствует своевременному посещению пациентов стоматолога и соблюдению всех правил, что снижает риск обострения болезней зубов.

Список литературы:

1. Рабинович С. Безопасное обезболивание в стоматологии. М.: ГЭОТАР- Медиа; 2018.
2. Hinkelbein J., Lamperti M., Akeson J. et al. European Society of Anaesthesiology and European Board of Anaesthesiology guidelines for procedural sedation and analgesia in adults // Europ. J. Anaesthesiology (EJA). – 2018. – Vol. 35, No 1. – P. 6–24.

ТҮЙІН

УМИРЗАК А.А.

ТЕРАПИЯЛЫҚ СТОМАТОЛОГИЯДАҒЫ
ДЕНТОФОБИЯ ЖӘНЕ ҚҰСУ РЕФЛЕКСІ БАР
НАУҚАСТАРДА САНАНЫ САҚТАЙ ОТЫРЫП,
АЗОТ ТОТЫҒЫМЕН СЕДАЦИЯНЫ ЖҮРГІЗУ
ТИІМДІЛІГІМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Заманауи стоматология тістерді ауыртпалықсыз және қауіпсіз емдеуге ұмтылады. Бірақ емделушілердің қорқынышын, фобияларын, құсу рефлексітерін немесе өткен емнің нашар тәжірибесін ескеретіндер аз. Емдеуді қолайлы жүргізу әдістерінің бірі седация көмегімен, атап айтқанда азот тотығымен емдеу болып саналады.

Негізгі сөздер: стоматология, тістерді емдеу, седация, гаг рефлексі, дентофобия

SUMMARY

A.A.UMIRZAK

THE EFFECTIVENESS OF NITROUS
OXIDE SEDATION WHILE MAINTAINING
CONSCIOUSNESS IN PATIENTS WITH
DENTOPHOBIA AND GAG REFLEX IN
THERAPEUTIC DENTISTRYWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Modern dentistry strives to make dental treatments painless and safe. But few take into account fears, phobias, vomiting reflexes of patients before the procedure, or poor experience of past treatment. One of the methods of comfortable treatment is considered to be treatment under sedation, namely nitrous oxide.

Keywords: dentistry, dental treatment, sedation, gag reflex, dentophobia

СЕРИКОВА.А.С.

ЭНДОДОНТИЯЛЫҚ ЕМДЕУДЕ ИРРИГАЦИЯНЫҢ ТИІМДІЛІГІН
САЛЫСТЫРМАЛЫ ТҮРДЕ БАҒАЛАУДЫ ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – кафедра ассистенті Уразалина М.М.
Терапиялық және ортопедиялық стоматология кафедрасы

Түбір өзегін ирригациялау үшін препаратты анықтау мәселесі, оның концентрациясын тиімді таңдау мәселелері терапевтік стоматологияда өзекті болып қала береді. Өртүрлі ирриганттарды қолданған кездегі тиімділік уақытын білу мүмкіндігі эндодонтиялық асқынулардың қаупін азайтады. Өртүрлі концентрациядағы натрий гипохлориті ерітіндісін қолдану арқылы эндодонтиялық емдеудің тиімділігін арттыру нәтижелері көрсетіледі.

Негізгі сөздер: тіс емдеу, ирригация, эндодонтия, ерітінді, салыстыру

Өзектілігі. Түбір өзегін ирригациялау үшін препаратты анықтау мәселесі, оның концентрациясын тиімді таңдау мәселелері терапевтік стоматологияда өзекті болып қала береді [2]. Өр түрлі ирриганттарды қолданған кездегі тиімділік уақытын білу мүмкіндігі эндодонтиялық асқынулардың қаупін азайтады [1].

Зерттеудің мақсаты. Өртүрлі концентрациядағы натрий гипохлориті ерітіндісін қолдану арқылы эндодонтиялық емдеудің тиімділігін арттыру.

Материалдар мен әдістер. Қойылған мақсатты шешу үшін біз стоматологиялық көмек алуға емханаға жүгінген 12 пациентті (12 тісті) зерттеп, ем қабылдадық. Пациенттердің жасы 25-тен 40 жасқа дейін болды, тексерілгендердің арасында жалпы соматикалық патологиясы жоқ 5 ер адам мен 7 әйел болды. Барлық пациенттер хабардар және зертханалық зерттеуге жазбаша келісім берді. Зерттеуге K04.1 диагнозы қойылған клиникалық жағдайлар жіберілді. Барлық

пациенттерге тістің түбір өзегін пломбалау және тұрақты пломба салу арқылы дәстүрлі емдеу жүргізілді. Натрий гипохлориті ерітіндісінің 1%, 3,25% және 5% концентрациясына сәйкес 3 топ құрылды [3]. Өр топта натрий гипохлоритінің әсеріне реакция білдіретін 4 бақылаушыдан болды. Өрі қарай, натрий гипохлориті ерітіндісіне реакция болатын уақыт белгіленді. Натрий гипохлориті ерітіндісіне реакция болу уақыты iPhone 13pro «Apple» мобильді қосымшасының көмегімен белгіленді. Үш топтағы пациенттердің барлығына стандартты эндодонтиялық емдеу жүргізілді, оған мыналар кірді: тістің түбір өзегін механикалық, антисептикалық өңдеу, «Adseal» силерін және гуттаперча пайдалана отырып, түбір өзегін латеральдық тығыздалу әдісімен пломбалау, рентгенологиялық бақылау.

Нәтижелері мен талқылау. Жүргізілген зерттеу нәтижесінде 1 топта 1% натрий гипохлориті ерітіндісін (n=4) пайдаланған кезде ұлпаның ерігіштігі 40±1

мин; 2 топта 3,25% натрий гипохлориті ерітіндісі ($n=4$) ұлпаның ерігіштігі 22 ± 1 мин; 3 топта 5% натрий гипохлориті ерітіндісін пайдаланған кезде ($n=4$) ұлпаның ерігіштігі 11 ± 1 минутты құрады. Көрсеткіш әсері натрий гипохлоритінің концентрациясымен анықталады: әсердің жоғарғы ауырлығы және ең қысқа уақыт 11 ± 1 минуттық әсер 3 топта натрий гипохлоридінің 5% ерітіндісінде пайда болды, бұл 1 топпен салыстырғанда 4 есе тиімді. 3,25% төмен концентрацияларды пайдаланған кезде каналда ұзақ экспозиция ұсынылады, ұлпаны толық лизиске алу үшін кемінде 22 минут болады, 1% - 40 минутта пайдалану стоматологиялық дәрігердің уақытының шектеулілігіне байланысты тиімсіз нәтиже көрсетеді.

Қорытынды. Осылайша, натрий гипохлориті арналарды ирригациялаудың тиімді құралы

болып табылады және 0,5-5,25% ерітінді түрінде қолданылады. Бірақ натрий гипохлоритінің ерітін қасиеттері оның концентрациясы жоғарылаған сайын артады. Эндодонтиялық асқынуларды болдырмас үшін тіс ұлпасының еруі 11 минут ішінде натрий гипохлоритінің 5% ерітіндісін қолдану арқылы жүргізілуі тиіс.

Әдебиеттер тізімі:

1. Доменико.Р.Ж.С Эндодонтология, Клинико-биологические аспекты/ 2020 №6 С.193-197
2. <https://stomatologclub.ru/stati/terapiya-10/irrigaciya-sistemy-kornevyh-kanalov-protokol-irrigacii/>
3. Bystrom A, Sundqvist G. Bacteriologic evaluation of the effect of 0.5 percent sodium hypochlorite in endodontic therapy. 2019;55:307–12.

РЕЗЮМЕ

СЕРИКОВА.А.С.

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ИРРИГАЦИИ ПРИ ЭНДОДОНТИЧЕСКОМ ЛЕЧЕНИИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Проблема выбора препарата для ирригации корневого канала, его концентрация и экспозиция, остается актуальной в терапевтической стоматологии. Знание времени лизирования пульпы при использовании различных ирригантов позволит снизить риск возможных эндодонтических осложнений. В работе рассмотрены результаты экспериментального исследования лизирования пульпы при воздействии раствором гипохлорита натрия различной концентрации.

Ключевые слова: лечение зубов, ирригация, эндодонтия, раствор, сравнение

SUMMARY

A.S.SERIKOVA.

COMPARATIVE EVALUATION OF IRRIGATION EFFICIENCY WITH ENDODONTIC TREATMENT

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The problem of choosing a preparation for irrigation of the root canal, its concentration and exposure, remains topical in therapeutic dentistry. Knowing the time of pulp lysis when using various irrigants will reduce the risk of possible endodontic complications. The results of an experimental study of pulp lysis under the influence of a sodium hypochlorite solution of various concentrations are considered.

Keywords: dental treatment, irrigation, endodontics, solution, comparison

ЗИЯПЕДЕНОВА А.Б., БУРКИТБАЕВА У.М., ТАНАТАРОВ Н.К., САЛИМОВ Н.Б.

ЖОҒАРҒЫ ЕРІН МЕН ТАҢДАЙ АҚАУЛАРЫНЫҢ ДАМУЫНДАҒЫ ҚАУІП ФАКТОРЛАРЫНЫҢ ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші - м.ғ.д., профессор Жаналина Б.С.
Хирургиялық және балалар стоматологиясы кафедрасы

Жоғарғы ерін мен таңдай ақаулары – орофасциалды аймақты зақымдайтын ең көп таралған туа біткен ауытқулар. Бұл зерттеудің мақсаты - жоғарғы ерін мен таңдай ақаулары бар балалар туылған кезде жүкті әйел ағзасына экзогендік факторлардың әсерін зерттеу.

Негізгі сөздер: жоғарғы ерін мен таңдау ақауы, қауіп факторлары, экзогенді факторлар, салыстырмалы анализ

Өзектілігі. Жоғарғы ерін мен таңдай ақаулары – орофасциалды аймақты зақымдайтын ең көп таралған туа біткен ауытқулар. Олар оқшауланған немесе басқа туа біткен ауытқулармен, әсіресе туа біткен жүрек ақауларымен бірге пайда болуы мүмкін[1]. Қазақстан Республикасында жоғарғы ерін мен таңдай ақауларының жиілігі 600-800 тірі туылғандарға шамамен 1 құрайды. Зерттеушілердің көпшілігі ақауды мультифакторлы деп санайды, оның пайда болуында эндогендік, экзогендік, сондай-ақ генетикалық себептер маңызды [2-3].

Зерттеудің мақсаты. Жоғарғы ерін мен таңдай ақаулары бар балалар туылған кезде жүкті әйел ағзасына экзогендік факторлардың әсерін зерттеу.

Материалдар мен әдістер. Жұмыс Ақтөбе қаласы “Ана мен баланы қорғау орталығында” 2018-2022 жылдар аралығында стационарлық емдеуде болған жоғарғы ерін мен таңдай ақаулары бар балалардың ауру тарихын ретроспективті және проспективті талдауға негізделген. Экзогендік факторлардың әсерін зерттеу сауалнама деректері бойынша, балалардың ауру тарихы деректерінің көшірмелері бойынша жүргізілді. Негізгі топты балалары жоғарғы ерін мен таңдай ақауларымен туылған 72 әйел құрады. Салыстырылған топ дені сау балалары бар 70 әйелден тұрды.

Нәтижелері мен талқылау. Келесі факторлар ескерілді: туыстарында туа пайда болған ақаулардың болуы; осы жүктіліктің алғашқы үш айында анасының басынан кешкен аурулары, дәрі-дәрмектерді қабылдау және жүктіліктің бірінші триместрінің ағымы, анасы

мен әкесінде жаман әдеттердің болуы. Жоғарғы ерін мен таңдай ақауы 7 баланың туыстарында кездесті, бұл 10% құрады. Жоғарғы ерін мен таңдай ақауымен балаларды ең жоғары туу коэффициенті 35-45 жаста байқалды. Маңызды қауіп факторларының бірі анасы ауырған жұқпалы аурулар болды: тұмау, баспа ($59 \pm 0,39\%$), герпес инфекциясы ($5,21 \pm 0,18\%$). Жоғарғы ерін мен таңдай ақаулары бар балаларды туған аналардың 65 ($90,0 \pm 1,17\%$) жүктілік барысында дәрілік препараттар қабылдағанын белгіледі (антибиотиктер, сульфаниламидтер, салицилаттар).

Қорытынды. Осылайша, мүмкін болатын басқарылатын экзогендік факторларды анықтау жоғарғы ерін мен таңдайдың туа біткен ақауы бар балалардың туылуының алдын алу бойынша медициналық, әлеуметтік бағдарламаларды құруға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Чуйкин С.В., Персин Л.С., Давлетшин Н.А. Жоғағы ерін мен таңдайдың туа біткен ақауы – 2008 – 5-15 бет.
2. Environmental and Genetic Risk Factors of Congenital Anomalies: an Umbrella Review of Systematic Reviews and Meta-Analyses // Journal of Korean Medical Science – 2021.
3. Analysis of Environmental Exposures for Nonsyndromic Cleft Lip and/or Palate: A Case-Control Study // Iranian Journal of Public Health – 2022.

РЕЗЮМЕ

ЗИЯПЕДЕНОВА А.Б., БУРКИТБАЕВА У.М.,
ТАНАТАРОВ Н.К., САЛИМОВ Н.Б.

ВЛИЯНИЕ ФАКТОРОВ РИСКА НА ВОЗНИКНОВЕНИЕ РАСЩЕЛИН ВЕРХНЕЙ ГУБЫ И НЁБА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Расщелины верхней губы и нёба - наиболее распространенные врожденные аномалии, поражающие орофациальную область. Цель данного исследования - изучение влияния экзогенных факторов на организм беременной женщины при рождении детей с расщелинами верхней губы и нёба.

Ключевые слова: расщелина верхней губы и нёба, факторы риска, экзогенные факторы, сравнительный анализ

SUMMARY

A.B.ZIYAPEDENOVA, U.M.BURKITBAYEVA,
N.K.TANATAROV, N.B.SALIMOV

THE INFLUENCE OF RISK FACTORS ON THE OCCURRENCE OF CLEFT LIP AND PALATE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Cleft lip and palate are the most common congenital anomalies affecting the orofacial region. The aim of this study is to investigate the influence of exogenous factors on the body of a pregnant woman in the birth of children with cleft lip and palate.

Keywords: cleft lip and palate, risk factors, exogenous factors, comparative analysis

«ОРТОПЕДИЯЛЫҚ СТОМАТОЛОГИЯДА АЛЫНБАЙТЫН КОНСТРУКЦИЯЛАРДЫ ЖАСАУ КЕЗІНДЕ ТІСТІ КЕРТПЕСІЗ ЕГЕУДІҢ АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ»

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.м., Есенғалиев Е.Т.

Интернатура стоматологиясы және жоғарғы оқу орнынан кейінгі білім беру кафедрасы

Соңғы жылдары тісті егеудің 2 түрі бар сонын ішінде кертпемен және кертпесіз. Тісті егеудің 70% жағдайда кертпесіз түрі тиімді. Кертпемен көптеген асқынуларға немесе қайта протездеуге алып келеді.

Негізгі сөздер: стоматология, тіс егеу, ортопедиялық конструкция, периодонт

Өзектілігі. Соңғы жылдары тісті егеудің 2 түрі бар сонын ішінде кертпемен және кертпесіз. Тісті егеудің 70% жағдайда кертпесіз түрі тиімді. Кертпемен көптеген асқынуларға немесе қайта протездеуге алып келеді. Кертпесіз егеу арқылы асқынулардың алдын аламыз. Уақытша тіс сауыттарын салу арқылы маргинальді тіс аралық емізікшелерді қалпына келтіреміз [1-3].

Зерттеудің мақсаты. Алынбайтын ортопедиялық конструкцияларға сауыт астына тісті кертпесіз егеумен қазіргі уақытта протездеудің тиімділігін анықтау. Периодонт тінінің бастапқы күйі мен гигиенаның алынбайтын протездер мен тірек тістерінің сапалық көрсеткіштеріне әсер ету дәрежесін анықтау.

Материалдар мен әдістер. Тексеру Марат Оспанов атындағы БҚМУ-ң стоматологиялық клиникасында 8 ай бойы жүргізілді (2022 жылдың қыркүйегінен 2023 жылдың сәуіріне дейін). Зерттеу нәтижелері зерттеліп, талданды. Зерттеудің клиникалық бөлігі, жасалынған алынбайтын протездердің жасанды сауыт жиегі айналасындағы қызыл иектің күйін салыстыру. I топ – кертпемен егелген тірек тістері бар ортопедиялық алынбайтын конструкциялары бар – 25 адам; II топ – кертпесіз егелген тірек тістері бар ортопедиялық алынбайтын конструкциялары бар – 25 адам.

Нәтижелер мен талқылау. Біз жүргізген жұмысты

талдау келесі нәтижелерді көрсетті. Алынбайтын ортопедиялық конструкцияларға тірек тістерді кертпесіз егеу маргинальды қызыл иектің қалпына келуіне, тіс сауыты мен қызыл иек жиегінде ешқандай саңылаудың болмайтындығына көз жеткіздік.

Қорытынды. Осылайша, біз алған мәліметтер қазіргі заманғы алынбайтын ортопедиялық конструкцияларға жасанды сауыттарды дайындауда тістерді сауыт астына егеудің кертпесіз түрінің тиімділігі, ол сауыттардың тірек тісінің жиегіне жабысуына, тірек тіс айналасындағы пародонттың жағдайына, маргинальді тіс аралық емізікшелердің қалпына келуіне және ауыз қуысының гигиенасына қарай сауыттардың қаншалықты ұзақ тұру мерзіміне әсер ететінін көрсетті.

Әдебиеттер тізімі:

1. Абдурахманов А. И., Курбанов О. Р. Материалы и технологии в ортопедической стоматологии. Учебник; Медицина - М., 2014. - 208 с.
2. Курбанов О. Р., Абдурахманов А. И., Абакаров С. И. Ортопедическая стоматология. Несъемное зубное протезирование. Учебник; ГЭОТАР-Медиа - М., 2015. - 456 с.
3. Трезубов В. Н., Щербаков А. С., Мишнев Л. М., Фадеев Р. А. Ортопедическая стоматология; Фолиант - М., 2010. - 256 с.

РЕЗЮМЕ

ОТЕГЕН Б.О.

ПРЕИМУЩЕСТВА ПРЕПАРОВКИ ЗУБА БЕЗ УСТУПА ПРИ ИЗГОТОВЛЕНИИ НЕСЪЕМНЫХ КОНСТРУКЦИЙ В ОРТОПЕДИЧЕСКОЙ СТОМАТОЛОГИИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

В последние годы существует 2 вида препаровки зуба, в том числе с уступами и без уступа. В 70% случаев наиболее эффективен препаровки зуба без уступа. Препаровка зуба с уступами приводит к многочисленным осложнениям или повторному протезированию.

Ключевые слова: стоматология, протезирование зубов, ортопедическая конструкция, периодонтит

SUMMARY

B.O.OTEGEN

ADVANTAGES OF PREPARING A TOOTH WITHOUT A LEDGE IN THE MANUFACTURE OF FIXED STRUCTURES IN ORTHOPEDIC DENTISTRY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

In recent years, there are 2 types of tooth preparation, including with ledges and without a ledge. In 70% of cases, the most effective preparation of the tooth without a ledge. When preparing a tooth with ledges, it leads to numerous complications or repeated prosthetics.

Keywords: dentistry, dental grafting, orthopedic construction, periodontal

ЕСЕНОВА А., МУДӘРИСОВА Ә.

ВЫБОР ОПТИМАЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ ДЛЯ ЛЕЧЕНИЯ ОСЛОЖНЕННЫХ ФОРМ КАРИЕСА В ЗУБАХ С НЕСФОРМИРОВАННЫМИ КОРНЯМИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель-м.м.н., Боричевская Я.С.

Кафедра стоматологии интернатуры и послеузовского обучения

Лечение пульпита играет важную роль в практике детского стоматолога, особенно при лечении зубов с несформированными корнями. Потому что несвоевременное и тактически неправильное лечение может привести к нарушению дальнейшего развития зуба, как следствие раннего удаления и целостности зубочелюстной системы в целом.

Ключевые слова: стоматология, пульпит, лечение кариеса, апексификация

Актуальность. Лечение пульпита играет немаловажную роль в практике детского врача-стоматолога, особенно в зубах с несформированными корнями[3]. Так как несвоевременное и тактически неверное лечение может привести к нарушению дальнейшего развития зуба, как следствие раннему удалению и целостности зубочелюстной системы в целом. В связи с этим возникает необходимость подбора оптимальных методов и средств для лечения осложненных форм кариеса зубов с несформированными каналами. [1-2]

Цель исследования. Определить оптимальный материал для лечения пульпитов в зубах с несформированными корнями.

Материалы и методы. В исследовании участвовало 55 детей в возрасте от 7-ми до 12-ти лет, которым после клинического и рентгенологического исследования был поставлен диагноз «пульпит без изменений в области периапикальных тканей». Степень сформированности корней варьировалась от $\frac{1}{2}$ до $\frac{3}{4}$ длины корня. Было создано 3 группы: в первой группе (n=18) лечение проводилось методом апексификации с применением пасты на основе гидроксида кальция (Metapaste), во второй группе (n=20) для лечения методом витальной ампутации использовалась паста

«Pulpotec», в третьей группе (n=17) с методом апексификации с применением пасты на основе трикальций силиката (МТА). Контрольные осмотры проводились через 1,3,6 и 9 месяцев после лечения

Результаты и обсуждение. Применение пасты «Pulpotec» при лечении пульпитов зубов с несформированных каналов на этапах 6-9 месяцев показало свою эффективность в 14-ти случаях (70%) в виде формирования корней согласно возрастной норме. В случае лечения пульпитов с применением «Metapaste» эффективность определялась 16 (88,8%) случаях, в случаях лечения с МТА эффективность составила 88,2%.

Заключение. Наиболее эффективными препаратами для лечения пульпитов постоянных зубов с несформированными корнями являются «МТА» и «Metapaste».

Список литературы:

1. Бердженхолц Г. Эндодонтология. П. Хорстед-Биндслев //Таркомм.2013;2:408.
2. Г.И. Скрипкина. Пульпит в постоянных несформированных зубах. // ОмГМА. 2009;2:88-94
3. Хоменко Л. А. Терапевтическая стоматология детского возраста.2010;804.

ТҮЙІН

ЕСЕНОВА А., МУДӘРИСОВА Ә.

ТАМЫРЫ ҚАЛЫПТАСПАҒАН ТІСТЕРДЕГІ КАРИЕСТІҢ КҮРДЕЛІ ТҮРЛЕРІН ЕМДЕУГЕ АРНАЛҒАН ОҢТАЙЛЫ МАТЕРИАЛДАРДЫ ТАҢДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Пульпитті емдеу балалар тіс дәрігерінің тәжірибесінде, әсіресе тамыры қалыптаспаған тістерде маңызды рөл атқарады. Себебі уақтылы және тактикалық тұрғыдан дұрыс емдемеу жалпы алғанда тұтастай тіс-жақ жүйесінің ерте жұлү салдары ретінде тістің одан әрі

SUMMARY

A.ESENOVA, A.MUDARISOVA

SELECTION OF OPTIMAL MATERIALS FOR THE TREATMENT OF COMPLICATED FORMS OF DENTAL CARIES WITH UNFORMED ROOTS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Pulpitis treatment plays an important role in the practice of a pediatric dentist, especially in teeth with unformed roots. Because untimely and tactically incorrect treatment can lead to disruption of further tooth development, as a consequence of early removal, and the integrity of the dental system as a whole

дамуының бұзылуына әкелуі мүмкін.

Негізгі сөздер: стоматология, пульпит, кариесті емдеу, апексификация

Keywords: dentistry, pulpitis, caries treatment, apexification

БАХТЪЯРОВА М.А.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ГИДРООКСИ КАЛЬЦИЯ И ТРИОКСИДЕНТА В АПЕКСИФИКАЦИИ НЕСФОРМИРОВАННЫХ КОРНЯХ ПОСТОЯННЫХ ЗУБОВ ПРИ ХРОНИЧЕСКОМ АПИКАЛЬНОМ ПЕРИОДОНТИТЕ (ОБЗОР ЛИТЕРАТУРЫ)

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова», Актөбе, Қазақстан

Научный руководитель: PhD, и.о. доцента кафедры хирургической и детской стоматологии Курманалина М.А., ассистент кафедры хирургической и детской стоматологии Исаева Г.К.
Кафедра хирургической и детской стоматологии.

Апексификация считается методом лечения, направленным на наложение искусственного апикального барьера на постоянные зубы с несформированными корнями. Препараты триоксидент и гидроокись кальция активно используются при апексификации. Этот метод лечения предотвращает сохранение зуба и его удаление.

Ключевые слова: стоматология, периодонтит, лечение зубов, апексификация

Актуальность. Хронический апикальный периодонтит является одной из важных проблем в эндодонтии, приводящих к задержке развития и формирования корня постоянных зубов [1]. Апексификация считается важным методом лечения, заключающимся в создании искусственного апикального барьера несформированных постоянных зубов. Препараты Триоксидент и гидроокись кальция активно используются в апексификации. Этот метод лечения позволяет сохранить зуб и предотвратить его удаление. [2-3]

Цель исследования. Оценить эффективность и безопасность Триоксидента и гидроокиси кальция в апексификации.

Материалы и методы исследования. Для сравнительного анализа были использованы базы данных PubMed и Google Scholar. Ключевые слова для поиска включали «Триоксидент», «Гидроокись кальция», «Апексификация», «Корни зубов», «Несформированные зубы», «Периодонтит». Были проанализированы статьи, опубликованные с 2017 по 2023 годы.

Результаты и обсуждение. Оба препарата могут использоваться для апексификации корней несформированных постоянных зубов при хроническом периодонтите. Триоксидент и гидроокись кальция обладают хорошей биосовместимостью и способствуют образованию новой ткани. Некоторые исследования показали, что Триоксидент более эффективен в регенерации костной ткани, чем гидроокись кальция. Он известен своей высокой механической прочностью и биосовместимостью. Однако препарат более дорогой

по цене, и использование Триоксидента может быть ассоциировано с более длительным периодом формирования апикального барьера. Гидроокись кальция, в свою очередь, имеет более доступную цену. Но препарат менее стойкий к растворению и имеет меньшую биосовместимость. Ряд исследований указывают на то, что использование гидроокиси кальция может привести к переломам корня зуба.

Заключение. В настоящее время не существует ясного лидера среди данных препаратов. Выбор препарата зависит от конкретной ситуации, врачебного опыта, индивидуальных особенностей каждого пациента, а также от доступности и стоимости препарата. Дополнительные исследования необходимы для более точного сравнения эффективности и безопасности обоих препаратов.

Список литературы:

1. Sureshabu, N. M., & Prabhu, K. R. (2020). Comparison of Trioxident and calcium hydroxide in apexification of non-vital immature permanent teeth: a systematic review. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*, 14(5), ZE12-ZE16.
2. Nasution, R. A., & Auerkari, E. I. (2019). Comparison of Trioxident and calcium hydroxide in apexification of immature permanent teeth. *Journal of International Dental and Medical Research*, 12(2), 740-745.
3. El-Kady, A. A., & Hashem, A. A. (2018). Comparison of Trioxident and calcium hydroxide in apexification of non-vital immature permanent teeth. *Journal of Oral Health and Dental Management*, 17(4), 125-129.

ТҮЙІН

БАХТЪЯРОВА М.А.

ТҰРАҚТЫ ТІСТЕРДІҢ ТҮБІРІ
ҚАЛЫПТАСПАҒАН СОЗЫЛМАЛЫ
АПИКАЛЬДІ ПЕРИОДОНТИТІНДЕГІ КАЛЬЦИЙ
ГИДРООКСИДІ МЕН ТРИОКСИДЕНТТІҢ
САЛЫСТЫРМАЛЫ АНАЛИЗІ (ӘДЕБИЕТКЕ
ШОЛУ)

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Апексификация қалыптаспаған тұрақты тістер-
ге жасанды апикальды тосқауыл қоюға бағытталған
ем әдісі болып саналады. Триоксидент және кальций
гидрооксиді препараттары апексификацияда белсен-
ді қолданылады. Бұл ем әдісі тісті сақтауға және оны
жұлып тастаудан сақтайды. Екі препаратты түбірі
қалыптаспаған тұрақты тістерді апексификациялау
үшін қолдануға болады.

Негізгі сөздер: стоматология, периодонтит, тіс-
терді емдеу, апексификация

SUMMARY

M.A.BAKHTIYAROVA

COMPARATIVE ANALYSIS OF CALCIUM
HYDROXIDE AND TRIOXIDANT IN THE
APEXIFICATION OF UNFORMED ROOTS OF
PERMANENT TEETH IN CHRONIC APICAL
PERIODONTITIS (LITERATURE REVIEW)

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Apexification is an important method of creating an
artificial apical barrier in immature necrotic permanent
teeth. Trioxidant and calcium hydroxide medicaments are
actively used in apexification. This method of treatment
allows to save the tooth and prevent its removal. Both
drugs can be used in apexification of immature permanent
teeth with chronic apical periodontitis.

Keywords: dentistry, periodontitis, dental treatment,
apexification

НУРГАЛИ Ф.Т.

ПРОЯВЛЕНИЯ КОНТАКТНОЙ АЛЛЕРГИЧЕСКОЙ РЕАКЦИИ НА
СТОМАТОЛОГИЧЕСКИЕ (МЕТ)АКРИЛАТ СОДЕРЖАЩИЕ МАТЕРИАЛЫ У
МЕДИЦИНСКИХ РАБОТНИКОВ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель: ассистент кафедры Уразалина М.М
Кафедра терапевтической и ортопедической стоматологии.

Стоматологический персонал работает со многими материалами, которые являются потенциальными
аллергенами. Аллергический контактный дерматит, вызванный акрилатами, традиционно является
профессиональным заболеванием стоматологов. Согласно 7-летнему наблюдению исследованию,
2-гидроксиэтилметакрилат (ГЭМА) может действовать как аллерген в 80,6% случаев.

Ключевые слова: аллерген, контактный дерматит, адгезивный материал, медицинский персонал, сбор
данных

Актуальность. Достижения в области стомато-
логических адгезивных материалов изменили сфе-
ру современной стоматологической практики[1].
Стоматологический персонал подвергается воздей-
ствию большого количества материалов, являю-
щихся потенциальными контактными аллергенами.
Наиболее распространенным аллергеном выступает
2-гидроксиэтилметакрилат, за которым следует диме-
такрилат этиленгликоля и метилметакрилат, исполь-
зуемые в адгезивных системах[2]. Аллергический
контактный дерматит, вызываемый (мет)акрила-
тами, традиционно является профессиональным
заболеванием стоматологов. Согласно 7-летнему

наблюдательскому исследованию, 2-гидроксиэтилме-
такрилат (ГЭМА) в 80,6% случаев может выступать в
качестве аллергена[3].

Цель исследования. Изучить научную литера-
туру по акрилатам как о причине профессионального
аллергического контактного дерматита среди стома-
тологического персонала, определить его клинические
проявления и повысить осведомленность о рисках,
связанных с материалами, содержащими аллергены
как (мет)акрилаты, несмотря на ношение защитных
перчаток.

Материалы и методы исследования.
Систематический обзор базы данных был осуществлен

в электронно-поисковой системе Medline (PubMed), онлайн-библиотеке Wiley и базе данных Web of science, чтобы обобщить случаи аллергических реакций на стоматологические материалы, в частности на (мет)акрилатсодержащие адгезивные системы с использованием следующих ключевых терминов: adverse reaction, allergic contact dermatitis, dental bonding, acrylates. Был проведен анализ всех соответствующих статей и на их основе был выполнен тщательный отбор.

Результаты и обсуждение. В процессе изучения литературы было обнаружено, что (Мет)акрилаты в составе стоматологических адгезивных веществ имеют потенциальный риск вызывать реакцию гиперчувствительности замедленного типа при прямом или косвенном контакте с кожей.

Заключение. Адгезивные системы, содержащие (Мет) акрилаты, вызывают аллергический контактный дерматит у стоматологического персонала.

Типичными клиническими признаками аллергии на (мет)акрилат является экзема рук.

Список литературы:

1. Caldas IP, Alves GG, Barbosa IB, Scelza P, de Noronha F, Scelza MZ. In vitro cytotoxicity of dental adhesives: A systematic review. Dent Mater. 2019 Feb;35(2):195-205. doi: 10.1016/j.dental.2018.11.028. Epub 2018 Dec 4. PMID: 30527507.
2. Murphy PB, Atwater AR, Mueller M. Allergic Contact Dermatitis. 2021 Sep 20. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2022 Jan-. PMID: 30422461.
3. Berri Z, Alshehri M, Firth N and Kujan O. Dental Bonding Agent: Allergy Contact Dermatitis: Report of 3 Cases. Austin J Dent. 2017; 4(6): 1089. ISSN:2381-9189

ТҮЙІН

НУРГАЛИ Ф.Т.

ҚҰРАМЫНДА (МЕТ) АКРИЛАТ БАР МАТЕРИАЛДАРҒА МЕДИЦИНА ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНДЕ АЛЛЕРГИЯЛЫҚ РЕАКЦИЯНЫҢ КӨРІНІСТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Стоматологиялық қызметкерлер ықтимал аллергиялар болып табылатын көптеген материалдармен жұмыс жасайды. Акрилаттардаң туындаған аллергиялық байланыс дерматиті дәстүрлі түрде стоматологтардың кәсіби ауруы болып табылады. 7 жылдық бақылау зерттеуіне сәйкес, 2-гидроксиэтилметакрилат (ГЭМА) 80,6% жағдайда аллергия ретінде әрекет етуі мүмкін.

Негізгі сөздер: аллергия, байланыс дерматиті, жабысқақ материал, медициналық қызметкерлер, деректерді жинау

SUMMARY

F.T. NURGALI

MANIFESTATIONS OF A CONTACT ALLERGIC REACTION TO DENTAL (MET)ACRYLATE CONTAINING MATERIALS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Dental personnel are exposed to a large number of materials that are potential contact allergens. The most common allergen is 2-hydroxyethyl methacrylate, followed by ethylene glycol dimethacrylate and methyl methacrylate, used in adhesive systems. Allergic contact dermatitis caused by (meth)acrylates, traditionally is an occupational disease of dentists. According to a 7-year observational study, 2-hydroxyethyl methacrylate (HEMA) can act as an allergen in 80.6% of cases.

Keywords: allergen, contact dermatitis, adhesive material, medical personnel, data collection

ЮЗБЕКОВ И.С. АМИРЖАНОВ Н.С. СЕЙТНАЗАРОВ Б.А.

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТАЛЛОКЕРАМИЧЕСКИХ И ЦИРКОНИЕВЫХ КОРОНОК

Западно- Казахстанский Медицинский Университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный Руководитель – ассистент кафедры Амантаева Майра Рахимжановна
Кафедра терапевтической и ортопедической стоматологии

Выбор правильного материала для коронки имеет решающее значение для успеха реставрации ваших зубов. С появлением новых материалов важно понимать различия между ними, чтобы принимать

обоснованные решения.

Ключевые слова: коронка, реставрация зубов, металл, цирконий

Актуальность: выбор правильного материала для коронки имеет решающее значение для успеха реставрации зубов. С появлением новых материалов важно понимать различия между ними, чтобы принимать взвешенные решения.[1,2,3]

Цель: сравнить и сопоставить характеристики металлокерамических и циркониевых коронок.

Материалы и методы исследования. Обзор литературы был проведен с использованием баз данных PubMed, Cochrane Library и Google Scholar. Были включены статьи, опубликованные в период с 2000 по 2021 год, в которых сравнивались металлокерамические и циркониевые коронки.

Результаты и обсуждение: Металлокерамические коронки используются десятилетиями и хорошо себя зарекомендовали. Они состоят из металлической основы, покрытой керамическим слоем. Металл обеспечивает прочность, а керамический слой придает коронке естественный вид. Однако для их удаления требуется более толстый слой тканей зуба, а керамический слой может разрушиться при чрезмерных нагрузках.

Циркониевые коронки появились относительно недавно и с годами становятся все более популярными. Они полностью изготовлены из циркония, биосовместимого и прочного керамического материала. Циркониевые коронки очень эстетичны, обладают

превосходной прочностью и требуют удаления меньшего количества тканей зуба. Однако они дороже металлокерамических коронок. Металлокерамические и циркониевые коронки имеют разные характеристики, что делает их подходящими для разных клинических ситуаций. Металлокерамические коронки более доступны по цене и имеют многолетнюю репутацию, но они требуют большего удаления тканей зуба и могут вызывать аллергические реакции у некоторых пациентов. Циркониевые коронки, с другой стороны, очень эстетичны и требуют меньшего удаления тканей зуба, но они дороже.

Заключение: как металлокерамические, так и циркониевые коронки являются жизнеспособными вариантами реставрации зубов[2]. Выбор материала должен быть сделан на основе клинической ситуации пациента, бюджета и личных предпочтений.

Литература:

1. Аль-Двайри З.Н., Аль-Зуби И.А., Альхарби Ф., Альназави А. Коронки и мосты на основе диоксида циркония: систематический обзор и метаанализ. Джей Простет Дент. 2020;123(3):371-7.
2. Масахиро Кувата: Металлокерамические реставрации. Теория и практика. Рабочая тетрадь зубного техника 2022
3. Эстетическая стоматология. Ежегодник 2021

ТҮЙІН

ЮЗБЕКОВ И.С АМИРОЖАНОВ Н.С
СЕЙТНАЗАРОВ Б.А

КЕРАМИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ЦИРКОНИЙ САУЫТТАРЫН САЛЫСТЫРМАЛЫ СИПАТТАМАСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Тісті қалпына келтірудің сәттілігі үшін дұрыс тәж материалын таңдау өте маңызды. Жаңа материалдардың пайда болуымен негізделген шешім қабылдау үшін олардың арасындағы айырмашылықтарды түсіну маңызды.

Негізгі сөздер: коронка, тісті қалпына келтіру, металл, цирконий

SUMMARY

I.S YUZBEKOV, N.AMIRZHANOV,
B.A.SEYTNAZAROV

COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF CERAMIC AND ZIRCONIUM CROWNS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Choosing the right crown material is critical to the success of your dental restoration. With the emergence of new materials, it is important to understand the differences between them in order to make informed decisions.

Keywords: crown, dental restoration, metal, zirconium

ЖҮРЕК-ҚАН ТАМЫРЛАРЫ ПАТОЛОГИЯСЫНА БАЙЛАНЫСТЫ ПАРОДОНТ ТІНДЕРІНІҢ АУРУЛАРЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Ураз Райса Мухадесқызы профессор, интернатура стоматологиясы және жоғарғы оқу орнынан кейінгі білім беру кафедрасының жетекшісі

Интернатура стоматологиясы және жоғарғы оқу орнынан кейінгі білім беру кафедрасы

Өртүрлі органдар мен дене жүйелерінде дамитын патологиялық процестердің өзара байланысы клиникалық медицинаның ең күрделі және толық зерттелмеген мәселелерінің бірі болып табылады.

Негізгі сөздер: жүрек – қан тамырлары аурулары, пародонт тілдері және генерализацияланған пародонтит

Өзектілігі. Жүрек – қан тамырлары аурулары өмір салтының ерекшеліктерімен және қауіп факторларымен тығыз байланысты көп факторлы этиологияға ие – темекі шегу, дұрыс тамақтанбау, артық салмақ, артериялық гипертензия, жасы, психоэмоционалдық факторлар және басқалар [1]. Пародонт тіндерінің аурулары үшін қауіп факторлары жасымен қатар еркек жынысы, I және II типті қант диабеті, темекі шегу, ауыр тұқым қуалаушылық және стресс болып табылады. Сонымен, аурулардың осы екі тобында бірқатар ұқсас қауіп факторлары бар, бұл жүрек-қан тамырлары патологиясы бар науқастарда даму жиілігі жоғары пародонт тіндерінің патологиялық процеске ерте қатысу ықтималдығын көрсетеді. Қазіргі уақытта пародонт ауруы күрделі мәселе болып табылады [2]. Пародонттың қабыну аурулары арасында ең көп таралған – генерализацияланған пародонтит, бұл өртүрлі экзогендік және эндогендік факторлардың аралас әсерінен пайда болатын дистрофиялық – қабыну процесі. Жоғарыда айтылғандар осы мәселені зерттеудің өзектілігін растайды [3].

Зерттеу мақсаты. Жүрек-қан тамырлары патологиясының созылмалы генерализацияланған пародонтиттің жиілігі мен ауырлығына әсерін зерттеу.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу материалдары жүректің ишемиялық ауруы (ЖИА) фонында созылмалы генерализацияланған пародонтиті бар 15 пациентті (негізгі топ) және жүрек-қан тамыр жүйесі (ЖҚЖ) аурулары жоқ пародонт патологиясы бар 15 адамды (бақылау тобы) тексеру нәтижелері болып табылады. Барлық науқастардан зерттеуге ақпараттық келісім алынды. Бұл зерттеулер Қазақстанда Ақтөбе қаласында «Ұлттық кардиология госпиталі» базасында жүргізілді. Топтардағы стоматологиялық жағдайды клиникалық тексеру:

Дентал центр клиникасында врач терапевт Баев Нурболат Алмасович

I. тіс-қызылиек қалталарының тереңдігін анықтауды бағалау

II. тістердің қозғалғыштығы

III. Мюллеманның қан кету индексі

IV. ортопантомографияның қолда бар деректерін талдау (бақылау және негізгі топтағы пациенттерде).

Нәтижелер және талқылау. Клиникалық тексеруде біріктірілген жүрек-қан тамыр жүйесі (ЖҚЖ) патологиясы бар науқастардың стоматологиялық жағдайы қабыну белгілерімен сипатталады және айқын тамырлы өрнегі бар тілдің төменгі бетіндегі варикозды тамырлармен көрінеді. Біріктірілген патологиясы бар емделушілерде ауыз қуысы мен қызыл иектің шырышты қабаты гиперемиялық және цианотикалық, зондтау кезінде оңай қан кетеді. Тістердің қатты тіндерінің зақымдануының тән белгісі-сына тәрізді ақаулардың болуы [3]. Олар негізгі және бақылау тобында кездеседі. Созылмалы генерализацияланған пародонтиттің жеңіл дәрежесі бақылау тобындағы адамдардың 45% – (6 пациент) анықталды, ал негізгі дәрежеде ол мүлдем кездеспеді. Созылмалы генерализацияланған пародонтиттің орташа ауырлық дәрежесі бақылау тобының 47% – 7 (7) және негізгі топтың 59% – 9 (9) анықталды. Бақылау тобындағы науқастың тек 1 (8%) ауыр дәрежедегі созылмалы генерализацияланған пародонтит анықталды, бірақ жүрек-қан тамыр жүйесі (ЖҚЖ) аурулары бар негізгі топта ол 38% (5) құрады. Негізгі топтағы науқастарда тіс қозғалғыштығының таралуы басым, II дәрежелі ұтқырлықтың пайда болуы 36% (4) жағдай, 7% (1) бақылау тобына қарсы. III дәрежелі ұтқырлыққа келетін болсақ, ол 5% (1) жағдайда тек негізгі топта кездеседі [2]. Ортопантомограммаларды талдау жүрек-қан тамыр жүйесі бар науқастарда альвеолярлы процестің сүйек резорбциясының деңгейі бақылау тобына қарағанда айтарлықтай жоғары екенін және тамыр ұзындығының жартысынан көбіне жететінін көрсетті. Қан кету индексі, сонымен қатар негізгі топтағы пациенттерде айтарлықтай жоғары, бұл айқын қан кетуді көрсетеді.

Қорытынды. Осылайша, жүрек-қан тамырлары патологиясы дамыған сайын пародонтальды тіндердің өзгеруіне әсері айқын қабыну бағыты мен белсенді бағытқа ие. Сонымен қатар, әр түрлі ауырлық дәрежесіндегі жүрек-қан тамыр жүйесі пародонт тіндерінің айқын зақымдалуымен байланысты, бұл созылмалы генерализацияланған пародонтиттің ауыр дәрежесінде көрінеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. А.И.Грудянов-этиология и патогенез пародонти-та.Современный взгляд.140 бет И.Д.Тазин.
2. М.Н.Шакиров,Ю.А.Саприна-Хирургические методы лечения заболеваний пародонта,263 бет.
3. Е.А.Волкова,О.О.Янушевич-Терапевтическая стоматология ,болезни зубов-33 бет.

РЕЗЮМЕ

УРАЗБАЕВ З.В.

ЗАБОЛЕВАНИЯ ТКАНЕЙ ПАРОДОНТА, СВЯЗАННЫЕ С СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТОЙ ПАТОЛОГИЕЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Взаимосвязь патологических процессов, разви-
вающихся в различных органах и системах организма,
одна из наиболее сложных и до конца не изученных
проблем клинической медицины.

Ключевые слова: сердечно-сосудистые заболева-
ния, язвы пародонта и генерализованный пародонтит

SUMMARY

Z.A. URAZBAEV

PERIODONTAL TISSUE DISEASES ASSOCIATED WITH CARDIOVASCULAR PATHOLOGY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The relationship of pathological processes developing
in various organs and body systems is one of the most
complex and not fully studied problems of Clinical
Medicine.

Keywords: cardiovascular diseases, paradontic
languages and generalized periodontitis

ӨБДІРАЗАҚОВ М.Б., ҚУАНЫШ.Б.О., САНАҚ.Б.У., АМАНЖАН.А.А., САҒЫНТАЙ.А.А.

АҒЗАҒА ТАБИҒИ ЭЛЕКТР ТОҒЫНЫҢ ӘСЕРІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ақтөбе өңіраралық сот сараптамалары орталығы

Ғылыми жетекші: Жоғары санатты сот медициналық сарапшы Сагиндыков Б.Б., м.ғ.к., доцент Рахманов С.Б., оқытушы Өтесін М.А.

Қалыпты және топографиялық анатомия мен оперативтік хирургия кафедрасы

Найзағай – адамдар мен жануарлардың өміріне үлкен қауіп. Адамның немесе жануардың найзағаймен зақымдануы көбінесе ашық жерлерде болады, өйткені электр тоғы ең аз электр кедергісі арнасы арқылы өтеді. Найзағай соғуы бірнеше зақымдаушы факторлардың үйлесуі салдарынан адам ағзасында макро- және микроморфологиялық өзгерістерді тудырады

Негізгі сөздер: күйік жаралары, электр тоғы, найзағай, сот медициналық криминалистика, мәйіт

Өзектілік. Найзағай – адамдар мен жануарлардың өміріне үлкен қауіп. Адамның немесе жануардың найзағаймен зақымдануы көбінесе ашық жерлерде болады, өйткені электр тоғы ең аз электр кедергісі арнасы арқылы өтеді. Найзағай соғуы бірнеше зақымдаушы факторлардың үйлесуі салдарынан адам ағзасында макро- және микроморфологиялық өзгерістерді тудырады [1].

Зерттеу мақсаты. Ағзаға табиғи электр тоғының тигізетін әсерінің ерекшеліктерін сипаттау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу Ақтөбе өңіраралық сот сараптамалары орталығында орындалды. Зерттеу дизайны: Обсервациялық, сипаттамалық, жағдайды сипаттау.

Зерттеу материалы: Мәйіт, ішкі мүшелер, биологиялық объектілер (зәр, қан). Сыртқы зерттеу қолданыстағы әдістемелік нұсқаулық бойынша орындалды. Ішкі зерттеу: Аутопсия – Шор және Лютель әдісі бойынша жасалынды. Органометриялық әдістер: салмақ, ұзындық, ағзалардың көлемі, қабырғаларының қалыңдығы – сыртқы көрінісін макроскопиялық сипаттап, бағалау.

Нәтижелер мен талқылау. Зерттеу нәтижесінде, мәйітті сыртқы зерттеу кезінде мойынның алдыңғы сол жақ бүйір бетінде, ауқымды, шеттері тегіс емес, қоршаған тіндері қатпарланған, қызыл түсті жабындымен жабылған күйік жарасы анықталды (Электр таңбасы-кірген жер). Күйік жаралары пергамент тығыздығына ұқсас. Көбінесе оң жақ сан аймағында

өлшемдері әртүрлі тіндер эпидермисі қатпарланған күйік жаралары бар (Электр таңбасы -шыққан жер). Басым жағдайда кеуде торының алдыңғы бетінде ауқымды күйік жарасы бар. Ал, электр тоғы жарақаттары кезінде ток қуатына байланысты сан түрлі болып келеді, қуат көзі аз болғанда кіру электр таңбасы кіші және көбіне орналасуы қол басында, шығу электр таңбасы аяқ басында болып келеді [2]. Сонымен қатар электр тоғынан алынған күйік жараның аумағы найзағайдың жарақатынан әлде қайда кіші болып келеді [3]. Ішкі зерттеу кезінде жедел өлім белгілері, яғни арналы өзгерістер жоқ.

Қорытынды. Қортындылай келе, найзағайдан жарақат алған мәйіттерде көрсетілген морфологиялық өзгерістер, басқа да электр тоғынан жарақаттанған мәйіттерден ерекшеліктері бар, алайда бұл тақырып тереңірек зерттеуді қажет етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ronald L. Holle Annual rates of lightning fatalities by country от 19 января 2017 на Wayback Machine 0th International Lightning Detection Conference. 21-23 April 2008. Tucson, Arizona, USA. Retrieved on 2011-11-08.
2. Макаренко ЛС, Сычёва ДА. Физическая природа шаровой молнии. 2019.
3. Баринев ЕХ. и др. Судебно-медицинская экспертиза в случаях смерти от воздействия технического и атмосферного электричества. 2021.

РЕЗЮМЕ

АБДИРАЗАКОВ М.Б., КУАНЫШ Б.О., САНАК Б.У., АМАНЖАН А.А., САГИНТАЙ А.А.

**ОСОБЕННОСТИ ВОЗДЕЙСТВИЯ
ЕСТЕСТВЕННОГО ЭЛЕКТРИЧЕСКОГО ТОКА
НА ОРГАНИЗМ**

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Молния представляет большую угрозу для жизни людей и животных. Поражение человека или животного молнией чаще всего происходит на открытой местности, так как электрический ток проходит по каналу минимального электрического сопротивления. Удар молнии вызывает макро- и микроморфологические изменения в организме человека вследствие сочетания нескольких поражающих факторов [1].

Ключевые слова: ожоговые раны, электрический ток, молния, судебно-медицинская криминалистика, труп

SUMMARY

ABDIRAZAKOV M.B., KUANYSH B.O., SANAK B.U., AMANZHAN A.A., SAGINTAI A.A.

**FEATURES OF IMPACT OF NATURAL
ELECTRIC CURRENT ON THE ORGANISM**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Lightning poses a great threat to the lives of people and animals. The defeat of a person or animal by lightning often occurs in open areas, since the electric current passes through the channel of minimum electrical resistance. A lightning strike causes macro- and micromorphological changes in the human body due to a combination of several damaging factors [1].

Keywords: burn wounds, electric current, lightning, forensic forensics, corpse.

ЭРГАШ Н.Р., СӘКЕН А.Ә., ӨТЕСІН М.А.

АВТОЖАРАҚАТТАРДЫҢ МОРФОЛОГИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – Жоғары санатты сот медициналық сарапшы Сагиндыков Б.Б., м.ғ.к., доцент Рахманов С.Б.
Қалыпты және топографиялық анатомия мен оперативті хирургия кафедрасы

Автожарақат дегеніміз арнайы құжаттармен жүргізуге рұқсат етілген көліктердің қатысуымен болатын жарақаттар. Сот-медициналық сараптамасында автожарақаттардың алатын орны өте үлкен және өлім-жітім көрсеткіші бойынша жиі орын алады. Оның түрлері өте көп, мысалы: көлік ішінде және жаяу жүргіншіні қағу, соның ішінде көлік ішінде зардап шегу түрі басым. Жүргізушілердің алкогольдік масандық пен жылдамдықты арттыру салдарынан төтенше жағдай жиі орын алады. Жол-көлік оқиғасы тақырыбы бүгінгі таңда өте өзекті. Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігінің мәліметі бойынша, жол-көлік оқиғаларының жиі себебі – жол қозғалысы ережелерін сақтамау және көлікті мас күйінде басқару. Жыл сайын 30000 жуық адам қаза тауып, 200-ден астамы әртүрлі ауырлықтағы жарақаттар алады. Жол-көлік оқиғаларының саны жыл сайын артып келеді.

Негізгі сөздер: автожарақат, мәйіт, сот медициналық криминалистика, сипаттама

Өзектілігі. Автожарақат дегеніміз арнайы құжаттармен жүргізуге рұқсат етілген көліктердің қатысуымен болатын жарақаттар. Сот-медициналық сараптамасында автожарақаттардың алатын орны өте үлкен және өлім-жітім көрсеткіші бойынша жиі орын алады. Оның түрлері өте көп, мысалы: көлік ішінде және жаяу жүргіншіні қағу, соның ішінде көлік ішінде зардап шегу түрі басым [1]. Жүргізушілердің алкогольдік масандық пен жылдамдықты арттыру салдарынан төтенше жағдай жиі орын алады. Жол-көлік оқиғасы тақырыбы бүгінгі таңда өте өзекті. Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігінің мәліметі бойынша, жол-көлік оқиғаларының жиі себебі – жол

қозғалысы ережелерін сақтамау және көлікті мас күйінде басқару. Жыл сайын 30000 жуық адам қаза тауып, 200-ден астамы әртүрлі ауырлықтағы жарақаттар алады. Жол-көлік оқиғаларының саны жыл сайын артып келеді [2].

Зерттеудің мақсаты. Ауыр көліктен болған автожарақаттың морфологиялық ерекшеліктерін сипаттау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу Ақтөбе өңіраралық сот сараптамалары орталығында орындалды. Зерттеу дизайны: обсервациялық, сипаттамалық, жағдайды сипаттау.

Зерттеу материалы: Мәйіт және ішкі мүшелер, биологиялық объектілер. Зерттеу негізгі екі әдіс

бойынша орындалды: аутопсия (Шор және Лютель әдісі бойынша), органометриялық әдістер.

Нәтижелері мен талқылау. Зерттеу нәтижесінде, соның ішінде сыртқы зерттеу кезінде мұрын сүйегі мен шеміршектері, бет сүйектері ұстап қарағанда сынған, сынықтары ішке қарай ығысқандығы анықталды. Мойын аймағында ауқымды ашық жарақат анықталды. Кеуде торы сүйектің төменгі бөлігінде ішке қарай толық ығысып бөлінгені байқалды. Ішкі ағзалар езіліп ішек-қарын барлығы сырқа ығысып шыққан. Білек буынынан ажырағандығы, білек сүйектері сынып, қолы бөлінгені анықталды. Сол қолы иық буынынан бөлінген. Оң жақ аяғы бөлшектеніп, жамбас сүйектері жарқыншақты сынығы анықталды. Орган жілік жарқыншақты шытынап, ортаңғы және төменгі 3/1 бөлігінде сынық көрініс берді. Балтырдың төменгі 3/1 бөлігінде сирақ сүйектері жарқыншақты сынған, еттері мен терісі жыртылып сол жерде бөлінгендігі анықталды. Маңдай сүйегі сынып кейін қарай ығысқан, төбе сүйегі көлденең сынып айырылған. Осындай ауыр және көп түрлі жарақаттар сараптама жүргізудің күрделілігін білдіреді. Ал ішкі зерттеу кезінде бас сүйек

күмбезі сынықтармен артқа қарай ығысқан. Қатты ми қабығы сүйектердің сынықтарына байланысты жыртылған. Маңдай аймағында және шүйде аймағында қан құйылған. Бассүйектің ішкі негізі крест тәрізді төртке бөлініп сынған.

Қорытынды. Сонымен, ауыр көліктің қатысуымен болған автожарақаттарды екшеу, оларды сараптамадан өткізу барынша қиын әрі күрделі. Жарақаттардың реттілігі және олардың механизмін анықтау түрлі ерекшеліктермен сипатталады. Басқа көлік жарақаттарымен салыстырғанда біздің зерттеуімізде анықталған жарақаттар ерекшелігі мен сипаттамалары ауыр көліктен болған автожарақатқа тән және сараптама барысында ескеру қажет.

Әдебиеттер тізімі:

1. J. K. Sims, Ebisu RJ, Wong RK, Wong LM. Automobile accident occupant injuries// on 1976-5-10
2. Chen J, Tao W. Traffic accident duration prediction using text mining and ensemble learning on expressways. Sci Rep. 2022 Dec 12;12(1):21478. doi: 10.1038/s41598-022-25988-4. PMID: 36509866; PMCID: PMC9744849.

РЕЗЮМЕ

ЭРГАШ Н.Р., САКЕН А.А., ОТЕСИН М.А.

МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ АВТОМОБИЛЬНЫХ ТРАВМ

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Автомобильные аварии — это травмы с участием транспортных средств, которые допускаются к вождению при наличии специальных документов. Автотравмы занимают очень большое место в судебно-медицинской экспертизе и часто встречаются в плане летальности. Существует множество его видов, например: внутри автомобиля и наезд на пешехода, в том числе травмы внутри автомобиля. Нередко аварии происходят из-за алкогольного опьянения и превышения скорости водителями. Тема дорожно-транспортных происшествий очень актуальна на сегодняшний день. По данным МВД РК, наиболее частой причиной дорожно-транспортных происшествий является несоблюдение правил дорожного движения и управление транспортным средством в состоянии алкогольного опьянения. Ежегодно погибает около 30 000 человек и более 200 получают травмы различной степени тяжести. С каждым годом увеличивается количество дорожно-транспортных происшествий.

Ключевые слова: автоответчик, труп, судебно-медицинская криминалистика, описание

SUMMARY

YERGASH N.R., SAKEN A.A., OTESIN M.A.

MORPHOLOGICAL FEATURES OF CAR INJURIES

West Kazakhstan Marat Ospanov State Medical
University, Aktobe, Kazakhstan

Car accidents are injuries involving vehicles that are allowed to drive with special documents. Car injuries occupy a very large place in forensic medical examination and are often found in terms of mortality. There are many types of it, for example: inside the car and hitting a pedestrian, including injuries inside the car. Often accidents occur due to alcohol intoxication and speeding by drivers. The topic of traffic accidents is very relevant today. According to the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Kazakhstan, the most common cause of traffic accidents is non-compliance with traffic rules and driving while intoxicated. Every year, about 30,000 people die and more than 200 are injured of varying severity. The number of traffic accidents is increasing every year.

Keywords: car accident, corpse, forensic medical forensics, description.

АМАНЖАН А.А., САНАҚ Б.У., САҒЫНТАЙ А.А., ӨТЕСІН М.А.

БЫТЫРАЛЫ ОҚ-ДӘРІНІҢ ЖҰМСАҚ ТІНДЕРГЕ ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – Сагиндыков Б.Б.

Қалыпты және топографиялық анатомия мен оперативті хирургия кафедрасы

Оқ-дәрінің барлық түрінен алатын жарақаттар оқ тигендегі жаралар деп саналады. Жыл сайын Қазақстанда атыс қаруын қолданумен 400-ге жуық қылмыс жасалады. Ал соңғы 3 жылда Қазақстанда травматикалық патрондары бар тапаншаларды қолдану арқылы жасалған 168, ал осы жылдың 8 айында травматикалық қарумен 182 қылмыс жасалды. Сот медицина сараптамасын жүргізгенде сарапшының осы жарақаттардың сипаты мен механизміне, қолданылған снаряд пен оқ атылған қаруға, атылған қашықтыққа, оқтың кірген-шыққан жеріне және т.б. қатысты бірқатар сұрақтарға жауап беруіне тура келеді.

Негізгі сөздер: бытыра, оқ-дәрі, оқ жарақаттары, сот медициналық криминалистика, баллистика

Өзектілік. Оқ-дәрінің барлық түрінен алатын жарақаттар оқ тигендегі жаралар деп саналады (Пиголкин Ю.И. Судебная медицина 2021ж). Жыл сайын Қазақстанда атыс қаруын қолданумен 400-ге жуық қылмыс жасалады. Ал соңғы 3 жылда Қазақстанда травматикалық патрондары бар тапаншаларды қолдану арқылы жасалған 168, ал осы жылдың 8 айында травматикалық қарумен 182 қылмыс жасалды. Сот медицина сараптамасын жүргізгенде сарапшының осы жарақаттардың сипаты мен механизміне, қолданылған снаряд пен оқ атылған қаруға, атылған қашықтыққа, оқтың кірген-шыққан жеріне және т.б. қатысты бірқатар сұрақтарға жауап беруіне тура келеді [1].

Зерттеу мақсаты. Бытыралы оқ-дәрілерден болған жарақат ерекшеліктерін морфологиялық сипаттау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу Ақтөбе өңіраралық сот сараптамалары орталығында орындалды. Зерттеу материалы: мәйіт, ішкі мүшелер, биологиялық объектілер (зәр, қан). Зерттеу негізгі екі әдіс бойынша орындалды: аутопсия (Шор және Лютель әдісі бойынша), органометриялық әдістер.

Нәтижелер мен талқылау. Зерттеу нәтижесінде сыртқы зерттеу кезінде оң жақ сан аймағының сыртқы бетінің төменгі $\frac{1}{3}$ деңгеймен оң жақ тізе аймағының ішкі бетімен тері қабатын, бұлшық ет және үлкен-кіші қантамырлар мен нервтарың зақымдап, сол жақ балтыр аймағының ішкі бетінің жоғарғы $\frac{1}{3}$ бөлігінде орналасқан өтпелі бытыралы оқ жарақаттары анықталды. Ішкі ағзалардың жедел қаназдығы мен көлемді сыртқы

қан кету байқалды. Жүректің бұлшықетіне жолақты қан құйылу-Минаков дақтары табылған. Мәйіттің қан құрамында 1,34 промилл мөлшерде этил спирті анықталды. Өлім уақыты зерттеу жүргізілген уақыттан 1 тәулікке дейін болған. Өлім себебі: Жарақатты сараптаған кезінде магистральды қан тамырларының зақымдануынан қан кету шоғы, өлімге алып келген. Жәбірленушінің жарақаттанғаннан кейін шамамен 1,5-2 сағат аралығында тірі болғандығын болжауға болады.

Қорытынды. Сонымен сот медицина сараптамасын жүргізгенде оқ жарақаттарың сипаттау күрделі болады. Бытыралы оқ дәрілердің адам денесіне қалдыратын зақымдарын одан әрі тереңірек зерттеуді, осы жүргізген зерттеуге қарап жүргізу қажет екеніне көз жеткіземіз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Штейнле, А.В., Алябьев, Ф.В., Дудузинский, К.Ю., Ефтеев, Л.А., Зарубин, М.Н., Бодоев, Б.В. (2008). Методология моделирования огнестрельных ранений конечностей. Сибирский журнал клинической и экспериментальной медицины, 23 (1-1), 74-81.
2. Гусев, К. А., Магомедова, М.А. (2013). Огнестрельные ранения мирного времени и ранение А.С.Пушкина. Бюллетень медицинских интернет-конференций, 3 (2), 64.
3. Савченко, В.И. (2003). Особенности ранений современным огнестрельным оружием. Тихоокеанский медицинский журнал, (3), 13-17.

РЕЗЮМЕ

АМАНЖАН А.А., САНАК Б.У., АБДИРАЗАКОВ М.Б., САҒЫНТАЙ А.А., ОТЕСИН М.А.

ВЛИЯНИЕ ДРОБНОЙ ПУЛИ НА ТКАНИ КОЖИ ЧЕЛОВЕКА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Травмы, которые вы получаете от всех видов боеприпасов, считаются огнестрельными ранениями. Ежегодно в Казахстане совершается около 400 преступлений с применением огнестрельного оружия. За последние 3 года в Казахстане совершено 168 преступлений с применением пистолетов с травматическими патронами, а за 8 месяцев текущего года-182 преступления с травматическим оружием. При проведении судебной медицинской экспертизы эксперту придется отвечать на ряд вопросов, касающихся характера и механизма этих травм, применяемого снаряда и огнестрельного оружия, расстояния выстрела, места попадания и выхода пули и др.

Ключевые слова: разрозненность, боеприпасы, огнестрельные ранения, судебно-медицинская криминалистика, баллистика

SUMMARY

AMANZHAN A.A., SANAK B.U., ABDIRAZAKOV M.B., SAGYNTAY A.A., OTESIN M.A.

THE EFFECT OF A FRACTIONAL BULLET ON HUMAN SKIN TISSUE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The injuries you get from all types of ammunition are considered gunshot wounds. About 400 crimes involving firearms are committed annually in Kazakhstan. Over the past 3 years, 168 crimes with the use of pistols with traumatic cartridges have been committed in Kazakhstan, and in 8 months of this year-182 crimes with traumatic weapons. When conducting a forensic medical examination, the expert has to answer a number of questions concerning the nature and mechanism of these injuries, the projectile and firearms used, the distance of the shot, the place of entry and exit of the bullet, etc.

Keywords: fragmentation, ammunition, bullet wounds, forensic medical forensics, ballistics.

САҒЫНТАЙ А.А., АМАНЖАН А.А., АБДИРАЗАКОВ М.Б., САНАК Б.У.

СОТ МЕДИЦИНАСЫНДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҮШТАСТЫРУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшілер: Жоғары санатты сот - медициналық сарапшы Сагиндыков Б.Б., м.ғ.к., доцент Рахманов С.Б., оқытушы Өтесін М.А.

Қалыпты және топографиялық анатомия мен оперативті хирургия кафедрасы
Ақтөбе өңіраралық сот-сараптамалары орталығының директоры

Ең өзекті мәселелер сот сараптамасында 3D сканерлеу, 3D модельдеу және виртуалды шындық саласындағы технологияларды қолданумен байланысты. Сот медицинасының дамуындағы көптеген инновациялық тенденцияларды асыра айтпай-ақ, болашақтың технологияларына жатқызуға болады. Мысалы, Қазақстанда сот сарапшыларының күнделікті тәжірибесіне виртуалды аутопсия процедурасын енгізу өте перспективалы, өйткені бұл әдіс тіндерге тікелей физикалық араласуды қажет етпейді, сондықтан тіндік құрылымдардың орын ауыстыруымен байланысты болуы мүмкін қателердің алдын алады.

Негізгі сөздер: сот медицинасы, виртуалды аутопсия, 3D технологиялар

Өзектілігі. Криминалистика мен сот сараптамасында 3D-сканерлеуді, 3D модельдеуді және виртуалды шындық саласындағы технологияларды қолданумен байланысты мәселелер барынша өзекті. Сот медицинасының дамуындағы көптеген инновациялық бағыттарды заманауи зерттеу технологияларына жатқызуға болады [1]. Қазақстан Республикасында сот-медициналық сарапшылардың күнделікті тәжірибесіне виртуалды аутопсия процедурасын енгізудің болашағы зор болып табылады, өйткені бұл әдіс

тіндерге тікелей физикалық араласуды қажет етпейді, демек, тіндік құрылымдардың орын ауыстырумен байланысты мүмкін қателердің алдын алуға мүмкіндік береді. Қазіргі уақытта медициналық көмектің көрсету ақауларына байланысты тергеулер санының өсуі көп байқалатындықтан, заманауи компьютерлік технологияларды тиімді қолдану осы мәселелерді шешу де өзекті болып табылады [2].

Зерттеу мақсаты. Сот-медицина сараптамасында 3D технологиялардың қолдану мүмкіндіктерін

анықтау

Материалдар мен әдістер. PubMed, eLibrary, CyberLeninka базаларынан алынған мақалалар, олардың жалпы саны 46. Ақтөбе өңіраралық сот-сараптама орталығының – 9 күрделі сараптама қорытындыларын талдау.

Нәтижелер мен талқылаулар. Сот-медициналық зерттеулер тәжірибесіне дәстүрлі әдістермен қатар компьютерлік томография мен 3D бейнелеу әдістерін қолдану, ғылыми-практикалық әзірлеу және енгізу тергеу және сараптама жұмыстарының нәтижелерін сапалы түрде жақсартуға ғана емес, сонымен қатар сот-медициналық сараптаманың нәтижелерін жоғарылатуға мүмкіндік береді. Ең перспективалы бағыттардың бірі диагностикалық және идентификациялық зерттеулерге мүмкіндік беретін кескінді талдау жүйелерін енгізу болып табылады (виртуалды аутопсия және 3D сканерлер арқылы сот-медициналық қайта құру). Дегенмен, виртуалды аутопсияның жағымсыз жақтары да бар, КАЗГЮУ Университетінің провосты Сергей Пен, виртуалды аутопсияның техникалық тұрғыдан шығыны көп екендігін, сондықтан еліміздің барлық өңірінде бірден қолдану қиынға соғатынын және де сот-медициналық және патологиялық мекемелерде томографтардың, виртопсия саласында дайындалған мамандардың

болмауы қиындық туғызатынын айтты. Көп жарақаты бар мәйіттерді сараптау негізінде ішкі зерттеу кезінде аса көп ерекшелік анықталмайтынын сараптама кезінде қолдану.

Қорытынды. Инновациялық технологияларды пайдалану сарапшыға сот сараптамасына ұсынылған заттай дәлелдемелерді дұрыс және жылдам сипаттауға, зерттеуге және жіктеуге, сараптама жүргізу тактикасын жасауға, пайдалануға рұқсат етілген әдістерге сәйкес сауатты жүргізуге мүмкіндік береді. Сарапшының жұмысын ұтымды ете отырып, заманауи технологиялар сараптама жүргізу уақытын қысқартады, сарапшының күнделікті жұмысын айтарлықтай жеңілдетеді, оның зейінін сараптаманың интеллектуалдық аспектілеріне аударуға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Аминев Ф.Г. Актуальные проблемы ситуационного моделирования в судебно-экспертной деятельности. Эксперт-криминалист. - М., 2013. - № 3. - С. 12-14.
2. Емельянова Я. А. Безопасность цифровой экономики, современные тенденции развития судебной экспертизы на основе 3d-технологий. Аллея науки. – 2019. – Т. 1. – №. 6. – С. 459-463.

РЕЗЮМЕ

САҒЫНТАЙ А, АМАНЖАН А, ӘБДІРАЗАҚОВ М,
САНАҚ Б

СОЧЕТАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ В СУДЕБНОЙ МЕДИЦИНЕ

Западно-Казakhstanский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Наиболее актуальны проблемы, связанные с применением технологий в области 3D-сканирования, 3D-моделирования и виртуальной реальности в криминалистике. Многие инновационные направления развития судебной медицины без преувеличения можно отнести к технологиям будущего. Например, в Казахстане введение процедуры виртуальной аутопсии в повседневную практику судебно-медицинских экспертов весьма перспективно, поскольку этот метод не требует непосредственного физического вмешательства в ткани, а значит, предотвращает возможные ошибки, связанные со смещением тканевых структур.

Ключевые слова: *судебная медицина, виртуальное вскрытие, 3D технологии*

SUMMARY

SAGYNTAI A, AMANZHAN A, ABDIRAZAQOV M, SANAK B.

COMBINATION OF INNOVATIVE METHODS IN FORENSIC MEDICINE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The most relevant problems are related to the use of technologies in the field of 3D scanning, 3D modeling and virtual reality in forensic science. Many innovative trends in the development of forensic medicine, without exaggeration, can be attributed to the technologies of the future. For example, in Kazakhstan, the introduction of the virtual autopsy procedure into the daily practice of forensic experts is very promising, since this method does not require direct physical intervention in the tissues, and therefore prevents possible errors associated with the displacement of tissue structures.

Keywords: *Forensic Medicine, virtual autopsy, 3D technologies.*

ДЕЙСТВИЕ РАЗНЫХ ЭЛЕКТРОШОКОВЫХ УСТРОЙСТВ НА РАЗЛИЧНЫЕ ВИДЫ ТКАНЕЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан.

Научные руководители: Руководитель кафедры нормальной и топографической анатомии с оперативной хирургией, кандидат медицинских наук, доцент С.Б.Рахманов. Директор филиала РГКП «Центр судебных экспертиз Министерства юстиции Республики Казахстан» Актюбинский межрегиональный центр судебных медицинских экспертиз, судебно-медицинский эксперт Б.Б.Сагиндыков

Кафедра нормальной и топографической анатомии с оперативной хирургией

Данная работа помимо собирательного опыта имеет экспериментальное значение по воздействию шокеров на различные виды тканей по проводимости. Также в данной работе поднимается вопрос об использовании шокера как вид оружия не летального действия в самозащите.

Ключевые слова: ЭШУ, ткань, ожоги

Актуальность. Данная работа помимо собирательного опыта имеет экспериментальное значение по воздействию шокеров на различные виды тканей по проводимости. Также в данной работе поднимается вопрос об использовании шокера как вид оружия не летального действия в самозащите[2,3].

Цель исследования. Сравнить действие электрошокеров на разные ткани, а одной из основных целей является дифференцировка электрошокеров по виду повреждений, остающихся на ткани.

Материалы и методы. Экспериментальное исследование. Материалы - одежда из разных тканей, органическая ткань свинины и курицы. Метод – эксперимент, воздействие гражданскими электрошокерами (“AllNeeded” Модель 801 “CasaMatta F-shock”) на разные ткани. Измерение повреждений было проведено с помощью программы для морфометрии PhotoM.

Результаты и обсуждение. При воздействии на шерсть до 0,2-0,5 мм и вплотную при продолжительности 30с появились следы ожога в двух местах горчичного цвета .

2-й шокер “CasaMatta F-shock” на приведенных аналогично 1-шокеру материалах показал следующие результаты:

При воздействии на шерсть до 0,2-0,5 мм и вплотную при продолжительности 30с появились следы ожога в виде пунктира горчичного цвета с прожиганием насквозь посередине до 0,1 мм.

Заключение. С помощью данного моделирования случая подмечаются внешние эффекты воздействия на различные виды тканей с разной дистанцией поражения и длительности влияния. Данные полученные с расстояния около 0,2 мм подчеркивают, что при контакте электрический разряд оставляет на тканях заметные изменения. Но благодаря характерам повреждения и длительности его сохранения на тканях, это дает возможность на дифференцировку электрошокового устройства и определения характера повреждения.

Список литературы:

1. Возможности установления моделей электрошоковых устройств по морфологическим признакам повреждений кожи / В. Б. Страгис, А. Л. Кочоян, С. И. Журихина [и др.] // Судебно-медицинская экспертиза. – 2020. – Т. 63. – № 3. – С. 16-18. – DOI 10.17116/sudmed20206303116. – EDN GLIYVA.
2. Молянов, А. Ю. Специальные средства органов внутренних дел или оружие нелетального действия / А. Ю. Молянов, В. В. Семькин // Вестник Московского университета МВД России. – 2011. – № 6. – С. 289-292. – EDN OIWZMD.
3. Патент № 2305246 С1 Российская Федерация, МПК F41B 15/04. Электрошоковое устройство (варианты) : № 2005139534/02 : заявл. 19.12.2005 : опубл. 27.08.2007 / Ю. О. Ладягин. – EDN EJHSOD.

ТҮЙІН

БАТЫРГАЛИЕВ Б.М., АМИРХАНОВА Р.С.,
ОРЫШИЧ Н.В., КУНАЕВ А.А.

**ӘРТҮРЛІ ЭЛЕКТРО-ШОК
ҚҰРЫЛҒЫЛАРЫНЫҢ ӘРТҮРЛІ МАТАЛАРҒА
ӘСЕРІ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл жұмыс ұжымдық тәжірибеден басқа, өткіз-
гіштігі бойынша әртүрлі тіндерге шокерлердің әсері ту-
ралы тәжірибелік білімге ие. Сондай-ақ, бұл жұмыста
өзін-өзі қорғауда өлімге әкелмейтін қарудың түрі ре-
тінде шокерді қолдану туралы мәселе көтеріледі.

Негізгі сөздер: ЭШУ, мата, күйік

SUMMARY

BATYRGALIEV B.M., AMIRKHANOVA R.S.,
ORYSHICH N.V., KUNAEV A.A.

**EFFECT OF DIFFERENT ELECTRO-SHOCK
DEVICES ON DIFFERENT TYPES OF TISSUES**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

In addition to the collective experience, this work has
an experimental value on the effect of shocks on different
types of tissues by conductivity. Also, this work raises
the question of the use of shockers as a type of non-lethal
weapon in self-defense.

Keywords: ESHU, tissue, burns.

ХАЙРЗАМАНОВА А., ДЖАНГАЗИЕВ Т., САДВАКАСОВ А., СМАГУЛОВ Г.Н.

**ДЕФЕКТЫ ОКАЗАНИЯ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ В НЕЙРОХИРУРГИЧЕСКОЙ
ПРАКТИКЕ**

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научные руководители: руководитель кафедры нормальной и топографической анатомии с оперативной хирур-
гией, кандидат медицинских наук, доцент С.Б.Рахманов. Директор филиала РКП “Центр судебных экспертиз
Министерства юстиции Республики Казахстан” Ақтөбінский межрегиональный центр судебных экспертиз,
судебно-медицинский эксперт Б.Б.Сагиндыков.

Кафедра нормальной и топографической анатомии с оперативной хирургией

Медицинские дефекты распространены и опасны. Область нейрохирургии не застрахована от ошибок,
с которыми сталкиваются пациенты, и их причинных последствий. Цель этого исследования -
проанализировать возникновение медицинских дефектов в нейрохирургии.

Ключевые слова: нейрохирургия, хирургическое осложнение, причины дефектов, результат

Актуальность. Дефекты оказания медицинской
помощи по своему разнообразию и по характеру явля-
ются одной из актуальных проблем в нейрохирургиче-
ской практике. В данной работе мы привели примеры
медицинских дефектов, их возникновения в послеопе-
рационном периоде для улучшения качества лечения и
реабилитации пациентов.

Цель исследования. Определение и изучение де-
фектов медицинской помощи среди специалистов в
нейрохирургической практике.

Материалы и методы. Анализ литературы в нау-
коемких базах: eLibrary, Cyberleninka, 31 статья Google
Академия, 11 судебно - медицинских экспертиз.

Результаты и обсуждение. Основными причи-
нами возникновения дефектов оказания медицинской
помощи в нейрохирургии являются: хирургическое
повреждение коры головного мозга; применение
грубых технических приемов; нарушение герметиза-
ции швов; выбор операционных доступов, не дающих
полной визуализации анатомических структур недо-
статочный объем обследования; переоценка данных

лабораторных и инструментальных методов и кон-
сультаций, что в дальнейшем приводят к повторной
госпитализации [1]. К ранним осложнениям отно-
сятся внутримозговые гематомы, ликворея, гемор-
рагические инсульты и судороги. К поздним относят
инфекционные и тромбозомболические осложнения
[2]. Эпилептические припадки (судороги) после ней-
рохирургических вмешательств являются одним из
частых осложнений, что влечет за собой ряд проблем,
связанных с диагностикой, прогнозом и лечением та-
ких пациентов. Исследования показали, что судороги
развиваются в 17 % у пациентов, которым были про-
изведены супратенториальные нейрохирургические
вмешательства (исключая травмы). Кровотечение из
аневризмы повышает риск развития припадков в не-
сколько раз. Процедуры шунтирования дают риск
развития судорог в 10 % случаев [3]. В неврологиче-
ских отделениях среди дефектов также отмечена по-
здняя диагностика опухолей головного мозга (3,9%) и
позднее обращение за консультацией врача-нейрохи-
рурга (2,6%), что напрямую приводило или создавало

условия для декомпенсации патологического процесса. Хирургия спинальных опухолей является трудным направлением в нейрохирургии в силу того, что оперативное вмешательство сопровождается высоким риском повреждения спинного мозга и нарушением спинального кровообращения. Раневая ликворея несет под собою угрозу развития бактериального менингита, псевдоменингоцеле, формирования ликворного свища, а также головных болей как проявление ликворной гипотензии. В детской нейрохирургии подходы к задней черепной ямке являются одними из наиболее распространенных, при этом раневая ликворея составляет 33%.

Выводы. Таким образом, риск развития осложнений в нейрохирургической практике достаточно высок. В большинстве случаев эти осложнения, непосредственно связаны с хирургическим вмешательством. Осложнения в послеоперационном периоде нередко

являются основной причиной повторных госпитализации пациентов. При развитии наиболее тяжелых осложнений существенно снижается эффективность лечения и возрастает вероятность летального исхода.

Список литературы:

1. Агеева Наталия Алексеевна. Дефекты оказания медицинской помощи: проблемы и пути решения // Universum: медицина и фармакология. 2014. №6 (7).
2. Шнякин П.Г., Милёхина И.Е., Казадаева И.А. К проблеме осложнений операций на головном мозге (обзор литературы). Сибирский научный медицинский журнал. 2021; 41 (1): 44-49. doi: 10.18699/SSMJ20210104
3. Т.А. Литовченко, В.А. Флорикян “Эпилепсия и эпилептические припадки после нейрохирургических операций (Аналитический обзор литературы)”.

ТҮЙІН

ХАЙРЗАМАНОВА А., ДЖАНГАЗИЕВ Т.,
САДВАКАСОВ А.

НЕЙРОХИРУРГИЯЛЫҚ ПРАКТИКАДА МЕДИЦИНАЛЫҚ КӨМЕК КӨРСЕТУДЕГІ АҚАУЛАР

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Медициналық ақаулар көп таралған және қауыпты. Нейрохирургия саласы, науқастар тап болатын кәсіпкерден және олардың себеп салдарынан сақтандырылмаған. Бұл зерттеудің мақсаты-нейрохирургиядағы медициналық ақаулардың пайда болуын талдау.

Негізгі сөздер: *нейрохирургия; хирургиялық асқыну; ақаулардың себептері; нәтиже*

SUMMARY

KHAIRZAMANOVA A., DZHANGAZIEV T.,
SADVAKASOV A.

DEFECTS IN THE PROVISION OF MEDICAL CARE IN NEUROSURGICAL PRACTICE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Medical defects are common and dangerous. The field of neurosurgery is not immune from these errors that patients face, along with their consequences and causes. The purpose of this study is to analyze the occurrence of medical defects in neurosurgery.

Keywords: *neurosurgery; surgical complication; causes of defects; outcome.*

САРКУЛОВА Д.Е., ӨТЕСІН М.А., СМАГУЛОВ Г.Н., ЕСҚАЛИ Х.А.

МЕТОДЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ РЕГИОНАРНОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ ПЯТЕН КРОВИ ПРИ ПРЕСТУПЛЕНИЯХ С НАРУШЕНИЕМ ПОЛОВОЙ НЕПРИКОСНОВЕННОСТИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан.

Научные руководители: кандидат медицинских наук, доцент С.Б.Рахманов, судебно-медицинский эксперт высшей категории Б.Б.Сагиндыков

Кафедра нормальной и топографической анатомии с оперативной хирургией

Сексуальные преступления являются одними из самых серьезных, поэтому для повышения эффективности судебно-медицинских исследований разрабатываются различные методы определения биологического материала. Одним из наиболее эффективных способов отличить периферическую кровь от менструальной крови у жертв сексуального насилия является соотношение копий miR-451a и miR-21-5p[1].

Ключевые слова: *менструальная кровь, судебная медицина, биологическая жидкость, половые преступления*

Актуальность. Половые преступления-это одни из самых тяжких преступлений в уголовном кодексе. По данным официальной статистики, в Казахстане только в период с января 2022 года по январь 2023 года было зарегистрировано 4430 преступлений против женщин. Исследование следов крови и следов других биологических жидкостей организма человека обнаруживаемых на месте преступления имеет большое значение в судебно- медицинской практике. В настоящее время существует потребность в разработке и использовании нового неразрушающего, быстрого и удобного метода обнаружения и идентификации биологических объектов, оставленных жертвой.

Цель исследования. На основе анализа научных зарубежных публикаций продемонстрировать современные возможности применения соотношения числа копий miR-451a и miR-21-5p для комплексного решения актуальных проблем идентификации пятен крови и оценить перспективу ее применения в судебно-медицинской экспертизе вещественных доказательств.

Материалы и методы. Обзор статей из научных электронных баз.

Результаты и обсуждения. Различие между менструальной кровью и периферической кровью жизненно важно для судебно-медицинской экспертизы, поскольку оно может предоставить веские доказательства для выяснения характера некоторых уголовных дел. Одним из эффективных методов идентификации образцов крови человека является соотношение числа копий miR-451a и miR-21-5p на основе 133 образцов, включая 56 менструальной крови и 47 периферической крови, а также 30 не - образцов крови слюны (10), спермы (10) и вагинального секрета (10). Результаты исследований показали, что при соотношении

miR-451a/miR-21-5p ниже 0,929, образец не является кровью. Напротив, когда соотношение miR-451a/miR-21-5p выше 0,929 и ниже 10,201, образец должен представлять собой менструальную кровь; а когда это соотношение выше 10,201, в пробе должна быть периферическая кровь. Внешняя проверка с использованием 86 образцов (62 образца менструальной крови и 24 образца периферической крови) полностью подтвердила эту стратегию со 100% чувствительностью и 100% специфичностью. Исследователи подтвердили, что на точность этого результата не повлияли различные потенциальные искажающие факторы образцов. Результаты показали, что 0,2 нг общей РНК из менструальной крови и периферической крови было достаточно для количественного определения методом ПЦР[1].

Заключение. Стабильность и доступность микроРНК в жидкостях организма делают их новыми неинвазивными биомаркерами, представляющими особый интерес. Результаты дают точные данные для отличия менструальной крови от периферической крови для судебно-медицинской проверки подлинности. При соотношении miR-451a/miR-21-5p выше 0,929 и ниже 10,201 образец должен представлять собой менструальную кровь, а когда это соотношение выше 10,201, в пробе должна быть периферическая кровь.

Список литературы:

1. Wang G, Wang Z, Wei S, Wang D, Ji A, Zhang W, Sun Q. A new strategy for distinguishing menstrual blood from peripheral blood by the miR-451a/miR-21-5p ratio. *Forensic Sci Int Genet.* 2022 Mar;57:102654. doi: 10.1016/j.fsigen.2021.102654. Epub 2021 Dec 13. PMID: 34954475.

ТҮЙІН

САРКУЛОВА Д.Е., ӨТЕСІН М.А., СМАГУЛОВ Г.Н., ЕСҚАЛИ Х.А.

ЖЫНЫСТЫҚ ҚЫЛМЫСТАРДАҒЫ ҚАН ДАҚТАРЫНЫҢ АЙМАҚТЫҚ ШЫҒУ ТЕГІН АНЫҚТАУ ӘДІСТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жыныстық қылмыстар ең ауыр қылмыстардың бірі болып табылады, сондықтан сот-медициналық зерттеулердің тиімділігін арттыру үшін биологиялық материалды анықтаудың әртүрлі әдістері жасалуда. Жыныстық зорлық-зомбылық құрбандарындағы перифериялық қанды етеккір қанынан ажыратудың ең тиімді әдістерінің бірі – miR-451a және miR-21-5p көшірмелерінің арақатынасы.

Негізгі сөздер: етеккір қаны, сот медицинасы, дене сұйықтығы, жыныстық қылмыстар

SUMMARY

SARKULOVA D.E., OTESIN M.A., SMAGULOV G.N., ESKALI H.A.

METHODS FOR DETERMINING THE REGIONAL ORIGIN OF BLOOD STAINS IN SEXUAL CRIMES

West Kazakhstan medical university named after Marat Ospanov, Aktobe, Kazakhstan

Sexual crimes are one of the most serious crimes, and therefore various methods of detecting biological material are being developed to improve the effectiveness of forensic medical research. One of the most effective ways to distinguish peripheral blood from menstrual blood in victims of sexual violence is the ratio of the number of copies of miR-451a and miR-21-5p.

Keywords: menstrual blood, forensic medicine, biological fluid, sexual crimes.

«АНАЛИЗ ДЕФЕКТОВ ПРИ ОКАЗАНИИ МЕДИЦИНСКИХ УСЛУГ В СТОМАТОЛОГИИ»

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель: ассистент кафедры нормальной и топографической анатомии с оперативной хирургией Смагулов Г.Н., директор филиала РГКП «Центр судебных экспертиз Министерства юстиции Республики Казахстан» Актюбинский межрегиональный центр судебных экспертиз, судебно-медицинский эксперт Б.Б.Сагиндыков

Кафедра нормальной и топографической анатомии с оперативной хирургией

За последние 20 лет в Республике Казахстан появилось понятие, называемое врачебными ошибками или медицинскими дефектами. У стоматологов наблюдались случаи различной степени тяжести вреда, причиненного здоровью. Эти данные имеют актуальное значение и могут быть использованы для формирования защитных мер по разрешению конфликтов на досудебном уровне.

Ключевые слова: медицинский дефект, неблагоприятные исходы, стоматология

Актуальность. За последние 20 лет в РК появилось понятие как врачебная ошибка или медицинский дефект. В стоматологиях наблюдаются случаи с разными степенями тяжести причиненного вреда здоровью. Из за моратория с проверкой в частные стоматологические клиники наведываются только при наличии жалоб Указ Президента Республики Казахстан от 26 декабря 2019 года № 229[1]. Только 5 января 2021 года государственная услуга по выдаче медицинских лицензий из местных исполнительных органов перешла в Комитет медицинского и фармацевтического контроля Министерства здравоохранения приказом Министра здравоохранения Республики Казахстан от 5 января 2021 года № ҚР ДСМ-2. А до этого местные исполнительные органы выдавали лицензию без разрешительного контроля. Современное значение имеют данные, которые могут быть использованы для формирования защитных мероприятий с целью решения конфликтов на досудебном уровне[2].

Цель исследования. Анализ причин, способствующих возникновению ошибок и осложнений в процессе лечения в стоматологических клиниках за последние 5 лет в Казахстане.

Материалы и методы. Ретроспективный анализ резонанс заключений в АМЦСЭ в РК, опубликованных за 2017-2022 годы. Проведен анализ 25-ти заключений резонансных дел, связанных с претензиями на некачественную стоматологическую реабилитацию, которые разделили по принципу причин возникновения претензий у пациентов в связи с оказанием стоматологической ортодонтической помощи или комплексного стоматологического лечения.

Результаты и обсуждение. В результате анализа дефектов выявлено: летальных исходов - 20%,

нарушение протокола -36%, халатность- 44%. Во всех случаях можно выделить общие дефекты, такие как нарушение протоколов и стандартов, недостаточное внимание к пациентам, качество лекарств, которые используются, отсутствие необходимых проверок перед проведением операций, отсутствие оборудования, которое способно помочь при анафилактическом шоке в соответствии с приказом Минздрава № 167 «О минимальном оснащении объектов здравоохранения». Несомненно, подобные случаи негативно сказываются на доверии к медицинским учреждениям и вызывают определенное общественное недоверие.

Заключение. Из рассмотренных случаев можно заключить, что в системе здравоохранения существует значительный уровень дефектов. Нарушения правил могут приводить к серьезным последствиям, вплоть до летальных исходов. Важно отметить, что эти случаи не являются изолированными, а скорее являются частями более широкой проблемы. Необходимы системные изменения в медицинской отрасли, такие как усиление контроля со стороны регуляторных органов, обязательная сертификация медицинских учреждений и периодическая аттестация медицинских работников[3].

Список литературы:

1. Усачева Алена Павловна Привилегированные виды причинения вреда здоровью: понятие, признаки и обстоятельства // Научный вестник Омской академии МВД России. 2019.
2. Петрова А. П., Сергиенко Е. Д., Мирзаева Л.И.К., Кадиев У. А. Проблемы стандартизации в стоматологии // БМИК. 2014.
3. Исламов Ш. Э. Неблагоприятные исходы в медицинской практике // БМЖ. 2010.

ТҮЙІН

КУНАЕВ А.А., АХМЕТЖАНОВ Ә.А.,
БАТЫРГАЛИЕВ Б.М., БИТЕГЕНОВА А.А.,
МАҚСАТҚЫЗЫ А.

СТОМАТОЛОГИЯДА МЕДИЦИНАЛЫҚ ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ КЕЗІНДЕГІ АҚАУЛАРДЫ ТАЛДАУ

Соңғы 20 жылда ҚР-да медициналық қателік немесе медициналық ақау деген ұғым пайда болды. Стоматологияда денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлығы әртүрлі жағдайлар байқалады. Сотқа дейінгі деңгейдегі жанжалдарды шешу мақсатында қорғау іс-шараларын қалыптастыру үшін пайдаланылуы мүмкін деректер қазіргі заманғы маңызға ие.

Негізгі сөздер: медициналық ақау, жағымсыз нәтижелер, стоматология

SUMMARY

KUNAYEV A.A., AKHMETZHANOV A.A.,
BATYRGALIEV B.M., BITEGENOVA A.A.,
MAKSATKYZY A.

ANALYSIS OF DEFECTS IN THE PROVISION OF HEALTH CARE SERVICES IN DENTISTRY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

In the last 20 years a concept called medical mistakes or medical defects has emerged in the Republic of Kazakhstan. Cases of varying degrees of severity of the harm caused to health have been observed in dentists. The data are of current importance and can be used to form protective measures to resolve conflicts at the pretrial level.

Keywords: Medical defect, adverse outcomes, dentistry

АХАН С.Б., ӘБДИМАНАП Ж.Н., БИЖАНОВ Е.Б., ЕРМЕК А.А., МЫРЗАБАЕВА Ә.Е.

ДЕФЕКТЫ В ОКАЗАНИИ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ В АБДОМИНАЛЬНОЙ ХИРУРГИИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научные руководители: к.м.н., доцент Рахманов С.Б., судебно-медицинский высший эксперт категории Сагиндыков Б.Б., ассистент кафедры нормальной и топографической анатомии с оперативной хирургией Өтесін М.А.

Кафедра нормальной и топографической анатомии анатомий с оперативной хирургии

Неблагоприятные исходы лечения больных с абдоминальной хирургической инфекцией нередко возникают как следствие ошибок хирургов.

Ключевые слова: операция, абдоминальная хирургия, перитонит, лапаротомия, рана

Актуальность. Неблагоприятные исходы лечения больных с абдоминальной хирургической инфекцией нередко возникают как следствие ошибок хирургов. В основе неблагоприятного исхода лежит грубый просчет, небрежность в работе, необоснованное отступление от установленных правил хирургии, неумение хирурга прогнозировать возможность возникновения осложнения даже в тех ситуациях, когда имеются явные предпосылки к его возникновению [1].

Цель исследования. Исследование причин возникновения послеоперационных осложнений у пациентов в абдоминальной хирургии.

Материалы и методы исследования. Литературный обзор статей.

Результаты и их обсуждение. За последние два года проведено 1178 лапаротомий, после которых 43 (3,7%) больным потребовались повторные операции в раннем послеоперационном периоде. В результате проведенного анализа установлено, что наибольшее число осложнений – 22 (51,2%) пришлось на перитонит, разлитой – у 12 (54,5%) больных [2]. Летальность

при разлитом гнойном перитоните колеблется от 15-60%. Ранние послеоперационные осложнения, возникающие на 3-5-е сутки, многообразны, но среди абдоминальных осложнений подозрение на перитонит является самым грозным и встречается с такими осложнениями до 90% больных. Перитонит-это одна главных проблем в хирургии. Основная причина развития перитонита - инфекция. Сам по себе послеоперационный перитонит является следствием внутрибрюшных осложнений, таких как несостоятельность швов анастомозов, периоперационное инфицирование брюшной полости, интраабдоминальное скопление крови, желчи [3]. У 5 (11,6%) из экстренно оперированных больных в раннем послеоперационном периоде потребовалась повторная лапаротомия из-за кровотечения. Источниками кровотечений были недостаточно легированные сосуды. Нагноение послеоперационной раны – 3 (7%) пациента [2].

Заключение. В ходе анализа было выявлено, что самой частой причиной послеоперационных осложнений (перитонит, кровотечение), является халатное

выполнение хирургических манипуляций (несостоятельность швов анастомозов, периоперационное инфицирование брюшной полости, интраабдоминальное скопление крови, желчи, недостаточно легированные сосуды).

Список литературы:

1. Баринев Е. Х. и др. Случай неблагоприятного исхода в практике абдоминальной хирургии // ББК 58 И 32. – 2021. – С. 19.
2. Стяжкина Светлана Николаевна, Неклюдова Алина Сергеевна, Давтян Марат Барсегович

Послеоперационные осложнения абдоминальной хирургии в Удмуртской Республике // StudNet.2020.№2.URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/posleoperatsionnye-oslozhneniya-abdominalnoy-hirurgii-v-udmurtskoy-respublike> (дата обращения: 05.04.2023).

3. Стяжкина Светлана Николаевна, Неклюдова Алина Сергеевна, Давтян Марат Барсегович Послеоперационные осложнения гнойного перитонита в Удмуртской республике // StudNet. 2020. №3.

ТҮЙІН

АХАН С.Б., ӘБДИМАНАП Ж.Н., БИЖАНОВ Е.Б., ЕРМЕК А.А., МЫРЗАБАЕВА Ә.Е.

ІІІ ХИРУРГИЯСЫНДА МЕДИЦИНАЛЫҚ КӨМЕК КӨРСЕТУДЕГІ АҚАУЛАР

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Талдау барысында операциядан кейінгі асқынулардың (перитонит, қан кету) ең көп тараған себебі хирургиялық манипуляцияларды (анастомоздардың тігістерінің сәтсіздігі, іш қуысының периоперативті инфекциясы, қанның интра абдоминальды жиналуы, өт, жеткіліксіз байланған тамырлар) абайсызда орындау болып табылатыны анықталды.

Негізгі сөздер: операция, абдоминальды хирургия, перитонит, лапаротомия, жара

SUMMARY

AHAN.S.B, ABDIMANAP Z. N, BIZHANOV.E.B, MYRZABAEVA A.E, YERMEK A.A.

DEFECTS IN THE PROVISION OF MEDICAL CARE IN ABDOMINAL SURGERY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The analysis revealed that the most common cause of postoperative complications (peritonitis, bleeding) is negligent surgical manipulation (failure of anastomosis sutures, perioperative infection of the abdominal cavity, intra abdominal accumulation of blood, bile, insufficiently ligated vessels).

Keywords: operation, abdominal surgery, peritonitis, laparotomy, wound

АЛМАХАНОВА А., ТАЖИГЕРЕЕВА М., ЕРНИЯЗОВА Д., ИТЕНОВА Ж., МАМБЕТОВ. К.Ж.,

МЕДИЦИНСКИЕ ДЕФЕКТЫ В ТРАВМАТОЛОГИИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научные руководители: Кандидат медицинских наук, доцент С.Б.Рахманов. Судебно-медицинский эксперт Б.Б.Сагиндыков, ассистент кафедры нормальной и топографической анатомии с оперативной хирургией, М.А.Отесин.

Кафедра нормальной анатомии

Качество экстренной травматологической медицинской помощи определяется тщательностью и полнотой первичного клинического осмотра пострадавшего, адекватной интерпретации инструментальных методов диагностики, отражающие динамику течения травмы, обоснование назначения и выполнения последующего лечения.

Ключевые слова: травматология, медицинские услуги, дефекты, анамнез, диагностика

Актуальность. Неполное осуществление диагностики, лечения, больного, и организации. медицинской помощи. всегда имеют место быть во всемирном врачебном обществе. По данным судебной. медицинской службы за 2023 год, выявлено, что в деятельности хирургов и травматологов, чаще всего

возникают ненадлежащие. медицинские услуги в виде дефекта. Медицинские.. дефекты в оказании.. травматологической. медицинской.. помощи являются по сей день повсеместным атрибутом при лечении пострадавших. больных, поступающих. в. многопрофильные стационары[1,2].

Цель исследования. Выявление. допустимых. дефектов медицинского обслуживания и правовых последствий. у специалистов профиля травматологии. в материалах судебной. медицины.

Материалы и методы исследования. Ретроспективный анализ. итогов. судебного разбирательства, проведенной. по профессиональным.. правонарушениям. медицинских. работников. в 2023.

Результаты и обсуждение. Среди дефектов оказания. медицинской. помощи. пациентам.. общего хирургического профиля, было выявлено 35 случаев, которые соответствовали критериям нарушения. Средний. возраст. истцов. составлял 55 лет, из них 63,6% женщин. Наиболее распространенной. категорией. предполагаемого. травматологического дефекта были нарушения. диагностики.. и ошибочные. диагнозы. основной.. болезни, которые произошли. в 25 случаях (71%), по причине того, что обязательные. контрольные. обследования. не. были. назначены. врачом. или были. допущены. врачом. ошибки. при. интерпретации. результатов. обследования.. В медицинском обществе постановка.. некорректного диагноза является. типичным недостатком практики врачей, в частности они включают: позднюю или частичную

диагностику, не распознавание осложнений, явившихся. непосредственными. причинами. смерти (массивная. кровопотеря., гнойный. перитонит., тромбоз. конечностей., травматический. шок.). Основными. причинами дефектов являются невнимательное отношение. к больному, неправильный сбор анамнеза и интерпретация рентгенологических исследований.

Заключение. Чтобы. повысить. медицинские. и правовые. знания. травматологов. экстренной. помощи, необходима. организация. учебы. по правовым. основам. деятельности. интернам., резидентам. и врачам. не. только. на. факультетах. повышения. квалификации, а также. в проектах. непрерывного. образования. в виде. интерактивных. занятий-семинаров. для врачей. амбулаторно-стационарного. звена.

Список литературы:

1. Medical malpractice litigation after total shoulder arthroplasty: a comprehensive analysis based on the Westlaw legal database DOI: 10.1016/j.jse.2022.09.010
2. Лядова М.В. Медико-экспертная оценка качества оказания экстренной помощи пострадавшим с повреждениями опорно-двигательного аппарата в условиях мегаполиса. 2015 г.

ТҮЙІН

АЛМАХАНОВА А., ТАЖИГЕРЕЕВА
М., ЕРНИЯЗОВА Д., ИТЕНОВА Ж.,
МАМБЕТОВ К.Ж.

ТРАВМАТОЛОГИЯДАҒЫ МЕДИЦИНАЛЫҚ АҚАУЛАР

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Шұғыл травматологиялық медициналық көмектің сапасы жәбірленушіні алғашқы клиникалық тексерудің мұқият және толықтығымен, жарақат ағымының динамикасын, кейінгі емдеуді тағайындау мен орындаудың негіздемесін көрсететін диагностиканың аспаптық әдістерін барабар түсіндірумен айқындалады.

Негізгі сөздер: *травматология, медициналық қызметтер, ақаулар, анамнез, диагностика*

SUMMARY

ALMAKHANOVA A., TAZHIGEREEVA
M., YERIYAZOVA D., ITENOVA ZH.,
MAMBETOV K.ZH.

MEDICAL DEFECTS IN TRAUMATOLOGY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The quality of emergency traumatological medical care is determined by the thoroughness and completeness of the initial clinical examination of the victim, an adequate interpretation of instrumental diagnostic methods reflecting the dynamics of the course of trauma, justification of the appointment and performance of subsequent treatment.

Keywords: *traumatology, medical services, defects, anamnesis, diagnostics.*

СТУДЕНТ-МЕДИКТЕРДЕГІ СТРЕССТІК ЖАҒДАЙ: СЕБЕПТЕРІ МЕН КӨРІНІСІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші-м.ғ.д., аға оқытушы, медицина ғылымдарының магистрі Батырова Т.Ж. №2 Қалыпты физиология кафедрасы

Стресс – студенттер өмірінің ажырамас бөлігі. Студенттердегі стресс оқу процесіне әсер етеді (қабылдау, есте сақтау, білімді практикада қолдана білу), оқу үлгеріміне, процесіне кедергі келтіреді. Зерттеу мақсаты: Студент-медиктердегі оқу стрессінің себептерін анықтап, физиологиялық көрсеткіштерін тіркей отырып, көрінісін зерттеу.

Негізгі сөздер: стресс, медициналық студент, тәрбиелік стресс, оқу процесі

Өзектілігі: Стресс – студенттер өмірінің ажырамас бөлігі. Студенттердегі стресс оқу процесіне әсер етеді (қабылдау, есте сақтау, білімді практикада қолдана білу), оқу үлгеріміне, процесіне кедергі келтіреді [1,2,3]. Оқу үлгеріміндегі қиындықтар стрессті одан сайын күшейтеді. Зерттелудегі стресс жинақталған мәселелерге, күнделікті қиыншылықтарға, оқу, жұмыс және жеке өмірдегі оқиғаларға байланысты пайда болады. Бұл – организмнің күнделікті өмірге байланысты қалыпты реакциясы, өмірдің бір бөлігі. Стресс жағдайы қаншалықты жиі және ұзақ болатыны, оның көрінісі студенттің өзіне байланысты. Зерттеу мақсаты: Студент-медиктердегі оқу стрессінің себептерін анықтап, физиологиялық көрсеткіштерін тіркей отырып, көрінісін зерттеу.

Зерттеу материалы мен әдістері. Зерттеу объектісі: Марат Оспанов атындағы медициналық университеттің «Жалпы медицина» факультетінің 2 курс студенттері. Тәжірибеге 18-23 жас аралығындағы 80 студент қатысты. Түпнұсқадағы ақпараттың теориялық анализі, студенттер арасындағы сауалнама, нәтижелерді өңдеуден өткізу. Жасанды стресс жағдайындағы физиологиялық көрсеткіштердегі өзгерістерді зерттеу.

Нәтижелері мен талқылау: Ер балаларда стресстің негізгі себептері – үлкен оқу жүктемесі, қатал оқытушылар, түсініксіз оқулықтар мен дұрыс тамақтанбау. Ал қыз балалардағы стресстің негізгі себептері – үлкен оқу жүктемесі, өз оқуына көңілі толмау,

ата-анасынан алыс өмір, күнделікті тәртіпті дұрыс ұйымдастыра алмауы. Стресстік әсері аз стресс туындаушы мәселелер: топтағы келіспеушіліктер, басқа студенттермен бірге өмір сүру, мамандық таңдауына өкіну. Тұрақты стресстің студент-медиктердегі көрсеткіштерін талдау: кішкене өсті – 41%, айтарлықтай жоғарылады – 35%, өзгеріссіз – 20%, кішкене төмендеді – 2%, айтарлықтай төмендеді – 2%. Сәйкесінше стресс деңгейі соңғы 3 айда келе жатқан емтихан мен аралық бақылаудың алдындағы қобалжудан студенттердің көп бөлігінде жоғарылады. Бұл уақыт жеткіліксіздігіне, ұйқының бұзылуына, жұмысқа қабілеттілігінің төмендеуіне әкелді. Биологиялық көріністері – тез жүрек соғысы, толқу, бұлшықет дірілі.

Қорытынды: Стресс нәтижесі психологиялық, физиологиялық және коммуникациялық өзгерістерді туындатты. Студенттердің есте сақтау қабілеті, концентрациясы төмендеп, ұйқысы және тамақтану режимі бұзылып, стресстік жағдайда тез жүрек соғуы, физиологиялық тежелу, толқу мен бұлшықет дірілі байқалды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Бодров В. А. Психологический стресс: развитие и преодоление. — М.: ПБР СЭ, 2006. — 528 с.
2. Суворова В. В. Психофизиология стресса. — М.: Педагогика, 1975. — 208 с. 3) Психоэмоциональный стресс / под ред. К. В. Судакова. — М.: НИИ им. П. К. Анохина РАМН, 2012. — 148 с.

РЕЗЮМЕ

РАВИЛЬ А.О., ТАЙШЫБАЕВА А.Г.

**СТРЕССОВАЯ СИТУАЦИЯ У
СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ: ПРИЧИНЫ И
ПРОЯВЛЕНИЯ**Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Стресс - неотъемлемая часть жизни студентов. Стресс у студентов влияет на учебный процесс

SUMMARY

A.O.RAVIL, A.G.TAISHYBAEVA

**THE STRESSFUL SITUATION OF MEDICAL
STUDENTS: CAUSES AND MANIFESTATIONS**West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Stress is an integral part of students' lives. Stress in students affects the learning process (perception, memory, ability to apply knowledge in practice), hinders academic

(восприятие, память, умение применять знания на практике), препятствует успеваемости, процессу обучения.

Цель исследования: изучить картину учебного стресса у студентов-медиков с выявлением причин и регистрацией физиологических показателей.

Ключевые слова: стресс, студент-медик, учебный стресс, учебный процесс

performance, learning process. The purpose of the study: to study the picture of educational stress in medical students with the identification of causes and registration of physiological indicators.

Keywords: stress, medical student, educational stress, educational process

ОРЫСБЕК Ә.Н

САДХУ ТЕРАПИЯСЫНЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ФИЗИОЛОГИЯЛЫҚ ТҮРҒЫДА ОЖЖ-НЕ ӘСЕР ЕТУ МЕХАНИЗМІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.магистрі, аға оқытушы Батырова Т.Ж.

Қалыпты Физиология кафедрасы

Садху терапиясының негізінде біз ішкі күйзелістен арыла алдық, сонымен қатар эмоционалды төзімділікті және стресске төзімділікті арттырдық.

Негізгі сөздер: садху терапиясы, шегедегі йога, йога, психология

Өзектілігі: Садху терапиясы – адамдағы қан айналымды жақсартып, гормондарды қалыпқа келтіріп, бүйрек үсті безінің жұмысын жақсартатын және жалпы ішкі ағзалардың жұмысын жеңілдетіп, эмоционалды тұрғыда әсер алу болып табылады [1]. Бұл әдістің қазіргі кезде 500-ден астам ауруларға ем екені белгілі. Мұның себебі қазіргі қоғамда аурулардың кең өріс алуы қан айналым жүйесінің дұрыс болмау нәтижесінде пайда болады. Қазіргі сәтте садху терапиясына жүгінушілер қатарында күйзеліске жиі түсуге бейім 18-25 жас аралығындағы қыз балалар болып келеді. [2]

Зерттеу мақсаты: Ішкі күйзеліс жағдайындағы адамның Садху терапиясында садху тақтасының көмегі арқылы, йогалық әдістің берер пайдасын анықтап, басқа да йогалық әдістерге салыстырмалы түрде баға беру, сонымен қатар садху терапиясының әсерін бағытты түрде зерттеу.

Материалдар мен зерттеу әдістері: Зерттеу жұмысына 15-36 жас аралығындағы жиі күйзеліске түсетін 87 қыз бала және 36 ер бала алынды. Ғылыми зерттеу жұмысында “Садху терапиялық әдісі” қолданылды, және де садху йогалық әдістің әсері, садху терапиясына дейінгі және садху терапиясынан кейінгі 6-12 сеанс аралығындағы жағдай нәтижесін есепке ала отырып, қандай әсер беретінін анықтау.

Нәтиже: Садху терапиясы кезінде 6-12 сеанс аралығында қыздар ішкі күйзелістерінен арылып, бойларындағы өкпе ренішін, ішкі комплекстерін эмоционалды түрде сыртқа шығарды. Садху терапиясынан кейін қыздар өз бойларындағы қорқыныштарын жеңіп, төзімділік пен шыдымдылық көрсете білді. Іштегі уайымдары сейіліп, өмірге деген көзқарастары өзгерді.

Қорытынды: Басқа терапиялармен салыстырғанда садху терапиясының артықшылығы орталық жүйке жүйесіне табандағы рецепторлар арқылы тікелей әсер етуімен және ішкі толғаныстар мен адам бойындағы кедергілерді жоюымен ерекшеленеді. Сонымен қатар аз уақыт ішінде стресстен арылуға ықпал етті.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ахмедзянова А. Р. ЛЕКСИЧЕСКИЙ УРОВЕНЬ РЕАЛИЗАЦИИ ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНОГО КОНЦЕПТА» ЙОГА» В РУССКОМ ЯЗЫКЕ: ОПЫТ АНАЛИЗА НА МАТЕРИАЛЕ ИНТЕРНЕТ-КОММУНИКАЦИИ //Культура слова. – 2020. – №. 4. – С. 4-9.
2. Панина Н. А. Йога для всех. – Рипол Классик, 2017.
3. Йога на гвоздях: практическое пособие для начинающих – Алексей Сергеевич Семушев-2021

РЕЗЮМЕ

ОРЫСБЕК А.Н

МЕХАНИЗМ ВОЗДЕЙСТВИЯ САДХУ-ТЕРАПИИ НА ЦНС ПСИХОЛОГИЧЕСКИ И ФИЗИОЛОГИЧЕСКИ

Западно-Казакхстанский медицинский университет,
Актобе, Казакхстан

На основе Садху-терапии мы смогли избавиться от внутреннего стресса, а также повысить эмоциональную выносливость и противостояние стрессу.

Ключевые слова: садху терапия, йога на ногтях, йога, психология

SUMMARY

MECHANISM OF INFLUENCE OF SADHU THERAPY ON THE CENTRAL NERVOUS SYSTEM PSYCHOLOGICALLY AND PHYSIOLOGICALLY

A.N. ORYSBEK

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Based on Sadhu therapy, we were able to get rid of internal stress, as well as increase emotional endurance and resistance to stress.

Keywords: sadhu therapy, yoga on nails, yoga, psychology

БАКТИБЕРЛИНА Н.С, ТАСМУХАНОВА.Р.Б.

ТЫНЫС АЛУ ЖАТТЫҒУЛАРЫНЫҢ МЕДИК-СТУДЕНТТЕРДІҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ЖАҒДАЙЫНА ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Актобе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – медицина ғылымының магистрі, аға оқытушы Батырова Тамара Жаксығалиевна
Қалыпты физиология кафедрасы

Бүгінгі таңда көптеген ғалымдар мен медицина қызметкерлері студенттердің денсаулығының жыл сайын нашарлап бара жатқанына алаңдаулы.

Зерттеудің мақсаты – медицина студенттерінің функционалдық жағдайы мен физикалық көрсеткіштеріне дене жаттығуларымен бірге тыныс алу жаттығуларының тиімділігін анықтау.

Негізгі сөздер: тыныс алу жаттығулары, медициналық студент, функционалдық жағдай, дене белсенділігі

Өзектілігі. Бүгінде көптеген ғалымдарды және медицина қызметкерлерін студенттердің денсаулығының жылдан жылға нашарлап бара жатқаны алаңдаушылық тудыртып отыр. Соңғы 15 жылда студенттердің денсаулық жағдайының теріс тенденциясы байқалып, курстан курсқа сурет нашарлауда [1-2]. Медициналық жоғары оқу орындарының студенттері бұл жағынан ерекшеленбейді. Жоғары оқу орнына енді ғана түскен 1-курс студенттері көп жағдайда медик-студенттің өміріне бірден ене алмайды. Медициналық университеттегі оқу процесі үлкен психофизиологиялық жүктемелермен байланысты, бұл студенттердің денсаулығы мен физикалық көрсеткіштеріне жоғары талаптар қояды. Бүкіл оқу барысында студенттер тұрақты шиеленіс жағдайында болады, жылына екі рет емтихан сессиясы кезінде күшті эмоционалды стресстік әсерлердің нәтижесінде студенттердің психикалық және жүйке кернеуінің жағдайы күрт нашарлайды. Сондықтан қозғалыс белсенділігі жас ағзаның оқу жағдайларына тезірек бейімделуіне ықпал ететін ең маңызды фактор болып табылады. Осылайша 1 курс студенттерінің бейімдеушілігін арттыру мақсатында тыныс алу жаттығуларын қолдану осы зерттеудің өзектілігін айқындап отыр. [2]

Зерттеудің мақсаты: медик-студенттердің функционалдық жағдайы мен физикалық көрсеткіштеріне физикалық жүктемелермен үйлесетін тыныс алу жаттығуларының әсер ету тиімділігін анықтау.

Материалдар мен әдістер: Зерттеу Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университетінде жүргізілді. Бақылау үшін жалпы медицина факультетінің бірінші курстарының студенттері таңдалды. Эксперименттік топта 20 адам және бақылау тобында 20 адам. Тыныс алу жаттығуларының кешені ретінде «Бодифлекс» әдісі қолданылды. Ол организмге оттектің түсу көлемін ұлғайтады және денсаулықты жақсартады. Эксперименттік топ «Бодифлекс» әдісімен, ал бақылау тобы стандартты дене шынықтыру жаттығуымен айналысты. Студенттер денесінің функционалдық жағдайының динамикасын анықтау үшін жалпы қабылданған физиологиялық сынама аланды: жүрек соғу жиілігі, тыныс алу жиілігі, Штанге сынамасы, Генчи сынамасы, ортостатикалық сынама.

Нәтижелері мен талқылау. Осылайша, ортостатикалық тест бойынша эксперименттік топ студенттердің көпшілігінде жүрек-тамыр жүйесінің жүйкелік реттелуі жақсы және қанағаттанарлық жағдай көрсетті.

Тыныс алу жаттығуларынан соң «Жақсы» көрсеткіші 31%ға ұлғайды, «Қанағаттанарлық» көрсеткіші 10%ға төмендеді. Жүрек соғу жиілігі, тыныс алу жиілігі, Штанге пробасы, Генчи пробасы, ортостатикалық проба көрсеткіштері тыныс алу жаттығуларын қолданған соң жүрек-қан тамыр жұмысы айтарлықтай жақсарғанын көрсетті. Студенттер өздерін жақсы сезініп, сабаққа деген ынтасы артқаны байқалды. Осының бәрі суық тию жиілігін 42% дан 30% ға дейін түсірді.

Қорытынды: Тыныс алу жаттығулары кешені бейімделу және қалпына келтіру процестерін жеделдетті, ағзаның функционалдық жағдайына оң әсерін

тигізді. Студенттер өздерін жайлы сезініп, оқуға деген ынтасы артқаны байқалды. Жүрек соғу жиілігі мен қан тамырлар қысымы қалыпты деңгейге түсті.

Әдебиеттер тізімі:

1. Вербин, С.Г. Дыхательная гимнастика вместо спортзала: 100 страниц о самом главном. - 2019-№4-С.14-21
2. Effects of alternate nostril breathing exercise on cardiorespiratory functions in healthy young adults \\ Iffat Jahan, Momtaz Begum

РЕЗЮМЕ

БАКТИБЕРЛИНА.Н.С, ТАСМУХАНОВА.Р.Б ВЛИЯНИЕ ДЫХАТЕЛЬНЫХ УПРАЖНЕНИЙ НА ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Сегодня многие ученые и медицинские работники обеспокоены тем, что здоровье студентов с каждым годом ухудшается.

Цель исследования: определение эффективности дыхательных упражнений в сочетании с физическими нагрузками на функциональное состояние и физические показатели студентов-медиков.

Ключевые слова: дыхательные упражнения, студент-медик, функциональное состояние, физические нагрузки

SUMMARY

INFLUENCE OF BREATHING EXERCISES ON THE FUNCTIONAL STATE OF MEDICAL STUDENTS

N.S. BAKTIBERLINA, R.B. TASMUKHANOVA

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Today, many scientists and medical professionals are concerned that the health of students is deteriorating every year.

The purpose of the study is to determine the effectiveness of breathing exercises in combination with physical activity on the functional state and physical performance of medical students.

Keywords: breathing exercises, medical student, functional state, physical activity

ЖАПАРОВА Ж.Е., АЙДАРҚЫЗЫ А.

МЕДИК СТУДЕНТТЕРДЕ АРТЕРИЯЛЫҚ ГИПЕРТЕНЗИЯНЫ ТУДЫРАТЫН ФАКТОРЛАРДЫ БАҒАЛАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Қалыпты физиология кафедрасы

Ғылыми жетекші – м.ғ.к., доцент Калдыбаева А.Т., оқытушы Альмаханова М.Ж.

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университетінің 1, 2, 5 курстары арасында 293 студенттің қан қысымы өлшеніп, қан қысымына әсер ететін факторлар анықтады. Зерттеу барысында медицина студенттеріндегі артериялық гипертензияны тудыратын негізгі қауіп факторлары анықталды.

Негізгі сөздер: студенттер, артериялық қан қысымы, әсер етуші факторлар, стресс, Кенле индексі

Өзектілігі. Соңғы жылдары гипертониялық аурулар эпидемиологиялық сипат алууда. Бүкіл әлемде қан қысымының жоғарылауы денсаулықты алаңдатады, өйткені ол жүрек-қан тамырлары ауруларының (ЖҚА) және алдын алуға болатын өлімнің негізгі себебі болып табылады. Бүкіл әлемдік денсаулық сақтау ұйымы

(БӘДСҰ) дерегі бойынша жыл сайын артериялық гипертензиядан 7 млн адам қаза табады. Ғалымдардың айтуынша 2025 жылы артериялық гипертензиядан қиналатын науқастардың деңгейі 15-20 % көтеріліп, 1,5 млрд адамға жететінін болжады.

Зерттеудің мақсаты: Медик студенттердегі

артериялық гипертензияны тудыратын факторларды бағалау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университетінің 1, 2, 5 курс студенттерінен 293 адамға жүргізілді. Зерттеу материалдары мен әдістері ретінде студенттер арасында артериялық гипертензияны тудыратын факторларды анықтау үшін АҚҚ өлшеу, Кетле индексі бойынша бой-салмақ өлшеу, стресс жағдайларын анықтау үшін (Reeder) сауалнамалар, қосымша ауызша сұрақтар жүргізілді.

Нәтижелері мен талқылау. Зерттеу нәтижелері бойынша барлық студенттердің ішінен оқудан тыс 20% жұмыс жасайды. Қалалық ауруханаларда түнгі ауысымда 11% студент кезекшілік етеді. Түнгі ауысымда жұмыс жасамайтындардың систолалық қан қысымының орташа мәні $121 \pm 8,9$, диастолалық $84,5 \pm 6,5$, түнгі ауысымда жұмыс жасайтындарда сәйкесінше 115 ± 10 , $74 \pm 8,7$ екі топ студенттерінің арасында нақты айырмашылық бар ($P < 0,05$). Сауалнама жүргізілгендердің ішінде 19% студент шылым шегетіні анықталды. Шылым шекпейтін студенттердің систолалық қан қысымының орташа мәні $114 \pm 8,9$, диастолалық $74 \pm 8,5$, шылым шегетіндер сәйкесінше $123 \pm 10,8$, $81 \pm 8,9$, екі топ арасында артериялық қан қысымында айқын айырмашылық бар ($P < 0,05$). Студенттердің 70%-ке жуығы майлы, қуырылған, көп тұз бен дәмдеуіштер қосылған тағамдарды және тез дайын болатын өнімдерді тұтынады. 7,5% студентте артық салмақ бар

екені анықталды. Кетле индексінің мәні жоғары студенттердің систолалық қан қысымының орташа мәні $129 \pm 7,3$, диастолалық $84 \pm 7,3$, Кетле индексінің мәні қалыпты студенттер сәйкесінше $115 \pm 9,4$, $75 \pm 8,8$, екі топ арасында айқын айырмашылық бар. Артериялық гипертензия тұқым қуалаған студенттердің систолалық қан қысымының орташа мәні $113,5 \pm 6$, диастолалық 85 ± 0 , тұқым қуаламағандарда сәйкесінше $115,6 \pm 9,6$, 75 ± 9 , екі топ студенттерінің арасында систолалық қан қысымында айқын айырмашылық бар ($P < 0,05$), диастолалық қан қысымында айқын айырмашылық жоқ.

Қорытынды. Артериялық қан қысымының систолалық орташа мәні ұлдарда $119 \pm 10,6$, диастолалық орташа мәні $78 \pm 9,3$, қыздарда сәйкесінше $113 \pm 8,9$, $72 \pm 7,8$. Түнгі ауысымда, жалпы жұмыс жасайтындар, артық салмағы бар, шылым шегетін, тұқым қуалаушылығы бар студенттерде артериялық қан қысымы айқын жоғары ($P < 0,05$). Жүргізілген зерттеу медик студенттеріндегі артериялық гипертензиядағы негізгі қауіп факторларын ашып көрсетті.

Әдебиеттер тізімі:

1. Климов А.В., Денисов Е.Н., Иванова О.В. Артериальная гипертензия и ее распространенность среди населения // Молодой ученый. – 2018. – №50. – С. 86–90.
2. Фролова Е.В. Артериальная гипертензия // Российский семейный врач. – 2016. – №2. – С. 6–18.

РЕЗЮМЕ

ЖАПАРОВА Ж.Е., АЙДАРҚЫЗЫ А.

ОЦЕНКА ФАКТОРОВ РАЗВИТИЯ АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТЕНЗИИ У СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

В последние годы гипертонические болезни приобретают эпидемиологический характер. Высокое кровяное давление является проблемой общественного здравоохранения во всем мире, поскольку оно является основной причиной сердечно-сосудистых заболеваний (ССЗ) и предотвратимой смерти. По данным Всемирной организации здравоохранения (ВОЗ), ежегодно от артериальной гипертензии умирает 7 млн человек, по прогнозам ученых, число больных, страдающих артериальной гипертензией, увеличится на 15-20% и к 2025 году достигнет 1,5 млрд человек.

Ключевые слова: артериальная гипертензия, сердечно-сосудистая система, фактор

SUMMARY

ZH.E.ZHAPAROVA, A.AIDARKYZY

ASSESSMENT OF FACTORS OF THE DEVELOPMENT OF ARTERIAL HYPERTENSION IN MEDICAL STUDENTS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

In recent years, hypertension has acquired an epidemiological character. High blood pressure is a public health problem worldwide as it is a leading cause of cardiovascular disease (CVD) and preventable death. According to the World Health Organization (WHO), 7 million people die from hypertension every year, according to scientists, the number of patients suffering from arterial hypertension will increase by 15-20% and reach 1.5 billion people by 2025.

Keywords: hypertension, cardiovascular system, factor

САҒЫНҒАЛИ С.

ЖОҒАРЫ ЖҮЙКЕ ЖҮЙЕСІНІҢ ТИПТЕРІ БОЙЫНША ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕР

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан Медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: оқытушы Бимагамбетова Карлығаш Спабековна

Қалыпты физиология кафедрасы

Гиппократ жасаған адам темпераментінің жіктері әлі күнге дейін өз маңызын жойған емес. Темперамент адам іс-әрекетінің қалыптасуына зор әсер тигізеді. Біз күнделікті өмірде адамдардың бірдей жағдайда, өздерін әртүрлі ұстайтындығын білеміз. Өйткені адамның психикасы мен мінез-құлығының ерекше кескінін олардың табиғи темпераменті мен бойындағы мінезі жасайды. Адам темпераментінің негізгі 4 типі белгілі.

Негізгі сөздер: сангвиник, холерик, меланхолик, флегматик, темперамент

Өзектілігі: Гиппократ жасаған адам темпераментінің жіктері әлі күнге дейін өз маңызын жойған емес. Темперамент адам іс-әрекетінің қалыптасуына зор әсер тигізеді. Біз күнделікті өмірде адамдардың бірдей жағдайда, өздерін әртүрлі ұстайтындығын білеміз [1-3]. Өйткені адамның психикасы мен мінез-құлығының ерекше кескінін олардың табиғи темпераменті мен бойындағы мінезі жасайды. Адам темпераментінің негізгі 4 типі белгілі [2].

Зерттеу мақсаты: Жоғары жүйке жүйесінің типтері бойынша психологиялық сауалнама жүргізе отырып психологиялық аспектіге әсерін анықтау.

Материалдар мен әдістер: БҚМУ 2 курс жалпы медицина факультетіндегі 100 қазақ топ студенті, 100 шетелдік топ студенті, «Айзенк сауалнамасы» бойынша студенттердің темперамент типін анықтап, жіктеу. Темпераменттің психикаға әсерін зерттеу әдістері.

Нәтижелері мен талқылау: Зерттеуге барлығы 200 студент алынды. Оларды 2 топқа бөлінді: 100 студент қазақстандық, 100 студент үндістандық. Зерттеу барысы 2 кезеңнен тұрды.

Қалыпты жағдайда алынған нәтиже:

Қазақстандық студенттер Үндістандық студенттер

Сангвиник – 31% Сангвиник – 58%

Флегматик – 41% Флегматик – 24%

Меланхолик- 11% Меланхолик – 10%

Холерик – 16% Холерик – 8%

Кейін, Шаршаудың әсер ету шкаласы Fatigue

Impact Scale (FIS) бойынша қазақ және шет ел студенттері арасында сауалнама жүргізілді. Ондағы сұрақтардың көмегімен шаршау адамға қаншалықты әсер ететінін анықтадым.

Шаршау әсер ету кезіндегі нәтиже:

Қазақстандық студенттер Үндістандық студенттер

Сангвиник – 29% Сангвиник – 55%

Флегматик – 35% Флегматик – 19%

Меланхолик – 15% Меланхолик – 15%

Холерик-21% Холерик – 11%

Қорытынды: Көріп тұрғанымыздай, қалыпты жағдайдағы және шаршаудың әсер етуі кезіндегі айырмашылық анық байқалады. Яғни, шаршау адамның жүйке жүйесіне өз әсерін қандайда болмасын мөлшерде тигізіп тұр. Әсіресе, холерик пен меланхолик темперамент типінің артқанын аңғаруға болады. Себебі, адам психологиялық жүктемеден шаршау барысында агрессияға тез берілгіш болып, физикалық, психологиялық әлсіздікті сезінеді. Тәжірибе нәтижесінде адам психологиялық жағдайының темперамент өзгеруіне қаншалықты зор әсер тигізетінін байқадық.

Әдебиеттер тізімі:

1. Адам физиологиясы: Х.К. Сәтбаева, А.А. Өтепбергенов, Ж.Б. Нилдібаева, 2014. -510 б
2. Физиология центральной нервной системы: В.О. Недоспасов, 2002. -288 с
3. Қалыпты физиология: К.В. Судаков, Ф.А. Миндубаева. -2015. -864 б

РЕЗЮМЕ

САҒЫНҒАЛИ С.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ О ТИПАХ ВЫСШЕЙ НЕРВНОЙ СИСТЕМЫ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Классификация человеческого темперамента, созданная Гиппократом, не утратила своего значения.

SUMMARY

S. SAGYNGALI

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE TYPES OF THE HIGHER NERVOUS SYSTEM

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The classification of human temperament created by Hippocrates has not lost its significance. Temperament has

Темперамент оказывает большое влияние на формирование действий человека. Мы знаем в повседневной жизни, что люди ведут себя по-разному в одной и той же ситуации. Потому что неповторимый образ психики и поведения человека создается его природным темпераментом и личностью. Существует 4 основных типа темперамента.

Ключевые слова: сангвиник, холерик, меланхолик, флегматик, темперамент

a great influence on the formation of human actions. We know in everyday life that people behave differently in the same situation. Because the unique image of a person's psyche and behavior is created by his natural temperament and personality. There are 4 main types of temperament.

Keywords: sanguine, choleric, melancholic, phlegmatic, temperament

ПУСУРМАНОВА А.А., МУХАМБЕТАЛИЕВА Г.К., ТУБУЛБАЕВА С.А.

НЕЙТРАЛЬДЫ КЕЗЕНДЕГІ ҚЫЗ БАЛАЛАРДАҒЫ ВУЛЬВА СИНЕХИЯСЫНЫҢ МИКРОФЛОРА ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан Ғылыми жетекшісі – PhD., қауым.профессор Аманжолқызы А., Донаева А.Е. Қалыпты физиология кафедрасы

Емдеуден кейін қыздар вульвадан бактериологиялық тампонға жағынды алды. Нәтижесінде анаэробты және аэробты патогендік флора анықталды. Тексеру кезінде қыздардың аналарының 40% - жүктілік кезінде жедел урогенитальды инфекция, 23% - ЖРВИ, 32% - жүкті әйелдер анемиясы, 5% - жүктілік кезінде барлық аурулар жоққа шығарылды. Бактерияға қарсы, гормоналды жергілікті емдеу барлық жағдайда оң нәтиже берді.

Негізгі сөздер: патогендік флора, синехия, эстроген гормоны

Өзектілігі. Соңғы он жылдықта кіші жыныс ернеуінің бітісуі, әсіресе 3 жасқа дейінгі қыз балалар арасында аурушандықтың жоғарылағаны байқалады. Бұған себеп нейтральды кезеңде эстроген гормонының жетіспеушілігі. Осы кезеңде 0,6–3% қыз балаларда кіші жыныс ернеуінің бітісуі байқалады [1]. Этиологиясы көбінесе шартты-патогенді флораның шамадан тыс өсуіне және патогендік флораның қосылуына әкелетін қынаптағы дисбиотикалық процестердің дамуымен байланысты [2].

Зерттеу мақсаты: балалар гинекологына келген қыз балалардағы кіші жыныс ернеу бітісуінің аурушандылық жиілігін анықтау және қынап микрофлорасының ерекшеліктерін сипаттау. Материалдар мен әдістер. Біз Облыстық Перинатальды Орталықтың Консультативті – диагностикалық орталығында балалар гинекологінің қабылдауына келген 2022 жылдың 3 ай ішінде 320 қыз баланың амбулаторлы картасына анализ жасалып, соның ішінде 68 қыз балаларда вульва синехиясы анықталды және сол қыз балаларды диагностикалау кезінде жыныс мүшелерінің микрофлорасы анықталды.

Нәтижелер мен талқылаулар. Негізгі топты алғаш рет вульва синехиясы анықталған қыз балалар (78%) құрады, салыстырмалы топты кіші жыныс ернеуінің бітісуінің 2 немесе оданда көп қайталанған қыз балаларды (22%) құрады. Гормоналды жергілікті ем барлығында оң нәтиже берді. Емнен кейін қыз балалардың вульва аймағынан бактериологиялық сеппеге сілемейлі жұғынды алынды. Нәтижесінде анаэробты және

аэробты патогенді флора анықталды. Сауалнама жүргізу барысында қыз балалардың аналарында жүктілік кезінде жедел урогенитальды инфекция 40%, ЖРВИ 23%, жүктілер анемиясы 32% және барлық ауруды жүктілік кезінде терістеген аналар 5% анықталған. Антибактериальды, гормоналды жергілікті ем барлығында оң нәтиже берді. Қорытынды: анасының жүктілік кезеңінде урогенитальды инфекцияның анықталуы, қыз балада ішектік дисбактериоз, қынаптың микробиозының бұзылуы, ЖРВИ-мен жиі ауыру вульва синехияның қауіп факторына болып табылады. Вульва синехиясының рецидиві болмас үшін қыз балалардың сыртқы жыныс мүшелерінің гигиеналық күтімін қамтамасыз ету керек. Емнен кейін біз барлық қыз балалар мен анасына, қыз баланың әр дефекациясынан кейін сыртқы жыныс мүшелерін жылы сумен жууды, вульваның кілегей қабатына балалар жақпа майы немесе бепантен жағуын тағайындадық.

Қорытынды: Балалар гинекологиясындағы кез-келген ауру, ол үлкен мәселе болып табылады, Сондықтан да санитарлы-ағарту, алдын-алу, емдеу жұмыстарын тек қыз балалар емес, анасына да жүргізу керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Гуркин Ю.А. Детская гинекология. Руководство для врачей. – 2009; 140-152 ст; 2. Миннигулова Г.М. Репродуктивное здоровье детей и подростков.-2013. II 4, 88-89 ст.
2. Спиридонова Н.В., Казакова Российский вестник акушера-гинеколога 2, 2014 Особенности микр

А.В. обного пейзажа влагалища у девочек со слипчивым процессом наружных половых органов

РЕЗЮМЕ

ПУСУРМАНОВА А.А., МУХАМБЕТАЛИЕВА
Г.К., ТУБУЛБАЕВА С.А.

ХАРАКТЕРИСТИКА МИКРОФЛОРЫ СИНЕХИЙ ВУЛЬВЫ ПРИ ЛИХОРАДКЕ В НЕЙТРАЛЬНОЙ ФАЗЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

После проведенного лечения у девочек брали мазок с вульвы на бактериологический тампон. В результате были выявлены анаэробная и аэробная патогенная флора. При обследовании 40% матерей девочек имели во время беременности острую урогенитальную инфекцию, 23% - ОРВИ, 32% - анемию беременных, 5% матерей отрицали все заболевания во время беременности. Антибактериальное, гормональное местное лечение во всех случаях дало положительный результат.

Ключевые слова: патогенная флора, синехии, эстрогенный гормон

SUMMARY

A.A.PUSURMANOVA,
G.K.MUKHAMBETALIEVA, S.A.TUBULBAEVA

MICROFLORA CHARACTERISTICS OF VULVA SYNECHIA IN FEVERS IN THE NEUTRAL PHASE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

After the treatment, a swab was taken from the vulva of the girls on a bacteriological swab. As a result, anaerobic and aerobic pathogenic flora were identified. During the survey, 40% of mothers of female children had acute urogenital infection during pregnancy, 23% of SARS, 32% of pregnant women's anemia, and 5% of mothers who denied all diseases during pregnancy. Antibacterial, hormonal local treatment gave positive results in all cases.

Keywords: pathogenic flora, synechia, estrogen hormone

АМАНТАЙ Д.

**ОТ ФАНТАСТИКИ К РЕАЛЬНОСТИ: МЕДИЦИНА БУДУЩЕГО И
ОТВЕТСТВЕННОСТЬ УЧЁНЫХ ПЕРЕД ЧЕЛОВЕЧЕСТВОМ**

(по книге А.Р.Беляева «Голова профессора Доуэля»)

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель - ст. преподаватель Жубаназарова К.А

Кафедра языков, курс русского языка

Будущее вызывает у человека самые разные чувства. В наши дни еще невозможно пересадить голову, но трансплантология успешно развивается и проведено множество операций по пересадке того или иного органа, что уже спасло многие жизни. Это предвидение Беляева А.Р. частично реализовано.

Ключевые слова: *воображение, реальность, трансплантология, этика, мораль*

Актуальность. В истории искусства можно найти множество примеров предвосхищения будущего в произведениях литераторов, представителей киноиндустрии. Медицина также является объектом фантазий многих авторов, темой многих произведений в жанре фантастики, антиутопии и утопии.[2] Большинство этих сценариев, написанных много лет назад, имеют тенденцию сбываться. Проблемы, которые затрагивают авторы - проблема добра и зла, власти и карьеры, проблема научных открытий, человеческих отношений - являются актуальными по сей день. Всё перечисленное показано в фантастическом романе А.Р.Беляева «Голова профессора Доуэля».[1]

Цель исследования: мысленное конструирование представления о науке будущего как средств анализа и проектирования возможных вариаций развития медицины. **Материалы и методы.** Предметом исследования стала книга, заглянувшая в будущее, - «Голова профессора Доуэля». В ходе исследовательской работы были прочитаны, выделены и проанализированы необходимые отрывки, где описываются медицинские методы, процедуры, свойственные нашему веку, нежели тому, когда было написано это произведение. Книга посвящена проблеме трансплантологии (оживление органов, отделённых от человеческого тела), которая тогда (в момент её написания) считалась поистине фантастической и стала реальностью много лет спустя.

Результаты и обсуждение. Исследование выявило: возможна ли жизнь человеческого разума вне тела? И, если да, то, что ждёт этот разум под властью морально нечистоплотного человека? Ставя свои дерзкие эксперименты, профессор Доуэль и не предполагал, что однажды в роли подопытного животного окажется он сам, а его бывший ученик получит в полную ответственность голову своего учителя, чтобы безнаказанно распоряжаться его гениальными мыслями. Автор поднимает вопросы этики и морали, которые возникают после медицинских нововведений, об ответственности и расплате ученого, о рождении и крушении великих надежд. Сделан вывод: с помощью данного произведения можно спрогнозировать развитие науки и её последствия. Результаты работы могут быть использованы в учебных курсах медицинских и околomedicalных предметов.

Заключение. Будущее вызывает у человека самые разные чувства. В наши дни еще невозможно пересадить голову, но трансплантология успешно развивается и проведено множество операций по пересадке того или иного органа, что уже спасло многие жизни. Это предвидение Беляева А.Р. частично реализовано.

Список литературы:

1. Беляев, А. Голова Профессора Доуэля Текст: Эксмо, 2010. - С. 3 – 38.
2. Невский, Б. Грезы и кошмары человечества. Утопия и антиутопия:

ТҮЙІН

АМАНТАЙ Д.

**ФАНТАСТИКАДАН ШЫНДЫҚҚА: БОЛАШАҚ
МЕДИЦИНАСЫ ЖӘНЕ ҒАЛЫМДАРДЫҢ
АДАМЗАТ АЛДЫНДАҒЫ ЖАУАПКЕРШІЛІГІ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Актобе, Қазақстан

Адамзат ерте заманнан бері медицинаның болашағын болжауға тырысып келеді. Зерттеудің мақсаты

SUMMARY

AMANTAI D.

**FROM FANTASTIC TO REALITY: MEDICINE
OF THE FUTURE AND THE RESPONSIBILITY
OF SCIENTISTS TO HUMANITY (BASED ON
THE BOOK BY A.R. BELYAEV “HEAD OF
PROFESSOR DOWELL).**West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

– медицинаның даму жолдарын жобалау дақиял ға-
жайып туындылар идеясын пайдалану.

Негізгі сөздер: қиял, шындық, трансплантология,
этика, мораль

The purpose of this work is mental construction of
the idea of the future science as an instrument of analyzing
and designing possible variations in the development of
medicine

Key words: *fantasy, reality, transplantology, ethics,
morality.*

КЫЛЫШБАЙ А. Е., АЙДАРОВ А. А.

РОЛЬ ЭПОНИМОВ В МЕДИЦИНСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе Казахстан

Научный руководитель - преподаватель, магистр русского языка и литературы Сапахова Ж. А.
Кафедра языков

Эпонимы - это неотъемлемая часть медицинской терминологии, поэтому отказаться от них невозможно, несмотря на множество отрицательных характеристик: громоздкость, трудность транскрибирования, создание синонимичных рядов. Эпонимические термины связаны с культурой и историей медицины. Они напоминают о вкладе конкретных ученых в развитие медицинской науки и практики.

Ключевые слова: *эпонимы, медицинская терминология, культура профессиональной речи*

Актуальность. Эпонимические термины являются неотъемлемой частью медицинской терминологии разных языковых культур [1]. В медицине многие термины названы в честь ученых. Данный вопрос вызвал глубокий интерес и сформировал настоящую дискуссию на страницах научных журналов. [3]

Цель исследования. Показать положительные и отрицательные стороны применения эпонимов в разных сферах медицинской лексики и определение их места в создании научной медицинской терминологии. [2]

Материалы и методы. Анализ научной литературы по теме исследования, сравнение и систематизация теоретических данных. В качестве основного метода исследования были выбраны методы контекстологического анализа, анкетирование и интервью.

Результаты и обсуждение. В последние годы часто возникает дискуссия: нужны ли медицине «именные» синдромы? Многие учёные выступают против отыменных терминов и считают, что эпонимы не имеют права на существование и их следует заменить на более понятные термины.

Мы решили исследовать данную тему, потому что хотели изучить влияние эпонимов на развитие медицинской терминологии, выяснить и показать остальным важность и актуальность эпонимических терминов в медицине. Также хотели узнать, какие эпонимы используются чаще врачами на практике.

Эпонимическими терминами перегружены почти все микросистемы медицинской терминологии. В медицине эпонимы применяются в качестве синдромов, операций, наименования болезней, реакций, методов исследований, например, «болезнь Альцгеймера», «перелом Беннета». Появляются также новые термины, отражающие этапы развития медицины, прерогативу учёного или страны в открытии новых фактов.

Эпонимы в медицинской терминологии делят на следующие группы: мифологизмы, библеизмы; термины, включающие имена литературных персонажей; термины, включающие имена больных; термины, включающие имена ученых и врачей.

Изучение эпонимических терминов способствует развитию клинического мышления, пониманию истории и развития заболевания, а также формированию терминологической компетенции у студентов-медиков, овладению ими языком профессионального общения.

Заключение. Эпонимы - это неотъемлемая часть медицинской терминологии, поэтому отказаться от них невозможно, несмотря на множество отрицательных характеристик: громоздкость, трудность транскрибирования, создание синонимичных рядов. Также в медицинской терминологии эпонимы выполняют деликатную функцию при постановке диагноза: синдром Вернике (старческое слабоумие), синдром Дауна (генетическое нарушение). Эпонимические термины связаны с культурой и историей медицины. Они напоминают о вкладе конкретных ученых в развитие медицинской науки и практики.

Список литературы:

1. Смирнова Е.В. Структурно-семантический и лексикографический аспекты медицинской терминологии: дисс. ... канд. филол. наук. Ярославль, 2012. 256 с.
2. Стариченок В.Д. Большой лингвистический словарь. Ростов н/Д: Феникс, 2008.
3. Татаренко Т.Д., Токпанова А.А., Лисариди Е.К. О необходимости существования эпонимов в медицинской терминологии // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. - 2015. - № 12-6. - С. 1140-1141;

ТҮЙІН

ҚЫЛЫШБАЙ А.Е., АЙДАРОВ А.А.

ЭПОНИМДЕРДІҢ МЕДИЦИНАДАҒЫ РӨЛІ

Батыс Қазақстан Марат Оспанов медицина
университет, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл мақалада медицинада және жоғары медициналық білім беру жүйесіндегі эпонимдердің рөлі талқыланады. Медициналық университет студенттерінің оқу барысы үшін кітаптарда жиі кездесетін эпоним сөздердің тақырыпты түсінуге және еске сақтаудағы маңыздылығы, сондай-ақ маңыздылығының себептері келтірілген.

Негізгі сөздер: эпонимы, медициналық терминология, кәсіби сөйлеу мәдениеті

SUMMARY

KYLYSHBAY A.E., AIDAROV A.A.

THE ROLE OF EPONYM IN MEDICINE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

This article discusses the role of eponyms in medicine and higher medical education. The importance of eponymous words that are often found in books for the study of medical university students in understanding and remembering the topic, as well as the reasons for their importance are given

Key words: eponyms, medical terminology, professional culture of speech

БХАРТИ ЧЕЛСИ

КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ ВОЗРАСТА В КАЗАХСКОМ, РУССКОМ, АНГЛИЙСКОМ И ХИНДИ ЯЗЫКАХ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель: м.г.н. Даулетова Д.Д.
Кафедра языков

Лексико-семантические группы концепта «возраст» в казахском, русском, английском и хинди языках равнозначны.

Ключевые слова: лингвистика, социокультурное пространство, когнитивная парадигма

Актуальность: В настоящее время в свете когнитивно-культурологической направленности языкознания особую актуальность приобретает разработка вопросов, связанных с функционированием языка в социокультурном пространстве. В основу когнитивной парадигмы современной лингвистики положено определение языка как познавательного процесса, осуществляемого в коммуникативной деятельности и обеспечиваемого сознанием.[1;45]

Цель исследования: выявить семантическую, прагматилистическую и лингвокультурологическую специфику концепта «возраст» в казахском, русском, английском, хинди языках.

Материалы и методы. Концепт «возраст» описывается в русском, казахском, английском и хинди языках с помощью лингвокогнитивного анализа, который предполагает выявление когнитивных структур через анализ языковых средств объективации.

Результаты и обсуждение. Центральные и периферические единицы лексико-семантического поля возраста представлены в виде лексико-семантических групп, т. е. микрополей, состоящих из единиц одной и той же части речи, сочетающихся с гиперсемами. Гиперсема - это интегральная сема ЛСГ

(лексико-семантическая группа), противопоставляемая, с одной стороны, архисемному полю, с другой стороны, гиперсем ЛСГ. ЛСГ1 - существительные, гиперсема «обозначение человека на определенной стадии развития». [2;309].

1 смысловой блок. Гипосема — «лицо, находящееся в детском и отроческом возрасте». Базовые единицы - ребенок, девочка, мальчик, подросток, дети.

1 Мағыналы блок. Гипосема - балалық немесе жасөспірімдік шақтағы адам. Базалық бірлік: сәби, қыз, ұл, жасөспірім, балалар.

1 semantic unit. Hyposeme — « kids and teenagers». Change units-baby, girl, boy, teen, kids.

1 смысловой блок. Гипосема — «лицо, находящееся в детском и отроческом возрасте». Базовые единицы - ребенок, девочка, мальчик, подросток, дети.

1 Мағыналы блок. Гипосема - балалық немесе жасөспірімдік шақтағы адам. Базалық бірлік: сәби, қыз, ұл, жасөспірім, балалар.

1 समिँटकि ब्लॉक। हाइपोसेम - «एक वृयक्तजिो बचपन और कशिरावस्था में है।» बुनयिदी इकाइयाँ -

child- बच्चा, girl- लड़की, boy- लड़का, teenager- कशिर, children -बच्चे।

1 semantic unit. Hyposeme — “ kids and teenagers”.

Change units-baby, girl, boy, teen, kids.

Периферийные единицы - 1) дифференциальный семантический признак (ДСП) - «общие, наименования», например: дитя (устар.), недоросль (устар.), новорожденный, пернатик (ласк, прост.); Перифериялық бірліктер: дифференциалды семантикалық белгісі (ДСБ)- «жалпы, атаулар», мысалы: сәби, нәрісте, ,бопе. [3;67].

Заключение: В результате исследования выявлено, что лексико-семантические группы концепта «возраст» казахском, русском, английском и хинди языках

не равнозначны.

Список литературы:

1. Ахметжанова Е.Д. Принципы сопоставительного изучения функционально-семантических полей казахского и русского языков // Каз.УСР Сер. Филолог.1989-№2 с. 44-48
2. Маслова В.А. Когнитивная лингвистика. М.: ТетраСистем, с. 2005.-309
3. Степанов Ю.С. Слово// Русская литература\От теории литературы к структуре текста 2007; стр.67

ТҮЙІН

БХАРТИ ЧЕЛСИ

ҚАЗАҚ, ОРЫС, АҒЫЛШЫН ЖӘНЕ ХИНДИ ТІЛДЕРІНДЕГІ ЖАСТЫ КОНЦЕПТУАЛАНДЫРУ

Батыс Қазақстан Марат Оспанов медицина университет, Ақтөбе, Қазақстан

Коммуникативті қызмет пен санамен қамтамасыз етілетін когнитивті үдеріс ретіндегі тіл анықтамасы заманауи тіл білімінің когнитивті парадигма негізіне салынған. Кез келген мәдениет компоненті ретіндегі «жас шамасы» концептінің маңыздылығынан бұл зерттеу өзекті болып келеді. Зерттеу мақсаты – жас шамасы концептінің лингвомәдени сипатын орыс, қазақ, ағылшын және хинди тіліндегі әлем суреттері ретінде көрсету.

Негізгі сөздер: лингвистика, әлеуметтік-мәдени кеңістік, когнитивтік парадигма

SUMMARY

BHARTI CHELCY

CONCEPTUALIZATION OF AGE IN KAZAKH, RUSSIAN, ENGLISH AND HINDI LANGUAGES

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

At present, in the light of the cognitive and cultural orientation of linguistics, the development of issues related to the functioning of the language in the sociocultural space is of particular relevance. The concept of “age” plays an important role in the conceptualization of the world. The concept age is described as a fragment of the Russian, Kazakh, English and Hindi language pictures of the world.

Key words: linguistics, sociocultural space, cognitive paradigm

КӨМЕКБАЕВА Г.М.

МЕДИЦИНАҒА ҚАТЫСТЫ ТҮЙІМ СӨЗДЕРДІҢ ТІЛДІК ЕРЕКШЕЛІГІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – қазақ тілі мен әдебиеті магистрі Сәбитбекова М.М., филология магистрі Молдашева Л.Ж.

Тілдер кафедрасы

Дәстүр, салт-сана, ырым-тыйым, әдет-ғұрып – адамзаттың ортақ игіліктері. Дәстүр әлеуметтік іс-қимылды ретке келтіру мен тәртіпке әкелу тетіктерінің бірі ретінде қоғам үшін өте маңызды. Сондықтан халық арасында кең тараған тыйым үлгілерін жүйелеп, оны жаңаша түрде ғылыми астарымен, ғылыми дәйегімен дәріптер болсақ, келешек замандастарымыздың өміріне оң әсерін беретіні анық. Қорыта келе, жүйелі түрде жариялап отырсақ, медицина саласына қатысты тыйым сөздердің ғылыми дәйектемелері болашақ дәрігерлерге де пайдасын тигізеді деп тұжырымдадық.

Негізгі сөздер: тіл, белгілер сөздері, медицина

Өзектілігі. Халқымыздың ғасырлар бойы жасасып, бізге жеткен асыл мұраларының бірі – тыйым сөздер [3]. Олардан қазақ халқының әдет-ғұрпы, наным-сенімін ғана біліп қоймай, бойымызға тәлім-тәрбие сіңіреміз.

Бұл туралы ғалым А.Салқынбай «Тыйым- ұлттық дүниетанымның көрінісі, қазақ халқының табиғатты тану жолындағы өмірден түйген тәжірибесінің сөз түріндегі бейнесі» дейді [2]. «Бүйірін таяну-қайғы-шердің,

жағын таяну- мұң-наланың, жүресінен отыру – әдепсіздіктің белгісі» саналып, оған тыйым салынған. Демек, тыйым – халықтық педагогиканың құрамдас маңызды бөлігі. Осы орайда мазмұнына қарай әртүрлі тақырыпты қамтитын тыйым сөздердің медицинаға қатысты айтылғандарына шолу жасап, тілдік ерекшеліктерін талдау – бүгінгі тақырыбымызды аша түспек [1].

Зерттеудің мақсаты: Медицина саласында да тыйым сөздердің алатын орны айрықша. Себебі дана халқымыз гигиена талаптарын сақтауға, таза-лыққа, денсаулыққа қатысты тыйым сөздер арқылы жас буынды ысырапшылдықтан, аурушандықтан, теріс қылықтардан тыйып отырған. Бүгінгі біздің медицинаға қатысты тыйым сөздердің тілдік ерекшеліктері атты зерттеу жұмысымыздың мақсаты осы тақырыптағы тыйым сөздерді танымдық тұрғыдан зерделеп, тілдік тұрғыдан зерттеу.

Материалдар мен әдістер. Алдымен медицина саласына қатысты тыйым сөздерге тоқталайық. Мысалы, халық қазынасында «Бақаны өлтірме» деген тыйым сөзді, көбісі жәндікті қорғау мақсатында немесе бақаны өлтірсе жаңбыр жауады деген түсініктен айтылған деп ұғады. Бірақ медицина саласына назар аударар болсақ, қазіргі медицинада бақаның терісінде адамның денсаулығына қажетті көптеген биологиялық белсенді заттар бар екені анықталған. Оны біздің ата-бабамыз ғасырлар бұрын біліп, халық медицинасында бақаның терісі терідегі ашық жараның тез жазылуында және теріге енген бөгде заттардың, бактерияның, имкробтардың жойылуына тікелей әсер еткен. Сол үшін қолданылған. Ал Қытайда бақаның уынан жасалған «мапин» атты дәріні 1951 жылы сатылымға рұқсат берілген. Ол түрлі ауруларға ем ретінде Шығыс медицинасында көбірек қолданылады. Сонымен қатар

«қасты жұлуға болмайды» деген тыйымды көбі ислам дініне әкеп тірейді. Дінде қасты жұлуға рұқсат етілмеген. Ал медицинада дәрігерлер қастың әр талының ми жасушасымен байланысын анықтаған. Және әр тал қасты жұлу арқылы адам миындағы жасушалардың өлуіне себепкер болатыны дәлелденген. Профессор Uvies Maskogдің «Эмбриология» кітабында: «Іштегі шарананың ең алғашқы түктері эмбриональді дамудың төртінші кезеңінде пайда болады және ең алғаш болып қастар өсіп шығады» делінген. Тілдік тұрғыдан әртүрлі бағыттағы сөздерді қолдана отырып, медицина саласында ғылыми дәлелденген мұндай тыйым сөздер қазақ тілінде өте көп. Олардың астарына үңілер болсақ, жай ғана бір құбылыстан сақтандырудан гөрі ғылыми дәлелдемелері бар екенін анық байқаймыз.

Қорытынды. Дәстүр, салт-сана, ырым-тыйым, әдет-ғұрып – адамзаттың ортақ игіліктері. Дәстүр әлеуметтік іс-қимылды ретке келтіру мен тәртіпке әкелу тетіктерінің бірі ретінде қоғам үшін өте маңызды. Сондықтан халық арасында кең тараған тыйым үлгілерін жүйелеп, оны жаңаша түрде ғылыми астарымен, ғылыми дәйегімен дәріптер болсақ, келешек замандастарымыздың өміріне оң әсерін беретіні анық. Қорыта келе, жүйелі түрде жариялап отырсақ, медицина саласына қатысты тыйым сөздердің ғылыми дәйектемелері болашақ дәрігерлерге де пайдасын тигізеді деп тұжырымдадық.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ақанұлы Т. «Емші кәдесі», Алматы: «Palitra Press» баспасы, 2020 ж.
2. Наурыз. Жаңарған салт-дәстүрлер - Алматы, 1991.
3. Салқынбай А. Тіл. Таным. Білім. –Алматы: Эверо, 2008.

КОМЕКБАЙ Г.М

ЯЗЫКОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ СЛОВ, ПРИМЕТ В МЕДИЦИНЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Целью нашей исследовательской работы «Языковые особенности слова приметы в отношении медицины» является изучение запретных слов с когнитивной точки зрения и изучения языка.

Ключевые слова: язык, слова приметы, медицина

КОМЕКБАЙ G.M.

LANGUAGE PECULIARITIES OF PROHIBITED WORDS RELATED TO MEDICINE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The aim of our research work “Language peculiarities of prohibited words related to medicine” is the study of the prohibited words related to the theme from the cognitive point of view and study of language.

Key words: language, prohibited words, medicine

БОЛАТБЕКОВА Ә.К., КОЖАХМЕТОВА А.Б.

ЖАРНАМА САЛАСЫНДАҒЫ ТІЛДЕРДІ МАНИПУЛЯЦИЯЛАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Актөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: қазақ тілі мен әдебиеті ғылымдарының магистрі Абдуллина Л.Н.
Тілдер кафедрасы

Тұтынушылардың жарнамалық манипуляцияны тек әсер ету әрекеті ретінде қабылдайтыны анық. Сонымен қатар, әлі күнге дейін бірде-бір тұтынушы тек жарнаманың әсерінен ғана сатып алуға мәжбүр болған жоқ және респонденттер мұны өз жауаптарында көрсетті. Демек, адамды өз еркінен толық айырған жағдай кездеспеген. Бұл жарнамадағы манипуляция заңсыз немесе тұтынушы таңдауын шектемейтінін білдіреді.

Негізгі сөздер: тілдік манипуляция, жарнамалық манипуляция, манипуляция әдістері

Өзектілігі: Жарнама – өндірушіні тұтынушымен байланыстыратын маңызды буын [1]. Заманауи БАҚ жарнаманы өзгертіп отырады және олар әртүрлі манипуляциялық әдістерді қолданады, сондықтан жарнама қоғам тарапынан бақылау мен реттеуді, сондай-ақ зерттеушілердің егжей-тегжейлі зерттеуін қажет ететін маңызды, бірақ даулы әлеуметтік-экономикалық және мәдени құбылысқа айналады [2].

Зерттеудің мақсаты – жарнамадағы манипуляциялық әдістерді, жарнамалық әсер ету әдістерін зерттеу және талдау.

Материалдар мен тәсілдер. Бұл жұмыста сұрақ-жауап, мәтіндік, лексикалық, лингвостилистикалық талдау әдістері қолданылды.

Нәтижелер. Жақсы ойластырылған жарнама мәтінінде тек терең мазмұн, сауатты баяндау стилі ғана емес, сонымен қатар дұрыс синтаксис қажет. Жарнаманы жағымсыз нәрсе деп ойлаудың қажеті жоқ, керісінше, жарнама өзінің ең маңызды функциясын – тауарлар мен қызметтерді жылжытуды орындайтын әдіс ретінде қашанда болады [3.] Ал лингвистикалық манипуляция жарнамалық трюк ретінде сұранысқа ие болатыны сөзсіз. Бүгінгі таңда жарнама - өнім туралы ақпаратты таратудың қарапайым және үйреншікті құралы. Тұтынушыларды әртүрлі әдемі

жарнамалар алаңдатады, алайда олардың бәріне бірдей әсер етпейді. Сондықтан өндіруші әлеуетті сатып алушыға жарнама арқылы әсер етудің жаңа құралдарына жүгінуге мәжбүр. Ең танымал және тиімді - манипуляция құралдары. Манипуляцияның көптеген анықтамалары бар, бірақ бұл мақалада біз ең көп таралғандарына тоқталамыз.

Қорытынды. Тұтынушылардың жарнамалық манипуляцияны тек әсер ету әрекеті ретінде қабылдайтыны анық. Сонымен қатар, әлі күнге дейін бірде-бір тұтынушы тек жарнаманың әсерінен ғана сатып алуға мәжбүр болған жоқ және респонденттер мұны өз жауаптарында көрсетті. Демек, адамды өз еркінен толық айырған жағдай кездеспеген. Бұл жарнамадағы манипуляция заңсыз немесе тұтынушы таңдауын шектемейтінін білдіреді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Паршин П.Б. Речевое воздействие: основные сферы и разновидности / М.: Эксмо. -2007. -365 с.
2. Полетаева Т.В. Речевое манипулирование в рекламе / М.: ИНФРА-М. - 2006. - 216 с.
3. Давтян А. «Правильные» и «неправильные» рекламные тексты // Реклама. Теория и практика. - 2009. - №1. - с. 56-66.

РЕЗЮМЕ

БОЛАТБЕКОВА Ә.К., КОЖАХМЕТОВА А.Б.

ЯЗЫКОВОЕ МАНИПУЛИРОВАНИЕ В СФЕРЕ РЕКЛАМЫ

Западно-Казакхстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казакхстан

В наше время реклама является вполне обыденным и привычным средством распространения информации о товаре. Поэтому производитель вынужден прибегать к новым средствам воздействия на потенциального покупателя через рекламу. Наиболее востребованными и эффективными являются средства манипулирования. Существует множество определенных манипуляций, однако в своей статье мы остановимся на наиболее распространенных.

Ключевые слова: языковые манипуляции, рекламные манипуляции, методы манипуляций

SUMMARY

BOLATBEKOVA A.K., KOZHAKHMETOVA A.B.

LANGUAGE MANIPULATION IN THE SPHERE OF ADVERTISING

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

In our time, advertising is quite ordinary and familiar means of disseminating information about the product. Therefore, the manufacturer is forced to resort to new means of influencing a potential buyer through advertising. The most popular and effective are the means of manipulation. There are many definitions of manipulation, but in this article we will focus on the most common ones.

Key words: language manipulation, advertising manipulation, manipulation techniques

ТАУБАЕВА А.К.

ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДЕГІ КЕЙБІР ТІЛДІК ҚОЛДАНЫСТАР

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшілер – п.ғ.к., доцент Мустояпова А.С., Утарғалиева Ш.Ш.

Тілдер кафедрасы

Әлеуметтік желілер арқылы қоғамдық пікір мен сананың беталысын желілер арқылы бағалауға болады. Парасатты ой, объективті пікір білдірушілермен қатар барлық жағдайға жағымсыз қарап, келіспеген пікір білдіріп, адамның жеке құқығын ескермейтін жағдайлар көп кездеседі.

Негізгі сөздер: *араздық тілі, әлеуметтік желі, байланыс*

Өзектілігі. Тілді және тілдік бірліктерді ұлттың мәдениетпен адам құндылықтарымен бірлестікте қарастырамыз. Ұлттың мәдениеті мен ұлттаным оқырман мен тыңдармандарға оның тілдік таңбалары негізінде беріледі. Тіл – мәдениеттің қайнар көзі, адам санасына әсет студия ең мықты құралы. Тіл иесінің тілдік бірлестіктерді мәдениет пен ұлттық санамен бірге қарастыру тіл білімі ғылымының өзекті мәселесі. Тілді тек тұлғалық (формалық) жағынан ғана емес, сонымен қатар ол қарым-қатынас құралы ретінде мағыналық, мәдени-концептілік тұрғыдан қарастыру көзделінді. Қазіргі кезеңде стилистика жағынан төмендетілген лексиканы қолдану, жағымсыз метафоралар мен біреудің құқығын елемейтін пиғылдағы сөздер, күлкі ету, иронияға баратын дискурсив құралдары пайдаланылады [3]. Қарым-қатынас пен коммуникация кеңістігінде әртүрлі формада тұлғаның өз бойындағы стеротиптерге, негатив тұжырымдарға және жалған сенімдер негізінде әлеуметтік желілерде теріс пікір қалдыру, жағымсыз сөздер сияқты өшпенділік тілін пайдалану кеңінен тарап отыр. Әлеуметтік желі арқылы адамдардың бір-біріне деген жеккөрушілігі мен пікір қайшылығының кесірінен олардың арасында алауыздық тууы мүмкін. Сондықтан мұндай ортаны зерттеудің маңызы зор. Ең алдымен назарға ілігетіні – өшпенділік тілі. Өшпенділік тілі (ағылшын тілі hate speech) – «келісім тіліне» қарама-қарсы ұғым, жеккөру сипатындағы сөздер, жағымсыз дискустар қатарына жататын түрлі сөйлеу формалары [1].

Зерттеудің мақсаты: Өшпенділік тілінің ықпалын анықтау, белгілерін, мақсатын тануға, таралу механизмдерін, әдістерін табу, коммуникация кеңістігінен агрессиялы метафораны түсіне алу үшін студенттердің мәдениеті пен сауаттылығын арттыру.

Материалдар мен әдістер. Өшпенділік тудыру механизмдері мен формалары, жіктелуі талданды. Мұндай сөйлеу формалары қандай да бір этникалық, нәсілдік, діни, әлеуметтік топтарға деген төзбеушілікті таратады, өршіте түседі. Студенттерге осына сөздерді пайдаланбау, қолдану деңгейін төмендетуге бағытталған әр елде жастар бастама көтеруде, мысалы Еуропа

Кеңесінде құқық қорғау компаниясының «Өшпенділік тіліне жол жоқ» және АҚШ-тағы «Жеккөрінішке қарсы серіктестіктер» жастар қозғалысын атап өткен жөн. Бұл компаниялар жастарды әлеуметтік желіде жағымсыз сөздерді қолданбауға шақырады және мұны мәдениеттілік пен толеранттылыққа шақыратын бастама ретінде көруге болады [2].

Нәтижелері мен талқылау. Өшпенділік тілі деп лексика құралдарының, ашық және жасырын сөйлеуде жұмсақ және қатты кемсіту, агрессияны көрсету мен негатив баға беруден тұратын фразаларды айтамыз. Тұрмыстағы қарым-қатынас деңгейінен әлеуметтік жинақтау деңгейіне дейін жылдам көтеріліп, шекара мен аумақ талдамай әлеуметтік желілер мен жалпы сөйлеу кеңістігінде коммуникацияның барлық саласына тарап отырғандығы алаңдатады. Осы мәселені зерттеушілердің еңбектеріне шолу жасай отырып, Щербина Ю.: «Өшпенділік тілі заман ағымына бейімделіп, ешкімге білдіртпей қазіргі коммуникацияның әмбебеп тіліне айналады. Жаһандану дәуірінде этнос пен аумақтың шекарасы, бірегейлік пен айырмашылықтың жойылуы себеп» деген пікір білдіреді. Адамдардың әлеуметтік топтары түпкі және негізгі ойларын жасыру барысында манипуляция жасау ниетінде де пайдаланып жатады.

Қорытынды. Әлеуметтік желілер арқылы қоғамдық пікір мен сананың беталысын желілер арқылы бағалауға болады. Парасатты ой, объективті пікір білдірушілермен қатар барлық жағдайға жағымсыз қарап, келіспеген пікір білдіріп, адамның жеке құқығын ескермейтін жағдайлар көп кездеседі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Воронина Е.А., Токтогулова Э., Кайыпов Э. «Қазіргі медиа мен коммуникация кеңістігіндегі «өшпенділік тілі». Бішкек: «БАҚты қолдау орталығы» ҚҚ, 2021. -136 бет.
2. Мороз О. Hate Speech феномені.//URL: <https://postnauka.ru/video/68876>. Электронды ресурс.
3. Щербина Ю.В. Сөйлеу агрессиясы. Москва: «Форум», 2012. -80-89 бет.

РЕЗЮМЕ

ТАУБАЕВА А.К.

ОТДЕЛЬНЫЕ ЯЗЫКОВЫЕ ПРИЕМЫ В
СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХЗападно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Широко распространено использование языка вражды в социальных сетях. Цель данного исследования - выявление влияния языка вражды и ненависти, распознавание признаков, целей, поиск механизмов, методов распространения, понять агрессивную метафору из пространства общения.

Ключевые слова: язык вражды, социальные сети, коммуникация

SUMMARY

TAUBAEVA A.K.

USING CERTAIN LANGUAGES ON SOCIAL
MEDIAWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The use of hate speech in social networks is widespread. The purpose of this study is to identify the influence of the language of enmity and hatred, to recognize signs, goals, search for mechanisms, methods of dissemination, to understand an aggressive metaphor from the communication space.

Keywords: hate speech, social network, communication

Б. МАРАТУЛЫ

ЭМПАТИЯ КАК НЕОБХОДИМЫЙ ИНСТРУМЕНТ ДЛЯ ВРАЧА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель – м.р.я., преподаватель Шершнёва А.Н.
Кафедра языков, курс русского языка

Слабое развитие коммуникативных навыков у студентов-медиков и врачей при взаимодействии с пациентами ставит перед преподавателями медицинских университетов задачу по внедрению и реализации соответствующих программ по развитию эмпатии, а именно ее когнитивной, поведенческой и предикативной форм. Развитая когнитивная эмпатия позволит вывести коммуникацию с врачом и доверие к нему со стороны пациента на более высокий уровень, а терапию, в свою очередь, сделать более эффективной.

Ключевые слова: эмпатия, коммуникативные навыки, эмоции, респондент

Актуальность. Развитие технологий в мире приводит к улучшению методов лечения и упрощению работы врача. С каждым годом медицинский персонал становится все более автоматизированным и тратится все меньше времени на общение с пациентами [2]. Эмпатия (с гр. Empathia - сопереживание) - способность понимать эмоции другого человека [1]. Врач, как профессионал, целью которого является лечить пациента, должен обладать достаточно высоким уровнем эмпатии для составления доверительных отношений с пациентами. Пациент хочет, чтобы его лечили как личность, а не как болезнь. Исследования показывают, что врачи, не обладающие должным уровнем эмпатии, испытывают больше стресса и склонны к эмоциональному выгоранию. Пациенты, чьи врачи не проявляют эмпатию по отношению к ним, чаще всего хуже соблюдают врачебные рекомендации, недовольны лечением. Исследование «Эмпатия как необходимый инструмент для врача» основывается на том, что в пространстве СНГ эмпатии не уделяется должного внимания [3].

Цель исследования. Измерение уровня эмпатии у различных категорий обучающихся Западно-Казахстанского медицинского университета имени Марата Оспанова (далее, ЗКМУ). Показать важность эмпатии для будущих медицинских сотрудников. Поднять вопрос о необходимости большего уровня эмпатии для исполнения врачебного долга. Материалы и методы. Было проведено анкетирование обучающихся, результаты которого были проанализированы, дана их интерпретация. В основу анкетирования был положен Торонтский опросник эмпатии – The Toronto Empathy Questionnaire (TEQ). Данный опросник был разработан как краткий показатель эмпатии, содержащий 16 вопросов, каждый из которых оценивается по пятибалльной шкале от «никогда» до «часто». TEQ концептуализирует эмпатию как преимущественно эмоциональный процесс.

Результаты и обсуждение. В результате проведенного исследования выявлено, что определенный уровень эмпатии присущ всем респондентам. При этом ее наиболее высокий уровень проявляется по

отношению к близкому кругу друзей и знакомых, в отношении же пациентов наблюдается противоположная тенденция. Это позволило говорить о необходимости и целесообразности включения в рабочие программы подготовки студентов-медиков учебные дисциплины либо курсы по эмпатии.

Заклучение. Слабое развитие коммуникативных навыков у студентов-медиков и врачей при взаимодействии с пациентами ставит перед преподавателями медицинских университетов задачу по внедрению и реализации соответствующих программ по развитию эмпатии, а именно ее когнитивной, поведенческой и предикативной форм. Развитая когнитивная эмпатия позволит вывести коммуникацию с врачом и доверие к нему со стороны пациента на более высокий уровень, а

терапию, в свою очередь, сделать более эффективной.

Список литературы:

1. Бережковская, Е. Л., Радинская, Н. Г. Культурно-историческая и гуманистическая психология: возможные точки схода. Эмпатия как высшая психическая функция / Е.Л. Бережковская, Н.Г. Радинская // Вестник РГТУ. - 2006. №1. - С.126-145
2. Доника, А. Д. Профессиональный онтогенез: медико-социологические и психолого-этические проблемы врачебной деятельности / А.Д. Доника. - М.: Изд-во «Академия Естествознания», 2009. - 300 с.
3. Иган, Дж. Базисная эмпатия как коммуникативный навык / Дж. Иган // Журнал практической психологии и психоанализа. - 2000. - №1.

ТҮЙІН

МАРАТУЛЫ Б.

ЭМПАТИЯ ДӘРІГЕРГЕ КЕРЕКТІК ҚҰРАЛ РЕТІНДЕГІ ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Зерттеу мақсаты – Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университетіндегі студенттердің эмпатия деңгейін анықтау. Болашақ дәрігерлерге эмпатия маңыздылығын көрсету.

Негізгі сөздер: эмпатия, коммуникативті дағдылар, эмоциялар, респондент

SUMMARY

MARATULY B.

RESEARCH ON EMPATHY AS A TOOL NEEDED BY A DOCTOR

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The purpose of the study is to determine the level of empathy of students at Marat Ospanov University. Show future doctors the importance of empathy.

Key words: Empathy, communication skills, emotions, respondent

ТАУБАЕВА А.К.

ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДЕ ӨШПЕНДІЛІК ТІЛНІҢ ҚОЛДАНЫЛУЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – п.ғ.к., доцент Мустояпова А.С.

Тілдер кафедрасы

Әлеуметтік желілер арқылы қоғамдық пікір мен сананың беталысын желілер арқылы бағалауға болады. Парасатты ой, объективті пікір білдірушілермен қатар барлық жағдайға жағымсыз қарап, келіспеген пікір білдіріп, адамның жеке құқығын ескермейтін жағдайлар көп кездеседі.

Негізгі сөздер: араздық тілі, әлеуметтік желі, байланыс

Өзектілігі. Тілді және тілдік бірліктерді ұлттың мәдениетпен адам құндылықтарымен бірлестікте қарастырамыз. Ұлттың мәдениеті мен ұлттанамы оқырман мен тыңдармандарға оның тілдік таңбалары негізінде беріледі. Тіл – мәдениеттің қайнар көзі, адам санасына әсет етудің ең мықты құралы. Тіл иесінің тілдік бірлестіктерді мәдениет пен ұлттық санамен бірге қарастыру тіл білімі ғылымының өзекті мәселесі. Тілді тек тұлғалық (формалық) жағынан ғана емес, сонымен қатар ол қарым-қатынас құралы ретінде

мағыналық, мәдени-концептілік тұрғыдан қарастыру көзделінді [3]. Қазіргі кезеңде стилистика жағынан төмендетілген лексиканы қолдану, жағымсыз метафоралар мен біреудің құқығын елемейтін пиғылдағы сөздер, күлкі ету, иронияға баратын дискурсив құралдары пайдаланылады. Қарым-қатыс пен коммуникация кеңістігінде әр түрлі формада тұлғаның өз бойындағы стеротиптерге, негатив тұжырымдарға және жалған сенімдер негізінде әлеуметтік желілерде теріс пікір қалдыру, жағымсыз сөздер сияқты өшпенділік

тілін пайдалану кеңінен тарап отыр. Әлеуметтік желі арқылы адамдардың бір-біріне деген жеккөрушілігі мен пікір қайшылығының кесірінен олардың арасында алауыздық тууы мүмкін. Сондықтан мұндай ортаны зерттеудің маңызы зор. Ең алдымен назарға ілігетіні – өшпенділік тілі. Өшпенділік тілі (ағылшын тілі hate speech) – «келісім тіліне» қарама-қарсы ұғым, жеккөру сипатындағы сөздер, жағымсыз дискустар қатарына жататын түрлі сөйлеу формалары [1].

Зерттеудің мақсаты: Өшпенділік тілінің ықпалын анықтау, белгілерін, мақсатын тануға, таралу механизмдерін, әдістерін табу, коммуникация кеңістігінен агрессиялы метафораны түсіне алу үшін студенттердің мәдениеті пен сауаттылығын арттыру.

Материалдар мен әдістер. Өшпенділік тудыру механизмдері мен формалары, жіктелуі талданды. Мұндай сөйлеу формалары қандай да бір этникалық, нәсілдік, діни, әлеуметтік топтарға деген төзбеушілікті таратады, өршіте түседі. Студенттерге осынай сөздерді пайдаланбау, қолдану деңгейін төмендетуге бағытталған әр елде жастар бастама көтеруде, мысалы Еуропа Кеңесінде құқық қорғау компаниясының «Өшпенділік тіліне жол жоқ» және АҚШ-тағы «Жеккөрінішке қарсы серіктестіктер» жастар қозғалысын атап өткен жөн. Бұл компаниялар жастарды әлеуметтік желіде жағымсыз сөздерді қолданбауға шақырады және мұны мәдениеттілік пен толеранттылыққа шақыратын бастама ретінде көруге болады [2].

Нәтижелері мен талқылау. Өшпенділік тілі деп лексика құралдарының, ашық және жасырын сөйлеуде

жұмсақ және қатты кемсіту, агрессияны көрсету мен негатив баға беруден тұратын фразаларды айтамыз. Тұрмыстағы қарым-қатынас деңгейінен әлеуметтік жинақтау деңгейіне дейін жылдам көтеріліп, шекара мен аумақ талдамай әлеуметтік желілер мен жалпы сөйлеу кеңістігінде коммуникацияның барлық саласына тарап отырғандығы алаңдатады. Осы мәселені зерттеушілердің еңбектеріне шолу жасай отырып, Щербина Ю.: «Өшпенділік тілі заман ағымына бейімделіп, ешкімге білдіртпей қазіргі коммуникацияның әмбебеп тіліне айналады. Жаһандану дәуірінде этнос пен аумақтың шекарасы, бірегейлік пен айырмашылықтың жойылуы себеп» деген пікір білдіреді. Адамдардың әлеуметтік топтары түпкі және негізгі ойларын жасыру барысында манипуляция жасау ниетінде де пайдаланып жатады.

Қорытынды. Әлеуметтік желілер арқылы қоғамдық пікір мен сананың беталысын желілер арқылы бағалауға болады. Парасатты ой, объективті пікір білдірушілермен қатар барлық жағдайға жағымсыз қарап, келіспеген пікір білдіріп, адамның жеке құқығын ескермейтін жағдайлар көп кездеседі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Воронина Е.А., Токтогулова Э., Кайыпов Э. «Қазіргі медиа мен коммуникация кеңістігіндегі «өшпенділік тілі». Бішкек: «БАҚты қолдау орталығы» ҚҚ, 2021. -136 бет.
2. Мороз О. Hate Speech феномені.//URL: <https://postnauka.ru/video/68876>. Электронды ресурс.
3. Щербинина Ю.В. Сөйлеу агрессиясы. Москва: «Форум», 2012. -80-89 бет.

РЕЗЮМЕ

ТАУБАЕВА А.К.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЯЗЫКА ВРАЖДЫ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова

Широко распространено использование языка вражды в социальных сетях. Цель данного исследования - выявление влияния языка вражды и ненависти, распознавание признаков, целей, поиск механизмов, методов распространения, понять агрессивную метафору из пространства общения.

Ключевые слова: язык вражды, социальная сеть, коммуникация

SUMMARY

TAUBAEVA A.K.

USING HATE SPEECH ON SOCIAL MEDIA

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The use of hate speech in social networks is widespread. The purpose of this study is to identify the influence of the language of enmity and hatred, to recognize signs, goals, search for mechanisms, methods of dissemination, to understand an aggressive metaphor from the communication space.

Key words: hate speech, social network, communication

ҚАЗАҚ ӘНДЕРІНДЕГІ ЭКЗОТИКАЛЫҚ СӨЗДЕРДІҢ ТІЛДІК ЕРЕКШЕЛІГІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – филология магистрі Кожабекова Ж.К., гуманитарлық ғылымдар магистрі Утарғалиева Ш.Ш.
Тілдер кафедрасы

Абайша айтсақ, «әннің де естісі бар, есері бар». Бұрын экзотикалық тілдік ерекшеліктері кездесетін әндер көбіне юморлық, әзіл-қалжыңға құрылған әндер болса, қазіргі таңда лирикалық әндер қатарынан да осындай колорит сөздерді көп байқап жүрміз. Біз экзотикалық лексика қолданылған әндерді жаман деуден аулақпыз. Бұл тілдік тұрғыдан тілді шұбарлау болғанымен, әннің танымалдылық тұрғысынан көп әндерден ілгері. Ән-қоғамның айнасы болса, бұл әндердің де өміршеңдерін уақыт өзі өлшеп береді.

Негізгі өздер: тіл, экзотикалық лексика, қазақ әндері

Өзектілігі. Кез келген тіл қоғамға қызмет еткенде адамдардың қарым-қатынас құралы, бірін-бірі түсіну құралы және барлық салада адамның ісі мен әрекетінің құралы ретінде көрінеді [3]. Әр елдің тіліндегі ұлттық колорит болсын, кітаби, әдеби өлшемдер болсын, әдеби тілге жатпайтын варваризм, жаргон, экзотикалық лексикалары болсын қоғамның барлық саласында, оның ішінде музыкасында да көрініс береді [1]. Осы орайда біз экзотикалық лексикаға ерекше тоқталғымыз келеді. Біздің бүгінгі зерттеуіміз қазақ әндеріндегі экзотикалық лексиканың тілдік ерекшелігіне арналмақ.

Зерттеудің мақсаты: Қазақ халқының ұлт болып қалыптасу кезеңінде өзіне тән ән дәстүрі дүниеге келді. Соның нәтижесінде бай музыкалық мұрасы жасалды, мәдениеті қалыптасты. Қазақ әнінде халық өнерінің әр кезеңіндегі тыныс-тіршілігі, бітім-болмысы, заман үні көркем көрініс тапқан. Сондықтан музыка тілі қоғамның ажырамас бір бөлшегі ретінде әсіресе жастардың санасына ерекше әсер етеді. Сондықтан қазақ әндеріндегі өзге тілден енген экзотикалық лексиканы тілдік тұрғыдан зерттеуді бүгінгі жұмысымызда мақсат еттік.

Материалдар мен әдістер. Алдымен экзотикалық лексиканың анықтамасына назар аударайық. Бөтен тіл иесінің ұлттық, жергілікті өзіндік ерекшелігін танытатын құралдың бірі- экзотикалық сөздер тобына жатады. Экзотикалық лексиканың әндерде не поэзияда көрініс табуы барлық уақытта барлық халықта кездеседі. Мәселен, атақты «Дос-Мұқасан» тобы айтатын «Су тасушы қыз» әнін естігенде аға-апаларымыз жастық шағын сағына еске алып жатады. «Еду, еду қашықтан, Мен водовоз асыққан, Мөлдір су бар, достар-ей! Кому надо – поскорей!» деп келетін өлең жолдарындағы еду, водовоз, кому надо поскорей сөздері экзотикалық сөздер. Бұл сөздер әнге әдемі колорит сыйлап, оның сол заманда-ақ жастар арасында танымалдылыққа ие болуына әсер етті. Мысалы осы өлең жолдарын «Келем, келем қашықтан, мен су тасушы көлік асыққан, мөлдір су бар достар-ей, кімге керек тезірек» десек әннің құрылымы да, мағынасы да, бояуы да жойылып кетер еді. Бір жағынан ән сол қоғамның айнасы десек, сол әндетіп жүретін водовозшылар бір кездері өте қажетті мамандық иесі еді.

Қазір технологияның дамып келе жатқаны соншалық су таситын көлікке қажеттілік сезілмейді. Бұрын «үй ішінен су ағады, шелектеп құдықтан тасымайды екен» деп таңқалатын болсақ, қазір халықтың дені ауыз сумен қамтылған. Демек бұл әннің қазіргі қоғамда қатты маңыздылығы болмаса да, мәтініндегі осы экзотикалық лексиканың арқасында танымалдылығы бүгінгі жастар арасында да кеңінен таралып, ұрпақ сабақтастығындай жас әнші Айқынның репертуарынан орын алған. Мұндай мысалдар көп-ақ, атақты «Он алты қыз» әніндегі «Я люблю тебя-ай, Рая-ай!» деген жол бүкіл әннің болмысына бояу беріп тұрған сияқты. Қазіргідей жаргон, варваризм араласқан тілді шұбарлаған әндер емес, осындай уақыт екшеп алатын есті әндер бүгінгі таңда да кездеседі. Осы орайда біз университетіміздің I курс студенттері арасында «Қазақша әндер мәтіндеріне қатысты» сауалнама алған болатынбыз. Бірнеше ән мәтіндерін қатар қойған, бес сұрақтан тұратын сауалнама нәтижесінде қазіргі жастар да танымал композиторлардың елге белгілі әндерінің мәтініне қарағанда экзотикалық лексика қолданылған әндерді 20%-ға артық білетіндерін анықтадық.

Нәтижелер мен талқылаулар. Мәселен, атақты «Дос-Мұқасан» тобы айтатын «Су тасушы қыз» әнін естігенде аға-апаларымыз жастық шағын сағына еске алып жатады. «Еду, еду қашықтан, Мен водовоз асыққан, Мөлдір су бар, достар-ей! Кому надо – поскорей!» деп келетін өлең жолдарындағы еду, водовоз, кому надо поскорей сөздері экзотикалық сөздер. Бұл сөздер әнге әдемі колорит сыйлап, оның сол заманда-ақ жастар арасында танымалдылыққа ие болуына әсер етті. Мысалы осы өлең жолдарын «Келем, келем қашықтан, мен су тасушы көлік асыққан, мөлдір су бар достар-ей, кімге керек тезірек» десек әннің құрылымы да, мағынасы да, бояуы да жойылып кетер еді. Бір жағынан ән сол қоғамның айнасы десек, сол әндетіп жүретін водовозшылар бір кездері өте қажетті мамандық иесі еді. Қазір технологияның дамып келе жатқаны соншалық су таситын көлікке қажеттілік сезілмейді. Бұрын «үй ішінен су ағады, шелектеп құдықтан тасымайды екен» деп таңқалатын болсақ, қазір халықтың дені ауыз сумен қамтылған. Демек бұл

әннің қазіргі қоғамда қатты маңыздылығы болмаса да, мәтіндегі осы экзотикалық лексиканың арқасында танымалдылығы бүгінгі жастар арасында да кеңінен таралып, ұрпақ сабақтастығындай жас әнші Айқынның репертуарынан орын алған. Мұндай мысалдар көп-ақ, атақты «Он алты қыз» әніндегі «Я люблю тебя-ай, Рая-ай!» деген жол бүкіл әннің болмысына бояу беріп тұрған сияқты. Қазіргідей жаргон, варваризм араласқан тілді шұбарлаған әндер емес, осындай уақыт екішеп алатын есті әндер бүгінгі таңда да кездеседі. Осы орайда біз университетіміздің 1 курс студенттері арасында «Қазақша әндер мәтіндеріне қатысты» сауалнама алған болатынбыз. Бірнеше ән мәтіндерін қатар қойған, бес сұрақтан тұратын сауалнама нәтижесінде қазіргі жастар да танымал композиторлардың елге белгілі әндерінің мәтініне қарағанда экзотикалық лексика қолданылған әндерді 20%-ға артық білетіндерін анықтадық.

Қорытынды. Абайша айтсақ, «әннің де естісі бар, есері бар». Бұрын экзотикалық тілдік ерекшеліктері кездесетін әндер көбіне юморлық, әзіл-қалжыңға құрылған әндер болса, қазіргі таңда лирикалық әндер қатарынан да осындай колорит сөздерді көп байқап жүрміз. Біз экзотикалық лексика қолданылған әндерді жаман деуден аулақпыз. Бұл тілдік тұрғыдан тілді шұбарлау болғанымен, әннің танымалдылық тұрғысынан көп әндерден ілгері. Ән-қоғамның айнасы болса, бұл әндердің де өміршендерін уақыт өзі өлшеп береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Жанатаев Д., Оңғарбаева К. «Қазіргі қазақ әндерінің жай-күйі»//Адырна ұлттық порталы, 01.05.2020
2. Кубрякова Е.С. Краткий словарь когнитивных терминов. Мәскеу, 1996. -97–99бб. .
3. Қасенов Ә. Тіл біліміне кіріспе. Алматы:Рауан – 1990. – 114-121 бб.

РЕЗЮМЕ

КИМ А. С

ЯЗЫКОВАЯ СПЕЦИФИКА ЭКЗОТИЧЕСКИХ СЛОВ В КАЗАХСКИХ ПЕСНЯХ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Целью исследования является выявление языковых особенностей экзотической лексики в казахских песнях и изучение познавательности и популярности экзотической лексики, используемое в казахских песнях.

Ключевые слова: язык, экзотическая лексика, казахские песни

SUMMARY

KIM A.S.

LANGUAGE SPECIFIC ASPECTS OF EXOTIC WORDS IN KAZAKH SONGS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The aim of our research work is the detection of language specific aspects of exotic words in Kazakh songs, the study of the fact if the songs in which the exotic words used are cognitive and popular.

Key words: language, exotic words, Kazakh songs

ТЕМИРБАЕВА Ж.

ЭЛЕКТРОННАЯ КОММУНИКАЦИЯ В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе Казахстан

Научный руководитель: м.п.н., Татанова Л.Т.

Кафедра языков

Следует отметить, что молодые люди активно используют электронные средства коммуникации, но более ценным остается живое общение, для которого характерны передача эмоций, зрительный контакт и зрительный контакт с собеседником. Несмотря на это, электронное общение является популярным способом межличностного общения с родственниками, друзьями, знакомыми, в первую очередь через Интернет и электронную почту[1].

Ключевые слова: электронная коммуникация, интернет, студенты, молодежь, социальные сети, информационные технологии

Актуальность. В настоящее время электронная коммуникация является одной из самых популярных

средств общения среди современной молодежи. В ходе обзора специальной литературы и проведенного опроса были выявлены часто используемые виды электронной коммуникации в учебной деятельности студентов. Сегодня нельзя представить образовательный процесс без интернета, без информационных технологий.

Цель исследования. Раскрыть отношение молодежи к электронной коммуникации, выявить использование электронных технологий в учебном процессе.

Материалы и методы: анализ литературы и интернет-источников, сбор информации (беседа, анкетирование) среди студентов ЗКМУ имени Марата Оспанова.

Результаты и обсуждение. В исследование участвовало 45 человек. Было задано 6 вопросов такие, как: Как часто пользуетесь услугами интернета? Какие виды электронной коммуникации Вы используете в учебных целях? Основная цель посещения интернета: учебная, деловая, игровая, другое. Какие поисковые системы используете при сборе необходимой информации? Имеется ли в университете доступ к сети интернет? Какими интернет-ресурсами пользуетесь ваши однокурсники в целях поиска учебной, научной информации? В результате анкетирования выяснилось, что все опрошенные, их 100%, знают, что такое интернет и соц. сети. 80% используют интернет для общения, 20% используют соц. сети в редких случаях. В процессе

исследования выяснилось, что число опрошенных респондентов используют электронную коммуникацию не только как средство межличностного общения, но и широко применяют в образовательном процессе.

Заключение. В век информатизации образования создаются наиболее благоприятные условия для студентов в поисках учебной, научной информации. Использование компьютерной технологии способствует умению обрабатывать информацию, развитию навыков исследовательской работы, творческого мышления, коммуникативных способностей. В ходе исследования был выявлен охват обучающейся молодежи, пользующейся электронной коммуникацией в образовательном процессе[2,3].

Список литературы:

1. Коттрелл, Стелла Успешная учеба в вузе: самые важные навыки студента / Стелла Коттрелл; [пер. с англ. Е. И. Фатеевой]. – Москва: Эксмо, 2015. – 368 с.
2. Каргаполов С. В. Электронные средства коммуникации в социальных практиках современной молодежи (по материалам конкретного социологического исследования) [Текст] / С. В. Каргаполов, Е. В. Каргаполова. – Социологический альманах. – Астрахань, 2016. № 7. С. 271-276.
3. Карпова Д. Н. Интернет-коммуникация: новые вызовы для молодежи [Текст] / Д. Н. Карпова // Вестник МГИМО Университета. 2013. № 5. С. 201-212.

ТҮЙІН

ТЕМИРБАЕВА Ж.Т.

ҚАЗІРГІ ЖАСТАР ӨМІРІНДЕГІ ЭЛЕКТРОНДЫҚ БАЙЛАНЫС

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жастардың электронды коммуникацияларды белсенді түрде қолданатынын атап өту керек, бірақ жанды қарым-қатынас анағұрлым құнды болып қала береді, бұл эмоциялардың берілуімен де, көзбен байланыспен де, әңгімелесушінің көзбен көруімен де сипатталады. Осыған қарамастан, электронды байланыс туыстарымен, достарымен, таныстарымен, ең алдымен, Интернет және электрондық пошта арқылы тұлғааралық қарым-қатынастың танымал тәсілі болып табылады.

Негізгі сөздер: электрондық коммуникация, интернет, студенттер, жастар, әлеуметтік желілер, ақпараттық технологиялар

SUMMARY

Temirbayeva J.T

ELECTRONIC COMMUNICATION IN THE LIFE OF TODAY'S YOUTH.

West Kazakhstan Marat Ospanov state medical university

It should be noted that young people actively use electronic communications, but live communication remains more valuable, which is characterized by the transfer of emotions, eye contact, and eye contact with the interlocutor. Despite this, electronic communication is a popular way of interpersonal communication with relatives, friends, acquaintances, primarily through the Internet and e-mail.

Key words: electronic communication, Internet, students, youth, social networks, information technologies

АЛГАЗИЕВ М.Ж., БАЗАРБАЕВ Н, ЕРШЕТАЕВ Е.Г., БЕКТЕМИРОВ Ә. Б., ГАЗЕТОВ М.Қ.

ЛЕЧЕНИЕ ОСТРОЙ ХИРУРГИЧЕСКОЙ ПАТОЛОГИИ ОРГАНОВ БРЮШНОЙ ПОЛОСТИ У БЕРЕМЕННЫХ В УСЛОВИЯХ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОГО ЦЕНТРА

Западно - Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель – к.м.н. Карсакбаев У.Г.
Кафедра хирургических болезней № 2 с урологией.

Проанализировано 330 историй болезней беременных женщин с острыми заболеваниями органов брюшной полости за 2020-2022 годы. По сравнению с предыдущими годами большинство женщин своевременно обращаются к хирургам, что свидетельствует об осведомленности и координации работы акушерских учреждений, поликлиник и машин скорой помощи со специализированным центром неотложной хирургической помощи беременным женщинам. В первые 6 часов от начала заболевания были госпитализированы 233 (70,7%) из 330 женщин, с 6 до 12 часов - 83 (22,1%), незначительная часть из 24 (7,2%) - позже 24 часов и более, что, несомненно, повлияло на результаты лечения.

Ключевые слова: беременные, хирургия, неотложная помощь, заболевания органов брюшной полости

Актуальность. Согласно статистическим данным, до 0,2% всех беременных женщин подвергаются оперативным вмешательствам по поводу urgentных хирургических заболеваний[1]. Своевременная диагностика и адекватное оперативное лечение острых хирургических заболеваний органов брюшной полости у беременных была и остается актуальной проблемой неотложной хирургии.

Цель исследования. Оценка эффективности оказания медицинской помощи беременным и родильницам с острой абдоминальной хирургической патологией в условиях специализированного центра.

Материалы и методы. Проведен анализ лечения 330-ти беременных с острыми заболеваниями органов брюшной полости за 2020-2022 годы. В первые 6 часов от начала заболевания поступили 233 (70,7%) из 330-х женщин, от 6 до 12 часов – 73 (22,1%), незначительная часть 24 (7,2%) - позже 24-х часов и более.

Результаты и обсуждение. По сравнению с предыдущими годами большинство женщин обращаются к хирургам своевременно, что указывает на информированность и слаженность работы учреждений родовспоможения, поликлиник и скорой помощи со специализированным центром[2]. Из 330-ти женщин с клиникой острого аппендицита госпитализировано 230 больных, из них 209 своевременно прооперированы, у 21-ой диагноз острого аппендицита снят; 56 – с острым панкреатитом получали консервативное лечение; с острым холециститом – 17, из которых 3 оперированы; с клиникой острой кишечной непроходимости – 2 пациентки, которые разрешились консервативным путем; ущемленная пупочная грыжа - 1, оперирована; перекрутом жировой подвески – 7, все подвергнуты оперативному вмешательству; уростазом – 15.

Основная часть больных оперированы в сроки, лимитированные разработанной нами диагностической

и лечебной тактики, лишь 14 женщин оперированы в пределах 6-8 часов.

Заключение. Таким образом, анализ опыта работы специального центра по оказанию неотложной хирургической помощи беременным и родильницам позволяет сделать следующие заключения:

Отмечается своевременность обращаемости больных с острыми хирургическими заболеваниями в специализированное учреждение, что свидетельствует, во-первых – о настроженности врачей в отношении хирургической патологии, во-вторых – о строгом выполнении разработанных принципов организации службы.

Организация специального центра по оказанию неотложной хирургической помощи беременным, совместная работа врачей хирургов и акушеров-гинекологов по единому лечебно-диагностическому стандарту позволяет улучшить результаты лечения и предупредить материнскую и перинатальную смертность[3].

Список литературы:

1. Айламазян Э.К., Новиков Б.Н., Павлова Л.П. и др. Неотложная помощь при экстремальных состояниях в акушерской практике. - СПб.: «Издательство Н-Л». - 2002. - 432 с.
2. Н.И. Изимбергенов, М.Н. Изимбергенов, Б.Ж. Каримова. Диагностика и лечение острых хирургических заболеваний у беременных и родильниц // Медицинский журнал Западного Казахстана – 2009. - №3. – С.26-32.
3. Н.И. Изимбергенов, М.Н. Изимбергенов, Б.Ж. Каримова. Новая форма организации оказания неотложной хирургической помощи беременным и родильницам (методические рекомендации). - Актобе, - 2010. – 24 с.

ТҮЙІН

АЛГАЗИЕВ М.Ж., БАЗАРБАЕВ Н., ЕРШЕТАЕВ
Е.Г., БЕКТЕМИРОВ Ә.Б., ГАЗЕТОВ М.Қ.

**МАМАНДЫРЫЛҒАН ОРТАЛЫҚ
ЖАҒДАЙЫНДА ЖҮКТІ ӘЙЕЛДЕРДІҢ
ІШ ҚУЫСЫ АҒЗАЛАРЫНЫҢ ЖЕДЕЛ
ХИРУРГИЯЛЫҚ АУРУЛАРЫМЕН
АУЫРҒАНДЫ ЕМДЕУ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жұмыста іш қуысының жедел хирургиялық ауруларымен ауырған 330 жүкті әйелді емдеу нәтижелері талқыланды. Аурулардың құрамында көбіне (81,9%) жедел аппендицит, сиректеу жедел холецистит (8,3%) және жедел панкреатит (6,8%) кездеседі. Сұрқостардың көпшілігі дәрігерлерге өте кеш көрінеді. Ауру басталуымен алғашқы 6 сағат ішінде 330 әйелден – 233 (70,7%), 6 сағаттан 12 сағатқа дейін – 73 (22,1%), аз бөлігі 24 сағаттан кейін және одан да көп уақыт аралығында жолықты және бұл емдеу нәтижесіне әсерін тигізді.

Жүкті әйелдерді белгілі бір орталықта емдеу, әдейі диагностикалық және емдеу жүйесін пайдалану керек операцияларды дер кезінде, асқинулар болмай тұрғанда жасауға мүмкіндік береді. Ана және перинатальды өлімі болған жоқ.

Негізгі сөздер: жүкті әйелдер, хирургия, шұғыл көмек, іш қуысының аурулары

SUMMARY

M.ZH.ALGAZIEV, N.BAZARBAEV,
Y.G.YERSHETAEV, A.B.BEKTEMIROV,
M.K.GAZETOV

**TREATMENT OF ACUTE SURGICAL
PATHOLOGY OF THE ABDOMINAL CAVITY IN
PREGNANT WOMEN IN THE CONDITIONS OF A
SPECIALIZED CENTER**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The case histories of 330 pregnant women with acute diseases of the abdominal organs for 2020-2022 were analyzed. In a comparative aspect, compared to previous years, most women turn to surgeons in a timely manner, which indicates the awareness and coordination of the work of obstetric institutions, polyclinics and ambulances with a specialized center for emergency surgical care for pregnant women. In the first 6 hours from the onset of the disease, 233 (70,7%) of 330 women were admitted, from 6 to 12 hours - 83 (22,1%), an insignificant part of 24 (7,2%) - later than 24 hours or more, which undoubtedly affected the results of treatment.

Keywords: pregnant women, surgery, emergency care, diseases of the abdominal cavity

ОСПАНОВ Ә.Б., КАРАБАЕВ А.М., МАМБЕТАЛИЕВ М.К., МАХАТОВ Р.М., ҚАБДЫБЕК Ф.Б.

СОРБИЛАКТ В КОМПЛЕКСНОМ ЛЕЧЕНИИ ОСТРОГО ПАНКРЕАТИТА

Западно - Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель-к.м.н. Карсакбаев У. Г.
Кафедра хирургических болезней №2 с урологией.

Изучена роль и значение коррекции моторно-двигательной функции желудочно-кишечного тракта в комплексном хирургическом лечении больных с острым панкреатитом. В результате проведенных исследований перистальтики желудочно-кишечного тракта показан характер и особенности их изменений у с больных острым панкреатитом. Рекомендована коррекция этих нарушений медикаментозным путем.

Ключевые слова: моторно-двигательная функция желудочно-кишечного тракта, острый панкреатит, сорбилакт

Актуальность. Среди разных компонентов комплексного хирургического лечения пациентов с острым панкреатитом возрастающее значение в клинике приобретает адекватная медикаментозная терапия, направленная на восстановление перистальтики [1]. В этой связи, с целью коррекции моторно - эвакуаторной функции желудочно - кишечного тракта, применялся сорбилакт - комбинированный препарат для инфузионной терапии на основе многоатомных спиртов.

Цель работы. Оценка эффективности применения

сорбилакта в комплексе хирургического лечения больных с острым панкреатитом.

Материалы и методы. Проведен анализ результатов комплексного хирургического лечения выборочной группы пациентов с острым панкреатитом в количестве 39-ти человек, которые находились в ГКП «Aktobe Medical Center» на ПХВ.

Основными клиническими доминирующими синдромами, проявлявшимися у большинства пациентов, явились: интенсивный болевой (30 больных- 89,6%),

интоксикационный (25 - 75,8 %), гиповолемический (23 - 68,9 %) синдромы. У значительной части госпитализированных наблюдался парез кишечника (31-82,6 %), обусловленные нарушением моторно-эвакуаторной функции желудочно-кишечного тракта (ЖКТ), которые в значительной степени влияли на формирование болевого синдрома и являлись доминирующим фактором развития синдрома энтеральной недостаточности.

Поводом для использования сорбилакта послужили результаты проводимого в клинике исследования по его применению в раннем послеоперационном периоде для профилактики и лечения нарушений послеоперационной дисфункции ЖКТ.

Результаты и обсуждение. По результатам исследования моторно-эвакуаторной функции ЖКТ у больных с ОП было подтверждено, что исходно перистальтика ЖКТ имела хаотичный характер, были значительно замедлены, вплоть до полного их отсутствия[2,3].

После первой процедуры введения сорбилакта отмечались усиления активности кишечника. Однако они были непродолжительными (7 - 8 часов) и неустойчивыми. Вторая процедура введения сорбилакта на фоне стандартизированной базовой медикаментозной и инфузионной терапии способствовала улучшению сократительной способности верхних отделов дигестивного тракта, проявившаяся появлением отчетливых клинических признаков восстановления моторно-двигательной активности кишечника

(перистальтические шумы, отхождение газов), которые полностью нормализуются к на 2-3 сутки.

Заключение. Таким образом, проведенные наблюдения больных с ОП позволяют сделать предварительные заключения о том, что практически для всех пациентов с патологией поджелудочной железы (острый панкреатит) с целью коррекции нарушений моторно-эвакуаторной функции ЖКТ, целесообразным и клинически обоснованным оказывается добавление к комплексу медикаментозной терапии препарата Сорбилакт для инфузионной терапии на основе многоатомных спиртов, который оказывает прямое действие на нервно – рецепторный аппарат кишечника, ускоряют эвакуацию желудочного содержимого и тонкокишечный транзит. тракта.

Список литературы:

1. Кондратенко П.Г. Острый панкреатит / Кондратенко П.Г., Васильев А.А., Конькова М.В. - Донецк, 2008. — 352 с.
2. Жакиев Б.С., Карсакбаев У.Г., Мухамедгалиева Б.М. Моторные нарушения кишечника в раннем послеоперационном периоде, профилактика и лечение. Журнал «Оренбургский медицинский вестник» №3., 2016.
3. Гайноллина Г.Г. «Коррекция нарушений моторно – эвакуаторной функции ЖКТ в раннем послеоперационном периоде», диссертация на соискание академической степени магистра медицины. 2017 г.

ТҮЙІН

ОСПАНОВ Ә.Б., КАРАБАЕВ А.М.,
МАМБЕТАЛИЕВ М.К., МАХАТОВ Р.М.,
ҚАБДЫБЕК Ф.Б.

ЖЕДЕЛ ПАНКРЕАТИТТІ КЕШЕНДІ ЕМДЕУДЕГІ СОРБИЛАКТ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жедел панкреатитке комплексті хирургия ем кезіндегі, асқазан ішектің моторлы-қозғалтқыш қызметінің бұзылысына коррекциясының емдеу нәтижесі зерттеу жүргізілді.

Жүргізілген зерттеу қорытындысы бойынша, жедел панкреатит кезіндегі асқазан ішектің жолдарының моторлы-қозғалтқыш қызметінің бұзылысын особенности корсетілген. Осы бұзылыстардың медикаментозды жолмен коррекциясы ұсынылды.

Негізгі сөздер: Асқазан ішектің жолдарының моторлы-қозғалтқыш қызметінің, жедел панкреатит, сорбилакт

SUMMARY

A.B.OSPANOV, A.M.KARABAYEV, M.K.
MAMBETALIYEV, R.M. MAKHATOV, F.B.
KABDIBEK

SORBILACT IN THE COMPLEX TREATMENT OF ACUTE PANCREATITIS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

We had studied the role and value of the gastrointestinal tract motor-evacuation function correction in complex surgical treatment of patients with acute pancreatitis. On the example of the conducted researches of gastrointestinal motility there were shown the character and peculiarities of their changes in patients with acute pancreatitis. Methods of drug correction of these disorders were considered.

Keywords: motor-evacuation functions of gastrointestinal tract, acute pancreatitis, sorbilact

ЖАКСЫЛЫК Н.Б., МУСТАФАЕВА Д.Р., ТУРСЫНБАЕВА Н.А.

МЕТАСТАЗЫ ПРИ РАКЕ МОЛОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЫ У ЖЕНЩИН

Западно - Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель – м.м.н. преподаватель Егизбаева Д.К
кафедра патологической физиологии.

Исследование показало, что опухолевые клетки метастазируют в кости, легкие, печень и лимфатические узлы в возрасте старше 45-ти лет, главным образом, на 4-ой стадии заболевания. Причинами образования метастазов являются несвоевременное обращение за медицинской помощью, обусловленное скрытым течением заболевания. Следовательно, необходимо совершенствовать методы диагностики, скрининга и профилактики рака молочной железы, чтобы предотвратить метастазирование рака молочной железы. Профилактика рака в настоящее время играет ключевую роль в борьбе с этим заболеванием. Повышение осведомленности женщин о раке молочной железы может значительно способствовать снижению заболеваемости раком молочной железы.

Ключевые слова: рак молочной железы, метастазы, опухоль

Актуальность. Рак молочной железы (РМЖ) является одной из наиболее частых злокачественных опухолей у женщин, частота встречаемости которой в последние годы увеличилась.

По оценкам, в 2018 году в Европе было зарегистрировано 3,91 миллиона новых случаев рака и 1,93 миллиона смертей от рака. Наиболее частыми причинами смерти от рака были рак легких, колоректальный рак, рак молочной железы и рак поджелудочной железы [1].

В структуре онкологической заболеваемости по республике Казахстан на первом месте РМЖ (12,9%); на втором – рак легкого (10,1%), на третьем рак желудка (7,8%). 59,6% заболевших - лица трудоспособного возраста. В структуре смертности на первом месте стоит рак легкого (16,2%), на втором – рак желудка (12,1%) и РМЖ (8,1%) [2].

Метастазирование рака молочной железы является причиной большинства смертей от РМЖ. [3]. Метастазы в кости остаются частыми осложнениями у пациентов с раком молочной железы. Обнаружение метастазирования РМЖ на самой ранней стадии важно для ведения и прогнозирования прогрессирования рака молочной железы

Целью исследования: определить метастазы при РМЖ у женщин.

Материал и методы. Проведен анализ результатов ф.030-6/у 30-ти пациенток, диагностированных РМЖ с метастазами в Медицинском центре НАО имени Марата Оспанова за период 2010-2023 год. В исследование включены пациентки РМЖ на 4 стадии. Были оценены показатели заболеваемости РМЖ с метастазами в городе Актөбе для следующих возрастных групп женского населения: 30-50 лет, старше 50 лет.

Результаты и обсуждение. В результате исследования было выявлено, что метастазирование

происходит в возрастных категориях: 18-44 лет (5 чел. на 2 и 4 стадии) лет; 45-59 лет (11 чел. на 4 стадии); 60-74 лет (12 чел. все на 4 стадии); старше 75 лет (2 чел. на 2 и 4 стадии). из 3578 чел. в период 2010-2022 гг. в значительной степени метастазируют в кости (30%), в легкие (20%), в печени (16,7%), отдаленные лимфоузлы и другие органы (16,7%).

Заключение. При исследовании выявлено, что опухолевые клетки метастазируют в кости, легкие, печень и лимфоузлы в возрасте старше 45-ти лет, в основном на 4-ой стадии. Причинами образования метастазов является несвоевременное обращение за медицинской помощью, вследствие скрытого течения болезни. Поэтому необходимо улучшить методы диагностирования, скрининг РМЖ и профилактику для предотвращения метастазирования РМЖ. Профилактика рака в настоящее время играет ключевую роль в борьбе с заболеванием. Повышение осведомленности женщин о раке молочной железы может в значительной степени способствовать снижению заболеваемости РМЖ.

Список литературы:

1. J. Ferlay et al. Cancer incidence and mortality patterns in Europe: Estimates for 40 countries and 25 major cancers in 2018 European Journal of Cancer Volume 103, November 2018, Pages 356-387
2. Кайдарова Д.Р., Шатковская О.В., Душимова З.Д./ Итоги реализации «Комплексного плана борьбы с онкологическими заболеваниями в республике Казахстан на 2018-2022 годы» в 2019 году Онкология и радиология Казахстана. 2020. No 4. С. 4-11.
3. Scully OJ, Bay BH, Yip G, Yu Y. Breast cancer metastasis. Cancer Genomics Proteomics. 2012 Sep-Oct;9(5):311-20. PMID: 22990110.

ТҮЙІН

ЖАҚСЫЛЫҚ Н.Б., МУСТАФАЕВА Д.Р.,
ТҮРСЫНБАЕВА Н.А.

ӘЙЕЛДЕРДЕГІ СҮТ БЕЗІ ҚАТЕРЛІ ІСІГІНІҢ МЕТАСТАЗДАРЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Зерттеу барысында ісік жасушалары 45 жастан асқан сүйектерге, өкпеге, бауырға және лимфа түйіндеріне метастаз беретіні анықталды, негізінен аурудың 4 сатысында. Метастаздардың пайда болу себептері аурудың жасырын ағымына байланысты уақтылы медициналық көмекке жүгінбеу болып табылады. Сондықтан РМЖ метастазының алдын алу үшін диагностикалау әдістерін, РМЖ скринингін және профилактикасын жақсарту қажет. Қазіргі уақытта қатерлі ісіктің алдын алу аурумен күресуде шешуші рөл атқарады. Әйелдердің сүт безі қатерлі ісігі туралы хабардарлығын арттыру РМЖ ауруының төмендеуіне айтарлықтай ықпал етуі мүмкін.

Негізгі сөздер: сүт безі қатерлі ісігі, метастаз, ісік

SUMMARY

N.B. ZHAKSYLYK, D.R. MUSTAFAEVA,
N.A. TURSUNBAYEVA

METASTASES IN BREAST CANCER IN WOMEN

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The study revealed that tumor cells metastasize to bones, lungs, liver and lymph nodes over the age of 45, mainly at stage 4 of the DISEASE. The reasons for the formation of metastases are untimely treatment for medical help, due to the latent course of the disease. Therefore, it is necessary to improve the methods of diagnosis, breast cancer screening and prevention to prevent breast cancer metastasis. Cancer prevention currently plays a key role in the fight against the disease. Increasing women's awareness of breast cancer can significantly contribute to reducing the incidence of breast cancer.

Keywords: breast cancer, metastases, tumor

ЕРСАЙЫНОВ Н.Ж., ИСГЕНДЕР А.М.

АНАЛИЗ РЕЗУЛЬТАТОВ НЕПРЯМЫХ РЕВАСКУЛЯРИЗИРУЮЩИХ ОПЕРАЦИЙ У БОЛЬНЫХ С ГНОЙНО-НЕКРОТИЧЕСКИМИ ОСЛОЖНЕНИЯМИ СИНДРОМА ДИАБЕТИЧЕСКОЙ СТОПЫ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель: к.м.н., доцент Мукушев М.М., к.м.н., доцент Жумабаев М.Н..
Кафедра хирургических болезней №1

Применение не прямых реваскуляризирующих операций способствует улучшению кровоснабжения тканей, заключающееся в увеличении оксигенации тканей в 1,5 раза. Нормализация уровня гликемии, наблюдающаяся у больных после применения не прямой реваскуляризации, наступала раньше в среднем на 1 неделю. Использование остеоперфорации в сочетании с периаартериальной симпатэктомией и туннелированием мышц голени позволяет сократить сроки очищения и появления эпителизации ран в 1,6 раз, снизить количество инвалидизирующих высоких ампутаций нижних конечностей в 2,8 раз.

Ключевые слова: диабет, диабетическая стопа, реваскуляризирующая операция

Актуальность. Несмотря на большой прогресс медицинской науки за последние десятилетия, вопросы лечения больных с синдромом диабетической стопы до сих пор остаются одной из нестареющих проблем гнойной хирургии [2].

Многообразие методик лечения диабетической стопы свидетельствует о малой и недостаточно их эффективности, а порой и отсутствия последнего. Поэтому повышение эффективности лечения синдрома диабетической стопы является актуальной и социально значимой медицинской проблемой [1].

Цель. Целью нашего исследования является сравнение результатов хирургических способов не прямой реваскуляризации нижних конечностей с консервативными методами лечения больных с гнойно-некротическими осложнениями синдрома диабетической стопы.

Материалы и методы. Для сравнения результатов лечения были включены 133 больных с гнойно-некротическими осложнениями синдрома диабетической стопы, получивших лечение в отделении общей хирургии Медицинского центра Западно-Казахстанского медицинского университета имени Марата Оспанова с

января 2012 по декабрь 2015 гг., являвшегося в этот период центром по оказанию помощи данной категории больных. Из них у 66-ти (49,6%) пациентов проводилось комплексное лечение, включавшее консервативное лечение и сочетанное применение хирургических способов непрямо́й реваскуляризации нижних конечностей, а 67-ми (50,4%) больным проводилась только консервативная терапия (контрольная группа).

Статистическую обработку данных проводили с использованием пакета программы STATISTICA 10.0. Проверку нулевой гипотезы об отсутствии различий между наблюдаемым распределением признака и теоретическим ожидаемым нормальным распределением выполняли с использованием W-критерия Шпирона-Уилка (Shapiro-Wilk's W-test). Сравнительный анализ для двух независимых групп проводилась с помощью Манна-Уитни. Уровень статистической достоверности - $p < 0,05$.

Результаты и обсуждение. В процессе лечения проводилось исследование содержания глюкозы в крови, наглядно иллюстрирующее эффективность проводимого лечения. Основной целью хирургического лечения гнойно-некротических проявлений синдрома диабетической стопы является сохранение конечности и жизни больного [3]. На основании проведенных исследований выявлено, что у пациентов с диабетической стопой методы непрямо́й реваскуляризации существенно улучшают тканевую кровоток, не затрагивая систему магистрального кровотока, и дают быстрый и выраженный непосредственный положительный результат.

Заключение. Результаты лечения больных с

синдромом диабетической стопы показывают, что хирургические способы непрямо́й реваскуляризации нижних конечностей имеют явные преимущества перед консервативными методами лечения. Применение непрямо́й реваскуляризирующих операций способствует улучшению кровоснабжения тканей, заключающееся в увеличении оксигенации тканей в 1,5 раза. Нормализация уровня гликемии, наблюдающаяся у больных после применения непрямо́й реваскуляризации, наступала раньше в среднем на 1 неделю. Использование остеоперфорации в сочетании с периаартериальной симпатэктомией и туннелированием мышц голени позволяет сократить сроки очищения и появления эпителизации ран в 1,6 раз, снизить количество инвалидизирующих высоких ампутаций нижних конечностей в 2,8 раз.

Список литературы:

1. Дедов И.И., Шестакова М.В. Алгоритмы специализированной медицинской помощи больным сахарным диабетом. 7-й выпуск. М.: УП ПРИНТ, 2015;168с.
2. Белозерцева Ю.П., Курлаев П.П., Есипов В.К., Гриценко В.А. Опыт лечения гнойно- некротических осложнений синдрома диабетической стопы с применением оригинальной хирургической методики на фоне целенаправленной антибиотикотерапии. Креативная хирургия и онкология 2014; 3:67-69.
3. Бенсман В.М. Хирургия гнойно-некротических осложнений диабетической стопы Руководство для врачей. Второе переработанное и дополненное издание. М.: Медпрактика 2015; 496 с.

ТҮЙІН

ЕРСАЙЫНОВ Н. Ж., ИСГЕНДЕР А. М.

ДИАБЕТТІК АЯҚТЫҢ СИНДРОМЫНЫҢ ІРІНДІ-НЕКРОТИКАЛЫҚ АСҚЫНУЛАРЫ БАР НАУҚАСТАРДА ЖАНАМА РЕВАСКУЛЯРИЗАЦИЯЛЫҚ ОПЕРАЦИЯЛАРДЫҢ НӘТИЖЕЛЕРІН ТАЛДАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Өзектілігі. Соңғы онжылдықтардағы медицина ғылымының үлкен жетістіктеріне қарамастан, диабеттік аяқ синдромы бар науқастарды емдеу мәселелері әлі күнге дейін ірінді хирургияның қартаймайтын мәселелерінің бірі болып табылады. Бұл қант диабетімен ауыратын науқастар санының тұрақты өсуіне байланысты. Диабеттік аяқты емдеудің әртүрлі әдістері олардың тиімділігі аз және жеткіліксіз, кейде соңғысының жоқтығын көрсетеді. Сондықтан диабеттік аяқ синдромын емдеудің тиімділігін арттыру өзекті

SUMMARY

N.YERSAIYNOV, A.M. ISGENDER

ANALYSIS OF THE RESULTS OF INDIRECT REVASCULARIZATION OPERATIONS IN PATIENTS WITH PURULENT-NECROTIC COMPLICATIONS OF DIABETIC FOOT SYNDROME

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Despite the great progress of medical science in recent decades, the treatment of patients with diabetic foot syndrome still remains one of the ageless problems of purulent surgery. This is due to the steady increase in the number of patients suffering from diabetes mellitus.

The variety of methods of treating diabetic foot indicates their low and insufficient effectiveness, and sometimes the absence of the latter. Therefore, improving the effectiveness of treatment of diabetic foot syndrome is an urgent and socially significant medical problem.

және әлеуметтік маңызды медициналық мәселе болып табылады.

Негізгі сөздер: қант диабеті, диабеттік аяқ, ре-васкуляризация хирургиясы

Keywords: diabetes, diabetic foot, revascularization surgery

ЯХИЯЕВА Н.К., БАЙМУКАШЕВА Н.Т.

КЛИНИЧЕСКИЙ СЛУЧАЙ - АТИПИЧНОЕ ТЕЧЕНИЕ HERPES ZOSTER OPHTHALMICUS

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель – к.м.н., профессор Марданова Л.Д.

Кафедра оториноларингологии и офтальмологии

Вирус ветряной оспы (varicella zoster) также является причиной опоясывающего лишая (herpes zoster), поскольку эти вирусы (VZV и HSV) морфологически идентичны и принадлежат к одному подсемейству. Вирус распространяется после первой атаки на ганглии спинных корешков спинного мозга и черепные сенсорные ганглии, где он тайно сохраняется в течение многих лет.

Ключевые слова: herpes Zoster Ophthalmicus, ретробульбарный неврит, офтальмогипертензия

Актуальность. Вирус ветряной оспы (varicella zoster) является также и причиной опоясывающего лишая (herpes zoster), так как эти вирусы (VZV и HSV) принадлежат к одному подсемейству группы вирусов и морфологически идентичны (антигенный состав вирусов разный). После первичной атаки в виде ветряной оспы вирус распространяется к ганглиям дорсального корешка спинного мозга и краниальным нейросенсорным ганглиям, где сохраняется в латентной форме много лет. Herpes zoster ophthalmicus развивается при вовлечении в процесс глазной части тройничного нерва. Снижение VZV-специфического клеточного иммунитета также способствует реактивации вируса и возникновению Herpes zoster. Как известно, вирусы герпеса относятся к числу нейродерматропных вирусов, присутствуя в организме с раннего детского возраста в неактивном состоянии в эпителии кожи и слизистой оболочки [1]. Исходя из данных литературы, возбудитель данного заболевания в латентном состоянии находится также в ядре тройничного нерва. Описано несколько случаев развития неврита зрительного нерва при Herpes Zoster ophthalmicus (Шредер, Трон Е.Ж., Мурзин А). Эти авторы полагают, что вирус проникает в зрительный нерв через цилиарные нервы. Неврит зрительного нерва имеет одностороннее поражение, иногда приводя к атрофии зрительного нерва [2].

Цель исследования: оценить атипичное течение Herpes Zoster Ophthalmicus на примере клинического

случая.

Материалы и методы. В исследовании описывается 1 клинический случай. Мужчина, 56 л., обратившийся на прием к окулисту с жалобами на появление обильного слезотечения, ощущения инородного тела, светобоязнь, на боли в левом глазу, в левой половине головы, в левой половине щеки.

Результаты и обсуждение. Исследование показало атипичность течения Herpes Zoster Ophthalmicus.

Заключение. В заключении хотелось бы подчеркнуть особенность атипичности течения нашего наблюдаемого больного Herpes zoster ophthalmicus:

1.Отсутствие кожных высыпаний в начале заболевания, необходимого для постановки диагноза опоясывающего лишая.

2.Атипичное развитие кератита при данном заболевании (множество мелких высыпаний по всей поверхности роговицы в виде веточек ёлки)

3.Повышение ВГД в результате вовлечения в воспалительный процесс цилиарного тела.

4.Развитие в позднем периоде тяжелого осложнения как Ретробульбарный неврит.

Список литературы:

1. А.Ф.Бровкина, Ю.С.Астахов «Руководство по клинической офтальмологии» 2014 г. – с.233
2. Д.Кански «Клиническая офтальмология», 2009 г. – с. 266

ТҮЙІН

ЯХИЯЕВА Н.К., БАЙМУКАШЕВА Н.Т.

КЛИНИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙ – HERPES ZOSTER
OPHTHALMICUS АТИПТІ ТИПІМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Желшешек вирусы (varicella zoster) сонымен қатар белдемелік теміреткінің (herpes zoster) себебі болып табылады, өйткені бұл вирустар (VZV және HSV) бір морфологиялы жағынан бірдей және бір субфамилияға жатады. Вирус алғашқы шабуылдан кейін жұлынның дорсальды түбірлік ганглионына және краниальды сенсорлық ганглияға таралады, онда ол көптеген жылдар бойы жасырын түрде сақталады.

Негізгі сөздер: *Herpes Zoster Ophthalmicus, Ретробульбарлы неврит, Офтальмогипертензия*

SUMMARY

N.K.YAKHIYAEVA, N.T.BAIMUKASHEVA

ATYPICAL TYPE OF HERPES ZOSTER
OPHTHALMICUS-CLINICAL CASEWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The varicella zoster virus is also the cause of shingles (herpes zoster), since these viruses (VZV and HSV) belong to the same subfamily of the virus group and are morphologically identical (the antigenic composition of viruses is different). After the initial attack in the form of chickenpox, the virus spreads to the ganglia of the dorsal spine of the spinal cord and cranial sensorineural ganglia, where it remains latent for many years.

Keywords: *Herpes Zoster Ophthalmicus, Retrobulbar neuritis, Ophthalmic hypertension*

КИМ А.С., КУАНЫШЕВА А.Б.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ ПРЕПАРАТА Канефрон® Н У ПАЦИЕНТОВ С
МОЧЕКАМЕННОЙ БОЛЕЗНЬЮ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель: магистр медицинских наук, ассистент кафедры хирургических болезней № 2 с урологией Имжаров Т.А.

Кафедра: хирургические болезни № 2 с урологией

Применение препарата Канефрон®Н эффективно уменьшает болевые и дизурические явления у пациентов с мочекаменной болезнью, имеется уменьшение количества послеоперационных осложнений, таких как почечная колика, обострение хронического пиелонефрита, образование «каменных дорожек», макрогематурии, сокращения нахождения в стационаре.

Ключевые слова: *канефрон® Н, мочекаменная болезнь, урология, ударно-волновая литотрипсия*

Актуальность. В настоящее время урологи активно применяют препараты растительного происхождения, имеющие наименьшие побочные эффекты, для подготовки пациентов, страдающих МКБ к дистанционно ударно – волновой литотрипсии [1].

Цель исследования: оценка эффективности применения препарата Канефрон®Н у пациентов с МКБ при дистанционной ударно - волновой литотрипсии.

Материалы и методы. Аппарат фирмы Shtorz Medical, Modulith SLK. Средняя волновая нагрузка за 1 сеанс составила 4170 импульсов. Исследование прошли 157 пациентов с мочекаменной болезнью. Основная группа – 90 пациентов (57,3%) получали комплексное лечение: спазмолитики и препарат Канефрон®Н по 2 таблетки х 3 раза per os с момента наблюдения за пациентом, и в течение месяца после ДУВЛ [2].

Контрольная группа – 67 пациентов (42,6%) получали аналогичное лечение без литолитического препарата. Основная группа состояла из 51 мужчины и 39 женщины в возрасте от 21 - 60 лет. Длительность заболевания

составляла от 0,3 до 1 месяца. Контрольную группу составили 38 мужчин и 29 женщин в возрасте от 22 - 63 лет [3]. Длительность заболевания составляла от 0,3 до 1 месяца. Длительность пребывания в стационаре в среднем 7,1 койко - день. Средняя плотность конкремента до +1285 (±41)Ед.Х. Пребывание в стационаре в среднем 6,2 койко -день. Плотность конкремента +1320 (±32) Ед.Х.

Результаты и обсуждение: В ходе проводимого лечения отмечалась хорошая переносимость препарата, аллергических реакций не наблюдалось. Основными критериями эффективности проводимого нами лечения было воздействие на клинические симптомы (улучшение общего состояния, уменьшение болей, дизурических явлений), процесс безболезненного отхождения фрагментов конкремента. В послеоперационном периоде в основной группе дистальная обструкция, сопровождаемая почечной коликой, наблюдалась у 11-ти больных 12,2% (95% Доверительный Интервал (ДИ) 5-19), обострение хронического пиелонефрита

1 (1,1%), «каменная дорожка» - 1 (1,1%), необходимость в стентировании почки в 1-м случае (1,1%). Макрогематурия наблюдалась у 45- 50% (95% ДИ 40-60). В контрольной группе дистальная обструкция сопровождаемой почечной коликой наблюдалась у 29-и больных 43,2% (95% ДИ 31-55), обострение хронического пиелонефрита у 6-ти (7,4%), «каменная дорожка» 10 (14,9%), необходимость в стентировании почки в 2-х случаях (2,9%), необходимость в КУЛТ в 3-х случаях (4,4%). Макрогематурия наблюдалась у 62-х больных 92,5% (95% ДИ 86-99).

Заключение. Применение препарата Канефрон®Н эффективно уменьшает болевые и дизурические явления у пациентов с мочекаменной болезнью, имеется уменьшение количества послеоперационных осложнений, таких как почечная колика, обострение хронического пиелонефрита, образование

«каменных дорожек», макрогематурии, сокращения нахождения в стационаре.

Список литературы:

1. ПОЧЕРНИКОВ Д. Г. Обзор опыта использования препарата Канефрон® Н в урологической практике с позиции доказательной медицины //ЭФФЕКТИВНАЯ ФАРМАКОТЕРАПИЯ Учредители: Синичкин Александр Анатольевич. – 2021. – Т. 17. – №. 25. – С. 26-31.
2. Демидко Ю. Л. и др. Клиническое значение применения препарата Канефрон® Н у больных МКБ после оперативного лечения //Урология. – 2019. – №. 2. – С. 15-20.
3. Аляев Ю. Г. и др. Растительный препарат Канефрон® Н в лечении больных мочекаменной болезнью //Урология. – 2012. – №. 6. – С. 22-25.

ТҮЙІН

КИМ А.С., КУАНЫШЕВА А.Б.

НЕСЕП-ТАС АУРУУЫ БАР НАУҚАСТАРДА КАНЕФРОН Н ПРЕПАРАТЫН ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ

Несеп-тас ауруы әлемде ең көп тараған өлім-жітім ауруларының бірі болып табылады. Жыл сайын халық топтарының осы аурумен сырқаттанушылығының өсу үрдісі артып келеді және ең төменгі және ең аз жанама әсерлермен тиімді емдеуді таңдау маңызды.

Бұл мақалада біз қашықтықтан соққы беру – толқынды литотрипсия кезінде бүйрек-тас ауруы бар пациенттерде Канефрон®Н препаратын қолдануды қарастырып, бағаладық.

Негізгі сөздер: канефрон® Н, уролития, урология, соққы толқыны литотрипсиясы

SUMMARY

A.S.KIM, A.B.KUANYSHEVA

EFFICIENCY OF USE OF THE DRUG CANEPHRON N IN PATIENTS WITH UROLITHIASIS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Urolithiasis is one of the most common fatal diseases in the world. Every year there is a growing trend towards an increase in the incidence of this disease in population groups, and it is important to choose an effective treatment with minimal side effects.

In this article, we reviewed and evaluated the use of Canephron N in patients with urolithiasis during extracorporeal shock wave lithotripsy.

Keywords: Canephron N, urolithiasis, urology, shock wave lithotripsy

ЕРЖАНОВ Р.Ж.

ЛЕЧЕНИЕ КАЛЬКУЛЕЗНОГО ПИЕЛОНЕФРИТА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстана

Научные руководители — ассистент кафедры и совместитель, Душманов А.Ж., доктор медицинских наук, доцент кафедры хирургических болезней № 2 урологии Саркулов М.Н.

Кафедра хирургических болезней № 2, урология.

Начинать лечение калькулезного пиелонефрита необходимо с восстановления уродинамики, применения эмпирической антибиотикотерапии, после купирования острого периода стремиться к полному удалению камней из мочевых путей.

Ключевые слова: калькулезный пиелонефрит, камни в мочевых путях, эмпирическая антибиотикотерапия

Актуальность. Камни в мочевых путях вне зависимости от величины, формы, количества и

локализации способствуют нарушению уродинамики и часто приводят к необратимым функциональным и структурным изменениям [2,3]. Частота обструктивно-гнойных процессов на фоне нефро-уретеролитиаза, по данным КАУА, составляет 30,0%. В этой связи особую актуальность приобретает поиск новых методов диагностики и оптимизация имеющихся способов хирургической коррекции больных с обструктивно-гнойным калькулезным пиелонефритом. Улучшение качества диагностики острого обструктивного калькулезного пиелонефрита и уменьшение количества диагностических ошибок возможно только при использовании комплексного подхода, в основе которого лежат жалобы больного, анамнез заболевания, клиничко-лабораторные и инструментальные данные. Вопросам диагностики и тактики хирургической коррекции нефролитиаза на фоне калькулезного пиелонефрита посвящено много работ, однако нет системного подхода к объему и срокам консервативной терапии, методам диагностики и тактики хирургического лечения в зависимости от общего состояния больного, осложнений нефролитиаза и ведения послеоперационного периода. По поводу лечения ещё имеется много нерешённых задач в методах дренирования и восстановления паренхимы почки после нефростомии. Вышесказанное определяет актуальность системного подхода к объему и срокам консервативной терапии и хирургического лечения [1].

Цель исследования. Изучить ближайшие и отдалённые результаты хирургических методов лечения калькулезного пиелонефрита.

Материалы и методы исследования. В урологическое отделение Актюбинского медицинского центра с 2020 по 2022гг. с калькулезным пиелонефритом поступило 843 больных. Из них было произведено стентирование почки – 400, катетеризация почки – 140, нефростомия – 303, на первые и вторые сутки от момента поступления. Из 843 пациентов, 281 имели инфравезикальную обструкцию (ДГПЖ, стриктура мочеоточника), у 85-ти пациентов имеется аномалия развития мочевыводящих путей.

Результаты и обсуждение. При калькулезном пиелонефрите, не удалив конкремент, его фрагменты, камни чашечек, даже не нарушающие уродинамику, мы не можем эффективно бороться с инфекцией. На поверхности конкрементов формируется биопленка, которая и является постоянным источником инфицирования мочевых путей, т.к. во-первых большинство антибиотиков, за небольшим исключением, не проникают внутрь биопленок, во-вторых, периодически покидающие биопленки бактерии способствуют рецидиву камнеобразования. Возникает порочный круг: конкременты нарушают уродинамику, создавая условия для развития инфекции в почке, формирующаяся на них биопленка, поддерживают инфекцию, которая сама по себе становится причиной рецидива

камнеобразования. У больных мочекаменной болезнью основными возбудителями являются уреазопро-дуцирующие микроорганизмы – (82%). Характерно наличие широкого спектра микроорганизмов с высокой распространенностью резистентных к антибиотикам штаммов (как внебольничные, так и нозокомиальные – *P.aeruginosa*, *K. pneumoniae*, *Acinetobacter*) при повторном эпизоде заболевания, наличие микст-инфекции, а также высокая частота неэффективности лечения при невозможности полной элиминации микроорганизмов (МКБ, рецидивное камнеобразование, наличие катетеров, стентов и т.д.). Спектр возбудителей может варьировать в различных лечебных учреждениях.

Начинать лечение калькулезного пиелонефрита необходимо с восстановления уродинамики. Наиболее эффективным методом является чрескожная пункционная нефростомия, которая в последующем через имеющийся доступ позволяет избавить пациента от конкрементов.

Для антибактериальной терапии калькулезного пиелонефрита следует выбирать препараты, проникающие внутрь биопленок и создающие высокие концентрации в паренхиме почек. Указанными свойствами обладают фторхинолоны системного действия. Однако высокая резистентность основных возбудителей пиелонефрита к фторхинолонам в настоящее время ограничивает их использование для эмпирической терапии. Для наиболее тяжелых, гнойно-деструктивных форм острого калькулезного пиелонефрита препаратами выбора должны быть карбапенемы второй группы — имипенем, меронем, дорипенем.

После купирования атаки пиелонефрита необходимо стремиться к максимально полному удалению камней из мочевых путей, что будет способствовать более эффективному избавлению пациента от инфекции, следовательно, является профилактикой рецидива камнеобразования.

Заключение. Результаты комплексного лечения калькулезного пиелонефрита показывают, что начинать лечение калькулезного пиелонефрита необходимо с восстановления уродинамики, применения эмпирической антибиотикотерапии, после купирования острого периода стремиться к полному удалению камней из мочевых путей. Вследствие проведенной терапии у 80-90% обращенных пациентов отмечен благоприятный исход.

Список литературы:

1. Гузенко В.М. Пути повышения эффективности хирургического лечения и профилактики послеоперационных осложнений у больных с двусторонним нефролитиазом. Автореферат дисс. на соискание учёной степени док. мед. наук. Киев; 1989; С. 33.
2. Jesse, Russell Пиелонефрит / Jesse Russell. - М.: VSD, 2017. - 168 с.
3. Пытель, А. Я. Пиелонефрит / А.Я. Пытель, С.Д. Голигорский. - М.: Медицина, 2013. - 284 с.

ТҮЙІН

ЕРЖАНОВ Р.Ж.

КАЛЬКУЛЕЗДІ ПИЕЛОНЕФРИТТІ ЕМДЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Уролителиаз урологиялық аурулардың құрылымында айтарлықтай таралуы бар, зәр шығару жүйесінің қабыну спецификалық емес ауруларынан кейін екінші орында, ол халықтың 3% -ында тіркелген. Бүгінгі таңда тұрақты өсу үрдісі байқалады. Калькулезді пиелонефритті емдеудің ең тиімді әдісі хирургиялық араласудан басқа, науқасты осы аурудан арылту үшін кешенді тәсіл болып табылады. Уродинамиканы қалпына келтіру, эмпирикалық антибиотикалық терапияны қолдану және өткір кезеңді тоқтатқаннан кейін зәр шығару жолынан тастарды толығымен алып тастауға ұмтылу қажет.

Негізгі сөздер: калькулезді пиелонефрит, зәр шығару жолындағы тастар, эмпирикалық антибиотикалық терапия

SUMMARY

R.ZH. YERZHANOV

TREATMENT OF CALCULOUS PYELONEPHRITIS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Urolithiasis has a significant spread in the structure of urological diseases, occupying the second place after inflammatory nonspecific diseases of the urinary system, being registered in 3% of the population. Nowadays there is a tendency of steady increase. The most effective method for the treatment of calculous pyelonephritis, in addition to surgical intervention, is also a comprehensive approach in ridding the patient of this disease. It is necessary to restore urodynamics, to use empirical antibiotic therapy, and after relief of the acute period to strive for the complete removal of stones from the urinary tract.

Keywords: calculous pyelonephritis, stones in the urinary tract, empirical antibiotic therapy

ЕРЖАНОВ Р.Ж.

КОНТАКТІЛІ УРЕТЕРОЛИТОТРИПСИЯ ОТАСЫ КЕЗІНДЕГІ ЕКІНШІЛІК ПИЕЛОНЕФРИТТІҢ ПРОФИЛАКТИКАСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – ассистент Айтжанов Н.Ж., доцент, м.ғ.к., Саркулов М.Н.
№2 Хирургиялық аурулар кафедрасы урология курсы

Уретеролитотрипсия – несепардағы тастарды емдеудегі жоғары тиімді әдіс. Контактілі уретеролитотрипсиядан кейін жедел пиелонефриттің дамуын болдырмас үшін операция ішілік рефлюкс профилактикасын жүргізу және операциядан кейінгі кезеңде уродинамикалық бұзылыстарды түзету, литотрипсияның ең тиімді және аз травматикалық әдістерін қолдану және оларды орынды біріктіру қажет.

Негізгі сөздер: уретеролитотрипсия, пиелонефрит, литотрипсия

Өзектілігі: Қашықтықтан жасалатын литотрипсияның (дистанционды соқпа толқынды литотрипсия) жоғары тиімділігіне қарамастан (95-98% дейін), контактілі уретеролитотрипсияның клиникалық маңыздылығы жоғары болып қала береді [1]. Кейбір жағдайларда қашықтықтан жасалатын соқпа толқынды литотрипсияның мүмкіндіктері тастың локализациясының ерекшеліктерімен, ілеспелі уродинамикалық бұзылыстарда және ұзақ тұрған тастарда несепар қабырғасының жергілікті өзгерістеріне байланысты шектеледі [2].

Зерттеудің мақсаты: Зәр шығару жолында тастардың болуы барлық жағдайда әртүрлі дәрежедегі қабыну процесімен бірге жүреді. Жедел пиелонефрит контактілі уретеролитотрипсия отасынан кейінгі ең жиі және қауіпті (12% дейін) асқинуы болып

табылады.

Материалдар мен әдістер: Контактілі уретеролитотрипсия несепардың төменгі үштен бір бөлігінде (95%) және ортаңғы үштен бір бөлігінде (10%) орналасқан тастарда 18-70 жас аралығындағы 400 науқасқа жасалды. Науқастар арасында ерлер 54% және әйелдер 46% құрайды. Контактілі уретеролитотрипсия «STORZ» және «WOLF» регидті уретерореноскоп аспаптары көмегімен жасалды. Тастар лазерлік және пневматикалық әдістер арқылы ұсақталды. Операция алдында зәрді микрофлораға себінді қорытындысына сәйкес антибиотиктік профилактика жүргізілді. Қатты аспапты енгізу кезінде несепардың интрамуральды бөлігіне зақым келтірмеу үшін алдын ала саңылауды гидравликалық буждау жүргізілді. Тас бөлшектерінің астауша-гостағанша жүйесіне кетіп қалмас үшін

тастың жоғарғы жағына ілмекті экстракторлар қолданды. Контактілі уретеролитотрипсия жасағанда үнемі физиологиялық ерітіндімен ирригациялау бұл интраканикулярлы инфекцияны ағзаға енгізу және форникальды аймақтардың жарақатына әкеліп соқтырады. Сондықтан операция барысында астауша-тостағанша жүйесін несеппағар катетерімен катетеризациялау және операциядан кейінгі кезеңде несеппағар стентін орнату бұл жарақаттардың сонымен қатар екіншілік пиелонефриттің алдын алатын болып келеді. Операциядан кейінгі кезеңде несеппағар дренажының тұру мерзімі бұл отаның ұзақтығына, жарақат дәрежесіне және қабыну процесінің белсенділігіне байланысты [3].

Нәтижелер. Литотрипсияның тиімділігі 100% құрады. Аталған құрылғылар ішінде пневматикалық литотриптерді пайдаланған кезде операцияның уақытының қысқарғаны байқалды, бірақ несеппағар қабырғасының жарақаттануының дәрежесі жоғары. Бұл бізді пневматикалық литотриптерді пайдаланудан бас тартуға мәжбүр етті. Лазерлік литотрипсия жаслау бырысында көбірек уақытты қажет етті. Екіншілік пиелонефриттің өршуі 65 науқаста байқалды және барлығы лазерлік уретеролитотрипсия отасынан кейінгі

науқастарда (12,6%) байқалды. Пневматикалық литотриптерді қолданғанда екіншілік пиелонефриттің өршуі байқалмады.

Қорытынды. Уретеролитотрипсия – несеппағардағы тастарды емдеудегі жоғары тиімді әдіс. Контактілі уретеролитотрипсиядан кейін жедел пиелонефриттің дамуын болдырмас үшін операция ішілік рефлюкс профилактикасын жүргізу және операциядан кейінгі кезеңде уродинамикалық бұзылыстарды түзету, литотрипсияның ең тиімді және аз травматикалық әдістерін қолдану және оларды орынды біріктіру қажет.

Әдебиеттер тізімі:

- Годлевский В.К., Миллер А.М., Лазерная контактная литотрипсия в лечении уролитиаза. Здоровохранение Дальнего Востока 2010;45(3) 49-51бет
- Хван В.К., Трусов П.В., Влияние длительности калькулезной обструкции мочеточника на эффективность лазерной контактной уретеролитотрипсии. Экспериментальная и клиническая урология 2014 (3) 40-43 бет
- Б.У.Шалекенов, Е.А.Куандыков, Р.У.Танекеев. Эндоскопиялық лазерлік литотрипсия. Оперативті урологиядағы лазерлер 2014; 38бет

РЕЗЮМЕ

ЕРЖАНОВ Р. Ж.

ПРОФИЛАКТИКА ВТОРИЧНОГО ПИЕЛОНЕФРИТА ПРИ ОПЕРАЦИИ КОНТАКТНОЙ УРЕТЕРОЛИТОТРИПСИИ

Западно-Казакстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

Несмотря на высокую эффективность (до 95-98%) дистанционной литотрипсии (дистанционная ударно-волновая литотрипсия), клиническое значение контактной уретеролитотрипсии остаётся высоким. В некоторых случаях возможности дистанционной ударно-волновой литотрипсии ограничиваются особенностями локализации камня, локальными изменениями стенки мочеточника при сопутствующих уродинамических нарушениях и длительно стоящих камнях.

Ключевые слова: уретеролитотрипсия, пиелонефрит, литотрипсия

SUMMARY

R.ZH. YERZHANOV

PREVENTION OF SECONDARY PYELONEPHRITIS DURING CONTACT URETEROLITHOTRIPSY SURGERY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Despite the high efficiency (up to 95-98%) of remote lithotripsy (remote shock wave lithotripsy), the clinical significance of contact ureterolithotripsy remains high. In some cases, the possibilities of remote shock wave lithotripsy are limited by the peculiarities of the localization of the stone, local changes in the ureter wall with concomitant urodynamics disorders and long-standing stones.

Keywords: ureterolithotripsy, pyelonephritis, lithotripsy

ТӘЖІРИБЕЛІК МИКРОХИРУРГИЯ НЕГІЗІНДЕ ЛИМФА ТАМЫРЛАРЫНЫҢ ИНВАЗИВТІ ВИЗУАЛИЗАЦИЯ ӘДІСТЕРІ: МИКРОИНЪЕКЦИЯЛАРМЕН ДЕМОНСТРАЦИЯЛАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: м.ғ.к., доцент, Қалыпты анатомия және топографиялық анатомия мен оперативті хирургия кафедрасының жетекшісі Рахманов С.Б.

Қалыпты анатомия және топографиялық анатомия мен оперативті хирургия кафедрасы

Лимфа тамырлары мен ұсақ лимфа жолдарын дәлдікпен бейнелеу мәселесі әлі де өзекті болып табылады. Зерттеулерде қолданылатын жануарлардың биологиялық модельдеріндегі лимфа жүйесін зерттеу оның кейбір компоненттерін анықтауда қиындықтарға соқтырды. Лимфа тамырларын макроскопиялық зерттеу кезінде, тіпті ірі жануарларда да анықтау қиын, өйткені лимфа тамырларының қабырғасы жұқа және лимфа сұйықтығы түссіз. Лимфа тамырларының инвазивті түрде микроинъекциялармен визуализация жасау әдістеріне талдау жүргізу және олардың тиімді нұсқасын анықтау зерттеудің мақсаты деп саналады.

Негізгі сөздер: лимфа тамырлары, микроинъекция, инвазивті визуализация, лимфа жүйесі

Өзектілігі. Лимфа тамырлары мен ұсақ лимфа жолдарын дәлдікпен бейнелеу мәселесі әлі де өзекті болып табылады. Зерттеулерде қолданылатын жануарлардың биологиялық модельдеріндегі лимфа жүйесін зерттеу оның кейбір компоненттерін анықтауда қиындықтарға соқтырды. Лимфа тамырларын макроскопиялық зерттеу кезінде, тіпті ірі жануарларда да анықтау қиын, өйткені лимфа тамырларының қабырғасы жұқа және лимфа сұйықтығы түссіз [1]. Лимфа тамырларына бояғыш заттарды ретроградтық енгізу мүмкін емес, өйткені ретроградтық ағынды жабатын көптеген қақпақшалардың болуы тамырдың жұқа қабырғасының тұтастығының бұзылуына әкеледі. Сондықтан лимфа тамырларын бейнелеудің кез келген әрекеті антероградтық инъекциялар арқылы жасалуы керек, бұл оларды дәл анықтаудың күрделілігіне, сондай-ақ инъекцияны тікелей лимфа тамырына енгізу қажеттілігіне байланысты қиын болып табылады [2]. Лимфа тамырларының мұндай ерекшеліктерін білу микрохирургиялық лимфовенулярлы анастомоздар жасауда және оны үйренуде үлкен мүмкіндіктер беретіні сөзсіз.

Зерттеудің мақсаты. Лимфа тамырларының инвазивті түрде микроинъекциялармен визуализация жасау әдістеріне талдау жүргізу және олардың тиімді нұсқасын анықтау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеуге қолданылған ақпарат көздері Wiley, PubMed, Embase, eLibrary дереккөздерінен алынып, жүйелі шолулар мен мета-талдаулар үшін қолайлы есеп беру элементтерінің критерийлеріне сәйкес жүргізілді. Жүйелі бағалау үшін микроинъекцияға қолданылған бояғыштардың тиімділігі, қолжетімділігі, қолдану аясының кеңдігі, лимфа сұйықтығымен құрамдасуы, оған кететін уақыты бойынша индоцианин жасылы, тушь, акрил көгі және метилен көгі бояулары салыстырылып, олардың кемшіліктері мен артықшылықтары зерттелді.

Нәтижелер. Зерттеуге 9 ғылыми жұмыстан 64

лабораториялық жануарлардың қатысуымен жүргізілді. Мета – талдау және жүйелік шолу нәтижелері бойынша: бояғыштардың тиімділігі индоцианин жасылы 40%, тушь 35%, акрил көгі 15% және метилен көгі 10% жағдайда жақсы нәтиже көрсетті, қолжетімділігі бойынша тушь, метилен көгі, акрил көгі және соңғы орында индоцианин жасылы орын алды. Қолдану аясының кеңдігіне байланысты: индоцианин жасылы, тушь, метилен көгі, акрил көгі. Лимфа сұйықтығымен құрамдасуы барлығында оң нәтижені берді. Ал бояулардың тамырларды толық бейнелеуге кететін уақыты бойынша алғашқы орында индоцианин жасылы (3мин.) болса, соңғы орынды акрил көгі иемденді (25мин).

Қорытынды. Алынған мәліметтерге сүйене отырып, индоцианин жасылына негізделген бояу ерітінділерін инъекциялау арқылы тәжірибелік жануарлардың – егеуқұйрықтар мен қояндардың лимфа тамырларын бейнелеу әдісі аяқ-қолдар мен құйрық тамырларының құрылымын зерттеуге жарамды деп қорытынды жасауға болады. Бұл әдісті қолдану аталған аймақтардың лимфа тамырларын олардың топографиясын зерттеуге, одан әрі гистологиялық талдау үшін лимфа тамырларын бейнелеу кезінде анықтауға мүмкіндік берді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Хироо Суами, Дэвид У. Чанг, Кумико Мацумото, Ёсихиро Кимата. Демонстрация лимфатической системы у крыс с микроинъекцией. 01 августа 2011. Ы 294:1566–1573/ doi.org/10.1002/ar.21446
2. Суами, Хироо, доктор медицинских наук, доктор философии; Скальони, Марио Ф. М.Д.. Лимфатические территории (лимфосомы) у крыс: анатомическое исследование для будущих лимфатических исследований. Пластическая и реконструктивная хирургия 140(5):p 945-951, ноябрь 2017. | DOI: 10.1097/PRS.00000000000003776

РЕЗЮМЕ

ТЕМИРОВА Г.К., БАКЫТОВА А.М.

МЕТОДЫ ИНВАЗИВНОЙ ВИЗУАЛИЗАЦИИ ЛИМФАТИЧЕСКИХ СОСУДОВ НА ОСНОВЕ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ МИКРОХИРУРГИИ: ДЕМОНСТРАЦИЯ С МИКРОИНЪЕКЦИЯМИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Проблема точной визуализации лимфатических сосудов и мелких лимфатических узлов все еще актуальна. Изучение лимфатической системы на биологических моделях животных, используемых в исследованиях, привело к трудностям в определении некоторых ее компонентов. При макроскопическом исследовании лимфатических сосудов его трудно обнаружить даже у крупных животных, так как стенка лимфатических сосудов тонкая, а лимфа бесцветная. Цель данного исследования - проведение анализа методов и приемов визуализации лимфатических сосудов с помощью микроинъекций инвазивным способом.

Ключевые слова: лимфатические сосуды, микроинъекция, инвазивная визуализация, лимфатическая система

SUMMARY

G.K.TEMIROVA, A.M. BAKYTOVA

METHODS OF INVASIVE VISUALIZATION OF LYMPHATIC VESSELS BASED ON EXPERIMENTAL MICROSURGERY: DEMONSTRATION WITH MICROINJECTIONS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The problem of accurate visualization of lymphatic vessels and small lymph nodes is still relevant. The study of the lymphatic system on biological models of animals used in research has led to difficulties in determining some of its components. With macroscopic examination of lymphatic vessels, it is difficult to detect it even in large animals, since the wall of lymphatic vessels is thin, and the lymph is colorless. The purpose of this study is to analyze methods and techniques for visualizing lymphatic vessels using microinjections in an invasive way.

Keywords: lymphatic vessels, microinjection, invasive imaging, lymphatic system

ИСГЕНДЕР А.М., ЕРСАЙЫНОВ Н.Ж.

МЕХАНИКАЛЫҚ САРҒАЮ СИНДРОМЫ БАР НАУҚАСТАРДЫ ХИРУРГИЯЛЫҚ ЖӘНЕ АЗ ИНВАЗИВТЫ ЕМДЕУ ТАКТИКАСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Актөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – кафедра ассистенті, жоғары санатты хирург – Нурманов К.Ж.

№1 Хирургиялық аурулар кафедрасы

Механикалық сарғаю синдромын және оның асқынуларын емдеу қазіргі уақытта іш хирургиясының кеңінен зерттелген және толық шешілмеген бағыты болып табылады. Бұл зерттеудің мақсаты-механикалық сарғаюды емдеуде эндоскопиялық ретроградтық панкреатохолангиография мен ЭПСТ тиімділігін анықтау.

Негізгі сөздер: механикалық сарғаю, холедохолитиаз, биллиарлы гипертензия, ретроградты панкреатохолангиография, ЭПСТ

Өзектілігі. Жыл сайын гепатопанкреодуоденальды аймақта орналасқан мүшелердің оперативты емді қажет ететін аурулармен ауыратын науқастар саны артып келеді. Осылардың ішінде жиі кездесетіні механикалық сарғаю. Хирургиялық стационарға түсетін науқастардың 12-16% өт тас ауруы және асқынуылары анықталады. Механикалық сарғаю синдромының басты себептері холедохолитиаз 40-90 %, 12 елі ішектің үлкен емізікшесінің стенозы – 16 - 29%, ұйқы безінің қатерлі ісігі 3-5% құрайды [1,2,3]. Бауыр жетіспеушілігі және механикалық сарғаю синдромында жедел түрде радикалды операцияларды қолдану

асқынулар мен өлім жітімнің жиелігінің артуына әкелуде. Биллиарлы гипертензия және обтурациялық холециститті толық жоймай, антибактериальды терапия мен қабынуға қарсы дәрі-дәрмектер толық өз нәтижесін бермейді. Уақытында биллиарлы гипертензияны декомпрессия жасамау, көптеген науқастарда өт қабы қабырғасының деструкциясына, инфилтраттың түзіліп, холангит пен бауыр жетіспеушілігінің дамып, операция үстілік және операциядан кейінгі асқынулардың даму жиілігін арттырады. Сәйкесінше, көптеген зерттеулердің нәтижелері механикалық сарғаюдың хирургиялық тактикасы көп нұсқалы және емдеудің жаңа

тәсілдерін талап ететінін көрсетеді. Механикалық сарғаюды хирургиялық емдеу мәселесінің өзектілігін ескере отырып, зерттеудің мақсаты мен міндеттерін анықтадық.

Зерттеу мақсаты: механикалық сарғаюды емдеуде эндоскопиялық ретроградты панкреатохолангиографияның және ЭПСТ-ның тиімділігін анықтау.

Материалдар мен әдістер: Зерттеуге жалпы саны 80 науқас алынды. Соның ішінде 59 әйел, 21 ер адам. Емдеу-диагностикалық алгоритмге инструментальды-зертханалық зерттеу әдісі тағайындалды. Негізгі диагностика әдісіне іш қуысының УДЗ, холангио режимде МРТ және эндоскопиялық эзофагогастроудоденоскопия р. Жасалған УДЗ нәтижесінде көбіне холедохтың кеңеюі және холедохта әр көлемді тастар анықталды.

Нәтижелері мен талқылау. Механикалық сарғаюмен түскен 80 науқасқа консервативты терапиядан және толық тексеруден кейін 1 және 3 тәуліктерден соң бірінші этапта биллиарлы гипертензияны жою, бауыр жетіспеушілігінің алдын-алу мақсатында холедохты эндопротездеу, эндоскопиялық ретроградты панкреатохолангиография, папиллосфинктеротомия, холедохолитозэкстракция, операция тағайындалды. 72 науқасқа ЭРПХГ+ЭПСТ+холедохолитозэкстракция

жасалды.

Қорытынды. 1. ЭРПХГ механикалық сарғаюдың себебін анықтауда өте жоғары ақпаратты әдіс.

2. ЭПСТ механикалық сарғаюдың себебін жоюда маңызды рөл атқарады.

3. ЭРПХГ мен ЭПСТ өзіне тән асқынулармен дерекшеленеді (панкреатит, қан кету, перфорация)

4. Механикалық сарғаю синдромын хирургиялық және аз инвазивты жолдармен емдеу, операциядан кейінгі кездесетін асқанулардың және өлім-жітімнің жиілігін төмендетуге болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Лекции по гепатопанкреатобилиарной хирургии: с приложением CD-ROM «Лекции по гепатопанкреатобилиарной хирургии» / Э.И. Гальперин [и др.]; 2011. — 536 с.
2. Актуальные проблемы хирургической гепатологии: Материалы XX Международного конгресса Ассоциации хирургов-гепатологов стран СНГ — Донецк: Издатель Заславский А.Ю., 2013. — С. 118.
3. Механическая желтуха: современные взгляды на проблему диагностики и хирургического лечения / Ю.А. Пархисенко [и др.] // Украинский журнал хирургии. — 2013. — № 3. — С. 202-214.

РЕЗЮМЕ

ИСГЕНДЕР А.М., ЕРСАЙЫНОВ Н.Ж.

ХИРУРГИЧЕСКАЯ И МАЛОИНВАЗИВНАЯ ТАКТИКА ЛЕЧЕНИЯ БОЛЬНЫХ С СИНДРОМОМ МЕХАНИЧЕСКОЙ ЖЕЛТУХИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Лечение синдрома механической желтухи и его осложнений в настоящее время является широко изученным и до конца не решенным направлением абдоминальной хирургии. Цель данного исследования - определить эффективность эндоскопической ретроградной панкреатохолангиографии и ЭПСТ в лечении механической желтухи.

Ключевые слова: механическая желтуха, холедохолитиаз, биллиарная гипертензия, ретроградная панкреатохолангиография, ЭПСТ

SUMMARY

A.M.ISGENDER, N.ZH.ERSAYYNOV

SURGICAL AND MINIMALLY INVASIVE TREATMENT OF PATIENTS WITH OBSTRUCTIVE JAUNDICE SYNDROME

The treatment of obstructive jaundice syndrome and its complications is currently a widely studied and not fully resolved area of abdominal surgery. The purpose of this study is to determine the effectiveness of endoscopic retrograde cholangiopancreatography and EPST in the treatment of obstructive jaundice.

Keywords: mechanical jaundice, choledocholithiasis, biliary hypertension, retrograde pancreatocholangiography, EPST

ЖҮРЕК ПАТОЛОГИЯСЫ МЕН ҚАТЕРЛІ ІСІК БАР НАУҚАСТАРДА ЖҮРГІЗІЛГЕН СИМУЛЬТАНДЫ ОПЕРАЦИЯЛАР

Астана медицина университеті, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ. д., профессор Т.У. Туганбеков, А.М. Абдикаримов, Д.Т. Сайпиева, А.Ж. Омарбеков
Ангиохирургия және пластикалық хирургия курстары бар хирургиялық аурулар кафедрасы

Жүрек патологиясымен қатар жүретін іш және кеуде қуысының ісіктері бар науқастарда симуляцияланған операциялардың клиникалық тиімділігі көрсетілді. Бұл 19 пациенттің ретроспективті талдауы пациенттердің осы санаты үшін бір мезгілде хирургиялық араласудың қауіпсіздігі мен экономикалық орындылығы туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді

Негізгі сөздер: *симультанды операция, біріктірілген операция, қатерлі ісік, жүрек ақауы, кардиохирургия*

Өзектілігі. Жүрек-қан тамырлар жүйесінің патологиясы мен онкологиялық аурулар қазіргі уақытта жоғары дамыған индустриалды елдерде жиі кездеседі. Қазақстанда жүректің ишемиялық ауруынан болатын өлім-жітім 100 000 адамға шаққанда 58,2 құрайды, ал қатерлі ісік өлім деңгейі бойынша үшінші орында. Жыл сайын біздің елімізде қатерлі ісіктен шамамен 17 000 адам қайтыс болады, оның 42%-ы еңбекке қабілетті жастағы азаматтар [1].

Зерттеу мақсаты. Жүрек патологиясымен бірге іш және кеуде қуысының ісіктері бар науқастарда бір мезгілде жасалатын операциялардың клиникалық тиімділігін сипаттау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу 2018 жылдан 2022 жылға дейін Астана қаласының «Ұлттық ғылыми медициналық орталығы» АҚ базасында жүргізілді. Ретроспективті түрде 19 пациенттің ауру тарихы қарастырылды (5 әйел және 14 ер адам, (интерквартильді диапазон 57,5-70)). 13 пациентке аортокоранарлық шунттау және ағзалардың резекциясы қатар жасалынған: нефроуретероэктомия (2), лобэктомия (7), тимэктомия (1), спленэктомия (1), асқазанның субтотальды дистальды резекциясы (1), тік ішек резекциясы (1)). 5 пациентте вальвулопластика жасалған, олардың екеуінде қосымша Бенталл–де-Боно процедурасы жүргізілді, сонымен қатар лобэктомия (1), гастрэктомия (2), тимэктомия (1), тік ішек резекциясы (2), жүргізілді. 1 пациентте тимэктомиямен бірге сол жақ алдыңғы төмен түсетін коронарлық артерияның бұлшықет көпірі кесілді. Симультанды 19 операцияның 11-де кардиохирургиялық кезең жалпы хирургиялық кезеңнен бұрын болған. Операцияның орташа ұзақтығы 4 сағат +29,58 мин, жасанды қанайналымының орташа уақыты 77,58±35,18 мин, қолқаны қысудың орташа ұзақтығы 50,11±27,29 мин. Қанның орташа жоғалуы 321,05±107,13мл.

Нәтижелер мен талқылау. Симультанды

операциялар нәтижесінде интраоперационды өлім және асқынулар тіркелмеді. Операциядан кейінгі кезеңде қарқынды терапия бөлімінде болудың орташа мерзімі 3,84 ± 1,31 күнді құрады (мин=1; макс=8). Симультанды операциядан кейін науқастың кардиология бөлімінде орташа есеппен 15±2 күн болды. Патологиялық тексеру кезінде 19 пациенттің 4-де қатерлі ісік анықталды: орташа сараланған жалпақ жасушалы өкпе обыры [2], орташа сараланған асқазан аденокарциномасы [2]. Қалған науқастарда қатерсіз ісіктер гистологиялық тұрғыдан расталды.

Көп кезеңді хирургиялық емдеумен салыстырғанда, бірнеше ауруларды бір мезгілде хирургиялық емдеу стационарлық емдеу ұзақтығын қысқартуға, жоғары білікті және мамандандырылған хирургиялық көмек көрсетуге мүмкіндік береді [2]. Дегенмен, симультанды операциялардың маңызды артықшылықтарына қарамастан, оларды қатаң көрсеткіштер бойынша, жоғары білікті хирург жүргізуі керек.

Қорытынды. Симультанды операция қауіпсіз, қарқынды терапияның ұзақтығын және стационарда болуды орта есеппен 40% - ға қысқартуға, сондай-ақ операциядан кейінгі кезеңде науқастарды оңалтуды жеделдетуге мүмкіндік береді. Төсек күндеріне шығындарды азайту, пайдаланылған медициналық өнімдердің саны, аспаптық және зертханалық зерттеулер түріндегі экономикалық артықшылықтар да бар.

Әдебиеттер тізімі.

1. Сабирова Р. К., Мусаева А. А., Тажиденова А. Р. The role of small businesses in reducing youth unemployment // Экономика: стратегия и практика. – 2021. – Т. 16. – №. 1. – С. 117-129.
2. Герасимов С.С., Давыдов М.И., Давыдов М.М. Ауыр жүрек-қан тамырлары аурулары бар онкологиялық науқастарды хирургиялық емдеудің заманауи стратегиясы // Ресейлік онкологиялық журнал. 2018. Т. 23, № 3–6. С. 120–128.

РЕЗЮМЕ

НУРМАХАН Н.С.

СИМУЛЬТУРНЫЕ ОПЕРАЦИИ
У БОЛЬНЫХ С ПАТОЛОГИЕЙ
СЕРДЦА И ЗЛОКАЧЕСТВЕННЫМИ
НОВООБРАЗОВАНИЯМИ

Медицинский университет Астана, Астана, Казахстан

Продемонстрирована клиническая эффективность симультанных операций у больных с опухолью брюшной и грудной полости, сопровождающимися патологиями сердца. Этот ретроспективный анализ 19-ти пациентов позволяет нам сделать вывод о безопасности и экономической целесообразности одновременного хирургического вмешательства для этой категории пациентов.

Ключевые слова: симультанная операция, комбинированная операция, рак, порок сердца, кардиохирургия

SUMMARY

N.S. NURMAKHAN

SIMULTANEOUS OPERATIONS IN PATIENTS
WITH HEART PATHOLOGY AND MALIGNANT
NEOPLASMS

Astana Medical University, Astana, Kazakhstan

The clinical efficacy of simultaneous operations in patients with abdominal and thoracic tumors accompanied by heart pathologies has been demonstrated. This retrospective analysis of 19 patients allows us to conclude about the safety and economic feasibility of simultaneous surgical intervention for this category of patients.

Keywords: simultaneous surgery, combined surgery, cancer, heart defect, cardiac surgery

АЙЛАДЫРОВ Е.И., ҚҰМАР А.О.

ОПЕРАЦИЯДАН КЕЙІНГІ ІШЕК ПАРЕЗИНІҢ АЛДЫН АЛУ ЖӘНЕ ЕМДЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – Медицина ғылымының магистрі, Ғайноллина Г.Ғ.

Хирургия кафедрасы

Сорбилақты операциядан кейінгі ерте кезеңде кешенді терапияда қолдану оның ішек парезі бар науқастардың алдын алу мен емдеудегі жоғары тиімділігін көрсетеді.

Негізгі сөздер: ішек парезі, операциядан кейінгі кезең, асқазан-ішек жолдары, сорбилақт

Өзектілігі. Хирургиялық араласулардан кейінгі науқастардың толық айығуындағы аса маңызды мәселелердің бірі – асқазан ішек жолдарының (АІЖ) моторлы – эвакуаторлы қызметінің бұзылысын қалпына келтіру және оның алдын алу болып табылады [1]. Операциядан кейінгі алғашқы кезеңде АІЖ қызметін уақытында ынталандыру жасалмағандықтан, бұл асқазан ішек жолдарының әртүрлі бұзылысына әкеледі. Әртүрлі ғалымдардың зерттеуі бойынша операциядан кейінгі АІЖ парезінің жиілігі 4-75 % аралығында кездеседі. Аталған мәселе әлі күнге дейін хирургтардың назарын аудартуда [2].

Зерттеу мақсаты. Асқазан-ішек жолдарының моторлы-эвакуаторлық қызметінің бұзылыстарын көпәтомды спирт негізіндегі полиионды ерітінді сорбилақтты қолдана отырып емдеу және алдын алу әдістерін жетілдіру.

Материалдар және әдістер. 20-88 жас аралығындағы әртүрлі себеппен дамыған жайылған перитонитке байланысты операция жасалған 110 науқасты бақыладық. Барлық науқастарға стандартты түрде құрсақ қуысының санациясы және дренаждау, ішектің

назоинтестинальді интубациясы операциясы жасалды. Операциядан кейінгі кезеңде 55 науқастың кешенді емі құрамына сорбилақт қолданылды (негізгі топ), 55 науқас бақыланатын топта болып стандартты ем қабылдады. Салыстыратын топтар бірдей болды.

Асқазан-ішек жолдарын стимуляциялаудың әртүрлі әдістерінің тиімділігін бағалау үшін өзгертілген бейімделген асқазан-ішек бұзылыстарын бағалау шкаласына сәйкес Gastrointestinal Symptomscore (GIS) критерийлік талдауы және жалпыға ортақ қабылданған клиникалық және зертханалық, биохимиялық зерттеу әдістері, арнайы лабораторлы және аспаптық зерттеу әдістерінің нәтижелері ескерілді: ЛИИ деңгейі, рентгенологиялық және рентгенконтрасты (Шварц сынамасы) әдістері, УДЗ, компьютерлік томография қолданылды.

Нәтижелер мен талқылау. Ішектің моторлы эвакуаторлық қызметінің оң нәтиже көрсетуі науқастың жалпы жағдайының жақсаруына көмектесті (пульстің, дене температурасының, тыныс жиілігінің, биохимиялық қан анализінің, лейкоцитоз, ЛИИ қалыпқа келуі) [3].

Қорытынды. Операциядан кейінгі ерте кезеңде кешенді емдеу сорбилактты қолдану науқастардағы ішек парезін емдеу және алдын алуда жоғары тиімділігін көрсетті.

Әдебиеттер тізімі.

1. Соловьёв И.А., Колунов А.В. Послеоперационный парез кишечника – проблема абдоминальной хирургии. Вестник Национального медицинского хирургического Центра им. Н.И. Пирогова. 2013;8(2):112-118.

2. Жакиев Б.С., Карсакбаев У.Г. Моторные нарушения кишечника в раннем послеоперационном периоде, профилактика и лечение. Журнал «Оренбургский медицинский вестник». 2016;4(3):43-45

3. Алимов Р.Р. Диагностика и лечение пареза желудочно-кишечного тракта при панкреатогенном перитоните: Автореф. дис. канд. мед. наук. С-Петербург 2007.

РЕЗЮМЕ

АЙЛАДЫРОВ Е.И., ҚҰМАР А.О.

ПРОФИЛАКТИКА И ЛЕЧЕНИЕ ПОСЛЕОПЕРАЦИОННОГО ПАРЕЗА КИШЕЧНИКА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Применение сорбилакта в комплексной терапии в раннем послеоперационном периоде показывает его высокую эффективность в профилактике и лечении больных с парезом кишечника.

Ключевые слова: парез кишечника, послеоперационный период, желудочно-кишечный тракт, сорбилакт

SUMMARY

E.I.AILADYROV, A.O.KUMAR

PREVENTION AND TREATMENT OF POSTOPERATIVE INTESTINAL PARESIS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The use of sorbilact in the complex therapy in the early postoperative period shows its high efficacy in the prevention and treatment of patients with intestinal paresis.

Keywords: intestinal paresis, postoperative period, gastrointestinal tract, sorbilact

КӨПТІЛЕУ Б., АЛФАЗИЕВ М.

ЭНДОВИДЕОСКОПИЧЕСКИЕ ОПЕРАЦИИ ПРИ ХОЛЕЛИТИАЗЕ И ХОЛЕДОХОЛИТИАЗЕ, ОСЛОЖНЕННОМ МЕХАНИЧЕСКОЙ ЖЕЛТУХОЙ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель – PhD Айтбаева А.М.
Кафедра хирургических болезней №2 с урологией

Одновременное лапароскопическое лечение желчнокаменной болезни с холедохолитиазом и механической желтухой менее травматично и физиологично, что позволяет сохранить сфинктерный аппарат большого дуоденального сосочка, тем самым являясь высокоэффективным методом лечения больных холецистохоледохитом.

Ключевые слова: желчнокаменная болезнь, холедохолитиаз, механическая желтуха, хирургическое лечение

Актуальность. Желчнокаменная болезнь (ЖКБ) - одно из наиболее распространенных заболеваний современного человека. Оно занимает третье место после сердечно-сосудистых заболеваний и сахарного диабета. В развитых странах ЖКБ встречается у 10-15% взрослого населения. Рост заболеваемости ЖКБ характеризуется «омоложением» и увеличением ее осложненных форм. Среди осложнений одно

из ведущих мест занимает холедохолитиаз, встречаемость которого колеблется от 8,1 до 46% больных [1,2]. Появление камней в желчных протоках часто способствует возникновению таких тяжелых осложнений, как механическая желтуха и холангит, при которых прогноз заболевания значительно ухудшается. В связи с чем в клиническую практику внедрены современные высокотехнологичные миниинвазивные

методы хирургического лечения, которые привели к значительному улучшению результатов хирургического лечения [3]. С развитием малоинвазивных технологий эндоскопические, лапароскопические, минилапаротомные операции стали методами выбора в лечении холедохолитиаза.

Цель исследования: улучшение результатов хирургического лечения больных с холелитиазом и холедохолитиазом, осложненной механической желтухой, путем использования эндоскопических технологий.

Материалы и методы. На базе Актюбинского медицинского центра проведен анализ результатов лечения 140 пациентов с холелитиазом и холедохолитиазом, осложненным механической желтухой в период с 2016-2021 г.

Результаты и обсуждение. Использование эндоскопических (лапароскопических) вмешательств в хирургическом лечении холелитиаза и холедохолитиаза, осложненного механической желтухой позволяет снизить количество послеоперационных осложнений от 42,5% до 19% т.е. почти 2.2 раза, тем самым дает возможность избежать от ряда серьезных осложнений при одномоментной коррекции патологии билиарной системы с использованием традиционной широкой лапаротомии. Одноэтапные лапароскопические вмешательства, включающие холецистэктомию и удаление конкрементов из общего желчного протока можно

выполнить в 95,6% случаев. При холецистохоледохолитиазе с применением лапароскопического способа в 17,8% случаев имеется возможность проводить литоэкстракцию через пузырный проток.

Заключение. Одномоментные лапароскопические методы лечения холелитиаза с холедохолитиазом и механической желтухой являются менее травматичными и более физиологичными, позволяющие сохранить сфинктерный аппарат большого дуоденального соска, тем самым являются высокоэффективным методом в лечении пациентов с холецистохоледохолитиазом.

Список литературы:

1. Chen J, Kadribegic A, Sarkany D. Bilirubin Correlation May Preclude MRCP in Acute Cholecystitis Patients With Normal Common Bile Duct Diameter. American Journal of Roentgenology 2019 212:5, 1018-1023
2. Казаков Н.М., Тимербулатов М.В., Сендерович Е.И. Улучшение результатов лечения больных холедохолитиазом путем выполнения холедохоскопических операций. Эндоскопическая хирургия. 2019;25(4):18-22.
3. Mattila A, Mrena J, Kellokumpu I. Cost-analysis and effectiveness of one-stage laparoscopic versus two-stage endolaparoscopic management of cholecystocholedocholithiasis: a retrospective cohort study. BMC Surg. 2017; 17(1):79.

ТҮЙІН

КӨПТІЛЕУ Б., АЛҒАЗИЕВ М.

МЕХАНИКАЛЫҚ САРҒАЮМЕН АСҚЫНҒАН ХОЛЕЛИТИАЗ ЖӘНЕ ХОЛЕДОХОЛИТИАЗ КЕЗІНДЕГІ ЭНДОВИДЕОСКОПИЯЛЫҚ ОПЕРАЦИЯЛАР

Холелитиазды холедохолитиазбен және механикалық сарғаюмен бір мезгілді лапароскопиялық емдеу әдістері аз жарақатты және физиологиялық болып табылады, бұл үлкен он екі елі ішектің сфинктерінің аппаратын сақтауға мүмкіндік береді, осылайша холецистохоледохолитиазбен ауыратын науқастарды емдеуде жоғары тиімді әдіс болып табылады.

Негізгі сөздер: *өт-тас ауры, холедохолитиаз, обструктивті сарғаю, хирургиялық емдеу*

SUMMARY

B.KOPTILEU, M.ALGAZIYEV

ENDOVideoscopic SURGERY FOR CHOLELITHIASIS AND CHOLEDOCHOLITHIASIS COMPLICATED BY OBSTRUCTIVE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Simultaneous laparoscopic methods for the treatment of cholelithiasis with choledocholithiasis and obstructive jaundice are less traumatic and more physiological, allowing to preserve the sphincter apparatus of the major duodenal papilla, thus being a highly effective method in the treatment of patients with cholecystocholedochitis.

Keywords: *gallstone disease, choledocholithiasis, obstructive jaundice, surgical treatment*

ҚУАНЫШ Г.Б., ШАЙДУЛЛАЕВ Ш.А.

БЛАГОТВОРНОЕ ВЛИЯНИЕ ЩЕЛОЧНОЙ ВОДЫ НА ОРГАНИЗМ

Западно-Казакстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

Научный руководитель - к.м.н. Бердешева Г.А.

Кафедра «Общая гигиена»

Цель исследования: проанализировать и оценить данные научных исследований, направленных на восстановление кислотно-щелочного баланса.

Ключевые слова: гиперлипидемия, сахарный диабет, артериальное давление, реология крови

Актуальность. В различных регионах Республики Казакстан состав употребляемой воды отличается, поэтому необходимо контролировать показатели питьевой воды, в том числе такие важные показатели как минеральный состав, рН и окислительно-восстановительный потенциал (ОВП), влияние которых недооценено в настоящее время [1]. На сегодняшний день актуальным становится использование ионизированной щелочной воды в медицинской практике современными учеными и врачами. Она проявляет лечебный эффект католита (живая вода) и анолита (мертвая вода). Также важное значение для нашего организма оказывает кислотно-щелочное равновесие или уровень рН. В нашей стране оптимально одобренным считается рН в пределах от 6 до 9 *1+. Ионизированная вода имеет слабощелочную реакцию (от 7,5 до 9,5), что является нормальным для организма человека.

Исследование определяется современным развитием медицины, а также необходимостью изучения ее влияния на общее оздоровление, уровень глюкозы в крови, массу тела, восстановление организма [2].

Цель исследования. Проанализировать данные научных исследований, направленных на изучение восстановления кислотно-щелочного равновесия.

Материалы и методы исследования. Были проанализированы рандомизированные клинические исследования, а также группы нерандомизированных исследований.

Результаты и обсуждение. Экспериментальное исследование, которое проводилось в поликлинике N г. Актобе, респонденты - больные гипертонией. Пациенты, прикрепленные в одной из

поликлиник N г. Актобе. Возраст пациентов 55-63 лет. Сопутствующие заболевания: сахарный диабет 2-го типа. Продемонстрировано, что прием щелочной воды на протяжении от 3-х до 8-ми месяцев регулировал уровень артериального давления до нормальных значений. Аналогичные результаты с регуляцией сахара крови были получены. Через 12 недель употребления щелочной воды снижались уровни холестерина, триглицеридов и сахара в крови.

Заключение. Вода с рН 9-10 может рассматриваться как дополнительный фактор оздоровления. Растущий объем научных публикаций не выявил отрицательных воздействий на организм [3]. Из рассмотренной публикации очевидно, что употребление щелочной воды может быть дополнительной антиоксидантной поддержкой, благоприятно сказывается на состоянии здоровья при диабете и гиперлипидемии и может улучшать реологию крови в случае, когда она нарушена из-за интенсивных физических нагрузок [1,2].

Список литературы:

1. Rubik B. Studies and observations on the health effects of drinking electrolyzed-reduced alkaline water // WIT Transactions on Ecology and The Environment. 2011. Vol. 153, 317–327.
2. Landis G. N., Tower J. Superoxide dismutase evolution and life span regulation // Mech. Ageing Dev. 2005. Vol. 126, № 3. P. 365–379.
3. Vorobjeva N. V. Selective stimulation of the growth of anaerobic microflora in the human intestinal tract by electrolyzed reducing water // Medical Hypotheses. 2005. 64 (3), p. 543–546.

ТҮЙІН

ҚУАНЫШ Г.Б., ШАЙДУЛЛАЕВ Ш.А.

СІЛТІЛІ СУДЫҢ АҒЗАҒА ПАЙДАЛЫ ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазакстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазакстан

Қышқылдық-негіздік тепе-теңдікті қалпына келтіруді зерттеуге бағытталған ғылыми зерттеулердің мәліметтерін талдау және бағалау.

Негізгі сөздер: гиперлипидемия, қант диабеті, қан қысымы, қан реологиясы

SUMMARY

G.B.KUANYSH, SH.A. SHAIDULLAEV

DRINKING ALKALINE WATER: BENEFICIAL EFFECT ON THE BODY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The purpose of the study: to analyze and evaluate the data of scientific research aimed at the restoration of acid-base balance.

Keywords: hyperlipidemia, diabetes mellitus, blood pressure, blood rheology

ОЦЕНКА ФАКТОРОВ РИСКА РАЗВИТИЯ АЛИМЕНТАРНО-ЗАВИСИМОГО ОСТЕОПОРОЗА У ЖЕНЩИН РЕПРОДУКТИВНОГО ВОЗРАСТА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель - С.К.Бермагамбетова, к.м.н., доцент

Кафедра гигиенических дисциплин с профессиональными болезнями

В изучении возможных факторов риска развития алиментарно-зависимого остеопороза у женщин репродуктивного возраста представляет одну из важнейших медико-социальных проблем. Рассчитав химический состав и энергетическую ценность блюд суточного рациона питания, выявили, что энергоценность суточного рациона полностью покрывает суточные энергозатраты.

Ключевые слова: остеопороз, зависящий от питания; ежедневный рацион, женщины репродуктивного возраста, факторы риска

Актуальность. В настоящее время остеопороз во всем мире представляет одну из важнейших медико-социальных проблем, лежащих тяжелым бременем на обществе и здравоохранении. Сложность диагностики остеопороза заключается в том, что протекает болезнь бессимптомно. Этим остеопороз и опасен. При денситометрическом обследовании казахстанцев, в соответствии с критериями ВОЗ, это заболевание выявляется у каждой третьей женщины в возрасте 45-ти лет и старше.

Цель исследования. Изучение возможных факторов риска развития алиментарно-зависимого остеопороза у женщин репродуктивного возраста.

Материалы и методы. Проведено анкетирование 100 женщин г. Актобе в возрасте 35–45 лет, посредством Анкеты изучения фактического питания были рассмотрены такие параметры, как соблюдение режима питания, состояние суточного рациона. Статистическая обработка проводилась программой STATISTICA 10. Изучение питания проводилось методом 24-часового воспроизведения питания, произведен компьютерный расчет нутриентного состава каждого приема пищи за сутки при помощи компьютерной программы «Диета» (Астана, 2011 г.). Полученные результаты сопоставили с Нормами физиологических потребностей в энергии и пищевых веществах для различных групп населения РК.

Результаты и обсуждение: По результатам данного исследования, калорийность суточного рациона женщин составила в среднем (1950±64,7) ккал в день, что соответствовало суточной норме. Среднее потребление белка у обследованных женщин было (78±2,9) г в день, что составило 16% от суточной энергопотребности. Среднесуточное потребление жира составило (66±2,9) г в день в день или 30% от общей

энергопотребности. Среднее потребление углеводов у женщин (261±9,2)г, что составило 54% от общей энергопотребности. У 60% женщин кратность приема пищи составила 3-4 раза в сутки, 37% женщин питается более 4-х раз в сутки и у 3% женщин кратность приема пищи составляет 1-2 раза. Промежуток между приемами пищи у 51% женщин составляет 3-4 часа, у 31% -5-6 часов, у 16% более 6 часов, 2%-1-2 часа. Самыми употребляемыми продуктами, по результатам анкетирования, являются мясные продукты - 49%, фрукты и овощи - 19%, крупы - 14%, мучные продукты - 13%, молочные продукты по частоте употребления стоят на последнем месте - 5% [1].

Заключение. Рассчитав химический состав и энергетическую ценность блюд суточного рациона питания, выявили, что энергоценность суточного рациона полностью покрывает суточные энергозатраты. Однако прослеживается белковая модель питания, содержание белка в суточном рационе превышено в 1,4 раза. Соотношение белков, жиров и углеводов составляет – 1:0,8:3,3 при оптимальном соотношении 1:1:4. Имеет место дисбаланс поступления минеральных веществ [2].

Список литературы:

1. Ebeling PR, Nguyen NH, Aleksova J, Vincent AJ, Wong P, Milat F. Secondary Osteoporosis. *Endocr Rev.* 2022 Mar 9;43(2):240-313. doi: 10.1210/endo/bnab028. PMID: 34476488.
2. Polzonetti V, Pucciarelli S, Vincenzetti S, Polidori P. Dietary Intake of Vitamin D from Dairy Products Reduces the Risk of Osteoporosis. *Nutrients.* 2020 Jun 10;12(6):1743. doi: 10.3390/nu12061743. PMID: 32532150; PMCID: PMC7353177.

ТҮЙІН

М.К. ИБРАГИМОВА, Р.С. РАХМАНОВА

**РЕПРОДУКТИВТІ ЖАСТАҒЫ ӘЙЕЛДЕРДЕ
АЛИМЕНТАРЛЫ-ТӘУЕЛДІ ОСТЕОПОРОЗДЫҢ
ДАМУ ҚАУІП ФАКТОРЛАРЫН БАҒАЛАУ**Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Репродуктивті жастағы әйелдерде алиментке тәуелді остеопороздың ықтимал қауіп факторларын зерттеуде маңызды медициналық және әлеуметтік мәселелердің бірі болып табылады. Күнделікті рациондағы тағамдардың химиялық құрамы мен энергетикалық құндылығын есептей отырып, күнделікті рационның энергетикалық құндылығы тәуліктік энергияны толығымен жабатындығын анықтады.

Негізгі сөздер: тамақтануға тәуелді остеопороз, күнделікті диета, репродуктивті жастағы әйелдер, қауіп факторлары

SUMMARY

M.K. IBRAGIMOVA, R.S. RAKHMANOVA

**RISK FACTORS FOR THE DEVELOPMENT OF
ALIMENTARY-DEPENDENT OSTEOPOROSIS IN
WOMEN OF REPRODUCTIVE AGE**West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

In the study of possible risk factors for the development of alimentary-dependent osteoporosis in women of reproductive age, it is one of the most important medical and social problems. Having calculated the chemical composition and energy value of the dishes of the daily diet, it was revealed that the energy value of the daily diet fully covers the daily energy consumption.

Keywords: nutritionally dependent osteoporosis, daily diet, women of reproductive age, risk factors

АМАНГЕЛДІҚЫЗЫ А., БАЙҚАДАМОВА Ж.Б., САПАРБАЕВА Ж.С., АҚЫЛБЕКҚЫЗЫ Ж.

**АҚТӨБЕ ҚАЛАЛЫҚ САУДА ОРЫНДАРЫНДАҒЫ БАЛАЛАР ОЙЫНШЫҚТАРЫН
САНИТАРЛЫҚ-ГИГИЕНАЛЫҚ БАҒАЛАУ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ. магистрі Жубаниязова А.С.

«Жалпы гигиена» кафедрасы

Ғылыми-зерттеу жұмысы Ақтөбе қаласының сауда орындарында балалар ойыншықтары тауарларының сапасына санитарлық-гигиеналық бағалау жүргізу және балалар ойыншықтарын таңдауда тұтынушылардың сауаттылығын бағалау үшін жүргізілді.

Негізгі сөздер: ойыншықтар, таңбалау, қауіпсіздік, уыттылық индексі

Өзектілігі: Ойыншық-баланы жеке тұлға ретінде тәрбиелеудің, қалыптастырудың маңызды құралы бола отырып, ақыл-ой, физикалық және эстетикалық дамуына ықпал етеді [1,2]. Бүгінгі күні сауда орындарындағы балалар ойыншықтарын сатып алардағы тұтынушылар сауаттылығының төмендігі, яғни тауардың сапасына, таңбалануына, қаптамасына, сыртқы ақауларының болуына, органолептикалық қасиеттеріне аса мән берілмеуі олардың бала денсаулығына зиянды әсерінің алдын алуда балалардың ерте жастан бастап байланыста болатын ойыншықтарының санитарлық-гигиеналық бақылауын қатаң қадағалау өзекті болып табылады.

Зерттеу мақсаты: Ақтөбе қалалық сауда орындарындағы балалар ойыншықтары тауарларының сапасына санитарлық-гигиеналық бағалау жүргізу және тұтынушылардың балалар ойыншықтарын таңдаудағы сауаттылығына баға беру.

Материалдар мен әдістер: Ғылыми зерттеу жұмысына түрлі сауда орындарынан балалар ойыншықтары алынып, ҚР ДСМ СЭБҚ «Ұлттық сараптама

орталығы» ШЖҚ РМК Ақтөбе облысы бойынша филиалында Кеден Одағының «Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» техникалық регламентінің талаптарына сәйкестігіне зертханалық сараптама жүргізілді. Сонымен қатар, Ақтөбе қалалық тұрғындар арасында балалар ойыншықтарының сапасына баға беру мақсатында сауалнама жүргізілді.

Нәтижелері мен талқылау: ҚР ДСМ СЭБҚ «Ұлттық сараптама орталығы» ШЖҚ РМК Ақтөбе облысы бойынша филиалында Ақтөбе қалалық сауда орындарынан алынған 9 түрлі балалар ойыншықтарына санитарлық-гигиеналық талаптарға сәйкестігін анықтау мақсатында зертханалық сараптама жүргізілді. Таңбалау бойынша 7 ойыншық санитарлық-гигиеналық талаптарға сай келмегені анықталды. Органолептикалық көрсеткіштері бойынша 1 ойыншық иісі 3 балл (қалыпты 2 баллдан көп емес) көрсетті және уыттылық индексі 122,1% (қалыпты 70-120%) шектелген концентрациядан жоғары екендігі анықталды. Сыртқы түрі бойынша гигиеналық талаптарға сай келмейтін 4 ойыншық яғни жиектері өткір,

шаштарының түсуі, құрылымының оңай бүлінуі, тігістері тұрақты еместігі анықталды [2].

Ақтөбе қаласының сауда орындарындағы балалар ойыншықтарының сапасын анықтау бойынша және тұтынушылардың таңдау жасаудағы сауаттылығын анықтау мақсатында сауалнама жүргізілді. Сауалнамада тұтынушылардың ойыншықтарды сатып алу орындары, сапа сертификаттарын талап етуі, сапасына шағымдары, органолептикалық көрсеткіштеріне назар аудару сұрақтары бойынша мәліметтер жинақталды.

Қорытынды: Зерттеу қорытындысы бойынша, Ақтөбе қалалық сауда орындарындағы балалар ойыншықтарының санитарлық-гигиеналық нормаларға сәйкессіздігі анықталды. Сауалнама нәтижесі бойынша

тұтынушылардың балалар ойыншықтарын сатып алу барысындағы тауар сапасына немқұрайлы қарайтындығы белгілі болды [1].

Әдебиеттер тізімі:

1. Носкова В.Д., Черенцова Г.Г. Маркировка как фактор, определяющий качество и безопасность игрушки. Потребительский рынок евразии: современное состояние, теория и практика в условиях евразийского экономического союза и ВТО.2020; статья в сборнике трудов конференции 29-32.
2. Мороз Е. А. Санитарно-гигиеническая оценка игрушек как элемент защиты внутреннего рынка.2022;Сборник статей участников межвузовской научно-практической конференции.265-268.

РЕЗЮМЕ

АМАНГЕЛДИКЫЗЫ А., БАЙКАДАМОВА Ж.Б.,
САПАРБАЕВА Ж.С., АКЫЛБЕКҚЫЗЫ Ж.

САНИТАРНО-ГИГИЕНИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДЕТСКИХ ИГРУШЕК В ТОРГОВЫХ ТОЧКАХ ГОРОДА АКТОБЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научно-исследовательская работа проводилась для проведения санитарно-гигиенической оценки качества товаров детских игрушек в торговых точках города Актөбе и оценки грамотности потребителей в выборе детских игрушек.

Ключевые слова: игрушки, маркировка, безопасность, индекс токсичности

SUMMARY

A.AMANGELDIKYZY, ZH.B.BAIKADAMOVA,
ZH.S.SAPARBAEVA, ZH.AKYLBEKKYZY

SANITARY AND HYGIENIC ASSESSMENT OF CHILDREN'S TOYS IN RETAIL OUTLETS OF AKTOBE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The research work was carried out to conduct a sanitary and hygienic assessment of the quality of children's toy products in retail outlets in Aktobe and to assess the literacy of consumers in choosing children's toys.

Keywords: toys, labeling, safety, toxicity index

МАХМУТОВА Д.Б., ШАМИДОЛЛА Ә.Ұ., ЗАРИПОВА Н.С

ХРОМ ӨНДІРІСІНДЕГІ ЖҰМЫСШЫЛАРДЫҢ ДЕНСАУЛЫҒЫНА ҚАУІПТІЛІКТІ БАҒАЛАУ (АХҚЗ МЫСАЛЫНДА)

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.м., аға оқытушы Сакебаева Л.Д.

Кәсіби аурулар мен гигиеналық пәндер кафедрасы

Зерттеудің мақсаты хром қосылыстарымен байланыста болатын жұмысшылардың денсаулығына кәсіби қауіпті бағалау.

Негізгі сөздер: тәуекелді бағалау, денсаулық, жұмысшылар, хром

Өзектілігі. Тиімді басқару шешімдерін негіздеу үшін, қауіп-қатерді бағалау әдістемесіндегі басты бағыттардың бірі өндірістік ортаның зиянды факторлары әсерінен жұмысшы халық денсаулығына келетін шығынды сандық бағалау болып табылады. Әлемде US EPA жасап шығарған қауіп-қатерді талдау әдістемесі кеңінен қолданылады.

Зерттеудің мақсаты: Хром қосылыстарымен

байланыстағы жұмысшылардың денсаулығына кәсіби қауіптілікті бағалау.

Материалдар мен әдістер. 2019-2020 жылдар кезеңінде есепке алу формалары көшірмесіндегі берілген анализдер негізінде: форма №071/е «Жабық үй-жайлардың және жұмыс аймағының ауасынан сынаманы іріктеу және зерттеу хаттамасы», еңбекке қабілеттілігінен уақытша айырылып сырқаттанушылық (ЕҚУАС)

берілген көрсеткіштерді бағалау, форма №16-УЕЖ бойынша жүргізілді. Денсаулыққа қауіп-қатерді бағалауды. Неменконың әдістемелік нұсқауына «Оценка риска для здоровья населения химических факторов окружающей среды» сәйкес жүргізіп, есептедік [2].

Нәтижелері мен талқылау. Алынған нәтижелерді саралай келе, салыстырмалы қауіптілік мәліметтері жағдайында, сондай-ақ абсолютті қауіптілік жағдайында да жоғары көрсеткіштер асқорыту жүйесі ауруларына тән деген қорытынды жасауға болады [1]. Атап айтқанда, асқазан жарасы аурулары, гастрит, дуоденит дамуының ең жоғары қауіптілігі МНӨ-1 және МНӨ-2 №2 цех жұмысшылары үшін анықталды, екінші орында №4 цех жұмысшылары. Келесі орындарда №3 және №5 цех жұмысшылары. Анықталған заңдылықтар канцерогенді емес қауіп-қатер қауіптілік индексі (НҚ) көрсеткіштерімен де расталады. Тек №3 цехта НҚ бірге тең. Жеке және популяциялық канцерогендік қауіп-қатерді бағалауда, МНӨ-1 және МНӨ-2

№2 цехтарында ең жоғары көрсеткіштер байқалғандығын көрсетті [3].

Қорытынды. Өндірістік ортаның хроммен ластану қауіптілігін кешенді бағалау нәтижесінде ең жоғары қауіп-қатер МНӨ-1 және МНӨ-2 №2 цехтарында тіркелгені анықталды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Неменко Б.А., Шарбаков А.Ж., Арынова Г.А., Оспанова Г.К. Методические указания по оценке риска для здоровья населения химических факторов окружающей среды.– Астана, 2007. – 15с.
2. Гайсин Г. Г. Профилактические мероприятия по снижению рисков / Г. Г. Гайсин // Охрана труда. Казахстан. – 2010. – № 9. – С. 47-51
3. В. А. Узбеков, А. А. Мамырбаев, Е. Ж. Отаров, С. А. Ибраев, Н. З. Перепичко Оценка опасности воздействия на людей соединений хрома при добыче хромсодержащих руд и получении феррохрома // Медицина и экология. 2014. №1. С. 24-27

РЕЗЮМЕ

МАХМУТОВА Д.Б., ШАМИДОЛЛА Ә.Ұ.,
ЗАРИПОВА Н.С

ОЦЕНКА РИСКА ДЛЯ ЗДОРОВЬЯ РАБОТНИКОВ ХРОМОВОГО ПРОИЗВОДСТВА (НА ПРИМЕРЕ АЗХС)

Западно-Казакстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

Цель исследования: оценка профессионального риска для здоровья работников, контактирующих с соединениями хрома.

Ключевые слова: оценка риска, здоровье, рабочие, хром

SUMMARY

D.B. MAKHMUTOVA, A.U. SHAMIDOLLA, N.S.
ZARIPOVA

HEALTH RISK ASSESSMENT OF CHROMIUM PRODUCTION WORKERS (ON EXAMPLE OF APCC)

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Occupational health risk assessment for workers contacted with chromium compounds.

Keywords: risk assessment, health, workers, chrome

ҚАСЫМХАН Д.Е., КҮЗЕМБАЙ А.С., ХАМЗИЕВА М.М.

АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫ БОЙЫНША ҚАТТЫ ТҰРМЫСТЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ ЖИНАУ ЖӘНЕ УАҚЫТША САҚТАУДЫ ГИГИЕНАЛЫҚ БАҒАЛАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазакстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазакстан

Ғылыми жетекші – оқытушы Ракишева В.А.

Жалпы гигиена кафедрасы

Ақтөбе қаласының қатты тұрмыстық қалдықтарын қауіпсіз жинау, тасымалдау және көмуді гигиеналық бағалау.

Негізгі сөздер: гигиена, экология, қалдықтар, тасымалдау

Өзектілігі: 2018 жылғы 10 қаңтарда Республикамыздың Президентінің дәстүрлі жолдауында барлық әкімдерге тұрмыстық қатты қалдықтармен күресуде қажетті шаралар қабылдау керектігі айтылған. Қазакстан Республикасында тұрмыстық қатты қалдықтарды құқықтық реттеу және қалдықтарды

өңдеу мен кәдеге жаратудың пайыздық көрсеткіші төмен деңгейде екенін байқауға болады. Қоқыс – еліміздің дамуына айтарлықтай кесір [1]. Қазіргі кезде бәрімізді қатты алаңдатып отырған жағдай – табиғатымыздың тікелей адамның іс-әрекетінен ластануы.

Зерттеу мақсаты: Ақтөбе қаласының қауіпсіз

қатты-тұрмыстық қалдықтарын жинау, тасымалдау және кәдеге жарату бойынша гигиеналық баға беру.

Зерттеу материалдары мен әдістері: Ақтөбе қаласының абаттандырылған үйлеріндегі қатты тұрмыстық қалдықтарды уақытша жинау жүйесі қоқыс алаңдарында орналасқан. Қоқыс контейнерлерінде жүзеге асырылады, ал жеке сектордағы үйлерден қатты тұрмыстық қалдықтарды жинаудың арнайы алаңдары мен контейнерлері жоқ, содан кейін арнайы автокөлікпен полигонға тасымалданады және көму, өртеу әдісімен кәдеге жаратылады. Қоқыс орындары мен контейнерлердің жағдайын гигиеналық бағалау үшін қаланың әр жерінде 10 нысан қаралды: «Апорт» асханасы (Маресьев к-сі, 90), «Angel in us» (Өбілқайыр хан даңғылы, 52А), қоғамдық тамақтандыру орталығы (Өбілқайыр хан даңғылы, 52), «Арман» тұрғын үй кешені (Ә.Молдағұлова көшесі, 30). Ә.Молдағұлова, 366 көшедегі тұрғын үй, Тургенева, 98/5, Сити 2/12 тұрғын үй алабы, М.Оспанов атындағы БҚМУ жатақханасы № 5 Аққағаз Досжанова көшесінде. Тургенев, 98/3, көшедегі тұрғын үй, Рысқұлова, 192/1, көшедегі тұрғын үй. М.Тынышбаева, 46 б, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетінің жатақханасы. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 25 желтоқсандағы № ҚР ДСМ-331/2020 «Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, жоюға, тасымалдауға, сақтауға және орналастыруға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» сәйкес қарастырдық.

Нәтиже мен талқылау: Қатты тұрмыстық

қалдықтарды уақытша жинауға арналған контейнерлері бар қоқыс алаңдары қалдықтардың желмен таралуына жол бермеу үшін тұрғын үйлер мен қоғамдық ғимараттардан кемінде 25 метр қашықтықта орналасуы керек, үш жағынан 1,5 метр биіктікте қоршалған болуы керек. контейнерлер паллеттерде және қақпақтармен жабдықталған болуы керек. 0°C және одан төмен температурада контейнерлердегі қалдықтардың сақтау мерзімі үш күннен аспайды, оң температурада бір тәуліктен аспайды. Қоқыс алаңдарын санитарлық тексеру нәтижелері бойынша барлық 10 алаңның санитарлық нормалар мен талаптарға сәйкес келмейтіні анықталды, атап айтқанда алаңдар мен тұрғын үйлер мен ғимараттардан қашықтық сақталмады, үш жағынан қоршауым жоқ, поддон жоқ, контейнерлер қақпақтармен жабдықталмаған.

Қорытынды: Ақтөбе қаласы бойынша қауіпсіз қатты тұрмыстық қалдықтарды уақытша жинауға және сақтауға арналған контейнерлері бар 10 қоқыс алаңын тексеру кезінде барлық 10 алаңның санитарлық нормалар мен талаптарға сай келмейтіні, тұрғын үйлер мен ғимараттардың жанында орналасқаны, қоршалмағаны анықталды, поддондары жоқ, контейнерлер қақпақтармен жабдықталмаған, бұл кейіннен қоршаған ортаның (атмосфералық ауаның, топырақтың) ластануына әсер етеді [1].

Әдебиеттер тізімі:

1. Коммунальная гигиена. Мазаев, В. Т.: учебник / под ред. В. Т. Мазаева. - Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2014. - 704 с.

РЕЗЮМЕ

ҚАСЫМХАН Д.Е., ХАМЗИЕВА М.М.,
КҮЗЕМБАЙ А.С.

ГИГИЕНИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА СБОРА И ВРЕМЕННОГО ХРАНЕНИЯ ТВЕРДЫХ БЫТОВЫХ ОТХОДОВ В ГОРОДЕ АКТӨБЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Гигиеническая оценка безопасного сбора, транспортировки и захоронения твердых бытовых отходов г. Актөбе.

Ключевые слова: гигиена, экология, отход, транспортировка

SUMMARY

D.E. KASSYMKHAN, M.M.KHAMZIEVA,
A.S. KUZEMBAI

HYGIENIC ASSESSMENT OF COLLECTION AND TEMPORARY STORAGE OF SOLID HOUSEHOLD WASTE IN THE CITY OF AKTOBE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Hygienic assessment of the safe collection, transportation and disposal of municipal solid waste in Aktobe.

Keywords: hygiene, ecology, waste, transportation

ДҮЙСЕНҒАЛИ Д.М., КУЛКАЕВА С.Ж.

ӨЗІН-ӨЗІ БАҒАЛАУ ӘДІСІМЕН ШЕТЕЛДІК СТУДЕНТТЕРДЕГІ ӨМІР САПАСЫНЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ КОМПОНЕНТІН ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.к. Кулкаева С.Ж.

ЖТД 1 кафедрасы

Екі курстың 150 шетелдік студенттерінде өмір сапасының психологиялық компонентінің шкалаларына салыстырмалы талдау жүргізілді. Психологиялық денсаулық айнымалыларының орташа мәндері анықталды. Зерттеу КЖ психологиялық компонентінің сенімді төмен көрсеткіштерін, 1-курс студенттерімен салыстырғанда 5-курс респонденттерінде мазасыздық пен депрессияның әртүрлі формаларының басым болуын анықтады.

Негізгі сөздер: өмір сапасы, сауалнама, бейімделу, шетел студенттері

Өзектілігі: Шетелдік студенттерді бейтаныс елде оқытуды ұйымдастырудың басты міндеті – олардың өмірі мен оқуы үшін оңтайлы жағдай жасау, оларды жаңа ортаға бейімдеудің күрделі механизмдерін ескере отырып, бейімделудің нәтижесі адамның субъективті әл-ауқатына байланысты. Адам өмірін бағалаудың маңызды критерийі – адамның өз ішіндегі және қоғамдағы жайлылық дәрежесін сипаттайтын өмір сапасы (ӨС) ұғымы.

Зерттеудің мақсаты: SF-36 сауалнамасы мен HADS шкаласы бойынша Үндістаннан келген студенттердің ӨС психологиялық компонентінің параметрлерін салыстырмалы бағалау.

Материалдар мен әдістер. Марат Оспанов атындағы БҚМУ 1-ші және 5-ші курсының 150 шетелдік студенттері (1 курс 75 респонденті және 5 курс 75 респонденті), орташа жасы – (22,4±7,6 жас) зерттелді. ӨС параметрлері SF-36 сауалнамасы арқылы бағаланды. ӨС психологиялық компоненті 4 шкала бойынша бағаланды: VT – өмір сүру белсенділігі, RE – адамның эмоционалдық қабілеті, MH – психикалық денсаулық, SF – әлеуметтік қызмет, MCS – өмір сапасының психологиялық компонентінің интегралды көрсеткіші.

Нәтижелері мен талқылау. Зерттеу айнымалылардағы маңызды айырмашылықтарды көрсетті. 1-курс студенттерінде ӨС барлық 4 көрсеткіш бойынша айнымалы мәндер 5-курс студенттеріне қарағанда жоғары болды. 1 курс студенттеріндегі VT және MH орташа мәндері (56,4 ±15,4) және (57,0±17,8) жоғары курс студенттеріне сәйкесінше (51,3±17,2) және (52,3 ±19,2) қарсы (p<0,05). Айнымалылардағы бұл айырмашылықтар 1-курс студенттерінің өмірлік белсенділігі мен жаңа әлеуметтік ортаға бейімделуінің жоғары деңгейін көрсетуі мүмкін. 5-курс айнымалы мәндердің төмендеуі олардың ӨС көрсеткіштерін субъективті бағалауына әсер еткен эмоционалдық проблемаларға, үрейлену немесе депрессияға байланысты күнделікті

әрекеттерінің шектелуін көрсетеді. Гендерлік айырмашылықтарға байланысты VT, SF, RE, MH талдауы кезінде 2 зерттелген топтағы қыздарға (5060,0) және (5128,0) қарағанда ұлдарға (6266,0) және (6197,0) VT және MCS жалпы рейтингі айтарлықтай жоғары болуы, ұлдардың психологиялық әл-ауқаты және ортаға бейімделуі өнімдірек екенін көрсетті. HADS шкаласы бойынша зерттеу жоғары курс студенттерінде мазасыздық пен депрессияның субклиникалық және клиникалық экспрессиялық формасының басымдылығы (мазасыздану-17,3% және 22,0%), (депрессия – 12% және 27,3%) балға қарсы 1 курс студенттерінде (мазасыздану – 15% және 20,6%), (депрессия – 10% және 22%). Бұл мазасыздық пен депрессия адамның күнделікті әрекеттерінің бұзылуына, көңіл-күйдің түсуіне, ойлаудың баяулауына әкеледі. Бұл ӨС деңгейін төмендетеді [1].

Қорытынды. Осылайша, зерттеу өмір сапасының психологиялық құрамдас бөлігінің сенімді төмен көрсеткіштерін, 5-курс респонденттерінде мазасыздық пен депрессияның әртүрлі формаларының басым болуын анықтады. Бұл бұзылған психовегетативті тепе-теңдіктің субъективті көрінісі және жоғары курс студенттерінде нақты соматикалық проблемалардың бейімделуі мен болу мүмкіндігінің дәлелі [2].

Әдебиеттер тізімі:

1. И. В. Абакумова, Л. Ц. Кагермазова. Межкультурная социально-психологическая адаптация студентов в полиэтническом образовательном пространстве вуза. Российский психологический журнал 2016 том 13 №3 Педагогическая психология.
2. Карабинская О.А., Изатулин В.Г., Макаров О.А., Калягин А.Н., Колесникова О.В., Атаманюк А.Б. Качество жизни студентов медицинского вуза с учетом этнических особенностей - Сибирский медицинский журнал - 2014 № 4.

РЕЗЮМЕ

ДУЙСЕНГАЛИ Д.М., КУЛКАЕВА С.Ж.

ИЗУЧЕНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО КОМПОНЕНТА КАЧЕСТВА ЖИЗНИ У ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ МЕТОДОМ САМООЦЕНКИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Проведен сравнительный анализ шкал психологического компонента качества жизни у 150-ти иностранных студентов двух курсов. Определены средние значения переменных психологического здоровья. Исследованием обнаружены достоверно более низкие показатели психологического компонента КЖ, преобладание разных форм тревожности и депрессии у респондентов 5-го курса в сравнении со студентами 1-го курса.

Ключевые слова: качество жизни, опрос, адаптация, иностранные студенты

SUMMARY

D.M.DUISENGALI, S.ZH.KULKAEVA

THE STUDY OF THE PSYCHOLOGICAL COMPONENT OF THE QUALITY OF LIFE OF FOREIGN STUDENTS BY THE METHOD OF SELF-ASSESSMENT

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

A comparative analysis of the scales of the psychological component of the quality of life of 150 foreign students of two courses was carried out. The average values of psychological health variables are determined. The study revealed significantly lower indicators of the psychological component of the quality of life, the predominance of various forms of anxiety and depression in 5th-year students in comparison with 1st-year students.

Keywords: quality of Life, Survey, adaptation, foreign students

ӘБДІРАЗАҚ Н., ИЗБАНОВА Ж., ТӨРЕХАНОВА Ж., ЖОНЕЛБЕКОВА А., СЕРИКОВА С.

АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНЫҢ ҚАР ЖАМЫЛҒЫСЫНДАҒЫ ХРОМНЫҢ МӨЛШЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшілер – х.ғ.к., профессор Дильмагамбетов С.Н., магистр Дарменкулова А.Ш., магистр Медетова А.М.

Химиялық пәндер кафедрасы

Ақтөбе қаласының хром және автокөлік өңдеу кәсіпорындарының шығарындылары қоршаған ортаның жай-күйіне айтарлықтай әсер етеді. Өнеркәсіптік объектілерге іргелес ауданда хроммен қар жамылғысының айтарлықтай аэрогендік ластануы анықталды.

Негізгі сөздер: экология, қар, хром, әсер

Өзектілігі. Ақтөбе қаласы атмосфералық ауасының ластануы тұрғындар үшін негізгі қауіпті факторлардың бірі болып қалуда. Атмосфералық ауаға антропогендік әсердің ауқымы айтарлықтай және қаланың экологиялық проблемаларын тудырып отыр [1]. Техногеожүйелерде ауадағы заттардың көшіп-қонуын үшін қар жамылғысының ластану дәрежесін зерделеу ыңғайлы индикатор болып табылады. Қар жамылғысының сапасы атмосфералық ауаны ластаушылардың қоршаған орта нысандарына (топырақ, су, өсімдіктер) әсерін сипаттайды [2].

Зерттеу мақсаты. Ақтөбе қаласының қар жамылғысының хроммен ластану деңгейін зерттеу, қала маңында орналасқан ірі кәсіпорындардың қоршаған ортаға әсерін бағалау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу жұмысында аймақты геохимиялық карталау әдістемесін басшылыққа ала отырып, өндіріс орталығының тіректі нүктелеріндегі қар жамылғыларындағы хромның мөлшері анықталды. Қарды жинау нүктелері: өндірістік

аудан (АХҚЗ-дан 500 м қашықтық), «Әлия» базары және теміржол вокзалының аймағы. Бақылау фоны ретінде қаладан 30 км қашықтықта орналасқан, қоршаған ортаны техногенді өндірістік ластаушы көзі жоқ елді мекен алынды. Хромның қар суындағы мөлшері фотоколориметрлік әдіспен КФК-2 аспабының көмегімен анықталды.

Нәтижелер мен талқылау. Сыртқы факторлардың аэрогенді әсерін кешенді сипаттау үшін гигиена ғылымы мен практикасында деполаушы (жинақтаушы) орталардың ластануын бағалауды қолданады. Қар жамылғысы – құрғақ ластағыш заттардың атмосфералық аудан келіп түсетін аэрозольді ластағыш заттарды адсорбциялайтын тиімді адсорбент. Қар еріген кезде бұл заттар табиғи ортаға, ең алдымен суға, өтіп, оны ластайды. Сонымен, ірі өндірістік кәсіпорындар мен жылу электрстанциялары және автокөліктердің шығарған ластағыш заттары Ақтөбе қаласының қар жамылғысының ластануына соқтырады. Мысалы, Ақтөбе қаласының атмосфералық ауасының ластануы

2019 жылы 136,6 мың тонна құрап отыр. 2006 жылы бұл көрсеткіш 257,5 мың тонна болды. Біздің анықталуымыз бойынша қар суының сілтілігі кәсіпорын маңында басқа нүктелерге қарағанда жоғары ($pH=7,4$). Кәсіпорын маңындағы қар суында сілтіліккер металдарының гидрокарбонаттары көп жинақталған деген қорытынды жасауға негіз береді. Ал басқа нүктелердегі қар суы өндірістік кәсіпорындары мен автокөлік шығарындыларының қышқыл өнімдерімен ластанған: Әлия базары $pH=7,1$, теміржол вокзалы $pH=6,6$, бақылау нүктесінде $pH=6,2$. Қар суындағы хромның мөлшері кәсіпорын маңында оның фондық мөлшерінен анағұрлым жоғары. Өндірістік аймақтағы қар суында $0,175$ мг/л хром анықталды. Ластау ошағынан алыстағанда оның мөлшері айтарлықтай азаяды (Әлия базары $0,015$ мг/л), ал қалған екі нүктеде хром анықталмайды. Жербеті және асты суларындағы хромның шектеулі мөлшері $0,05$ мг/л құрайды. Біздің

зерттеулеріміз ШПК концентрациясынан жоғары көрсеткіш өндірістік аймақ пен Әлия базарының маңында байқалатынын көрсетті.

Қорытынды. 1. Ақтөбе қаласының маңында орналасқан хромөндеу кәсіпорындары мен автокөліктердің шығарынды заттары өндірістік нысандардың қоршаған ортаның жағдайына хром бойынша айтарлықтай жүктеме береді. 2. Қала тұрғындарының денсаулығына әсерінің қауіптілігін ескере отырып, оны төмендетуге арналған шараларды қарастыру.

Әдебиеттер тізімі.

1. Темиргалиев Ш.М. Снег – индикатор загрязнения среды // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. – 1991. -№1. С.86-88.
2. Информационный бюллетень о состоянии окружающей среды Актюбинской области Филиал РГП «Казгидромет» по Актюбинской области. Октябрь 2022.

РЕЗЮМЕ

АБДИРАЗАК Н., ИЗБАНОВА Ж., ТӨРЕХАНОВА Ж., ЖОНЕЛБЕКОВА А., СЕРИКОВА С.

СОДЕРЖАНИЕ ХРОМА В СНЕЖНОМ ПОКРОВЕ ГОРОДА АКТӨБЕ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Выбросы предприятий по переработке хрома и автотранспорта города Актөбе оказывают существенное влияние на состояние окружающей среды. Установлено значительное аэрогенное загрязнение снежного покрова хромом в прилегающем к промышленным объектам районе.

Ключевые слова: экология, снег, хром, воздействие

SUMMARY

N.ABDIRAZAK, ZH.IZBANOVA, ZH.TOREKHANOVA, A.ZHONELBEKOVA, S.SERIKOVA

CHROMIUM CONTENT IN SNOW COVER OF AKTOBE CITY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Emissions from chromium processing enterprises and vehicles in the city of Aktobe have a significant impact on the state of the environment. Significant aerogenic pollution of the snow cover with chromium in the area adjacent to industrial facilities has been established.

Keywords: ecology, snow, chrome, impact

АМАНГЕЛДҚЫЗЫ А., НҮРКЕНҚЫЗЫ І.

ЖАЙЫҚ-КАСПИЙ БАССЕЙНІНІҢ (ҚИҒАШ ӨЗЕНІ) ЭКОЛОГИЯЛЫҚ-ГИДРОХИМИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙЫН ЖӘНЕ ТОКСИКОЛОГИЯЛЫҚ ЛАСТАНУЫН БАҒАЛАУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жетекші: аға оқытушы Бесімбаева Жанат Бердигалиқызы
Химиялық пәндер кафедрасы

Зерттеудің мақсаты ең үлкен су қоймасының экологиялық, гидрохимиялық және токсикологиялық жағдайын бағалау және өзгерістерді бағалау болды. Бұл жұмыстың маңыздылығы экологиялық тиімділік пен қоршаған ортаны қорғау саласындағы осы тақырыптардың нәтижелерінің маңыздылығында.

Негізгі сөздер: экологиялық бағалау, гидрохимиялық талдау, токсикологиялық ластану, ШПК, эпидемиология

Өзектілігі. Жайық-Каспий маңы ойпатының, әсіресе Каспий теңізінің су айдындары қазіргі уақытта мұнай және газ кен орындарын игерудің қарқын

алуы нәтижесінде әртүрлі улы қосылыстармен ластануынан, ластаушы заттардың теңіз жағалауы бойына ағуынан айтарлықтай антропогендік жүктемені бастан

кешіруде [1]. Жайық-Каспий бассейнінің өзендері күрделі маңызға ие және ауыз су, шаруашылық және өндірістік сумен қамтамасыз ету үшін пайдаланылады. Адамның шаруашылық қызметінің қарқындылығы жоғары аймақтарда балық түрлерінің мекен ету ортасын сақтау және экожүйені қалпына келтіру өте маңызды [2, 3].

Зерттеу мақсаты. Жайық-Каспий (Қиғаш өзені) бассейнінің экологиялық-гидрохимиялық жағдайын және токсикологиялық ластануын бағалау және биологиялық ресурстарды сақтау және үнемді пайдалану бойынша ұсыныстар әзірлеу. Зерттеудің ғылыми жаңалығы су объектілерінің (Қиғаш өзені) экологиялық-эпидемиологиялық жағдайын бағалау қағидаларын және сақтық шараларына негізделген биоресурстарды тұрақты пайдалануды жетілдіру.

Материалдар мен әдістер. Қиғаш өзеніндегі ғылыми-зерттеу жұмыстары кешенді экспедициялық зерттеулер, соның ішінде гидрологиялық, гидрохимиялық, токсикологиялық зерттеулер арқылы жүргізілді. Жиналған материалды жинау және өңдеу гидрохимияда, гидробиологияда, ихтиологияда жалпы қабылданған әдістерге сәйкес жүргізілді, содан кейін нәтижелерге компьютерлік өңдеулер жүргізілді. Экспедициялық сапарларда суға гидрохимиялық талдаулар жүргізілді. Жайық-Каспий бассейнінде (Қиғаш өзені) судың гидрохимиялық талдаулары О.А. Алекин әдісіне сәйкес бекеттердің стандартты торы бойынша жүргізілді. Гидрохимиялық талдаулар мына параметрлер жиынтығын қамтиды: хлоридтер, фосфаттар, аммоний тұзының нитраттары, нитраттар, оттегі мөлшері. Токсикологиялық талдаулар бойынша судағы мұнай өнімдері, фенолдар, ауыр металдар зерттелді.

Нәтижелер мен талқылау. Еділ атырауының шығыс бөлігіне жататын көп салаларының бірі Қиғаш өзені мен оның теңіз жағалауы бірқатар гидрологиялық және гидрохимиялық ерекшеліктерге ие. Жайық өзенімен салыстырғанда арналар көп, тереңдігі үлкен, су температурасы төмен, топырақтың түрі басқа, сонымен қатар судағы және топырақтағы фосфордың,

оңай тотыққан органикалық заттардың мөлшері жоғары. Көктемде Қиғаш өзенінде барлық станцияларда (Дамба, Камышинка, Песок) мұнайдың жоғары ластануы тіркелді. Дамбы бекетінде көмірсутектердің концентрациясы 11 ШРК деңгейінде байқалды. Өзендегі фенол құрамы екі есе артқан. Кейбір ауыр металдардың судағы концентрациясы да ШРК-дан әлдеқайда жоғары, мыс – 2-3 есе, мырыш – 5 есе жоғары болды. Күзде су қоймасының жағдайы барлық көрсеткіштер бойынша заттардың концентрациясының айтарлықтай төмендеуімен сипатталды. Мұнай өнімдері мен фенолдардың мөлшері ШРК-дан аспады.

Қорытынды. Жайық-Каспий бассейнінің (Қиғаш өзені) эколого-гидрохимиялық жағдайына және токсикологиялық ластануына мониторинг жүргізу антропогендік ластанудың қарқынды екендігін көрсетті. Су қоймасының гидрохимиялық режимі су құрамының маусымдық ауытқулардың өзгеруіне ұшырайды. Өзен ағынының және сулардың гидрохимиялық режимінің байқалатын антропогендік өзгерісі жағдайында трансшекаралық және ішкі су ағындары мен су қоймаларында су-тұзды ағынды тұрақты бақылауды қоса алғанда, аймақтық мониторингті күшейту.

Әдебиеттер тізімі.

1. Канбетов А.Ш., Бесимбаева Ж.Б., Мурзащева Г.Г. Современное экологическое состояние Северо-восточной части Каспийского моря. // Biodiversity of the Caspian Sea and its Coastal Ecosystems, 2010. - №4. p-59-62.
2. Канбетов А.Ш., Джунусова Г.Г., Бесимбаева Ж.Б. Токсикологический режим реки Кигач. // Материалы международной научно-практической конференции «Нефтегазопереработка-2017»- 2010.1;41(4):376-82.
3. Шимшиков Б.Е., Избасарова А.К. Гидрохимическая и токсикологическая характеристики состояния реки Урал в пределах Западно-Казахстанской области // Вестник КазНУ. Серия экологическая. – 2014. – №2(41). – С. 163-167.

РЕЗЮМЕ

АМАНГЕЛДИКЫЗЫ А., НУРКЕНКЫЗЫ И.

ОЦЕНКА ЭКОЛОГО-ГИДРОХИМИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ И ТОКСИКОЛОГИЧЕСКОГО ЗАГРЯЗНЕНИЯ ЖАЙЫК-КАСПИЙСКОГО БАССЕЙНА (РЕКА КИГАЧ)

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Целью исследования была оценка экологического, гидрохимического и токсикологического состояния крупнейшего водоема и оценка изменений. Актуальность этой работы заключается в важности

SUMMARY

A.AMANGELDIKYZY, I.NURKENKYZY

ASSESSMENT OF THE ECOLOGICAL AND HYDROCHEMICAL STATE AND TOXICOLOGICAL POLLUTION OF THE ZHAIYK-CASPIAN BASIN (KIGACH RIVER)

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The aim of the researches was to assess the ecological, hydrochemical and toxicological status of the largest watershed and evaluate changes. The significance of this work is summarized by the importance of the results of

результатов этих тем в области экологической эффективности и защиты окружающей среды.

Ключевые слова: экологическая оценка, гидрохимический анализ, токсикологическое загрязнение, ПДК, эпидемиология

these topics in environmental efficiency and environmental protection.

Keywords: environmental assessment, hydrochemical analysis, toxicological contamination, MPC, epidemiology

ИБОДУЛЛАЕВ С.С, НОСИРОВ ЖМ.Ж.

ИЗУЧЕНИЕ МЕДИЦИНСКОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ

Ташкентская медицинская академия, Ташкент, Узбекистан

Научный руководитель - старший преподаватель Шарипова С.А

Кафедра “Гигиена окружающей среды”

Здесь рассмотрены проблемы сохранения и формирования ответственного отношения к собственному здоровью у студентов ВУЗов как основа санитарно-гигиенического воспитания и проведения профилактической работы в своей будущей профессиональной деятельности. В ходе проведения исследования достигнута цель, установлена недостаточная медицинская информированность и активность студентов.

Ключевые слова: медицинская активность, медицинская информативность, здоровый образ жизни, личная гигиена, здоровье

Актуальность. Здесь рассмотрены проблемы сохранения и формирования ответственного отношения к собственному здоровью у студентов ВУЗов как основа санитарно-гигиенического воспитания и проведения профилактической работы в своей будущей профессиональной деятельности. В ходе проведения исследования достигнута цель, установлена недостаточная медицинская информированность и активность студентов [1].

Цель исследования. Изучение медицинской информированности и уровня медицинской активности студентов ВУЗов.

Материалы и методы. В этом исследовании участие приняли 130 девушек и 170 юношей. В общем составляет 300 студентов ВУЗов. Был использован анкетно-опросный метод. Чтобы провести это исследование, мы составили опросник, который позволяет оценить медицинскую информированность и уровень медицинской активности студентов ВУЗов. Провели анкетирование анонимно. Наш опросник под названием «Изучение медицинской активности студентов ВУЗов» состоял из 15-ти вопросов: «Кто в наибольшей степени несет ответственность за Ваше здоровье?», «Знаете ли Вы точно, в какую медицинскую организацию Вы можете обратиться при возникновении признаков заболевания?», «Предоставлялась ли Вам информация Вашим образовательным учреждением о том, куда вы можете обратиться в случае проблем со здоровьем?», «Контролируете ли Вы каким-то образом

состояние своего здоровья?», «Насколько точно Вы соблюдаете рекомендации, данные Вам медицинскими работниками» и другие. Для анализа полученных данных применяли статистические методы обработки.

Результаты и обсуждение. На вопрос «Кто несет ответственность за ваше здоровье?» 90% опрошенных респондентов ответили, что сами несут ответственность за свое здоровье, а остальные 11% ответили: «ответственность несут государство и их родители». На вопрос «Интересует ли студентов собственное здоровье?» и рассчитывали получить 100% утвердительный ответ. Однако, пусть и немногие (9%) проанкетированных ответили, что они не интересуются своим здоровьем или не задумывались над этим. Вы можете увидеть в диаграмме, какие показатели участники выбрали.

Заключение. В результате проведенного опроса-анкетирования студентов ВУЗов был установлен недостаток медицинской информированности и активности студентов-медиков. Для санитарного просвещения студенчества нужно выделить дополнительное время и использовать различные методы и формы, средства массовой информации, просмотр различных тематических фильмов и передач, лекции.

Список литературы:

1. Ряпова Эльвина Игоревна, Сарчук Елена Владимировна «Изучение уровня медицинской активности у студентов медицинской академии»

ТҮЙІН

ИБОДУЛЛАЕВ С.С., НОСИРОВ Ж.М.Ж.

СТУДЕНТТЕРДІҢ МЕДИЦИНАЛЫҚ
БЕЛСЕНДІЛІГІН ЗЕРТТЕУТашкент Медициналық Академиясы, Ташкент,
Өзбекстан

Мұнда санитарлық-гигиеналық тәрбие берудің және өзінің болашақ кәсіби қызметінде профилактикалық жұмыс жүргізудің негізі ретінде ЖОО студенттерінің өз денсаулығына жауапкершілікпен қарауын сақтау және қалыптастыру мәселелері қарастырылған.

Негізгі сөздер: медициналық белсенділік, медициналық ақпараттылық, салауатты өмір салты, жеке гигиена, денсаулық

SUMMARY

S.S.IBODULLAEV, J.J. NOSIROV

STUDY OF MEDICAL ACTIVITY OF STUDENTS

Tashkent Medical Academy, Uzbekistan, Tashkent.

The problems of preserving and forming a responsible attitude to their own health among university students as the basis of sanitary and hygienic education and preventive work in their future professional activities are considered here.

Keywords: medical activity, medical awareness, healthy lifestyle, personal hygiene, health

ДАРМЕНКУЛОВА А.Ш., МЕДЕТОВА А.М., ДИЛЬМАГАМБЕТОВ С.Н.

СОДЕРЖАНИЕ НЕКОТОРЫХ ТЯЖЕЛЫХ МЕТАЛЛОВ В ПОЧВАХ И РАСТЕНИЯХ
В УСЛОВИЯХ ГОРОДСКОЙ СРЕДЫ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Руководитель кафедры химических дисциплин Гумарова Ж.Ж.
Кафедра химических дисциплин

В связи с ростом производства и урбанизацией на территории города Хромтау происходят экологические изменения. Исследование показало, что содержание свинца в почве выше, чем в других тяжелых металлах. Однако их количество ниже предельно допустимой концентрации.

Ключевые слова: экология, растения, почва, тяжелые металлы

Актуальность. В городе Хромтау с ростом урбанизации происходит изменение городской среды, которая отличается от природной. Основной причиной является загрязнение тяжелыми металлами, которые влияют на все живые организмы, в том числе и на растения[1]. Тяжелые металлы занимают особое место среди других техногенных загрязняющих веществ[2]. В их числе находятся элементы с хорошо известными биологическими функциями и жизненно необходимые для живых систем, но переходящие в разряд токсичных при повышении некоторых пределов их содержания в биологических объектах, так и элементы, физиологическая роль которых выяснена недостаточно или неизвестна и проявляющие токсический эффект уже при относительно низких концентрациях. Объектами исследования были выбраны древесные растения[3].

Цель исследования. Изучить содержание и особенности накопления некоторых тяжелых металлов в почвах и растениях в условиях городской среды (г. Хромтау).

Материалы и методы. Аппаратура, материалы, реактивы: сита почвенные с диаметром отверстий 2 мм по ГОСТ 3584-73, банки или коробки из пищевого полиэтилена, полистирола, шпатели пластмассовые по

ГОСТ 19126-79, сушильный шкаф, обеспечивающий поддержание заданного температурного режима 40 - 150 °С с погрешностью ± 5 °С, вода дистиллированная по ГОСТ 6709-72.

1. ГОСТ 17.4.4 02-84 «Охрана природы. Почвы. Методы отбора и подготовки проб для химического, бактериологического, гельминтологического анализа».

2. Атомно - абсорбционная спектрометрия. Учебно - методическое пособие.

Результаты и обсуждение. По задачам выявлены объекты исследования и виды растений. Для исследования были выбраны следующие улицы г. Хромтау: ул. Абая, ул. Айтеке би и участок промзоны, отличающиеся неодинаковой степенью антропогенной и техногенной загрузки. Отбор проб осуществлялся на 3-х участках с каждой улицы и каждый участок определялся GPS навигатором. Определен уровень загрязнения почвы города Хромтау тяжелыми металлами.

Химический анализ показал, что концентрация свинца была значительно больше, чем концентрация других тяжелых металлов. Это объясняется тем, что свинец достаточно прочно закрепляется в верхнем почвенном горизонте, который попадает на земную поверхность в результате сгорания дизельного топлива,

при плавке руд и внесении удобрений.

Заклучение. По результатам химического анализа почвы установлено, что по валовому содержанию концентрации Pb, Cr, Cd не превышают значения ПДК. На основании химического анализа исследованные почвы по уровню загрязнения отнесены к категориям допустимых с возможным использованием для выращивания древесных растений и с меньшим негативным воздействием на здоровье населения в условиях города Хромтау.

Список литературы:

1. Водяницкий Ю.Н., Ладонин Д.В., Савичев А.Т. Загрязнение почв тяжелыми металлами. -М.: 2012. с.304.
2. Испытательная лаборатория ТОО «НИИ «Батысэкопроект». Протокол испытаний №461 от 30.12.2016 г.
3. Возбуждая А. Е. Химия почвы. -М.: Изд-во «Высшая школа»,

ТҮЙІН

ДАРМЕНКУЛОВА А.Ш., МЕДЕТОВА А.М.,
ДИЛЬМАГАМБЕТОВ С.Н.

ҚАЛА ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ТОПЫРАҚ ЖӘНЕ ӨСІМДІК ҚҰРАМЫНДАҒЫ КЕЙБІР АУЫР МЕТАЛДАРДЫҢ МӨЛШЕРІ

Өндіріс пен урбанизацияның өсу деңгейіне байланысты Хромтау қаласы аумағында экологиялық өзгерістер орын алуда. Зерттеу барысында топырақта қорғасын мөлшері басқа ауыр металдардан жоғары екені анықталды. Дегенмен олардың мөлшері шекті рұқсат етілген концентрациядан төмен.

Негізгі сөздер: экология, өсімдіктер, топырақ, ауыр металдар

SUMMARY

A.SH.DARMENKULOVA, A.M.MEDETOVA,
S.N.DILMAGAMBETOV

AMOUNT OF SOME HEAVY METALS IN SOILS AND PLANTS IN URBAN ENVIRONMENT

Environmental changes are taking place in the territory of the city of Khromtau due to the growth level of production and urbanization. During the research, it was found that the amount of lead in the soil is higher than other heavy metals. However, their amount is below the maximum permissible concentration.

Keywords: ecology, plants, soil, heavy metals

НҰРМҰХАНОВ Б.Н., ХАМЗИЕВА М.М., САҒЫНҒАЛИ Н.М., ТЕМИРЗАКОВА А.А., ШАҚТЫБАЙ А.Т.

АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНЫҢ АУМАҒЫНДАҒЫ ТОПЫРАҚ ҚҰРАМЫНЫҢ ГИГИЕНАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ракишева В.А. – ғылыми жетекшісі, оқытушы.
Жалпы гигиена кафедрасы

Ақтөбе қаласының әлеуметтік маңызы бар және стратегиялық объектілеріндегі топырақтың микробиологиялық, химиялық және паразитологиялық құрамын зерттеу.

Негізгі сөздер: гигиена, экология, топырақ

Өзектілігі: Балалар алаңдары қалалық елді мекен инфрақұрылымының ажырамас бөлігі, балалардың белсенді демалысы мен даму орны болып табылады. Балалар алаңдары аумағының орналасуы мен гигиеналық жағдайын реттейтін нормативтік базаны талдау, оларды пайдалану тәртібі олардың мазмұнын бақылауды жүзеге асыратын бірыңғай құжаттың жоқтығын анықтауға мүмкіндік берді [1, 2].

Зерттеу мақсаты: Ақтөбе қаласындағы әлеуметтік маңызы бар және стратегиялық нысандардағы топырақтың микробиологиялық, химиялық және паразитологиялық құрамын зерттеу.

Зерттеу материалдары мен әдістері: Қазақстан

Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 7-1/393 «Орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілердің және биологиялық материалдың сынамаларын алу қағидаларын бекіту туралы» бұйрығына сәйкес 5-тарау, 33-тармаққа сәйкес, әр учаскеде топырақ сынамаларын алу «конверт әдісімен» кемінде 16 шаршы метр (4 * 4 м) 5 нүктен, әр топырақтан 250 г топырақтан жүргізілді. жалпы көлемі 1 кг 10 см тереңдікте микробиологиялық (коли-титр (ИТТБ), *Cl.perfringens titri*), химиялық (нитраты, қорғасын) және паразитологиялық көрсеткіштері (қоздырғыш микроорганизмдер ерлер гелинтертерінің жұмыртқалары) және Ақтөбе облыстық

санитарно-эпидемиологиялық сараптама орталығына жіберілді.

Бірінші бақылау пунктiнен – Ақтөбе қаласы, А. Досжанова 82/2 мекенжайы бойынша мектепке дейiнгi мекеменiң ойын алаңы, микробиологиялық, химиялық және паразитологиялық көрсеткiштерi бойынша әрқайсысы 1 кг-нан 3 сынама алынды. Екiншi бақылау пунктi Ақтөбе қаласының №1 орта мектебi, көшесi Гришина 72/3, мұнда микробиологиялық, химиялық және паразитологиялық көрсеткiштер бойынша әрқайсысы 1 кг-нан 3 сынама алынды. Үшiншi бақылау пунктi: М. Бапиұлы көшесiнде орналасқан су алғыштың жанындағы аумақ, мұнда микробиологиялық, химиялық және паразитологиялық көрсеткiштер бойынша әрқайсысы 1 кг көлемiнде 3 сынама алынды.

Нәтижелер мен талқылау: Ақтөбе қаласының 3 бақылау нүктесiнен алынған топырақ топырақтарына жүргiзiлген зертханалық талдау нәтижелерi бойынша микробиологиялық көрсеткiштер бойынша: коли-титр

(ИТТВ және *Cl.perfringens* титрлерi), топырақтағы нитраттардың және қорғасынның құрамы бойынша химиялық және паразитологиялық көрсеткiштерi бойынша. патогендi микроорганизмдер ерлер гельминттерiнiң жұмыртқалары, шектi рұқсат етiлген концентрациядан асып кетулер жоқ. Барлық нәтижелер қалыпты.

Қорытынды: Ақтөбе қаласындағы әлеуметтiк маңызы бар және стратегиялық объектiлерде топырақ сынамаларын алуды зерттеу және зертханалық зерттеу нәтижелерi бойынша микробиологиялық, химиялық және паразитологиялық ластанулар жоқ, барлық көрсеткiштер шектi рұқсат етiлген концентрацияда деп қорытынды жасауға болады.

Әдебиеттер тiзiмi:

1. Гигиена и экология человека. Крымская И.Г.: изд Феникс-2022г с 258
2. Гигиена и экология человека. Дьякова Н. А., Гапонов С. П., Сливкин А. И. 1-е издание 2023-318с.

РЕЗЮМЕ

НҰРМҰХАНОВ Б.Н., ХАМЗИЕВА М.М.,
САҒЫНҒАЛИ Н.М., ТЕМИРЗАКОВА А.А.,
ШАҚТЫБАЙ А.Т.

ГИГИЕНИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СОСТАВА ПОЧВ В РАЙОНЕ ГОРОДА АКТОБЕ

Западно-Казакстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казакстан

Изучение микробиологического, химического и паразитологического состава почвы на социально значимых и стратегических объектах г. Актобе.

Ключевые слова: гигиена, экология, почва

SUMMARY

B.N.NURMUKHANOV, M.M.KHAMZIEVA,
N.M.SAGYNGALI, A.A.TEMIRZAKOVA,
A.T.SHAQTYBAY

HYGIENIC CHARACTERISTICS OF SOIL COMPOSITION IN THE AREA OF THE CITY OF AKTOBE

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Study of the microbiological, chemical and parasitological composition of the soil at socially significant and strategic sites in Aktobe.

Keywords: hygiene, ecology, soil

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ГИГИЕНИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ПОКАЗАТЕЛЕЙ МИКРОКЛИМАТА В УЧЕБНЫХ КОРПУСАХ ЗКМУ ИМЕНИ МАРАТА ОСПАНОВА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Научный руководитель – старший преподаватель Шаяхметова К.Н.

Кафедра гигиенических дисциплин с профессиональными болезнями гигиены

В настоящее время проблема зависимости здоровья человека от окружающей среды актуальна как никогда. Современный студент большую часть своей жизни проводит в закрытых помещениях учебных заведений, комната становится для них своеобразной средой обитания. Для здоровья и высокой успеваемости учащихся в классах необходимы благоприятные условия. Параметры микроклимата напрямую влияют на тепловое самочувствие человека и его работоспособность.

Ключевые слова: микроклимат, температура, скорость движения воздуха, влажность воздуха

Актуальность. Проблема зависимости здоровья человека от окружающей среды сейчас актуальна как никогда. Современный студент большую часть жизни проводит в замкнутом пространстве учебных заведений, помещение становится для них некоей средой обитания. Для здоровья и высокой работоспособности студентов в кабинетах необходимы благоприятные условия. Параметры микроклимата оказывают непосредственное влияние на тепловое самочувствие человека и его работоспособность. Данное исследование направлено на изучение микроклимата кабинетов университета и сравнение полученных данных с санитарно-гигиеническими нормами.

Цель исследования. Измерение и сравнительная гигиеническая оценка показателей микроклимата в учебных корпусах ЗКМУ имени Марата Оспанова. Определение их соответствия санитарно-гигиеническим нормам и правилам.

Материалы и методы. Исследовательская работа выполнена в Западно-Казахстанском медицинском университете имени Марата Оспанова (2022-2023). Измерение параметров микроклимата (температура, влажность воздуха, скорость движения воздуха) проводилось в первом, втором и главном корпусах и получены для сравнительной оценки этих данных [1]. Определение показателей микроклимата по методу гигиенического исследования определяли с помощью прибора Метеоскоп-М, полученного из научно-практического центра. Исследовательская работа проводилась с проверкой на соответствие требованиям ГОСТ 12.1.005-88 и ГОСТ №169 МНЭ РК от 28.02.2015. Показатели микроклимата учебных кабинетов измерялись на высоте 1,0 м от пола помещения [2,3].

Результаты и обсуждение. Полученные результаты были следующими (средние значения): Комнатная

температура:

Главный корпус январь месяц 2023 г:

Температура; 24,0С Влажность воздуха; 27,6%

Скорость движения воздуха; 0,15 м/сек

1 Учебно-лабораторный корпус январь месяц

Температура; 24,0С Влажность воздуха; 29%

Скорость движения воздуха; 0,15 м/сек

2 Учебно-лабораторный корпус январь месяц

Температура; 19,90С Влажность воздуха; 32%

Скорость движения воздуха; 0,17 м/сек

Главный корпус март месяц 2023 г:

Температура; 21,20С Влажность воздуха; 32%

Скорость движения воздуха; 0,17 м/сек

1 Учебно-лабораторный корпус январь месяц

Температура; 21,40С Влажность воздуха; 36,4%

Скорость движения воздуха; 0,16 м/сек

2 Учебно-лабораторный корпус январь месяц

Температура; 18,80С Влажность воздуха; 37,2%

Скорость движения воздуха; 0,15 м/сек

Выводы. Показания микроклимата в учебных корпусах соответствуют только по параметрам температуры и скорости движения воздуха. Несоответствие наблюдается по параметрам влажности воздуха во всех трех корпусах.

Список литературы:

1. Некрасова Ю.Э., Кузнецов П.А., Боталов Н.С., Кулеш Т.А., Зуева Т.В. Гигиеническая оценка условий проживания в общежитии студентов-медиков // Международный студенческий научный вестник. – 2018. – № 5.
2. Корчков А.П. Микроклимат помещений // Вестник магистратуры- 2020.-№2-1(101)
3. ҚР ҰЭМ №169 28.02.2015ж № 169 «Об утверждении гигиенических нормативов к физическим факторам, оказывающим воздействие на человека»

ТҮЙІН

ӨСЕРБАЙ Ә.Е.

«МИКРОКЛИМАТТЫ ӨЛШЕУ» ЗЕРТТЕУІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Қазіргі уақытта адам денсаулығының қоршаған ортаға тәуелділігі мәселесі бұрынғыдан да өзекті. Қазіргі студент өмірінің көп бөлігін оқу орындарының жабық кеңістігінде өткізеді, бөлме олар үшін өзіндік тіршілік ортасына айналады. Студенттердің денсаулығы мен жоғары үлгерімі үшін сыныптарда қолайлы жағдайлар қажет. Микроклиматтың параметрлері адамның жылулық әл-ауқатына және оның өнімділігіне тікелей әсер етеді.

Негізгі сөздер: микроклимат, температура, ауаның қозғалыс жылдамдығы, ауа ылғалдылығы

SUMMARY

A.E.USERBAY

STUDY “MICROCLIMATE MEASUREMENT”

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The dependence of human health on the environment is now very relevant. The student spends most of his life in the closed space of the University. The room becomes a habitat. For the health and high working capacity of the student, favorable conditions are required: light, fresh air, heat. The microclimate affects the thermal well-being of a person and his work.

Keywords: microclimate, temperature, air humidity, air velocity

ТОВЕКЕЛОВА Р.М., СУЛЕЕВА Ж.А.

САУ ЖӘНЕ ПИЕЛОНЕФРИТ АУРУЛАРЫ БАР СТУДЕНТТЕРДІҢ НЕСЕБІНІҢ МИКРОФЛОРАСЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Ажмуратова М.А.

Микробиология, вирусология және иммунология кафедрасы

Соңғы жылдары пиелонефриттің пайда болу жиілігі бүйрек аурулары арасында бірінші орында тұр. Зерттеудің мақсаты: студенттердің зәріндегі қалыпты микрофлораны зерттеу; пиелонефритпен ауыратын науқастарда зәр микрофлорасының өзгеруін бақылау; пиелонефриттегі зәр құрамындағы микрофлораның өзгеруін оларды қалыпты микрофлорамен салыстыру арқылы зерттеу

Негізгі сөздер: пиелонефрит, микрофлора, бүйрек, несеп

Өзектілігі. Зәр – бұл денеде болатын барлық процестердің, соның ішінде бүйректегі қабынудың сенімді көрінісі. Мысалы, пиелонефрит ауруы – бүйректің және бүйрек түбегінің көбінесе интерстициялық талшығының қабынуы. Соңғы жылдары пиелонефриттің кездесу жиілігі бүйрек ауруларының арасында бірінші орында. Қазақстан бойынша пиелонефрит ауруымен студенттердің 2015 жылы 67%-ы, 2016 жылы 82%-ы, ал 2017 жылы 96%-ы тіркелген. Яғни, жыл сайын пиелонефритпен ауыратын студенттер саны өсуде. Осы ауру кезінде несептің құрамындағы микрофлораның қалай өзгеретіндігін білу маңызды ақпараттардың бірі болып табылады.

Зерттеу мақсаты: Студенттердің несепінің құрамындағы қалыпты микрофлораны зерттеп, нәтижесін бағалау; Пиелонефритпен ауыратын науқастарда несеп микрофлорасының өзгеруін бақылау; Пиелонефрит кезіндегі несеп құрамындағы микрофлораның өзгерісін қалыпты микрофлорамен салыстыра отырып, баяндау.

Материалдар мен әдістер. Қалыпты микрофлораны анықтау мақсатында студенттердің несепі

алынды. Зерттеу Микробиология, вирусология және иммунология кафедрасының зертханасында жүргізілді. Зерттеу барысында бактериологиялық, бактериоскопиялық әдістер қолданылды. Микроорганизмдерді өсіру үшін ет-пептонды агар және Эндо орталары қолданылды. Ал пиелонефритпен ауыратын науқастар туралы ақпарат Отбасылық клиника емханасынан алынды. Зерттеу топтары БҚМУ-ң 2 курс студенттері. Зерттеу алдында зерттеуге қатысушы студенттер зерттеудің мақсаты және шарттарымен танысып, келісімін берді.

Зерттеу нәтижелері мен талқылау. Студенттердің несепінің қалыпты микрофлорасының құрамында *Corynebacterium* spp., *Lactobacillus* spp., *Neisseria* spp., *Staphylococcus* spp. бактериялары табылды. Пиелонефрит ауруы кезінде несептің микрофлорасы айтарлықтай өзгереді. Пиелонефрит қоздырғышы- *E. Coli*. Қоздырғыштарының арасында *E. coli*-ден басқа: Стафилококк (*Staphylococcus saprophyticus*, *Staphylococcus aureus*); Клебсиелла (*Klebsiella pneumoniae*); Протеус (*Proteus mirabilis*); Энтерококк; псевдомонас (*Pseudomonas aeruginosa*); энтеробактерия (*Enterobacter species*); Стрептококк;

Патогенді саңырауқұлақтар анықталады [1].

Қорытынды: Пиелонефрит – бүйректің бейспецификалық- инфекциялық ауруы болып табылады. Басым қоздырғышы – E. Coli. Осы жұмысымызда пиелонефрит ауруы бар науқастардың несебінің

микрофлорасын толық зерттеп, нақты мәліметтер жинай алдық.

Әдебиеттер тізімі:

1. Руководство по клинической лабораторной диагностики «Бактериологический анализ мочи»

РЕЗЮМЕ

ТОВЕКЕЛОВА Р.М., СУЛЕЕВА Ж.А.

МИКРОФЛОРА МОЧИ ЗДОРОВЫХ СТУДЕНТОВ И СТУДЕНТОВ С ПИЕЛОНЕФРИТОМ

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

В последние годы частота встречаемости пиелонефрита занимает первое место среди заболеваний почек. Цель исследования: изучить нормальную микрофлору в составе мочи студентов; контролировать изменения микрофлоры мочи у больных пиелонефритом; изучить изменения микрофлоры в составе мочи при пиелонефрите, сравнив их с нормальной микрофлорой.

Ключевые слова: пиелонефрит, микрофлора, почки, моча

SUMMARY

R.M.TOVEKELOVA, ZH.A.SULEEVA

URINARY MICROFLORA OF HEALTHY STUDENTS AND STUDENTS WITH PYELONEPHRITIS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

In recent years, the incidence of pyelonephritis ranks first among kidney diseases. The aim of the study: to study the normal microflora in the urine of students; to control changes of the urine microflora in patients with pyelonephritis; to study changes in the urine microflora at pyelonephritis, comparing them with the normal microflora.

Keywords: pyelonephritis, microflora, kidney, urine

НАУРЫЗБАЙ Д.Ж., ҚУАНЫШ Б.О.

ӘРТҮРЛІ ҰЗЫНДЫҚТАҒЫ, ЖИЛІКТЕГІ ЭЛЕКТРОМАГНИТТІК ТОЛҚЫНДАРДЫҢ МИКРООРГАНИЗМГЕ ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: м.ғ.к. Насухин Ш.Б.

Микробиология, вирусология, иммунология кафедрасы

Медициналық жабдықты дезинфекциялау және зарарсыздандыру кезінде радиотолқындар қолданылмайды. Бұл толқындардың бактерицидтік, спорицидтік әсерін зерттеу зарарсыздандыру әдісін қолдану аясын кеңейтеді деп санаймыз. Көптеген зарарсыздандыру әдістері зарарсыздандырылатын материалды зақымдайды және бұл радио толқындарының әсері туралы белгісіз. Сондықтан біз бұл мәселені зерттеу өзекті деп санаймыз.

Негізгі сөздер: радиотолқындар, E-coli, Staphylococcus Aureus, УВЧ

Өзектілігі: Медициналық құралдармен-жабдықтарды дезинфекциялау мен стерилдеу кезінде радиотолқындар қолданылмайды. Осы толқындардың бактерицидтік, спорицидтік әсерін зерттеу стерилдеу әдісінің аясын кеңейтетініне сенімдіміз. Көптеген стерилдеу тәсілдері стерилденетін материалды бүлдіреді, ал радиотолқындардың бұндай әсері туралы мәлімет жоқ. Сондықтан бұл мәселені зерттеу өзекті деп ойлаймыз.

Зерттеудің мақсаты: Радиотолқындардың бактерияларға әсерін зерттеу. ЭМТ-ды дезинфекциямен стерилизациялау ісінде қолдануды микробиологиялық негіздеу.

Материалдар мен әдістер: Әртүрлі радиотолқындар көзі болып табылатын аппараттар және зерттеу объектісі ретінде мұражайлық E-coli, Staphylococcus Aureus алынды. Қысқа толқында зерттеу үшін тұрмыстық микротолқынды пеш (ARG). Орташа және ұзын толқындар көзі медициналық мақсатта қолданылатын УВЧ аппараты. Зерттеу және тест микробтар сұйық ортада және де тығыз ортадағы бактерия колониясы арқылы өткізілген жіптегі микробтарға әсері. Екеуінде де экспозиция 5 секундтан басталды. Ал орташа және ұзын толқындардың экспозициясы 5 және 10 минут. Экспозиция уақыты біткеннен кейін материалдар ЕПА-ға себіліп, 24-48 сағатқа термостатқа

қойылды (37°).

Нәтижелері мен талқылау: 5 және 10 секунд аралығында күнделікті қолданылатын микротолқынды пештің қысқа толқыны мен УВЧ аппаратының ұзын толқындарынан 5 және 10 минут аралығында микроорганизмдер жойылмады [1].

Қорытынды: Ультрақысқа толқындар бактерицидтік әсер етеді, яғни оларды кейбір тұрмыстық және медициналық құралдар мен заттарды залалсыздандыруға қолдануға негіз бар деп санаймыз [3]. Әртүрлі жиіліктегі ұзын толқындардың бактерицидтік әсері жоқ, бірақ олар ұзақ әсер еткенде микроорганизмдердің

кейбір биологиялық қасиеттерін өзгертуге қабілетті, демек бұл әсерді микроорганизмдердің резистенттілігін, генетикасы мен экологиясын, патогенділігін зерттеуге қолдануға болады деп ойлаймыз [2].

Әдебиеттер тізімі:

1. Статъя “The Effects of Microwave Radiation on Microbial Cultures”
2. Статъя “Исследование воздействия низкочастотного СВЧ” 9008 / 2013 г
3. Статъя “Действие сверхвысокочастотного электромагнитного поля на микроорганизмы” / 2017 г

РЕЗЮМЕ

НАУРЫЗБАЙ Д.Ж., ҚУАНЫШ Б.О.

ВЛИЯНИЕ ЭЛЕКТРОМАГНИТНЫХ ВОЛН РАЗЛИЧНОЙ ДЛИНЫ, ЧАСТОТЫ НА МИКРООРГАНИЗМ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

При дезинфекции и стерилизации медицинского оборудования радиоволны не применяются. Мы считаем, что изучение бактерицидного, спороцидного действия этих волн расширяет сферу применения метода стерилизации. Многие методы стерилизации повреждают стерилизуемый материал, и о таком воздействии радиоволн не известно. Поэтому мы считаем, что изучение этого вопроса актуально.

Ключевые слова: радиоволны, кишечная палочка, золотистый стафилококк, УВЧ

SUMMARY

D.Z.NAURYZBAY, B.O.KUANYSH

THE EFFECT OF ELECTROMAGNETIC WAVES OF VARIOUS LENGTHS AND FREQUENCIES ON THE MICROORGANISM

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Radio waves are not used for disinfection and sterilization of medical equipment. We believe that the study of the bactericidal, sporicidal action of these waves expands the scope of the sterilization method. Many sterilization methods damage the material being sterilized, and such exposure to radio waves is not known. Therefore, we believe that the study of this issue is relevant.

Keywords: radio waves, *E. coli*, *Staphylococcus aureus*, UHF

ҚАНАТ Ә.А., МҰРАТОВА М.Қ.

«ПАСТЕРЛЕНГЕН ЖӘНЕ УЛЬТРАПАСТЕРЛЕНГЕН СҮТТІҢ МИКРОФЛОРАСЫ» ЗЕРТТЕУІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Актөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші: м.ғ.к., доцент Урекешов Б.С.

Микробиология, вирусология және иммунология кафедрасы

Қолданысқа ие 3,2% және 6% сүттің құрамындағы микроорганизмдерді қарастыру. Пастерленген және ультрапастерленген сүт дұрыс сақталмаған жағдайда микроорганизмдердің көбейіп, сүт өнімі бұзылуы және адамдарда ауру дамуына әкелуі мүмкін.

Негізгі сөздер: пастерлеу, ультрапастерлеу, микрофлора, ЕПА, колония

Өзектілігі. Қолданысқа ие 3,2% және 6% сүттің құрамындағы микроорганизмдерді қарастыру. Пастерленген және ультрапастерленген сүт дұрыс сақталмаған жағдайда микроорганизмдердің көбейіп, сүт өнімі бұзылуы және адамдарда ауру дамуына әкелуі мүмкін[1].

Зерттеу мақсаты: Пастерленген және

ультрапастерленген сүттің микрофлорасы адам организміне теріс әсер етуін зерттеу. Пастерленген және ультрапастерленген сүттің микробиологиялық сапасы деңгейіндегі айырмашылығын анықтау.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу материалы ретінде 3,2%-тік және 6%-тік пастерленген және ультрапастерленген сүттің сынамасы алынды, зерттеудің

негізгі әдістері ретінде бактериологиялық және бактериоскопиялық әдістер қолданылды. Батыс Қазақстан медицина университетінің микробиология кафедрасының зертханасында сынамаларды зертханалық жұмыс жүргізу арқылы зерттеу. Пастерленген және ультрапастерленген сүттің микробиологиялық сапасын анықтау жүргізілді.

Нәтижелері мен талқылау. Зерттеу барысында пастерленген сүт пен ультрапастерленген сүтте микроорганизмдер табылды. Сынамаларды ЕПА-да дақылдандырдық. Жалпы есеппен нәтиже жоғары дәрежеде болу үшін 8 сынама жасалды. Бақылау кезінде бактерия колониялары анықталды. Пастерленген сүттің ультрапастерленген сүтке қарағанда жалпы микробтық санын анықтау және Грам әдісімен бояу барысында морфологиялық жағынан микрофлора өзгерісін байқалды [2]. Бұл сүтті пастерлеудің тиімділігін көрсетеді.

Қорытынды. Көп адамдар сүт өнімін

пайдалануына байланысты, пастерленген және ультрапастерленген сүт өніміне сынама жүргізілді. Пастерленген және ультрапастерленген сүттің микрофлорасында пайдалы және зиянды микробтар бар екенін көреміз. Бірақ мұқият пастерлеу процесінің арқасында патогендік бактериялардың саны айтарлықтай азаяды, бұл өнімнің қауіпсіздігін қамтамасыз етеді. Дегенмен, осыған қарамастан, ықтимал ауруларды болдырмау үшін сүт өнімдерін сақтау және пайдалану ережелерін сақтау маңызды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Мирошникова Е.П. Микробиология молока и молочных продуктов//2005. 5-27бет.
2. Воробьев А.А., Быков А.С. Атлас по медицинской микробиологии, вирусологии и иммунологии// Морфология бактерии. 2003ж. 35-37бет. 44-46бет. 60-70бет.

РЕЗЮМЕ

ҚАНАТ Ә.А., МҰРАТОВА М.Қ.

ИССЛЕДОВАНИЕ «МИКРОФЛОРА ПАСТЕРИЗОВАННОГО И УЛЬТРАПАСТЕРИЗОВАННОГО МОЛОКА»

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

Рассмотрены микроорганизмы, содержащиеся в 3,2% и 6% молока. Пастеризованное и ультрапастеризованное молоко при неправильном хранении может привести к размножению микроорганизмов, нарушению производства молока и развитию заболеваний у людей.

Ключевые слова: пастеризация, ультрапастеризация, микрофлора, ЕПА, колония

SUMMARY

A.A.KANAT, M.K.MURATOVA

MICROFLORA OF PASTEURIZED AND ULTRA-PASTEURIZED MILK

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Microorganisms contained in 3.2% and 6% of milk are considered. Pasteurized and ultra-pasteurized milk, if stored improperly, can lead to the proliferation of microorganisms, disruption of milk production and the development of diseases in humans.

Keywords: pasteurization, ultra-pasteurization, microflora, ERA, colony

САҒЫНҒАЛИЕВА М.Н

“ҚЫШҚЫЛ СҮТ ӨНІМДЕРІН ҚОЛДАНҒАНДА АУЫЗ ҚУЫСЫНЫҢ МИКРОБИОЦЕНОЗЫНЫҢ ӨЗГЕРІСІ” ЗЕРТТЕУІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Актөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекші – м.ғ.к., доцент Урекешов Б.С.
Микробиология, вирусология және иммунология кафедрасы

Ауыз қуысының дисбактериозын емдеуге көмектесетін көптеген әдістер бүгінгі күнге дейін өзекті. Ең тиімді халықтық әдісі қышқыл сүт өнімдерін қолдану. Қышқыл сүт өнімдерін қолдануда ауыз қуысының микробиоценозының өзгерісін анықтау зерттеудің мақсаты деп саналады.

Негізгі сөздер: дисбактериоз, ауыз қуысы, сүт өнімдері

Өзектілігі. Макроорганизм мен қалыпты микрофлора арасындағы динамикалық тепе-теңдікті бұзған кезде әртүрлі себептердің әсерінен

микробиоценоздар құрамында өзгерістер орын алып, дисбактериоз біртіндеп қалыптасады [1]. Дисбактериоз әртүрлі дене жүйелерінде (мысалы, ас қорыту

жолдарында, соның ішінде ауыз қуысында) патологиялық процестер кезінде байқалатын белгі кешені, әртүрлі клиникалық көріністерге ие болуы мүмкін бактериологиялық тұжырымдама. Фармакологиялық индустрия пайда болғанға дейін көп уақыт бұрын адамдар дәстүрлі медицина қызметіне жүгінді. Ауыз қуысының дисбактериозын емдеуге көмектесетін көптеген әдістер бүгінгі күнге дейін өзекті. Ең тиімді халықтық әдісі қышқыл сүт өнімдерін қолдану [2].

Зерттеудің мақсаты: Қышқыл сүт өнімдерін қолдануда ауыз қуысының микробиоценозының өзгерісін анықтау

Материалдар мен әдістер: 7 студенттерден стерилді тіс шұғығышпен тіс жұғындысы алынды. Алынған жұғындыны 0,1 мл физ. ертіндіге салынды және бірнеше минуттан соң ертіндіден алынған сынама Голд әдісі бойынша себіліп ЕПА коректік ортасында 48 сағатта өсірілді. Колониялар саны анықталды және Грам бойынша боя жүргізіліп микроскопиялық зерттеу жүргізілді. Зерттелушілерге 24 күн бойы табиғи сүттен жасалған айран берілді.

Нәтижелері мен талқылау: Күнделікті қышқыл сүт өнімдерін пайдаланған зерттелушілердің 1 сынамадағы себілген бактериялар 42,85%- да 2 және

14,28%-да 3ші секторларға өсіп шықты. Карисогенді актиномицеттер мен стафилококктар анықталды. 24 күн бойы айран қабылданған студенттердің микрофлорасында бактериялардың секторларға жайылуы азайғаны байқалды және 85,71% зерттелушіде лактобактериялар анықталды.

Қорытынды: Қышқыл сүт өнімдерін қолдануда ауыз қуысының микробиоценозының өзгерісі анықталды. Зерттелушілерден алынған қортынды сынамадан лактобактериялар пайда болуы мен етті пептон агарында өсіп шыққан секторлар азайды. Қышқыл сүт өнімдер ауыз қуысының микрофлорасының жақсаруына көмектесетіні анықталды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Е.Г. Зеленова, М.И. Заславская, Е.В. Салина, СП. Рассанов МИКРОФЛОРА ПОЛОСТИ РТА: НОРМА И ПАТОЛОГИЯ Лекции для студентов стоматологического факультета Учебное пособие Научный редактор проф. А.Н. МАЯНСКИЙ 2004 21-61 бет
2. Н.А. Правосудова, В.Л. Мельников. Микробиология полости рта. Учебно-методическое пособие для студентов медицинских вузов ПЕНЗА 2013 7- 12 бет

РЕЗЮМЕ

САГИНГАЛИЕВА М.Н.

ИССЛЕДОВАНИЕ «ИЗМЕНЕНИЕ МИКРОБИОЦЕНОЗА ПОЛОСТИ РТА ПРИ УПОТРЕБЛЕНИИ КИСЛОМОЛОЧНЫХ ПРОДУКТОВ».

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Многие методы, помогающие лечить дисбактериоз полости рта, актуальны и сегодня. Самый действенный народный метод – употребление кисломолочных продуктов. Целью исследования является определить изменение микробиоценоза полости рта при употреблении кисломолочных продуктов, определить изменение микробиоценоза полости рта при употреблении кисломолочных продуктов.

Ключевые слова: дисбактериоз, ротовая полость, молочные продукты

SUMMARY

M.N.SAGYNGALIEVA

CHANGES IN THE MICROBIOCENOSIS OF THE ORAL CAVITY WITH THE USE OF FERMENTED MILK PRODUCTS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Many methods that help treat oral dysbiosis are still relevant today. The most effective folk method is the use of fermented milk products. The aim of the study is to determine the change in the microbiocenosis of the oral cavity when using fermented milk products, to determine the change in the microbiocenosis of the oral cavity when using fermented milk products.

Keywords: dysbiosis, oral cavity, dairy products

СЕЙЛОВА А.А., СУНДЕТБАЕВА Н.А.

ВЛИЯНИЕ ЖЕВАТЕЛЬНОЙ РЕЗИНКИ НА КИСЛОТНО-ОСНОВНОЙ И МИНЕРАЛЬНЫЙ БАЛАНС В РОТОВОЙ ЖИДКОСТИ

Западно-Казахстанской медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научный руководитель - к.м.н. Бердешева Г. А.

Кафедра «Общая гигиена»

Целью данного исследования было изучение влияния жевательных резинок, содержащих аспартам и сукралозу, на кислотно-щелочной баланс и содержание минеральных компонентов в смешанной слюне после приема углеводосодержащей пищи.

Ключевые слова: анамнез, аспартам, сукралоза, зубная конструкция

Актуальность. Несмотря на широкое распространение жевательной резинки, дискуссия о ее вреде и пользе для здоровья полости рта, и как и для здоровья в целом продолжается до сих пор. Неизвестно, зависит ли влияние жевательной резинки на зубы от типа заменителя сахара [1]. Ранние исследования влияния жевательной резинки на здоровье зубов выявили увеличение роста зубного налета после использования жевательной резинки с сахарозой. Мы решили сосредоточить внимание на изменениях в составе ротовой жидкости после приема современных жевательных резинок, содержащих аспартам и сукралозу, которые являются распространенными заменителями сахара [2,3].

Цель исследования. Целью настоящего исследования было изучение влияния жевательных резинок, содержащих аспартам и сукралозу, на кислотно-основной баланс и содержание минеральных компонентов в смешанной слюне после приема углеводсодержащей пищи.

Материалы и методы исследования. Данное исследование проводилось на кафедре «Общая гигиена» Западно-Казахстанского медицинского университета имени Марата Оспанова. Участники в возрасте от 19-ти до 21-го года были отобраны из числа студентов стоматологического факультета. Критерии включали: предварительно санированную полость рта, естественные зубы без зубных конструкций, отсутствие в анамнезе и жалоб на заболевание ЖКТ, отсутствие употребления лекарственных препаратов, которые могли бы повлиять на результаты исследования, информированное согласие.

Дизайн исследования включал 5 групп добровольцев, в каждой группе 6 женщин и 4 мужчин. Во всех группах эксперименту предшествовало не менее чем

3-часовое голодание. Ротовая жидкость или «смешанная» слюна собиралась путем сплевывания в течение 6-ти минут. В 1-й группе материал собирали после полоскания рта, во 2-й группе – после приема фруктового сока, в 3-5 группах – после приема сока с последующим использованием жевательных резинок различного состава. В образцах ротовой жидкости определяли рН, буферную емкость, уровень общего белка, пирувата, кальция и неорганических фосфатов.

Результаты и обсуждение. Применение жевательной резинки предотвратило повышение пирувата, способствуя нормализации уровня рН и буферной емкости ротовой жидкости. Жевательные резинки не влияли на уровень кальция и общего белка, а также приводили к увеличению неорганических фосфатов.

Заключение. Таким образом, употребление исследованных жевательных резинок без сахарозы после приема фруктового сока способствует нормализации рН ротовой жидкости и буферной емкости, частично за счет предотвращения накопления пирувата; не влияет на уровень белка и кальция; значительно повышает концентрацию фосфатов в «смешанной» слюне. Эффект исследованных жевательных резинок не зависит от состава сахарозаменителей и, по-видимому, обусловлен «очищающим» действием и снижением образования зубного налета.

Список литературы:

1. Боровский, Е.В. Биология полости рта / Е. В. Боровский, В. К. Леонтьев. 2-е изд.- М.: Медицинская книга, 2021.;
2. Большой химический справочник / А. И. Волков, И. М. Жарский. – Минск: Современная школа, 2017.;
3. Эрлихман, В. Жевать всегда, жевать везде / Gala Биография. – 2019.;

ТҮЙІН

СЕЙЛОВА А.А., СУНДЕТБАЕВА Н.А.

САҒЫЗДЫҢ АУЫЗ СҮЙЫҚТЫҒЫНДАҒЫ
ҚЫШҚЫЛ-НЕГІЗ ЖӘНЕ МИНЕРАЛДЫ ТЕПЕ-
ТЕНДІККЕ ӘСЕРІМарат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина
университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Бұл зерттеудің мақсаты құрамында аспартам мен сукралоза бар сағыздың қышқыл-негіз балансына және құрамында көмірсулар бар тағамды қабылдағаннан кейін аралас сілекейдегі минералды компоненттердің құрамына әсерін зерттеу болды.

Негізгі сөздер: анамнез, аспартам, сукралоза, тіс құрылысы

SUMMARY

A.A.SEYLOVA, N.A.SUNDETBAEVA

THE EFFECT OF CHEWING GUM ON THE ACID-
BASE AND MINERAL BALANCE IN THE ORAL
FLUIDWest Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The purpose of this study was to study the effect of chewing gums containing aspartame and sucralose on the acid-base balance and the content of mineral components in mixed saliva after ingestion of carbohydrate-containing food.

Keywords: anamnesis, aspartame, sucralose, dental construction

КАБДУЛГАЛИЕВА А.С., АБДРАШ Р.Б., АБДУЛЛАЕВА Л.З., ГАПОНОВА А.Ю.

ВЛИЯНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ СИГАРЕТ НА СОСТОЯНИЕ СЛИЗИСТОЙ ПОЛОСТИ
РТА СРЕДИ СТУДЕНТОВ ЗАПАДНО-КАЗАХСТАНСКОГО МЕДИЦИНСКОГО
УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ МАРАТА ОСПАНОВА

Западно-Казакстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Научный руководитель - ассистент кафедры Исбулатов Е.С., Абашева Г. А.
Кафедра терапевтической и ортопедической стоматологии

Недавно на рынке Казахстана появился новый вид товара – электронные сигареты. Целью исследования является проведение систематического обзора для оценки неблагоприятного влияния электронных сигарет на состояние слизистой оболочки полости рта.

Ключевые слова: электронные сигареты, никотин, слизистая оболочка, влияние, сбор анамнеза

Актуальность. Недавно на рынке Казахстана появилась новинка, новый вид продукта - электронные сигареты. Кроме того, быстрое распространение электронных систем доставки никотина среди населения Казахстана при достаточно малой изученности его эффектов на стоматологический статус требует проведения новых исследований в данной области [1,2].

Цель исследования. Провести систематический обзор для оценки неблагоприятного влияния электронных сигарет на состояние слизистой полости рта.

Материалы и методы. Исследование проводилось среди студентов на базе стоматологической клиники Западно-Казакстанского медицинского университета имени Марата Оспанова. Методы исследования: опрос, осмотр, оценка индекса Грина-Вермильона и проба Шиллера-Писарева. В исследовании участвовало 30 человек в возрасте от 18 до 26 лет. Исследуемые были разделены на 3 группы: I. курящие исключительно электронные сигареты с никотином (10 человек); II. курящие исключительно электронные сигареты без никотина (10 человек), III. курящие лишь обычные сигареты (10 человек).

Результаты и обсуждение. В ходе исследования у

двух групп были выявлены жалобы: на запах, налет, изменение цвета зубов, кровоточивость десен, чувство стянутости и сухости слизистой. Больше всего жалоб предъявляли лица, состоящие во второй группе, люди курящие обычные сигареты-100% жалоб. У группы людей, курящие электронные сигареты с никотином-30%, курящие электронные сигареты без никотина-10%. Жалоб на налёт, на кровоточивость и неприятный запах изо рта у курильщиков электронных сигарет было меньше, чем у курильщиков стандартных сигарет. При изучении гигиены полости рта наибольшие показатели Грин-Вермильона были у людей, курящих стандартные сигареты-2.1, а наименьшие результаты были у людей, курящих электронные сигареты без никотина-0.3. У группы людей, курящих электронные сигареты с никотином, результаты были-1. При определении пробы Шиллера-Писарева наибольшие показатели были у людей, курящих стандартные сигареты-6 баллов. У группы людей, курящих электронные сигареты без никотина, в среднем показатели равны 1 баллу. У группы людей, курящих электронные сигареты с никотином, результаты были равны-2.

Заключение. Опираясь на результаты опроса,

осмотра, результаты индекса Грин-Вермильона и пробы Шиллера-Писарева, можно сделать вывод, что курение стандартных сигарет наносит наибольший вред в полости рта. Несмотря на меньшие показатели, электронные сигареты оказывают пагубное влияние на состояние слизистой полости рта. Проведенный анализ данных по влиянию электронных сигарет на состояние слизистой полости рта показал, что электронные сигареты приводят к возникновению ксеростомии, заболеваний пародонта, стоматита и других побочных

эффектов, что необходимо учитывать врачу-стоматологу на приеме и информировать об этом пациентов.

Список литературы:

1. EffectsofElectronicCigaretteson Oral Cavity: A Systematic Review Ana Ralho et al. J Evid Based Dent Pract. 2019 Dec.
2. Петрова А.П., Павлова А.О., Мирошниченко Ю.Д., Сергеев А.А. Влияние вейпа и табачных сигарет на слизистую оболочку полости рта.

ТҮЙІН

КАБДУЛГАЛИЕВА А. С., АБДРАШ Р. Б.,
АБДУЛЛАЕВА Л. З., ГАПОНОВА А. Ю.

БҚМУ СТУДЕНТТЕРІНІҢ АУЫЗ ШЫРЫШ ҚАБАТЫНЫҢ ЖАҒДАЙЫНА ЭЛЕКТРОНДЫ СИГАРЕТТІҢ ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жақында Қазақстан нарығында жаңалық, өнімнің жаңа түрі – электронды темекі пайда болды. Зерттеудің мақсаты – ауыз қуысының шырышты қабатының күйіне электронды темекінің жағымсыз әсерін бағалау үшін жүйелі шолу жүргізу.

Негізгі сөздер: электронды темекі, никотин, шырышты қабық, әсер ету, анамнез жинау

SUMMARY

A.S.KABDULGALIEVA, R.B.ABDRASH, L.Z.
ABDULLAYEVA, A.Y. GAPONOVA

THE EFFECT OF ELECTRONIC CIGARETTES ON THE STATE OF THE ORAL MUCOSA AMONG WKMU STUDENTS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Recently, a novelty, a new type of product has appeared on the market of Kazakhstan – electronic cigarettes. purpose of the study is to conduct a systematic review to assess the adverse effect of electronic cigarettes on the condition of the oral mucosa.

Keywords: electronic cigarettes, nicotine, mucous membrane, influence, anamnesis collection

ОРЫНБАСАРОВ Н.

ВЛИЯНИЕ БИОЛОГИЧЕСКИ АКТИВНЫХ ДОБАВОК НА ОРГАНИЗМ ЧЕЛОВЕКА

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Ақтөбе, Қазақстан

Магистр естественных наук Турганбаева А.У., магистр пед. наук Емжарова Г.У.
Кафедра естественно-научных дисциплин

Биологически активные добавки имеют широкий ассортимент. Они не являются лекарственными средствами, но могут применяться в комплексной терапии. В первую очередь, БАДы направлены на улучшение функционирования организма или отдельных систем, профилактику заболеваний. В современном мире применение добавок является предметом споров и дискуссий, одни исследования показывают их эффективность, другие опровергают, но применение их все еще остается очень широким и поддерживается большим количеством людей.

Ключевые слова: биодобавки, здоровье человека, профилактика, иммунитет

Актуальность. В настоящее время из-за напряженного и малоподвижного образа жизни человеческий организм становится менее работоспособным и нездоровым, в распорядок дня люди должны включать какие-либо формы физической активности для укрепления мышц, сердечно-сосудистой и иммунной систем [1]. Занятия физическими упражнениями увеличивают как продолжительность нашей жизни, так и ее общее качество. В этом вопросе некоторые из добавок могут

быть использованы для достижения наших целей в фитнесе и увеличения метаболизма в организме.

Цель исследования. Изучить различные добавки, их использование для поддержания здоровья человека

Материалы и методы. В этой работе использовался метод сбора информации из последних научных работ, статей и литературы по спорту и диетологии и сравнивалась информация из разных источников. Также использовался метод анкетирования. Было

опрошено около 200 студентов и курсантов 1-3 курсов об их знании и предпочтениях различных пищевых добавок. Анкета состояла из следующих вопросов: “возраст”, “занимаетесь ли вы фитнесом?”, “знаете ли вы что-нибудь о добавках?”, “какие добавки вы принимаете?” и так далее.

Результаты и обсуждение. Во время любой физической активности, тренировки с отягощениями сердечно-сосудистые мышцы человека используются с очень высокой интенсивностью. Это вызывает микроразрывы в мышцах. Когда мы спим, наше тело использует макро- и микромолекулы для восстановления и восстановления мышц, делая нас все сильнее и сильнее после каждой тренировки. Добавки оказались полезными для ускорения этого процесса восстановления. Они помогают, увеличивая приток крови к органам и мышцам, увеличивая доступность кислорода и питательных веществ. Также наше анкетирование показало, что курсанты занимаются ежедневной физической нагрузкой согласно их распорядку и меньше употребляют биодобавки, что касается студентов медицинского университета, они предпочитают различные активные добавки, содержащие такие полезные вещества как хром, железо, магний, селен, биотин, калий, кальций и другие[2]. Большинство ингредиентов в биодобавках производятся из натуральных продуктов, чтобы уменьшить вероятность заболевания или проблемы со здоровьем, связанные с образом жизни.

Добавки не вызывают побочных эффектов при правильном использовании с правильной дозировкой [3].

Заключение. Биологически активные добавки имеют широкий ассортимент. Они не являются лекарственными средствами, но могут применяться в комплексной терапии. В первую очередь, БАДы направлены на улучшение функционирования организма или отдельных систем, профилактику заболеваний. В современном мире применение добавок является предметом споров и дискуссий, одни исследования показывают их эффективность, другие опровергают, но применение их все еще остается очень широким и поддерживается большим количеством людей.

Список литературы:

1. Gasperi, V., Sibilano, M., Savini, I. and Catani, M. (2019). Niacin in the Central Nervous System: An Update of Biological Aspects and Clinical Applications. *International Journal of Molecular Sciences*, [online] 20(4), p.974. Available at: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30813414/>
2. Pavan, R., Jain, S., Shraddha and Kumar, A. (2012). Properties and Therapeutic Application of Bromelain: A Review. *Biotechnology Research International*, [online] 2012, pp.1–6. Available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3529416/>
3. Carr, A. and Maggini, S. (2017). Vitamin C and Immune Function. *Nutrients*, 9 (11), p.1211.

ТҮЙІН

ОРЫНБАСАРОВ Н.

БИОЛОГИЯЛЫҚ БЕЛСЕНДІ ҚОСПАЛАРДЫҢ АДАМ АҒЗАСЫНА ӘСЕРІ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медициналық университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Қазіргі таңда ұзақ отырып, аз қимылдау өмір салтына байланысты адам ағзасының тиімділігі төмендеп, денсаулығы нашарлауда. Адамдар күнделікті өмірде бұлшық еттерін, жүрек қан тамырлары мен иммундық жүйелерін нығайту үшін физикалық жаттығулармен айналысу, әртүрлі қоспаларды қолдану тұрақты саналы түрде болу қажеттілігі туындайды. Қорытындылай келе, әртүрлі қоспалардың және олардың қолданылуын адамдардың денсаулығына жақсарту әсерін зерттеу.

Негізгі сөздер: биологиялық қоспалар, адам денсаулығы, алдын-алу, иммунитет

SUMMARY

N.ORYNBASSAROV

THE EFFECT OF BIOLOGICALLY ACTIVE ADDITIVES ON THE HUMAN BODY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

At present due to the busy and sedentary lifestyle, human bodies are getting less efficient and unhealthy, in daily routine people must include some form of physical activities to strengthen their muscles, cardiovascular and immune systems. So the aim of this work is to study different supplements, their uses and how people can use them to increase human health.

Keywords: dietary supplements, human health, prevention, immunity

БАСШИЕВА Ж.Қ., АЙДЕНОВА Д.Б.

3D-МОДЕЛЬДЕУДІ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДА ҚОЛДАНУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Жаратылыстану ғылымдар магистрі Турганбаева А.У., физика магистрі Сариева А. Е.

Жаратылыстану-ғылыми пәндері кафедрасы

Қазіргі танымал бағдарламалар компьютерлік графикасыз жұмыс істемейді. 3D-технология архитектуралық визуалдауда, автомобиль жарнамалары мен компьютерлік ойындар жасауда қолданылады. Үш өлшемді компьютерлік графика – медицинада, ғылымда және білім алуға кеңінен қолданыс тапқан.

Негізгі сөздер: 3D-модельдеу, blender-бағдарламасы, компьютерлік графика, интерактивтілік

Өзектілігі. Қазіргі қарқынды қоғам дамуына байланысты оқу-зерттеу бағдарлама көлемі кеңейуде, студенттердің ұсынылған мәліметтерді қабылдау қарқын жылдамдығы сәйкес болуы маңызды, мәліметтер көрнекті түсінікті болып білім алушылар қызығушылықтары жоғары деңгейде білім талабына сай игерілуі заман талабы [1, 2].

Зерттеудің мақсаты. 3D модельдеудің заманауи жолдары мен көрінісін, оқу, дәріптеу және насихаттау. Білім алушылардың ұсынылатын мәліметтерді талапқа сай қабылдауы

Материалдар мен әдістер. 3D-модельдеу бағдарламалары

Нәтижелері мен талқылау. Қазіргі таңда оқу мәліметтерін қабылдауға тиімді болу үшін ғылыми-технологиялық және инновациялық бағдарламалар қолданылуда. Білім беруде, зерттеуде және оқу үрдісін ұғынуды одан әрі жеңілдету үшін 3D-модельдеу бағдарламаларын қолдану қарастырылады, оның ішінде

blender-бағдарламасы қолжетімді және ақысыз жұмыс жасау мүмкіндігі тиімді болып тұр [3].

Қорытынды. Қазіргі танымал бағдарламалар компьютерлік графикасыз жұмыс істемейді. 3D-технология архитектуралық визуалдауда, автомобиль жарнамалары мен компьютерлік ойындар жасауда қолданылады. Үш өлшемді компьютерлік графика – медицинада, ғылымда және білім алуға кеңінен қолданыс тапқан. Зерттеу қорытындысы бойынша 3D-модельдеу бағдарламалары қарастырылды, оның ішінде blender-бағдарламасы тиімді, қолжетімді және ақысыз жұмыс жасауда көптеген мүмкіндіктерге ие.

Әдебиеттер тізімі:

1. Джакабаев Ж.Ж., «Компьютерная графика», Алматы, 2011
2. Пантюхин П.Я., Быков А.В. «Компьютерная графика», Москва, 2018
3. Ғаламтор, www.Blender.org, www.google.kz

РЕЗЮМЕ

БАСШИЕВА Ж.Қ., АЙДЕНОВА Д.Б.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ 3D-МОДЕЛИРОВАНИЯ В ОБУЧЕНИИ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актөбе, Казахстан

По результатам исследования программ 3D-моделирования, наиболее доступной, эффективной, бесплатной и множеством возможностей является программа-blender.

Ключевые слова: 3D-моделирование, blender-программа, компьютерная графика, интерактивность

SUMMARY

ZH.K.BASHIEVA, D.B.AIDENOVA

USING 3D MODELING IN TRAINING

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

According to the results of the study of 3D modeling programs, the most accessible, effective, free and many features is the blender program.

Keywords: 3D-modeling, blender-program, computer graphics, interactivity

ТАНАЕВА А.Қ.

БАКТЕРИАЛЬНОЕ ЗАГРЯЗНЕНИЕ КУХОННОЙ РАКОВИНЫ

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Научн. рук: к.м.н., доцент Насухин Ш.Б.

Кафедра микробиологии, вирусологии, иммунологии

Бактерии питаются остатками пищи, которые не смываются до конца в процессе очистки раковины. Вот почему кухонная раковина является причиной распространения условно-патогенных бактерий для человека, поэтому ее необходимо периодически дезинфицировать. Не всегда удается определить источник и факторы распространения инфекции[1]. Цель исследования: выявление бактерий в кухонной раковине, а также изучение их свойств. Исходя из этого, мы считаем актуальным изучение бактерий в кухонной раковине.

Ключевые слова: кухонная раковина, МПА, эндо, условно-патогенные, бактериологический метод, свойства бактерий

Актуальность. Влажная среда и наличие остатков еды дают благоприятные условия для роста и размножения бактерий. А также вредные организмы и грязь скапливаются на раковине[2]. Поэтому кухонная раковина является причиной распространения условно-патогенных для человека бактерий, поэтому нужно ее периодически дезинфицировать. Не всегда удается установить источника и факторов передачи инфекции. Исходя из этого, мы считаем, что изучение бактерий в кухонной раковине актуально[3].

Цель исследования. Предупреждение передачи патогенных бактерий через санитарные предметы и оборудование.

Материалы и методы. Объект исследований - кухонная раковина. Методом исследований является бактериологический. Смывы с поверхности раковины взяли с помощью стерильного ватного тампона, смоченного стерильным физиологическим раствором. Затем смывы засеяли на универсальную (МПА) и дифференциально -диагностическую (Эндо) среды. Инкубация посевов проводится в течение 24-х часов в термостате при 37 градусах, в дальнейшем изучали культуральные свойства выросших колоний, готовили

из них микропрепараты для изучения морфологических и тинкториальных свойств бактерий.

Результаты и обсуждение. По результату исследований на твердых питательных средах (МПА, Эндо) при микроскопировании были обнаружены условно-патогенные микроорганизмы. Изучались культуральные и биохимические свойства выделенных бактерий.

Заключение. Обнаруженные бактерии являются условно-патогенными для человека. Они поражают любые органы и системы организма.

Список литературы:

1. Микробиология, основы эпидемиологии и методы бактериологических исследований : учебник для средних медицинских учебных заведений / В. Б. Сбойчаков. — 3-е изд., испр. и доп. — Санкт Петербург : СпецЛит, 2017. — 712 с. : ил.
2. Справочник по микробиологическим и вирусологическим методам исследования, под ред. Биргера. М.: Медицина. 1973, с.75-76.
3. Методические рекомендации по выделению и идентификации бактерий рода Staphylococcus. - М., 1990. - 8 с.

ТҮЙІН

ТАНАЕВА А.Қ.

**АС ҮЙ РАКОВИНАСЫНЫҢ БАКТЕРИЯЛЫҚ
ЛАСТАНУЫ**

Бактериялар раковинаны тазарту процесінде соңына дейін жуылмайтын тағам қалдықтарымен қоректенеді. Сондықтан ас үй раковинасы адам үшін шартты түрде патогенді бактериялардың таралуының себебі болып табылады, сондықтан оны мезгіл-мезгіл дезинфекциялау керек. Инфекцияның таралу көзі мен факторларын анықтау әрдайым мүмкін емес. Зерттеу мақсаты: ас үйдегі раковинадағы бактерияларды

SUMMARY

A.K.TANAIEVA

**BACTERIAL CONTAMINATION OF THE
KITCHEN SINK**West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

The bacteria feed on food debris that is not washed out to the end during the sink cleaning process. Therefore, the kitchen sink is the cause of the spread of conditionally pathogenic bacteria for a person, so it must be periodically disinfected. It is not always possible to determine the source and factors of the spread of infection. The purpose of the study: to identify bacteria in the kitchen sink, as well

анықтау, сонымен қатар олардың қасиеттерін зерттеу. Осыған сүйене отырып, біз ас үйдегі раковинадағы бактерияны зерттеу өзекті деп санаймыз.

Негізгі сөздер: ас үй раковинасы, МПА, Эндо, оп-портунистік, бактериологиялық әдіс, бактериялардың қасиеттері

as to study their properties. Based on this, we believe that the study of bacteria in the kitchen sink is relevant.

Keywords: Kitchen sink, MPA, Endo, conditionally pathogenic, bacteriological method, properties of bacteria

БИСЕНОВА А.Ж., ҚОЙШЫБАЕВ А.Р., ЖАХАТ Ж.Б., АЙМАГАМБЕТОВА М.М., KUMAR S.

ДНҚ БӨЛІП АЛУ ӘДІСТЕРІНЕ САЛЫСТЫРМАЛЫ ЗЕРТТЕУ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – ж.ғ.м. Смағұлова Д.Б.

Жаратылыстану ғылыми пәндер кафедрасы, молекулалық биология курсы

Ғылыми зерттеудің нәтижесі ДНҚ мөлшері мен жоғары концентрациясына тікелей байланысты. Бұл зерттеудің мақсаты-молекулалық биология бағытында жүргізілген ғылыми зерттеулер үшін жоғары концентрацияланған нуклеин қышқылдарын оқшаулау әдісін анықтау.

Негізгі сөздер: ДНҚ, колонкаға негізделген ДНҚ бөлу әдісі, тұзды ДНҚ бөлу әдісі, молекулалық биология

Өзектілігі. Молекулалық биология саласында адам денсаулығын зерттеу, нуклеин қышқылдарын қолдануды қажет етеді. Әр ғылыми зерттеу нәтижелі болып шығуы, жоғары ДНҚ (дезоксирибонуклеин қышқылы) концентрациясына тікелей байланысты. Сондықтан, нуклеин қышқылдарын бөліп алу, лабораториялық процедураның кілтті қадамы және келесі зерттеудің әдістеріндегі міндетті талабы болады. ДНҚ молекуласын таза күйде бөліп алу әдістерін таңдауда, ең алдымен техникалық талаптарына, уақыт тиімділігіне, биологиялық материал түрлілігіне және оның сақталуына назар аударылады [1]. Қазіргі таңда, ДНҚ молекуласын бөліп алуда, тұздармен, органикалық ерігіштермен, silica мембраналық әдіс, анионды алмастыру әдістері және магниттік бөлшектер көмегімен алу әдістерінің протоколдары белгілі [2].

Зерттеу мақсаты. Молекулалық биология бағытында жүргізілетін ғылыми зерттеулерге концентрациясы жоғары нуклеин қышқылдарын бөліп алу әдісін анықтау.

Материалдар мен әдістер. Перифериялық қан – геномдық ДНҚ-ны бөліп алуда кең қолданылатын материал. Сондықтан, ғылыми зерттеу объектісі ретінде дені сау, 10 еріктінің перифериялық қаны алынды. Зерттеу дизайны – проспективті, бір сәттік бақылау негізінде жүргізілді. Зерттеудің тәжірибелік кезеңі – Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медициналық университеті, ғылыми-практикалық орталық базасында орындалды. Барлық қан үлгілерінен ДНҚ – тұзды әдіс және колонкаларға негізделген коммерциялық жинақ Thermo Scientific GeneJET Genomic DNA Purification Kit арқылы бөлініп алынды.

Әр ДНҚ үлгілерінің концентрациясы BioTek Synergy LX Multimode Reader құрылғысымен анықталды. ДНҚ концентрациясы екі рет (екінші реті бір ай уақыт өткен соң тексерілді) тексерілді. ДНҚ үлгілері – 20С температурада сақталды.

Нәтижелер мен талқылау. Зерттеу нәтижесі көрсеткендей, ДНҚ үлгісін алуда тұзды әдіс колонкаларға негізделген әдіспен салыстырғанда, орташа концентрациясы 10 есе жоғары көрсеткішті көрсетті. Соған қоса, ДНҚ-ның алғашқы концентрация нәтижелері мен соңғы концентрация нәтижелеріндегі айырмашылық, тұзды әдісте аз байқалды.

Қорытынды. Молекулалық биология бағытында жүргізілетін ғылыми зерттеулерге концентрациясы жоғары ДНҚ-ны бөліп алуға - тұзды әдіс деп қорытындылауға болады. Ал, колонкаға негізделген ДНҚ-ны бөліп алу әдісі жылдам деп танылды. Екі периодтық ДНҚ концентрациясын өлшеуде, тұзды әдіспен алынған үлгілердің концентрация көрсеткіші айтарлықтай өзгерісті көрсетпеді. Сондықтан, тұзды әдіс ұзақ уақытқа созылған процедура болғанымен, жоғары ДНҚ концентрациясын алуға мүмкіндік беріп, ұзақ уақыт сақтау мерзімінде тиімді.

Әдебиеттер тізімі.

1. Carpi FM, Di Pietro F, Vincenzetti S, Mignini F, Napolioni V. Human DNA extraction methods: patents and applications. Recent Pat DNA Gene Seq. 2011;5(1).
2. Chacon-Cortes D, Griffiths L. Methods for extracting genomic DNA from whole blood samples: current perspectives. Journal of Biorepository Science for Applied Medicine. 2014;2:1

РЕЗЮМЕ

БИСЕНОВА А.Ж., ҚОЙШЫБАЕВ А.Р., ЖАХАТ Ж.Б., АЙМАГАМБЕТОВА М.М., KUMAR S.

**СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ
МЕТОДОВ ВЫДЕЛЕНИЯ ДНК**

Западно-Казахстанский медицинский университет имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Результат научного исследования напрямую зависит от количества и высокой концентрации ДНК. Цель данного исследования - определить метод выделения высококонцентрированных нуклеиновых кислот для научных исследований, проводимых в направлении молекулярной биологии.

Ключевые слова: ДНК, метод разделения ДНК на основе колонок, метод разделения солевой ДНК, молекулярная биология

SUMMARY

A.ZH.BISSENOVA, A.R.KOYSHYBAEV, ZH.B.ZHAKHAT, M.M.AIMAGAMBETOVA, S.KUMAR

**COMPARATIVE STUDY OF DNA ISOLATION
METHODS**

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

The result of scientific research directly depends on the amount and high concentration of DNA. The purpose of this study is to determine the method of isolation of highly concentrated nucleic acids for scientific research conducted in the direction of molecular biology.

Keywords: DNA, column-based DNA separation method, salt DNA separation method, molecular biology

САНГАЛИЕВ Е. Е., РУСЛАНУЛЫ Қ., ИСЕРГЕПОВА Б.И.

**ОФТАЛЬМОЛОГИЯДА ҚОЛДАНУҒА АРНАЛҒАН ЕРІТІНДІЛЕРДІҢ
САҢЫРАУҚҰЛАҚҚА ҚАРСЫ ТИІМДІЛІГІН ЗЕРТТЕУ**

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: м.ғ.м. Егизбаева Д.Қ.
Патологиялық физиология кафедрасы

Бірдей белсенді ингредиенті бар ерітінділер Флуконазол әр түрлі өндірушілерде және әр түрлі бастапқы формаларда (көктамыр ішіне енгізуге арналған инфузиялық ерітінділер, капсулалар және ауызша таблеткалар) in vitro зерттеуде әр түрлі тиімділік дәрежесін көрсетті.

Негізгі сөздер: көз инфекциясы, саңырауқұлақ кератиті, флуконазол

Өзектілігі. Дүние жүзіндегі дамушы елдерде жылына 1-ден 1,4 миллионға дейін саңырауқұлақ көз инфекциясы тіркеледі, нәтижесінде 600 000-нан астам адам көру қабілетінен айырылады. Саңырауқұлақ кератиті - бұл жиі соқырлыққа және көздің жоғалуына әкелетін қасаң қабықтың ауыр инфекциясы. Ерте диагностика және емдеу көру қабілетін сақтайды [1]. Көз инфекциясының 30% жағдайында көздің мөлдір қабығының перфорациясымен аяқталады, ал шамамен 9%-ның көзін алып тастауға тура келеді. Бұл жағдайды Қазақстанда саңырауқұлаққа қарсы препараттардың ресми офтальмологиялық түрлерінің жоқтығы қиындайтады. Осыған байланысты офтальмологтар ex tempore дайындалған әртүрлі ерітінділерді пайдаланады [2].

Зерттеу мақсаты. Қазақстанда тіркелген саңырауқұлаққа қарсы препараттарды көз саңырауқұлағы аурулары бар пациенттерге тиімділігі мен сезімталдығын/төзімділігін ескере отырып, салыстырмалы талдау жасау.

Материалдар мен әдістер. Сабуро ортасына егілген ҚазКАҒЗИ пациенттің конъюнктивалық қапшығынан алынған жағындылар Candida spp сәйкестендіру үшін Грамм әдісімен боялған.

Саңырауқұлақтардың белгілі бір препараттарға сезімталдығын анықтау мақсатында оларға саңырауқұлаққа қарсы және антисептикалық препараттары мен дискілері бар 4 ұяшыққа алдын ала бөлінген.

Нәтижелер мен талқылау. Нәтижелерінде агар диффузиялық тест дискісі француздық флуконазолдың Candida albicans-қа ең жоғары сезімталдығын көрсетті. Қазақстандық, румындық және үнділік өндірістердің флуконазол ерітінділеріне бірдей салыстырмалы сезімталдық көрсетті. Candida albicans-қа сезімталдықтың болмауын амфотерицин В, нистатин ерітінділері, сондай-ақ барлық антисептикалық препараттар: Бетадин 0,1%, хлоргексидин 0,02%, Окомистин көз тамшылары (Мирамистин) көрсетті.

Қорытынды. Осылайша, әртүрлі өндірушілердің бірдей белсенді заты бар Флуконазол ерітінділері және әртүрлі бастапқы формалары (көктамыр ішіне енгізуге арналған инфузиялық ерітінділер, пероральді қабылдауға арналған капсулалар және таблеткалар) in vitro зерттеуде әртүрлі тиімділік дәрежесін көрсетті.

Әдебиеттер тізімі.

1. Brown et al. The global incidence and diagnosis of fungal keratitis. Lancet Infect Dis. 2021;21(3):e49-e57

2. Ozdek S, Urgancioglu B, Ozturk S. Recurrent endogenous Candida. Ann Ophthalmol (Skokie).

2009;41:118–120

РЕЗЮМЕ

САНГАЛИЕВ Е.Е., РУСЛАНУЛЫ Қ.,
ИСЕРГЕПОВА Б. И.

ИЗУЧЕНИЕ ПРОТИВОГРИБКОВОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ РАСТВОРОВ ДЛЯ ПРИМЕНЕНИЯ В ОФТАЛЬМОЛОГИИ

Западно-Казахстанский медицинский университет
имени Марата Оспанова, Актобе, Казахстан

Растворы с идентичным действующим веществом Флуконазол разных производителей и разных исходных форм (инфузионные растворы для внутривенного введения, капсулы и таблетки для перорального приема) показали различную степень эффективности при исследовании in vitro.

Ключевые слова: глазная инфекция, грибковый кератит, флуконазол

SUMMARY

Y.E.SANGALIYEV, K.RUSLANULY,
B.ISSERGEPOVA

STUDY OF ANTIFUNGAL EFFECTIVENESS OF SOLUTIONS FOR USE IN OPHTHALMOLOGY

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University,
Aktobe, Kazakhstan

Solutions with the identical active ingredient Fluconazole from different manufacturers and in different starting forms (intravenous infusion solutions, capsules and oral tablets) showed different degrees of efficacy in in vitro studies.

Keywords: eye infection, fungal keratitis, fluconazole

ОСПАНОВ Е.Б., УРОЛОВ К.И.

ВЛИЯНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ НАПИТКОВ НА СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТУЮ СИСТЕМУ У СТУДЕНТОВ

Ташкентская медицинская академия, Ташкент, Узбекистан

Научный руководитель: старший преподаватель Кодирова Ш.А
Кафедра внутренних болезней и госпитальной терапии

Определение популярности энергетических напитков среди студентов и определение их влияния на сердечно-сосудистую систему

Ключевые слова: сердечно-сосудистая система, анкетирование, студенты, энергетические напитки, здоровье

Актуальность. Употребление энергетических напитков среди студентов растет с каждым годом. Учиться, работать и даже отдыхать становится невозможным без употребления энергетических напитков [1,2].

Цель исследования. Узнать популярность употребления энергетических напитков среди студентов и определить их влияние на сердечно-сосудистую систему.

Методы исследования. Для определения уровня популярности энергетических напитков был проведен опрос. В опросе приняли участие 60 студентов (3-4 курс). Проведено измерение артериального давления и подсчет частоты сердечных сокращений у студентов. Возрастной диапазон составил 20-25 лет.

Результаты и обсуждение. По результатам опроса, 58% студентов пробовали ЭН, 42% соответственно не пробовали. В первый раз попробовали ЭН более года назад 74%, 13%-год назад, 12%- от 3-х до 6-ти месяцев

назад. 74%- студентов не покупают ЭН часто, 12%-несколько раз в месяц, 4%-несколько раз в неделю, 5%-несколько раз в месяц, 5% -каждый день. Покупают в количестве 1-ой баночки – 94%, 4%- две баночки, несколько баночек – 2%. Результаты опроса показали, что часто чувствуют периоды сердцебиения – 12%, редко – 31%, и не замечают 57% студентов. Бывают боли в области сердца – не бывают у 53%, бывают у 47% и часто 5% студентов. Головные боли после употребления энергетических напитков часто чувствуют 9%, иногда 7% и не чувствуют 84%. Часто беспокоят головокружения -6%, иногда-31% и не замечают 63%. Замечают проблемы со сном - 60%, соответственно не замечают проблемы со сном 40%. На вопрос «помогают ли вам энергетические напитки оставаться бодрыми?», положительный ответ дали 36%, отрицательный - 33% и затрудняются ответить – 31%. И было измерено их АД. У студентов, которые пьют ЭН длительное время, среднее систолическое и среднее диастолическое АД

составило 130 мм.рт.ст. и 75 мм.рт.ст., соответственно. У студентов, употребляющих ЭН менее года, среднее систолическое 120 мм.рт.ст. и среднее диастолическое 70 мм.рт.ст., частоты сердечных сокращений у тех же пациентов показали 81%-нормокардия, 19%-тахикардия у тех и 57% - нормокардия, 36% - тахикардия, 5%-брадикардия, 2%-аритмия.

Заключение. В результате опроса было определено, что более половины студентов употребляют ЭН и большинство из них употребляют энергетические напитки из-за их вкуса и не замечают прилив бодрости и сил и готовы частично отказаться от них. А также 1/4 студентов после приёма ЭН отмечали периоды сердцебиения и боли в области сердца, головокружение. Почти у половины опрошенных студентов нарушен

сон. У большинства студентов, которые употребляют энергетические напитки, АД было в пределах нормы. Примечательно, что нарушение ЧСС в виде тахикардии возникает из-за чрезмерного и длительного приёма энергетических напитков. Исходя из этого, лучшим вариантом является отказаться от энергетических напитков. Наладить режим дня и больше заниматься спортом.

Список литературы:

1. Гипертоническая болезнь Глава-1. Книга «Здоровая сердечная-сосудистая система». 2015 В.В.Максимов №1 С. 9-36
2. Проект исследования современной медицины в области сердечно-сосудистых заболеваний Кардиология – 2022 - № 3. – С. 14-19.

ТҮЙІН

ОСПАНОВ Е.Б., УРОЛОВ Қ.И.

СТУДЕНТТЕРДІҢ ЖҮРЕК-ТАМЫР ЖҮЙЕСІНЕ ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ СУСЫНДАРДЫҢ ӘСЕРІ

Ташкент медицина академиясы, Ташкент, Өзбекстан

Студенттер арасында энергетикалық сусындардың танымалдылығын анықтау және олардың жүрек-тамыр жүйесіне әсерін анықтау.

Негізгі сөздер: жүрек-қан тамырлары жүйесі, сауалнама, студенттер, энергетикалық сусындар, денсаулық

SUMMARY

E.B.OSPANOVA, K.I.UROLOV

THE EFFECT OF ENERGY DRINKS ON THE CARDIOVASCULAR SYSTEM OF STUDENTS

Tashkent Medical Academy, Tashkent, Uzbekistan

To determine the popularity of energy drinks among students and to determine their effect on the cardiovascular system

Keywords: cardiovascular system, questionnaire, students, energy drinks, health

САРИЕВА Г.С., ДИКАЕВА А.А., МАКСУТОВА М.М., ХАМИТОВА И.Е.

САУДА ОРТАЛЫҚТАРЫНДАҒЫ БАКТЕРИЯЛАРДЫҢ ТАРАЛУЫ

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: м.ғ.к., доцент Насухин Ш.Б.
Микробиология, вирусология, иммунология кафедрасы

Жұқпалы аурулардың маңызды тобы - лас қол аурулары. Бұл аурулардың қоздырғыштары су, тамақ және тұрмыстық заттар арқылы беріледі. Осыған байланысты азық-түлікті гипермаркеттер мен супермаркеттерге орналастыруға арналған арбалар мен себеттер көбінесе адамның қолына тиеді. Осы агенттердің әсерінен *E. coli* тобының микробтарын анықтау.

Негізгі сөздер: микробиология, иммунология, ішек инфекциясы, бактериоскопиялық зерттеу, *E.coli*

Өзектілігі. Жұқпалы аурулардың маңызды бір тобы – лас қол аурулары. Бұл аурулардың қоздырғыштары су, тағам және тұрмыстық заттар арқылы беріледі. Осыған байланысты адам қолына ең көп ұсталынатын гипермаркеттер мен супермаркеттерде тағам салатын арбалар мен себеттер. Аталған құралдар әсерінен ішек таяқшасы тобының микробтарын анықтау [1].

Зерттеу мақсаты. Адам көп жиналатын орындардағы (супермаркет, гипермаркет) ішек инфекция

қоздырғыштарының жұғу мүмкіндігін анықтау [2]. Супермаркеттегі дезинфекциялық шараларға баға беру.

Материалдар мен әдістер. Тележкалар мен корзиналардан шайынды алу арқылы бактериологиялық және бактериоскопиялық зерттеу жүргізу (сынама саны-12). Ішек таяқшасы тобына жататын микроб өсіру үшін арнайы эндо және эмбебап ет-пептиды агарға жағынды себілді. Өскен колонияның түрәне қарай оларды дифференцияладық [2, 3].

Морфологиялық-тинкториялды жағындыда орналасу қасиеті бойынша және пішініне қарап идентификациялады. Осы қасиеттеріне баға беру арқылы туыстыққа дейін анықтадық.

Қорытынды. Себеттер мен қол арбалардың тұтқасында теріден бөлінетін микробтар мен қатар ішек таяқшасы тобының бактериялары да анықталды [3]. Демек, бұл заттар арқылы ішек инфекция қоздырғыштарының таралу мүмкіндігі бар. Практикалық ұсыныстар: 1) Себет, қол арба тұтқасын дезинфектанттармен өңдеу. 2) Қоғамдық орындар мен сауда орталықтарына барғаннан кейін қолды жуу міндетті.

Әдебиеттер тізімі:

1. Л. Б. Борисов, Б.Н.Козьмин-Соколов, И.С.Фрейдлин, З.Ф. Федорова. Руководство к

лабораторным занятиям по микробиологии. 2-е изд. , 2009-Москва, 143-145 стр.

2. В. Б. Сбойчаков. Микробиология, основы эпидемиологии и методы микробиологических исследований. 3-е изд. , 2017-Санкт-Петербург, 293-295, 298-305 стр.
3. Медицинский научно-практический журнал «Эпидемиология и инфекционные болезни. Актуальные вопросы» Актуальные аспекты лабораторной диагностики паразитарных болезней. Головченко Н.В., Ермакова Л.А., Твердохлебова Т.И., Пшеничная Н.Ю., Гопаца Г.В., Журавлев А.С. 5-изд., 2017

РЕЗЮМЕ

САРИЕВА Г.С., ДИКАЕВА А.А., МАКСУТОВА М.М., ХАМИТОВА И.Е.

РАСПРОСТРАНЕНИЕ БАКТЕРИЙ В ТОРГОВЫХ ЦЕНТРАХ

Определение возможности передачи возбудителей кишечных инфекций в местах массового скопления людей (супермаркет, гипермаркет). Оценка дезинфекционных мероприятий в супермаркете. Важную группу инфекционных заболеваний составляют болезни грязных рук. Возбудители этих заболеваний передаются через воду, продукты питания и предметы обихода. В связи с этим тележки и корзины для размещения продуктов питания в гипермаркетах и супермаркетах чаще всего подвергаются прикосновению рук человека. Выявление микробов группы кишечной палочки под влиянием этих средств.

Ключевые слова: микробиология, иммунология, кишечная инфекция, бактериоскопическое исследование, *E.coli*

SUMMARY

G.S.SARIEVA, A.A.DIKAEVA, M.M.MAKSUTOVA, I.E.KHAMITOVA

SPREAD OF BACTERIA IN SHOPPING CENTERS

West Kazakhstan Marat Ospanov Medical University, Aktobe, Kazakhstan

Determination of the possibility of transmission of pathogens of intestinal infections in places of mass gathering of people (supermarket, hypermarket). Evaluation of disinfection measures in a supermarket. Dirty hands are an important group of infectious diseases. The causative agents of these diseases are transmitted through water, food products and household items. In this regard, trolleys and baskets for placing food products in hypermarkets and supermarkets are most often exposed to the touch of human hands. Identification of microbes of the *Escherichia coli* group under the influence of these means.

Keywords: microbiology, immunology, intestinal infection, bacterioscopic examination, *E. coli*